

T.C.
Ulaştırma Denizcilik ve
Haberleşme Bakanlığı

T.C. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Yayınları - 16

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Terimleri Sözlüğü

Proje Yöneticisi: Erol YANAR

Proje Koordinatörü: Aysu Müge YEŞİL

Yayına Hazırlama: Sema KATRAN • Gaye ÖLÇEN • Yeşim ERSÖZ • Ali ERCAN

Tashih: Mustafa TEMUR • Elif SELÇUK

Yapım ve Grafik Tasarım: Rihtım Ajans - www.rihtimajans.com

Baskı: Özel Matbaası - 0312 230 66 03

ISBN: 978-975-493-031-3

1. Baskı; Ankara, Mart 2011

2. Baskı; Ankara, Kasım 2012

© Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2012

5846 Sayılı Fikir Eserleri Kanunu gereğince yazı ile izin almaksızın çoğaltılamaz.

Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Terimleri Sözlüğü ile ilgili her türlü yorum ve önerileriniz için:

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı

Hakkı Turaylıç Cad. No: 5 Emek-Çankaya/ANKARA

Tel: (0312) 203 13 43

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığının koordinasyonunda hazırlanıp sunulmuştur.

**ULAŖTIRMA
DENİZCİLİK
ve
HABERLEŖME
TERİMLERİ
SÖZLÜĞÜ**

T.C.
UlaŖtırma Denizcilik ve
HaberleŖme Bakanlığı

KOORDİNASYON VE YAYIMA HAZIRLAMA

STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI

Kenan BOZGEYİK - *Strateji Geliştirme Başkanı* • Aysu Müge YEŞİL - *Uzman* • Sema ÖNDER - *Şef* • Gaye ÖLÇEN - *Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni* • Yeşim ERSÖZ - *Memur* • Mustafa TEMUR - *Uzman Yardımcısı* • Elif SELÇUK - *Uzman Yardımcısı*

ÇALIŞMA GRUBU

DLH İNŞAATI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Rasim ALICIOĞLU - *Şube Müd. V.* • Yavuz YEĞİN - *Yüksek Mühendis* • Serdar ÜNSAL - *Yüksek Mühendis* • Cem KİBRİTÇİOĞLU - *Mühendis* • Yakup UYSAL - *Mühendis* • Halil ÖNGÖREN - *Mühendis* • Murat FEYZİFAR - *Mühendis* • Gülsen KIZIROĞLU - *Mühendis* • L.Seval BİLTEKİN - *Mimar* • Serkan UÇAR - *Tekniker* • Aynur TAZE - *Tekniker*

KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İlhan KAVASOĞLU - *Şube Müdürü* • Sina KIZIROĞLU - *Şube Müd. Yard.* • İbrahim KAYA - *Şef* • Ali Rıza AKBOYRAZ - *Şef* • Gülnur YAVUZ - *Şef* • Murat Dursun BARUT - *Şef* • Y.Adil ÖGÜT - *Şef* • Nurgül GÖKÇE - *Şef* • Birol DEMİR - *Şef* • Şükrü Serdar UMMAN - *Mühendis* • Burhan İLHAN - *Şehir Plancısı*

KARA ULAŞTIRMASI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Hüseyin YILMAZ - *Gen.Müd.Yard.* • Ahmet GÜNER - *Gen.Müd.Yard.* • Zafer DAĞLAR - *Daire Başkanı* • M.Celal TÜMER - *Daire Başkanı* • Yılmaz KILAVUZ - *Daire Başkanı* • Yaşar ASİLER - *Daire Başkanı* • İzzet IŞIK - *Daire Başkanı* • Nurhan TÜFEKÇİOĞLU - *Daire Başkanı* • Mahmut GÜRSES - *Daire Başkanı* • Serpil HABİBOĞLU - *Şube Müdürü* • Nihal KURAK - *Memur*

TCDD İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Mehmet TURŞAK - *Daire Başkanı* • Mehmet UYSAL - *Şube Müdürü* • Halim ÖZGÜMÜŞ - *Şube Müdürü* • Aydın YILMAZ - *Şube Müdürü* • İsmail TOPÇU - *Şube Müdürü* • Servet TEKİN - *Şube Müd. V.* • Kamuran BASKIN - *Baş Mühendis* • Hacer TULUMTAŞ - *Uzman Mühendis* • Erdal AKGÜN - *Uzman Mühendis* • Özer KUTLAY - *Mühendis* • Esat KARADUMAN - *Mühendis* • Çiğdem KÜÇÜK - *Mütercim* • Şakir AKTAŞ - *Başrepartitör*

DHMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Gökhan SORKUNLU - *Şube Müdürü* • Zerrin KURT - *Şube Müd. V.* • Cansel BİÇEN - *Şube Müd. V.* • Mehmet İYBAR - *Şef* • Sevda TURHAN ER - *Hava Trafik Kontrolörü* • Bahadır GÖBEĞLU - *Mühendis* • Fatih AKSOY - *Mühendis* • Bünyamin Doğan - *Mühendis* • Ahmet KÖSE - *Mühendis* • Semih KARABULUT - *Tekniker*

SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Burcu SULTAR - *Mühendis*

DENİZCİLİK MÜSTEŞARLIĞI

İsmail Hakkı GEDİKOĞLU - *Uzman* • Tanfer TEMİZKAN - *Şef*

KIYI EMNİYETİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Mustafa ÇALIŞKAN - *Daire Başkanı*

HABERLEŞME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Erkin GÜNER - *Daire Başkanı* • Muzaffer ÇALIŞKAN - *Mühendis*

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU

Nurdan ASLAN - *Yüksek Mühendis*

TÜRKSAT ve Kablo TV Hizmetleri A.Ş.

Anter TANRIVERDİ - *Memur*

PTT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Cemal DİNÇER - *Daire Başkanı* • Candan ŞENYÜZ - *Şube Müdürü* • Burcu YILDIZ - *Memur*

THY A.O

Yasemin ÖZTÜRK

POAŞ

Alp KARAHAN - *Müdür*

TÖSHİD

Musa ALİOĞLU - *Genel Sekreter*

R	07	SUNUŞ (Bir Sözlüğü Olmak...)
E	08	GİRİŞ (Bir Yerde Bir Sözlük Varsa)
L	11	KARAYOLU TERİMLERİ
o I	80	KISALTMALAR (Karayolu)
K	90	DEMİRYOLU TERİMLERİ
E	141	KISALTMALAR (Demiryolu)
D	150	HAVAYOLU TERİMLERİ
256	KISALTMALAR (Havayolu)	
Z	287	DENİZCİLİK TERİMLERİ
o I	339	KISALTMALAR (Denizcilik)
Ç	351	HABERLEŞME TERİMLERİ
o I	385	KISALTMALAR (Haberleşme)

BİR SÖZLÜĞÜ OLMAK...

Bütün uygarlıkların yükselmesinde yolun ve yol kavramının kaldıraç etkisi vardır. Haberleşme de bu yol kavramının içindedir. Yazı ve yazılı kültür, uygarlıkların evrensel bir anlam kazanmasında, gelecek kuşaklara aktarılmasında en az yol kadar önem arz eder.

Diğer yandan, ulaşım ve haberleşme, doğası gereği toplumun bütün kesimlerini birebir etkilediği kadar, ülkenin içinde bulunduğu bölgeden başlayarak o ülkeyle ticari, sosyal ve kültürel ilişkisi olan ülkeleri de etkilemesi açısından evrensel bir niteliğe sahiptir.

Ulaşımın her alanında, bilişim ve haberleşmede kattığımız mesafe sadece ülke olarak bizim kazancımız değil, içinde bulunduğumuz coğrafyanın da bir kazancıdır. Bugüne kadar ulaştırma ve haberleşme alanında eksikliğini hissettiğimiz bir sözlük çalışmasının yapılması da hem sektörümüz hem de literatürümüz açısından önemli bir kazançtır.

"Ulaştırma ve Haberleşme Terimleri Sözlüğü", alanında bir "ilk" olduğu kadar, ilgililer için bir başucu kitabı değeri taşımakta ve yabancı terimlere Türkçe karşılık önerilmesi bakımından da önem arz etmektedir. Anlamlandırma ve ad koyma önceliğine sahip olanların dünyada söz sahibi olduğu gerçeği akıldan çikarilmamalıdır.

"Ulaştırma ve Haberleşme Terimleri Sözlüğü" çalışmasında emeği geçen arkadaşlarımı tebrik ediyorum.

Binali YILDIRIM

T.C. Ulaştırma Denizcilik
ve Haberleşme Bakanı

BİR YERDE BİR SÖZLÜK VARSA

Sözlükler bir dilin envanteridir. O dilin söz varlığını göstermenin yanında, dili kullanan toplumdaki değişimleri de sözlüklerden izlemek mümkündür. Alan sözlükleri ise o alanda çalışmalar yapanlar için birincil kaynak olma özelliğine sahiptir.

Ulaştırmanın tüm alt sektörlerini kapsayacak şekilde hazırlanan “Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Terimleri Sözlüğü” çalışmasının, önemli bir ihtiyacı karşılayan bir alan sözlüğü çalışması olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma, ulaştırma ve haberleşmenin her dalında gelişimin seyrinin de fotoğrafını vermektedir.

Küreselleşme ile birlikte teknolojik gelişme çabaları tüm dünyaya hakim olmaya başlamış; ulaştırma ve haberleşme sektörüyle ilgili pek çok kavram, 21. yüzyılın karakteristiğini oluşturmuştur. Ekonominin can damarı olan ulaştırma ve haberleşme sektöründe yaşanan hızlı değişim çok sayıda yeni kavramın kullanımını da beraberinde getirmiştir.

Dilimize eklenen bu yeni kavramlarda anlam birliğini sağlamak, bugüne kadar yapılmış çalışmaları gözden geçirmek ve güncellemek suretiyle hazırlanan bu çalışma için Bakanlığımız bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarının katılımı ile aşağıda isimleri belirtilen sektör çalışma grupları oluşturulmuştur:

Karayolu Çalışma Grubu: Kara Ulaştırması Genel Müdürlüğü (KUGM) ve Karayolları Genel Müdürlüğü (KGM),

Demiryolu Çalışma Grubu: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD), Türkiye Lokomotif ve Motor Sanayii Anonim Şirketi (TÜLOMSAŞ), Türkiye Vagon Sanayii Anonim Şirketi (TÜVASAŞ), Türkiye Demiryolu Makinaları Sanayii Anonim Şirketi (TÜDEMSAŞ) ve Demiryolları, Limanlar, Hava Meydanları (DLH) İnşaatı Genel Müdürlüğü,

Denizyolu Çalışma Grubu: Denizcilik Müsteşarlığı, DLH İnşaatı Genel Müdürlüğü ve Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü (KEGM),

Havayolu Çalışma Grubu: Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMI) Genel Müdürlüğü, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM) ve DLH İnşaatı Genel Müdürlüğü,

Haberleşme Çalışma Grubu: Haberleşme Genel Müdürlüğü (HGM), Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme Anonim Şirketi (TÜRKSAT), Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), Türkiye Posta Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT).

Sektör çalışma grupları, faaliyet alanlarına ilişkin verdikleri hizmetlerden, kullandıkları ekipmana ve hizmetten faydalananların bu hizmetleri alırken kullandıkları araçlara kadar geniş bir yelpazede kullanılan terimleri;

<i>Terim</i>	<i>İngilizce karşılığı</i>	<i>Türkçe açıklaması</i>
--------------	----------------------------	--------------------------

formatına uygun olarak düzenlemişlerdir. Ender olarak, açıklanmasına gerek görülmeyen bazı kelime veya deyimlerin yalnızca İngilizcesi verilmiştir. İngilizce kelimelerin imlâsında, dünya çapında daha geniş kabul görmesinden dolayı Amerikan İngilizcesi tercih edilmiştir.

Ayrıca sektörde en çok kullanılan ve bilinmesinde fayda görülen kısaltmalar da;

<i>Kısaltma</i>	<i>Açılımı</i>	<i>Türkçe karşılığı</i>
-----------------	----------------	-------------------------

formatına uygun olarak düzenlenmişlerdir.

Sektörel çalışma grupları tarafından tamamlanan çalışmalar Bakanlığımız Strateji Geliştirme Başkanlığına gönderilmiş ve bu çalışmalar incelenerek eksik görülen hususlar tespit edilmiş; gerekli düzeltme ve düzenlemeler yapılmıştır.

Bakanlığımızın ortak çalışması olan bu sözlüğün, ancak onu kullananların katkıları ile geliştirilip zenginleştirilebileceği düşünülmektedir.

Ayrıca gelişen teknoloji, ihtiyaçların değişmesi zaman içinde yeni sözcüklerin ve terimlerin eklenmesini de gerektirecek; dilimizdeki sadeleşme eğilimi de daha uygun karşılıkların bulunmasına ve yerleşmesine olanak sağlayacaktır.

İkinci baskısını okumakta olduğunuz “Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Terimleri Sözlüğü” kullanıcıların katkılarıyla her basımında daha da gelişecektir.

*Strateji Geliştirme Başkanlığı
Proje Yönetim ve Koordinasyon Grubu*

KARAYOLU

terimleri

ada

A

ada / *island*

Yayaların geçme ve durmalarına, taşıtlardan inip binmelerine yarayan, trafik akımlarını düzenleme ve trafik güvenliğini sağlama amacıyla yapılmış olan, araçların bulunamayacağı, koruyucu tertibatla belirlenmiş bölüm ve alan.

adblue / *adblue*

Dizel yakıtlı ağır hizmet taşıtlarının oluşturduğu azot oksit salınımını azaltmak için kullanılan su bazlı üre çözeltisi.

afuyman / *scour*

Köprü ayağında oyulma.

agrega / *aggregate*

Belirli gradasyona ve kaliteye sahip kayaç parçaları, çakıl, kırmataş, kum vb. gibi mineral malzeme veya bunların karışımı.

ağır kusurlu araç / *gross defective*

Muayene sonucunda tamirine ihtiyaç duyulacak derecede eksiklikler tespit olunan araç.

ağır taşıt / *heavy vehicle*

Karayolu üzerinde seyreden otobüs, kamyon, kamyon+römork ve çekici+yarı römork tipi taşıtlar.

ağşap ızgara / *wooden grid*

Sağlam zemin üzerine oturan köprü temelleri altında kullanılan; zemin ile köprü temel tabanı arasında elastomer mesnet görevi görerek, zeminden yapıya aktarılan deprem kuvvetlerini sönmüleyen ağşap eleman.

ağşap kazık / *wooden pile*

Taşıma gücü zayıf ve gevşek malzemelerden oluşan zeminler üzerine

oturan köprülerin temel sistemlerinde kullanılan; zeminden yapıya aktarılan deprem kuvvetlerini sönmüleyen ve yükü sağlam zemine aktaran ağşap elemanlar.

ağşap köprü / *wooden bridge*

Temel sistemi, ayakları ve döşemesi tamamen ağşap olan köprü.

akaryakıt istasyonu / *gas station, fuel station*

Araçların esas itibariyle akaryakıt, yağ ve basınçlı hava gibi ihtiyaçlarının sağlandığı yerdir.

akıllı ulaşım sistemleri / *intelligent transportation systems*

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin ulaştırma sektörüne uygulanması (trafik yönetimi, yol kullanıcılarını bilgilendirme, elektronik ücret toplama sistemleri vb).

aks / *axle*

Üzerinde bir veya daha fazla tekerleğin döndüğü, otomobil eksenine dik bir mil.

akü / *battery*

Elektrik enerjisini kimyasal enerji halinde depo ederek, devrelerine elektrikli alıcılar bağlandığı zaman bu kimyasal enerjiyi tekrar elektrik enerjisine çeviren cihaz.

alıştırma / *adaptation*

Dere yatağından ya da sökümden çıkarılan orijinal köprü taşlarının birleşim yerlerinin düzeltilerek kullanılması.

aliyman / *alignment*

Yolun proje yatay hattındaki doğrusal kısmı.

alt geçit / *underpass*

Karayolunun diğer bir karayolu veya

demir yolunu alttan geçmesini sağlayan yapı.

alt temel tabakası / *subbase course*
Üstyapı temel tabakasını taşımak üzere taban zemini üzerine yerleştirilen, belirli fiziksel özelliklere sahip granüler malzemedен oluşmuş üst-yapı tabakası.

alüvyal zemin / *alluvial soil*
Akarsuların süspansiyon içerisinde taşınması ve bunu takip eden sedimentasyonla çökerek oluşan zemin.

ampatman / *encasement*
Kademeli temel.

ana kiriş / *diaphragm*
Köprünün taşıyıcı boyuna kirişi.

ana kontrol merkezi / *main control center*

Otoyol ücret toplama sistemlerinin ve trafik yönetim sistemlerinin bağlı olduğu genel merkez.

ana yol / *main road (arterial road)*
Ana trafiğe açık olan ve bunu kesen karayolundaki trafiğin bu yolu geçerken veya bu yola girerken ilk geçiş hakkını vermesi gerektiği işaretlerle belirlenmiş karayolu.

analiz süresi / *analysis period*
İlk inşaat ve ileride yapılacak takviye dahil olmak üzere, değişik projelendirmelerin ekonomik karşılaştırmalarının yapıldığı zaman dilimi.

ankraj yapılması / *anchorage*
Uygulanan çekme yükünün yük taşıyan tabakaya aktarılması.

anroşman / *riprap*
Köprü ayaklarını ve akarsu kenarındaki yapıları oyulmaya karşı koruyan iri taşlarla yapılan tahkimat çeşidi.

antifriz / *antifreeze*

Suyun donma sıcaklığını düşürüp, motorun soğuk havalarda zarar görmesini önlemek amacıyla motorun soğutma suyuna katılan etilen glikol gibi maddeler.

anyonik bitüm emülsiyonu / *anionic bitumen emulsion*

Bitüm emülsiyonlarında kullanılan emülgatörlerin bitümde çözünen kısmı negatif yüklü ise üretilen emülsiyon anyonik bitüm emülsiyonudur.

aplikasyon / *application*

Yol ekseninin veya yapının araziye uygulanması.

ara soğutma / *intercooling, aftercooling*

Turboşarjlerden silindirlere giden havanın havayla (intercooling) veya suyla (aftercooling) soğutulması.

araba / *car*

Tekerlekli, motorlu veya motorsuz her tür kara taşıtı.

araç / *vehicle*

Karayolunda kullanılabilen motorlu, motorsuz ve özel amaçlı taşıtlar ile iş makineleri ve lastik tekerlekli traktörlerin genel adı.

araç geçme / *passing*

Trafikte aynı yönde seyreden araçlardan arkada bulunan aracın öndeki araç ya da araçları soldaki şeritten geçmesi.

araç muayene istasyonu / *vehicle inspection station*

Araçların niteliklerinin tespit ve kontrol edildiği, bunun için gerekli cihaz ve personeli bulunan ve araç muayenesinin yapıldığı ve muayene

araç muayene raporu

kanallarının olduğu sabit yapıdaki tesisler.

araç muayene raporu / vehicle inspection report

Karayolu araçlarının özellikleri ve teknik bilgiler ile muayene sonuçlarının yer aldığı/işlendiği belge.

araç sahibi / vehicle owner

Araç için adına yetkili idarece tescil belgesi verilmiş veya sahiplik veya satış belgesi düzenlenmiş kişidir.

araç tartı istasyonu / vehicle weigh station

Araçların yüklü veya yüksüz olarak sabit veya taşınabilir cihazlarla tartıldığı yer.

araştırma çukuru / test pit

Yerinde deney yapmak ve örnek almak için açılmış olan çukurlardır.

arazi deneyi / in-situ test

Zemin ve kayaların bazı mühendislik özelliklerinin arazide belirlenmesine yönelik olarak yapılan deney.

arazi taşıtı / land vehicle

Karayolunda yolcu veya yük taşıyabilecek şekilde imal edilmiş olmakla beraber bütün tekerlekleri motordan güç alan veya alabilen motorlu taşıt.

arazöz kamyon / sprinkler truck

Sulama kamyonu.

arızı servis / occasional service

Düzenli yolcu taşımacılığı ve mekik servis tanımlarına girmeyen servis.

ariyet malzemesi / borrow material

Yarmadan çıkan malzemenin dolgu için yeterli miktarda veya uygun nitelikte olmaması halinde uygun bir malzeme ocağından alınan malzeme.

ariyet ocağı / borrow pit

Ariyet malzemesinin temin edildiği ocak.

arka dikiz aynası / rear view mirror

Arkadan gelen araçları görmeyi sağlayan ayna.

arkadan çarpmalı kaza / rear-end collision

Aynı yönde giden araçlardan arkadan gidenin önündeki bir araca çarpması sonucu meydana gelen kaza tipi.

arşivolt (süs kemeri) / archivolt

Taşıyıcı kemerin üzerinde ve ona bitişik olarak yapılan dekoratif amaçlı dışa taşkın kemer.

art çekim / post tension

Kalıbın içine yerleştirilen öngerme donatılarının, beton döküldükten sonra, beton yeterli mukavemeti kazanınca germe işleminin yapılması.

asfalt betonu / asphalt concrete

Belirli gradasyondaki agrega ve filler ile bitümlü bağlayıcının belirli şartlarda karışımından meydana gelen yüksek niteliğe sahip bir sıcak karışım.

asfalt distribütörü / asphalt distributor

Bitüm emülsiyon püskürtme makinesi.

ATA karnesi

asfalt emülsiyonu / *asphalt emulsion*

Bitümün su içinde uygun emülgatörler aracılığıyla dağılması ile oluşan malzeme.

asfalt kaplama / *asphalt pavement*

Mineral agrega ile bitümlü bağlayıcının karışımı ile elde edilen yol kaplaması.

asfalt kazıyıcı / *asphalt milling machine*

Ömrünü tamamlamış bitümlü sıcak karışım tabakalarının kazınması amacıyla kullanılan araç.

asfalt plenti / *asphalt plant*

Bitümlü sıcak karışım üretim tesisi.

asfalt yol / *asphalt road*

Karışım formülüne göre; kırılmış ve elenmiş değişik gradasyonda agre-

ga ile bitümlü bağlayıcının plentte karıştırılarak temel üzerine, projesindeki profil ve en kesitine uygun olarak yapılan yol.

asfalt yüzey tabakası / *asphalt surface course*

Bir asfalt kaplamanın genellikle aşınma tabakası olarak da isimlendirilen en üst tabakası.

asma köprü / *suspension bridge*

Gelen yükün taşıyıcı halatlar aracılığıyla ana taşıyıcı kabloya ve ankrarlar vasıtasıyla zemin veya kayaya aktarıldığı köprü tipi.

astar tabakası / *prime coat*

Emici bir yüzeye uygulanmış, düşük vizkositeli sıvı asfalt.

aşındırıcı / *abrasive*

Kar ve buz mücadelesinde kullanılmak üzere en büyük dane boyu 9,5 mm'den büyük olmayan elenmiş kum, kırılmış elenmiş ocak taşı, cüruf vb. malzemeler.

aşınma (malzemedede) / *abrasion*

Yapı malzemelerinin yüzeylerinin çeşitli etkiler (hava, su vb.) nedeniyle bozulması.

aşınma tabakası / *wearing course*

Binder tabakası üzerine gelen ve üstyapının en üst tabakasını oluşturan bitümlü sıcak karışım tabakası.

ATA karnesi / *ATA (temporary admission) carnet*

Uluslararası ATA sözleşmesi ve eşyanın yurt dışına çıkarılma amacına göre farklılık gösteren ek sözleşmeler kapsamında, taraf ülkeler arasında, başka herhangi bir belgeye gerek duyulmaksızın, eşyanın geçici olarak ithalat ve ihracatını sağlayan gümrük belgeleri.

ataşman (makinede)

ataşman (makinede) / attachment

Makineye takılarak, farklı işlerin yapılmasına olanak sağlayan ilave teçhizat.

avan proje / preliminary design

Projenin uygulamadan önceki, kesinleşmemiş hali.

ayırıcı / separator

Taşıt yollarını veya yol bölümlerini birbirinden ayıran, bir taraftaki taşıtların diğer tarafa geçmesini yasaklayan, engelleyen veya zorlaştıran karayolu yapısı, trafik tertibatı veya gereci.

ayrılma şeridi (yavaşlama şeridi) / deceleration lane

Bir platformdan ayrılacak olan bir taşıtın hızlı trafik akımından ayrıldıktan sonra ilerideki kurba güvenle girmek için yavaşlamasını sağlayan bir hız değiştirme şeridi.

azami ağırlık / maximum weight

Taşıtın güvenle taşıyabileceği azami yükte birlikte ağırlığı.

azami dingil ağırlığı / maximum axle load

Araçların karayolu yapılarında güvenle ve yapıya zarar vermeden geçebilmeleri için saptanan dingil ağırlığı.

azami toplam ağırlık / maximum total weight

Araçların karayollarında güvenle ve yapıya zarar vermeden geçebilmeleri için saptanan toplam ağırlık.

baba taşı / king post stone

Köprübaşlarına ve korkuluğun başlangıç kısımlarına konulan özellikli taşlar.

B

bağ kirişi / transverse beam

Kolonların burkulmasını önlemek için, kolonlar arasına yapılan altyapı elemanı.

bağlantı pimi / king pin

Yarı römorkun çekicinin beşinci tekeri ile bağlantısını sağlayan ve dövme çelikten mamul bir parça.

bağlantı yolu / link road

Bir kavşak yakınında karayolu taşıt yollarının birbirine bağlanmasını sağlayan, kavşak alanı dışında kalan ve tek yönlü trafiğe ayrılmış olan karayolu kısmı.

bakım ekibi / maintenance team

Şube hudutları içindeki yollarda bakım ve onarım hizmetlerini yürütmek üzere bakım işçilerinden oluşturulan ekip.

bakım işçisi / maintenance worker

Bakım hizmetlerini yerine getiren sanat sınıfı personel.

bakımevi / maintenance center

Şube şefliklerine bağlı olarak yol bakım hizmetlerini yürüten birim.

banket / shoulder

Yaya yolu ayrılmamış karayolunda, taşıt yolu kenarı ile şev başı veya hendek iç üst kenar arasında kalan ve olağan olarak yayaların ve hayvanların kullanacağı, zorunlu hallerde de araçların faydalanabileceği kısım.

barbakan / weep hole

Yapının arkasından gelen suyu boşaltmak üzere istinat duvarları üzerinde bırakılan drenaj elemanı.

beton katkı malzemesi

basık sivri kemer / lowered pointed arch

Üzengi çizgisini beşe bölerek ortadaki bölümün iki noktasından karşılıklı olarak çizilen daire yaylarının kesişmesi ile meydana gelen ve Türk mimarisinde çok kullanılmış olan kemer tipi.

basit kirişli köprü / simple beam bridge

İki serbest uçtan elastomer mesnetlere oturan ve sürekli olmayan (moment aktarmayan) ana kirişlerle yapılan köprü sistemi.

basit plak köprü / simple slab bridge

İki serbest uçtan elastomer mesnetlere oturan ve sürekli olmayan (moment aktarmayan) beton plak döşeme ile yapılan köprü sistemi.

başkası hesabına yapılan taşıma / transport for the account of someone else

Bir taşımacılık işletmesi tarafından ücreti alınmak suretiyle gerçekleştirilen taşıma işlemi.

başlangıç-son etüdü / origin-destination study

Bir bölgedeki yolcu ve yük trafiğinin seyahat başlangıç ve bitiş noktaları hakkında bilgi toplama amaçlı yapılan etüd. Yol kenarı anket uygulama yöntemi, plaka kayıt yöntemi, posta ücreti ödenmiş kartlar yöntemi gibi çeşitli yöntemler uygulanır.

başlık kirişi / bent cop

Köprü ayaklarının üzerinde bulunan ve ana kirişleri taşıyan altyapı elemanı.

bekoloder, bekokeççe / backhoe loader

Önünde yüklemeyi sağlayan keççe,

arkada kazıcı kısımdan oluşan iş makinesi.

beşinci teker (çekici tablası) / fifth wheel

Çekici kamyon şasileri üzerinde, aracın boyuna monte edilmiş ve yarı römorkların bağlantı pimi (king pin) adı verilen bağlantı elemanını içine güvenli bir şekilde kilitleyecek halde tasarlanmış olan bir parça.

beton / concrete

Çimento, agrega, su ve gerektiğinde kimyasal ve mineral katkıların uygun oranlarda ve homojen olarak karıştırılmasıyla oluşturulan, başlangıçta plastik kıvamda olup şekil verilebilen, zamanla çimentonun hidrasyonu ile katlaşıp sertleşerek mukavemet kazanan bir yapı malzemesi.

beton katkı malzemesi / concrete additives

Betonun bazı özelliklerini iyileştirmek veya betona özel nitelikler kazandırmak amacıyla kullanılan ince malzeme.

beton kemer köprü

beton kemer köprü / *concrete arch bridge*

Ana açıklığı kemer şeklinde olan, basınca çalışan köprü sistemi.

beton sökülmesi / *peel off*

Betonun çeşitli nedenlerle ufalanıp dökülmesi.

bezeme (süsleme) / *ornament*

Mimarlık ürünü ve her tür kullanım eşyası üzerinde süsleme amacıyla yapılan çalışmaların tümü.

bifuel araç / *bi-fuel vehicle*

İki farklı yakıt ile çalışabilen araç. Farklı yakıtlar farklı depolarda muhafaza edilirler. Yakıtlardan biri benzin veya mazot, diğeri ise CNG , LPG veya hidrojen dir.

bilgi işaretleri / *informatory signs*

Yol kullanıcılarını, yol ve çevresi ile yol güzergâhında bulunan yerleşme birimleri ve yolculuk sırasında gerekebilecek diğ er yardımcı hizmetler hakkında bilgilendiren işaretler.

binder tabakası / *binder course*

Temel tabakası üzerine gelen bitümlü sıcak karışım tabakası.

binek oto / *riding automobile*

Esasen insan taşıma amacına yönelik olarak tasarlanmış otomobil.

birim iş / *unit work*

Keşif özetinde ismi ve fiyatı bulunan, ölçü ve ödenmesi ayrı yapılan iş kısımları.

birim maliyet / *unit cost*

Yol bileşenlerinin yapım, bakım, işletme vb. harcamalarının birim cinsinden maliyeti.

birim taşıt / *unit vehicle*

Yarı römorku veya römorkuyla bir-

likte çekiciyi veya araç tescil belgesinde “römork takabilir” ifadesi varsa römorkuyla birlikte veya tek başına kamyonu ifade eden terim.

bisiklet / *bicycle*

En çok 3 tekerleği olan ve üzerinde bulunan insanın adale gücü ile pedal veya tekerleği döndürmesi suretiyle hareket eden ve yolcu taşımalarında kullanılmayan motorsuz taşıt.

bisiklet yolu / *bicycle road, cycle track*

Karayolunun, sadece bisikletlilerin kullanmalarına ayrılan kısmı.

bitüm / *bitumen*

Ham petrolün rafine edilmesinden elde edilen ya da doğal asfalt olarak bulunan, hemen hemen ya da tamamen toluende çözün en ve ortam sıcaklığında çok viskoz ya da katıya yakın olan, görünürde buharlaşmayan, adeziv ve su geçirmeyen malzeme.

bitüm emülsiyonu / *bitumen emulsion*

Bitümün su içinde uygun emülgatörler aracılığıyla dağılması ile oluşan malzeme.

bitümlü bağlayıcı / *bituminous binder*

Ana bileşeni bitüm olan bağlayıcıl arın tümünü kapsayan malzeme.

bitümlü temel tabakası / *bituminous base course*

Bağlayıcı veya bağlayıcısız bir temel tabakası üzerine inşa edilen bitümlü bağlayıcılı sıcak karışım tabakası.

bombe (yol çatı eğimi) / *camber*

Yol platformundaki suların yüzeysel drenajını sağlamak amacıyla yol enkesitinde eksenden iki kenara doğru uygulanan negatif eğim.

bordür / kerb, curb

Kaldırım ve refüjleri yoldan ayırmak ve yol yüzeyine gelen suları rögarlara iletmek vb. amaçlarla, kaldırım ve refüj kenarlarına dizilen çeşitli boy ve kesitlerde betondan imal edilen yapı elemanı.

bosaj / bossage

Antik duvar örgüsünde dikdörtgenler prizması biçiminde yontulmuş taş bloklarının hafif dışbükey bırakılmış, kaba ya da düz olarak işlenebilen ön yüzlerine verilen ad.

boş giriş / unladen entry

Boş bir aracın yük veya yolcu almak ve aracın kayıtlı olduğu ülke topraklarına bu yük veya yolcuyu bırakmak için diğer ülkenin topraklarına girmesi.

boşaltma / unloading

Yükün araçtan indirilmesi.

boşaltma gözü (hafifletme gözü) / discharging cell

Feyezan durumunda çalışan ve aynı zamanda köprü ayaklarına aktarılan yükleri azaltmak amacı ile açılmış göz.

boşluklu plak köprü / hollow slab bridge

Tablivesinde boşluk bulunan köprü.

bowstring köprü / bowstring girder bridge

Ana taşıyıcı sistemi beton kemer olup, ara çubuklar ile üstyapıyı taşıyan köprü sistemi.

boya ve cam küreciği tabancları / paint and glass bead spray gun

Boya ve cam küreciğinin yola atılmasını sağlayan ekipmanlar.

boykesit / profile, longitudinal section

Yol ekseninin düşey düzlemdeki izdüşümü veya kotlu yol eksenini.

boyuna devamlı çizgi / longitudinal continuous line

Şerit çizgilerinde boyuna devamlı çizgi trafikte seyir halinde taşıtların önündeki araçları geçmemeleri gerektiğini belirtir.

boyuna kesikli çizgi / longitudinal dashed line

Trafikte seyir halinde taşıtların önündeki taşıtları geçebileceklerini belirten çizgi.

boyuna paralel devamlı iki çizgi / longitudinal double continuous line

Trafikte seyir halinde her iki yöndeki trafikte de öndeki araçların geçilemeyeceğini belirten çizgi.

bölünmüş yol / dual carriageway, divided road

Bir yöndeki trafiğe ait taşıt yolunun bir ayırıcı ile belirli şekilde diğer yöndeki taşıt yolundan ayrılması ile meydana gelen karayolu.

brükner / mass haul diagram

Yarmadan dolguya veya ariyetten dolguya ve yarmadan depoya yapılacak en ekonomik taşımaların ve bunların mesafelerinin grafik gösterimi.

buzla mücadele

buzla mücadele / *ice removal*

Yağar karın buzlaşmasını ya da yol sahtındaki nemin ve suyun buzlaşmasını önlemek amaçlı tuz yada tuz-asındırıcı ile yapılan çalışma.

büz (boru) menfez / *pipe culvert*

Yüzeysel drenaj için kullanılan daire kesitli demirsiz yapılar.

C

canlı bitkisel siper / *living tree fence*

Bitkisel kar siperi.

cep / *lay-bay*

Taşıtların kısa süreli duruşlar için faydalandıkları belirli uzunluktaki genişletilmiş yol kısmı.

CMR belgesi / *CMR road waybill*

CMR anlaşmasının hükümlerini kabul eden ülkelerce kullanılan bir karayolu taşıma belgesi.

Ç

çaplanmış moloz taş / *hammer-dressed rubble stone*

Kenarları çekiçle düzeltilmiş dik-dörtgen ya da çok kenar yüzü düz-gün yüzeyli taş.

çarpacak / *bolster*

Taşların kenarlarındaki fazlalıkları düzeltmekte kullanılan geniş ağızlı taşı aleti.

çarpma yastığı / *crash cushion*

Genellikle refüj başlarında kullanılan

ve kaza anında aracın içerisinde bulunanların maruz kalacağı şiddeti azaltacak şekilde tasarlanan ekipman.

çatlak / *cracks*

Asfalt kaplamanın taşıma gücünü kaybetmesi sonucu yüzeyde oluşan bozulma şekli.

çatlakların doldurulması / *crack sealing*

Yol üstyapısındaki çatlakların bitümlü bağlayıcı malzeme ile doldurulması.

çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) ön raporu / *draft environmental impact assessment (DEIA)*

Çevresel etki değerlendirmesi çalışmalarının sonuçlarını içeren ön rapor.

çekici / *truck tractor, road tractor*

Römork ve yarı römorkları çekmek için imal edilmiş olan ve yük taşıyan motorlu taşıt.

çekme kazığı / *tension pile*

Köprü temellerinde kullanılan ve kirişi kendine doğru çekerek sıkı bir zemine sabitleyen kazık.

çelik ağ / *steel wire mesh*

Taşıt yoluna şevlerden taş, kaya vb. düşmesini engellemek amacıyla kullanılan tel ağ.

çelik kafes kirişli köprü / *steel truss girder bridge*

Değişik tiplerdeki profilli demirlerin üçgenler oluşturacak şekilde levhalara bağlanması suretiyle imal edilen ana kirişlerle yapılan köprü sistemi.

çelik kirişli köprü / *steel bridge*

Kirişleri çelik malzeme ile yapılan köprü.

çok bölmeli gaz konteyneri

çelik kutu kesitli köprü / *steel box girder bridge*

Üstyapısı çelik saclardan kutu şeklinde oluşturulan köprü sistemi.

çerçeve giriş köprü / *rigid frame beam bridge*

Üstyapısı ile altyapısı monolitik (be-raber) çalışan ve giriş ile tasarlanan köprü sistemi.

çerçeve plak köprü / *rigid frame slab bridge*

Üstyapısı ile altyapısı monolitik (be-raber) çalışan ve tabliyesi plak olan köprü sistemi.

çevre yolu / *peripheral road*

Transit trafiğin kent merkezine girmeksizin geçişini sağlamak amacıyla yapılan ve kenti kuşaklayan karayolu.

çığ durdurucular / *avalanche arresters*

Çığın akışını yavaşlatmak ve durdurmak amacıyla çığ birikme bölgesinin üst sınırına yakın inşa edilen yapılar.

çığ engelleri / *avalanche retarders*

Çığ patikalarına inşa edilen, çığın hareket enerjisini dağıtarak çığ birikme bölgesinin küçültülmesini sağlayan yapılar.

çığ saptırıcı yapılar / *avalanche deflectors*

Çığın akış yönünü değiştirmek amacıyla inşa edilen sedde ve duvarlar.

çığ tüneli / *snow shed*

Yolu çığ etkilerinden korumak amacıyla yapılan tünel.

çıkmalı girişli köprü / *cantilever beam bridge*

İlk mesnedin solunda, ikinci mesne-

din sağında konsolu olan girişli köprü sistemi.

çıkmalı plak köprü / *cantilever slab bridge*

İlk mesnedin solunda, ikinci mesnedin sağında konsolu olan plak tabliyesi köprü sistemi.

çift tamburlu asfalt silindiri / *double drum asphalt roller*

Metal yüzeyli iki adet silindire sahip asfalt düzleme aracı; çift bandajlı yol silindiri.

çimento / *cement*

Su ile karıştırıldığında hidrasyon reaksiyonları ve prosesler nedeniyle priz alan ve sertleşen bir hamur (pasta) oluşturan, sertleşme sonrası suyun altında bile dayanımını ve kararlılığını koruyan, inorganik ve ince öğütülmüş hidrolik bağlayıcı.

çimento şerbeti / *grout*

Çimentolu akıcı harç.

çizgi çimlendirme / *stripe sodding*

Dolgu şevlerinde çim parçalarının yola paralel olarak çizgiler halinde yerleştirilmesi işlemi.

çizgisel harita / *graphical, analog map*

Dijital özelliği olmayan harita, analog harita.

çizgisel yük / *line load*

Doğrusal yayılı yük.

çok bölmeli gaz konteyneri / *multiple element gas container*

Bir bağlantı elemanı ile birbirine bağlanan ve sabit bir yüzeye veya yere tutturulmuş birden fazla bölüm veya eleman içeren yapı.

çok şeritli yollar

çok şeritli yollar / *multilane roads*

Her bir yöndeki trafik için en az iki şeridi bulunan ve 3 km'den daha kısa olmamak koşulu ile trafiğin periyodik olarak kesintiye uğratılabileceği erişim kontrolsüz veya yarı kontrol-lü karayolları.

çökme (kaplamada) / *falling down*

Çatlakları kapsayan veya kapsama-yan ve esas kaplama sathına naza-ran alçakta kalmış nispeten küçük boyuttaki yerler.

çörten / *gargoyle, drainpipe*

Köprü döşemelerinin üzerine gelen kar ve yağmur sularını köprüden uzaklaştırmak için yapılan, tempan duvarlarından dışarı doğru uzanan yonu taşi oluk.

çürütme (tarihî köprüler) / *extraction*

Sökülmesi mümkün olmayan yer-lerde yonu taşi imalatın etrafındaki sağlam olan taşlara zarar vermeden gerekli görülen yerlerde yeterli derinlikte taşın alınarak yerine sağlam taşların yerleştirilmesi işi.

D

dağ geçidi / *mountain pass*

Bir dağ ya da tepe sırasında, bir ta-raftan öbür tarafa geçiş imkânı tanı-yan alçak noktaya verilen isim.

dağıtım işletmecisi / *distributor*

Tek parçada en fazla 5 kilogram ağırlığındaki kargoların kısa sürede kapıdan kapıya kendi nam ve hesabı-na dağıtımını yapan gerçek ve tüzel kişiler.

dairesel kemer / *circular arch*

Yarım çember biçiminde, yarıçapı ile yüksekliği eşit olan kemer.

damıtma (destilasyon) / *distil-lation*

Bitümlü malzemelerin, belirtilmiş sıcaklıklarda buharlaşan miktarı ile kalıntının miktar ve niteliğini tayin etmek.

damper kasa / *dump box*

Kamyonlara özel hidrolik donanımı sayesinde, kasa içindeki dökme yükün boşaltılabilmesi için 45 derece-lik eğim alabilen kasa tipi.

damperli kamyon / *dump truck*

Kasasını arkaya ya da yana yatırarak yükünü boşaltabilen kamyon türü.

dayanma yapıları / *retaining structures*

Yol platformunun tasarım standart-larına uygun olarak yerleştirilebil-meleri için her iki tarafında yeryü-zü kotlarında fark yaratmak üzere hazırlanan; köprü kanat duvarları, kazılara destek, doğal topografyaya dolgu şevinin paralel gitmesi veya kamulaştırma nedeniyle şevi sınır-landırmak amacıyla tasarlanan des-tek yapıları.

debi / *flow*

Akarsuyun herhangi bir kesitinden birim zamanda geçen su miktarı.

debriyaj / *clutch*

Motorla vites kutusu arasındaki irti-batı keserek vites değiştirme olana-ğı sağlayan aktarma organı.

debuşe / *debrushing*

Köprü ve menfezlerde suyun geçişi-ne ayrılan kesit.

dingil eşdeğerlik faktörü

demiryolu geçidi (hemzemin geçit) / *railway crossing (level crossing, grade crossing)*

Karayolu ile demiryolunun aynı seviyede kesiştiği bariyerli veya bariyersiz geçit.

dengeli konsol / *balanced cantilever*

Yapım tekniği açısından, kirişlerin ayağın her iki tarafına doğru eşit uzunluktaki imalatla ilerleyen bir köprü yapım sistemi.

depo alanı / *waste deposit*

Yarma fazlası veya niteliksiz kazı malzemesinin depolanacağı alan.

depo malzemesi / *waste material*

Yarma fazlası veya niteliksiz kazı malzemesi.

deprem takozu / *shear key*

Köprülerde deprem etkilerini sönmüleyecek yapı elemanı.

derivasyon / *derivation*

Çalışma alanını kuruya almak için suyun yönlendirilmesi işlemi.

derz / *joint*

İki yapı gerci, elemanı ya da yapının iki bölümü arasında kalan aralık.

derz dolgusu / *joint filler, sealer*

Ek dolgusu, macun.

dever / *superelevation*

Yatay kurplarda merkezkaç kuvveti nedeniyle taşıtların dışarıya savrulmalarını önlemek için yol platformuna uygulanan enine eğim.

devlet yolu / *state road*

Belediyeler veya diğer kurumların sorumluluğunda bulunan yollar dışında kalan ve transit trafiği illere, limanlara, tersanelere, havaalanlarına, demiryolu istasyonlarına ve

sınır kapılarına kesintisiz olarak ulaştırılan ana karayolu.

dış boylama kiriş / *fascia beam*

diferansiyel / *differential*

Bir akstaki iki teker arasındaki devir dengesini sağlayan aksam.

dikiz aynası / *rear-view mirror*

Arkadan gelen araçları görmeyi sağlayan ayna.

dilatasyon / *expansion*

Genleşme, genişleme.

dinamometre / *dynamometer*

Motorun çıkış gücünü ölçen bir alet, motor test cihazı, bremze tezgâhı.

dingil / *axle*

Tekerleklerin merkezinden geçen ve taşıtın altına enlemesine yerleştirilmiş mil, aks.

dingil ağırlığı / *axle load*

Araçlarda aynı dingile bağlı tekerleklerden karayolu yapısına aktarılan ağırlık.

dingil ağırlığı etüdü / *axle load survey*

Karayolu üzerinde seyreden ağır taşıt trafiğinin, karakteristik özelliklerini yol üstyapılarının projelendirilmesinde kullanılacak taşıt eşdeğerlik faktörlerini ve karayolu yük taşımalarını tespit etmek amacıyla dingil ağırlığı değerlerinin belirlenmesi için yapılan etüd.

dingil aralığı/dingil açıklığı / *wheelbase*

Birbirini takip eden tekerleklerin merkezleri arasındaki mesafe.

dingil eşdeğerlik faktörü / *axle load equivalency factor*

Belirli bir dingil yükünün bir üstya-

direksiyon

piya yaptığı etkiye (zarar faktör) eşit bir etki oluşturan standart din-gil yükü (8,2 ton) tekerrür sayısı.

direksiyon / steering

Taşıta istenilen yönü vermeye ve ta-şıtı belirli bir doğrultuda götürmeye yarayan düzeneek.

direksiyon simidi / steering wheel

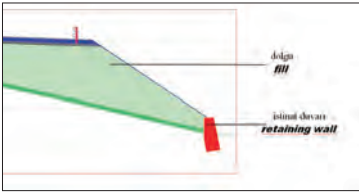
Sürücünün uyguladığı hareketle di-reksiyon milinin dönmesini sağla-yan parça.

dolduran / filler

Tehlikeli maddeleri tanklara, tan-kerlere, mobil tanklara ya da tank konteynerlere, batarya tanklara, çok bölmeli gaz konteynerine, bir araca veya büyük ya da küçük bir kontey-nere dökme olarak dolum yapan iş-letme.

doglu / fill

Yol gabarisinin proje düşey hat (kır-mızı hat) kotlarına uygun olarak teş-kil edilebilmesi amacıyla yapılan ve doğal zemin ile yol üstyapısı arasın-da kalan kısmı.

donatılı zemin / reinforced earth

Projede gösterilen veya idare tara-fından belirtilen yerlerde, kamulaş-tırma alanının sınırlı olduğu yerler-de, köprü kenar ayakları çevresinde vb. yerlerde temel betonu üzerine, prekast yüzey elemanlarının (pa-nel), geri dolgu tabakalar içerisine yerleştirilen yüksek aderanslı sıcak-

daldırma galvaniz kapamalı çelik şer-itler veya yüksek çekme dayanımlı plastik şeritlere bağlanması ile inşa edilen yapı.

dönel kavşak / roundabout

Trafiğin bir orta ada etrafındaki platformda tek ve saat ibresinin aksi yönünde hareket ettiği üç veya daha fazla yolun birleşmesiyle oluşan eş-düzeey kavşak.

döşeme (tarihi köprüler) / floor

Üzerinden araçların ve insanların geçtiği, genellikle kesme taş veya ar-navut kaldırımı tarzında taş malzeme ile kaplanan köprü bölümü.

drenaj / drainage

Yağmur, kar veya dolu olarak yol yüzeyine veya yakınına düşen yü-zeyssel sular ile yeraltı sularının yola zarar vermeyecek biçimde uzaklaş-tırılması.

drenaj alanı / drainage area (basin)

Topoğrafik olarak sınırları belli ve içindeki bütün yüzey sularını belirli bir yönde boşaltan arazi parçası.

duktilite / ductility

Çekilerek uzatıldığı zaman büyük gerilmeler altında kopmaya karşı malzemenin gösterdiği direnç.

durak / stop

Kamu hizmeti yapan yolcu taşıtla-rının yolcu veya hizmetlileri bindir-meleri, indirmeleri veya duraklama-ları için yatay ve düşey işaretlerle belirlenmiş yer.

duraklama / standing

Trafik zorunlulukları dışında araç-ların, yolcu indirmek ve bindirmek, eşya yüklemek, boşaltmak veya beklemek amacı ile kısa bir süre için durdurulması.

durma / stopping

Kırmızı ışık, yetkililerin dur işareti, yol kapanması gibi her türlü trafik zorunlulukları nedeni ile aracın durdurulması.

duruş görüş mesafesi / stopping sight distance

Sürücülerin bir tehlikeyi fark edip durabilmeleri için gerekli mesafe.

duyarlılık analizi / sensitivity analysis

Bir projenin kapsamında yer alan değişkenlerin projenin fayda ve maliyetlerini nasıl ve ne derecede etkileyeceğini belirlemek için yapılan analiz.

düşey gabari / vertical clearance**düşey işaretleme / vertical signing**

Yol kaplaması dışına dikilen direk ve benzeri elemanlara monte edilen trafik işaret levhaları ile diğer trafik kontrol elemanlarını kapsar.

düşey karp / vertical curve

Birbirini izleyen farklı eğimlerdeki proje düşey hatlarını birleştiren parabolik veya dairesel düşey yol kesimi.

düşey yük / vertical load**düz bıçaklı dozer / bull dozer****düz demir / plain bar**

Düz demir çubuk, nervürsüz demir.

düz kaplama / plain cover slab

Tempan duvarı ile köprü giriş ve çıkışlarındaki kanat duvarlarında kullanılan dikdörtgen şeklindeki taşlar.

düzeltilme tabakası / correction course, adjustment course

Mevcut bir yüzeydeki düzensizlikleri, üzerine yapılacak kaplamanın

inşasından önce gidermek amacıyla kullanılan, değişebilen kalınlıklı tabaka.

düzenli sefer / regular journey

Tespit edilmiş bir güzergâhta önceden açıklanmış yerleşme birimleri arasında belirli bir zaman ve ücret tarifesine göre yapılan taşımalar.

düzenli yolcu servisi / regular passenger service

Bir zaman tarifesine uygun olarak ve oturma biletlerinin ücretlendirildiği belirli bir güzergâh üzerinde ikili ve transit yolcu taşınan hizmet türü.

E**eğim / grade**

Kot farkının ara mesafeye oranı.

eğimli bıçaklı dozer / tilt dozer**ekipbaşı / foreman**

Şube hudutları içindeki yollarda bakım ve onarım hizmetlerini yürütmek üzere bakım işçilerinden oluşturulan ekibe amirlik yapan kişi.

ekonomik analiz / economic analysis

Yatırım önerisine bağlanan kaynakların geliş yerine bakmadan, bu kaynakların sağlayacağı fayda düzeyini belirlemek ve buna dayalı olarak bir projenin red ya da kabul edilmesi veya seçenек önerilerinin karşılaştırılmasını, bir başka ifadeyle bir yatırım önerisinin kullanacağı kaynakları dikkate alarak sağlayacağı faydalar yönünden yeterli ölçüde cazip olup olmadığını ortaya çıkarmak için yapılan analiz.

ekonomik fizibilite

ekonomik fizibilite / *economic feasibility*

Bir yatırımın pozitif ve negatif değerlerinin karşılaştırılarak, ekonomik açıdan yapılabilir olup olmadığının araştırılması.

ekonomik maliyet / *economic cost*
Ekonomik analize konu olan maliyetlerin vergiler hariç toplamı.

ekspres yol / *expressway*
Sınırlı erişime kontrollü ve önemli kesişme noktalarının köprülülük kavşak olarak şekil edildiği bölünmüş ana karayolu.

elastomer mesnet / *elastomeric bearing*

elek analizi / *sieve analysis*
Zemindeki tanelerin büyüklüğü ve bunların miktarlarının belirlenmesi amacı ile yapılan tane boyu analizi.

elevasyon / *elevation*
Köprü ayağı.

emanet harcama / *force account expenditure*

Kuruluşun kendi bütçesi, elemanları ve makine parkı ile gerçekleştirdiği faaliyetlere ilişkin yapılan harcamalar.

emlak beyan değeri / *real estate value statement*

Emlak vergisi kanununa göre genel beyan dönemlerinde taşınmaz maliki veya hissedarları tarafından belediyelere verilen emlak beyannamelerinde belirtilen değer.

emniyet kemeri / *safety belt, seat belt*

emniyetsiz araç / *unsafe vehicle*
Can ve mal emniyeti ile trafik güvenliği açısından tehlikeli olacak de-

recede kusurlar / eksiklikler tespit edilen araç.

en düşük su seviyesi / *lowest water level*

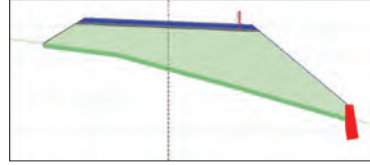
Su seviyesinin en az olduğu dönemdeki kotu.

en yüksek su seviyesi / *highest water level*

Su seviyesinin en fazla olduğu dönemdeki kotu.

enkesit / *cross section*

Yol gövdesi tabakaları ve elemanlarının yeterli genişlikte bir arazi kullanımını da kapsayacak şekilde ek-sene dik düşey düzlem ile arakesiti.

enleme kirişi / *diaphragm*

Ana kirişler arasında bulunan ve rijit bir çerçeve oluşmasını sağlayan kiriş.

erişime kontrollü karayolu (otolyol) / *access controlled highway (motorway)*

Özellikle transit trafiğe tahsis edilen, belirli yerler ve şartlar dışında giriş ve çıkışın yasaklandığı; yaya, hayvan ve motorsuz araçların giremediği, ancak izin verilen motorlu araçların yararlandığı ve trafiğin özel kontrole tâbi tutulduğu karayolu.

esas açıklık / *main span*

En büyük açıklık.

esnek üstyapı / *flexible superstructure*

Tesviye yüzeyi ile sıkı bir temas sağlayan ve yükleri taban zeminine dağıtan bir üstyapı şekli olup, stabilitesi agrega kilitlenmesine, dane sürtünmesine ve koheziona bağlıdır.

esneklik / *resilience*

Yol üstyapısının yük altında oluşabilecek değişimleri karşılayabilme yeteneği.

esneklik modülü (M_r) / *resilient modulus*

Üstyapı malzemelerinin tekrar eden yükler altındaki elastiklik modülü.

eşdeğer dingil yükü standart dingil sayısı (EDY) / *equivalent axle load*

Değişik ağırlıkta ve sayıdaki dingil yüklerinin bir üstyapıda meydana getirdiği toplam etkiye eşdeğer bir etki oluşturan 8,2 ton dingil yükünün tekerrür sayısı.

eşdüzey kavşak / *intersection*

İki veya daha fazla karayolunun aynı düzlemde kesişmesi sonucunda oluşan kavşak türü.

eşitlik / *station equation*

Ripaj, varyant veya ölçüm farklılıkları nedeni ile kotta veya kilometrede yapılan değişikliklerin geri (G) ve ileri (İ) olarak belirtilmesi (örneğin 6+845.12G/6+840.33İ gibi).

eşya/kargo terminali / *goods/cargo terminal*

Karayolu taşıma yönetmeliğinde belirtilen özellikleri haiz ve yurt içi ve uluslararası eşya/kargo taşımacıları/işletmecileri veya acenteleri, komisyoncuları, taşıma işleri orga-

nizatörleri ile bunların eşya/kargo gönderenlerine/gönderilenlerine hizmet veren yapı veya tesis.

eşya/yük / *goods/load*

İnsandan başka taşınabilen canlı veya cansız her türlü nesne.

etriye / *stirrup*

Ana taşıyıcı donatının etrafına sarılan demir.

etüt paftası / *map sheet*

Yol projesi yapımında kullanılmak üzere gerekli görülen genişlikte ve güzergâh boyunca 1/2000 veya 1/1000 gibi değişik ölçeklerde hazırlanmış olan harita.

evsahibi ülke / *host country*

Taşımacının aracının kayıtlı olmadığı ve taşımacının yerleşik olmadığı ülkede faaliyet gösterdiği âkit taraf toprakları.

EX1 / *EX1*

Tüm ülkelere taşınacak ürünle ilgili bütün bilgileri içeren ihracatçılar birliği ve çıkış yapılacak gümrüğün onayladığı belge.

F**farklı seviyeli kavşak** / *interchange*

İki veya daha fazla karayolunun farklı düzlemlerde kesişmesi ile oluşan kavşak.

fauna / *fauna*

Jeolojik bir dönemle ya da yöreyle ilgili, hayvanların tümünün yaşamı.

fay / *fault*

Kayaçların bir düzlem boyunca göz-

fayda

le görülecek miktarda kayma göstermesi olayı sonucu oluşan yapı.

fayda / *benefit*

Projenin ekonomik ömrü süresince beklenen kazançlar.

fayda/maliyet oranı / *benefit-cost ratio*

Bir yatırımın belli bir faiz oranına göre indirgenmiş gelirlerinin toplamı ile indirgenmiş giderlerinin toplamı arasındaki oran.

ferağ verme / *alienation*

Gayrimenkul malikinin mülkiyet hakkını devretmek veya üzerinde başkası lehine bir hak kurmak amacıyla tapu sicil müdürlüğüne gelip, düzenlenen resmî senedi imzalayarak başkası lehine tescilini istemesi eylemi.

feyezan / *overflow*

Akarsuyun debisinin olağan dışı bir şekilde arttığı tehlikeli derecedeki sel durumları.

figüre / *windrow*

Temel ve temel altı tabakalarının teşkili sırasında, serilmeye hazır vaziyette, yol boyunca, bir kenara düzgün ve üniform bir biçimde konmuş malzeme yığını.

filler malzeme / *filler*

Bağlayıcı malzemenin özelliklerinde değişiklik yapmak amacıyla karışımlara eklenen ince daneli minarel toz.

finansal analiz / *financial analysis*

Projenin gerçekleşmesi için kuruluş döneminde gerekli toplam yatırım tutarı ve açıldıktan sonraki işletme döneminde gerektirdiği işletme giderleri ile sağladığı gelirleri tahmin

etmek ve bu tahminler çerçevesinde yatırım önerisini değerlendirerek başarı derecesini belirlemek için yapılan analiz.

finansal maliyet / *financial cost*

Finansal analize konu olan maliyetlerin her türlü vergiler, faiz, fonlar, sübvansiyonlar, kamulaştırma bedeli dahil toplamı.

finişer (serici) / *finisher, paving and laying machine*

Yol üstyapısının (alttemel, temel, bitümlü sıcak karışım ve beton) serilmesinde kullanılan araç.

forekazık / *bored pile*

Yerinde yapılan bir derin temel elemanı.

fotogrametri / *photogrammetry*

Hava fotoğrafı veya uydu görüntüsü kullanılarak nesnelerin boyut, şekil, konum gibi başlıca geometrik özelliklerinin ölçülmesi, bilgi toplanması işlemi.

fren lambası / *brake light*

Aracın arkasında bulunan ve sürücü fren pedalına bastığında yanan lamba.

fren mesafesi / *brake distance*

Fren balatalarının tambura değdiği anda taşıtın bulunduğu yer ile taşıtın durduğu yer arasındaki mesafe.

frigofirik araç / *refrigerated vehicle*

Isı değişimine duyarlı gıda maddeleri, ilaçlar ve bazı kimyasal maddelerin taşınması için tasarlanıp imal edilen, duvar kalınlıkları ve izolasyon değeri taşıyan malzemenin ısı değişimine duyarlılık boyutlarına bağlı olarak değişen ve bir soğutucu ünitesi bulunan karayolu taşıtı.

G

gabari / *clearance template*

- Araçların yüklü veya yüksüz olarak karayolunda güvenli seyirlerini temin amacı ile uzunluk, genişlik ve yüksekliklerini belirleyen ölçüler. (Karayolları Trafik Yön. Tanımı)
- Yüklü veya yüksüz araçların uzunluk, genişlik ve yüksekliklerinin azami sınırlarını belirleyen ölçüleri. (Karayolu Taşıma Yön. Tanımı)

gabyon tel kafes / *gabion cage, basket*

Tahkimatta kullanılan içi taş ile dolu tel sepet.

gaga / *launching nose*

İtme sürme metodunda üstyapı sürülürken karşı tarafa mesnetlenmesini sağlayacak geçici çelik sistem.

galvanize (galvanizli) / *galvanized*

Ergimiş çinkoya batırılarak, yani sıcak-daldırma yöntemiyle ya da elektrolitik yoldan, malzemenin çinko ile kaplanması işlemi.

garguy / *drainage ditch*

Köprüde suyu tahliye eden kısım.

gayrimenkul (taşınmaz mal) / *real estate (immovable)*

Arazi, arsa, bağımsız bölüm gibi bir yerden bir yere taşınamayan, yerinde sabit duran şeyler.

geçici depolama yeri / *provisional storage location*

Eşyanın gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tâbi tutuluncaya kadar gümrük idaresince geçici olarak depolanmasına izin verilen yer.

geçici şerh / *interim annotation*

Yapılacak olan bir tapu işleminde aynı hakkını ispat veya eksik belgesini tamamlaması için ilgisine süre verilerek mevcut hakları tehlikeli bir gelecekte kurtarma düşüncesiyle dayanan bir hukuki müessese.

geçiş belgesi / *permit*

Uluslararası anlaşmalar çerçevesinde, âkit taraflardan biri tarafından kendi topraklarına girmek ve çıkmak veya bu topraklardan transit geçmek üzere diğer ülkede kayıtlı bir karayolu aracına verilen belge.

geçiş eğrisi / *transition clothoid curve*

Kurplarda merkezkaç kuvvetinin taşıta olan etkisine karşı ani olmayan düzenli bir geçiş sağlamak amacıyla aliyman ile kurp arasına yerleştirilen eğri parçası.

geçiş görüş mesafesi / *passing sight distance*

İki şeritli yollarda bir taşıtın diğer bir taşıtı güvenli bir şekilde geçebilmesi için zıt yönde seyreden taşıtlar arasındaki emniyetli mesafe.

geçiş hakkı / *right of way*

Yayaların ve araç kullananların diğer yaya ve araç kullananlara göre, yolu kullanma sırasındaki öncelik hakkı.

geçiş ücreti / *passage fee*

Bir ülkeye ait taşıtın diğer bir ülkeye/ülke üzerinden taşıma yaparken ödediği geçiş ücreti.

geçiş üstünlüğü / *priority of way*

Görev sırasında, belirli araç sürücülerinin can ve mal güvenliğini tehlikeye sokmamak şartı ile trafik kısıtlama veya yasaklarına bağlı olmamaları.

geçiş yolu

geçiş yolu / *passageway*

Araçların bir mülke girip çıkması için yapılmış olan yolun, karayolu üzerinde bulunan kısmı.

genel bütçe / *general budget, master budget*

Yıllık gelir ve gider kalemlerinin hepsini kapsayan bütçe.

genleşme derzi / *expansion joint*

Farklı genleşmelerden dolayı oluşabilecek hasarları önlemek için elemanlar arasına bırakılan boşluk.

genleşme katsayısı / *expansion coefficient*

geometrik standart / *geometric standards*

Yolun genişlik, eğim, kurp yarıçapları, proje hızı ve trafik sayısı gibi ölçüler.

gerber kiriş köprü / *gerber beam bridge*

Üstyapı kirişlerinde derz olan süreksiz, moment almayan üstyapı sistemi.

gerber plak köprü / *gerber plate bridge*

Üstyapısı plaktan oluşan ve açıklığında derz olan süreksiz, moment aktarmayan köprü sistemi.

gergi kirişi / *tie beam*

Yüksek I-kesitli kirişlerde burulmayı engelleyen çapraz kirişler.

giderler (maliyetler) / *costs*

Projenin başlangıcından ekonomik ömrünün sonuna kadar geçen süre içindeki gerekli harcamalar.

gido / *guide bank*

Suyun akış yönünü düzenleyici yapı.

gönderen / *consigner*

Eşyayı taşımacıya teslim eden, gön-

derileni belirleyen ve taşıma senedini imzalayan kişi.

gönderilen / *consignee*

Sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi ve taşıma senedinde belirtilen eşyanın teslim edileceği kişi.

gönye / *square*

Bir doğruya dik gelen başka doğrular çizmeye yarayan L veya dik üçgen biçimindeki çizgiler.

görüş mesafesi / *sight distance*

Karayolu güvenliği açısından sürücülerin, kendi şeridinde seyir halinde iken ilerisinde beklemeden bir objeyle karşılaştıklarında kontrollü manevra yapabilmelerini sağlayacak mesafe.

gradasyon / *gradation*

Malzeme içinde bulunan çeşitli boydaki tanelerin ağırlıkça oranları.

greyder / *scraper*

Tesviye işlerinde, şev meyillendirme, hendek kazma ve yol yapımı için kullanılan çok amaçlı makine.

grobeton / *lean concrete*

Düşük dayanımlı demirsiz beton.

guse / *gusset, haunch*

Ek, parça, ilave, takviye, köşebent.

güç aktarma organları / *power drive train*

Motordan sonra sıralanan, debriyaj (kavrama), şanzıman (vites kutusu), kardan mili (şaft) ve diferansiyel gibi elemanlar.

gümrük çıkış beyannamesi / *customs declaration form*

İhracatta, gümrük mevzuatı uyarınca doldurularak ilgili ihracatçı birliği tarafından onaylanmasını müteakip gümrük idaresine tevdi edilen belge.

güvenlik danışmanı / safety adviser

İfa edeceği görevler ve nitelikleri ADR'nin A ekinin 1'inci bölüm 1.8.3'üncü kısmında belirtilen ve eğitim sertifikasına sahip ve bu amaçla bakanlıkça yetkilendirilmiş olan gerçek kişi.

güvenlik kontrolü / safety audit

Planlanmış bir karayolu projesinin veya mevcut (trafiğe açık) yol veya kavşakların belirli usüllere uygun olarak trafik güvenliği yönünden bağımsız uzman bir ekip tarafından incelenmesi.

güzergâh (geçki) / route

Karayolunun harita üzerinde takip etmiş olduğu yatay hat.

H

hacim/kapasite / volume/ capacity

Trafik şeritlerinde oluşacak talep akım hacminin kapasiteye oranı.

hafif kusurlu araç / slightly defective

Muayenesi sonrasında yeniden muayenesine gerek duyulmayan türde bir eksikliği bulunan araç.

hafif römork / light trailer

Azami yüklü ağırlığı 750 kg'ı geçmeyen römork veya yarı römork.

hafif yüklü ticari taşıt / light commercial vehicle (LCV)

Yolcu taşıma kapasitesi yaklaşık 8-14 kişi olan veya toplam yüklü ağırlığı 3,5 tonu geçmeyen taşıt.

hafifletme odacığı / relieving cell

Köprü ayaklarına gelen ağırlığı azaltmak amacı ile köprü gövdesinin içine açılmış olan odacık.

hakediş / milestone (payment certificate)

Yapılan işin karşılığı olarak düzenlenen ödeme belgesi.

halihazır harita / base map

Yerleşme alanlarının mevcut yapı ve arazi kullanım durumlarını gösteren eşyükselti eğrili, kot ve koordinatlı, detaylı ve ölçekli haritalar.

harç / mortar

Yapıda taş ya da tuğla duvar örgüsünde kullanılan, örgüyü oluşturan öğeleri birbirine bağlayan malzeme.

hareket halinde ağırlık ölçümü / weigh-in-motion (WIM)

Hareket halindeki taşıtların dingil ağırlıkları ve toplam ağırlıklarını ölçme işi.

hareketli ağırlık ölçüm cihazı / weigh-in-motion (WIM)

Seyir halindeki her bir taşıtın boyunu, dingil sayısını, dingil ağırlıklarını, hızını ve taşıtlar arası mesafe verilerini asfalt altına monte edilen sensörler aracılığıyla toplayan otomatik trafik sayım ve sınıflandırma sistemi.

hareketli köprü / movable bridge

Asansör, döner tabliyeli, baskül, vs. köprü.

hareketli mesnet / movable support, expansion bearing**hareketli yük / live load****hasar endeksi / damage index****hava yastığı / air bag**

Belirli hız üzerinde gerçekleşen çar-

hava fotoğrafı

pişmalarda açılarak sürücü veya yolcuların yaralanmasını engelleyen pasif güvenlik sistemi elemanı.

hava fotoğrafı / *aerial photograph*
Daha çok uçak içine yerleştirilen alıcı yardımıyla havadan çekilen resim.

hazine arazisi / *treasury land*
Hazinenin mülkiyetinde bulunan arazi.

hemzemin / *level*
Aynı seviyede olma durumu.

hendek / *ditch*
Karayolunda platformdan veya şevlerinden gelen yüzeysel suları toplayıp uygun yerlere deşarj eden yüzeysel drenaj yapısı.

hendek temizliği / *cleaning of ditch*
Yol yüzeyi ve yakınından gelen yüzeysel suları tahliye eden hendeklerin tesirli bir şekilde çalışmaları için yapılan ot, çimen, yaprak, toprak, kaya vb.lerin temizlenmesi işi.

heyelan / *landslide*
Bir yarma veya dolgu şevinde yerel stabilitenin bozulması sonucu bir kayma yüzeyi boyunca meydana gelen çökme.

heyelan temizliği / *landslide cleaning*
Toprak kayması sonucu oluşan birikimin temizlenmesi.

hız sabitleyici / *cruise control*
Araçları belli bir hızda tutan ve sürücünün ayağını gazdan çekmesine olanak tanıyan bir sistem.

hız sınırı / *speed limit*
Karayolu kesimlerinde uygulanan yasa ile belirlenmiş maksimum (veya minimum) yasal hız.

hisse / *share*
Bir taşınmaz malın tam mülkiyetinin bir kısmına karşılık gelen pay.

hizmet kabiliyeti (servis kabiliyeti) / *service ability*
Bir üstyapının belirli bir gözleme anında yüksek hız ve hacimdeki taşıt trafiğine hizmet edebilme kabiliyeti. (Hizmet kabiliyeti derecesi AASHTO'ya göre 5 ile 0 arasındaki bir sayı ile tanımlanır.)

hizmet seviyesi / *level of service*
Bir trafik akımının genellikle yoğunluk, hız ve seyahat süresi, manevra serbestliği, trafik kesilmeleri ile konfor ve uygunluk açılarından işletme koşullarını tanımlayan bir kalite ölçüsü. Hizmet seviyesi A ile F arasında 6 farklı seviyede tanımlanır. A hizmet seviyesi en iyi işletme koşullarını, F hizmet seviyesi ise en kötü işletme koşullarını belirtir.

Horasan harcı / *Khorasan mortar*
Pişmiş tuğla, kiremit parçalarının tokmakla dövülüp toz haline getirilmesinden sonra bir elekten geçirilerek elde edilen ince tozun veya taş tozunun kireç ve su ile karıştırılması ile elde edilen harç.

IMDG Kodu / *The International Maritime Dangerous Goods Code*
Denizyoluyla taşınan tehlikeli yüklerle ilişkin uluslararası kodu.

ışıklı ve sesli işaretler / *traffic signs and signals*
Trafiği düzenlemede kullanılan ışık-

lı ve sesli, sabit veya taşınabilir, elle kumanda edilebilen veya otomatik çalışan, üzerinde çeşitli renk, şekil, sembol, yazı bulunan ve belirli yanma süresi olan, ışık veya sesle özel bir talimatın aktarılmasını sağlayan trafik tertibatı.

İ

iç kârlılık oranı / *internal rate of return*

Bir yatırım projesinin gelecek yıllarda sağlayacağı faydaların bugünkü değerlerinin toplamını, yatırım harcamalarının bugünkü değerlerinin toplamına eşitleyen iskonto oranı.

ifraz / *parcelling out*

Tapu kütüğünde tek parsel olarak kayıtlı bulunan bir taşınmaz malın düzenlenen haritalara göre birden çok parçaya ayrılarak tapu kütüğüne tescil edilmesi işlemi.

ihale / *tender*

Yaptırılacak iş, temin edilecek mal veya hizmet alımını üstlenecek firmanın istekliler arasından seçilmesi işlemi.

iki yönlü karayolu / *two-way road*

Taşıt yolunun her iki yöndeki taşıt trafiği için kullanıldığı karayolu.

ikili taşımacılık / *bilateral*

transport

Âkit taraflardan birinin topraklarında başlayıp, diğer âkit taraf topraklarında son bulan ve dolu veya boş taşıtlarla yapılan taşımacılık.

iksâ duvarı / *sheeting wall*

Yarma şevlerini desteklemek veya benzeri bir amaçla inşa edilmiş kârgir veya betonarme duvar.

iktisap / *acquisition*

Edinme, kazanma.

il yolu / *provincial road*

Belediyeler veya diğer kurumların sorumluluğunda bulunan yollar dışında kalan illeri birbirine, devlet yollarını limanlara, tersanelere, hava alanlarına, demiryolu istasyonlarına ve kamu ihtiyacının gerektirdiği diğer yerlere bağlayan ve bir il sınırı içinde başlayıp biten karayolu.

imar planı / *development plan, zoning plan*

Belde halkının sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılamayı, sağlıklı ve güvenli çevre oluşturmayı, yaşam kalitesini arttırmayı hedefleyen ve bu amaçla beldenin ekonomik, demografik, sosyal, kültürel, tarihsel, fiziksel özelliklerine ilişkin araştırmalara ve verilere dayalı olarak hazırlanan; kentsel yerleşme ve gelişme eğilimlerini alternatif çözümler oluşturmak suretiyle belirleyen, arazi kullanımı, koruma, kısıtlama kararları, örgütlenme ve uygulama ilkelerini içeren pafta rapor ve notlardan oluşan belge.

imar uygulaması / *zoning*

Yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun oluşumunu sağlamak amacıyla bulunduğu yere göre belediye veya valiliklerce yapılan ve bu yerlerde inşa edilecek resmî ve özel bütün yapıları düzenleyen imar planı hazırlama işlemi.

imitasyon (köprülerde)

imitasyon (köprülerde) / *imitation*

Orijinal taşların kırılan, kopan kısımlarının, taşın kendi tozu kullanılarak hazırlanan harç ile tamamlanması.

ince tesviye tabakası / thin *surface layer*

- Kaya yarmalarda yüzey düzgünlüğünü sağlamak için tesviye kotuna göre fazla kazı yapılarak bu kazı yerine seçme malzeme koymak suretiyle yapılan tabaka.
- Toprak yarmalarda tesviye kotuna indirilmiş zeminin ripetlenmek/sürülmek v.b. suretlerde kabartılarak, yeniden sıkıştırılması ve bazı hallerde çimento, kireç vb. ile stabilize edilmesi suretiyle elde edilen tabaka.
- Bazı hallerde uygun kazı malzemesiyle yapılan dolgunun en üst tabakası.

ince tesviye yüzeyi / thin levelling *surface*

İnce tesviyesi yapılmış yol altyapısı zemininin en üst yüzeyidir.

ince yonu taş / hammer-dressed *stone*

Görünen yüzleri tarak, murç, mucarta ya da düz kalemle işlenmiş taş.

indirgeme oranı (i) / discount *rate*

Gelecekte oluşacak fayda ve maliyetlerin bugünkü değerinin hesaplanmasında kullanılan oran.

intermodal taşımacılık / *intermodal transport*

Aynı yükleme ünitesindeki veya karayolu taşıtındaki ürünlerin, elleçlenmeden birden fazla taşımacılık türü kullanılarak hareket ettirilmesi.

inşaat derzi / construction joint

Farklı genişmelerden dolayı oluşabilecek hasarları önlemek için yapılar arasında bırakılan boşluk.

intikal ve reaksiyon mesafesi / *perception distance*

Sürücünün gördüğü engeli algılaması, tanınması ve alınacak önlemleri tasarlaması ile fren uygulaması için gerekli zaman zarfında taşıtın almış olduğu mesafe.

irtifak hakkı / easement

Sahibine hakkın konusu taşınmaz mal üzerinde kullanma ve yararlanma yetkisi veren sınırlı ayrı hakların genel adı.

iskele / scaffold

Yapı elemanları inşa edilirken işçilerin güvenle çalışabilmesi için ve kalıp altlarında da taşıyıcı sistem olarak oluşturulan platform.

istiap haddi / maximum load

Bir taşıtın veya aracın güvenle taşıyabileceği ve imalat standardında belirtilen en çok yük ağırlığı ve hizmetli sayısı; taşıma kapasitesi

istikşaf / preliminary survey (bkz. ön etüt)

istinat duvarı / retaining wall

Dolgu şevlerini desteklemek veya benzeri bir amaçla inşa edilmiş kârgir veya betonarme dayanma duvarı.

iş makineleri / construction machinery, construction equipment

Yol inşaat makineleri ile benzeri tarım, sanayi, bayındırlık, millî savunma ile çeşitli kuruluşların iş ve hizmetlerinde kullanılan; iş amacına göre üzerine çeşitli ekipmanlar monte edilmiş; karayolunda insan, hayvan, yük taşımada kullanılan motorlu araçlar.

işaretleme / signing

Taşıt yolu ile bordür, ada, ayırıcı, oto korkuluk gibi karayolu elemanları üzerindeki çeşitli renkte çizgi, şekil, sembol, yazı ve yansıtıcı ve benzerleri ile özel bir talimatın aktarılmasını sağlayan tertibat.

işaret levhası / traffic sign

Sabit veya taşınabilir bir mesnet üzerine yerleştirilmiş ve üzerindeki sembol, renk ve yazı ile özel bir talimatın aktarılmasını sağlayan trafik tertibatı.

işaretlenmiş (tayin edilmiş)**yasal hız / posted speed**

Belirli bir mahal için trafik tanzim işaretleri ile belirtilmiş, uyulması zorunlu maksimum yasal taşıt hızıdır. Hız değerleri trafik tanzim işaretleriyle gösterilir.

işgal (taşınmazın) / real estate occupation

Tapu kütüğünde kayıtlı iken malikinin istemi ile terkin edilmiş bir taşınmazın mülkiyetinin kazanılması.

işleten / vehicle operator

Araç sahibi olan veya mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta alıcı sıfatıyla sicilde kayıtlı görülen veya aracın uzun süreli kiralama, ödünçleme veya rehni gibi hallerde kiracı, ödünç veya rehin alan kişidir. Ancak ilgili tarafından başka bir kişinin aracı kendi hesabına, tehlikesi kendisine ait olmak üzere işlettiği ve araç üzerinde fiilî tasarrufu bulunduğu ispat edilirse, bu kimse işleten sayılır.

işletme hızı / operating speed

Serbest akım koşullarında sürücülerin yaptıkları hızlar.

işletme maliyeti / operating cost

Yolun fonksiyonel yapısının korun-

ması için gerekli rutin bakım dahil tüm harcamalar.

itme sürme metodu (köprülerde) / incremental launch (bridges)

Köprülerde kirişlerin yerinde imal edilerek imalatın sürekli olduğu ve üstyapı sisteminin sürülerek oluşturduğu yapım sistemi.

izin/geçiş belgesi / permit

Taraflardan birisinde kayıtlı olan bir karayolu aracının diğer tarafın ülkesine giriş ve çıkışı için veya bu ülkede seyahat edebilmesi için diğer tarafca hazırlanan izin belgesi.

J**jedezi / geodesy**

Yeryuvarının şekil, boyut ve gravite alanı ile zamana bağlı değişimlerinin üç boyutlu bir koordinat sisteminde tanımlanmasını amaçlayan bir bilim dalı.

K**kaba yonu taş / rustication stone**

Çekiçle kaba olarak işlenmiş taş.

kabin / cab

Araç şoför mahalli, şoför kabini.

kabetaj / cabotage

Bir âkit taraf topraklarında yerleşik taşımacı tarafından yük ve yolcunun diğer âkit taraf toprakları içinde bu topraklarda belirlenmiş yükleme ve

kadastro

boşaltma noktaları arasında taşınması faaliyetleri.

kadastro / *cadastre*

Taşınmaz malların sınırlarının arazi ve harita üzerinde belirtilerek hukuki durumlarının ve üzerindeki hakların tespit edilmesi işlemi.

kademeli hendekler / *benching ditches*

Kafa ve topuk hendeklerini arazi eğimine uydurma zorunluğu nedeniyle çoğunlukla eğimin %25'i aştığı durumlarda, suyun enerjisinin kırılarak taşınmasını sağlamak amacı ile yapılan basamaklı bir akış çizgisine sahip beton kaplamalı hendekler.

kafa hendeği / *intercepting ditch, head ditch*

Yarma kesimlerinde yüzeysel suların yarma şevlerine ve yol gövdesine zarar vermesini önlemek amacıyla yarma şevi ile doğal topoğrafyanın kesişme çizgisinden (şev kazığı çizgisi) yamaç yukarı tarafta açılan drenaj yapısı.

kafa kafaya çarpmalı kaza / *head-on collision*

Zıt yönlerden gelen araçların karşılıklı çarpışması ile oluşan kaza.

kaleme (tarihi köprülerde) / *chisel*

Yontma işlerinde kullanılan ucu sivri veya keskin alet.

kalıp / *formwork*

Beton yapılar da betona şekil vermek için kullanılan; ahşap, metal vb. malzemenin yapılan geçici veya kalıcı form.

kalıp arabası / *form traveller*

Kalıp taşıyıcı.

kalibrasyon / *calibration*

Belirlenmiş koşullar altında, ölçü-

len büyüklüğün gerçek değeri (referans) ile onu ölçen aletin verdiği netice arasında bağlantı kurma işlemi.

kalite güvence / *quality assurance*

Kalite yönetiminin, kalite şartlarının gerçekleştirilmesi için güvence sağlamaya odaklanan bölümü.

kalite iyileştirme / *quality improvement*

Kalite yönetiminin, kalite şartlarının gerçekleştirilmesi yeteneğini arttırmaya odaklanan bölümü.

kalite kontrol / *quality control*

Kalite yönetiminin, kalite şartlarının gerçekleştirilmesine odaklanan bölümü.

kalite planı / *quality plan*

Sözleşme gereği proje kapsamında yapılacak imalat ve kullanılacak malzemelere uygulanacak kalite kontrol işlemlerini belirten doküman.

kalite planlaması / *quality planning*

Kalite yönetiminin, kalite hedeflerinin oluşturulmasına odaklanan ve kalite hedeflerinin gerçekleştirilmesi için gerekli iş proseslerini ve ilgili kaynaklarını belirleyen bölümü.

kalite politikası / *quality policy*

Bir kuruluşun üst yönetimi tarafından kabul edilen, bağlayıcı olarak yazılı beyan edilen, kalite ile ilgili bütün amaçları ve yönlendirmesi.

kalite yönetim sistemi / *quality management system*

Bir kuruluşu kalite açısından yönlendiren ve kontrol eden yönetim sistemi.

kalite yönetimi / *quality management*

Bir kuruluşun kalite bakımından sevk ve idaresi için koordine edilmiş faaliyetler.

kalkış noktası / *point of departure*
Yolcunun taşıta bindiği veya eşyanın taşımacıya teslim edildiği yer.

kama / *wedge*

Taşları paralamadan yarmakta kullanılan sivri uçlu yassı alet.

kamp taşıtı / *camper vehicle*

Yük taşımada kullanılmayan, iç dizaynı tatil yapmaya uygun teçhizatlarla donatılmış, hizmet edebileceği kadar yolcu taşıyabilen motorlu taşıt.

kamu hizmeti taşıtı / *public service vehicle*

Kamu hizmeti için yük veya yolcu taşımaya yapan bütün taşıtlar.

kamu yararı / *public interest*

kamulaştırma (istimlak) / *expropriation*

Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerinin, kamu yararının gerektirdiği hallerde, karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamına veya bir kısmına el koyması işlemi.

kamulaştırma bedeli / *expropriation price*

Kamulaştırma için ilgili kanunlarda çerçevesi çizilen esaslara göre belirlenen bedel.

kamulaştırma sahası / *expropriation area*

Yol yüzeyi, hendekler, şevler, sanat yapıları, köprüler, ariyet yerleri,

kanal açma ve vidanjör kamyonu

malzeme ocakları ve diğer kısımları ile yolun yapımı ve emniyeti için kamulaştırılan arazi.

kamulaştırma taşı / *expropriation post*

Sınırın belirlenmesi için kamulaştırma sahasında ve genişliğin değiştiği noktalarda demirli ve demirsiz olarak betondan yapılmış eleman.

kamyon / *lorry, truck*

İzin verilen azami yüklü ağırlığı 3,5 tondan fazla olan ve eşya/yük taşımak için imal edilmiş motorlu taşıt.

kamyonet / *light truck, pickup*

İzin verilebilen azami yüklü ağırlığı 3.500 kg'ı geçmeyen ve yük taşımak için imal edilmiş motorlu taşıt.

kanal açma ve vidanjör kamyonu / *combined canal jetting & sewage truck*

Tıkalı rögar kanallarını su püskürterek açma ve vidanjör görevini yapan kamyon.

kanal (tarihi köprülerde)

kanal (tarihi köprülerde) / canal

Yonu taşları üzerinde kenetlerin oturabilmesi için açılan yuva.

kanalize etme / channelization

Taşıtların veya yayaların düzenli ve güvenli hareketlerini sağlamak üzere birbirleri ile kesişen hareketlerin yardımcı şeritler, yükseltilmiş adalar, tarama, çizgi ve diğer trafik işaretleri gibi elemanlar ile yönlendirilmesi ve düzenlenmesi.

kanat duvarı / wing wall

Genellikle taşkınlarla yatak dışına taşan akarsuların çevredeki araziye dağılmasını ve köprü'nün kenar ayakları civarında meydana gelebilecek oyulmaları önlemek üzere köprü'nün bulunduğu akarsuyun iki sahili boyunca yapılan duvar.

kantar / weighing machine

Araçların tartıldığı ölçüm yeri.

kapalı kapı seyahati / closed-doors travel

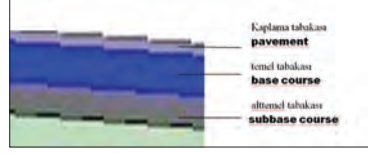
Her ikisi de aracın kayıtlı olduğu ülke topraklarında bulunan bir hareket noktasından dönüş noktasına kadar indirip bindirmeden tek bir araç üzerinde tek bir yolcu grubunun taşınması.

kapalı kasa kamyon / box truck

Yanları ve tavanı kapalı olan, sadece arka kapağın açılmasıyla yüklenebilen yarı römork sınıfı.

kaplama / pavement

Yol üstyapısının kaymaya, trafiğin aşındırmasına ve iklim koşullarının ayrıştırma etkisine karşı koyarken aynı zamanda yük taşıyan en üst tabakası.

kaplama taşı / cover slab

Ayak, selyaran, kemer, tempan duvarı, döşeme, korkuluk gibi köprü elemanlarının dış yüzeyini örten taşlar.

kaput / hood, bonnet

Araçlarda motoru örten, açılır kapandır biçimde yapılan kapak.

kar bıçağı / snow plough

Taşıta monte edilebilen kar küreme bıçağı.

kar direğı / snow pole

Karın yoldan uzaklaştırılması esnasında, yol platformunu belirleyen işaretler.

kar mücadelesi / snow removal

Kış programına dahil yolların trafiğe açık bulundurulması için yapılan çalışmaların tümü.

kar rotatifi kamyon / snow blower truck

Karı püskürterek ve yol platformunun dışına atarak temizleyen kamyon.

kargo tasnif ve aktarma merkezi

kar siperi / *snow fence*

Kar ile mücadelede kullanılan ve yol boyunca rüzgarın esme yönü, şiddeti vb. gibi bazı faktörlere bağlı olarak yerleştirilen parmaklık, çit, prefabrik vb. elemanlar.

karayolu / *highway, road*

Trafik için kamunun yararlanmasına açık olan arazi şeridi, yol, otoyol, köprüler ve benzeri yapı ve alanlar.

karayolu kapasitesi / *highway/road capacity*

Mevcut yol, trafik ve kontrol koşulları altında verilen bir zaman süresinde, bir şerit veya bir platformun belli bir kesiminden kabul edilebilir ölçüler içinde geçmesi beklenen azami taşıt sayısı.

karayolu karnesi / *logbook*

UBAK İzin Belgesi'nin ayrılmaz bir parçası olan, boş ve dolu seferler dahil olmak üzere ilgili İzin Belgesi kapsamında gerçekleştirilen taşımalar hakkında kronolojik sırada verilen bilgileri içeren kayıtların bulunduğu seyir defteri.

karayolu tasnif ve aktarma merkezi / *road classification and transfer center*

Kargo taşımalarında indirme, bindirme, yükleme, boşaltma, aktarma, tasnif ve dağıtım hizmetlerinin yapıldığı yer.

karayolu taşıma yönetmeliği / *road transport regulation*

Karayolu taşıma faaliyetlerini düzenleme amacıyla Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca yayımlanan yönetmelik.

karayolu yapı yaklaşma mesafesi / *highway building approach distance*

Karayolu kenarında yapılacak tesislerin, nitelik ve nicelikleri kanun ve yönetmeliklere göre değişen karayolu sınır çizgisine yaklaşabileceği en kısa mesafe.

kardan mili, şaft / *propeller shaft*

Güç aktarma organlarında hareketi vites kutusundan diferansiyele ileten mil.

kardökon / *shore protection*

Yaklaşım imlasını tutmak, köprüyü ve yaklaşım imlasını akarsuyun zararlı tesirlerinden korumak için yapılan tahkimat çeşiti.

kârgir / *masonry*

Doğal ya da yapay taş ve blokların harç adı verilen bağlayıcı malzemelerle veya harçsız olarak örülmesiyle oluşturulan yapıım sistemi.

kârgir köprü / *stone bridge***kargo** / *cargo*

Tek parçada en fazla yüz kilogramı geçmeyen, genellikle ambalaj ve kap içerisinde olan küçük boyutlu koli, sandık, paket gibi parça eşya.

kargo işletmecisi / *cargo operator*

Bağımsız bir işyerinin kullanma hakkına sahip olan ve kargoyu teslim alarak kısa sürede gönderilene ulaştırmak amacıyla kendi gözetimi ve denetimi altında yükleme, boşaltma, depolama, istifleme, aktarma ve gönderilene teslim gibi hizmetleri yerine getiren, taşımayı yapan veya yaptıran ve bundan doğacak sorumluluğu üstlenen kişi.

kargo tasnif ve aktarma merkezi / *cargo classification & transshipment center*

Kargo taşımalarında indirme, bin-

katılma şeridi (hızlanma şeridi)

dirme, yükleme, boşaltma, aktarma, tasnif ve dağıtım hizmetlerinin yapıldığı yer.

katılma şeridi (hızlanma şeridi) */ acceleration lane*

Bir platforma giren bir taşıtın üzerinde seyredeceği ve hızını, transit trafiğe daha güvenle katılacak düzeye çıkarmasına olanak vermek ve ana platformdaki trafiğe de gerekli olabilecek manevra ve davranışları yapabilmesi için gerekli zaman ve mesafeyi bırakmak amacıyla tesis edilmiş şerit.

katyonik bitüm emülsiyonu / *cationic bitumen emulsion*

Bitüm emülsiyonlarında kullanılan emülgatörlerin bitümde çözünen kısmı pozitif yüklü ise üretilen katyonik bitüm emülsiyonudur.

kavisli kaplama / curved cover slab

Tempan duvarı ile köprü giriş ve çıkışlarındaki kanat duvarlarında kullanılan yamuk veya üçgen şeklindeki taşlar.

kavşak / junction

İki veya daha fazla karayolunun kesişmesi, birleşmesi ve ayrılması ile oluşan ortak alan.

kaya bulunu / rock bolt

Projelerde gösterilen veya idare tarafından belirtilen yerlerde, duraylı olmayan kaya blokların yerinde sabitlenmesi için tek olarak, kayanın

kesme dayanımının artırılması için sistematik olarak uygulanan destek elemanı.

kayar kalıp / slip form Kayarak ilerleyen kalıp.

kayıcı mesnet / sliding support
Doğrusal veya dairesel hareket eden mesnet.

kayıt / registration

Yetkili bir idare tarafından aracın sahibini, teknik özelliklerini ve aracın kayıt numarasını gösteren bir tanıtım belgesinin verilmesi.

kaza kara noktası / accident black spot

Belirli bir nedenden dolayı belirli bir kaza türünün yoğunlaştığı ve belirlenen bir kriteri aşan veya kriterin aşıldığı kesim veya nokta.

kazazede / casualty

Kazaya uğramış, kaza geçirmiş olan kimse.

kazı / excavation

Yol gövdesinin oluşturulabilmesi için yapılan, yol tabanının oturacağı yerde bulunan ve uygun nitelikte olmayan zayıf tabii zemin tabakasının kaldırılması, kazıdan çıkan niteliği uygun malzemenin dolguların tamamlanması için yeterli miktarda olmaması halinde ariyet yerlerinde yapılan işlem; sanat yapıları temelleri, drenaj ve su akışını sağlamak için yapılan işlemlerin tümü.

kazığın taşıma gücü / bearing capacity of a pile

Kazığın o zemin içerisinde taşıyabileceği yük kapasitesi.

kazık aralığı / pile spacing

Kazıklar arasındaki mesafe.

kazık boyu / *pile length*

Kazığın uzunluğu.

kazıklı temel / *pile foundation*

Siltli, killi vb. sağlam olmayan zeminlerde temele gelen yükü zemine aktaran derin bir temel çeşidi.

kemer / *arch*

Bir açıklığın geçilmesi amacıyla, kenarları ayaklara oturtmak suretiyle yay şeklinde yapılan kârgir yapı parçası.

kemer açıklığı / *arch span*

Kemerin oturduğu iki mesnet arasındaki mesafe ya da iki üzengi arasındaki yatay uzaklık.

kemer alını / *archivol*

Kemere cephesinden bakıldığında görünen taş dizisi.

kemer karnı / *intrados*

Kemerin alt (iç) yüzey alanı.

kemer sırtı / *extrados*

Kemerin üst (yüzey) alanı.

kenar açıklık / *end span*

Kenar ayakların yanındaki açıklıklar.

kenar ayak / *abutment*

Köprünün başında ve sonundaki ayaklar.

kenar ayak perdesi / *backwall*

Kazık ayaklı köprülerde imlanın kenar ayak kazıklarına itki vermemesi için kazık ayaklara yapılan perde.

kenar çizgisi / *border line*

Kaplama üzerinde karayolu şeridinin dış sınırını gösteren çizgi.

kenar dikmesi / *marker post*

Yolun doğrultusunu ve kenarlarını göstermek üzere, yol kenarlarına belirli aralıklarla yerleştirilen eleman.

kenar hendeği / *side ditch*

Yol yüzeyi ve yakınından gelen yüzeysel suların toplanıp yol boyunca aktığı kısım.

kenar taşı / *curb stone*

Yol platformunun sınırlarını ve yolun gidiş yönünü göstermek üzere, yol kenarlarına belli aralıklarla yerleştirilen ışık yansıtıcı eleman.

kendi hesabına taşımacılık /

transport on own account

Yolcu ve mal taşımacılığının, teşebbüsün kendi ticari/ekonomik faaliyetinden kaynaklanan nedenlerle veya çalışanlarını taşımak amacıyla yapılması ya da kâr amaçlı olmayan bir kuruluş tarafından, kendi üyelerine sosyal hizmet sağlamak amacıyla ücretsiz olarak gerçekleştirilmesi.

kendiliğinden yerleşen beton /

self-compacting concrete

Beton dökümünde vibrasyon ve sıkıştırma gerektirmeyen, kendi ağırlığı ile yoğun donatılı bölgelerde bile kalıbı tamamen doldurabilen, yerleşebilen, sertleşmiş haliyle yoğunluğu, homojenliği ve kalıcılığı vibrasyonla kalıba yerleştirilmiş beton özelliğinde olan beton.

kenet / *clamp*

Taşları birbirine bağlamakta kullanılan, iki ucu kıvrık, 5-8 mm kalınlık, 50-60 mm genişlik ve 20-30 cm uzunluğunda, yatay demir çubuk.

kenet (şehir) / *urban area*

Nüfus yoğunluğunun ticaret, sanayi veya yönetimle ilgili işlerle uğraştığı, tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı.

kesilme

kesilme / *setting*

Bitüm kürecikleri etrafındaki yüklerin muhtelif yollarla kaybolması dolayısıyla küreciklerin yan yana gelerek bir bitüm filmi meydana getirmesi.

kesin proje / *final design*

Onaylı ön projesine uygun olarak; yol, köprü, viyadük, tünel vb.nin her türlü elemanının daha büyük ölçekli şekilde boyutlandırıldığı, detaylandırıldığı proje.

keski / *nipper*

Genel anlamda taşları kesmeye ve yontmaya yarayan alet.

kesme dişi (köprü kenar ayak temellerinde) / *shear key*

keson / *caisson*

Sağlam zeminin derinde olması ve kazık temellere göre daha geniş karne ve sağlam temel yapmak gerektiği durumlarda zemin üzerinde içi boş olarak inşa edilen kanivo ve ağırlığından da yararlanılarak istenilen derinliğe indirilerek uygulanan temel biçimi.

k-faktörü / *k-factor*

Yıl içinde gözlemlenen saatlik en yüksek trafik hacminin (30., 50., 100. veya 200. saat) yıllık ortalama günlük trafiğe göre değişimi.

kırmızı kot / *grade elevation*

Karayolu güzergâhı üzerindeki herhangi bir noktanın bitmiş yol kaplama üst kotu.

kış programı / *winter program*

Bakım altında tutulan karayollarının kış mevsiminde trafiğe açık bulundurulması için uygulanan program.

kış programı haritası / *winter program map*

Kış programındaki yolların önem derecelerine göre “daimî açık tutulacak yollar” ve “imkân buldukça açık tutulacak yollar” olarak belirlendiği harita.

kıyı kenar çizgisi / *shore edge line*

Deniz, tabii ve suni göller ile akarsularda, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırı.

kıymet takdiri (değerleme) / *valuation*

Belirgin özelliklere sahip olan kesin bir pazarı ve fiyatı olmayan taşınır veya taşınmaz malların parasal değerini ortaya koyma veya tahmin işlemi.

kilit taşı / *keystone*

Kemer kubbe ve tonozların tepe noktalarına konan, üstüne gelen ağırlığı yanındaki taşlara aktaran taş, anahtar taşı.

kilometre / *kilometer*

Yol üzerinde herhangi bir noktanın proje başlangıcına olan uzaklığının kilometre + metre olarak ifadesi (15+225.05 gibi).

kilometre eşitliği / *station equation*

Ripaj, varyant veya ölçüm farklılıkları nedeni ile kotta veya kilometrede yapılan değişikliklerin geri (G) ve ileri (İ) olarak belirtilmesi (örneğin 6+845.12G/6+840.33İ gibi).

kimyasal katkı / *chemical additive*

Taze ve sertleşmiş betonun bazı

kontrol kesim numarası

özelliklerini değiştirmek için karıştırma işlemi esnasında betona çimento kütlesine oranla çok az miktarda eklenen malzeme.

kiralık taşıt / *hired vehicle*

Karşılığı alınmak üzere ve belirli bir süre için başkası hesabına ya da aracın sahibi olan işletme ile bir kira sözleşmesi imzalanmak suretiyle kendi hesabına karayoluyla uluslararası eşya taşımacılığı ile iştirak eden bir işletmeye ait olan herhangi bir taşıt.

kiriş / *beam***kitabe** / *inscription*

Bir anıt eserin üzerine eseri yaptırmanın adı ve yılı gibi tanıtım ve bilgilendirme amaçlı yazılan yazıt.

klasik (alaturka, oluklu) kiremit / *pantile*

Yarım silindirik şeklinde, uçlarından biri ötekinden biraz daha geniş olan, %20-%30 arasındaki çatı eğimlerinde kullanılabilen kiremit cinsi.

kolon / *column*

Yükleri temele taşıyan dikey eleman.

kombine taşımacılık / *combined transport*

Taşımacılığın büyük kısmının demiryolu, iç su yolu veya deniz yolu ile yapıldığı, taşımanın başlangıç veya son etabının mümkün olan en kısa mesafeyle kara taşımacılığıyla yapıldığı intermodal taşımacılık türü.

komisyoncu / *commission agent*

Yük veren kişiye yüke uygun aracı bulan ve araç sahibinden komisyon alan kişi.

kompozit köprü / *composite bridge*

Kirişleri çelik, döşemesi betonarme olan köprü sistemi.

koni / *cone*

Özellikle yol çalışmalarının olduğu yerlerde kullanılan trafik kontrol elemanı.

konşimento / *bill of lading*

Üzerinde taşınan yükün içeriği ile ilgili bilgiler bulunan yük taşıma senedi.

konteyner / *container*

Bir taşıma donanımı parçası olarak, yükleme biçimi korunarak veya bozulmadan birden çok taşıma türüyle taşınmasına imkan verebilen, taşıma yolunda aktarma ve istiflemeye, kolaylıkla doldurulup boşaltılmaya, birçok kez kullanılmaya uygun ve dayanıklı malzemeden imal edilmiş kapalı yapı.

kontrol belgesi / *inspection certificate*

Otobüsler ve yolcu otobüsleri için yolcu manifestosu.

kontrol kesim haritası / *control section map*

Karayollarını teşkil eden her sınıftan yolun kontrol kesimler halinde gösterildiği karayolu haritası. Bu haritada, karayolları üzerinde bulunan yerleşim yerleri ile yol kavşakları, uzunlukları ile birlikte gösterilmektedir.

kontrol kesim numarası / *control section number*

Karayolunun belirli noktalardan belirli uzunluklarda bölünmesi ile oluşmakta olup, bu noktalar ele alınan kesimi açıklıkla tanımlayabilecek noktalar olmalıdır. Uzunluğu yolun özelliklerine ve kesimin

kontrol mühendisi

başlangıç ve bitiş noktalarını gösterecek belirtilerin varlığına bağlı olarak saptanmaktadır. Devlet ve il yollarında kavşaklar ve il sınırları başlangıç ve bitiş noktaları olarak seçilmektedir.

kontrol mühendisi / control engineer

İşbaşında idareyi temsil etmek üzere yetkilendirilerek atanan, işin yapılmasını ve kullanılan malzemelerin proje ve şartnamelerde istenilen nitelikte olup olmadığını kontrol eden, müşavir veya kontrollük birimi.

koridor / corridor

Planlanan veya mevcut bir yolun başlangıç ve bitim mahallerini kapsayan, topoğrafik sınırlamalara göre değişken genişlikte olabilen ve şerit-sel olarak nitelenebilecek bir alan.

korkuluk (tarihi köprülerde) / parapet

Köprünün iki tarafında ve tempan duvarının üzerinde yükselen, geçişte güvenliği sağlayan köprü elemanı.

korniş / cornice

Köprünün her iki tarafında tempan duvarı ile korkuluğu ayıran, boydan boya giden düz veya profilli çıkıntı.

korozyon / corrosion

Bazı maddelerin kimyasal yoldan malzemeyi tahrip etmeleri olayına verilen genel ad.

kot / elevation

Herhangi bir noktanın belirli bir düzleme göre alçaklık veya yüksekliği, rakım.

kota / quota

İki âkit tarafın yetkili makamları arasında yıllık olarak teati edilen izin belgesi sayısı.

kotlu plan / detailed elevation plan (bkz. plankote)

köprü / bridge

Hesap açıklığı 10m'den büyük (10m dahil) akarsu, vadi, karayolu, demiryolu gibi engelleri geçmek amacıyla kullanılan karayolu yapısı.

köprü altyapısı / bridge substructure

Köprünün üstyapısı altında kalan ayak ve temel kısımları.

köprü bakım / bridge maintenance

Köprü ve köprü ile ilgili bir yapının öngörülen görevi sürekli olarak yerine getirmesini sağlamak amacı ile orijinal yapısının muhafazası için yapılan çalışma.

köprü boyu / bridge length

Köprünün başındaki yaklaşım plağı ile kesiştiği çizgiden, sonundaki yaklaşım plağı ile kesiştiği çizgiye kadar olan toplam uzunluk.

köprü cinsi / bridge type

Köprünün yapıldığı malzemeye göre (betonarme, çelik vb.) adlandırılması.

köprü eğimi (tarihi köprüler) / gradient slope

Büyük göz üzerinden yanlara doğru verilen ve iki tarafta yol seviyesi ile birleşen eğim.

köprü envanteri / bridge inventory

Köprüye ait tüm elemanların ve yapıların geometriye dayalı ihtiyaç duyulan bilgilerinin toplandığı ve değerlendirildiği bilgi kaynakları.

köprü genişliği / bridge width

Köprü tabiyesi enkesitinin dış kenarları arasındaki mesafe.

köprü (kemer) gözü / *arch*

Köprünün ayakları arasındaki boşluk.

köprü korkuluğu / *bridge railing*

Köprü boyunca her iki tarafta bulunan koruyucu parmaklıklar.

köprü muayenesi / *bridge inspection*

Köprü elemanlarının incelenerek hasarlarının tespit edilmesi ve kayıt altına alınması.

köprü onarımı / *bridge repair*

Köprülerden güvenli trafik akışının sağlanması için köprü elemanlarındaki veya köprüyü koruyan yapılardaki hasarların giderilmesi ya da hasarlı elemanların değiştirilmesi.

köprü plankotesi / *bridge survey map*

Köprü ölçüm haritası.

köprü şantiyesi / *bridge site*

Köprü inşaat sahası.

köprü tabliyesi / *deck, slab*

Köprü ayakları üzerinde bulunan üstyapı elemanı.

köprü tipi / *bridge type*

Köprü sistemi (basit kiriş, öngerilmeli vb.).

köprü üstyapısı / *bridge superstructure*

Köprünün ayakları üstünde kalan kısmı.

köprü yaya yolu / *bridge sidewalk*

Köprü tabliyesinin her iki tarafında yayaların üzerinden emniyetli yürümeleri için ayrılmış kısım.

köprülü kavşak / *bridge crossing, flyover junction*

İki veya daha fazla yolun keşiştiği

noktada bir köprü vasıtasıyla, hareket halindeki trafiği etkilemeyecek şekilde oluşturulan kavşak sistemi.

kurp (yatay ve düşey kurp) / *curve*

Proje yatay ve düşey hattındaki doğrusal kesimleri birleştiren eğrisel veya dairesel karayolu kesimi.

kurp genişlemesi / *curve widening*
Dar kurplarda uzun araçların dönüşünü kolaylaştırmak için platform genişliğinin artırılması.

kurşunsuz benzin / *unleaded gasoline*

Organik kurşun bileşikler katılmamış benzin.

kusurlar tablosu / *checklist of defects*

Araç Muayenesi Sonucu Belirlenen Eksikliklere İlişkin Kusur Grupları Yönergesi kapsamında Karayolu Düzenleme Genel Müdürlüğüne düzenlenen ve araçta tespit edilen eksiklikleri/kusurları belirten ve bu eksikliklerin/kusurların hangi kusur grubuna girdiğini gösteren tablo.

kusursuz araç / *defect-free*

Muayene edilen araçta herhangi bir eksikliğin bulunmaması hali.

kutu kiriş / *box girder, hollow girder*

En kesiti kutu şeklinde olan, içi boşluklu kiriş tipi; kutu kesitli kiriş.

kutu menfez / *box culvert*

Yüzeysel drenaj sırasında, dolgunun bir tarafında biriken veya bu taraftan gelen akarsuyu yol gövdesinin diğer tarafına geçirmek üzere kullanılan kare veya dikdörtgen kesitli betonarme su geçidi.

küçük çukurların doldurulması

küçük çukurların doldurulması */ filling*

Yol üst yapısındaki münferit çukurların yama malzemesi ile doldurularak onarılması.

külah / *cone*

Selyaranların çatı örtüsü.

külünk / *flat pick*

Kayaları parçalamakta ve yumuşak taşları sayalamakta kullanılan sivri kazma.

kür etmek / *asphalt curing*

Sıvı petrol asfaltı içerisine katılan benzinin, gazyağının ve mazotun buharlaşması. İnşaat esnasında sıvı petrol asfaltları tam olarak kür edilemez, kür inşaat sonrasında da bir süre devam eder. Bu süre yavaş kür eden (SC) cinsi sıvı petrol asfaltları için birkaç yıl da sürebilir.

küresel mesnet / *spherical bearing*

L

lase / *lase, group of combined curve*

Kısa mesafede yükselmek gerektiğinde birbirini kısa aralıklarla izleyen çok sayıda küçük yatay kurplar ile oluşturulan yol kesimi.

lastik / *tyre, tire*

Araçların yol üzerinde gidişini sağlayan temel parça.

lastik tekerlekli dozer / *rubber-wheeled dozer*

Önünde geniş bir bıçağı olan, toprak tesviyesinde kullanılan, lastik tekerlekli bir iş makinesi.

lastik tekerlekli ekskavatör / *rubber-wheeled excavator*

Değişik seviyelerdeki zemini sınırlı miktarda kazmak, gevşek malzeme ya da kazılmış toprağı bir yere yığmak ya da yüklemek için kullanılan lastik tekerlekli iş makinesi.

lastik tekerlekli silindir / *rubber-wheeled roller*

malç

lastik tekerlekli yükleyici /
rubber-wheeled loader

Malzemeyi bir yerden alıp başka bir yere yüklemek için kullanılan makine.

lastik tekerlekli traktör / farm
tractor

Belirli şartlarda römork ve yarı römork çekebilen, ancak ticari amaçla taşımada kullanılmayan tarım aracı.

lojistik işletmecisi / logistics
operator

Taşımacılık faaliyetinin yanı sıra; bağımsız bir işyerinin kullanım hakkına sahip olarak müşterilerine ait eşyayı teslim aldıktan sonra kendi gözetim ve denetimi altında yükleme, boşaltma, depolama, istifleme, paketleme, tasnif, etiketleme, sipariş planlaması, dağıtım, teslimat ve benzeri hizmetlerin tamamını veya bir kısmını üstlenen gerçek veya tüzel kişi.

lowbed (alçak şasi yarı römork)
/ lowbed semi-trailer

Yerden yüksekliği azaltılmış, ağır taşımalar için özel yarı römork.

M

madırğa (madraba) / lump
hammer

Murç ve benzeri aletlerin başına vurularak kullanılan 2-3 kg ağırlığındaki bir çeşit taşıcı çekici.

mafsal / pin, hinge
Pim, mil.

mahmuz / dike
Setleme.

mahrece iade beyannamesi /
declaration for returning the goods
to the country of origin

Mahrecine iade eşyanın ithalatçısı tarafından geldiği yere geri gönderilmesi için düzenlenen belge.

malç / mulch

Yol boylarında dikilen bitkilerin gelişip toprağı tutmasına karşı geçen süreçte toprak yüzeyinin dış etkenlere karşı korunması ve toprak neminin muhafaza edilmesi amacıyla

manivela

kullanılan polietilen, odun talaşı, çam ibreleri vb. materyal.

manivela / *crank lever*

Taşları taşıma amaçlı kullanılan, bir ucunun bağlı bulunduğu bir nokta etrafında dönen bir tür kaldıraç.

mansap / *downstream*

Akış aşağı, suyun sanat yapılarından çıktığı kısım.

marş motoru / *starter motor*

Aküden aldığı elektrik enerjisini elektromanyetizma prensibine göre mekanik enerjiye çevirerek, oluşturulan bu mekanik enerji ile marş dişlisi üzerinden motorun volanı döndürülerek ihtiyaç duyulan ilk hareketi sağlayan parça.

mekik servis / *shuttle service*

Önceden oluşturulmuş yolcu gruplarının, dışarı ve gidiş dönüş seyahatlerinde tek bir hareket noktasından alınıp tek bir varış noktasına taşınması.

memba / *upstream*

Suyun sanat yapısına geldiği kısım.

menfez / *culvert*

Mücvir alanlardan yola gelecek her türlü suyu, yolun işletme süresi boyunca yerine getireceği fonksiyonu zedelemeyecek şekilde yoldan geçirecek uzaklaştırmak için yol gövdesi altında inşa edilen ve açıklığı 10 metreye kadar olan sanat yapısı.

menfez temizliği / *maintenance of culvert*

Yeraltı dren tesislerine ait deşarj noktalarının teressübat, kar, buz, çalı, ot ve benzeri yabancı maddelere karşı korunmalarının sağlanması.

mermer / *marble*

Kalkerlerin başkalaşarak kristalleş-

mesi sonucu oluşan taş.

meskun mahal / *residential area*

İl, ilçe, kasaba, köy, toplu işyeri veya sanayi bölgeleri gibi insanların topluca yaşadıkları; yol, su, elektrik, ulaşım, çöp toplama, kanalizasyon, aydınlatma gibi kamu hizmetlerinden istifade ettikleri toplu yaşam ve çalışma alanlarını ve bu alanların bitiminden 500 metreye kadar olan mesafeyi kapsayan yer.

mesleki saygınlık / *good repute*

Ticari alanda ve mesleğin icrası ile ilgili konularda kötü şöhret sahibi olmamak.

mesleki yeterlilik / *professional competence*

Mesleğin icrası ile ilgili eğitim, bilgi, beceri ve donanımına sahip olmak.

mesleki yeterlilik belgesi / *professional competence certificate*

Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nde öngörülen ve kişilerde mesleki yeterliliğin bulunduğunu gösteren belge.

mesleki yeterlilik eğitimi / *professional competence training*

Karayolu Taşıma Yönetmeliği kapsamındaki faaliyetlerle ilgili bir mesleki yeterliliğin kazandırılması amacıyla verilecek eğitim.

mesleki yeterlilik eğitimi tamamlama belgesi / *professional competence completion certificate*

Mesleki yeterlilik eğitimini tamamlamış olanlara bu eğitimi veren kuruluşça verilen belge.

mesleki yeterlilik eğitimi yetki belgesi / *licence for professional competence training*

Karayolu Taşıma Yönetmeliği kap-

motor kilidi

samında mesleki yeterlilik eğitimi vermek üzere faaliyette bulunacak gerçek ve tüzel kişilerle Bakanlıkça verilecek yetki belgesi.

mesleki yeterlilik sınavı / *professional competence exam*

Kişilerde mesleki yeterliliğin bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılacak sınav.

mesnet / *bearing*

Ayaklar üzerine yerleştirilen, köprüleri olumsuz etkilerden koruyan yapı elemanı.

metamorfik kayaç / *metamorphic rock*

Kayaçların yeni bir ortamda, değişik fiziksel ve kimyasal şartlar altında uğradıkları katı haldeki mineralojik ve yapısal değişikliğe neden olan metamorfizmanın oluşturduğu kayaçlar.

metroloji / *metrology*

Ölçüm bilimi ve uygulanabilir olmasının sağlanması.

mıcır / *stone chips*

Tek boy, kırılmış, köşeli taş malzeme.

mıcır serici / *chip spreader*

Sathi kaplamalarda mıcır (agrega) seriminde kullanılan bir araç veya ekipman.

mineral katkı / *mineral additive*

Betonun bazı özelliklerini iyileştir-

mek veya betona özel nitelikler kazandırmak amacıyla kullanılan ince malzemeler.

mini kazık / *mini pile*

Sanat yapılarının temellerinde kullanılan, boyutları küçük olan kazık.

minibüs / *minibus*

Yapısı itibarıyla sürücüsünden başka 8 ila 14 oturma yeri olan ve insan taşımak için imal edilmiş bulunan motorlu taşıt.

modifiye bitüm / *modified bitumen*

Üretim sırasında bir ya da daha fazla kimyasal katkı kullanılarak reolojik özellikleri iyileştirilen bitüm.

moloz taş / *rubble stone*

Doğrudan doğruya ocaktan çıktığı şekliyle kullanılan veya yalnızca yatak yüzleri mümkün olduğu ölçüde çekiçle düzeltilerek kullanılan taş.

motor / *engine*

Aracın hareketi için gerekli gücü sağlayan aksam.

motor kilidi / *immobilizer*

Kontak anahtarının çıkarılmasının ardından hırsızlığa karşı motorun elektronik olarak kilitlenmesini sağlayan sistem.

motorlu bisiklet

motorlu bisiklet / *moped*

Silindir hacmi 50 santimetreküpü geçmeyen, içten patlamalı motora donatılmış ve imal hızı saatte 50 km'den az olan bisiklettir.

motosiklet / *motorcycle*

2 veya 3 tekerlekli sepetli veya septsiz motorlu araçlar. Bunlardan karoserisi yük taşıyabilecek şekilde sandıklı veya özel biçimde yapılmış olan ve yolcu taşımalarında kullanılmayan 3 tekerlekli motosikletlere yük motosikleti (tripörtör) denir.

mozeta (mucarta) / *bush hammer*

Sert taşların yüzünü düzlemede kullanılan bir çeşit dişli tokmak.

muayene kanalı / *technical inspection channel*

Muayeneye gelen araçların Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik'te belirtilen usul ve esaslar dahilinde tüm muayenelerinin yapıldığı, muayene araç ve gereçleri ile donatılan peron.

murç / *chisel*

Sayalanmış olan taşların kabasını almakta veya oyuk açmakta kullanılan sivri uçlu çelik kalem.

müçavir alan / *urban area*

İmar mevzuatına göre belediyelerin kontrol ve sorumluluğu altındaki alan.

mühimmat / *ammunition*

Tahripleri dahil ederek savunma ve saldırıyla bağlantılı olarak kullanmak için patlayıcılar, sevk barutu, fişek, başlatıcı, terkip veya nükleer, biyolojik ve kimyasal malzemelerle yüklü cihaz.

müşavir / *consultant*

İdare adına kontrollük hizmetlerini yürüten kişi veya firma, danışman.

müştemilat / *outbuilding*

Taşınmazın kullanımını kolaylaştıran ek tesis.

müteahhit (yüklenici) / *contractor*

Sözleşmede belirtilen şartlar içerisinde işi yapmayı, bunun için gerekli her türlü malzeme, işçi, makine, alet vb.nin teminini ve işin tamamlanmasını üzerine alan özel veya tüzel kişi.

mütemmim cüz / *integral part*

Bütünleyici parça, asıl şeyin temel unsuru olan ve o şey yok edilmedikçe, zarara uğratılmadıkça veya yapısı değiştirilmedikçe ondan ayrılmasına olanak bulunmayan parça.

N

nakliyat ambarı / *warehouse*

Bir veya birden fazla gönderenden toplu veya parça başı eşyanın teslim alınarak işletmecinin gözetimi ve denetimi altında yükleme, boşaltma, depolama, istifleme, aktarma ve gönderilene teslim gibi hizmetlerin yapıldığı yer.

nakliyat ambarı işletmecisi / *warehouse operator*

Bağımsız bir işyerinin kullanma hakkına sahip olan ve eşyayı teslim alarak kendi gözetim ve denetimi altında yükleme, boşaltma, depolama, istifleme, aktarma ve gönderilene teslim gibi hizmetleri yerine getiren; taşımayı yapan veya yaptıran

ve bundan doğacak sorumluluğu üstlenen kişi.

nakliyec / *carrier*

Taşımacılıkla uğraşan kişi

navlun / *freightage*

Nakliye bedelinin katma değer vergisi hariç tutarını ifade eden terim.

nehir yatağı / *river bed*

Nehir tabanı.

nervür / *rib*

Betonla aderansı arttırmak amacıyla çubuğun yüzeyinde oluşturulmuş, çubuk eksenine belirli bir açıyla veya açılarla yer alan ve çubuk boyunca devam eden çıkıntılar.

nervürlü demir / *ribbed bar*

Yüzeyi düzgün olmayan demir.

net bugünkü değer / *net present value*

Bir yatırımın belli bir faiz oranına göre indirgenmiş giderlerinin toplamı ile indirgenmiş net gelirleri toplamı arasındaki fark.

nihai çevresel etki değerlendirme raporu / *final environmental impact assessment*

Çevresel etki değerlendirmesi çalışmalarının sonuçlarını içeren detaylı rapor.

nihai proje / *final project, as built*

Kesim ve uygulama (tatbikat) projelerine göre yapım çalışmaları sonucunda oluşan değişiklikleri de içine alan ve en son durumu yansıtan projeler.

niş / *niche*

Duvar içinde bırakılan oyuk, girinti.

nivelman / *leveling*

Arazide tespit edilmiş noktalar ara-

sındaki yükseklik farklarının belirlenmesi işi.

nokta hız / *spot speed*

Bir taşıtın, karayolunun belli bir noktasından geçtiği andaki hızı.

O**offset** / *offset, oblique parallel lines*

Geometrik burun ile fiziksel burun arasında kalan bölgede yapılan tarama.

okul geçidi / *school crossing*

Genel olarak okul öncesi, ilköğretim ve orta dereceli okulların çevresinde özellikle öğrencilerin geçmesi için taşıt yolundan ayrılmış ve bir trafik işareti ile belirlenmiş alan.

okul taşıtı / *school vehicle, school bus*

Genel olarak okul öncesi, ilköğretim ve orta dereceli okulların öğrencileri ile gözetici ve hizmetlilerin taşınmalarında kullanılan taşıt.

oluk (tekerlek izinden oluşan) / *rutting*

Asfalt kaplamalarda araçların tekerlek izleri boyunca meydana gelen çökmeler.

ondülasyon / *corrugation, waves*

Yol üzerinde, trafik akışına göre enine doğrultuda ve birbirine yakın belirli aralıklarla oluşan dalgaya benzer yüzey deformasyonu.

ordino / *waybill*

Konşimento karşılığında, yurt dışından gelen malın gümrükten çekilmesi için verilen emir.

organik zemin

organik zemin / *organic soil*

Genellikle çok sıkışabilen ve taşıma güçleri düşük, yüksek düzeyde organik malzeme içeren zeminlere denir.

orta ayak / *pier*

Köprünün kenar ayakları dışındaki ayakları.

orta yüklü ticari taşıt / *medium commercial vehicle*

Yolcu taşıma kapasitesi yaklaşık 14-25 kişi olan taşıtlar ve toplam yüklü ağırlığı yaklaşık 3,5 ton ile 10 ton arasında olan kamyon.

ortak borulu enjeksiyon / *common rail*

“Tutuculu püskürtme” de denen, yeni nesil dizel motorlarda kullanılan bir yakıt enjeksiyon sistemi.

ortalama seyahat hızı / *average travelling speed*

Belirli bir yol kesimi uzunluğunun, o kesimde seyreden taşıtların tüm durma ve duraklama süreleri dahil edilerek belirlenen ortalama seyahat süresine bölünmesi ile bulunan hız.

ortalama seyir hızı / *average running speed*

Belirli bir yol kesimi uzunluğunun, bu kesimden geçen taşıtların ortalama seyir süresine bir taşıtın bir seyahat boyunca hareket halinde bulunduğu zaman dilimlerinin toplamı bölünmesiyle bulunan hız.

ortofoto / *orthophoto*

Hava fotoğrafı veya uydu görüntüsü kullanılarak elde edilen, harita gibi belli bir ölçeği olan fotoğrafik görüntü.

otobüs / *bus*

Yapısı itibariyle sürücüsünden baş-

ka en az 15 oturma yeri olan ve insan taşımak için imal edilmiş bulunan motorlu taşıt.

otokorkuluk / *guardrail*

Bir yolun kenarına ya da gidiş ve dönüş şeritlerinin ortasına yatay olarak yerleştirilen metal ya da beton kiriş.

otomatik görüntü karartma / *autodimming*

Dikiz aynalarında kullanılan duyarlı aynanın ışığı daha yoğun kırarak, kararması.

otomatik trafik sayım cihazı / *automatic traffic counting device*

Herhangi bir kullanıcıya ihtiyaç duymaksızın çeşitli sensörler aracılığıyla yoldan geçen taşıtları sayan cihaz.

otomobil / *automobile, car*

Yapısı itibariyle sürücüsünden başka en çok 7 oturma yeri olan ve insan taşımak için imal edilmiş bulunan motorlu taşıt.

otoyol / *motorway*

Yüksek standartlara sahip, trafik seyirinde asgari hız sınırlaması uygulanan, seyahat hızı yüksek ve üzerinde erişme kontrolünün uygulandığı karayolu.

öngermeli öncekim köprü

Ö

ödül (bonus) belgesi / *bonus permit*

İkili anlaşmalar gereği yabancı ülkelerden özel şartlara bağlı olarak kota harici temin edilen geçiş belgesi.

ölçme belirsizliği / *uncertainty of measurement*

Makul olarak ölçülen büyüklüğe atfedilen değerlerin dağılımını karakterize eden ve ölçü sonucuyla ilgili olan parametre.

ölü yük / *dead load*

Köprü'nün kendi ağırlığı.

ön cam / *windshield, windscreen*

ön etüt (istikşaf) / *preliminary survey*

Başlangıç ve sonu tespit edilen iki nokta arasında göreceği hizmet (yerleşim, sosyal ve ekonomik) bakımından uzunluk, toprak işleri, drenaj, jeolojik ve topoğrafik yapı ile trafik ve gelişme faktörleri gibi hususlar göz önünde tutularak, karayolu geometrik standartları ile tra-

fik güvenliğini teknik ve ekonomik olarak karşılayacak yol güzergâhının veya güzergâhlarının haritalar üzerinde veya arazide araştırılması.

ön far / *headlight, headlamp*

ön proje / *preliminary/tentative design*

Kesin güzergâhın ve yaklaşık maliyetinin belirlenmesi için alternatif hatlarda yapılan mühendislik çalışmaları.

ön radye / *apron*

Menfezlerde kanat duvarları arasındaki kısım.

öngermeli artçekim köprü / *pre-stressed post-tension bridge*

Betonu döküldükten sonra öngörme halatları gerilen köprü sistemi.

öngermeli beton / *pre-stressed concrete*

Betona dökümden önce veya serbestleştikten sonra basınç verme teknolojisinde kullanılan beton.

öngermeli kazık / *pre-stressed pile*

Öngörme teknolojiyle imal edilen ve ilave temel desteği sağlamak amacıyla yapılan derin temel elemanı.

öngermeli kiriş / *pre-stressed beam*

İçindeki germe kabloları veya kenarlarından sıkıştırılarak kesme ve çekme gerilmelerinin elimine edildiği beton kullanılarak imal edilen eleman.

öngermeli öncekim köprü / *pre-stressed pretension bridge*

Öngörme halatları gerildikten sonra betonu dökülen, fabrik ortamında dökülen hazır kirişli köprü sistemi.

öngerme çeliği

öngerme çeliği / *pre-stressing steel*

öngerme donatısı / *pre-stressed tendon*

öngerme halatı / *pre-stressing strand*

örülme / *weaving*

Aynı yönde hareket eden trafik akımlarının katılma ve ayrılma suretiyle kesişmeleri.

özel amaçlı taşıt / *special-purpose vehicle*

Özel amaçla insan veya eşya taşımak için imal edilmiş olan ve itfaiye, cankurtaran, cenaze, radyo, sinema, televizyon, kütüphane, araştırma araçları ile bozuk veya hasara uğramış taşıt ve araçları çekmek veya taşımak, kaldırmak gibi özel işlerde kullanılan motorlu araçlar.

özmal taşıt / *equity vehicle*

Araç tescil belgesinde yetki belgesi sahibi adına kayıtlı taşıt.

P

pafta / *map sheet*

Arazilerin teknik usullere göre ölçülüp belli oranda küçültülerek bir altlığa çizilmiş haritası.

paketleyen / *packer*

Tehlikeli maddeleri, büyük paketler ve orta boy hacimli konteynerler de dahil olmak üzere, paketlere koyan ve gerektiğinde paketleri taşınmak üzere hazır hale getiren işletmeler ile tehlikeli maddeleri paketleyen ya da bu malların paketlerini ya da ta-

nımlarını değiştiren ya da değiştiren işletmeler.

paletli delici / *crawler drill*

Kaya delme makinesi.

paletli dozer / *crawler dozer*

Önünde geniş bir bıçağı olan, toprak tesviyesinde kullanılan paletli iş makinesi.

paletli ekskavatör / *crawler excavator*

Değişik seviyelerdeki zemini sınırlı miktarda kazmak, gevşek malzeme ya da kazılmış toprağı bir yere yığmak ya da yüklemek için kullanılan paletli iş makinesi.

palmet / palm leaf

Bir sapın iki tarafında simetrik olarak sıralanmış uzunca yapraklardan oluşan, üsluplaştırılmış bitkisel bezeme motifi.

palplanş / sheet pile

Gevsek zeminlerde yanıl çökmeleri önlemek için çelik, demir vb. malzemelerden yapılan plaka şeklindeki kazık.

palye / bench

Yüksek yarma ve dolgularda şev stabilitesi için düzenlenen kademe.

palye hendeği / bench ditch

Palyeli olarak yapılan yarma ve dolgularda şev ve palyeye gelen yüzeyel suların toplanıp deşarj edildiği drenaj yapısı.

panel köprü / panel bridge

Yıkılan köprünün yerine yenisi yapılmaya kadar trafik akışının kesintiye uğramaması için yapılan geçici köprü.

parafin / paraffin

Bitümü oluşturan üç yapıdan birisi olan parafinler veya alifatikler doğrusal, üç boyutlu zincirli yapıda olup mumsu veya yağsı bir özellik gösterir.

parça başına taşıma / transport per piece**park alanı / parking area**

Araçların yol kenarında kısa süreli bekleme amacıyla kullandıkları alan.

park etme / parking

Araçların, durma ve duraklaması gereken haller dışında bırakılması.

parlama noktası / flash point

Bir maddenin buharının alev tema-

sında geçici olarak alev aldığı fakat yanmaya devam etmediği en düşük sıcaklığın, tespit edilmiş deney şartları altında ölçülmüş değeri.

parsel / parcel

Sınırları haritalarla belli edilmiş arazi parçası.

parselasyon / parcelling

İmar parselleri oluşturmak amacıyla, parseller içerisinde yol, meydan, yeşil alan, park, otopark vb. kamu hizmetlerine ayrılan yerlerden herhangi birini veya birkaçını kapsayacak şekilde yapılan, taşınmaz malları ayırma işlemi.

pas payı / concrete cover

Demir ve beton yüzeyi arasındaki beton.

patina / patina

Taşların yüzeyinde zamanla oluşan renk ve doku değişiklikleri.

patlayıcı madde / explosive material

ADR'nin A ekinin 2'nci bölümü, 2.2.1'inci alt kısmında ifade edilen maddeler.

payanda / buttress

Destek.

penetrasyon / penetration

Bitümlü malzemelerin, standart bir iğnenin belirli bir yük altında ve sürede, belirli sıcaklıktaki bir numune içerisine dikey olarak girdiği derinlik cinsinden ifade edilen kıvamlılığı.

pere / riprap

Tahkimat veya dolgu yüzeylerinin su vb. etkilere karşı korunması amacıyla istenilen kalınlıkta düzgün taş ile yapılan harçlı veya kuru kaplama.

periyodik muayene

periyodik muayene / *periodical technical inspection*

Araçların cinslerine, kullanma amaç ve şekillerine uygun olarak Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelikte belirlenen sürelerde yapılması gereken muayene.

personel servis aracı / *personnel vehicle*

Herhangi bir kamu kurum ve kuruluşu veya özel veya tüzel kişilerin personelinin bir akit karşılığı taşıyan şahıs veya şirketlere ait minibüs veya otobüs türündeki ticari araç.

petrol tankeri / *oil tanker truck*

Akaryakıt taşıyan büyük yük kamyonu.

peyzaj / *landscape*

Karayolunun doğal çevre üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirebilmek, şev stabilitesine katkıda bulunmak, gürültü ve egzoz gazlarına karşı engel oluşturmak, yola estetik bir görünüm kazandırmak amacıyla yapılan tasarım ve uygulama çalışmaları.

pilon / *pylon*

Kule.

plak köprü / *slab bridge*

(bkz. **basit plak köprü**.)

plankote / *detailed elevation plan*

Herhangi bir kavşak, tesis veya sanat yapısının yapılacağı arazi bölümünün kotlu, tesviye eğrili detaylı planı.

platform / *platform*

Karayolunun, taşıt yolu (kaplama) ile yaya yolu (kaldırım) veya banketinden oluşan kısmı.

plentmiks / *plant mix*

Plentte (tesiste) karıştırma.

plentmiks temel / *plant mix base*

Belirli gradasyon limitleri içerisinde sürekli gradasyon verecek şekilde kaba ve ince olmak üzere en az üç ayrı tane boyutu grubunun uygun oranda su ile bir plentte karıştırılmasıyla hazırlanan malzemenin projesinde belirtilen plan, profil ve enkesitlere uygun olarak bir ya da birden fazla tabakalar halinde serilip sıkıştırılmasıyla oluşturulan tabaka.

polimer / *polymer*

Birçok küçük molekülün birleşerek oluşturduğu büyük molekül zinciri.

polimer modifiye bitüm (PMB) / *polymer modified bitumen*

Genellikle asfalt kaplamalarda tekerlek izi oluşumunu, kaplamalardaki çatlakları, bitümün oksidasyonunu ya da kaplamanın sudan dolayı zarar görmesini kontrol altına almak amacıyla bitüme bir ya da daha fazla organik polimerler karıştırılması ile oluşan bitümlü bağlayıcı.

polimer modifiye bitüm emülsiyonu / *polymer modified bitumen emulsion*

Dağıtılan fazı polimer modifiye bitüm olan emülsiyon ya da lateks ile modifiye edilen bitüm emülsiyonu.

pot mesnet / *pot bearing*

profil (boykesit) / *profile, longitudinal section*

Yol ekseninin düşey düzlemdeki iz düşümü veya kotlu yol eksenini.

proje / *design*

Yolun ve yol yapılarının imalat öncesi ve imalata yönelik esas ve detayla-

rampa

rının belirtildiği rapor, hesaplamalar ve çizim paftaları.

proje düşey hattı / *vertical alignment*

Yolun boyuna kesiti (profil) üzerinde yolun bitmiş haline ait kotları belirleyen düşey eksen çizgisi.

proje edy değeri / *project equivalent axle load*

Yolun proje süresi içinde tek yönde geçmesi beklenen toplam eşdeğer 8,2 ton standart dingil yükü tekerür sayısı.

proje gabarisi / *design clearance*

Araçların yüklü veya yüksüz olarak karayolunda güvenli seyirlerini temin amacıyla karayolu yapılarının (köprü, tünel vb.) uzunluk, genişlik ve yüksekliklerini belirleyen ölçüler.

proje hızı (tasarım hızı) / *design speed*

Yol tasarımı yapılırken taşıtların güvenli ve konforlu hareketlerini sağlayan (kurp yarıçapı, eğim, dever vb.) karakteristikleri belirlemek için önceden kabul edilmiş olan teorik hız değeri.

proje yatay hattı / *horizontal alignment*

Planda yolun doğru parçaları (aliyman), daire yayları (kurp) veya geçiş eğrilerinden oluşan yol şeridinin harita üzerinde takip ettiği iz.

putrel / *beam*

Kiriş.

puzolan / *pozzolana*

Kendi kendine bağlayıcılık özelliği çok az olan veya hiç olmayan ancak uygun rutubet şartlarında ve normal ortam sıcaklığında kireç ile re-

aksiyona girip bağlayıcı özelliği olan ürünler çıkaran, ince toz halindeki silisli ve alüminli madde.

püskürtme beton / *shotcrete*

Sıvı harcın yüzeylere püskürtülmesi ile imal edilen beton.

R

radye temel / *raft foundation*

Yayılı temel, kaya ve taşlarla pekiştirilen temel çukuru üzerine ince beton dökülüp düzeltilerek yapılan temel.

rakım / *altitude*

Herhangi bir noktanın deniz seviyesine göre yüksekliği.

rakortman / *transition, taper*

Yön veya eğim değişikliklerini güvenli ve konfor gereksinimlerine uygun bir süreklilik ve hızda gerçekleştirmek amacıyla kullanılan eğri.

rampa / *ramp, sliproad*

Farklı düzeydeki iki platformu birbirine bağlayan yol kesimi.

raster harita

raster harita / *raster map*

Mevcut bir haritanın yansıma değerlerinin belli bir çözünürlükte ve renk derinliğinde koordinatlı olarak depolandığı bilgisayar dosyası.

refüj / *median*

Yolun geliş ve gidiş şeritlerini birbirinden ayıran, yol platformunun ortasında bulunan toprak, beton vb. malzemeden oluşan bölüm.

refüj hendeği / *median ditch*

Bölünmüş yolların deverli kesimlerinde refüje doğru akan platform yüzey suyu ile kendi yüzey suyunu toplamak amacıyla refüjde teşkil edilmiş olan hendek.

refüj mahalli bakımevi / *snow and ice control center*

Kar ve buz mücadele merkezi.

reglaj / *grading, finishing*

İnce tesviye.

retarder / *retarder*

Ağır vasıtaları güvenli ve etkin bir şekilde yavaşlatan yüksek verimli hidrolik sistemle çalışan, sürtünmesiz, aşınmasız bir fren sistemi.

ricat duvarı / *return walls*

Köprü kenar ayaklarında köprü eksenine paralel olarak yapılan ve arasındaki imlayı tutmaya yarayan duvar.

rijit üstyapı / *rigid pavemet*

Nispeten yüksek eğilme mukavemetine sahip ve portlant çimentosundan yapılmış tek tabakalı plak vasıtası ile yükleri taban zeminine dağıtan üstyapı tipi.

ripaj / *relocation*

Yol güvenliğini sağlamak, yapı ve toprak işlerini azaltmak amacı ile yol ekseninin enine kesit içinde kaydırılması.

rodmixs / *road mix*

Plentte veya yolda karıştırma sonucunda elde edilen bakım malzemesi.

rögar / *manhole*

Yol yüzey sularını yer yer ana drenaj kanalına deşarj etmek için bordür kenarına yapılan tesis.

rölöve / *drawn up*

Bir yapının boyutlarının ölçülendirilmesi.

römork / *trailer*

Motorlu araçla çekilen, insan veya yük taşımak için imal edilmiş motorsuz taşıt.

röper / *benchmark*

Yol boyunca en fazla 500 metrede bir düzenlenen ve gidiş-dönüş nivelmanını ile koordinatları belirlenmiş sabit nokta.

rötret / *top level of foundation*

Temelle zemin üstünde kalan yapı kısmını ayıran düzlem, temelin üst kotu.

rüzgâr hesabı / *wind design*

Köprü projesi yapılırken ölçümü yapılmış rüzgâr kuvvetlerine göre köprü tasarımı yapılması.

S

sabit otomatik trafik sayım ve sınıflandırma sistemi / *permanent automatic traffic counting and classification system*

Yoldan geçen taşıtların sürekli olarak sayım ve sınıflandırmasının yapılması amacıyla yol kenarı veya üzerine kurulan sistem.

saçak (otoyollarda) / *canopy*
Gişe saçağı.

sağa dönüş şeridi / *right turning lane*

Bir kavşakta sağa dönüş yapan taşıtlara ayrılmış, platformun normal kaplanmış genişliği içindeki bir trafik şeridi veya transit trafik şeritlerinin sağında ve onlara bitişik yardımcı bir şerit.

sahil tahkimatı / *shore protection*
Köprü'nün kenar ayaklarını, yol dolgusunu suyun etkilerinden korumak için yapılan ve belli ağırlıktaki blok kayalardan oluşan yapı.

sanat sınıfı personel / *engineering personnel*
Mühendislik işçisi.

sanat yapısı / *engineering structure*

Köprü, tünel, menfez, istinat/iksa duvarı, tahkimat vb. gibi mühendislik yapıları.

sarsma bantları / *rumble strips*
Aracın tekerlekleri aracılığıyla iletilen titreşim vasıtasıyla dikkatsiz sürücülerini uyarak ortaya çıkabilecek bir tehlikeyi önlemeye yarayan yatay yol işaretleri.

sathi kaplama / *surface treatment, surface dressing*

Temel tabakası üzerine belirli özellikteki bitümlü bağlayıcı ve agreganın birbiri peşi sıra serilip sıkıştırıldığı kaplama türü.

sayalamak / *sizing*
Ocaktan alınan çeşitli büyüklükteki taşların ucu sivri balyozlarla şekillendirilmesi işlemi.

sayısal arazi modeli / *digital terrain model*

Arazi yüzeyinin x, y, z koordinatları ile sayısal olarak temsil edilmesi.

sayısal harita / *digital map*
Bilgisayar ortamında klasik dosya ve veritabanı dosyası şeklinde tutulan harita.

seçme malzeme / *selected material*
Tabanın taşıma gücünü arttırmak için dolgu, yarma ve üstyapı tabanlarına projesinde belirtilen kalınlıkta getirilerek serilip sıkıştırılan, ariyet ocaklarından veya kazı malzemelerinden temin edilen, fiziksel özellikleri şartnamede belirtilen dolgu malzemesi.

sed (sedde) duvarı / *berm wall*
Genellikle taşkınlarda yatak dışına taşan akarsuların çevredeki araziye dağılmasını önlemek üzere iki sahil boyunca gerektiği kadar yapılan duvar.

sedimanter kayalar / *sedimentary rock*

Yer yüzüne etkili fiziksel ve kimyasal koşullar altında ilksel kayacın aşınıp, taşınıp, birikmesi ve sertleşerek tekrar bir kayac oluşturması olayına sedimantasyon, bu oluşan kayaca da sedimanter kayac denir.

sehim / *deflection, sag*
Eğilme, sarkma.

sektör kuruluşu

sektör kuruluşu / *sectoral organization*

Üyeleri gerçek veya tüzel kişiler olan, asgari yüz üyeye sahip ve üyelerinin en az %80'i yetki belgesi sahibi olarak KTY kapsamındaki faaliyetlerde bulunan dernek, vakıf, birlik ve benzeri sivil toplum kuruluşları.

sel tahribatı (sel hasarı) / *flood damage*

Sürekli yağın yağmurdan veya eriyen kardan oluşan taşkın su sonucu meydana gelen hasar.

selyaran / *flood splitter*

Suyun ayaklara zarar vermeden gözler arasından geçişini sağlayan ve çeşitli şekillerde yapılan köprü elemanı.

serbest akım hızı / *free flow speed*

Düşük yoğunluklu bir yol kesiminde herhangi bir kontrol gecikmesi olmaksızın sürücülerin istedikleri hızda seyrettikleri hızların ortalaması.

serbest bölge işlem formu / *free zone disposition form*

Serbest bölgede faaliyette bulunan kişilerin yaptıkları her türlü alım satım işlemi ile ilgili olarak düzenlenen belge.

servis alanı (otoyollarda) / *service area, rest area*

A, B, C tipi otoyol hizmet tesisi. Otoyol kullanıcıları için konaklama, yeme içme, tuvalet, dinlenme alanları gibi hizmetlerin bulunduğu ve kullanıcıların araçlarının park, akaryakıt, yedek parça, yıkama, yağlama, lastik tamiri, acil bakım servisi gibi

gereksinimlerini karşılayabilecekleri değişik büyüklüklerde ve değişik kapsamlardaki alanlar.

servis istasyonu / *service station*

Karayolunda seyreden araçların bakım, onarım, yağlama ve yıkama gibi işlerinin yapıldığı tesis.

servis yolu / *service road*

Yapım, bakım ve onarım çalışmalarının yapılabilmesi için trafiğin geçici olarak kanalize edildiği yol.

sevki irsaliyesi / *waybill*

Yurt içi taşımalarda, gönderen tarafından gönderilen eşya için düzenlenen; eşyanın içeriğini, ağırlığını, hacmini, paketlenme veya ambalaj şekli ile gerçek değerini belirleyen ve gönderenin beyanına dayanan ilgili mevzuat hükümleri uyarınca düzenlenen belge.

seyir defteri / *logbook*

UBAK belgesi kapsamında yapılan taşımalarda ilgili taşımaların kronolojik sıraya göre kayıtlarını içeren belge.

seyir hızı / *running speed*

Belirli bir yol kesimi uzunluğunun, taşıtın bu kesimdeki seyir zamanına bölünmesiyle bulunan hız.

seyir terası (sofa) / *view terrace*

Köprü döşemesinden yüksek tutulan ve kitabe köşkü ile genellikle karşılıklı olarak inşa edilen, taş serdirli bir dinlenme ve seyirlik yer.

seyyar araç muayene istasyonu / *mobile inspection station*

Taşınabilir/mobil nitelikte olan ve üzerinde fren, far, egzoz emisyon ölçüm cihazları ile diğer alet ve cihazların bulunduğu ve araçların muayenesinin yapıldığı istasyon.

sıkıştırılmış gaz / *compressed gas*
ADR'nin A ekinin 2'nci bölümü, 2.2.2.1.2'nci alt kısmında ifade edilen maddeler.

sıvı petrol asfaltı / *cut-back bitumen*
Ham petrolün kolay uçucu bileşenlerinin damıtma yoluyla uzaklaştırılmasından sonraki kalıntıya, ham petrolün kaynama noktası yüksek bir bileşenin, gazyağı tipinde orta derecede bir çözücü veya nafta ya da benzin tipi çok uçucu bir çözücü karıştırılmasıyla elde edilen yumuşak bağlayıcılar.

1- Yavaş kür olan sıvı petrol asfaltları (SC): Ham petrol damıtma kalıntısına, ham petrolün kaynama noktası yüksek, mazot gibi, bir bileşenin karıştırılmasıyla elde edilen yumuşak bağlayıcılar.

2- Orta hızda kür olan sıvı petrol asfaltları (MC): Ham petrol damıtma kalıntısı ile gazyağı tipinde orta derecede uçucu bir çözücünün karıştırılmasından elde edilen bitümlü bağlayıcılar.

3- Çabuk kür olan sıvı petrol asfaltları (RC): Ham petrolün damıtma kalıntısı ile, nafta veya benzin tipi çok uçucu bir çözücünün karıştırılmasından elde edilen bitümlü bağlayıcılar.

sıvılaştırma / *liquefaction*

Dinamik yükler ve boşluk suyu basıncındaki artış ve kayma dayanımındaki düşüş sonucu zeminin katı halden sıvı hale geçme süreci.

silecek / *wiper*

Aracın ön camı, arka camı ve farlardaki su, kar ve pislikleri temizlemek amacıyla kullanılan, bir kol ve kauçuk lastikten oluşan parça.

silkot / *seal coat*

Genellikle 1,25 cm'den daha ince kalınlıkta ve bir asfalt kaplamanın yüzeyini su geçirmez hale getirmek için kullanılan yüzeysel kaplama.

sis lambası / *fog lamp*

Sisli havalarda kullanılan far.

sivri kemer / *pointed arch*

Yarıçapı kemer açıklığının yarısından büyük olan kemer.

siyah kot / *ground elevation*

Karayolu güzergâhı üzerindeki herhangi bir noktanın doğal arazi kotu.

soğutma / *cooling*

some noktası / *point of intersection*
Aliymanların kesişme noktası.

sondaj / *sondage, drilling*

Araştırma yapılan bir alanda alttaki yerleşme katmanlarını tespit etmek ve incelemek amacıyla dar bir alanda yapılan derin kazı.

sorumluluk sigortası / *liability insurance*

Zorunlu karayolu taşımacılık mali sorumluluk sigortası.

soyulma / *stripping*

Daha çok suyun etkisi ile bitümlü bağlayıcının agrega yüzeyinden ayrılması.

sökülme / *raveling*

Agrega danelerinin kaplamadaki yerlerinden ayrılması ile meydana gelen, yüzeyden aşağıya ve yanlara doğru gelişen bozulma.

sömel / *footing*

Kolon altına yükü daha geniş alana yaymak amacıyla yapılan temel elemanı.

sözleşmeli taşıt

sözleşmeli taşıt / *contracted vehicle*

Yetki belgesi sahibinin noterden yapılmış bir taşıma geliri paylaşımı veya kira sözleşmesine dayanarak kendi unvan ve sorumluluğu altında çalıştıracağı, başkasına ait taşıt.

spiral / *spiral*

Değiştirilebilen döner parçaları ile taş levha ve demir kesmek, taş silmek, pas gidermek gibi işlerde kullanılan elektrikli el aygıtı.

stabilite / *stability*

Kaplamanın deformasyona karşı gösterdiği direnç.

stabilize yol / *aggregate road*

Granüler alt temel tabakası kalınlığı en az 20 cm ve granüler temel tabakası kalınlığı en az 10 cm olarak inşa edilen yol.

su kemeri / *aqueduct*

Uzak mesafelerden su getirmek için yapılmış kemerli su yolu.

su sürtmesi / *water damage*

su terazisi / *bubble level, spirit level*
Marangozlukta, dölgerlikte, duvarcılıkta yatay ve düşey düzlemi bulmak için kullanılan basit düzeç.

su yalıtımı / *water proofing*

Yapıyı suyun etkilerinden korumak için yapılan işlem.

sulu tohum ekimi / *hydro-seeding*

Özel imal edilmiş, hareketli tanklar içinde karıştırılan su, tohum, kimyasal stabilizatör, malç materyali ve gübrenin özel bir püskürtme sistemi ile şev yüzeyine püskürtülmesi işlemi.

susturucu / *silencer, muffler*

Atık gazların çıktığı egzoz borusu-

nun hemen önünde egzoz borusunda oluşan gürültü seviyesinin azaltılmasına yardımcı olan parça.

süpürge / *road sweeper*

Yol temizleme aracı veya ekipmanı.

sürekli kiriş köprü / *continuous beam bridge*

Mesnetler üzerinde sürekliliği devam eden kirişleri olan köprü sistemi.

sürekli plak köprü / *continuous slab bridge*

Mesnetler üzerinde sürekliliği devam eden ve plak döşemesi olan köprü sistemi.

sürekli temel / *continuous footing*

Mütemadi temel, şerit temel.

sürtünme katsayısı / *coefficient of friction (COF)*

İki yüzeyi temas halinde tutan kuvvetin sürtünme kuvvetine oranı.

sürtünme kazığı / *friction pile*

Etrafındaki çevre sürtünmesi ile yükün önemli bir kısmını taşıyan yan sürtünmeli, yüzen kazık.

sürücü / *driver*

Karayolunda, motorlu veya motorsuz bir aracı veya taşıtı sevk ve idare eden kişi.

Ş

şahmerdan / *power hammer*

Destekleyici kazıkları veya spndaj kazıklarını zemine çakmaya yarayan, ağırlığı birkaç tonu bulabilen büyük çekiç veya bu çekiçle donatılmış makine.

şakul (çekül) / *plumb*

Ucuna küçük, konik madeni bir ağırlık bağlanmış ipten ibaret alet.

şantiye şefi / *site chief engineer*

Müteahhit adına işin yapılmasını teknik ve idari bakımdan yürüten, iş süresince şantiyede bulunan, müteahhit tarafından kendisine temsil yetkisi verilen ve Mühendis ve Mimmar Odaları Kanunu'na göre bu yetkiyi ve sorumluluğu taşıyabilecek kişi.

şanzıman, vites kutusu / *transmission, gear box*

Sürücüye değişik hız seçenekleri sunan aksam.

şasi / *chassis*

Hareketli araçların iskeleti, çerçeve.

şehir geçişi / *city crossing*

Yolun yerleşim yeri içerisinde kalan bölümü.

şehirlerarası taşıma / *inter-city transport*

Herhangi bir ilin herhangi bir noktasından veya yerleşim biriminden başlayıp diğer bir ilin herhangi bir noktasında veya yerleşim biriminde biten taşıma.

şerh / *restriction*

Gayrimenkul malikinin temlik hakkının yasaklanması, kısıtlanması veya kişisel hakların kuvvetlendirilmesi amacıyla üçüncü kişileri uyarıcı mahiyette tapu kütüğünün şerhler sütununa yazılan hususlar.

şerit / *lane*

Taşıtların bir dizi halinde güvenli seyredabilmeleri için taşıt yolunun çizgilerle ayrılmış bölümü.

şerit çizgisi / *lane line*

Kaplama üzerinde trafik akım şeritlerini birbirinden ayıran ve şeritlerin iç sınırlarını gösteren çizgi.

şerit denetim birimi / *lane controller*

Şerit üzerine tesis edilen elektronik cihazları denetleyen ünite.

şev / *slope*

Yolun doğal arazi ile bağlantısını sağlamak için yarma ve dolgularda oluşturulan eğimli yüzey.

şev değeri / *slope ratio*

Şevlerin yatayla yapmış olduğu eğimin; aç, yatay/düşey düzlemlerin birbirlerine oranı veya yüzde olarak ifadesi.

şoför / *driver*

Karayolunda, ticari olarak tescil edilmiş bir motorlu taşıtı süren kişi.

şube şefliği / *center of district*

Yolların, sanat yapılarının ve yola ait tesislerin muhafaza, bakım ve onarımlarının sağlanması amacıyla bölge müdürlüklerinde bakım başmühendisliğine bağlı bakım alt birimi.

şufa hakkı / *right of pre-emption, first right of purchase*

Önalım, öncelikle alım hakkı. Hak-

şut duvarı

kın ilişkin bulunduğu taşınmaz malın satılması halinde onu diğer alıcılara göre öncelikli satın alma hakkı.

şut duvarı / break wall

Suyun akışını düzenleyen yapı.

T

T1 / T1

Avrupa Birliği ülkeleri ile EFTA ülkeleri arasındaki ticari malların dolaşımına veya birlik dışı ülkelere ait malların birlik ülkeleri arasındaki dolaşımına imkan veren belge.

tablalı giriş / T-beam

Enkesiti T şeklinde olan giriş (T-giriş).

tadilat muayenesi / technical inspection for modifications

Üzerinde değişiklik (tadilat) yapılan araçlar için zorunlu olan muayene.

tahsis / assignment

Bir kanun hükmüne dayalı olarak belirli ve genel bir amacın gerçekleştirilmesi için şartlı olarak bir taşınmaz malın şartları taşıyan kişi veya kuruluşlara bir resmi yazı ile devri işlemi.

takipte harcanan zaman yüzdesi / percent time spent following

Geçiş yetersizliği sebebiyle yavaş seyreden taşıtların arkasında oluşan kuyruklarda seyahat etme mecburiyetindeki taşıtların ortalama seyahat zaman yüzdesi.

takograf / tachograph

Kamyon, kamyonet ya da minibüs gibi araçlarda bulunan ve yapılan hızın kaydını tutan bir cihaz.

takometre / tachometer

Motor devir göstergesi, krank milinin dakikada yaptığı devir sayısını sürücüyü bildiren gösterge.

tali yol / secondary road

Genel olarak üzerindeki trafik yoğunluğu bakımından, bağlandığı yoldan daha az önemde olan yol.

talveg hattı / thalweg line

Dere yatağının en derin noktalarını birleştiren çizgi.

tandem silindir / tandem roller

Çift aksı bandajlı (tamburlu) silindir.

tanker / tanker

Petrol, benzin gibi akaryakıt ürünleriyle, sanayi ile ilgili yağ vb. sıvı maddeleri taşıyan gemi veya kamyon.

taşı işareti

tank-konteyner ya da taşınabilir tank işletmecisi / tank-container or portable tank operator

Tank konteyner, taşınabilir tank ya da tankerlerin adına kayıtlı olduğu ya da bunları bir sözleşmeye dayalı olarak işleten işletmeciler.

tarak (köprüler) / shell

Yumuşak taşların veya mozaik sıvanın yüzünü işlemekte kullanılan ağız dişli çelik alet.

tarifeli kargo taşıma / regular cargo transport

İşletmecinin kargo kabul veya dağıtım yaptığı merkezi, şubesi veya acentesinin bulunduğu yerleşim yerleri arasında önceden belirlenen bir ücret tarifesine göre yapılan düzenli kargo taşımaları.

tarihî köprülerde agrega / aggregate (in historical bridges)

Harç, sıva gibi malzemelerin ana bölümünü meydana getiren kırma taş, taş tozu, tuğla kırığı, tuğla tozu, kum, çakıl gibi malzemeler.

taş (kayaç) / stone (rock)

Kimi kütlelerden kopan ya da koparılan ve türlü yapı işlerinde kullanılan, sert ve katı madde.

taş köprü / stone bridge

Taş malzemesi kullanılarak kemer şeklinde yapılmış yapı.

taş mastik asfalt / stone mastic asphalt

Kaba agrega danelerinin birbirine temasının sağlandığı bir iskelet ile boşlukları dolduran ince agrega, filer ve bitümlü bağlayıcıdan oluşan, aşınma tabakasında kullanılan bir sıcak karışım.

taş radye temel / stone raft foundation

Suyun temel tabanında yapacağı oyulumaların önlenmesi, temel stabilitesinin sağlanması ve talveg kotunun özgün hale getirilmesi amacıyla, köprünün zemine oturduğu yüzeyi projesinde gösterildiği şekliyle bir döşeme gibi boydan boya kaplayan taş temel.

taşçı aleti / masonry tools

Taşı yontmakta ve işlemekte kullanılan alet.

taşçı işareti / lapidary sign

Köprü yapımında çalışan işçiler tarafından taşlara işlenen harf ve rumuzlar.

taşıma güzergâhı

taşıma güzergâhı / *transport route*

Taşımacılıkta, taşımanın başladığı kalkış noktasından bittiği varış noktasına kadar ara duraklar da dahil takip edilen yol.

taşıma irsaliyesi / *transport waybill*

Taşıma faaliyetinde bulunanların, taşınmasını üstlendikleri bir veya birden çok gönderilen ve gönderene ait aynı taşıtta, aynı zamanda taşınan eşya veya kargo için ilgili mevzuat hükümleri uyarınca düzenlediği belge.

taşıma işleri komisyoncusu / *freight forwarder*

Ücreti karşılığında kendi namına ve bir müvekkil hesabına eşya taşıtması için meslek edinmiş kişi.

taşıma işleri organizatörü / *transportation organizer*

Karayolu Taşıma Kanunu'nu, Karayolu Taşıma Yönetmeliği ve ilgili diğer mevzuatın taşımacılık sıfatı ile faaliyet gösterenlere getirdikleri yükümlülük ve sorumluluklar çerçevesinde taşımacı kabul edilerek, bu yönetmeliğe göre eşya taşımacılığı alanında yetki belgesi almış gerçek ve tüzel kişilerin imkân, kabiliyet ve kapasiteleri ile gerektiğinde diğer taşıma türlerinden de yararlanarak veya bunları kullanarak kombine taşımacılık dahil kendi nam ve hesabına eşya taşıması yaptırarak taşıma faturası düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler.

taşıma kapasitesi / *load capacity*

Bir aracın teknik olarak güvenle taşıyabileceği azami yük ağırlığı veya yolcu sayısı.

taşıma senedi / *transport bill*

Eşya ve kargo taşımalarında gönderen ile yetki belgesi sahibi arasında akdedilen, ilgili diğer mevzuat ve bu yönetmelikle belirlenen bilgileri ihtiva eden sözleşme belgesi veya bu tür bir sözleşmede bulunması gereken bilgileri ihtiva etmesi halinde taşıma senedi yerine geçecek olan taşıma faturası, taşıma irsaliyesi veya irsaliyeli taşıma faturası.

taşıma sınırı / *loading limit, transportation limit*

Bir aracın güvenle taşıyabileceği, azami yük ağırlığı veya yolcu ve hizmetli sayısı.

taşımacı / *carrier*

25/2/2004 tarihli ve 25384 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Karayolu Taşıma Yönetmeliği'ne göre C1, C2, E2, K1, K2, L1, L2, R1, R2 yetki belgesi sahipleri.

taşımacılık / *transport*

Bir aracın boş veya dolu olarak seyri.

taşımacılık işletmesi/taşımacılık operatörü (nakliyecisi) / *transport operator, haulier*

Karayolu ile uluslararası eşya taşımacılığı mesleğini icra eden ve kurulduğu ülkedeki yetkili merci tarafından uluslararası taşıma faaliyetlerini gerçekleştirmek için usule uygun şekilde düzenlenmiş yetki belgesine sahip olan herhangi bir özel ya da tüzel kişi.

taşınabilir otomatik trafik sayım ve sınıflandırma sistemi / *portable automatic traffic counting and classification system*

Yoldan geçen taşıtların istenilen zaman aralıklarında sayım ve sınıflan-

dırmasının yapılması amacıyla yol kenarı veya üzerine kurulan taşına-bilir sistemler.

taşıt / vehicle

Karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan araçlardır. Bunlardan makine gücü ile yürütülenlere “motorlu taşıt”, insan ve hayvan gücü ile yürütülenlere “motorsuz taşıt” denir.

taşıt-km / vehicle-km

Bir motorlu kara taşıtının bir kilometre mesafedeki hareketiyle elde edilen trafik ölçü birimi.

taşıt aralığı / headway

Taşıtlar arasındaki mesafe (aynı trafik şeridinde birbirini takip eden iki taşıtın ön tamponlarının, yolun aynı noktasından geçişi için gereken saniye cinsinden zaman aralığı).

taşıt belgesi / vehicle certificate

Yetki belgesi sahibinin kullanacağı taşıtların niteliğini ve sayısını liste halinde gösteren, yetki belgesinden ayrı ve yetki belgesinin eki olarak düzenlenen belge.

taşıt eşdeğerlik faktörü / vehicle equivalency factor

Otomobil, orta yüklü ticari taşıt, otobüs, kamyon veya treyler cinsinden bir taşıtın her bir geçişinin üstyapıya verdiği zarara eşit bir etki yaratan standart dingil yükü teker-rür sayısı.

taşıt işletme giderleri / vehicle operating costs

Farklı taşıt cinsi (otomobil, otobüs, kamyon, treyler) ve mekanik özellikleri, yol güzergâhının yatay ve düşey geometrik özellikleri, yol güzergâhının fiziksel özellikleri, yol satıh durumu (yol yüzey düzgünlüğü),

hız ve çevre gibi birçok faktöre bağı-lı olarak değişen; yakıt, motor yağı, lastik, taşıt bakım ve onarım, amortisman ve sürücü zaman gibi giderler toplamı.

taşıt kartı / vehicle card

Bir taşıtın en az bir yetki belgesinin eki taşıt belgesinde kayıtlı olduğunu ve söz konusu yetki belgesi altında çalıştırılabileceğini gösteren belge.

taşıt katarı / vehicle series/road train

Karayolunda bir birim olarak seyretmek üzere birbirine bağlanmış en az bir çeken ve en çok iki çekilen römork veya bir yarı römork ile bir römorktan oluşan araç.

taşıt yolu / roadway, carriageway

Kaplamalı veya kaplamasız ban-ketler arasında kalan ve taşıtların güven ve konforla hareket etmesini sağlayan yol kesimi.

tehlikeli maddeler / dangerous goods, hazardous materials (Haz Mat)

ADR'nin A ekinin 3'üncü bölümünde ifade edilen maddeler.

tehlikeli mallar/dangerous goods

ADR'ye göre tehlikeli mal sınıfına giren mallar.

tehlikeli yük / dangerous cargo

Taşımacılık mevzuatına göre tehlikeli olarak kabul edilen yük.

tek yönlü karayolu / one-way street

Taşıt yolunun yalnız bir yöndeki taşıt trafiği için kullanıldığı karayolu.

tekerlek izi / tracking

Taşıtların aynı izi takiben gitmeleri sonucu yol yüzeyinde oluşan boyuna çöküntü veya renk değişimi.

teknik düzenleme

teknik düzenleme / *technical regulation*

Teknik kuralları, doğrudan veya bir standarda, teknik şartnameye veya uygulama kılavuzuna atıfta bulunarak ya da bunların muhtevalarını kapsayacak şekilde ortaya koyan doküman.

teknik şartname / *technical specification*

Bir ürün, işlem veya hizmet tarafından karşılanacak teknik kuralları tarif eden doküman.

temel / *foundation*

Üstyapıdan gelen yükleri zemine aktarmak amacıyla inşa edilen ve zemin içinde kalan taşıyıcı kısım.

temel pabucu / *footing*

Sömel, tek temel.

temel tabakası / *base course*

Kaplama tabakası ile ince tesviye yüzeyi veya alt temel tabakası arasında bağlantıyı, yük dağılımını ve düzgünlüğü sağlayan, yola gelen yükleri taşıyan ve alt temel veya yol tabanına aktaran tabaka.

tempan (kılıf) duvarı / *spandrel wall*

Köprü gövdesini memba ve mansap tarafında sınırlayan duvar.

terleme / *bleeding*

Bitümlü (asfalt) yollarda, bağlayıcının sıcaklık etkisi ile kaplama yüzeyine çıkması.

terminal / *terminal, station*

İnsan veya eşya taşımalarında, araçların indirme, bindirme, yükleme, boşaltma, aktarma yaptıkları ve ayrıca bilet satışı ile bekleme, haberleşme, şehir ulaşımı ve benzeri hizmetlerin de sağlandığı yerdir.

terminal işletmecisi / *terminal operator*

Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nde tanımlanan bir yolcu veya eşya/kargo terminalini işleten gerçek veya tüzel kişiler.

ters sehim / *camber* Bombe.

tescil / *registration*

Aynı ve şahsi haklara yönelik işlemlerin gerekleri yerine getirildikten sonra tarih ve yevmiye numarası ile tapu kütüğüne yazımı.

tesir çizgisi / *influence line*

Birim düşey yük sistem üzerinde hareket ederken, birim yükün herhangi bir konumunda, sistemin bir noktasındaki kesit zoru veya mesnet tepkisi gibi herhangi bir büyüklüğün hesaplanan değerinin birim yükün hizasında koordinat olarak alınmasıyla çizilen diyagram.

teslim alan / *consignee*

Sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi ve taşıma senedinde belirtilen eşyanın teslim edileceği kişi.

tespit muayenesi / *detection*

Araçlar üzerinde tescile ilişkin hususların tespitinin yapıldığı muayene (logo işletilmesi veya sökülmesi, aracın renginin değiştirilmesi, motor ve şasi numaralarının tespiti, servis araçlarına kuşak takılması veya sökülmesi, takograf taktırılması veya söktürülmesi, hususi olarak tescilli araçların ticari taksiye veya ticari taksilerin hususi araçlara dönüştürülmesi gibi).

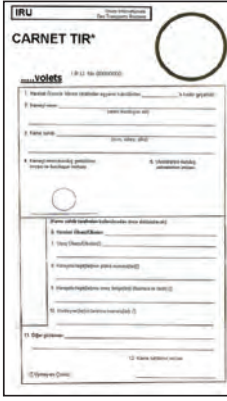
tevhit / *unification*

Tapu sicilinde ayrı ayrı kayıtlı birbirine bitişik birden fazla taşınmaz malın tek bir tapuya bağlanarak, tek bir parsel halini alması.

topuk (dolgu şev dibi) hendeği

TIR karnesi / TIR carnet

TIR sözleşmesi kapsamında, uluslararası kara taşımacılığının, dolayısıyla uluslararası ticaretin kolaylaştırılmasını sağlayan gümrük transit belgesi.

tırmanma şeridi / climbing lane

Karayolunda eğimin yüksek olduğu kesimlerin çıkış yönünde kapasite ve trafik güvenliğini artırmak amacıyla ağır taşıtların kullanmaları için yapılmış olan ilave şerit.

timsah sırtı çatlak / alligator cracks

Trafik yükleri altında asfalt kaplama tabakasının yorularak taşıma gücünü kaybetmesi sonucunda yol kaplamasında timsahın sırtına benzeyen birçok küçük bloklar teşkil edecek şekilde meydana gelen, birbiri ile ilgili çatlaklar.

tip enkesit / typical cross section

Yolun standart kesimini temsil eden detay ölçüleri verilmiş enine kesit.

ton-km / ton-km

Bir ton yükün bir kilometre mesa-

feye taşınmasıyla elde edilen trafik ölçü birimi.

toplayıcı yol / frontage road, feeder, collector road

Ana yolun bitişiğinde ve ona paralel, yöresel trafiği toplayıp dağıtmaya yarayan servis yolu .

toplulaştırma / land consolidation

Parçalanmış, dağılmış, şekilleri bozulmuş arazilerin üretim tekniğinin geliştirilmesi ve daha ekonomik olarak yararlanma, muhafaza ve zirai sulama tedbirlerinin alınabilmesi için arazilerin birleştirme suretiyle bir araya toplanması.

toprak işleri / earth works

Her cins zemin ve kaya birimlerde yapılan kazı, dolgu vb. tesviye işleri.

toprak yol / earth road

Stabilize edici maddeler ile takviye edilip su geçirmez ve daha mukavim hale getirilmiş veya getirilmemiş ve tesviye ile gerekli enkesit şekli verilmiş doğal yol.

toprakarme / reinforced earth

Temel betonu üzerine, prekast yüzey elemanların (panel), geri dolgu tabakalar içerisine yerleştirilen yüksek aderanslı sıcak-daldırma galvaniz kaplamalı çelik şeritler veya yüksek çekme dayanımlı plastik şeritlere bağlanması ile inşa edilen donatılı zemin duvarı.

topuk (dolgu şev dibi) hendeği / heel (slope base) ditch

Yolun dolguda teşkil edildiği kesimlerde; kenar, palye, kafa ve refüj hendeklerinden, dren boruları ve kollektörlerin enine deşarjından, bordür düşüm oluklarından, dolgu şevinden ve arazi eğiminin dolguya

trafik

doğru olduğu kesimlerde araziden gelen suları toplayarak menfezlere veya derelere boşaltan drenaj yapısı.

trafik / traffic

Yayaların, hayvanların ve araçların karayolları üzerindeki hal ve hareketleri.

trafik akım sayımı / traffic flow count

Bir yol kesiminin belirli bir noktadan her iki yönde geçen taşıtların belirli bir zamanda önceden kararlaştırılan süre ve sıklıklarla sayıya tespit işlemi.

trafik hacim haritası / traffic flow map

Karayolu ağının kesimler itibariyle yıllık ortalama günlük trafik değerlerinin taşıt sınıflarına göre harita üzerinde gösterilmesi.

trafik hacmi / traffic volume

Verilen bir süre içerisinde belirlenen bir yol kesiminden veya noktastan geçen toplam taşıt sayısı.

trafik işaretleri / traffic signs

- Sabit veya taşınabilir bir mesnet üzerine yerleştirilmiş ve üzerindeki sembol, renk ve yazı ile özel bir talimatın aktarılmasını sağlayan trafik tertibatı.
- Trafiği düzenleme amacı ile kullanılan işaret levhaları, ışıklı ve sesli işaretler, yer işaretlemeleri ile trafik zabıtası veya diğer yetkililerin trafiği yönetmek için yaptıkları hareketler.

trafik kazası / traffic accident, traffic collision

Karayolu üzerinde hareket halinde olan bir veya birden fazla aracın karıştığı ölüm, yaralanma veya zararlı

sonuçlanmış olan olay.

trafik kontrol elemanları / traffic control devices

Trafik güvenliği ve düzeninin sağlanmasına yönelik olarak karayoluna dikilmiş veya yerleştirilmiş trafik işaretleri ile diğer tertibatlar.

trafik sıkışıklığı / traffic congestion

Trafiğin çok yavaş ilerlediği ve araç kuyruklarının olduğu trafik durumu.

trafik sinyalizasyonu / traffic signalization

Özellikle kavşaklarda veya yaya geçitlerinde kullanılan ve trafiğin daha güvenli akışını sağlayan trafik kontrol elemanları.

trafik şeridi / traffic lane

Taşıtların bir dizi halinde güvenli seyredebilmeleri için taşıt yolunun ayrılmış bölümü.

trafik tanzim işaretleri / traffic regulatory signs

Yol kullanıcılarını, çeşitli yasaklama ve kısıtlamalar hakkında bilgilendiren işaretler.

trafik uyarı işaretleri / traffic warning signs

Yol kullanıcılarını, yol üzerindeki bir tehlike konusunda uyararak ve bu tehlikenin özelliği konusunda bilgilendiren işaretler.

trafik yoğunluğu / traffic density

Belli bir anda belirli bir yol veya şerit uzunluğunu işgal eden taşıt sayısı.

trafikten men / disqualification form driving

Trafik zabıtasınca, kanunda belirtilen

len hallerde araçla ilgili belgelerin alınması ve aracın belirli bir yere çekilerek trafikten alkonulması.

trampa / barter

Taşınır veya taşınmaz bir malın başka bir malla değiştirilmesi.

tramvay / tram

Genellikle yerleşim birimleri içerisinde insan taşımada kullanılan, karayolunda tekerlekleri raylar üzerinde hareket eden ve hareket gücünü dışarıdan sağlayan taşıt.

transit gümrük beyannamesi / transit declaration form

İhraç veya transit malların yurt dışı edilmek üzere taşınmasında gümrük idarelerince düzenlenen belge.

transit refakat belgesi/transit accompanying document

Transit rejime tâbi tutulan eşyaya eşlik eden ve beyanname bilgileri doğrultusunda gümrük mevzuatına uygun olarak otomasyon sistemin-den alınan belge.

transit taşımacılık / through transport

Âkit taraflardan birine ait taşıtların diğer kit taraf toprakları üzerinden geçerek ve bu topraklarda yükleme/boşaltma veya yolcu indirme/bindirme olmaksızın yapılan taşımacılık.

turbolag / turbo lag

Gaz pedalına basıldığı andan itibaren turbo devreye girene kadar geçen zaman.

turboşarjer / turbocharger

Gücünü egzoz gazından alan, motora daha fazla hava girmesini sağlayan sistem.

turuncu plaka / orange plate

Tehlikeli madde taşıyan taşıtlarda, dikey düzleme yerleştirilmiş Şekilde, 40 cm tabana ve 30 cm'den daha az ykseklige sahip, 15 mm'den daha az genişlikte siyah sınırları olan, aracın büyüklüğü ve yapısı yeterli yüzey alanına sahip değilse boyutları tabanı 30 mm, ykseklige 120 mm ve siyah kenarı 10 mm'ye kadar azaltılabilecek, üst kısmına tehlike tanıma numarası, alt kısmına da UN numarası yazılan, dikey eksene dik olacak Şekilde taşıtın n ve arka tarafına birer adet takılan turuncu renkli reflektörlü dikdörtgen plakalar.

tuz serici / salt spreader

Kar ve buz mücadelesinde kaplama üzerine tuz serpmeye kullanılan bir araç veya ekipman.

tünel / tunnel

Yer altında yapılacak kazı ile isteni-

tünel portalı

len kesitte boşluk oluşturulması ve desteklenmesi ile inşa edilen yer altı yapısı.

tünel portalı / tunnel portal

Yol güzergâhında bulunan tünellerin giriş ve çıkış yüzü.

tüvenan malzeme / all-in-aggregate material

Ocaktan temin edilen işlenmemiş malzeme.

U

UBAK belgesi / ECMT/CEMT permit

Ulaştırma Bakanları Avrupa Konferansı Sekretaryası tarafından Ülkelerin baz kotasına göre tahsis edilen çok taraflı uluslararası taşıma belgesi.

uç kazığı / end bearing pile

Ucu sağlam tabakaya oturan, taşıyıcı görevini en alt kısmının yaptığı kazık.

uluslararası taşıma / international transport

Türkiye'den veya Türkiye'ye kara-

yoluyla, Türkiye üzerinden karayoluyla transit, Türkiye'ye denizyolu, demiryolu ve havayolu ile gelip karayolundan üçüncü ülkelere yapılan taşımalar.

UN numarası / UN number

Madde veya parçaların Birleşmiş Milletler örnek düzenlemelerinden alınmış dört basamaklı tanımlama numarası.

uygulama projesi / shop drawing, application project

Uygulamaya esas olan proje.

uzaktan algılama / remote sensing

Havadan fotoğraf çekme gibi, fiziksel özelliklerle ilgili uzak mesafelerden bilgi toplama yöntemi.

Ü

ücret toplama maliyeti / toll collection cost

Karayolları ağındaki ücretli yollarda ücret toplama hizmetleri için yapılan harcama.

üçüncü ülke taşımacılığı / third country transport

Âkit taraflardan birine ait taşıtlarla, diğer âkit taraf topraklarından üçüncü bir ülkeye veya bunun aksi yönde yapılan taşımalar.

üst geçit / overpass

• Karayolunun diğer bir karayolu veya demiryolunu üstten geçmesini sağlayan yapı.

- Trafik akışını kesmemek için bir yolun üstünden geçirilen köprü biçiminde üstü açık geçit

üstyapı tabanı / *superstructure subgrade, formation level*

Tesviye yüzeyi altında kalan, yarma veya dolgularda üstyapının taşıma gücüne etkisi olabilecek bir derinliğe kadar devam eden ve taşıma gücü üstyapı projelendirmesinde etkin olan tabaka.

üzengi taşı / *springer*

Bir kemer yayının başladığı ve ayağa oturduğu noktadaki ilk taş, yastık taşı.

V

varış noktası / *point of arrival*

Yolcu bileti veya taşıma senedinde gösterilen, yolcu veya eşyanın götürülmek istendiği yer.

varyant / *diversion, variant*

Yolun bir kısmının veya tamamının çeşitli nedenler ile değiştirilmiş kısmı.

vaziyet planı / *sketch of site view*

Yol güzergâhının genel özelliklerini gösteren küçük ölçekli plan.

verevlik açısı / *skew angle*

Güzergâhı kesen bir yapının yol eksenine dik olmayan bir açı ile yolu kesmesi durumu.

vibrasyonlu keçi ayağı silindir / *vibratory pad foot roller*

İnce daneli zeminlerde daha iyi sıkıştırma yapmak için kullanılan vib-

rasyonlu ve tamburları keçi ayaklı iş makinesi.

vibrasyonlu silindir / *vibratory roller*

Zemin sıkıştırma işlerinde kullanılan titreşimli (vibrasyonlu) iş makinesi.

vidalı kompresör / *screw compressor*

Basınçlı hava üretmek için birbirine geçmiş rotor çiftinin kullanıldığı pozitif yer değiştirmeli makine.

vidanjör kamyon / *sewage truck*

Kanalizasyon, foseptik vb. çukurlardan herhangi bir tip sıvıyı içindeki partiküllerle beraber çeken araç.

vinç / *crane*

Yükleri kaldırıp bir başka yere aktarmaya yarayan makine.

vinçli kamyon

vinçli kamyon / crane truck

Kamyon üzerine monte edilmiş, ağır cisimleri kaldırmakta kullanılan makine.

viskozite / viscosity

Bir akışkanın, iç sürtünmelerinden dolayı, harekete karşı direnç göstermesini sağlayan özelliği ve bu özelliğin kabul edilmiş bir metoda göre bulunan nümerik değeri.

viyadük / viaduct

Açıklığı ve yüksekliği çok büyük olan vadiden, demiryolu veya karayolunun geçişini sağlayan, yol ve kavşak kesişmelerini ortadan kaldırmak için yapılan köprü.

Y

yağış alanı / precipitation area

Köprü ve menfezlere gelen suların toplandığı alan.

yaklaşım plağı / approach slab

Köprünün giriş ve çıkışında kenar

ayak başlık kirişi üzerine dayanan köprü üstyapı elemanı.

yama çalışması / patching

Bir yol kaplamasındaki küçük, lokal onarımların yapılması.

yandan çarpmalı kaza / sideway collision

Bir aracın diğer bir araca yandan veya belirli bir açı ile çarpması ile meydana gelen kaza.

yapay puzolan / artificial pozzolona

Öğütülerek kullanılan, 600-900 °C'de pişirilmiş kil veya şist ile su içinde hızla soğutulan yüksek fırın cüruf (tuğla, kiremit vb.).

yarı otomatik şanzıman / semi-automatic transmission

Düz vites ile otomatik vites arasında yer alan yarı otomatik bir vites sistemi.

yarı römork / semi-trailer

Bir kısmı motorlu taşıt veya araç üzerine oturan, taşıdığı yükün ve kendi ağırlığının bir kısmı motorlu araç tarafından taşınan römork.

yarma / cut

Üstyapı alt kotunun üzerinde kalan kazı hacmi.

yarma hendeği / cut ditch

Yarmalarda platform ve şevlerden gelen suları toplayıp uygun yerlere boşaltan yapılar.

yasal hız / *statutory speed*

Farklı yol sınıflarına, araç cinslerine ve yerleşim yerleri özelliklerine göre işaretlenmiş yasal (tayin edilmiş) hızın olmadığı kesimlerde uygulanan kanunla belirlenmiş hız sınırları.

yatay gabari / *horizontal clearance*

Yatay açıklık.

yatay işaretleme / *horizontal signing*

Trafığın düzenlenmesi, bazı yasaklama ve kısıtlamaların belirtilmesi ve yolu kullananlara rehberlik etmesi amacıyla yol yüzeyine çizilen çizgiler, oklar, yazı ve semboller.

yatay kurp / *horizontal curve*

Yolun aliymanları birleştiren eğrisel kısmı.

yatay yük / *horizontal load*

Yatay doğrultuda etkiyen yük.

yaya / *pedestrian*

Araçlarda bulunmayan, karayolunda hareketsiz veya hareket halinde bulunan insan.

yaya geçidi / *pedestrian crossing, crosswalk*

Taşıt yolunda, yayaların güvenli geçebilmelerini sağlamak üzere, trafik işaretleri ile belirlenmiş alan.

yaya geçidi taraması / *zebra crossing*

Yayaların geçmesi için işaretlenmiş çizgili yaya geçidi.

yaya kaldırımı / *sidewalk, footway*

Karayolunun taşıt yolu kenarı ile gerçek ve tüzel kişilere ait mülkler arasında kalan ve sadece yayaların kullanımına ayrılmış olan kısmı.

yaya köprüsü / *pedestrian bridge*

Sadece yayalar için yapılan köprü.

yayılı yük / *distributed load*

Noktasal olmayan yük.

yazılı talimat / *written instructions*

ADR'nin 5.4.3'üncü kısmında belirtildiği şekilde; gönderen tarafından sürücüye verilmek üzere hazırlanan ve taşıma esnasında oluşabilecek bir kaza durumunda alınacak tedbirler ile taşınan madde veya maddeler ile ilgili özelliklerin yazılı olduğu belge.

yeraltı suyu / *underground water*

Yağış olarak yeryüzüne düşen ya da yeryüzünde bulunan suların, yerçekimi etkisiyle yerin altına sızıp, orada birikmesiyle oluşan sular.

yeraltı suyu drenajı / *subsurface drainage*

Yeraltı suyunun yola zarar vermeyecek şekilde uzaklaştırılması.

yerinde dökme beton / *concrete cast on site*

Yerinde imal edilen beton.

yerleşik olunan ülke / *country of residence*

Taşımacının yerleşik olduğu ve aracın kayıt edildiği ülke.

yerleşim alanı / *residential area*

İl, ilçe, kasaba, köy, toplu işyeri veya sanayi bölgeleri gibi insanların topluca yaşadıkları; yol, su, elektrik, ulaşım, çöp toplama, kanalizasyon, aydınlatma gibi kamu hizmetlerinden istifade ettikleri toplu yaşam ve çalışma alanlarını ve bu alanların bitiminden 500 metreye kadar olan mesafeyi kapsayan yer.

yerleşim yeri

yerleşim yeri / residence

Kendisine ulaşan karayolları üzerinde sınırının başlangıcı ve bitimi bir işaret levhası ile belirlenmiş olan yerleşme, çalışma ve barınma amacı ile insanların yararlandıkları yapı ve tesislerin bir arada bulunduğu ve karayolu trafiğine etkileri tespit edilmiş ve idari taksimatla belirlenmiş olan il, ilçe, köy veya mezra gibi yerler.

yeşil taşıt / green vehicle

Taşımacıların uluslararası taşımalarda kullandıkları ve UBAK Karayolu Çalışma Grubu'nun UBAK Kullanım Kılavuzu'nda açıklanan gürültü ve egzoz emisyon değerlerine haiz taşıt.

yıllık ortalama günlük ağır taşıt trafiği / annual average daily heavy vehicle traffic

Bir yıl boyunca, yolun bir noktasından veya kesiminden her iki yönde geçen toplam ağır taşıt trafiğinin gün sayısına bölünmesiyle elde edilen trafik hacmi.

yıllık ortalama günlük trafik / annual average daily traffic

Bir yıl boyunca, yolun bir noktasından veya kesiminden her iki yönde geçen toplam trafiğin gün sayısına bölünmesiyle elde edilen trafik hacmi.

yol / road, highway

Kara ulaştırma araçlarının gidiş gelişini temin amacıyla ortaya getirilen yapının bütünü.

yol altyapısı tabanı / subgrade

Yol altyapısının oturduğu tabii zemin yüzeyi veya iyileştirilmiş tabii zemin yüzeyi.

yol bakım / road maintenance

Yol ve yol ile ilgili bir tesisin öngörülen görevi sürekli olarak yerine getirmesini sağlamak amacıyla ile orijinal yapısının muhafazası için yapılan çalışma.

yol boyu tesisleri / roadside service facilities

Araçların akaryakıt, LPG, yağ ve basınçlı hava gibi ihtiyaçları ile konaklama, mola gibi diğer ihtiyaçlarının da sağlandığı yer.

yol butonu / road stud

Taşıt yolu üzerine yapıştırmak ve çakmak suretiyle yerleştirilen, kullanış yerine göre çeşitli rengi ve yansıtıcı özelliği olan elemanlar.

yol çizgi makinesi / road marking machine

Yol üstü yatay işaretleme yapan makine.

yol dışı kaya kamyonu / off-road truck, articulated dump truck**yol durumu / road condition**

Bakım altındaki yolların her mevsimde sürekli trafiğe açık bulundurulmasının izlenmesi, durumun güncel rapor edilmesi.

yol envanteri / road inventory

Yolu teşkil eden tüm yapıların geometriye dayalı bilgileri ile 300 metre uzaklığa kadar yolun sağında ve solunda ihtiyaç duyulan bilgilerinin toplandığı ve değerlendirildiği bilgi kaynakları.

yol kullanım ücreti / road use charge

Bir ülkeye ait taşıtın diğer bir ülkeye/ülke üzerinden yaptığı taşımalarda o ülkenin karayolu altyapısını kullanmasından dolayı ödediği ücret.

yol üstyapısı / pavement

Trafik yükünü taşımak üzere yapılan ve kaplama, temel, alt temel tabakalarını içine alan yol yapısı.

yol yapım gideri / road construction cost

Altyapı (toprak işleri, sanat yapıları, etüt-proje, kamulaştırma ve köprüler) ve üstyapı (yol satıh cinsi) giderleri toplamı.

yola elverişlilik muayene belgesi / roadworthiness test certificate

Yola elverişlilik muayenesi sonucunda muayenesi onaylanan taşıtlar ile römork ve yarı römorklara verilmek üzere düzenlenen belge.

yola elverişlilik muayene raporu / roadworthiness test report

Karayolu araçlarının özellikleri ve teknik bilgiler ile yola elverişlilik muayene sonuçlarının yer aldığı/işlendiği belge.

yola elverişlilik muayenesi / roadworthiness inspection

Ulaştırma Bakanları Avrupa Konferansı'nın (UBAK) ITF/TMB/TR (2008) 12 numaralı kullanım kılavuzunda belirlenen taşıtların egzoz emisyon ve motor gürültü seviyelerinin maksimum değerleri ile römork ve yarı römorklarının sahip olması gereken güvenlik kurallarının bulunup bulunmadığının denetlenmesi.

yola terk / renunciation for road

İmar planlarının uygulanışı sırasında taşınmaz mal maliklerince bedelli veya bedelsiz olarak imar planına uygun biçimde taşınmazın tamamının veya bir kısmının yola terk edilmesi işlemi.

yol boyu dinlenme alanı / roadside park, rest area

Karayollarından yararlanan sürücü ve yolcuların kısa süreli dinlenmeleme imkanı sağlayan alan.

yolboyu gelişimi / roadside planning

Yolun çevreye olan olumsuz etkisini en az düzeye indirmek, güvenli trafik akışının sağlanmasına yardımcı

yolcu

olmak, estetik bir görünüm oluşturmak ve yolun araziye fonksiyonel olarak uyumunu sağlamak.

yolcu / *passenger*

Aracı kullanan sürücü ile hizmetliler dışında araçta bulunan kişiler.

yolcu-km / *passenger-km*

Bir yolcunun bir kilometre mesafeye taşınmasıyla elde edilen trafik ölçü birimi.

yolcu bileti / *passenger ticket*

Yolcunun taşınması yükümlülüğünü içeren, yönetmelikte öngörülen şekil ve şartları ihtiva eden ve yolcuya verilmesi zorunlu belge.

yoldan ihdas / *creating parcel from road*

Yolun kapanması nedeniyle oluşan taşınmaz malın, düzenlenecek haritaya göre yoldan ayrılarak, bir parsel numarası altında ilgisine göre belediye, köy, Karayolları Genel Müdürlüğü veya Hazine adına tescilli işlemi.

yonu taşı / *freestone*

Yatak ve yan yüzleri murç veya tarak ile düzeltilmiş dikdörtgen veya düzgün şekil verilmiş taşlar.

yön okları / *arrow markings*

Şerit seçimi ve yönlendirme amacıyla kaplama üstüne ve şeritlerin ortasına çizilen ok biçimindeki figürler.

yük taşıma kapasitesi / *load capacity*

Bir aracın güvenle taşıyabileceği azami yük ağırlığı veya yolcu ve hizmetli sayısıdır.

yükleme / *loading*

yükleyen / *loader*

Tehlikeli maddeleri taşıta ya da büyük konteynerlere yükleyen işletmeler ile doğrudan maddelerin sahibi olarak tehlikeli maddeleri taşıyana teslim eden ya da kendi adına taşımayı gerçekleştiren işletmeler.

yüklü ağırlık / *loaded weight*

Bir taşıtın yüksüz ağırlığı ile taşımakta olduğu sürücü, hizmetli, yolcu ve eşyanın toplam ağırlığı.

yük motosikleti (triportör) / *freight trike*

Karoserisi yük taşıyabilecek şekilde sandıklı veya özel biçimde yapılmış olan ve yolcu taşımalarında kullanılan 3 tekerlekli motosiklet.

yüksüz ağırlık / *kerb/curb weight*

Üzerinde insan veya eşya (yük) bulunmayan ve akaryakıt deposu dolu olan bir aracın taşınması zorunlu alet, edevat ve donatımı ile birlikte toplam ağırlığı.

yüzeysel temel / *spread foundation, spread footing*

Z

zayıf zemin / *soft soil*

Taşıma gücü yetersiz zemin.

zemin çivisi / *soil nailing*

Projelerde gösterilen veya idare tarafından belirtilen yerlerde, yukarıdan aşağıya doğru kademeli olarak yapılan kazıda şev yüzeyinde açılan deliklere, çelik donatıların yerleştirilerek enjeksiyon yapılması ile oluşturulan çivili duvar.

zıvana / mortise

Taşların birbirine bağlantısında kullanılan; kare kesitli, kalın ve başsız bir çivi şeklinde yahut yassı ve uçlara doğru genişleyen formda kurşunla tespit edilen demir yapı ögesi.

zirve (pik) saat / peak hour

Taşıt trafiğinin en yoğun olduğu saat.

zirve saat faktörü / peak hour factor

Saatlik en yüksek trafik hacminin aynı saat içinde verilen bir zaman periyodundaki (genellikle 15 dakika) maksimum akım değerine oranı.

zorunlu muayene / compulsory technical inspection

Muayene süresi dolmadan kazaya karışması sonucu yetkili zabıtaca muayenesi gerekli görülen ve teknik şartlara uygunsuzluğu trafik zabıtasınca tespit edilen araçların muayeneleri.

KISALTMALAR

A/C *air conditioning* Klima

A/T *automatic transmission* Otomatik şanzıman

AADHVT *annual average daily heavy vehicle traffic* Yıllık ortalama günlük ağır taşıt trafiği

AADT *annual average daily traffic* Yıllık ortalama günlük trafik

AASHTO *American Association of State Highway and Transportation Officials* Amerika Eyalet Yolları ve Ulaşım Çalışanları Kurumu

AB *Avrupa Birliği*

ABC *active body control* Otomobilin yanlara öne ve geriye doğru kasılmasını önleyen hidro elektronik sistem

ABS *antilock brake system* Kilitlenmeyen fren sistemi

ABV *anti-backfire valve* Geri tepmeyi önleyici subap

AC *alternative current* Alternatif akım

ACI *American Concrete Institute* Amerikan beton enstitüsü

ACPA *American Concrete Pavement Association* Amerikan beton yollar kurumu

ADN *European Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Inland Waterways* Tehlikeli Malların İç Suyolları ile Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşması

ADR *European Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road* Tehlikeli Malların Karayolu ile Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşması

ADT *average daily traffic* Ortalama günlük trafik

AETR *European Agreement Concerning the Work of Crews of Vehicles Engaged in International Road Transport* Uluslararası karayolu taşımacılığı Yapan Taşıtlarda Çalışan Personelin Çalışmalarına İlişkin Avrupa Anlaşması

AFR *air fuel ratio* Hava/yakıt oranı

AFV *alternative fueled vehicle* Alternatif yakıtlı taşıt

AG *alçak gerilim* 1000 volttan düşük gerilim

AI *Asphalt Institute* Asfalt Enstitüsü

AIAM *Association of International Automobile Manufacturers* Uluslararası Otomobil İmalatçıları Birliği

AIRAC *Aeronautical Information Regulation and Control* Havacılık Bilgi Düzenleme ve Kontrol

AKM *ana kontrol merkezi* Otoyol ücret toplama sistemlerinin ve trafik yönetim sistemlerinin bağlı olduğu genel merkez

- ANSI** *American National Standards Institute* Amerikan Ulusal Standartlar Enstitüsü
- ARMİ** *Araç Muayene İstasyonu* Araçların niteliklerini tespit ve kontrol edebilecek cihaz ve personeli bulunan ve teknik kontrolü yapılan yer
- ASC** *automatic spin counter, automatic stability control* Hızlanma sırasında tahrik tekerleklerinin patinaj yapmasını önleyen sistem
- ASCD** *automatic speed control device* Hızı otomatik olarak kontrol eden lazerli radar sistemi
- ASM** *auto shift manual* Otomatik olarak vites değiştirmeye olanak sağlayan sıralı manuel şanzıman
- ASR** *anti slip regulation* İlk kalkışta ve hızlanmada, tahrik tekerleklerinin aşırı dönmesini engelleyerek, aracın güvenli hareketini sağlayan patinaj önleyici sistem
- ASTM** *American Society for Testing and Materials* Amerika Test ve Malzeme Kurumu
- ATF** *automatic transmission fluid* Otomatik hız kutusu (şanzıman) yağı
- ATIS** *advanced traveller information systems* İleri yolcu bilgilendirme sistemleri
- ATP** *Agreement on the International Carriage of Perishable Foodstuffs and on the Special Equipment to Be Used for Such Carriage* Bozulabilir Gıda Maddelerinin Uluslararası Taşımacılığı ve Bu Taşımacılık Faaliyetinde Kullanılacak Özel Ekipmana İlişkin Anlaşma
- ATS** *automatic tire stabilizer* Lastik patladığında yola dengeli bir şekilde devam edilmesini sağlayan sistem
- AUS** *akıllı ulaşım sistemleri* Elektronik teknolojisinin ulaştırma sektörüne uygulaması
- AVCS** *automatic vehicle classification system* Araçların aks sayıları, yükseklikleri ve akslar arası mesafe gibi özelliklerini otomatik olarak belirlemeye yarayan elektromekanik veya elektronik otomatik araç sınıflandırma sistemi
- AVI** *automatic vehicle identification* Otomatik araç tanılama
- AWD** *all wheel drive* Tüm tekerleklerden tahrikli
- BHP** *brake horsepower* Fren beygir gücü
- BKM** *bölge kontrol merkezi* Otoyol ücret toplama sistemlerinin ve trafik yönetim sistemlerinin bağlı olduğu bölge müdürlüğü veya belli bir otoyol kesimi bazındaki merkez
- BSEC** *Black Sea Economic Cooperation* Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ)
- BSI** *British Standards Institute* İngiliz Standartlar Enstitüsü
- BSK** *bitümlü sıcak karışım* Agregası ısıtılmak suretiyle hazırlanmış bitümlü karışım
- CBR** *california bearing ratio* Kaliforniya taşıma oranı (%)
- CCTV** *closed-circuit television* Kameralı görüntü izleme sistemi
- CEN** *European Committee for Standardization* Avrupa Standart Komitesi

CMR *convention marchandise routiers* Eşyaların karayolundan uluslararası nakliyatı için mukavele sözleşmesi

CNG *compressed natural gas* Sıkıştırılmış doğal gaz

CORTE *Confederation of Organisations in Road Transport Enforcement* Karayolu Taşımacıları Uygulamalarındaki Kurumlar Konfederasyonu

CRDI *common rail direct injection* "Tutuculu püskürtme" veya "ortak boru" anlamına gelen, dizel motorlarda kullanılan bir yakıt enjeksiyon sistemi

CTP *cam takviyeli polyester* Yolun doğrultusunu ve kenarlarını göstermek üzere, yol kenarlarına belirli aralıklarla yerleştirilen eleman

CVT *constantly variable transmission* Değişken oranlı şanzıman

CVVT *continuously variable valve timing* Sürekli değişken subap zamanlama sistemi

ÇBGT çimento bağlayıcı granül temel

ÇED çevresel etki değerlendirmesi

DC *direct current* Doğru akım

DGM *duruş görüş mesafesi* Sürücülerin bir tehlikeyi fark edip durabilmeleri için gerekli mesafe

DI *direct injection* Dizel ve benzinli motorlarda direkt enjeksiyon

DIN *Deutsches Institut für Normung* Alman Standartlar Enstitüsü

DMİ *değişken mesaj işareti* Seyahat edenlere değişen yol durumuna dair mesajların gösterildiği baş üstü mesaj göstergesi

DMS *dynamic message sign* Değişken mesaj işareti

DOHC *double overhead camshaft* Üstten çift kam mili

DSC *dynamic stability control* Dört tekerleğin yola en güvenli şekilde basmasını sağlayan sistem

DSP *dynamic shift program* Şanzıman ayarlarını sürücünün kullanım tarzına göre değiştiren gelişmiş otomatik şanzıman

E ROAD *European road* Avrupa karayolları

EAS *elektronik active steering* Ön tekerleklerin ani direksiyon hareketleri sebebiyle yol tutuşu bozmasını engellemeye çalışan aktif direksiyon sistemi

EBD *electronic braking distribution* Fren gücünün dört tekerlekte eşit olmasını sağlayan hidrolik dağılım destek sistemi

EBS *electronic braking system* Elektronik kontrollü fren sistemi

ECAS *electronically controlled air suspension* Aracın yerden yüksekliğini azaltan ve çoğaltan elektronik kontrollü havalı süspansiyon

ECO *Economic Cooperation Organization* Ekonomik İşbirliği Teşkilatı

ECU *electronic control unit* Elektronik kontrol ünitesi

EDC *electronic damping control* Yol ve hız durumuna göre amortisörlerin elektronik olarak ayarlanması

EDY *eşdeğer dingil yükü*

EGR *exhaust gas recirculation* Egzoz gazı devridaimi

EN *European Norm* Avrupa standardı

ERCA *European Root Certification Authority* Sayısal takograf sistemi avrupa kök sertifikasyon otoritesi

ESCAP *Economic and Social Commission for Asia and Pacific* Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu

ESP *electronic stability program* Elektronik denge programı

ETC *electronic toll collection* Elektronik ücret toplama

ETC *electronic traction control* Elektronik olarak çekiş kontrol (patinaj anında motor gücünü kontrol eden sistem)

ETRTO *European Tyre and Rim Technical Organization* Avrupa Lastik ve Jant Teknik Organizasyonu

EU *European Union* Avrupa Birliği

F/O *fiber/optic* Fiber optik kablo/lif

FHWA *Federal Highway Administration* Ulusal Karayolları İdaresi (ABD)

FSI *fuel straight injection* Direkt benzin püskürtmesi

FUBDEK *fiber optik kablo uç denetim kabini* Yol boyunca tesis edilen fiber optik kablunun bağlı olduğu uç denetim kabini

FWD *front wheel drive* Önden çekişli

FWD *falling weight deflectometer* Düşen ağırlıklı deflektometre

GEN *generator* Jeneratör

GIS *geographic information system* Coğrafi bilgi sistemi

GKM *gişe kontrol merkezi* Otoyol ücret toplama sistemlerinin gişe sahası bazında bağlı olduğu merkez

GND *ground* Elektrik devrelerinde topraklama, şasileme, zemin, toprak

GPS *global positioning system* Küresel konumlandırma sistemi

GSI *geological strength index* Jeolojik dayanım (mukavemet) endeksi

GSM *global system for mobile communication* Mobil haberleşme için küresel sistem

GT *granüler temel*

HCV *heavy commercial vehicle* Ağır ticari taşıt

HD *heavy duty* Ağır hizmet

HDM-4 *highway development&management software* Yol geliştirme ve yönetim programı

- HEEP** *highway engineering exchange program* Yol mühendisliği değişim programı
- HYTT** *hafif yüklü ticari taşıt*
- I/P** *instrument panel* Gösterge panosu
- ID** *inside diameter* İç çap
- IGN** *ignition* Ateşleme
- IMDG Kodu** *international maritime dangerous goods code* Tehlikeli mallar uluslararası denizcilik kodu
- INJ** *injection* Enjeksiyon, püskürtme
- IR** *infrared* Kızılötesi
- IRF** *International Road Federation* Uluslararası Yol Federasyonu
- IRI** *international roughness index* Uluslararası yol yüzey düzgünsüzlüğü endeksi
- IRU** *International Road Transport Union* Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Birliği
- ISO** *International Standards Organization* Uluslararası Standartlar Organizasyonu
- ITC** *United Nations Economic Commission for Europe Inland Transport Committee* Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu İç Ulaşım Komitesi
- ITF** *International Transport Forum* Uluslararası Ulaştırma Forumu
- ITS** *intelligent transport systems* Akıllı ulaşım sistemleri
- IVSC** *Integrated vehicle speed control* Entegre taşıt hızı kontrolü
- İDB** *ihlal değerlendirme birimi* Geçiş ücreti ihlali yapan araçların işlemlerinin yürütüldüğü merkez
- JRC** *Joint Research Centre* Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi
- JTRC** *Joint Transport Research Centre* Ortak Taşımacılık Araştırma Merkezi
- K K NO** *kontrol kesim numarası* Her kontrol kesimin başladığı yere verilen numara
- KBS** *kent bilgi sistemi* Veri tabanı kent ile ilgili bilgiler olan coğrafi bilgi sistemi
- KGS** *kartlı geçiş sistemi* Temassız kart kullanılarak otoyol geçiş ücretinin toplandığı sistem
- KİB** *kart işlem birimi* Nakit kartlı geçiş sistemi kartlarının satış ve kredi yükleme ünitesi
- KİK** *Kamu İhale Kurumu*
- KTFMYEY** *Karayolu Taşımacılık Faaliyetleri Mesleki Yeterlilik Eğitimi Yönetmeliği* 03/09/2004 tarih ve 25572 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe giren yönetmelik
- KKGS Kartı** *kredili kartlı geçiş sistemi kartı* Kartlı geçiş sisteminde kullanılan, kredi kartı veya banka hesabı ile ilişkilendirilmiş kart
- KTk** *Karayolu Taşıma Kanunu* 19/07/2003 tarih ve 25173 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe giren kanun

KTŞ *Karayolu Teknik Şartnamesi*

KTY *Karayolu Taşıma Yönetmeliği* 11/06/2009 tarih ve 27255 *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe giren yönetmelik

KYT *kredi yükleme terminali* Nakit kartlı geçiş sistemi kartlarına bankalar tarafından para yüklemede kullanılan el terminali

LCD *liquid crystal display* Sıvı kristal ekran

LCV *light commercial vehicle* Hafif ticari taşıt

LDT *light duty truck* Hafif hizmet kamyonu, kamyonet

LDV *light duty vehicle* Hafif hizmet taşıtı

LED *light emitting diode* Işık yayan diyot

LH *left hand* Sol taraf

LHD *left hand drive* Soldan direksiyonlu

LPG *liquefied petroleum gas* Sıvılaştırılmış petrol gazı

LSD *limited slip differential* Sınırlı kaydırmalı diferansiyel

M/T *manual transmission* Düz şanzıman

MPFI *multiport fuel injection* Çok delikli yakıt enjeksiyonu

MSFF *miles since first fail* İlk arızadan bu yana gidilen mil

MYB *Mesleki yeterlilik belgesi*

MYE *Mesleki yeterlilik eğitimi*

MYETBE *Mesleki yeterlilik eğitimi tamamlama belgesi*

NATM *new Austrian tunneling method* Avusturya tarzı yeni tünel açma yöntemi

NATO-PBIST *NATO - Planning Board for Inland Surface Transport* NATO - Dahili Satih Taşımacılığı Planlama Kurulu

NATO- SCEPC *NATO- Senior Civil Emergency Planning Committee* NATO - Sivil Olağanüstü Hal Planlama Yüksek Komitesi

NKGS Kartı *nakit kartlı geçiş sistemi kartı* Kartlı geçiş sisteminde kullanılan, üzerine para yüklenebilir türden kart

NOTAM *Notice to Airmen* Havacılara Duyuru

O/D *overdrive* Aşırı hız veya hız aşımı

OBD *on board diagnosis* Araç içi arıza teşhis sistemi

OD *outside diameter* Dış çap

ODY *orta düzey yönetici*

OECD *Organization for Economic Cooperation and Development* Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı

OEM *original equipment manufacturer* Orijinal ekipman imalatçısı

- OG** orta gerilim 1.000 volt ile 34.500 volt arası gerilim
- OGS** otomatik geçiş sistemi Araç içi elektronik ünite kullanılarak otoyol geçiş ücretinin toplandığı sistem
- OGT** ortalama günlük trafik Bir yoldan bir günden çok bir yıldan az olan bir zaman süreci içinde geçen toplam taşıt sayısının bu zaman süreci içindeki gün sayısına bölünmesi ile bulunan trafik hacmi
- OHC** overhead camshaft Üstten kam mili
- OHT** otoyol hizmet tesisi Otoyollarda tiplerine göre değişik mesafelerde, araçlar için akaryakıt, bakım ve park alanları ile sürücü ve yolcular için yeme, içme ve dinlenme birimleri ile gezinti ve yaya yollarının bulunduğu tesis
- OYTT** orta yüklü ticari taşıt
- P/N** part number Parça numarası
- P/S** power steering Hidrolik direksiyon
- PCA** Portland Cement Association Portland Çimento Birliği
- PCV** positive crankcase ventilation Pozitif karter havalandırma
- PIARC** World Road Association (eski adı Permanent International Association of Road Congress) Dünya Yol Birliği
- PMB** polimer modifiye bitüm
- PMT** plentmiks temel
- PPP** public private partnership Kamu özel sektör ortaklığı
- PTO** power take-of Güç alma kutusu
- QTY** quantity Adet, miktar
- RH** right hand Sağ taraf
- RHD** right hand drive Sağdan direksiyonlu
- RID** regulations concerning the international carriage of dangerous goods by rail Tren ile tehlikeli malların uluslararası taşımacılığına ilişkin düzenlemeler
- RMR** rock mass rating Kaya kütle puanlaması
- RPM** revolutions per minute Dakikadaki devir sayısı
- RQD** rock quality designation Kaya kalite göstergesi
- RWD** rearward Arka, arkada
- RWIS** road weather information system Yol hava koşulları bilgi sistemi
- SAE** Society of Automotive Engineers Otomotiv Mühendisleri Birliği
- SC 1** United Nations Economic Commission for Europe Working Party on Road Transport Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu Karayolu Taşımacılığı Çalışma Grubu
- SCR** selective catalytic reduction Seçimli katalitik indirgeme sistemi

SEI *Support to the European Integration AB* entegrasyon sürecinin desteklenmesi faaliyetleri

SI *International System of Units* Uluslararası birimler sistemi

SK *sathi kaplama* Agregâ ile bitümlü bir bağlayıcıdan oluşan ince kaplama

SOHC *single overhead camshaft* Üstten tek kam mili

SRC *Sürücü belgesi*

SRC1 *Sürücü belgesi 1* Uluslararası yolcu taşımacılığı yapmak isteyenlerin sahip olması gereken mesleki yeterlilik belgesi

SRC2 *Sürücü belgesi 2* Yurt içi yolcu taşımacılığı yapmak isteyenlerin sahip olması gereken mesleki yeterlilik belgesi

SRC3 *Sürücü belgesi 3* Uluslararası eşya-kargo taşımacılığı yapmak isteyenlerin sahip olması gereken mesleki yeterlilik belgesi

SRC4 *Sürücü belgesi 4* Yurt içi eşya-kargo taşımacılığı yapmak isteyenlerin sahip olması gereken mesleki yeterlilik belgesi

SRC5 *Sürücü belgesi 5* Tehlikeli madde taşımacılığı yapmak isteyenlerin sahip olması gereken mesleki yeterlilik belgesi

TAD *transit accompanying document* Transit rejime tâbi tutulan eşyaya eşlik eden ve beyanname bilgileri doğrultusunda gümrük mevzuatına uygun olarak otomasyon isteminden alınan belge.

TB *Taşıt Belgesi*

TC *turbocharger* Turboşarjer, aşırı doldurucu

TÇMB *Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği*

TDI *turbocharged direct injection* Turboşarj beslemeli direkt püskürtmeli (dizel motorlar için)

TEF *taşıt eşdeğerlik faktörü*

TEM *Trans-European Motorway* Trans-Avrupa Kuzey Güney Otoyolu

TEMSTAT *Trans-European Motorway Statistics* Trans-Avrupa Kuzey Güney Otoyolu İstatistikleri

TEN-T *Trans-European Transport Network* Trans-Avrupa Ulaştırma Ağları

TFSI *turbocharged fuel straight injection* Turboşarj beslemeli direkt benzin püskürtmeli

TINA *Transport Infrastructure Needs Assessment* Ulaştırma Altyapı İhtiyaç Değerlendirmesi

TIR *Transports Internationaux Routiers* Birleşmiş Milletler bünyesinde, 15 Ocak 1959 tarihinde Cenevre'de imzalanan sözleşme

TK *Taşıt Kartı*

TMA *taş mastik asfalt*

TMYB Tehlikeli Madde Taşımacılığı Mesleki Yeterlilik Eğitimi Yetki Belgesi

TR-A Digital Tachograph System Turkish Authority Sayısal takograf sistemi türkiye ulusal otoritesi

TR-A Policy Digital Tachograph System Turkish Authority Policy Sayısal Takograf Sistemi Türkiye Güvenlik Politikası Belgesi

TR-CA Turkish Certification Authority Sayısal Takograf Sistemi Türkiye Sertifikalandırma Otoritesi

TR-CP Turkish Card Personalizing Organization Sayısal Takograf Sistemi Türkiye Kart Kişiselleştiricisi

TRACECA Transport Corridor Europa-Caucasus-Asia Avrupa-Kafkasya ve Asya Koridoru

TSE Türk Standartları Enstitüsü

TSI twincharged straight injection Turboşarjer ve süpersarjer beslemeli direkt enjeksiyonlu motor

TURKAK Türk Akreditasyon Kurumu

TUTGA Türkiye Ulusal Temel GPS Ağı Türkiye geneline dağılmış sabit GPS noktalarından oluşan bir ağ

TYS trafik yönetim sistemi Trafikğin yönetimi amacıyla yol boyunca tesis edilen haberleşme, kontrol ve enformasyon sistemleri

UBAK Ulaştırma Bakanları Avrupa Konferansı 1953'te kurulan hükümetler arası bir kuruluş

U-Net Ulaştırma Net Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı kara ulaştırması otomasyon projesi

UN United Nations Birleşmiş Milletler

UN/ECE United Nations Economic Commission for Europe Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (BM/AEK)

UNESCAP United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific Birleşmiş Milletler Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu

ÜDY üst düzey yönetici

ÜTS ücret toplama sistemi Otoyollardan geçiş ücretlerinin toplanması için kurulmuş olan sistem

VAC vacuum Vakum

VASIS Visual Approach Slope Indicator Systems Görerek Yaklaşma İniş İstikamet Göstergesi

VATS vehicle anti-theft system Taşıt hırsızlık önleme sistemi

VGT variable geometry turbocharger Değişken geometrilili turboşarjer

VICS vehicle information and communication system Araç bilgi ve haberleşme sistemi

- VIN** *vehicle identification number* Taşıt kimlik numarası
- VPWR** *vehicle power* Taşıt gücü
- VTEC** *variable-valve timing and electronic-lift control* Değişken zamanlamalı supap kontrol sistemi
- VTS** *variable traffic sign* Değişken trafik işareti
- VVT-i** *continuously variable intake valve timing* Sürekli değişken emme supabı zamanlaması
- W/B** *wheelbase* Dingiller arası mesafe
- WDC Stations** *Weight and Dimension Control Stations* Ağırlık ve Boyut Kontrol İstasyonları
- WIM** *weigh in motion* Hareketli ağırlık ölçüm cihazı
- WMA** *warm mix asphalt* Sıcak karışım asfalt
- WP. 15** *The Working Party on the Transport of Dangerous Goods of the United Nations Economic Commission for Europe* Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu Tehlikeli Malların Taşınması Çalışma Grubu
- YB** *yetki belgesi* Karayolu Taşıma Yönetmeliği kapsamında bir faaliyette bulunacak gerçek ve tüzel kişilere çalışma izni veren ve Bakanlıkça düzenlenen belge
- YEMB** *Yola Elverişlilik Muayene Belgesi*
- YG** *yüksek gerilim* 34.500 volttan yüksek gerilim
- YİD** *yap-işlet-devret* Altyapı yatırımlarının finansmanında kullanılan bir metot
- YKDİ** *yol kenarı denetim istasyonu* Araçların denetimlerinin yapıldığı sabit yapıdaki tesisler
- YOGATT** *yıllık ortalama günlük ağır taşıt trafiği*
- YOGT** *yıllık ortalama günlük trafik*
- ZEV** *zero emission vehicle* Sıfır emisyonlu taşıt
- ZTECH** *zero emission technology* Sıfır emisyon teknolojisi

DEMİRYOLU

terimleri

AC pantograf

A

AC pantograf / AC pantograph

Elektrikli demiryolu vasıtalarında (çeken araçlarda) alternatif akımlı katener sisteminden AC elektrik enerjisinin alınması maksadıyla kullanılan ekipman.

AC katener sistemi / AC catenary system

Alternatif akımlı katener sistemi.

açık alan / open area

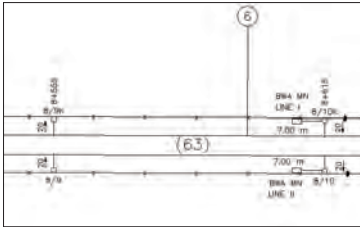
Gar, istasyon ve ambarlarda taşıma amaçlı ayrılmış, üstü açık, zemini toprak veya betonlanmış ya da taş ve ahşap döşeme yapılmış olan boş sahalar.

açık alanın kullanım protokolü / open area usage protocol

Taşıma amaçlı açık alanların kullanılması için yapılan protokol.

açıklık / span length

İki katener direği arası mesafe.

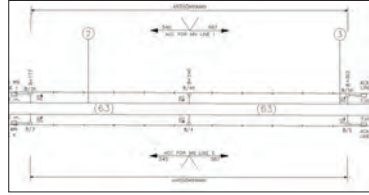
açıklık donanımı / span equipment

Destekler arası kullanılan malzeme (iki direk arası kullanılan malzemeler).

açıklık ortası / mid-span

İki destek orta noktası (eksen).

aderans / adherence, adhesion

Yapışma.

aderans faktörü / adherence factor

Lokomotifin ardındaki yükü kaymadan çekmesi yeteneğini hesaplamaya yarayan katsayılarından biri.

adezyon faktörü / adhesion factor

Lokomotifin ardındaki yükü kaymadan çekmesi yeteneğini hesaplamaya yarayan katsayılarından biri.

aerodinamik temas kuvveti / aerodynamic contact force

Akış halindeki gazın temas ettiği cisimler üzerinde uyguladığı kuvvet etkisi.

ağır vagon ve araç / *heavy wagon and vehicle*

Darası ile içindeki yükün toplamı 80 ton ve daha fazla olan çeken ve çekilen araç.

akım çekme kalitesi / *quality of current collection*

Pantografin havai hattan çekmiş olduğu elektrik akımının kalitesini belirleyen bir ölçü.

aksam / *accessory*

Kısımlar.

aktarma arabası / *transfer table*

Üzerindeki ray pençesine bir vagon veya lokomotifin yerleştirildiği araba.

akuple / *coupled*

Birbirine bağlı olan.

akupleman / *coupling*

Tren fren tesisatı bağlantı ekipmanı.

alçaltma kuvveti, indirme kuvveti (pantograf) / *lowering force*

Yükseltilmiş durumdaki pantograf-ları alçaltmak için kullanılan kuvvet.

alfanümerik göstergeler / *alpha-numeric indicators*

Asli sinyallerin yardımcı işaretlerini veren göstergeler.

aliyman / *line with good alignment*

Kurp bulunmayan doğru hat.

alıcı / *consigne*

Gönderici tarafından gönderilen dolu vagonu varış istasyonunda teslim alan ve tahliye eden gerçek ve tüzel kişi.

altyapı / *infrastructure*

Demiryolu araçlarının seyrinde ve trafiğin emniyetinde gerekli olan bütün demiryolu hatları ve sabit tesisleri.

ambalaj / *package*

Demiryolu ile taşınacak eşya korunması için kullanılan malzemeler ve kaplar.

ambar şefi / *warehouse chief*

Müdürlüklerin ve lojistik şefliklerinin bulunduğu yerlerde müşteri ilişkileri ve yükleme boşaltma hizmetlerini yapan görevli.

amortisman / *depreciation*

Yıpranma payı.

ana hat / *main track*

ana yol / *main line*

İstasyonları birbirine bağlayan ve iki istasyon giriş işaretleri arasında kalan yol ile istasyon ve saydinglere sapmadan geçilen yollar.

ana yol çıkış sinyali / *main line exit signal*

İstasyona ait bir ana yol üzerine çıkış makaslarından önce tesis edilen yol boyu sinyali.

anahtarlama cihazı / *switching device*

Elektrik devrelerini açıp kapamaya yarayan cihaz.

anklaşman / *interlocking*

Sinyalizasyon sistemlerinin mantık ve karar sistemi.

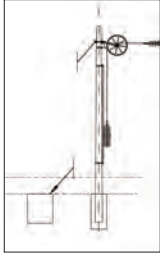
ankraj / *anchor*

Bir şeyi kendisinin ardındaki daha sağlam ve stabil bir yere gömme, sabitleme işlemi.

ankraj açıklığı

ankraj açıklığı / anchor span
Ankraj ile direk arası mesafe.

ankraj çanı / bell washer anchorage
Ankraj yapmak için kullanılan direk.

ankraj direği / anchor mast
Lente yapılmış direk (katener iletkenlerinin sonlandırıldığı direk).

ankraj kuvveti / anchoring force

ankraj noktası / anchoring point
Ankrajın tesis edildiği yer, nokta.

ankraj teli / anchoring wire

ankraj uzunluğu / anchor length

anma gücü / nominal power

Bir cihazın elektrik harcarken çekebileceği en büyük güç.

antifriz / anti-freeze

Don önleyici madde.

antişöminman / mid-point anchor

Katener hattının istenmeyen boyuna hareketini engellemek ve aynı zamanda bir tel kopması durumunda kateneri etap boyunun yarısında tutmak için kullanılan sistem.

antivan / anti-wind device, wind resisting tie

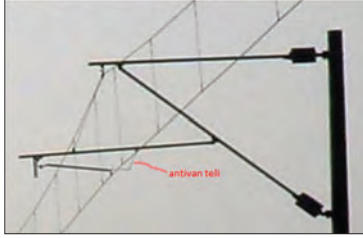
Sistemin aşırı rüzgarlardan etkileşimini azaltıp, iletkenin rüzgardan dolayı yatay hareketini sınırlayan askı.

azami yük

antivan teli / *wind stay*

Katener donanımını rüzgara karşı sağlamlamak için kullanılan tel.

apleti / *wheel flat*

Tekerlek yuvarlanma dairesinin düzleşmesi.

araç hız sınırı / *vehicle speed limit*

arayüz / *interface*

Sistem ile kullanıcı arasında iletişimi sağlayan yöntem.

arıza kayıt defteri / *fault log*

ark / *arc*

Elektrik akımının bir yönden diğer yöne geçişi sırasında açığa çıkan kıvılcım.

armut hattı / *loop line*

Genellikle büyük garlarda bulunan ve dönüş işlerinin sağlandığı yol hattı.

asenكرون motor / *asynchronous engine*

Alternatif akımla çalışan bir tip motor.

asli sinyaller / *fundamental signals*

Tren trafiği veya manevraları yöne-ten yol boyu sinyalleri.

aşağı tutma kuvveti / *holding down force*

Pantografin inik tutulması için gerekli kuvvet.

aşınma direnci / *wear resistance*

Aşınmaya karşı dayanım.

ATC sistemi / *automatic train control system*

Otomatik sinyalizasyon algılayıcılı tren kontrol sistemi.

ATS sistemi / *automatic train stop system*

Tren dizisini veya tren setini süren makinistin demiryolu hattındaki sinyal ışıklarına uymaması durumunda komple tren dizisini veya tren setini otomatik olarak durdu-ran sistem.

avanproje / *preliminary design (draft)*

Ön tasarısı.

ayaklı köprülü vinç / *gantry crane*

İster sabit ayaklar, isterse sabit hatlarda lastik tekerlekler üstünde işleyen kısmen sınırlı manevralı ayaklar üzerinde monte edilmiş yatay bir köprüden ibaret asılı vinç.

aydınlatma kulesi / *lighting mast, lighting pylon*

Aydınlatma direği.

ayırma-bölme duvarları / *partition walls*

Kapalı tipte vagonların içinde bulunan eşyanın emniyete alınmasını sağlayan bölümler.

ayırma yolu / *marshalling track*

Manevra yolu.

azami fren eğimi / *maximum braking gradient*

Tren dizisine veya tren setine acil durum dışında uygulanabilecek en fazla fren miktarı.

azami yük / *load limit*

bagaj

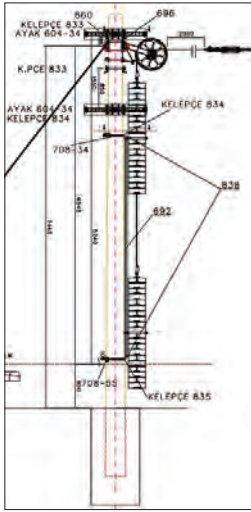
B

bagaj / busing, thimble, insert
Burç.

bagaj kondüktörü / baggage man
Trende bagaj işlemi yapan görevli.

bagaj servisi / baggage service

bağımsız otomatik germe / independent automatic tensioning
Tellerin ayrı ayrı otomatik germe cihazıyla ankre edilmesi.

bağlantı çubuğu / connection rod
Pistonu krank miline bağlayan çubuk.

bağlantı malzemeleri / track fastenings

Cıvata, somun vb. malzemeler.

bakım periyodu, bakım süresi / maintenance cycle

Bakım takvimi.

No	Terim Kavramı	İngilizce	Türkçe	Çevre	Özellik	Notlar	Diğer Kavramlar
1	BAĞLANTI ÇUBUĞU	CONNECTION ROD	BAĞLANTI ÇUBUĞU				
2	BAĞLANTI MALZEMELERİ	TRACK FASTENINGS	BAĞLANTI MALZEMELERİ				
3	BAGAJ	BUSING, THIMBLE, INSERT	BURÇ				
4	BAGAJ KONDÜKTÖRÜ	BAGGAGE MAN	TRENDE BAGAJ İŞLEMİ YAPAN GÖREVLİ				
5	BAGAJ SERVİSİ	BAGGAGE SERVICE					
6	BAĞIMSIZ OTOMATİK GERME	INDEPENDENT AUTOMATIC TENSIONING	TELLERİN AYRI AYRI OTOMATİK GERME CİHAZIYLA ANKRE EDİLMESİ				
7	BALAST	TRACK BALLAST	TAŞ KIRIĞI				
8	BALAST ALT TABAKASI	UNDERLAYER OF BALLAST					
9	BALAST BOZULMASI	BALLAST SPOIL	BALAST KAYBI, BALAST ATIĞI				
10	BALAST DERİNLİĞİ	BALLAST DEPTH					
11	BALAST ELEME	BALLAST CLEANING, SIFTING OF THE BALLAST					
12	BALAST ELEME MAKİNESİ	BALLAST TAMPER, TAMPING MACHINE	3 İLA 6 CM ÇAPLI ARALIĞINDAKİ MALZEME HARICİNDEKİ DİĞER UNSURLARI HATTAN UZAKLAŞTIRAN, 3 İLA 6 CM ÇAPLI ARALIĞINDAKİ MALZEMENİN TEKRAR YOLA SERİLMESİNİ SAĞLAYAN MAKİNE				
13	BALAST ELEME VE KAZIMA MAKİNESİ	BALLAST-SCARIFIER AND SCREENING MACHINE					

balast / track ballast
Taş kırığı.

balast alt tabakası / underlayer of ballast

balast bozulması / ballast spoil
Balast kaybı, balast atığı.

balast derinliği / ballast depth

balast eleme / ballast cleaning, sifting of the ballast

Balastın, balast eleme makinesi ile eleklerden geçirilerek 3 ila 6 cm çaplı aralığındaki malzeme haricindeki diğer unsurların atılması, 3 ila 6 cm çaplı aralığındaki malzemenin tekrar yola serilmesi işi.

balast eleme makinesi / ballast tamper, tamping machine

3 ila 6 cm çaplı aralığındaki malzeme haricindeki diğer unsurları hattan uzaklaştıran, 3 ila 6 cm çaplı aralığındaki malzemenin tekrar yola serilmesini sağlayan makine.

balast eleme ve kazıma makinesi / ballast-scarifier and screening machine

balast yenileme

Yolun kotunun daha aşağıya alınması için de kullanılan ve bu işlemi balastın altındaki tabakayı kazıyarak sağlayan makine.

balast enkesiti / *ballast profile*

Demiryollarında yol platformunun yüzeyinden ray üst seviyesine kadar olan "hattın enkesiti" içerisinde yer alan balasta ait enkesit (balast kalınlığı 30 cm'dir).

balast figüre sahası / *ballast storage site*

Balastın ocakta üretildikten sonra ve demiryolu hattına serilmeden önce stoklandığı saha.

balast regülatörü / *ballast regulator*

Demiryolu hattına serili balastı olması gereken enkesite getiren makine.

balast serme / *ballasting, laying the ballast*

Yeni yolda balastın hatta verilmesi.

balast tabanı / *base of ballast*

Balastın platform ile birleştiği yer.

balast takviye makinesi / *track re-ballasting machine*

Mevcut yollarda eksilen balastın demiryolu hattına ilavesini sağlayan alttan oluklu balast vagonu.

balast takviyesi / *re-ballasting*

Mevcut yolda eksilen balastın ilave edilmesi.

balast taşıma aracı / *ballast hopper, ballast car*

Balast taşımalarının yapıldığı alttan oluklu balast vagonları.

balast temizlemesi / *clearing ballast*

İlk üretim esnasında ve ihtiyaç duyulursa figüre sahasında hatta serilmeden önce (fazla tozlanma ve çamurlaşma olması halinde) balastın yıkanması işlemi.

balast treni / *ballast train*

Balastın taşınması için uygun vagonlarla teşkil edilen iş treni.

balast tutucu / *ballast retainer, ballast curb*

Platformun dar olduğu ve dolgu üzerinde yer aldığı durumlarda balastın platform üzerinden kaymasını önlemek üzere yapılan koruyucu duvar.

balastla sağlanan yol elastikiyeti / *elasticity of the ballast, resilience of the ballast*

Balastın traverten gelen yükü platforma aktarması ile oluşan elastikiyet.

balast yatağı / *ballast stool, ballast bed, ballast pit*

Balast serilme alanı.

balast yayıcı / *ballast spreader*

Balastın demiryoluna döşenmesini sağlayan makine.

balast yenileme / *renewal of the ballast*

Balastın elenmesi, elendikten sonra uygun büyüklükteki balastın tekrar yola serilmesi, eksik balastın

balast ünitesi

ilave edilmesi ve regülatör makinesi yardımıyla hatta serili balastın enkesitine getirilmesi işlemlerinin toplamı.

balast ünitesi / *ballast component, ballast element*

Balast elemesi yapan makinelerin bir bölümü.

balastlı yol / *ballasted track*

balastsız yol / *rigid track, ballastless track*

Balast döşenmemiş yol, rijit yol.

baliz / *balise*

Manyetik iletim teknolojisini kullanarak tren hareketi için gerekli bilgileri tren üstü sistemlere ileten yol boyu ekipmanı.

bandaj / *tyre*

Tekerlek kasnağı.

bandajlı tekerlek / *tyred wheel*

Kasnaklı tekerlek.

banliyö abonman kartı / *suburban subscription card*

Satıldığı banliyö bölgesindeki yolculara belirli bir süre içerisinde günlük seyahat hakkı tanıyan kart.

banliyö hattı / *suburban line*

Şehir çevresi hattı.

barınma yolu / *passing track*

İstasyon ve saydinglerde ana yolun dışında kalan sapmalı yollar.

bariyer / *barrier*

Hemzemin geçitlerde açılır-kapanır düzenek.

bariyer bekçisi / *crossing keeper*

Hemzemin geçitlerde bariyeri açıp kapayan görevli.

bariyerli hemzemin geçit / *level crossing with barriers*

Her iki yönde bariyerler ile koruma altına alınmış kontrollü hemzemin geçitler.

bası montajı / *push-off*

İletkenin hat ekseninden direğin aksi istikametinde olduğu montaj türü.

basit makas / *single turnout, turnout, ordinary points*

Bir yoldan diğer bir yola geçişi sağlayan makas.

basit makas bölümü / *turnout sector*

basit makas durumu / *turnout position*

Basit makasın yönü.

basit makas yarıçapı / *turnout radius*

Makasın bağlı olduğu yollardan sapan yolun yarıçapı.

baskül köprü / *bascule bridge*
Klapeli köprü.

başlangıç istasyonu (direkt bağlantı) / *direct connection*
Direkt bağlantı istasyonu.

başlık / *cylinder head*
Dizel motor silindir başlığı.

başmakinist / *head driver*
Kıdemli makinist.

başrepartitör / *chief distribution board*

Yük dairesi ve yük servis müdürlüklerinde, yük taşımaları ile ilgili olarak vagon ve tren planlaması işleri yapan görevli.

batık yol / *sunken track*
Çökmüş yol.

bedpleyt / *bed plate*
Taban plakası.

bekçi / *watchman*

bekçili bariyer / *manually controlled barrier*

Elle kontrol edilen bariyer düzeneği.

bekçili hemzemin geçit / *manned level crossing*

Bekçi görevlendirilmiş hemzemin geçit.

bekçili mekanik bariyer / *manned mechanical gate*

Bekçi görevlendirilen mekanik bariyer.

bekçisiz hemzemin geçit / *unmanned level crossing*

Bekçi bulunmayan hemzemin geçit.

bekleme hattı / *holding track*
İstasyonlarda hatt-ı cari denilen ana hatlara makaslarla bağlı barınma

yolları ve yükleme rampalarında kör yol denilen, bir tarafta giriş çıkış yapılan yollar için kullanılan ifade.

bekletilmekte olan vagonlar için toplama hattı / *recessing siding*
Çekme hattı.

besleme hattı / *feeder line*
Elektriksel besleme yapmak için kullanılan hat, fider hattı.

beton bloklu yol / *concrete slab track*
Balastsız yol.

beton döşeme / *concrete slab*

beton travers / *concrete sleeper*
Demiryollarında kullanılan ve içerisinde gergi çelikleri kullanılan betonarme bir imalat.

bildirim / *notification*
Yol boyu sinyalleri tarafından verilen, tren trafiğinin sevk ve idaresine yönelik renkli ihbar.

bileşik katener donanımı / *compound catenary equipment*

bilet / *ticket*
Yolcu seyahat belgesi.

bilet bürosu / *booking office*

bilet kontrolörü / *platform ticket controller*

Garda bilet kontrol işlemlerini yerine getiren görevli.

birleştirme ucu / *nose easement*

blok / *block, signal block*
TSİ ve DRS sisteminin uygulandığı bölgelerde, aynı anda içinde tren, lokomotif, makina ve tren gibi işlem gören bir tek demiryolu aracının

blok yük treni

bulunmasına izin verilen ve bu araç seyirlerinin sinyal bildirimleri ile idare edildiği, sınırları kumandalı veya otomatik sinyallerle belirlenmiş yol kesimi.

blok yük treni / *block train, unit train*

Çıkıştan varışa kadar manevraya tâbi tutulmadan giden yük treni.

bloklı yol (hat) / *block track, block line*

Çıkıştan varışa kadar manevraya tâbi tutulmadan giden hat.

blöver / *blower*

Elektrik motorlarını soğutmak için veya dizel motorun yanma odasına hava sağlayan üförlüğü.

bobo / *Bo-Bo*

Dört dingilli iki bojili, her dingili tahrikli lokomotif.

boden / *flange*

Tekerlek seti.

boji / *bogie*

Cer aracı yürüyüş takımı.

bonding / *bonding*

İki parça arasındaki elektriksel irtibat.

boş konteyner mobil vinci / *empty container forklift*

8-12 ton kapasiteli boş konteyner eleçleyen vinç.

boş vagonları toplama hattı / *empties siding*

boşaltma hattı / *unloading track*

Rampalarda yükleme ve boşaltma işleri için yapılan ve genellikle kör yol olarak inşa edilen yollar.

boylama bariyer / *longitudinal barrier*

Kesintisiz bariyer.

boyuna makas kiriş / *longitudinal truss*

Boyuna kafes kiriş.

bozuk balast / *foul ballast*

braga / *braga*

Dingil çatalı irtibat parçası.

buatagres / *grease box, axle box*

Aks başlarında yer alan rulman muhafazası.

buluşma / *meeting of trains*

Tek hatlarda ayrı veya aksi yönlerden gelen trenlerin bir istasyon veya saydingde birbirleri ile karşılaşmaları.

buster transformatör, buster trafo / *booster transformer*

Katener besleme sistemlerinde topraktaki akımları geri dönüş iletkenine çeken transformatör.

buz çözücü / *de-icer, defroster*

Buzlanma giderici.

büyük yarıçaplı kurp / *curve of wide radius, large-radius curve*

Geniş kurp, yumuşak viraj

büz / *pipe-culvert*

Boru tipi menfez.

C

cer / *traction*

Çekme.

cer dairesi / *traction department*

Lokomotif, tren seti, tren dizisi ve vagonların bakım onarım ve işletilmesi için yolcu ve yük dairesi ihtiyaçlarını organize eden ve temin eden daire.

cer kancası / *draw-bar, traction draw hook*

cer kancası çekme mili / *shackle draw bar*

cer motoru / *traction motor*

Çeken araç aks tahrik elektrik motoru.

cer tertibatı taş kavraması / *draw bar sleeve joint*

Kanca mili ile cer çubuğu arasındaki kavrama civatası.

co co / *Co-Co*

Altı dingilli iki boji, her dingili tahrikli lokomotif.

cüruf / *cinder*

Tortu.

Ç

çakıl / *gravel*

çalışan pantograf / *working pantograph*

Aktif haldeki yani akım çeken pantograf; pantograf bakım çalışması.

çalışan ray / *running rail*

Seyrüsefere açık olan, işletmeye açık olan yol.

çalışan taraf / *running face, running edge*

İç yüz, çalışan yüz.

çalışma aralığı / *operating range*

Aracın çalışabildiği en düşük ve en yüksek değerler arası.

çalışma sıcaklığı / *working temperature*

Aracın çalışabildiği en düşük ve en

yüksek sıcaklık dereceleri.

çarpma gerilmesi / *impact stress*

Darbe gerilmesi.

çarpma korunağı / *impact protection*

Darbe korunağı.

çatlak travers / *split sleeper*

çatma göbek / *built-up crossing*

Bileşik göbek.

çatma müşterek göbek / *built-up common crossing*

çeken araç / *tractive stock*

Demiryolu üzerinde kendi güçleri ile hareket etme yeteneği olan her türlü araç.

çeken araç mevcudu / *number of tractive stock*

çeki montajı / *pull-off*

İletkenin hat ekseninden direk istikametinde olduğu montaj türü.

çekiçleme / *hammering*

Dövme.

çekilen araç / *hauled stock*

Her türlü yük ve yolcu taşımada kullanılan vagonlar.

çekilen araç mevcudu / *number of hauled stock*

çekilen araç parkı / *wagon fleet*

Vagon parkı.

çekme köprü / *drawbridge*

çelik kiriş / *metal girder, metal beam*

Metal kiriş, putrel.

çelik makas traversi / *switch points on steel sleeper*

çığ koruması / *avalanche protection, avalanche shed*

Heyelan siperi, çığ siperi.

çıkış istasyonu

çıkış istasyonu / *departure station*
Taşımanın başladığı işyeri.

çıkış rayı / *trailing rail*
Terk edilen ray.

çıkış sinyali / *baffle reflection*
Çıkış ekosu.

çift bağlantı / *double junction*

çift hat / *double track*

çift kollu pantograf / *double-arm pantograph*

İki kollu (akım toplayan başlık) pantograf.

çift konsol hobanlı takımli direk / *mast with twin cantilevers*

İki adet konsol-hoban takımı taşıyan direk.

çift kumandalı makas / *dual control switch*

çift taraflı bileşik makas / *two-way switch*

çift taraflı çalışan hat / *two-way working track*

çift traversli conta / *double sleeper joint*

çift yarım bariyer / *double half-barrier*

çift yönlü baklava göbek / *switch diamond*

çiftli seyir telleri / *twin contact wires*

çok hatlı yol / *multiple-track line*

Çift hatlı, üç hatlı, dört hatlı yolları ifade eden terim.

çoklu dizel ünite / *multiple diesel unit*

Lokomotif+vagon dizisi dışında, gücünü dizel motordan temin eden, her iki tarafa hareket eden tren dizisi.

çoklu elektrikli ünite / *multiple electrical unit*

Lokomotif+vagon dizisi dışında, gücünü demiryolu hattı boyunca üst tarafta çekilen katener (elektrik hattı) hattından sağlayan, her iki tarafa hareket eden tren dizisi.

D

DC pantograf / *DC pantograph*

Elektrikli demiryolu vasıtalarında (çeken araçlarda) doğru akımlı katener sisteminden DC elektrik enerjisinin alınması amacıyla kullanılan ekipman.

dairesele (sargısal) döner hat / *winding line*

Yılan hat.

dar yarıçaplı dağ yolu (güzer-gâh) / spiral mountain route

Spiral dağ yolu.

davarkovan / cowcatcher

Lokomotifin önünde bulunan, raylardaki herhangi bir objeyi savuşturmaya yarayan bölüm.

dayanak duvarı / retaining wall

dayanıklılık / endurance

demir köprü / steel bridge

demir travers / steel sleeper

Üzerine rayların yerleştirildiği, yere enine konulmuş demir parçaların herbiri.

demiryolcu / railroader, railway worker

Trenle ilgili işte çalışan.

demiryolu hattı / rail line

Kilometrenin sıfır alındığı (başlangıç noktası) istasyon veya gar ile kilometrenin sonlandığı istasyon veya gar arasındaki demiryolu.

demiryolu istimlak sınırı / line-side expropriation range

Demiryolu kamulaştırma sınırı.

demiryolu köprüsü / railway bridge

Demiryolunun üstten geçtiği köprüler.

demiryolu şebekesi / railway network

Demiryolu ağı.

denge ağırlığı / balance weight

Otomatik gergi cihazında kullanılan ağırlık.

deniz konteyneri / sea container

Yukarı kaldırılarak bölmeli gemi içine istiflenen yeterince sağlam konteyner.

depo / storage, shed

Yüklenicilerin kendilerine ait veya yapılan sözleşmeler gereği kullanım hakkına sahip oldukları depolama hizmetlerinin yapıldığı tesis.

depo şefi / shed superintendent

depozito / deposit

Müşteriler tarafından talep edilen vagon siparişlerinde alınan ücret.

deray / derailment

Raydan çıkma.

deray limiti

deray limiti / *derailment limit*

Demiryolu aracının devrilmeden gidebileceği kabul edilen en yüksek hız.

deraya karşı güvenlik / *safety measures against derailment*

Raydan çıkmaya karşı güvenlik.

deraymandan korunma / *derailment protection*

Raydan çıkmaya karşı korunma.

destek / *prop, stanchion, shore*

Payanda.

destekleme / *shoring*

Payandalama.

detaylı profil / *detailed profile*

Ayrıntılı kesit.

devamlı frenleme / *sustained braking*

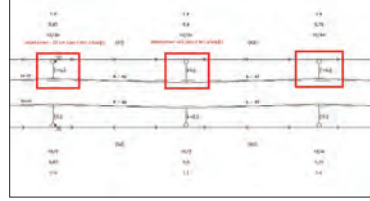
devre kesici / *circuit breaker*

Elektriksel kesme yapmaya yarayan cihaz.

dezeksman (eksen kaçıklığı) / *stagger*

- Seyir telinin yol ekseninden yatay olarak kaçırılması.
- Pantografin aşınan şeritlerinin aynı yerden aşınmasını önlemek için, kontak telinin birbirini izleyen katener askı noktalarında yol ekseninin zıt taraflarına yer değişimi.

dezeksman süpürme boyu / *length of stagger sweep*

Dezeksman değerlerine göre pantograf tipi.

diğer şahıslar / *third parties*

Mülkiyet, kiralama ve sair hukuki sebeplerle çeken/çekilen demiryolu araçlarını elinde bulunduran ve TCDD ile iş yapan yerli/yabancı gerçek veya tüzel kişiler.

diğer şahıslara ait trenler / *trains belonging to third parties, trains owned by third parties*

TCDD dışında kalan yerli ve yabancı, gerçek ve tüzel kişilerle yabancı demiryolu kuruluşları ve bu kuruluşların bağlı ortaklıklarına ait yük trenleri.

diğer yollar / *other lines*

Ana yol ve barınma yolları dışında manevra, yükleme, boşaltma ve benzeri hizmetler için ayrılmış yollar.

dinamik fren / *dynamic brake*

Lokomotiflerde fren esnasında ek elektrik üreterek sisteme dağıtan mekanizma.

dinamik kalkım / *dynamic uplift*

Pantograf geçişi sırasında kontak teli yüksekliğindeki değişim miktarı.

dinamik seyir teli konumu / *dynamic contact wire position*

Tren çekerken hareket eden seyir teli konumu.

dinamik temas kuvveti / *dynamic contact force*

Tren çekerken etkiyen temas kuvveti.

dingil / *axle*

Tekerlek aksı.

dingil ağırlığı / *axle weight*

Demiryolu hatlarında vagonlarda dingil başına gelecek ağırlık.

dingil basıncı / *axle pressure*

Demiryolu hatlarında vagonlarda dingil başına gelecek basınç miktarı.

dingil çatalı / *axle guard*

Dingil başlarında bulunan rulman kutularının bulunduğu kısım.

dingil ekartmanı / *axle gauge*

Dingil açıklığı.

dingil-ekartmanı değişim noktası / *axle-gauge changeover point*

Ray açıklığının değiştiği noktalarda dingil ekartmanı değişikliği için tespit edilen mevkiiler.

dingil sayıcı / *axle counter*

Belirli bir hat kesimindeki tren mevcudiyet ve gaybubetinin tespiti için kullanılan ekipman.

dingil yükü / *axle load*

Demiryolu hatlarında vagonlarda dingil başına gelecek yük miktarı.

direk / *pole, post, pillar, pylon, mast*

Kazık, sütun, destek, payanda.

dirsek ray / *joggled rail*

Eğri ray.

disjonktör / *vacum circuit breaker*

Vakumlu devre kesici.

dispeçer / *dispatcher, traffic controller*

Sevkeder.

dizel-elektrik lokomotif / *diesel-electric locomotive*

Dizel motordan aldığı dönme momentini elektrik aksam vasıtasıyla tekerlere ileterek hareket sağlayan lokomotif.

dizel-hidrolik lokomotif / *diesel-hydraulic locomotive*

Dizel motordan aldığı dönme momentini hidrolik aksam vasıtasıyla tekerlere ileterek hareket sağlayan lokomotif.

dizi teşkili / *set composition*

Katar oluşturma.

dizi yapma istasyonu / *marshalling depot, sorting station*

Dizi teşkili istasyonu.

doğal seyir süresi / *natural duration*

Bir trenin iki istasyon veya sayding arasını normal koşullarda katedebileceği ideal süre.

doğrudan bağlama / *direct fastening*

Bağlamada kullanılan malzemenin bir ucunun eşyaya, diğer ucunun vagona bağlanması.

dokunmasız kart / *contactless card*

Otomatik ücret toplama sisteminde turnike geçişlerinde kullanılan (temassız) elektronik entegre devreli kart.

dolaylı bağlama / *indirect fastening*

Bağlamada kullanılan malzemenin eşyanın üstünden geçirilerek her iki ucunun vagona bağlanması.

dolgu yapma / *embanking, filling up*

dolgunun sevi / *slope of embankment*

Dolgunun eğilimi.

dolu gövdeli kiriş

dolu gövdeli kiriş / *plate girder, web plate girder*

Korniyer ve levhalardan oluşturulan yapma kiriş.

dolu konteyner mobil vinci / *reach stacker*

40 ton kapasiteli dolu konteyner eleçleyen vinç.

dökme eşya / *bulk*

Vagonlara toplu olarak yüklenen çakıl, kömür gibi küçük parçalı eşyalar.

döndürme / *slewing*

Ripaj.

dönüş akımı / *return current*

Dönüş iletkeninden, raylardan ve topraktan trafo merkezine geri dönen akım.

dönüş iletkeni / *return wire*

Dönüş akımını taşıyan iletken.

dört hatlı yol / *four-track line*

Dört yolu bulunan, genellikle büyükşehirlerde banliyö mıntıklarındaki yollar.

düşük contaların tamiri / *rectification of low joints*

Düşük contaların ıslahı.

düz hat / *sraight track, tangent track, level line, level track, plain line*

düz kapı / *lattice barrier, gate barrier*

Düz bariyer.

düzgün profilli hat / *line with good profile*

düzgün profilli olmayan hat / *line with uneven profile*

E

ebat / *size*

Boyutlar.

egzoz stroğu / *exhaust stroke*

Dört zamanlı motorda silindirde yanan karışımın dışarı atıldığı aşama.

eğim / *slope, incline, gradient*

eğim değişimi / *gradient change,*

eğim kuvveti / *gradient force*

Rampa kuvveti.

eğim oranı / *gradient ratio*

eğri eksenli hat / *curved track*

Kurptaki hat.

ekartman / *gauge*

Ray açıklığı.

ekartman ayarlama aracı / *gauge-setting device*

Ray açıklığı ayarlama aracı.

ekartman bozukluğu / *encroachment on the clearance gauge*

İki ray arasındaki mesafe 1435 mm'nin altına düşmesi.

ekartman çubuğu / *cross-tie, gauge-bar, assister bar*

İki ray arasındaki mesafeyi ölçmeye yarayan madeni cetvel.

ekartman daralması / *tightening of the gauge*

İki ray arasındaki mesafenin 1435 mm'nin altına düşmesi.

ekartman değiştirme istasyonu / *change-of-gauge station*

Ekartman standartları farklı ülkelerden gelen vagonların yürüyen aksamının ayarlandığı (değiştirildiği) istasyonlar.

ekartman genişlemesi / *gauge spread*

İki ray arasındaki mesafenin 1435 mm'nin üstüne çıkması.

ekartman ölçer / *gauge measure, gauge rule*

İki ray arasındaki mesafeyi ölçen makine.

ekartman tanzimi / *regauging, gauge adjustment, rectification of track gauge*

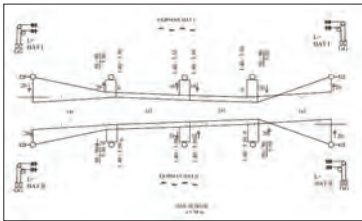
İki ray arasındaki mesafenin standartlar dışına çıkması halinde yola bakım, onarım yapılmak suretiyle ekartman açıklığı standardına getirilmesi işi.

ekipman / *overlap*

Katener hattının sürekliliği açısından etapların sonunda oluşturulan birden fazla açıklıkla etapların birbiriyle elektriksel olarak irtibatını sağlayan bölge.

ekipman bölge / *overlap span*

İki bağımsız katener iletkenin mekanik ve elektriksel olarak birleştirildiği yer.

el buraj makinesi / *vibrating compactor*

Titreşimli sıkıştırıcı.

el freni / *hand brake*

Elle kontrol edilebilen, her lokomotif ve vagona bulunan fren.

el kumandalı makas kolu / *hand-operated switch lever*

Bazılarının uç kısmında top şeklinde ağırlığı da olan makas kolunun insan gücü ile kumanda edilerek çalışması.

elastik krampon / *elastic spike*

Elastik gergi kısıkaçı.

elektrifikasyon gabari ayarı (tashihi) / *electrification gauge adjustment*

Elektrifikasyon gabarisine uygun ayarlama yapılması.

elektrik blok sınırı / *electric block boundary*

Ray hattı blok elektrifikasyon sınırı.

elektrikli demiryolu / *electric railway*

Cer enerjisinin elektrikli hatlardan sağlandığı demiryolu.

elektrikli hat / *electrified track*

Cer enerjisinin elektrikli hatlardan sağlandığı demiryolu hattı.

elektriksel açıklık / *electrical clearance*

Elektriksel güvenlik açısından olması gereken mesafe.

eleme / *screening*

elenmiş balast / *screened ballast*

elleçleme / *handling*

Yükleme-boşaltma.

emici tabaka / *absorbing layer*

İzolasyon tabakası.

emniyet bölgesi (taşma bölgesi)

emniyet bölgesi (taşma bölgesi) */ overlap*

Tanımlı bir hızda hareket eden bir trenin dur bildirimini veren bir sinyalin önünde duramaması durumunda, duruncaya kadar geçecek zaman zarfında katedeceği mesafe.

emniyet vagonu / safety wagon

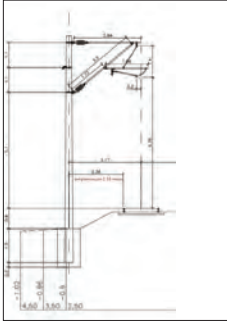
Demiryolu ile eşya taşımacılığında trafik ve işletme güvenliğinin sağlanması için kullanılan yük vagonu.

emniyet yolu / safety line

Trenlerin emniyeti için ayrılmış yol.

emplantasyon / implantation

Direk eksenini ile hat eksenini arasındaki mesafe.

entegre bakım / comprehensive way and works maintenance

Kapsamlı olarak gerçekleştirilen bütünleşmiş bakım etkinlikleri.

envanter / inventory

en az seyir süresi / minimum duration

Bir trenin iki istasyon veya sayding arasını gidebileceği en kısa süre.

en yüksek hız / maximum speed

Bir trenin iki istasyon veya sayding veyahut kilometre arasındaki izin

verilen en fazla hızı.

esnek malzeme / flexible material

Birden fazla vagona yüklenen ve taşıma sırasında yolun şeklini alan malzemeler.

esneme hattı / spring line

Özengi seviyesi.

etap boyu / tension length

Katenerde iki sabit ankraj noktası arasındaki bir ankraj noktası ile bir otomatik gergi cihazı ya da iki otomatik gergi cihazı arasındaki mesafe.

ezilme / lip, burr, crushing

Çapak pürüz.

F

fabrika veya atölye demiryolu / factory railway

Demiryolu araçlarının bakım, onarım ve revizyonlarını yapmak üzere teçhiz edilmiş fabrikalar veya bakım atölyeleri.

ferşetme / laying

Serme.

flamalı sinyal / wig-wag signal

Kırmızı ve yeşil bayraklı sinyal.

flaşörlü geçit / automatic open crossing with flasher

Otomatik geçit.

flaşörlü hemzemin geçit / automatic level crossing with flasher

Otomatik hemzemin geçit.

formen / foreman

İşverence işçilerin başına getirilmiş; denetim, yönetim görevi verilmiş yetkili, ustabaşı.

forsmajör / *force majeure*

Ortaya çıkması demiryolu kuruluşunun elinde olmayan zorlayıcı durum, mücbir sebep.

fortrafik / *heavy traffic*

Yoğun trafik.

föy / *leaf*

Çizelge.

fren kumu (frenleme kumu) / *sand-drag*

Demiryolunda daha iyi fren yapabilmek için kullanılan kum.

fren pürjörü / *brake purge valve, bleed valve*

Fren çözme valfi (sistemdeki havayı boşaltan valf).

fren tertibatı / *brake gear*

Fren sistemini oluşturan elemanlar.

frigorifik / *refrigeric*

Soğutmalı veya soğuk havalı.

furgon vagonu / *luggage coach*

Bagaj vagonu, yük vagonu.

G

gabari / *gauge*

Ölçü sınırı.

gabari ayarı / *gauge adjustment*

Gabari tashihi.

gabyoni / *lattice, wire screen*

Tel kafes.

gar / *railway station*

Demiryoluyla yolculuk edenlerin ihtiyaçlarının geniş ölçüde karşılandığı büyük tren istasyonu.

gar müdürü / *station manager*

gardfren / *brakeman*

Tren sonundaki vagonunda seyahat eden frenci.

garguy / *drainage ditch*

Köprü ve menfezlerde drenaj aparatı.

gaz/hidrolik gerdirmeli / *gas/hydraulic tensioning*

Hattın ağırlık ile değil hidrolik veya gazla gerdirmesi.

geçici (muvaakat) tek hat / *temporary single track*

Mevcut demiryolunun çalışmalar nedeniyle deplase edilmesi gerektiğinde inşa edilen geçici işletme hattı.

geçici blok sütun / *temporary block post*

geçirimsizlik / *impermeability*

Sızdırmazlık.

geçiş hakkı / *right of way*

geçiş hızı / *transition velocity*

Ray değiştirme esnasında ölçülen hız.

geçiş rayı / *profile transition rail*

39.520 kg/m, 49.430 kg/m ve 60.240 kg/m'lik rayların birbirlerine bağlantısını sağlamak üzere özel olarak imal edilen yaklaşık 12 m boyundaki ray.

geçit

geçit / *crossing*

Hemzemin geçitlerin kısa adı.

geçit bariyeri motoru / *crossing-barrier engine*

Hemzemin geçitlerde bariyerleri kaldırıp indirmeye gerekli gücü sağlayan motorlar.

geçit bekçi kulübesi / *crossing-keeper's house*

geçit bekçisi / *crossing keeper*

geliş hattı / *arrival track, arrival line, arrival siding, reception track*

genel antrepo / *general warehouse* Müşterilerin eşyasının bulunduğu ve kullanabileceği yer.

genleşme / *dilation, expansion*

genleşme contası / *expansion joint*

genleşme demiri / *expansion iron*

gerdirme kuvveti / *tensile force* İletkenleri gerdirmek için kullanılan gerdirme kuvveti.

gergi çubuğu / *stretcher bar*

Vagon şasisinde destek için kullanılan çubuk.

geri dönüş iletkeni / *return conductor*

Cer geri dönüş akımı için amaçlanan yolu oluşturan devrenin bir bölümünü kapsayan ve geri dönüş akımını trafo merkezlerine bağlayan iletken.

gevşek ökçe / *loose heel, spring tongue*

Esnek dil.

gidiş gelişli hat / *reversible line, contraflow track*

Çift yönlü yol.

gidiş peronu / *departure platform*

giriş hattı / *entry track*

giriş holü / *entrance hall*

giriş rayı / *facing rail*

Binilen ray.

giriş sinyali / *entrance signal*

İstasyon girişindeki makas kesiminden önce tesis edilen sinyal.

giriş yolu / *entrance line*

İstasyon veya saydinglede trenlerin girişi için serbest bırakılmış, çıkış sinyali veya limit işareti ile son bulan yol.

gişe memuru / *booking clerk*

Bilet satan görevli.

göçük / *overbreak, collapse of tunnel*

Çökmüş, kaymış toprak; çöküntü, yıkıntı.

gömlek / *liner*

Silindir gömleği.

gömme / *embedding*

İçine yerleştirme.

gönderici / *consignor*

TCDD dışında mal gönderen yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişiler.

görev bileti / *privilege ticket*

Görevli kişilere verilen bilet.

görev cetveli / *duty roster*

Görev çizelgesi.

görüş mesafesi / *sight distance*

grafik / *diagram*

Trenlerin istasyonlardan kalkış ve varışını gösteren orer grafiği.

günlük bakım / *daily maintenance*

güzergâh / *route*

Tren hareketi için anlaşılan taraftan emniyete ve kilitlemeye alınan belirli bir hat kesimi.

güzergâh etüdü / *route study*

güzergâh istikşafının yapılması*/ route reconnoitering*

Güzergâh tetkiki.

güzergâh kesimi / route section

Güzergâhın bitiş noktası.

güzergâh maliyeti / route cost

Proje yapım maliyeti.

H**hamule / freight**

Yük.

hangar / depot

Büyük depo.

hasar / damage

Zarar.

hat / line, track

Yol.

hat açıklığının daraltılması /*tightening of the gauge*

Ekartman daraltılması.

hat aralığı / interval

Hat açıklığı.

hat değiştirme / track change

Trenin makastan geçerek diğer yola girmesi.

hat eğimi / cant, inclination of the*track***hat işçisi / trackman****hat kesişmesi / crossing of tracks****hat kontrolü / patrolling****hat koruma yapısı / track-protecting structure****hat livre hızı / permissible line****speed**

İzin verilen hat hızı.

hat özellikleri / line characteristics

Yolun hangi yılda, ne tip malzeme kullanılarak inşa edildiği, hattın halihazırdaki durumu, geometrik özellikleri gibi nitelikleri.

hat tamirâtı / track repair

Yolda yapılan her türlü bakım, onarım çalışması.

hat uzunluğu / track length, line mileage

Kilometrenin sıfır alındığı istasyon veya gar ile kilometrenin sonlandığı istasyon veya gar arasındaki demiryolu uzunluğu.

hatt-ı cari / main line

Makasların doğru olarak tanzim edildiği istasyonlar arası uzanıp giden yollar.

hattın dresajı / lining of the track

Demiryolu hattının döşenmesi.

hattın ekseninden kayması / disalignment of the track

Yolun aplikasyonu yapıldıktan sonra olması gereken hat eksenine göre yolda sağa sola kaymalar oluşması.

hattın eksenine getirilmesi / realignment of the track

Yolun aplikasyonu yapıldıktan sonra olması gereken hat eksenine göre yolda sağa sola kaymalar varsa bunun giderilmesi ve yolun olması gereken yerine getirilmesi.

hattın kazıklarla işaretlenmesi / pegging out, staking a line

Yolun aplikasyonunun alınarak röper noktalarının belirlenmesi.

hattın tashihi / adjusting the track, aligning the track

hattın yük taşıma kapasitesi

Aplikasyon yapılarak, yolun geometrik eksenine getirilmesi.

hattın yük taşıma kapasitesi / carrying capacity of the track

Yolun yük taşıma gücü, yeterliliği.

hava motoru / air engine

Basınçlı hava enerjisini lineer veya dairesel dönme hareketine çevirecek mekanik enerji sağlayan motor.

havai temas hattı / overhead contact line

Elektrikli tren dizisi veya elektrikli lokomotifin enerji aldığı, demiryolu hattı boyunca yukarıda uzanan temas hattı.

hemzemin geçit / level crossing

Karayoluyla aynı düzeyde olan tren yolu geçidi.

hemzemin geçit kapısı / level crossing gate

hemzemin geçit kapısı kilidi / gate lock

hemzemin geçidin uzaktan kontrolü / remote control of level crossing

hemzemin geçitlerin elenmesi / elimination of level crossings

hız izleme / speed monitoring

Hızın gözlenmesi, takibi.

hız kontrolü / speed control

Hız denetimi.

hız sınırı (tekayüdat) kaldıran

pano / speed limit termination indicator

Hız sınırlamasının son bulunduğu yere konulan ve hız sınırlamasının son bulunduğu ve normal seyre geri dönülebileceğinin işareti olan dışı yeşil içi beyaz disk.

hız sınırlaması (tekayüdat) / speed restriction

Hızın belli bir değer üstüne çıkmasının engellenmesi.

hız sınırlaması uygulanan hat / line subject to speed restriction, speed restriction on open line

Hız sınırlaması uygulanan alan, tekayüdat.

hız sınırlayıcı cihaz / speed-limiting device

hız uyarı panosu / speed warning board

Belli bir hızın üstüne çıktığında uyarı veren pano.

hız zaman eğrisi / velocity-time curve

Hızın zamana göre değişimini gösteren eğri.

hizmet dışı / out of service

hizmet veren hat / track in service

hortuvar / buffer stop

Kör yol tamponu.

hurda ray / scrap rail

hüzme / set of tracks

İstasyonların tren teşkil, dağıtım, kabul ve sevk yollarının toplu olarak bulunduğu alandan bir makasla ayrılan ve başka bir alanda toplu olarak bulunan yollar.

İ

idari taşımalar / *non-profit traffic*
İdareye ait taşıma.

ihata / *surrounding wall*
Kuşatıcı duvar.

iki yol için konsol hoban takımı
/ *two-track cantilever*

İki yolun katener tellerini tutan birden fazla sayıdaki elemandan oluşan destek takımı.

iki yönlü makas / *double-throw switch, wye switch*

İki tarafı da sapan yol olan makaslar.

ikincil hat / *secondary line*
Tali hat.

ikiz direk / *twin poles*
Çift direk.

iletken ray ekartmanı / *contact-rail gauge*
Elektrikli ray gabarisi.

iltisak hattı / *branch line*
Gerek istasyon dâhilindeki hatlardan, gerekse ana hattan ayrılmak suretiyle gerçek ve tüzel şahıs arazilerine yapılmış demiryolu ve tesisleri bağlantı hattı.

inbisat tanzimi / *rail adjustment*
Genleşme aralığının ayarlanması.

imdat freni / *emergency brake*

imdat treni / *emergency train*
İmdat makinası veya treni, yolda kalan loko veya trene yardım etmek için gönderilen makine/tren.

iniş eğimi / *descent, downhill*

iniş eğimli hat / *downhill line*

interkol / *air cooler, intercooler*

Hava soğutucusu.

iple dresaj yapımı / *string lining*
Yoldaki eksen kaymalarının iple düzeltilmesi.

irat masraf / *annuity*

Bir meblağın kasaya hem gelir hem gider olarak kaydedilmesi.

ispit / *wheel rim*

Tekerlek çemberi.

istasyon / *station*

Trafikle ilgili hizmetlerin yürütüldüğü, yolcu ve eşya taşınması yapmaya yarayan tesislerin bulunduğu, gar müdürlüğü, gar şefliği, istasyon şefliği, sayding statüsündeki yerler.

istasyon tesisleri / *station installations*

İstasyon kullanım alanları.

istiap / *loading*

Dolum, yükleme

istiap haddi / *loading limit*

Dolum sınırı.

istif / *stack*

Usulüne uygun düzenlenmiş eşya

istinat duvarı / *retaining wall*

Koruma duvarı.

istisnai taşıma / *special consignment*

Taşınması güçlük arz eden eşya.

iş katarı / *work train, service train*

Hizmet treni.

işlemeyen hat / *idle track*

izabe / *melting*

Ergitme.

izolatör / *insulator*

Yalıtkan.

izole cebire

izole cebire / *insulated bar, insulating fish-plate*

Yalıtımlı çubuk.

izoleli bağlantı / *insulated joint*

Yalıtımlı bağlantı.

izoleli bölge / *insulated area*

Katener tellerinde bırakılan yalıtımlı kesim.

izoleli hat kesimi / *insulated section of track*

izoleli ray / *insulated rail*

J

jeolojik arazi haritası / *geologic survey map*

jeton / *token*

Banliyö trenlerine binmek için turnike geçişlerinde para yerine kullanılan küçük metal marka.

K

kadastro / *land survey*

Arazi haritacılığı.

kafes kiriş / *lattice beam, lattice girder, open-web beam*

Ağ örgü kiriş.

kafes kirişli köprü / *lattice-girder bridge, truss bridge*

Ağ örgü kirişli köprü.

kaldırma / *uplift*

Trenin geçişi esnasında seyir telinin yukarı doğru hareketi.

kalkım, yükselme / *uplift*

Pantograf geçişi sırasında kontak teli yüksekliğindeki değişim miktarı.

kalkış hattı / *departure track*

kantar / *weighing machine*

Mekanik, elektromekanik, elektronik veya dinamik tüm vagon tartı araçları.

kapalı hat / *out-of-service track*

Hizmet dışı hat.

kar siperi / *snow fence, snow shed, snow wall*

Kar duvarı.

kar tüneli / *snow gallery, snow shed, avalanche gallery*

Yolun kardan korunması için yapılan tüneller.

karambol / *collision*

Çarpışma.

karayolu köprüsü / *road bridge*

Karayolunun demiryolunun üstünden geçtiği köprüler.

kardan şaft / *cardan shaft*

Güç ileten mil.

karkas / *frame*

İskelet.

kartela / *label, tag*

Etiket.

katar / *rolling stock*

Tren dizisi.

katener / *catenary*

Elektrikli cer temas hava hatları:

kondüktör

taşıt gabarisinin üst sınırından yüksekte (veya yanına) yerleştirilmiş olan ve taşıt tavanına monteli akım toplama donanımı vasıtasıyla taşıtlara elektrik enerjisi sağlayan bir temas hattı.

katener hattı direği / *catenary support*

kavalet köprü / *trestle bridge*
Ahşap ayaklı köprü.

kavşaklı yol / *intersecting line*
Birden fazla makasın geçtiği yol.

kayaların kaldırılması / *removal of rocks*

Kayaların temizlenmesi.

kayma plakası / *gliding plate, sliding plate*
Kayma seleti.

kaynak / *weld*

kaynak şaloması / *welding torch*
Hamlaç.

kaynak şarjı / *welding portion*
Kaynak porsiyonu.

kaynaklı hat / *welded track*

kazık / *peg stage*
İşaret.

kazıklama / *pegging*
İşaretleme.

kemer çökmesi / *sagging of the arch*

Kemerin bel vermesi.

kenardan kontrollü hemzemin geçit / *level crossing with barriers operated at site*

kesim / *route corridor*
Bölge.

kesişen hat / *gauntlated track, interlaced track*

kesişme serbestliği / *crossing free*

kıvılcım / *sparking*

kompakt yükleme / *compact loading*

Yük ile vagon yan ve alın duvarları arasının uygun malzeme ile doldurulması.

kompartıman / *compartment*
Vagon bölümü.

kompartıman vagonu / *compartment coach*
Bölümlendirilmiş yolcu vagonu.

kondüvit / *auxiliary reservoir*
Katar ana hava borusu.

kondüktör / *conductor*
Bilet denetçisi.

konsol direği

konsol direği / *post bracket*

Konsol taşıyıcı.

konsol hoban takımı / *cantilever*

Katener tellerini tutan birden fazla sayıdaki elemandan oluşan destek takımı.

konsol giriş / *cantilever beam, overhanging beam, cantilever girder, overhanging girder*

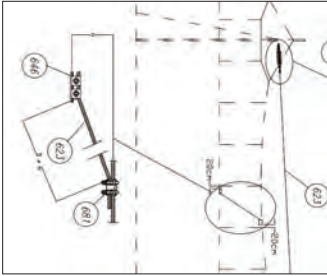
Çıkma giriş.

kontakt teli, seyir teli / *contact wire*

Elektrikli lokomotiflerin elektriği aldığı tel; temas teli

kontakt teli antişöminman ankrajı / *contact wire mid-point anchor*

Kontakt telinin orta noktada sabitlenmesinin sağlanması.

konteyner / *container*

Modlar arası tarifeler için uygun donanımda, genellikle istiflenebilir, tekrar kullanılması için yeterince sağlam, yük taşımada kullanılan bü-

yük kutu.

kontrollü hemzemin geçit / *controlled level crossing*

Bekçili ya da otomatik kontrollü geçit.

kontrolör / *inspector*

Demiryolunda ve demiryolu üzerinde hareket eden tüm sistem ve araçları içeren tüm olayları bağlı bulunduğu (cer, yolcu, yük vb.) servis müdürüne karşı sorumlu olarak kontrol eden ve denetleyen memur.

kontur karp / *reverse curve*

Ters karp.

korozyon / *corrosion*

Aşınma.

korunmalı hemzemin geçit / *protected level crossing*

Bariyerli geçit.

korunaksız (açık) hemzemin geçit / *open level crossing*

Kontrolsüz ve korumasız geçit.

korunma yuvası / *shelter-hole*

Sığınma hücresi.

koşum takımı / *coupling set*

Cer araçlarının bağlantı ekipmanı.

koşum takımı pernosu / *draw bar pin*

Koşum takımı pimi.

kotlara göre yanal yol hareketi / *track displacement to fixed markers*

Sabitlenmiş işaretlere göre yolun sapması.

kömür çubuğu / *brush*

DC veya AC elektrik motorlarında akımın kömür ile iletilmesini sağlayan kolektör akım ileticisi.

köprü rijitliği / *bridge stiffness*

küpöşte, korkuluk silmesi

Köprünün eğilmeye mukavemeti.

köprü sehim / *bridge displacement*

Köprü yer değiştirmesi.

kör yol / *dead end track*

Bir tampon tesisi ile son bulan ve devamı olmayan yol.

köşe sütunu / *corner post*

kötü durumda olan hat / *track in bad condition*

Üzerinde demiryolu araçlarının işlemesine uygun koşullara sahip olmayan hat.

krank mili / *crank shaft*

Motorda pistonlar tarafından döndürülen mil.

kreozot banyosu / *sweating of the creosote*

Şerbetleme banyosu.

kritik hız / *critical speed*

Katener sisteminde uygulanabilecek azami hız.

kullanılabilir hat uzunluğu / *length of available track*

kullanılmayan hat / *unused track*

kum enjektörü / *sander*

Kaymayı önlemek için tekerlere kum püskürten mekanizma.

kum hattı / *sand track*

kumanda merkezi / *control office*

Tren trafiğinin sevk ve idare edildiği işyeri.

kumandalı blok sinyali / *commanded block signal*

İstasyon giriş sinyalinden bir önceki kumandalı sinyal.

kuplör / *coupler*

Demiryolu araçlarının birbirine kenetlenmesini sağlayan parça.

kupon / *coupon*

Biletin sahibine belirli hizmet ve geçiş hakkı gibi olanaklardan yararlanma hakkı sağlayan eki.

kupon ray / *make-up rail, closing rail*

Kısa ray, kapama rayı.

kurp / *curve*

Demiryolunda viraj

kuru duvar kaplama / *drystone facing*

Taş duvar kaplama.

kuru liman / *dry port*

Deniz limanına doğrudan bağlantısı olan iç terminal.

kusinet / *bearing, chair, rail chair*

Yatak.

kusur toleransları / *distortion tolerances*

kuşetli vagon / *courette car*

Bölümlendirilmiş gündüz-gece pozisyonlu yolcu vagonu.

kuşrani makas / *crossover*

Çapraz makas.

kuşve bilgisi / *situation graph*

Çeken ve çekilen araç durum çizelgesi.

kuşçük yarıçaplı kurp / *small radius curve*

Dar kurp, keskin viraj.

kuşpeşte / *railing*

Parmaklık, korkuluk, ray malzemesi.

kuşpeşte, korkuluk silmesi / *hand-rail*

Tutamak kolu.

lavaj

L

lavaj / *reclanning*
Yıkama.

liman demiryolu / *harbour rail-
way*
Liman hattı.

lisans / *license*

Gerçek ve tüzel kişilere dolmuş/boşaltım ve stoklama hizmetlerinin yapıldığı tesis ile taşımaları konusunda faaliyet gösterebilmeleri için ilgili resmi makamlar tarafından izin verildiğini gösterir belge.

livre / *timetable*
Tren tarife kitapçığı.

lojistik memuru / *logistics officer*
Lojistik müdürlüklerinin bulunduğu yerlerde lojistik müdürüne karşı sorumlu olarak müşteri ilişkilerini ve yükleme boşaltma hizmetlerini yapan görevli.

lojistik müdürü / *logistics director*
Gar ve ambar müdürlüklerinin bulunduğu yerdeki müşteri ilişkileri ve yükleme boşaltma hizmetlerinin yapıldığı işyeri amiri.

lojistik şefi / *logistics chief*

lokomotif / *locomotive*
Vagonları çeken, tekerlekli buharlı, elektrikli ya da termik motorlu makine.

lokomotif hattı / *locomotive track*
Depo hattı.

lokotest / *locomotive testing plant*
Lokomotifin performans testinin yapıldığı birim.

M

mafsallı konsol hoban takımı / *hinged cantilever*

Katener tellerini tutan ve aşağı yukarı hareket edebilen konsol ve hoban takımı.

mahreç / *departure point*
Çıkış yeri.

makas / *switch*
İstasyon ve saydinglede bir yoldan diğer bir yola geçişi sağlayan yol donanımları.

makas açısı / *crossing angle*
Kesişme açısı.

makas başı / *front of turnout*
İstasyon veya garların ilk giriş ve son çıkış makaslarının kilometresi.

makas ısıtıcı sistemi / *point heater system*

Makasın hareketli kısımları arasındaki kar ve buz gibi makas hareketini engelleyebilecek unsurları eriten sistem.

makas kilitleme tertibatı / *point lock, switch box, lever box*

makas kiriş / *trussed beam, trussed girder, truss*

makas kutusu / *switch box, lever box, switch stand*

Makasın hareket mekanizmasının olduğu kutu.

makas manevra kolu / *point rodding, switch rodding*

Makas topunun bağlı olduğu çubuk.

makas mekanizması / *point machine, point mechanism, switch drive, switch mechanism*

makas motoru / *point machines, switch motor*

Makas ekipmanının tahrik ve kontrolü için kullanılan ekipman.

makas tanzimi / *setting control*
Makas düzenlemesi.

makas yönü / *turnout direction*
Makasın tanzim olduğu yol.

makasçı / *pointsman, switchman*
Trenlerin yol değiştirmesi için makası kullanan görevli.

makasın sağa tanzimi / *diverging to right*

makasın sola tanzimi / *diverging to left*

makasın sökülmesi / *dismanting of turnout*

Mevcut makasın yenileme veya iptal nedeniyle yerinden sökülerek alınması.

makineli yol bakımı / *mechanical track maintenance*

Yol yenileme, buraj, eleme, regülatör vb. makineleri kullanılarak yolda gerekli bakım, onarımın yapılması.

makinist / *driver*

Treni kullanan kişi.

makinist yardımcısı / *driver's assistant*

maksimum aralık / *maximum range*

maksimum çalışma yüksekliği / *maximum working height*

maksimum hız / *maximum speed*
Cer aracının yapabileceği emniyetli en yüksek hız.

maksimum yük / *maximum load*

manevra / *humping, shunting*
Vagon atma.

manevra çubuğu / *driving rod*
Kürsü irtibat çubuğu.

manevra ekibi / *shunting gang*

manevra ekip şefi / *passenger yard foreman*

manevra güzergâhı / *shunting route*

manevra hattı / *shunting track*

manevra istasyonu (gar müselles) / *sectioning point, switching station, tie station*

manevra lokomotif / *shunter*
Vagon dizilerinin istasyonlarda manevralarını yapmak için kullanılan hızı düşük torku yüksek lokomotif çeşidi.

manifold / *manifold*

Motorda eksozu toplayan ya da yakıt karışımını silindirlere ileten aparat.

markiz

markiz / *driver cab*

Çeken araç kumanda kabini.

merkez gar / *central station*

mesafe-zaman grafiği / *distance-time curve*

Mesafe ile zaman arasındaki ilişkiyi gösteren grafik.

mesajeri / *parcel*

Parça eşya.

meşgul hat / *occupied track*

mevkut tevziat / *timed distribution*

Sürelî, periyodik dağıtım.

mevrud / *arrival*

Gelen.

mevilli hemzemin geçit / *bevelled grade crossing*

micır / *ballast chipping, chips, flint*

Yol yapımında kullanılan taş kırıntısı.

mıntıka / *district*

Bölge, kısım.

minimum hız / *minimum speed*

modrabl / *driver brake valve*

Makinist fren valfi.

monoblok beton travers / *monobloc concrete sleeper*

Tek parça (yekpare) beton travers.

monoblok öngermeli beton travers / *monobloc prestressed-concrete sleeper*

Tek parça (yekpare) öngermeli beton travers.

monoblok tekerlek / *solid wheel*

Tek parça (yekpare) tekerlek.

mukavemet kaynağı / *strength welding*

Dayanıklılığı arttırmak için yapılan

kaynak.

muşamba / *wagon cover*

UIC standartlarına göre imal edilmiş, taşıma sırasında eşyanın korunmasını sağlayan malzeme.

mutalebe / *demand*

Taşıma düzensizliklerine ilişkin müşteri talepleri.

mutlak fren mesafesi / *absolute braking distance*

müberrit / *oil cooler*

Yağ soğutucusu.

münferit vagon taşınması / *single wagon transportation*

Blok tren oluşturacak kadar hacimli olmayan eşyanın taşınması.

müselles hattı / *Y track, wye track*

Trenlerin yön değiştirmesi için üçgen hattı.

müstakil uyarı sistemi

/ *individual warning system*

N

nemden çürüme / *deterioration through moisture*

Pas, çiçeklenme gibi nedenlerle çürüme.

normal hat / *standard-gauge track*

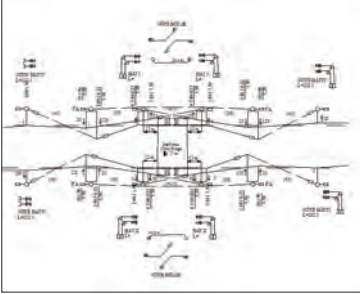
Standart açıklığa sahip hat.

nötr bölge / *neutral section*

İki trafo merkezi arasında faz çakışmasını önlemek amacıyla oluşturulan enerjisiz bölge.

otomatik gerdirme cihazı

oto drezin / *track motor car*

Motorlu drezin.

O

oluklu kontak teli, oluklu seyir teli / *grooved contact wire*

Akım toplayıcıların temas ettiği bir temas hava hattının elektrik iletkeni.

optimal güzergâh / *optimal route*

En uygun, ideal güzergâh.

ordino / *waybill*

Havale emri, teslim kâğıdı.

orer / *timetable*

Tren planı.

orer grafiği / *timetable graphic*

Tren planlarının yol-zaman grafiği olarak gösterilmesi.

orta peron / *island platform*

Ada peron.

ortak otomatik gerdirme / *common automatic tensioning*

Kontakt telinin ve taşıyıcı telin balansiyeye ile (birlikte) otomatik germe cihazına bağlanması.

otomatik bariyer / *automatic barrier*

Hemzemin geçitte bariyerin otomatik düzenek olması.

otomatik blok sinyali / *automatic block signal*

İki istasyon arasındaki açık hat kesiminde kumandalı blok sinyalleri veya kumandalı sinyaller arasında yer alan yol boyu sinyalleri.

otomatik gerdirme cihazı / *automatic tensioning device*

Belirli sıcaklık sınırları içinde iletkenin mekanik gerginliğini otomatik olarak belirli bir değerde tutan gerdirme aparatı.

otomatik gerilmeli seyir teli

otomatik gerilmeli seyir teli /
automatically tensioned contact wire
Regülerize hareketli olan seyir teli.

otomatik gerilmiş katener /
automatically tensioned catenary
Otomatik germe cihazı ile ankre edilmiş elektrikli cer hava hattı.

otomatik gerilmiş donanım /
automatically tensioned equipment
Belirli sıcaklık sınırları içerisinde iletkenlerin mekanik gerginliğinin sabit tutulması.

otomatik hemzemin geçit /
automatic level crossing
Otomatik bariyerli geçiş.

otomatik hız kontrolü /
automatic speed control
Makinistin vermiş olduğu hız komutunu yolun durumuna göre uyarlayarak demiryolu taşıtının hızını sabit olarak sağlayan sistem.

otomatik ışık sinyalli hemzemin geçit /
level crossing with automatic light signals

Tren geçeceği zaman otomatik ışık sinyali veren hemzemin geçit.

otomatik koşum takımı /
automatic coupler

Lokomotifleri veya vagonları birbirine otomatik olarak bağlamak için kullanılan ekipman.

Ö

ökçe yatağı /
heel chair

Mafsallı dilli makas için mafsal yatağı.

öne geçme /
overtaking of trains
Aynı yöne giden iki trenden, arkadaki trenin bir istasyon veya saydingde öndeki trenin önüne geçmesi.

örtü tabakası /
blanketing layer
Kaplama tabakası.

özel antrepo /
special warehouse
İşleticisine ait eşyanın konulması amacıyla kurulan gümrük denetimindeki yer.

özel hat /
private line

Demiryolu arazileri üzerine yapılan müşteri bağlantı yolu.

özel hemzemin geçit /
occupation crossing

özet beyan /
summary declaration
Gümrüğe sunulan eşya taşıma araçlarını tanımlayan belge.

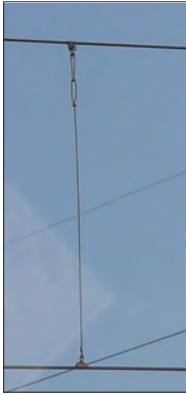
P

palet (istif rafı) / pallet

Yükün elleçlenmesini kolaylaştıran, normalde ağaçtan yapılmış kalkık bir platform. (İstif rafları standart ölçülerde olup Avrupa'da en çok 1000mm x 1200mm (ISO) ve 800mm x 1200mm (CEN) paletler kullanılmaktadır.)

pandül / dropper

Seyir teli ve portör teli arasında düşey monte edilen, seyir telinin sehimsiz olarak asılmasını sağlayan iletken.

pantograf / pantograph

Katenerden elektrik alan mekanizma.

parabol / transition curve, graduated transition curve

Rekordman parabol, geçiş eğrisi, alıştırtma eğrisi.

parafudr / surge arrester

Ani elektriksel darbelerde ve aşırı gerilimlerde, darbe ve gerilimleri toprağa ileten cihaz.

parçalı cer tertibatı / noncontinuous draw-gear

Birden çok parçadan oluşan cer tertibatı.

park garı / home station

Vagonun park edileceği gar.

parmaklık / parapet

Korkuluk, göğüs siperi.

paten / sliding plate

Kayma plakası.

patinaj / skidding

Yolun kaygan olması nedeniyle tekerlek hareketine rağmen taşıtın ilerleyememesi.

patinaj izleri / wheel burns, engine burn, wheel-slip marks

pencere kasası / window frame

Pencere çerçevesi, söve.

peron / platform

Yolcu platformu.

peron holü

peron holü / *overall roof of a station, overall span of a station*

peron kaplaması / *platform coping*
Peronun parke kaplama, taş, mermer ve benzeri yapı malzemeleriyle kaplanması.

pilot kılavuz / *pilotman*
Önden giden.

piston / *piston*
Motor silindirinin içinde hareket eden disk.

piston tesiri / *piston effect*
Basınç tesiri.

pivo / *pivot*
Şasi-boji arası merkezleme göbeği.

plakalı hat / *slab track*
Balastsız yol.

plastik kaplamalı travers / *rubber-coated sleeper*
Tabanına plastik kaplanarak imal edilen beton traversler.

platform / *formation*
Yolun döşendiği zemin.

platform altının oyulması / *washout of the embankment*
Dış etkenlerle (sel, yer altı suyu, toprak kayması vb.) platformun altında veya kenarlarında meydana gelen çökme veya oyulmalar.

platform erozyonu / *erosion of the embankment*
Platform aşınması.

pnömatik / *pneumatic*
Hava basıncı ile çalışan.

pnömatik balast enjeksiyon makinesi / *pneumatic ballast injection machine*

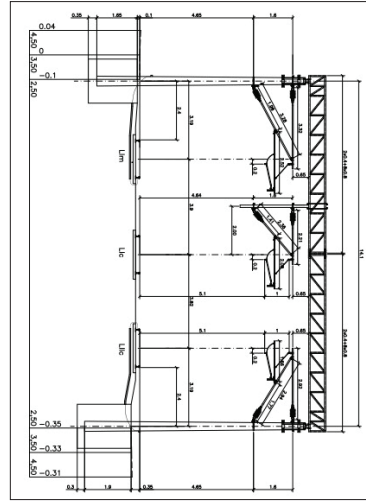
port fiş / *consignment note*
Taşıma belgesi.

portal açıklığı / *headspan*

Portalın boyu (karşılıklı iki portal direğinin kaç yol arası kullanıldığı).

portal tutucu tel / *headspan wire*
Portal sisteminin direklere tutunmasını sağlayan çelik teller.

portal yapı / *portal structure*
Birden fazla yolu içerisine alan destek.

postabaşı / *works foreman, charge man*
Çavuş.

pot travers / *pot sleeper*
Tako travers.

poz / *relaying*
Yol yenileme.

poz yeri / *track renewal site*
Yol yenileme yeri.

prefabrik eleman / *prefabricated unit*
Prefabrik ünite.

prop / *probe*
Ölçüm aletlerinde genelde ortam koşullarına tepki veren kısım.

puantaj cetveli / *score card*
Değerlendirme çizelgesi.

pullanma / *scale off*
İnce tabaka halinde soyulma.

pulman vagon / *pullman coach*
Koltuklu yolcu vagonu.

R

**radio enterferans (radio etki-
leşim)** / *radio interference*
Radyo paraziti.

rakor / *sleeve*
Bağlantı parçası.

rambursman / *reimbursement*
Eşya bedeli.

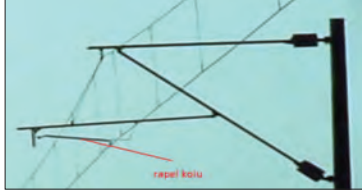
rampa / *ramp*
Yükleme, boşaltma işlerini kolaylaş-
tırmak için vagon döşemesi seviye-
sine kadar yükseltilmiş taş, toprak
veya beton yerler.

rampa hattı / *track on rising gra-
dient*

rampa yukarı hat / *up line*

ranfor / *runforce*
Çeken araç desteği.

rapel kolu / *steady arm*
Seyir telini hat üzerinde tutan kol.

ray / rail

Tren, tramvay ve benzeri taşıtlarda tekerleklerin üzerinde hareket ettiği demirden yol.

ray bağlantısı / *rail fastening, rail joint*

Rayın küçük malzemelerle traverse bağlantısı.

ray contası / *rail joint*

Rayın ray ile *cebire* denilen malzeme ile birleştirmesi.

ray contası düşüklüğü / *depression of rail joints*

Contadaki iki ray arasındaki kot farkı.

ray çatlağı / *rail crack*

ray çekirme cihazı / *rail puller*

ray çeliği / *rail steel*

ray değiştirme / *rerailing*

Takviye pozu.

ray delme / *drilling of the rail, rail drill*

İhtiyaç duyulması halinde iki ray arasına conta bağlantısı için gereken deliklerin ray başlarına açılması.

ray delme makinesi / *rail-drilling machine*

Ray başlarına conta teşkili için delikler açılmasında kullanılan makine.

ray devresi / *track circuit*

Belirli bir hat kesimindeki tren mevcudiyet ve gaybubetinin tespiti için kullanılan ekipman.

ray direnci ölçüm gereci

ray direnci ölçüm gereci / rail resistance measuring device
Rayın direncini ölçen alet.

ray doğrultma makinesi / rail straightener

Raylardaki eğrilikleri düzelten makine.

ray eğimi / rail inclination

ray eğme gereci / rail-bending device, rail bender

ray gerdirme cihazı / rail tensor

ray gövdesi / web of rail

Rayın mantarı ile tabanı arasında uzanan kısmı.

ray gövdesinde dikey bozulma / vertical deformation of the web of the rail

ray hasarı / rail damage

ray izolasyonu / rail insulation
Rayın yalıtımı.

ray kaldırıcı / rail lifter
Ray manivelası.

ray kaldırma krikosu / rail-lifting jack

El burajı veya kaynak yapılırken rayın bir kısmının kaldırılması için kullanılan kriko.

ray kancası / rail hip, rail tongs

Rayın işçi kuvvetiyle hareket ettirmesini sağlayan basit bir alet.

ray kaynağı / rail welding

İki rayın birbirine kaynatılması.

ray kaynak makinesi / rail-welding machine

ray kesiti / rail section

Rayın baş kısmından bakıldığındaki şekli.

ray kırılması / rail breakage, rail fracture

ray kısıkcı / rail clip

Rayın işçi kuvvetiyle hareket ettirmesini sağlayan basit bir alet.

ray kramponu / dog spike

Demir traverslerde ray-travers bağlantısını sağlayan çivi.

ray kusur saptama aleti / rail defect detector

Ray dedektörü.

ray kusuru / rail defect

Rayda oluşan bozukluklar.

ray makası / rail pinch bar

Rayın işçi kuvvetiyle hareket ettirmesini sağlayan basit bir alet.

ray muayene aracı / rail-inspection vehicle

ray muayenesi / *rail examination*

ray profili / *rail profile*

Rayın baş kısmından bakıldığındaki şekli.

ray profili test apereyi / *rail profile test apparatus*

Ray profilinin test edilmesi amacıyla kullanılan alet.

ray seviyesinden yükseklik / *height above rail level*

ray sürünmesi / *rail creep*

Rayın baş kısmından tutularak boyuna sürüklenerek taşınması.

ray tabanı / *foot of rail, base of rail, flange of rail*

Ray zemini.

ray taşıma vagonu / *rail-carrying wagon*

ray taşlama makinesi / *rail-grinding train*

ray testeresi / *rail saw*

Rayın kesilmesi için kullanılan testere.

ray ucu / *end of rail*

Rayın baş tarafı.

ray uzaması / *expansion of rail*

ray yağlama cihazı / *rail lubricator*

Ray yağlamak için kullanılan cihaz.

ray yatağı / *rail bed*

Travers üzerinde rayın oturduğu yer.

ray yenileme aracı / *re-railing device*

ray yorulması / *rail fatigue*

Rayın ömrünü doldurmuş olması.

ray yüzeyi / *rail surface*

Rayın mantar kısmının yüzeyi.

rayların değiştirilmesi / *replacement of rails*

redresör / *rectifier*

Doğrultucu. Alternatif gerilimi doğru gerilime çeviren mekanizma.

refrigerant / *refrigerator*

Soğutucu.

rekordman / *transition from one gradient to another*

Bir eğimden diğerine geçiş.

repartisyon / *repartition*

Yük vagonu ve tren planlaması.

repartisyon bürosu / *repartition office*

Yük vagon ve trenlerinin planlamasını yapan işyeri.

repartitör / *repartitioner*

Yük vagon ve trenlerinin planlamasını yapan kişi.

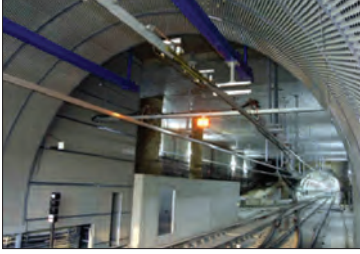
revizör / *wagon technician*

Vagon teknisyeni.

rijit konsol hoban takımı

rijit konsol hoban takımı / *rigid cantilever*

Katener tellerini tutan sabit konsol ve hoban takımı.

rijit yükleme / *rigid loading*

Vagona yüklenen eşyanın hiç hareket etmeyecek şekilde sağlamlaştırılması.

risturn / *return*

Geri ödeme (prim).

rodaj / *running-in*

Alıştırma.

ro-ro rampası / *ro-ro ramp*

Bir gemi veya demiryolu vagonu üzerine veya bir gemi veya demiryolu vagonu üzerinden sürülmek üzere, karayolu araçlarına imkan veren, genellikle ayarlanabilen düz veya eğik bir rampa.

rödövars / *lease charges*

Vagon kira ücreti.

römork vagon / *trailer wagon*

Çekilen vagon.

rüzgara direnme bağlantılı katener donanımı / *catenary equipment with wind resisting tie*

S

sabit hız bölgesi / *constant velocity domain*

sabit pencere / *fixed window*

Açılmaz pencere.

sabit sonlandırma donanımı / *fixed termination equipment*

Kontakt teli ve taşıyıcı telin regülari-ze olmayan fiiks ankraj donanımı.

sabit sonlandırılmalı seyir teli / *fixed termination contact wire*

Regülerize olmayan fiiks seyir teli.

sabo / *brake shoe*

Fren pabucu.

sadme / *bump*

Çarpma.

sahada beton dökümü / *cast-in-place concrete*

sahada yol işaretleme / *in-situ track marking*

sapan kısım, ayrılan kısım / *deflecting section*

sapan yol / *branch track, diverting track*

sarnıç vagonu / *tank wagon*

Özel olarak tasarlanmış sıvı taşıyıcı yük vagonu.

seyir teli yatay profili

sayding yolu / siding line

Yan yol.

sejur karşılığı ücret / layover charge

Yabancı ülke demiryolu idarelerine ait vagonların ülkemizde müşteri emrinde kaldıkları süreler için alınan ücret.

seksiyon izolatörü / insulated section

Devamlı olarak pantografla temas sağlamak üzere, seyir teli arasına sürekli geçişi sağlayacak şekilde konulan kızaklı ya da benzer cihazlı izolatörlerden oluşan yalıtım noktaları.

seksiyonman bölge / insulated overlap

Art arda gelen iki seksiyona ait seyir tellerinin uçları paralel çalışmaya müsaade edecek şekilde birbiri üzerinden geçirilmesiyle oluşturulan izole noktaları.

serbest geçit / open crossing
Bariyersiz geçit.

serbest liman / free port

Malların ilgili resim ve vergilerini ödemsiz üretilebildiği ve/veya stoklanabildiği bölge.

serbest yükseklik / headroom, free headroom

sert malzemeler / rigid materials
Birden fazla vagona yüklenen ve taşıma sırasında yolun şeklini almayan malzemeler (beton, çelik direkler vs.).

sert nokta / hard spot

servis tüneli / service tunnel, pilot tunnel

Yedek açılan tünel.

servis yolu / service track

Geçici olarak yapılmış demiryolu.

ses emici balast / sound-absorbing ballast

ses izolasyon tabakası / sound-absorbing layer

Ses emme tabakası.

seviye göstergesi / level indicator

seyir teli / contact wire

Lokomotif pantografinin temas ettiği, enerji alınan iletken.

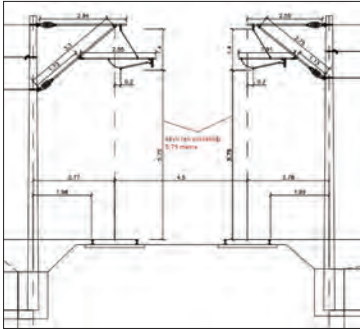
	MALZEME	KESİT mm ²	GAP mm	YILLIK N x D mm	AGIRLIK kg/m	KAPAMA KAPALIKLI kg
İSAPÇUKTEL BİREKLEME TELİ	Ca-Cr/Bronz	65	62,5	35x1,5	0,877	0,880
BİREKLEME TELİ	Özgül Bakır	108	107	18x20+13100,5	0,890	3,040
SEYİR TELİ	Sesil Çelik/Bronz Bakır	107	122,4	5	0,96	0,984
PANDEL	Bronz	13	8	7x3mm + 30x30x10	0,103	701
YALITILANAN SİRKON	Elektrostatik Sesil Çelik/Bronz Bakır	8000	7	5	0,342	1,720
FİBRER TELİ	Çelik-Alüminyum	2811	31,4	30x20x10 30x10x10	0,850	6,780
YİLEKATİ	Özgül Bakır	36,30	7,5	7x2,9	0,31	2,017
YAPRAKLI AMA BİREKLEME	Çelik-Alüminyum	19102	19,90	40x30x2,90 30x10x10	0,676	0,380
AUTOMATİK TELİ	Alüminyum	3020	8	7	0,687	
YAPRAKLI AMA FİBRER	Elektrostatik Bakır	80	7	19x1,80	0,410	1,030
YAPRAKLI AMA ELEKTRONİK	Elektrostatik Çelik/Bronz	72	101,5	11x10x2,2	0,430	80
DEKİRLAY YERLEME	Elektrostatik Bakır FİBRER	38	120	10x8 8x10x10x3	0,330	

seyir teli yatay profili / contact wire horizontal profile
Seyir teli dönüklüğü.

seyir teli yatay profili

seyir teli yüksekliği / contact wire height

Ray üstü kotu ile seyir teli arasındaki düşey mesafe.

seyir teli yükselimi, seyir teli kalkımı / contact wire uplift

Pantografin seyir teline yaptığı temas sonucu seyir teline meydana gelen kalkma miktarı.

seyrihafif / minimum speed

Düşük hız.

seyriseri / maximum speed

Yüksek hız.

seyrüsefer / traffic

Trafik.

seyyar kar siperleri / portable snow fence

Taşınabilir kar siperleri.

seyyar kaynak makinesi / mobile welding equipment

Demiryolu üzerinde hareket edebilen kaynak makinesi.

sıkıştırma stroğu / compression stroke

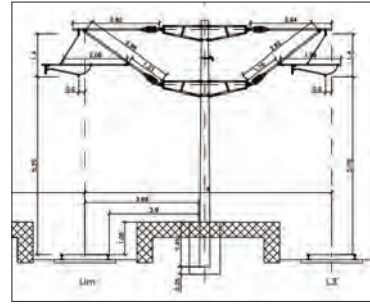
Dört zamanlı motorda silindir içindeki karışımın piston tarafından sıkıştırıldığı aşama.

sınır kazıkları / peg

İstiklak sınırlarını gösteren kazıklar.

sırt sırta konsol hoban takımlı direk / mast with back-to-back cantilevers

Şemsiye tipi iki veya daha fazla konsol-hoban takımı taşıyan direk.

silindir / cylinder

Motorda yanma olayının gerçekleşerek pistonu hareket verilen kısım.

silisli çelik sac / grain-oriented stator steel

Özel stator çeliği.

sinyalizasyon limiti / fouling point

Yol boyu sinyalizasyon ekipmanlarının yerleşimlerine ait tasarımda kullanılan limit noktası.

sipariş defteri / order book

İstasyon ve lojistik müdürlük/şefliklerinde yük vagon taleplerinin kaydedildiği defter.

sistem yüksekliği / system height

şekillendirilmiş seyir teli

Bir askı noktasında, seyir teli ile portör teli eksenleri arasındaki düşey mesafe.

sistematik bakım / *systematic maintenance*

Düzenli bakım.

sofaj / *heating*

Isıtma.

soğuk lokomotif / *cold engine*

Herhangi bir nedenle, kendi gücü ile hareket ettirelemeyen, faal olmayan lokomotif.

som nüveli izolatör / *solid core insulator*

Katı malzemeden izolatör.

somaj ücreti / *wagon standstill fee*

Vagonların müşteriler tarafından, tanınan muafiyetler haricinde bekletilmesi halinde alınan ücret.

sökülmüş hat / *dismantled track*

Ray, travers vb. üstyapı elemanlarının sökülerek alındığı yollar.

standart dışı kruvazman / *non-standard diamond crossing*

Çapraz keşişme.

standart kruvazman / *standard diamond crossing*

Standart çapraz geçiş.

standart ray boyu / *standard length of rail*

Standartlarla uyumlu ray boyu.

startpilot / *startpilot*

Eter püskürtücü.

statik kalkım, statik yükselme, / *static uplift*

Normal durumlardaki kontak teli yüksekliği.

strok / *stroke*

Dört zamanlı motorda pistonun sildir içerisnde aldığı mesafe.

su boşaltma kanalı / *drain channel*
Drenaj kanalı.

sundurma / *shed*

Üstü kapalı yer.

supalan / *onboard delivery*

Araç üstü eşya teslimi.

supleman / *supplement*

Ek.

susta / *spring*

Yay.

susta bağlantı pimi / *spring suspension link pin*

sürekli eğim / *continuous gradient*

sürekli kaynaklı hat / *continuous welded line*

En az istasyonlar arası conta kullanmaksızın kaynaklanan hatlar.

sürgülü bariyer / *sliding barrier*

Kaymalı bariyer, makaralı hemzemin geçit bariyeri.

sürme hemzemin geçit / *sliding gate*

Sürgülü hemzemin geçit.

Ş

şahmerdan / *drop-hammer*

Pres (dövme).

şasi / *chassis*

Lokomotif ya da vagon gövdesi.

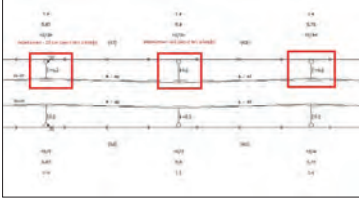
şazbüf / *cowcatcher*

Küreyici.

şekillendirilmiş seyir teli / *shaped contact wire*

Eksen kaçıklığı verilmiş temas teli.

şev

şev / bevel
Meyil (eğim).

şimendifer / railroad, railway, train

Demiryolu, tren.

şöminman takozu / anchor, anti-creep device, rail anchor
Ankraj cihazı.

şube hattı / feeder line

T

taban eğimi / base of slope
Şev tabanı (eteği).

taban plakası / footplate
Markiz tabanındaki sac.

tahliye bacası / escape funnel
Boşaltma bacası.

tahmil / loading
Yükleme.

tam dezeksman / full stagger
Kontakt telindeki maksimum eksen kaçıklığı.

tam vagon eşya taşınması / full wagon good transportation
Taşıma için bir vagonun göndericiye tamamen tahsis edilmesi.

tamir edilen hat bölümü / track

section under repair

tampon / buffer

Çarpışmaların etkisini azaltmak için demiryolu araçlarının ön ve arkalarında bulunan donanım.

tarla hemzemin geçit / accommodation crossing

tasman / subsidence of the track
Hattın oturması, çökmesi.

taşıma güzergâhı / transport route

Taşımanın çıkış ve varış garları arasındaki parkuru.

taşıma kapasitesi / carrying capacity

Demiryolu hatları üstünde taşınabilecek eşya miktarı.

taşıyıcı iskele / supporting trestle
Taşıyıcı direk.

taşıyıcı kablo (otomatik gerilmeli) / carrying cable (automatically tensioned)

Otomatik germe cihazı ile ankredilmiş taşıyıcı tel (portör teli).

taşıyıcı kiriş / supporting beam, supporting girder
Taşıyıcı konstrüksiyon.

taşıyıcı servisi / porterage service
Taşıyıcı hizmeti.

tatili edevat (somaj) ücreti / wagon standstill fee

Vagonların müşteriler tarafından, tanınan muafiyetler haricinde bekletilmesi halinde alınan ücret.

tazyik / compression
Basınç.

tehlike köprüsü / emergency bridge

Yedek köprü, ihtiyaç köprüsü.

tehlikeli madde / *hazardous materials*

Parlayıcı, patlayıcı, yakıcı veya yanmayı kolaylaştırıcı, tahriş edici, zehirleyici, radyoaktif maddeler ile bir arada buldukları eşya için tehlikeli olan veya muhafazaları için hususi tertip ve tesislere lüzum gösteren, ancak kendi tabiatına uygun olarak tesis edilen yerlerde muhafaza edilen eşyalar.

tehlikeli seyir teli yükselimi / *dangerous contact wire uplift*

Temas telinde anormal boyuna yükseklik eğim farklılığı.

tek hat / *single line, single track, single-track line*

Tek hatlı güzergâh.

tek hat işletmeciliği / *single line operation*

Tek hat üzerinde çift yönlü işletmecilik.

tek hattan çift hatla giriş makası / *points leading from single to double line*

tek raylı demiryolu / *monorail*
tek taraflı çapraz makas / *single slip*

Yarım İngiliz makas.

tekerlekli hemzemin geçit kapısı / *crossing gate on wheels*

tekil eşya / *single good*
Vagonlara tek olarak yüklenen eşya.

tekrar sevk / *reforwarding*
Tam vagon işlemleri olarak taşımaya verilen eşyanın varış istasyonuna geldikten sonra alıcısı tarafından başka bir istasyona gönderilmesi işlemi.

temas kaybı / *loss of contact, contact loss*

Temasın kesilmesi, yok olması.

temas kuvveti / *contact force*
Lokomotif pantografı ile seyir teli arasındaki etkileşim kuvveti.

tesellüm / *acceptance*
Teslim alma.

tesellüm defteri / *arrivals book*
Eşyanın tesliminin kayıt edildiği defter.

teslim hattı / *exchange track*
Aktarma dağıtma yolu.

test treni / *test train*
Demiryolu hattının kontrolünü yapmak üzere teçhiz edilmiş tren dizisi.

test yolu / *test section of track*
Lokomotif ve vagonların testlerinin yapıldığı hat.

tevzi / *distribution*
Dağıtma.

tırmanma kapasitesi / *climbing capability*

tırnaklı selet / *hook baseplate*
Kancalı selet.

tike / *tag*
Tartı etiketi.

toplam yol uzunluğu / *total track mileage, total length of track*
Yolun toplam kilometresi.

toprağın (zeminin) katılaştırılması / *solidifying of earth*
Zeminin sertleştirilmesi.

ortu / *residue*
Artık.

totman / *driver emergency brake*
Makinist emniyet freni.

trafiği sınırlandırılmış tek hat

trafiği sınırlandırılmış tek hat /
single track with restricted traffic

trafiğin açılması / *opening to
traffic*

Tren trafiğinin yeniden başlaması.

**trafiğin kesiştiği noktada düzey
ayırma yapısı** / *grade
separation structure*

Yükseklik farkından faydalanarak
yapılan alt/üst geçit köprüsü.

trafik cetveli / *train form*

Trenlerin ilk çıkış istasyonundan son
varış istasyonuna kadar olan varış,
duruş, kalkış, buluşma, öne geçme
işlemleri ile yolda meydana gelen her
türü aksaklık ve düzensizliklerin
kaydedilmesine yarayan, trene ait iş-
lemlerin kontrolüne, lokomotif ve va-
gonların hareketlerine ait istatistikî
bilgilerin tespitine ve işletme sonuçla-
rının değerlendirilmesine esas teşkil
eden form.

trafik kontrolörü / *dispatcher*

Sorumlu olduğu hat kesiminde çalı-
şan trenlerin trafiğini, bu yönetme-
lik hükümlerine uygun olarak trafik
kumanda merkezinden telefonla
veya kumanda makinası aracılığıyla
vereceği emir ve kumandalarla za-
manında, akıcı, ekonomik ve güvenli
bir şekilde yürüten personel.

trafo merkezi / *substation*

Katener hattına enerji sağlanan, tra-
fo ve koruma kumanda cihazların-
dan oluşan merkez.

tramvay rayı / *channel rail, groo-
ved rail*

Oluklu ray.

transmisyon / *transmission*

Aktarma.

tren / *train*

Demiryolunda yolcu ve yük taşı-
makta kullanılan, bir veya birkaç lo-
komotif tarafından çekilen vagonlar
dizisi, katar, şimendifer.

tren refakat memuru / *train*

Tren güzergâhı boyunca görevli me-
mur.

tren iptali / *cancellation of train*

Yük olmaması ya da loko olmaması
nedeniyle planlanan bir trenin o gün
iptal edilerek bildirilmesi.

tren seyir memuru / *movements
inspector*

Tren şefi.

tren takip mesafesi / *train
headway*

Trenlerin emniyetli seyri için arala-
rında bırakılması gereken minimum
süre.

tringala / *brake rod*

Fren çubuğu.

triyaj / *triage*

Dağıtım.

triyaj hattı / *classification yard
line, sorting line*

Dağıtım yolu.

turion / *axle journal*

Aks yatağı.

turnike / *turnstile*

Bariyer.

tünel / *tunnel*

Yer altından kazı yapılmak suretiyle

varış istasyonu

oluşturulan geçitler.

tünel açıklığı / *tunnel face*

Tünel yüzü.

tünel açma makinesi / *tunnelling machine*

tünel girişi / *tunnel entrance*

Tünel ağzı.

tünel tavanı / *back, crown, roof*

Tünel tepesi.

U

Uluslararası Demiryolu Birliği / *International Union of Railways*

Merkezi Fransa'da olup demiryolu ulaştırmasının emniyetli bir biçimde sağlanması için gerekli tüm standartları oluşturan ve başta Avrupa devletlerinin ilgili kurumları olmak üzere, TCDD'nin de üye olduğu uluslararası kuruluş.

uzun kaynaklı ray / *very long welded rail*

Sürekli kaynaklı ray.

uzunlamasına çekme / *longitudinal pull*

Ü

ücretli refakat / *charged attendant*

TCDD tarifelerinde belirtilen eşya taşımalarında göndericinin veya vekilinin eşya ile birlikte ücretli seyahat etmesi.

ücretsiz refakat / *free attendant*

TCDD tarifelerinde belirtilen eşya taşımalarında göndericinin veya vekilinin eşya ile birlikte ücretsiz seyahat etmesi.

üçüncü şahıs vagonu / *third party wagon*

TCDD dışında gerçek veya tüzel şahıslara ait vagonlar.

V

vagon / *wagon, car, railcar, coach*

Yük ya da yolcu taşıyan demiryolu aracı.

vagonet / *wagonette, small coach*

Yana ya da arkaya doğru devrilebilen ve bazı toprak düzleme işlerinde kullanılan küçük vagon.

vagon devirici / *wagon discharger*

Vagondaki yükü boşaltmaya yarayan mekanizma.

vagon dikmesi / *stanchion*

Vagonların yan ve alınlarında bulunan eşyanın emniyete alınmasında kullanılan hareketli emniyet parçaları.

vagon rotasyonu / *wagon turn-around*

Vagonların iki dolumu arasında geçen yıllık ortalama süre.

varış istasyonu / *arrival station*

Taşıma için gönderici tarafından belirtilen varış yeri.

varış peronu

varış peronu / *arrival hall*

vasistas penceresi / *transom window*

Çapraz girişli pencere.

vidalı koşum takımı / *screw coupling*

Vidalı taşıt bağlantı elemanı.

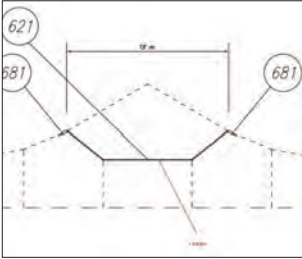
Y

Y-halat boyu / *stitch wire length*

Çeşitli hızlara göre değişiklik gösteren Y-halatının boyu.

Y-halati / *stitch wire*

Temas telinin desteğin her bir tarafındaki birer noktada katenera bağlandığı kesintisiz kısa bir telden bir veya daha fazla askı teli ile askıya alındığı bir katener askı sisteminde kullanılan yardımcı tel.

yabancı idare / *foreign railway operator*

Diğer ülkelerdeki demiryolu idareleri.

yabancı vagon / *foreign wagon*

Yabancı ülke demiryol idarelerine ait vagon.

yağlama / *lubrication*

Sürtünme ile çalışan iki metal par-

çanın en az düzeyde aşınmasını sağlamak amacıyla yapılan yağlama işlemi.

yan koruma / *flange protection*

Bir güzergâh tarafından emniyete alınan bölgeyi belirli bir pozisyon-daki makas üzerinden ihlal edebilecek olası bir araç geçişinin engellenmesi için, anılan makasın tanımlı bir pozisyonda kilitlemesi.

yanal yol sapmasının gözlenmesi / *monitoring of lateral track displacement*

yapı gabarisi / *construction gauge*
Demiryolu tesisleri ölçüsü.

yapı numarası / *structure number*

Hat boyunca bulunan katener destek noktalarının numaraları.

yardım hattı / *relief line*

yardımcı katener / *auxiliary catenary*

Ana katenerden askıya alınan ve temas teli veya tellerini doğrudan pandüller vasıtasıyla dektekleyen katener.

yardımcı tel / *auxiliary wire*

Katener sisteminde kullanılan Y-halati ve pandüller.

yardımcı tel askılı basit seyir teli / *trolley wire with auxiliary wire suspension*

Basit katener.

yardımcı yol / *auxiliary track*

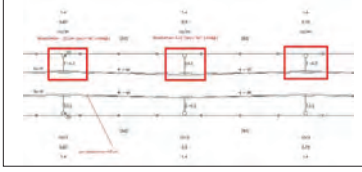
İstasyon yan yolu.

yarı dezeksman / *half stagger*

Kontak telindeki maksimum eksen kaçıklığının yarısı.

yol işaretleme

yavaş yük treni / slow freight train
Ara istasyonlarda vagon alışverişi yapan yük treni.

yay gerdirmeli / spring tensioning
Hattın ağırlık ile değil yayla gerdirmesi.

yaya geçidi / barrow crossing
Yayaların demiryolunu geçmek için kullanıkları alt, üst veya hemzemin geçit.

yaya köprüsü / footbridge
Yayaların demiryolunu geçmek için kullandığı köprü.

yedek ray / spare rail
Olası olağanüstü durumlarda kullanılmak üzere yedek olarak tutulan raylar.

yeni hat / new track

yeniden kullanılan ray / rail for re-use, recovered rail
Komple yol yenilemelerinden çıkan ve kullanılabilir durumda olup daha az önemi haiz (istasyon yan yolları gibi) yerlerde kullanılan ray.

yeraltı demiryolu tüneli / underground tunnel, subway tunnel
Yeraltından kazı yapılarak oluşturulan tünelden demiryolu geçişinin sağlanması.

yerinde kontrollü hemzemin geçit / level crossing with barriers operated locally

yıldızlanma / star-cracking
Cebire deliği çevresinde oluşan yıldız şeklinde kırık.

yol alanı / permanent-way area

yol bakım işçisi / lengthman

Yol tamiratı yapan görevli.

yol bakım vagonu / track overhaul car
Yol bakımı amacıyla kullanılan vagon.

yol bakımı / track maintenance
Yolda oluşan sorunların giderilmesi amacıyla yapılan işlemler.

yol boyu sinyali / wayside signal
Tren trafiğinin sevk ve idaresine yönelik bildirimleri veren ışıklı yol boyu ekipmanı.

yol bozukluğu / track distortion, unevenness of the track
Yolun alt veya üst yapısındaki olumsuzluklar neticesi yolun geometrik özelliklerinin toleranslar dışına çıkması.

yol çalışması / track work
Yolda bakım, onarım vb. işler için yapılan her türlü çalışmaya verilen genel ad.

yol çavuşu / gang foreman
Yol ekibinin sorumlusu.

yol diyagramı / track diagram
Hat şeması.

yol ekipmanları / permanent-way equipment

yol işaretleme / marking of a track, pegging-out of a track
Yolun aplikesi.

yol işçisi

yol işçisi / *platelayer, trackman*
Yol işlerinde çalışan demiryolu işçisi.

yol kaçması / *warping of the track*
Yol deformasyonu, yolun burkulması.

yol kapatma / *break in the track, track obstruction, line obstruction*
Yolun bir süreliğine trafiğe kapatılması.

yol kusuru / *track defect*

yol malzeme deposu / *permanent way depot*
Yol malzemelerinin konulduğu, tümü veya bir kısmı kapalı yerler.

yol malzemeleri / *track material gantry*
Yolda kullanılan her türlü yol üst-yapı (ray, travers, balast, cebire vb.) malzemeleri.

yol muayene aracı / *track inspection vehicle*
Yolun güvenliği ve servis kalitesi ile ilgili parametreleri ve yol geometrisini kontrol eden araçlar.

yol muayene vagonu / *testing and recording car, track inspection coach*
Yol muayene araçlarında kullanılan ekipmanın kurulduğu vagon.

yol personeli / *permanent-way staff*
Yolda çalışan tüm işçi ve memur personeli.

yol uzunluğu / *track length*
Mevcut hattın toplam kilometresi.

yol yapımına izin verilmeyen alanlar / *prohibited areas*
Korunan alanlar.

yol yatağı / *track bed*
Yol tabanı.

yol yatağındaki erozyon / *wash-out*
Altyapıdaki erozyon.

yol yenileme / *renewal of track*
Mevcut demiryollarındaki ray ve traverslerin değiştirilmesi işlemi.

yol yenileme makinesi / *track renewal machine*
Mevcut demiryollarındaki ray ve traversleri değiştiren araçlar.

yol zemini / *track formation*
Yolun üzerine geldiği doğal tabaka.

yolcu-kilometre / *operating performance, passenger-km*
İşletme performansı.

yolcu parkuru / *passenger track*
Yolcunun seyir güzergâhı.

yolcu peronu / *passenger platform*
Yolcunun trene inip bindiği platform.

yolcu salonu / *passenger waiting room*

yolcu servisi / *passenger service*

yolcu transferi/sevki / *passenger transfer*

Yolcu taşıma.

yolcu vagon parkı / *passenger rolling stock*

Vagon mevcudu.

yolun mukavemetinin arttırılması / *strength of the track*

yolun sağı, solu / *right, left handside of track*

Kilometrenin artış yönüne dönüldüğünde sağdaki kısım yolun sağını, soldaki kısım da yolun solunu belirler.

yolun sökülmesi / *dismantling of track, removal of track*

Hattın herhangi bir nedenle sökülerek malzemesinin alınması.

yük gabarisi / *freight gauge*

Güvenli taşıma ölçüsü.

yük hattı / *freight line*

yük katarı / *freight train*

Bir veya birden çok lokomotif tarafından çekilen ve yük taşıyan birden çok yük vagonundan oluşan tren seti.

yük rampası / *loading dock*

yük testi / *load test*

Lokomotiflerin cer gücünü, vagonların taşıyabileceği yükü ölçmek için yapılan test.

yük vagonu / *freight wagon*

Demiryolu ile yük taşımada kullanılan araç.

yükleme beşikleri / *loading cradles*

Yükün vagonlara dengeli dağıtılmasını sağlamak için kullanılan yükleme araçları.

yükleme iskelesi / *gangway*

yükleme ve boşaltma hattı / *loading/unloading line*

yüklenici / *contractor*

Yükleme/boşaltma ve stoklama ile taşıma yapan, TCDD dışında kalan yerli ve yabancı gerçek ve tüzel şahıslar.

yüksek hacimli konteyner / *high-volume container*

Uzunluğu ve genişliği ISO standartlarına uygun fakat yüksekliği 9' 6" (2,9m) olan konteyner.

yükseltilmiş statör mesafesi / *levitation stator gauge*

Taşıyıcı statörler arası mesafe.

yükseltme mekanizması / *raising mechanism*

yüzeysel kusur / *surface defect*

Yüzey kırılmaları.

zemin değiştirilmesi

Z

zemin değiştirilmesi / *soil replacement*

Projenin zemine gelen alanının yer değiştirilmesi.

zemin sıkıştırılması / *compacting of earth, solidifying of earth*

Zeminin yükleri taşıyacak duruma getirilmesi.

KISALTMALAR

- AAR** / *Association of American Railroads* Amerikan Demiryolları Birliği
- AASHTO** / *American Association of State Highway and Transportation Officials* Amerikan Devlet Karayolları ve Ulaştırma Memurları Birliği
- AC** / *alternating current* Alternatif akım
- ACI** / *American Concrete Institute* Amerikan Beton Enstitüsü
- ADR** / *European Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road* Tehlikeli Malların Karayolu ile Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşması
- AF** / *audio frequency* Ses frekansı
- AFC** / *automatic fare collection* Otomatik ücret toplama
- AICCF** / *International Railway Congress Association* Uluslararası Demiryolu Kongreler Birliği
- AISC** / *American Institute of Steel Construction* Amerikan Çelik Konstrüksiyon Enstitüsü
- ANSI** / *American National Standards Institute* Amerikan Ulusal Standartları Enstitüsü
- API** / *American Petroleum Institute* Amerikan Petrol Enstitüsü
- APU** / *auxiliary power unit* Yardımcı güç ünitesi
- AREA** / *American Railway Engineering Association* Amerikan Demiryolu Mühendisliği Birliği
- ASTM** / *American Society of Testing and Materials* Amerikan Test ve Malzeme Derneği
- ATC** / *automatic train control* Otomatik tren kontrolü
- ATM** / *asynchronous transfer modus* Asenkron aktarma modu
- ATO** / *automatic train operation* Otomatik tren işletimi
- ATP** / *automatic train protection* Otomatik tren koruması
- ATR** / *automatic train regulation* Otomatik tren ayarlama
- ATS** / *automatic train supervision* Otomatik tren denetimi
- AWS** / *American Welding Society* Amerikan kaynak birliği
- BART** / *Bay Area Rapid Transit (San Francisco, USA)* Körfez Bölgesi Metrosu (San Francisco, ABD)
- BCC** / *Bureau Central de Clearing* Merkezî Takas Bürosu
- BOQ / BQ** / *bill of quantity* Metraj cetveli
- BOT** / *build-operate-transfer* Yap–işlet–devret
- BSI** / *British Standards Institute* İngiliz Standartları Enstitüsü
- CAD** / *computer-aided design/drawing* Bilgisayar destekli tasarım/çizim
- CAR** / *corrective action request/requirement* Düzeltici faaliyet isteği/şartnamesi
- CB** / *circuit breaker* Devre kesici

- CBR** / *California Bearing Ratio* California Taşıma Oranı
- CCB** / *Configuration Control Board* Düzenleme Kontrol Kurulu
- CCCS** / *command control and communications system* Kumanda kontrol ve iletişim sistemi
- CCD** / *charge coupled device* Yükten bağımlı aygıt
- CCIR** / *Comité Consultatif International de Radio* Uluslararası Radyo Danışma Komitesi
- CCITT** / *Comité Consultatif International Telegraphique et Telephonique (now: ITU)* Uluslararası Telgraf ve Telefon Danışma Komitesi (şimdiki adı: ITU)
- CCTV** / *closed-circuit television* Kapalı devre televizyon
- CCU** / *central control unit* Merkezi kumanda ünitesi
- CD-ROM** / *compact disc – read only memory* Kompakt disk – salt okunur bellek
- CEB** / *Comité Européen du Béton (European Concrete Committee)* Avrupa Beton Komitesi
- CEEPE** / *European Center of Employers and Enterprises Providing Public Services* Avrupa Kamu İşletmesi Merkezi
- CENELEC** / *European Committee for Electrotechnical Standardisation* Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi
- CFC** / *chlorofluorocarbons* Kloroflorokarbonlar
- CIM** / *International Convention Concerning the Carriage of Goods by Rail* Uluslararası Demiryolu Eşya Taşımaları Sözleşmesi
- CIRIA** / *Construction Industry Research & Information Association* İnşaat Endüstrisi Araştırma ve Bilişim Derneği
- CIT** / *International Rail Transport Committee* Demiryolu ile Taşımlar Uluslararası Komitesi
- COC** / *conditions of contract* Sözleşme koşulları
- COSHH** / *control of substances hazardous to health* Sağlığa zararlı maddelerin kontrolü
- COTIF** / *Convention Concerning International Carriage by Rail* Uluslararası Demiryolu Taşımlarına İlişkin Sözleşme
- CPM** / *critical path method* Kritik yol yöntemi
- CR** / *commuter rail* Banliyö demiryolu hattı
- CT** / *current transformer* Akım transformatörü
- CTC** / *centralized traffic control* Trenlerin trafiğinin elektrikli sinyallerle merkezden idaresi sistemi (TSİ)
- DAB** / *dispute adjudication board* İhtilaf çözümü kurulu
- dB** / *decibels* Desibel
- DB** / *Deutsche Bahn (German Railways)* Alman Demiryolları
- DBE** / *design basis earthquake* Temel tasarım depremi

- DC** / *direct current* Doğru akım
- DfT** / *Department for Transport (UK)* İngiltere Ulaştırma Bakanlığı
- DSI** / *Danish Standard Institute* Danimarka Standartları Enstitüsü
- DTMF** / *dual tone multi frequency signalling system* İki tonlu çok frekanslı sinyalizasyon sistemi
- DUTS** / *digital universal telephone system* Sayısal üniversal telefon sistemi
- E&M** / *electrical and mechanical* Elektrik ve mekanik
- ECE** / *Economic Commission for Europe* Avrupa Ekonomik Komisyonu
- ECS** / *environmental control system* Çevre koruma sistemi
- EIA** / *environmental impact assessment* Çevresel etki değerlendirmesi (ÇED)
- EIRENE** / *European Integrated Radio Enhanced Network* Avrupa Entegre Radyo Destekli Ağ
- EMC** / *electromagnetic compatibility* Elektromanyetik uyumluluk
- EMI** / *electromagnetic interference* Elektromanyetik parazit
- EMP** / *electromagnetic pulse* Elektromanyetik darbe sinyali
- EMS** / *environmental management system* Çevre yönetim sistemi
- EMU** / *electric multiple units* Çoklu elektrik birimleri
- EN** / *European Norm (standard)* Avrupa Normu (standartı)
- ERQ** / *employer's requirement* İşverenin şartnamesi
- ERRI** / *European Railway Research Institute* Avrupa Demiryolları Araştırma Enstitüsü
- ERTMS** / *European Rail Traffic Management System* Avrupa Demiryolu Trafik Yönetim Sistemi
- ETCS** / *European Train Control System* Avrupa Tren Kontrol Sistemi
- ETSI** / *European Telecommunications Standards Institute* Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü
- EUROFIMA** / *European Company for the Financing of Railroad Rolling Stock* Avrupa Demiryolu Malzemesi Finansman Şirketi
- FAT** / *factory acceptance test* Fabrika kabul testi
- FIDIC** / *Fédération Internationale Des Ingénieurs-Conseils (International Federation of Consulting Engineers)* Uluslararası Müşavir Mühendisler Federasyonu
- FIP** / *Fédération Internationale de la Précontrainte (International Prestressing Federation)* Uluslararası Öngerme Federasyonu
- FMEA** / *failure mode and effect analysis* Arıza modu ve etki analizi
- FMECA** / *failure modes and effects criticality analysis* Arıza modları ve etkileri kritiklik analizi
- FTE** / *Forum Train Europa* Avrupa Tren Forumu
- GCU** / *general contract of the use for wagons* Yük vagonlarının tek tip kullanım sözleşmesi

- GPS** / *global positioning system* Küresel yer bulma sistemi
- GSM** / *global system for mobile communication* Küresel mobil iletişim sistemi
- GUI** / *graphical user interface* Grafik kullanıcı arayüzü
- HAZID** / *hazards identification* Tehlike tanımı
- HAZOP** / *hazard operability study* Tehlike işletilebilirlik çalışması
- HDPE** / *high density polyethylene* Yüksek yoğunluklu polietilen
- HMI** / *human machine interface* İnsan makine arabirimi
- HRC** / *high rupturing capacity fuse* Yüksek kırılma dayanımlı sigorta
- HSCB** / *high speed circuit breakers* Yüksek hızlı devre kesiciler
- HSE** / *health and safety executive (United Kingdom)* Sağlık ve güvenlik yöneticisi (İngiltere)
- HSMS** / *health and safety management systems* Sağlık ve güvenlik yönetim sistemleri
- HV** / *high voltage* Yüksek gerilim
- HVAC** / *heating, ventilation, air conditioning* Isıtma, havalandırma, iklimlendirme
- Hz** / *hertz* Hertz
- IAPH** / *International Association of Ports and Harbors* Uluslararası Limanlar ve Liman İşletmeleri Birliği
- IC** / *inter city (passenger and freight)* Şehirler arası (yolcu ve yük)
- ICE** / *Institution of Civil Engineers (United Kingdom)* İnşaat Mühendisleri Enstitüsü (İngiltere)
- IEC** / *International Electrotechnical Commission* Uluslararası Elektroteknik Komisyonu
- IEEE** / *Institute of Electrical and Electronics Engineers* Elektrik ve Elektronik Mühendisleri Enstitüsü
- IES** / *US Illuminating Engineering Society* ABD Aydınlatma Mühendisliği Topluluğu
- ILS** / *integrated logistics support* Entegre lojistik destek
- IMDG** / *International Maritime Dangerous Goods Code* Tehlikeli Mallar Uluslararası Denizcilik Kodu
- IMO** / *International Maritime Organization* Uluslararası Denizcilik Teşkilatı
- IMT** / *immersed tunnel* Batırma tünel
- IRCA** / *international register of certificated auditors* Uluslararası onaylı denetçiler kaydı
- ISDN** / *integrated services digital network* Tümleşik hizmetler sayısal ağı
- ISO** / *International Standards Organisation* Uluslararası Standartlar Örgütü
- ISRM** / *International Society for Rock Mechanics* Uluslararası Kaya Mekaniği Birliği
- IT** / *information technology* Bilgi teknolojisi
- ITA** / *International Tunnelling Association* Uluslararası Tünel Açma Birliği
- ITP** / *inspection and test plan / integrated test plan* Muayene ve test planı / tümleşik test planı

- ITU** / *International Telecommunication Union - (former CCITT)* Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (önceki adıyla CCITT)
- JBIC** / *Japan Bank for International Cooperation* Japonya Uluslararası İşbirliği Bankası
- JIS** / *Japan Industrial Standards* Japon Endüstriyel Standartları
- JSCE** / *Japan Society of Civil Engineers* Japonya İnşaat Mühendisleri Birliği
- JV** / *joint venture* Ortak girişim
- kA** / *kiloamperes* Kiloamper
- kHz** / *kilohertz* Kilohertz
- kV** / *kilovolts* Kilovolt
- LAN** / *local area network* Yerel alan ağı
- LCD** / *liquid crystal display* Sıvı kristal ekran
- LRU** / *line replaceable unit - modules* Hat yenileme ünitesi – modülleri
- LSF** / *low smoke fume* Az dumanlı
- LV** / *low voltage* Alçak gerilim
- MB** / *megabyte* Megabayt
- Mbps** / *megabits per second* Saniyede milyon bit
- MCB** / *miniature circuit breaker* Minyatür devre kesici
- MCE** / *maximum credible earthquake* Olası en büyük deprem
- MEM** / *memo* Kısa not
- MHz** / *megahertz* Megahertz
- MKBD** / *mean kms between defects* Kusurlar arası kilometreler ortalaması
- MMI** / *man machine interface* İnsan-makine arabirimi
- MMS** / *maintenance management system* Bakım yönetim sistemi
- MOE** / *Ministry of the Environment* Çevre Bakanlığı
- MSS** / *maximum safe speed* Maksimum güvenli hız
- MTBF** / *mean time between failures* Arızalar arası ortalama süre
- MTBSF** / *mean time between service failures* Sistem arızaları arası ortalama süre
- MTS** / *multi-functional telephone system* Çok-fonksiyonlu telefon sistemi
- MTTR** / *mean time to repair* Ortalama onarım süresi
- MUX** / *multiplexer/multiplex equipment* Çoğullayıcı/çoklu ekipman
- MV** / *medium voltage* Orta gerilim
- MVA** / *megavolt ampere* Megavolt amper
- MVB** / *multi vehicle bus* Çok araçlı yol
- MW** / *messenger wire* Kılavuz kablo
- NATM** / *New Austrian Tunnelling Method* Yeni Avusturya Tünel Açma Yöntemi
- NEC** / *US National Electric Code* ABD Ulusal Elektrik Yasası

NEHRP / *USGS National Earthquake Hazards Reduction Program* USGS Ulusal Deprem Tehlikelerini Azaltma Programı

NEMA / *US National Electric Manufacturers Association* ABD Ulusal Elektrik Üreticileri Birliği

NFPA / *US National Fire Protection Association* ABD Ulusal Yangından Korunma Birliği

NHM / *the harmonised commodity code* Uluslararası eşya katalogu

O&M / *operations and maintenance* İşletim ve bakım

OCC / *operation control centre* İşletim kontrol merkezi

OCCAC, OCAC, OC&AC / *operation control centre and administration building* İşletim kontrol merkezi ve idari bina

OCTI / *Central Office for International Railway Transport* Demiryolu ile Uluslararası Taşımlar Merkez Ofisi

ODA / *official development assistance (Japan)* Resmî geliştirme yardımı (Japonya)

OEM / *original equipment manufacturer* Orijinal ekipman imalatçısı

OF / *optical fibre* Optik lif

OHLE / *overhead line electrification* Havai hat elektrifikasyonu

OHSA / *Occupational Health And Safety Administration/Act (USA)* İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği İdaresi veya İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yasası (ABD)

OTIF / *Intergovernmental Organization for International Carriage by Rail* Uluslararası Demiryolu Taşımlarına İlişkin Hükümetler Arası Örgüt

PA / *public address* Anons sistemi

PABX / *private automatic branch exchange* Özel otomatik telefon santrali

PBX / *private branch exchange* Özel telefon santrali

PCB / *polychlorinated biphenyl* Poliklorlu bifenil

PCM / *pulse code modulation* Darbe kodu modülasyonu

PDH / *plesiochronous digital hierarchy* Eşzamanlı sayısal hiyerarşi

PIARC / *Permanent International Association of Road Congresses - World Road Association* Uluslararası Karayolu Kongreleri Daimi Birliği – Dünya Karayolu Birliği

PID / *passenger information displays* Yolcu bilgilendirme göstergeleri

PIU / *project implementation unit* Proje uygulama birimi

PLC / *programmable logic controller* Programlanabilir mantık kontrolörü

PMP / *project management plan* Proje yönetim planı

PSU / *power supply unit* Güç besleme ünitesi

PTI / *positive train identification* Pozitif tren tanımlama sistemi

QA / *quality assurance* Kalite güvence

QC / *quality control* Kalite kontrol

QDS / *quality document schedule* Kalite doküman programı

- QMS** / *quality management system* Kalite yönetim sistemi
- QP** / *quality plan* Kalite planı
- RAMS** / *reliability, availability, maintainability and safety* Güvenilirlik, kullanılabilirlik, bakım kolaylığı ve güvenlik
- rbc** / *radio block centre* Radyo blok merkezi.
- RCD** / *residual current device* Artık akım cihazı
- RF** / *radio frequency* Radyo frekansı
- RIC** / *Regulation Concerning the Reciprocal Use of Coaches in International Traffic* Uluslararası Trafikte Yolcu Vagonları ve Furgonların Karşılıklı Kullanılması Hakkındaki Anlaşma
- RID** / *Regulation Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Rail* Tehlikeli Malların Demiryolu ile Uluslararası Taşımacılığa İlişkin Anlaşma
- RIV** / *Agreement Governing the Exchange and the Use of Wagons between Railways Undertaking* Demiryolu Kuruluşları Arasında Vagonların Değişimi ve Kullanılmasına İlişkin Anlaşma
- ROW** / *right of way* Geçiş üstünlüğü
- RPM** / *revolutions per minute* Dakikada devir sayısı
- RTU** / *remote terminal unit* Uzak terminal ünitesi
- Rx** / *receiver (frequency)* Alıcı (frekans)
- SAP** / *systems assurance plan* Sistem güvence planı
- SAT** / *site acceptance test* Saha kabul testi
- SCADA** / *supervisory control and data acquisition* Denetim kontrol ve veri toplama sistemi
- SCIL** / *safety critical items list* Güvenlik açısından kritik kalemler listesi
- SDH** / *synchronous digital hierarchy / transmission system* Senkron sayısal hiyerarşi / iletim sistemi
- SEE** / *safety evaluation earthquake* Güvenlik değerlendirme depremi
- SI** / *Système international d'unités (international system of units)* Uluslararası birimler sistemi
- SLS** / *serviceability limit state* Kullanışlılık sınır değerleri
- SOR** / *station operation room* İstasyon işletim odası
- SPT** / *standard penetration test* Standart penetrasyon deneyi
- STM** / *synchroner transfer modus* Senkron aktarma modu
- TBM** / *tunnel boring machine* Tünel açma makinesi
- TEA** / *Tariff Europe-Asia* Demiryolu ile Eşya Taşımaları Avrupa-Asya Gümrük Tarifesi
- TER** / *Trans-European Railway Project* Trans Avrupa Demiryolu Projesi
- TEU** / *twenty foot equivalent unit* Yirmi ayak'a eşdeğer birim (trafik akışlarının veya kapasitelerinin istatistiki ölçüsü olarak kullanılan bir birim)

- THD** / *total harmonic distortion* Toplam harmonik distorsiyon
- TMS** / *train monitoring system* Tren izleme sistemi
- TPS** / *traction power supply system* Cer gücü besleme sistemi
- TSE** / *Turkish Standards Institute* Türk Standartları Enstitüsü
- TCT** / *traffic control by telephone* Trenlerin trafiğinin merkezden telefonla idaresi sistemi
- TV** / *television* Televizyon
- TVM** / *ticket vending machines* Bilet satış makineleri
- Tx** / *transmitter (frequency)* Verici (frekans)
- UIC** / *International Union of Railways* Uluslararası Demiryolu Birliği
- UIMC** / *International Union of Railway Medical Services* Uluslararası Demiryolu Sağlık Hizmetleri Birliği
- ULS** / *ultimate limit state* Aşırı yük limitleri
- UPS** / *uninterruptible power supply* Kesintisiz güç kaynağı
- USGS** / *United States Geological Survey* ABD Jeolojik Etüt Araştırması
- UTM** / *universal transverse mercator* Üniversal çapraz merkator
- VAT** / *value added tax* Katma değer vergisi
- VDU** / *video display unit* Video görüntü birimi
- VM** / *video matrix* Video matrisi
- VT** / *voltage transformer* Gerilim transformatörü
- WAN** / *wide area network* Geniş alan ağı
- WBS** / *work breakdown structure* İş akışı yapısı
- WTB** / *wire train bus* Telli tren yolu

HAVAYOLU

terimleri

A grubu çalışma ruhsatı

A

A grubu çalışma ruhsatı / *working license group A*

Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği (SHY-22) hükümlerine uygun olarak havaalanlarında, 5'inci maddede belirtilen hizmet türlerinin tamamı veya en az yolcu trafik, yük kontrolü ve haberleşme, ramp, kargo ve posta, uçak temizlik, birim yükleme gereçlerinin kontrolü için en az üç uluslararası trafiğe açık havaalanında teşkilatlanarak hava taşıyıcılarına yer hizmeti yapmak üzere yetkilendirilmiş özel hukuk tüzel kişilerine her bir hizmet türü için verilecek çalışma belgeleri.

adsorpsiyon / *absorption*

Bir katı veya sıvının çözünme ya da bileşik oluşturarak kütesinde moleküllerin kimyasal veya fiziksel tecridi.

acil durum / *emergency*

Hava meydanında, normal hizmet akışı dışında, personel, araç, gereç ve malzeme kullanımı, takviyesi, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu gerektiren, güvenlik, kaza-kırım, yahut kurtarma ile ilgili her türlü durum.

acil durum planı / *emergency plan*

Hava meydanında her türlü acil durumda, bu duruma uygun olarak, araç, gereç ve personel kullanımını ve takviyesini, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliğinin koordinesini düzenleyen ve ICAO Ek-14 ve SHY-14A'ya göre hazırlanan plan.

acil durum safhaları / *emergency phases*

Şüpheli hali, alarm hali ve tehlike hali anlamında kullanılan genel terim.

aciliyet / *urgency/immediacy*

Hava aracı veya diğer araçlar ile içindeki ya da civarındaki insanların güvenliği ile ilgili durumu belirtmek için kullanılan ifade.

ADS-C Anlaşması / *ADS-C Agreement*

ADS-C veri raporlama koşullarının (örneğin; hava trafik hizmetlerinin sağlanmasında ADS-C'nin kullanılmasına dair daha önce mutabık kaldığı üzere; hava trafik hizmetleri ünitesi tarafından ihtiyaç duyulan veri ve ADS-C raporlarının sıklığı) tesis edildiği bir raporlama planı.

adsorpsiyon / *adsorption*

Moleküllerin bir katı veya sıvı yüzeyinde tutunması.

AFTN (Havacılık Sabit Haberleşme Ağı) Sistemi / *AFTN (Aeronautical Fixed Telecommunications Network) System*

Uçuş emniyet mesajlarının dağıtımı, NOTAM bilgilerinin, hava durum raporlarının iletimi gibi yazılı bilgilerin Hava Trafik birimleri arasında eş zamanlı olarak değişimi için teleks haberleşmesinin teknolojiye uyarlanıp bilgisayar altyapısı ile network'e taşınmasıyla oluşturulmuş global bir haberleşme sayılabilecek bir haberleşme tekniği.

agrega / *aggregate*

Kırmatas; oldukça sert kum, çakıl, veya kırmatas gibi çimento veya bitüm ile karıştırılarak beton, harç sıva veya asfalt elde edilen doğal kaya materyali.

ağ / *net*

Uçağın yükleme mahallerinde veya uçak yükleme araçlarında yükün yük kompartımanı içerisinde veya

ULD (Birim Yükleme Gerci) içinde tutulmasını sağlamak amacıyla yerleştirilmiş ağırlıklı düzeni.

ağır agrega / *heavyweight aggregate*

Birim ağırlığı 2600 kg/m³ ten daha büyük olan agrega.

AIC (Havacılık Bilgi Genelgesi) / *Aeronautical Information Circular*

Bir NOTAM özelliği taşımayan ya da AIP'ye alınacak özelliği olmayan, ancak hava seyrüseferi uçuş emniyeti, teknik, idari ve hukuki konulardan oluşan bilgileri içeren uyarı yayınları.

AIM hizmeti / *AIM service*

Uluslararası hava seyrüseferinin emniyet, düzen, kalite ve etkinliğini arttırmak için ihtiyaç duyulan havacılık bilgi/verilerini ve haberleşme akışını sağlamak amacıyla dijital ortamda verilen hizmet.

AIP (Havacılık Bilgi Yayını) / *AIP (Aeronautical Information Publication)*

Bir devlet veya o devletin yetkili kıldığı otorite tarafından yayımlanan, hava seyrüseferine temel teşkil eden ve son durumu bildiren havacılık bilgilerini içeren yayın.

AIP düzeltmeleri / *AIP amendment*

AIP'de yer alan bilgilerde yapılan kalıcı değişiklik.

AIP eki / *AIP supplement*

AIP'de yer alan kalıcı bilgilere ek özelliği taşıyan, 3 ay veya daha uzun süreli geçici değişiklikler ile uzun metin ve grafiklerden oluşan kısa süreli bilgiler.

air starter aracı / *air starter*

Bazı uçakların motor ilk hareketi için gerekli olan yüksek basınçlı hava ihtiyacını karşılamak üzere imal edilmiş özel donanımlı araçlar.

AIRAC Sistemi / *AIRAC System*

Uçuş ve işletme açısından önemli değişiklikler yapılması gerektiğinde, ICAO tarafından belirlenen 28 günlük aralıklara göre ortak yürürlük tarihlerine bağlı kalarak değişiklikleri önceden bildirmeyi amaçlayan bir sistem.

AIRAC AIP düzeltmeleri / *AIRAC AIP amendments*

AIRAC Sistemine göre operasyonel önemi olan kalıcı değişiklikler AIRAC yürürlük tarihinde AIP'ye alınır.

AIRMET bilgisi / *AIRMET information*

Alçak irtifa hava aracı uçuşlarının güvenliğini olumsuz etkileyebilecek ve ilgili uçuş bilgi bölgesindeki (FIR) ve onun alt bölgesindeki alçak irtifa uçuşlar için yayımlanmış hava tahmin raporunda önceden bulunmayan belirli yol boyu hava durumu olaylarının ortaya çıkmasıyla ya da beklenmesiyle ilgili olarak bir meteoroloji nöbetçi ofisi (MWO) tarafından yayımlanan hava durum bilgisi.

AIS birimi / *AIS unit*

Hava seyrüseferinin emniyet, düzen, kalite ve etkinliğini arttırmak için ihtiyaç duyulan havacılık bilgi/verilerinin sağlanması, hazırlanması, formatlanması, yayımlanması ve arşivlenmesi faaliyetlerinin yürütüldüğü AIM hizmet birimi.

AIS/MAP Birimi / *AIS/MAP Unit*

Havacılık bilgi/verilerinin ve harita-

AIS/MAP Hizmeti

larının, Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı (ICAO) Annex-4, Annex-15, Doc-8126 ve Doc-8697'de yer alan usul ve esaslar çerçevesinde hazırlanması ve kullanıma sunulması hizmetinin yürütüldüğü hizmet sağlayıcı kuruluş DHMİ Genel Müdürlüğü (SSD. Bşk.lığı Merkez AIM Şube Müdürlüğü) bünyesindeki AIM hizmet birimi.

AIS/MAP Hizmeti / *AIS/MAP Service*

Havacılık bilgi/verilerinin ve haritalarının, Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatının (ICAO) Annex 4, Annex 15, Doc-8126 ve Doc-8697'de yer alan usul ve esaslar çerçevesinde hazırlanmasını ve kullanıma sunulması hizmeti

akaryakıt hidrant aracı / *dispenser*

Apron üzerinde bulunan akaryakıt ikmal deposu ile irtibatlı bulunan yakıt pit'i/valfi ile uçak arasında yakıt dolum işlemini gerçekleştiren ve üzerinde pompa, sayaç, mikro filtre, dolum hortumları gibi donanımları bulunan araç.

akaryakıt ikmal tankeri / *fueling tanker*

Hidrانت sistemi ile yakıt ikmal yapamayan havaalanlarında uçaklara yakıt verilmesi ve/veya yakıt nakli için kullanılan özel donanımlı araç.

akış kontrolü / *flow control*

Sektörler arası bilgi akışının kontrolünü sağlayan sistem.

akışkanlaştırıcı / *plasticizer*

Betonda aynı kıvamın veya işlenebilirliğin daha az su ile elde edilmesini sağlayan kimyasal katkı malzemesi.

akrobatik uçuş / *acrobatic flight*

Bir hava aracının genel durumunda istenilerek yapılan manevralarla meydana getirilen ani değişiklik, normal dışı bir olay veya hızındaki anormal değişikliklerle yapılan uçuş.

aktif NOTAM / *active NOTAM*

Gün ve saate göre aktif hale gelen NOTAM.

aktif yol-noktası / *active way point*

Seyrüsefer kolaylığı sağlamak amacıyla belirlenmiş yol noktası.

alarm hali / *alert phase*

Bir hava aracının ve içinde bulunan kimselerin güvenliği ile ilgili kaygı duyulan, belirsizliğin mevcut olduğu, endişe edilen durum.

alarm hizmeti / *alerting service*

Arama-kurtarma çalışmaları için kurulan ünite tarafından verilen hizmet.

alçak takatli (yoğunluklu) ışıklar / *low intensity lights*

Hassas yaklaşmasız pistlerde kullanılan düşük ışık şiddetine haiz ışıklar.

alçalma hız ayarlamaları / *descend speed adjustments*

Meydan varış zamanını belirlemek amacıyla yapılan hız azaltma hesaplamaları.

aldis (sinyal) lambası / *aldis (signalling) lamp*

Kule operatörü ile uçak pilotu arasındaki iletişimi sağlayan sistemlerin devre dışı kalması durumunda, mors kodları ile haberleşmeyi sağlamak üzere, kontrol kulesinde, sinyal

aletli yaklaşma ve uygulamaları

lambası (*aldis*) bulundurulur. Sinyal lambası; kırmızı-yeşil-beyaz renkte sinyal verebilmektedir.

aletli (uçuş) meteorolojik koşulları / instrument (flight) meteorological conditions

Görerek meteorolojik koşullar (VMC) için belirtilen en düşük değerlerden daha az olan görüş, bu luttan uzaklık ve tavan terimleriyle açıklanan meteorolojik koşullar.

aletli iniş sistemi / instrument landing system (ILS)

Yaklaşma işlemi boyunca pilota dikey ve yatay rehberlik yapan ve elektronik cihazlardan oluşan hassas aletli yaklaşma sistemi.

aletli pist / instrument runway

A) Hassas olmayan yaklaşma pisti. Direkt bir yaklaşma için yeterli olan, en azından istikamet bilgisi sağlayan görsel yardımcılarının ve bir görsel olmayan yardımcının hizmet verdiği bir aletli pist.

B) Hassas yaklaşma pisti, kategori I. Karar yüksekliğinin en az 60 m (200 ft) olduğu ve görüş mesafesinin en az 800 m veya pist görüş mesafesinin en az 550 m olduğu operasyonlar için öngörülen, ILS veya MLS ve görsel yardımcılar ile hizmet veren bir aletli pist.

C) Hassas yaklaşma pisti, kategori II. Karar yüksekliğinin 60 m'den (200 ft) az olduğu, fakat 30 m'den (100 ft) az olmadığı ve pist görüş mesafesinin en az 300 m olduğu operasyonlar için öngörülen, ILS veya MLS ve görsel yardımcılar ile hizmet veren bir aletli pist.

D) Hassas yaklaşma pisti, kategori III.

a- Karar yüksekliğinin 30 m'den

(100 ft) az olduğu veya hiçbir karar yüksekliğinin bulunmadığı ve pist görüş mesafesinin en az 175 m olduğu operasyonlar için öngörülen,

b- Karar yüksekliğinin 15 m'den (50 ft) az olduğu veya hiçbir karar yüksekliğinin bulunmadığı ve pist görüş mesafesinin 175 m'den az olduğu, fakat 50 m'den az olmadığı operasyonlar için öngörülen,

c- Hiçbir karar yüksekliğinin ve hiçbir pist görüş mesafesi sınırlamasının bulunmadığı operasyonlar için öngörülen, pist yüzeyine doğru ve pist yüzeyi boyunca ILS veya MLS ile hizmet veren bir aletli pist.

aletli uçuş kuralları / instrument flight rules

Aletli meteorolojik şartlar altında uçuşun idaresini sağlayan kurallar bütünü.

aletli uçuş süresi / instrument flight time

Pilotun başka bir harici referans noktası almaksızın yalnızca aletleri referans alarak bir hava aracını uçurduğu süre.

aletli yaklaşma usulü / instrument approach procedure

Uçağı ilk yaklaşma fiksinden veya tanımlanmış geliş yolunun başından inişin tamamlanacağı bir noktaya getiren, şayet iniş tamamlanamayacaksa bir bekleme noktasına getiren veya belirli bir yüksekliğe tırmandıran, manialardan koruyarak uçuş aletlerinin yardımıyla yapılan daha önceden belirlenmiş manevralar serisi.

aletli yaklaşma ve uygulamaları / practice instrument approach

VFR veya IFR uçaklar tarafından pi-

aletli yaklaşma yol noktası

lot eğitimi veya profesyonel anlamda gösteriler amacıyla yapılan aletli yaklaşma uygulamaları.

aletli yaklaşma yol noktası / instrument approach way point

Yaklaşma prosedürleri tanımında kullanılabilen pozisyon fiksleri, ilk yaklaşma yol noktası ve son yaklaşma yol noktası gibi değerlendirilmektedir.

aletsiz pist / non-instrument runway

Görerek yaklaşma prosedürleri kullanılarak hava araçlarının operasyonları için öngörülen bir pist.

alevlenme noktası / ignition degree

Standart bir kapta hazırlanan bitümlü malzemenin belirli bir hızla ısıtılması esnasında bir alevcik yardımı ile tespit edilen alevlenme anındaki sıcaklığı.

alkali agrega reaksiyonu / alkali-aggregate reaction

Portland çimentosundan veya bazı agrega bileşimlerinden gelen alkali ile beton veya harç arasındaki kimyasal reaksiyon.

alkali karbonat reaksiyonu / alkali-carbonate reaction

Kalsitik kireçtaşı, dolomitik kireçtaşı veya kalsit, kil içeren ince taneli dolomitik kireçtaşı agregalarından oluşan karbonat reaksiyonu.

alkali silika reaksiyonu / alkali-silica reaction

Genellikle çimentodan kaynaklanan alkali oksitlerle (Na_2O , K_2O) reaktif silika formları içeren agregalar arasında oluşan, betonda genleşme etkisi yaratan kimyasal bir reaksiyon.

altimetre / altimetre

Hava basıncını (havanın ağırlığını) ölçen bir çeşit madeni barometre.

alt-üst işlemi / bottom-up process
Dış işaret ve komutlarla aktivite kontrolü yapmak.

alt-üst yaklaşma / bottom-up approach

Tek bir bileşim nedeniyle başlayan ya da her bir tekrarında artarak devam eden bir problem ya da fırsat için hazırlanan özel bilimsel yaklaşma.

alüvyon / alluvium

Akarsular tarafından taşınan kil, kum, çakıl gibi kütle parçalarının, suyun akış hızının azalması sonucu elverişli yerlere birikmesiyle meydana gelen tortular.

AMHS (Havacılık Mesaj İşleme Sistemi) / Aeronautical Message Handling System

Haberleşmedeki insan faktöründen kaynaklanan hataları en aza indirmek için aynı standartta ve aynı protokolda çalışan data networkleri kurmak ve böylece bilgisayar destekli insan-hata-risk faktörünü azaltan güvenli sistemlere geçişi sağlamak için mevcut haberleşme sistemlerinin günümüz teknolojisine uygun olarak yeniden yapılandırılması ve artan haberleşme gereksinimlerine cevap verebilecek yüksek performansta global bir network sistemi üzerine tabanlandırılmış yeni sistemin uygulanması.

ana pist(ler) / primary runway(s)

Şartlar müsait olduğunda diğerlerine nazaran kullanılması tercih edilen pist(ler).

analog sinyal / analog signal

Genliği zamanla değişen sürekli sinyaller.

anlaşıldı / roger

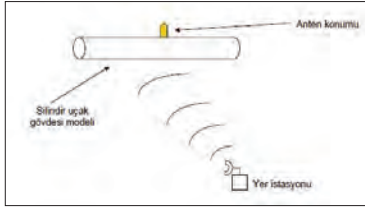
“Son mesajınızın tamamını aldım” anlamında kullanılan ifade.

anlaşma mektubu / letter of agreement

Komşu hava trafik kontrol üniteleri arasında, kontrol sorumluluğunun devri konusunda yapılan anlaşma.

anten / antenna

Radyo frekans enerjisini bir hüzme içerisine odaklayan elektromekanik cihaz.

antrasit / anthracite

Yüksek karbon içerikli kömür.

antrepo / entrepot-warehouse

Gümrük gözetimi altında bulunan eşyanın konulması amacıyla hava meydanı içerisinde veya dışında bulunan ve kuruluşunda aranılacak koşulları ve nitelikleri yönetmelikle belirlenen yer.

apron / apron

Bir kara hava alanında hava araçlarının yolcu, posta ve kargo indirme bindirme, yakıt ikmali, bakım ve park etme amaçlarına yönelik tanımlanmış alan.

apron aydınlatma sistemi / apron floodlighting systems

Gece kullanılması öngörülen bir havaalanında, uçakların, yolcuların ve araçların apron bölgesindeki faaliyetlerini sürdürebilmeleri için, pilotların ve araç sürücülerinin gözünü kamaştırmayacak, düzgün ve ortalama bir aydınlık seviyesini sağlamak üzere, yüksek seviyeli direkler üzerinden yapılan aydınlatma sistemi.

apron kartı / apron identification card

Ülkemiz havalimanlarında, Devlet Hava Meydanları İşletmesinin personele sağladığı, terminal ve büro girişi için kullanılan manyetik kart.

apron otobüsü / apron bus

Yapısı itibarıyla sürücüsünden başka en az 15 oturma yeri olmakla birlikte, apronda daha fazla yolcu taşımak için özel imal edilmiş bulunan oturma yeri 15'ten az da olabilen ve insan taşımak için imal edilmiş bulunan motorlu taşıt.

apron taksi yolu / apron taxiway

Apron üzerinde, aprona geçiş için kullanılan taksi yolu sisteminin bir kısmı.

apron yönetim hizmeti / apron management service

Apron üzerindeki hava araçları ve

ara bekleme pozisyonu

taşıtların etkinlik ve hareketlerini düzenlemeyi sağlayan hizmet.

ara bekleme pozisyonu / *intermediate holding position*

Araçların ve taksi yapan hava araçlarının durup, havaalanı kontrol kulesi tarafından bu yönde bir talimat verildiğinde, ilerlemesine izin verilene kadar beklemeleri için trafik kontrol amaçlı öngörülen belirli bir yer.

ara bekleme pozisyonu ışıkları / *intermediate holding position lights*

Düşük görüş şartlarında, pist hassas ve kritik sahaları öncesinde uçağı bekletmek üzere ara bekleme pozisyonu oluşturulduğunda ya da taksi yollarının kesiştiğı kavşaklarda, taksi yolu üzerine tesis edilen sarı renkli ışıklar.

ara yaklaşma bölümü / *intermediate approach segment*

Aletli yaklaşma usulünün ara ve son yaklaşma fiksi veya noktası arasındaki kalan bölümü.

araç servis yolu / *vehicle service road*

Genel olarak PAT Sahalarının araç trafiğince kullanılması için çizgilerle belirlenmiş kısmı.

araç yol bekleme pozisyonu / *road-holding position*

Araçların beklemeleri için gerekebilecek, tayin edilmiş bir yer.

arama / *search*

Gayri kanuni eylem yapmak üzere kullanılacak silah, patlayıcı ve benzeri maddelerin; yolcu, bagaj ve diğer eşyalar ile havacılık faaliyetlerinde kullanılan materyallerde tespiti için ulusal mevzuat çerçevesinde güvenlik birimleri tarafından

fiziki, teknik veya diğer arama yöntemi ile yapılan uygulama.

araştırma / *investigation*

Yaşanan yasadışı bir olay veya olumsuzluklar nedeniyle, uluslararası standart ve tavsiyeler açısından yapılması gereken ve yaşanan aksaklık, zafiyet ve sorumluluğun kaynağının nedenlerini ortaya koymak için yapılan işlem.

arazi engeline doğru kontrollü uçuş / *controlled flight into terrain*

Normal fonksiyonlu bir uçağın yere, suya ya da bir engele doğru yaptığı uçuş.

ARFF birimi / *ARFF unit*

Havaalanlarında ve yakın çevresinde meydana gelebilecek uçak kaza kırım ve yangınları ile havaalanı sınırları içerisindeki bina ve tesislerde oluşabilecek yangınlara zamanında ve uygun müdahalede bulunarak maddi ve manevi kayıpları önlemek veya asgari seviyeye indirmek amacıyla havaalanlarında istihdam edilen kurtarma ve yangınla mücadele personeli tarafından oluşturulan birim.

ARFF personeli / *aircraft rescue and fire fighting personnel*

Havaalanlarında uçak kaza kırım ve yangınlara müdahale etmek üzere istihdam edilen personel.

arındırılmış (steril) alan / *sterile area*

Hava meydanında, yolcu ve kabin bagajlarının son kontrol edildiği nokta ile uçak arasında kalan bölge.

arka lob / *back lobe*

Bir antenin arkasına yayılan enerjinin lobu.

ATM çalışma pozisyonları için temel gereksinimler

artırma / augmentation

Temel uydu bilgisi ile birlikte sistemin performansının artması.

asfalt / asphalt

Ana maddesi katran olan ve yolların kaplanmasında kullanılan karışım.

asgari alçalma irtifası / minimum descend altitude

Elektronik süzülüş hattı bilgisinin sağlanmadığı standart alet yaklaşma prosedürü uygulamalarında, son yaklaşımda veya turlu yaklaşma sırasında alçalmaya müsaade edilen, deniz seviyesi üzerinde feet cinsinden ifade edilen en düşük irtifa.

asgari alma irtifası / minimum reception altitude

Bir kavşak noktasının tanımlanabileceği en düşük irtifa.

asgari bekleme irtifası / minimum holding altitude

Bir bekleme paterni için seyrüsefer ve iletişim sinyal kapsamı ve mania aşma gereksinimlerini sağlayan en düşük irtifa.

asgari katediş irtifası / minimum crossing altitude

Asgari yol IFR irtifası (MEA) daha yüksek olan bir yola doğru ilerleyen bir hava aracının belirli fiikleri katetmesi gereken asgari irtifa.

asgari sektör irtifası / minimum sector altitude

Acil durum şartlarında kullanılacak, bir radyo seyrüsefer yardımcı merkez üzere 46 km (25NM) yarıçaplı bir sektör içinde kalan sahada bulunan tüm manialardan asgari 300 m (1000 feet) yükseklik sağlanan en düşük irtifa.

asgari seyrüsefer performans şartnamesi / minimum navigation performance specification

MNPS dizaynı hava sahasında operasyon yapılabilmesi maksadıyla, bir uçağın asgari seyrüsefer performans kabiliyetine sahip olması için gerekli olan standartların bir düzenlemesi.

asgari yakıt / minimum fuel

Bir uçağın kabul edilebilir bir miktarda gecikmeli veya gecikmesiz olarak varış yerine ulaşması için gerekli olan yakıt miktarı.

aşınma / abrasion

Beton yüzeyinde sürtünmeye bağlı olarak gelişen yıpranma.

aşma sahası / clearway

Üzerinde bir uçağın belirli bir yükseklığe kadar ilk tırmanışının bir bölümünü gerçekleştirebileceği uygun bir alan olarak seçilmiş veya hazırlanmış, ilgili otoritenin kontrolü altında bulunan, yerde veya su üzerinde belirlenmiş dikdörtgen bir saha.

ataletsel seyrüsefer sistemi / inertial navigation system

Geniş kapsamlı seyrüsefer için bilgisayar destekli bir uçak sistemi.

ATC sistemi uyumluluğu / ATC system harmonization

Ünitelerdeki standart uygulamalarla sistem performansının karşılaştırılarak aralarındaki uyumun belirlenmesi.

ATM çalışma pozisyonları için temel gereksinimler / core requirements for ATM working positions

Çalışma pozisyonu gelişimi için metodlar ve araçlar.

ATS yolu

ATS yolu / *ATS route*

SID, STAR, havayolu, tavsiyeli yol ve kontrolsüz yollar da dahil olmak üzere gerektiğinde trafik akışını yönlendirmek için oluşturulmuş yollar.

atterberg limitleri / *atterberg limits*

Likit, plastik atterberg limitleri ve büzülme limitler arasındaki sınır sü içerikleri.

Avrupa Hava Seyrüsefer Emniyeti Teşkilatı (EUROCONTROL) / *European Organisation for the Safety of Air Navigation*

Avrupa seyrüsefer emniyetini sağlamak üzere kurulan ve Türkiye'nin de üyesi olduğu çok uluslu organizasyon.

Avrupa Hava Trafik Yönetim Sistemi / *European Air Traffic Management System*

ECAC üyesi ülkelerin hava trafik sistemlerini eşgüdümlü hale getirerek, iniş-kalkış zamanlarındaki gecikmeleri azaltmak, tercih edilen uçuş profilleri ile uçuş emniyeti, ülke güvenliği, çevresel etkiler gibi konular da minimum tahditleri planlamak.

Avrupa Havacılık Emniyeti Otoritesi / *European Aviation Safety Agency*

EASE, 15 Temmuz 2002 tarihinde hizmete başlayan, Avrupa Hava Sahası ile ilgili bir emniyet kurumu.

Avrupa Küresel Seyrüsefer Kaplama Hizmeti / *European Global Navigation Overlay Service*

GPS, GLONASS, 3 yönlü haberleşme sağlayan uydu ve yerden referans sağlayan istasyon sistemlerinin kullanımı ile, Avrupa sahasında kullanım ve kapasite artışının sağlanması.

Avrupa Sivil Havacılık Konferansı / *European Civil Aviation Conference*

1955'ten beri faaliyetlerine devam eden ve amacı Avrupa hava taşımacılık sisteminin güçlendirilmesi, güvenli ve etkili gelişiminin devam ettirilmesi olan uluslararası bir organizasyon.

ayırma / *separation*

Uçakların seviye ve pozisyon olarak birbirlerine tehlike teşkil etmeyecek şekilde belli kriterler göz önüne alınarak uçurulmaları.

ayırma minimumu / *separation minima*

Hava trafik kontrol usullerinin uygulanmasına yönelik, uçaklar arasındaki asgari uzunlamasına, yanlamasına veya dikey mesafeler.

ayrılmış paralel operasyonlar / *segregated parallel operations*

Bir pistin yalnızca yaklaşmalar için ve diğerinin yalnızca kalkışlar için kullanıldığı, paralel veya paralele yakın aletli pistlerde eş zamanlı yapılan operasyonlar.

bagaj kontrolü ve el tipi metal arama dedektörü operatörü

azaltılmış dikey ayırma miniması / *reduced vertical separation minima*

Hava sahası kapasitesinin artırılması amacıyla, uçuş seviyesi 29.000 feet ile 41.000 feet (dahil) arasında, 2000 feet olan dikey ayırmanın 1000 feet olarak azaltılması.

azaltılmış dikey ayırma miniması çıkış noktası / *reduced vertical separation minima exit point*

Bir hava aracının RVSM (azaltılmış dikey ayırma miniması) sahasından çıkış noktası.

azaltılmış dikey ayırma miniması giriş noktası / *reduced vertical separation minima entry point*

Avrupa RVSM hava sahasına girmeden önce, girdiği sırada ya da hemen sonrasında, uçağın geçtiği veya geçmesinin beklendiği ilk rapor noktası.

azaltılmış dikey ayırma miniması onayı / *reduced vertical separation minima approval*

İlgili devlet otoritesi tarafından belirli kriterler göz önüne alınarak, bir uçağın RVSM onayının verilmesi işlemi.

azami kalkış ağırlığı / *maximum take-off weight*

Hava aracının uçuşa elverişlilik sertifikasında, uçuş el kitabında veya diğer resmî kayıtlarda belirtilen kalkışa elverişli azami ağırlığı.

B**B grubu çalışma ruhsatı** / *working license group B*

Havaalanları yer hizmetleri yönetmeliği (SHY-22) hükümlerine uygun olarak havaalanlarında 5'inci maddede belirtilen hizmet türlerinin tamamını veya bir kısmını kendileri için yapacak hava taşıyıcılarına her bir hizmet türü için verilecek çalışma belgeleri.

bagaj / *baggage*

ICAO'ya göre operatörün izniyle, uçakta taşınan ya da uçağa yüklenen, yolcu ve mürettebatın kişisel eşyaları.

bagaj arabası / *baggage cart*

PAT Sahasında bagaj ve kargo vb. yük naklinde kullanılan, motorlu araçlarla çekilen taşıma aracı.

bagaj ayırma alanı (şutaltı) / *chute*

Bagajların ilgili uçaklara yüklenmek üzere tasnif edildiği alan.

bagaj çeker (traktör) / *tractor*

Bagaj arabası, dolly, çekerli merdiven vb. araçları çeken motorlu araç.

bagaj depo alanı / *baggage-storage area*

Güvenlik kontrolünden geçen ve check-in'e verilen bagajın hava aracına taşınmak üzere bekletilmesi amacıyla depo edildiği alan ile yanlış yönlendirilmiş bagajın, ilgili yere nakledilene kadar, yolcu ya da görevliler tarafından talep olunana ya da başka bir türlü elden çıkartılana kadar bekletilebileceği alan/alanlar.

bagaj kontrolü ve el tipi metal arama dedektörü operatörü / *baggage control and handheld metal*

bağımlı paralel yaklaşımlar

detector operator

Sertifikalı Meydan Emniyet Şube Müdürlüğü personeli veya ilgili kurum/kuruluş sertifikalı özel güvenlik personeli.

bağımlı paralel yaklaşımlar / dependent parallel approaches

Birbirine komşu, uzatılmış pist merkez hatları üzerinde uçan uçaklar arasında radar ayırma minimalarının nasıl olacağına tarif edildiği paralel veya paralele yakın aletli pistlere yapılan eş zamanlı yaklaşımlar.

bağımsız paralel yaklaşımlar / independent parallel approaches

Birbirine komşu uzatılmış pist merkez hatları üzerinde uçan uçaklar arasında radar ayırma minimalarının nasıl olacağına tarif edilmediği paralel veya paralele yakın aletli pistlere eş zamanlı yapılan yaklaşımlar.

bakım / maintenance

Uçuş öcesi kontrol hariç olmak üzere, birlikte veya ayrı yapılmak üzere hava aracının muayenesi, revizyonu, parça değişimi, onarımı, arıza veya hasar giderimi.

bakım çıkışı / end of maintenance

Bakımı yapılan hava aracı veya komponentinin bakım kuruluşu tarafından yeniden hizmete hazır hale getirilmesi.

bakım kuruluşu / maintenance organization

SHY 145-01'e uygun olarak bakım yapmak üzere yetkilendirilmiş kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişilere ait işletmeler.

bakım kuruluşu el kitabı / maintenance organization handbook

EASA part-145 / SHY-145 gereği,

bakım yetki sertifikası sahibinin sorumluluk ve faaliyetlerinin açıklandığı otorite onaylı doküman.

band geçiren filtre / band pass filter

Ayarlandığı frekans aralığındaki frekansların geçişine izin veren, aralığın dışındaki frekansların geçmesini engelleyen elektronik filtre.

band genişliği (radyo haberleşmesinde) / bandwidth

Radyo haberleşmesinde; belirli bir aralıktaki iletişim yapılabilirdiği en yüksek ve en düşük frekanslar arasındaki farkı ifade eder. Birimi hertz'dir.

band genişliği (bilgisayar haberleşmesinde) / bandwidth

Bilgisayar haberleşmesinde; bir iletişim ortamının taşıyabileceği bilgi miktarını ifade eder. Birimi bit/sn'dir.

banket / shoulder

Kaplama ile bitişiğindeki yüzey arasında geçiş sağlayacak şekilde hazırlanmış, kaplamanın kenarına bitişik bir alan.

banket kapasitesi / inbank capacity

Bir su yatağında banketleri aşmadan taşınan debi.

baret / barette

Belli bir mesafeden kısa bir ışık hattı gibi görülebilecek şekilde, yakın aralıklarla yan yana sıralanmış üç veya daha fazla havacılık yer ışığı.

baret sistem yaklaşma ışıkları / barette system approach lighting systems

Yaklaşma hattında yer alan ışıklar-

bekleme usulü

dan en az üç tanesinin yan yana getirilmesi ile, uzaktan bakıldığında ışıkların çizgi olarak görüldüğü, 30 metre aralıklarla yerleştirilmiş baret şeklindeki ışıklardan oluşan ve 150'nci ve 30'üncü metrelerde yaklaşma hattına dik olarak tesis edilen 2 adet çapraz bar ışıklarından oluşan yaklaşma ışık sistemi.

basılı haberleşme / *printed communication*

Tüm mesajların dağıtımlarının yapıldığı devre terminallerinde yer alan, devamlı ya da otomatik olarak basılı kayıt imkânı sağlayan haberleşme sistemi.

basınç irtifası / *pressure altitude*

Standart atmosferdeki basıncın karşılığı olan ve irtifa olarak belirtilen atmosfer basıncı.

basit yaklaşma ışık sistemi / *simple approach lighting systems*

Hassas yaklaşmasız pistlerde, mümkün olması halinde eşikten itibaren 420 metre uzunluğunda tesis edilen yaklaşma ışık sistemi.

başlangıç noktası / *datum*

Başka miktarların hesaplanmasına yönelik bir referans veya esas niteliğinde olabilecek herhangi bir miktar veya miktarlar seti.

bataklık toprağı / *bog soil*

Turba üzerine süzölmüş toprak tabakası veya bataklık altında kalan bataklık bitkisi ile örtülü toprak zemin.

batimetrik / *bathymetric*

Suyun derinliği ile ilişkili.

baud / *baud*

Veri haberleşmelerinde saniyede

gönderilen sembol sayısı. 1 baud = 1 sembol/sn.

bazalt / *basalt*

Yerkabuğunun çatlaklarından dışarı çıkan erimiş lavların soğuyup katılaşmasıyla oluşan volkanik bir kayaç türü.

bekleme fiksi / *holding fix*

Uçağın bekleme yaparken pozisyonunu belirleyip sürdürmek için referans olarak kullandığı, pilota seyrüsefer yardımcıları ya da yerde görsel bir referansla tanımlanabilen belirli bir nokta.

bekleme noktası / *standby point*

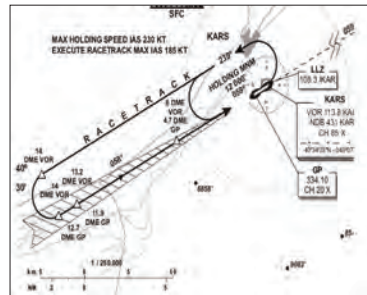
Acil durumun çeşidine göre kurtarma ve yangınla mücadele ekiplerinin daha etkin olabilmeleri için hazır buldukları bölgeler.

bekleme noktası (uçak için) / *holding point*

Pisti ihlal etmeden kalkış için taksit yapan uçağın bekleyebileceği tanımlanmış bir saha.

bekleme usulü / *holding procedure*

Bir uçağın sonraki ATC müsaadesini beklerken belirlenmiş bir hava sahasında tutulması için önceden belirlenmiş manevra.

bekleme yeri

bekleme yeri / *holding bay*

Uçakların verimli yüzey hareketini kolaylaştırmak üzere uçakların bekletilebileceği veya yanından geçebileceği, işaretlenmiş bir alan.

beklenmedik olay planı / *contingency plan*

Havaalanında, operasyon veya özel harekâtı gerektiren acil durumlarda, güvenlik güçlerinin ve görev verilen ilgili diğer birimlerin kullanılmasını düzenleyen ve çeşitli davranışları ihtiva eden plan.

belirlenmiş RNAV rotası / *designated RNAV route*

Bir VOR/DME seyrüsefer cihazı kapasamındaki geçerli düşük ve yüksek irtifa değerlerini temel alan saha seyrüsefer rotası.

belirsizlik safhası / *uncertainty phase*

Bir hava aracı ve içindekilerin güvenliği konusunda belirsizliğin mevcut olduğu durum.

bentonit / *Bentonite*

Aluminyum ve magnezyumca zengin volkanik kül, tuf ve lavların kimyasal ayrışması ile veya bozulmasıyla oluşmuş çok küçük kristallerle sahip kil minerallerinden (başlıca montmorillonit) oluşan ve ağırlıklı olarak kolloidal silis yapıda, yumuşak, gözenekli ve kolayca şekil verilebilir açık bir kaya.

beton / *concrete*

Kum, çakıl ya da kırmataş, çimento, su ve gerektiğinde katkı maddeleri kullanılarak elde edilen yapı malzemesi.

beton basınç dayanımı / *concrete compressive strength*

Betonun basınç mukavemeti stan-

dart kür koşullarında saklanmış (20 °C ±2°C kirece doymun su içerisinde), 28 günlük silindir (15 cm çap, 30 cm yükseklik) veya küp (15 cm kenarlı) numuneler üzerinde ölçülür.

beton dizaynı / *concrete design*

Döküm yapılacak beton ile ilgili tüm tasarımlar.

beton karışım oranı / *concrete mix ratio*

1 m³ yerine yerleştirilmiş beton içerisinde girecek olan malzemelerin kg cinsinden miktarları.

beton karma suyu / *concrete mixing water*

Kuru haldeki çimento ve agregayı plastik, işlenebilir bir kütle haline getirmeye yarayan sıvı.

beton kürü / *curing of concrete*

Beton yerleştirildikten sonra veya beton ürünlerinin imalatından sonra oluşabilecek su kaybını engellemek ve hidrasyon reaksiyonlarının uygun şekilde ve zamanda gerçekleşmesini sağlamak için yapılan işler.

beton suyunun yüzeye çıkması (kusma) / *bleeding*

Döşeme betonu dökülünce, üst yüzeyindeki suyun buharlaşmaya başlayarak betonu terk edip havaya karışması ve bu suyun yerine betonun bünyesindeki suyun yukarı, üst yüze doğru gelmesi.

beyan edilen mesafeler - heliportlar / *declared distances - heliports*

A) Mevcut kalkış mesafesi (TODAH). Son yaklaşma ve kalkış koşusu uzunluğu artı kalkış tamamlama-

birincil plot bilgisi

ları için helikopterler için mevcut ve elverişli beyan edilen helikopter aşma sahasının (varsa) uzunluğu.

B) Reddedilmiş mevcut kalkış mesafesi (RTODAH). Reddedilmiş bir kalkışı tamamlamaları için performans sınıfı 1'de işletilen helikopterler için mevcut ve elverişli beyan edilen son yaklaşma ve kalkış alanının uzunluğu.

C) Mevcut iniş mesafesi (LDAH). Son yaklaşma ve kalkış alanının uzunluğu artı iniş manevrasını belirli bir yükseklikten tamamlayabilmeleri için helikopterler için mevcut ve elverişli beyan edilen herhangi bir ek alan.

bilgi görüntüleme sistemi / data display system

İşlenmiş verinin gösterimine olanak sağlayan elektronik veya elektromekanik sistem.

bilgi yönetimi / information management

Güncelleştirilmiş bilginin ilgili birimlere zamanında dağıtılması.

bilgisayar esaslı eğitim / computer-based training

Bilgisayar çalışma ortamında interaktif yöntemlerle (interaktif cevaplama, konu anlatımı gibi) öğrenciye özgür bireysel çalışma ritmini kullandırarak bilgi ve yetenek kazandırılması.

bilgisayar kontrollü veri toplama ve izleme sistemi / SCADA (supervisory control and data acquisition) systems

Elektrik dağıtım, kumanda, kontrol ve yedek enerji sistemlerinin izlenmesi, kumandası, kontrolü ve kayıt altına alınabilmesi için geliştirilen yazılım ve donanım sistemlerinin tamamı.

bilinen sevkiyatçı/gönderici (kargo için) / known consignor (cargo)

Malzemenin havayolu ile nakliyesinin kendi hesabına yapılması için söz konusu malzemenin göndericisidir ve yetkili bir acente ile ya da bu dokümanda yer alan kriterlere uygun bir hava taşıyıcısı ile iş kurar.

bilinen sevkiyatçı/gönderici (posta için) / known consignor (post)

Postanın havayolu ile nakliyesinin kendi hesabına yapılması için söz konusu postanın göndericisi olup, yetkili bir posta kurumu/idaresi ile çalışır.

binder / binder

Asfaltın bağlayıcı tabakası.

birim ağırlık deneyi / unit weight test

Hacmi bilinen birim ağırlık kapları ve tartı ile yapılan deney.

birim yükleme araçları (uld'ler) / unit load devices (ulds)

Bir uçağın sınırlama (emniyet) sistemiyle doğrudan arabirim görevi gören ve IATA ULD Teknik Kurulu tarafından tescillenmiş araçlar.

birincil gözetim radarı / primary surveillance radar

Bir vericiden yayılan EM dalgaların, nesneye çarpıp geri dönmesi, bu süreç için gereken zamandan yola çıkılarak nesnenin mesafesi ve antenin o andaki konumu ile nesnenin yönünün hesaplandığı bir radar sistemi.

birincil plot bilgisi / primary plot information

Bir uçağın radardaki pozisyonun belirlenmesi.

birleşik

birleşik / *combined*

Genelde radar görüntü ve izleri için kullanılan birincil ve ikincil gözetim radar verilerinden yararlanılan bir radar mesajı.

birleşik ayırma / *composite separation*

Uçakları, birleşik yol sistemi ile uygulanan ayırma minimalarını (yayat/dikey) azaltarak ayırma yöntemi.

birleşik plot / *combined plot*

Birincil ve ikincil gözetim radar bilgilerinin bir radar görüntüsü üzerinde birleştirilmesi.

birleşik VOR ve TACAN / *combined VOR and TACAN*

VOR, TACAN ve DME seyrüsefer yardımcı cihazlarının birlikte bulunduğu bir seyrüsefer yardımcı sitesi.

birleştirilmiş/konsolide kargo / *combined/consolidated cargo*

Farklı kişiler tarafından tarifeli bir hava taşıyıcısının dışında başka bir kişiyle hava yolu ile taşınması için anlaşma yapılmış birden çok farklı gönderilerin tek bir pakette birleştirilmesi.

bitüm / *bitumen*

Keskin bir koku, alev ve koyu duman çıkararak yanan, karbon ve hidrojen bakımından çok zengin doğal yakıt maddelerinin genel adı.

bomba alarmı / *bomb alert*

Yetkili makamlar tarafından bomba tehdidine karşı uygulanmak üzere, acil durum planının harekete geçirilmesi için verilen alarm durumu ile hava aracında veya herhangi bir sivil havacılık tesisinde, şüpheli bir cismin bulunması üzerine ilan edilen durum.

bomba tehdidi / *bomb threat*

Herhangi bir şekilde öğrenilen, yerdeki veya uçuş halindeki hava aracını veya hava meydanını, sivil havacılık tesisini ya da şahsi bir alanı, patlatma sonucu tehlikeli bir duruma sokacak bir patlayıcı, başka bir madde veya aletle ilgili, doğru veya yanlış bilgi.

boş uçuş / *ferry flight*

Bir uçağın yolcu ve yük taşımaksızın uçuşulması.

boşluk oranı / *void ratio*

Belirli bir gözenekli ortam örneğindeki boşluk hacminin katı parçacık hacmine oranı.

boşluk suyu / *pore water*

Kaya çatlakları arasında bulunan su.

boyama aracı / *ground painting vehicle*

PAT Sahaları işaretlemelerinin boyanmasında kullanılan özel donanımlı araç.

bölgesel hava taşımacılığı / *regional air transportation*

Koltuk kapasitesi en az yirmi, en fazla doksan dokuz olan uçaklar ile iç veya dış hatlarda yapılan ticari hava taşımacılığı.

bulut tavanı / *ceiling*

20.000 feet'in (6000 m) altında ve gökyüzünün yarısından fazlasını kaplayan bulutların en alt tabakasının tabanının yeryüzü ve su yüzeyi üzerinden yüksekliği.

buzlanma / *icing*

Herhangi bir yerde hava sıcaklığının 0°C'nin altına düşmesi sonucu, değişik yüzeylerde bulunan suyun donarak tabaka ya da tabakalar oluşturulması.

buzlanma çözme / de-icing

Uçakların yüzeylerinde oluşan buzun ve karın temizlenmesi işlemi.

buzlanma çözme / buz önleme alanı / de-icing/anti-icing pad

Buz giderici / buz önleyici işlemden geçmek üzere bir uçağın park etmesine yönelik bir iç alanı ve iki veya daha fazla mobil buz giderici/önleyici ekipmanın manevralarına yönelik dış alanı kapsayan bir alan.

buzlanmayı önleme / anti-icing

Uçakların yüzeylerinde buz ve kar oluşmasını engelleme işlemi.

Bütünleştirilmiş Havacılık Bilgi Paketi / Integrated Aeronautical Information Package

AIP, AIP Düzeltmeleri (AIP AMDT ve AIRAC AIP AMDT), AIP Ekleri (AIP SUP), NOTAM, Uçuş-öncesi Bilgi Bültenleri (PIB), AIC, kontrol listeleri ve özetleri

bütünlük (havacılık verileri) / integrity (aeronautical data)

Bir havacılık bilgisinin ve onun değerinin, oluşumundan veya resmî olarak değiştirilmesinden bu yana kaybolmadığına veya değiştirilmediğine ilişkin bir güvence derecesi.

büzülme / shrinkage (contraction)

Deney numunesinin herhangi bir doğrultudaki boyutunda, hızlandırılmış belirli kuruma şartları altında, ağırlıkça doyum halden dengeli ağırlık ve boyut durumuna geçişinde kuruma nedeniyle oluşan değişim.

büzülme limiti / shrinkage limit

Daha fazla su kaybının zeminin hacminde bir azalmaya neden olmadığı koşuldaki su içeriği. Yüzde olarak ifade edilir.

bypass sistemi / by-pass system

BHS'de taşınan bagajların %100 bagaj tarama sisteminde, normalde uğraması gereken cihazlara uğramak yerine aynı seviyede veya farklı seviyede diğer cihazlara yönlendirilmesini sağlayan işlem prosedürü.

C**c grubu çalışma ruhsatı / working license group C**

Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği (SHY-22) hükümlerine uygun olarak 5'inci maddede belirtilen hizmet türlerinden, temsil, gözetim ve yönetim, uçak özel güvenlik hizmet ve denetimi, ikram servis ile uçuş operasyon hizmetini yapmak üzere yetkilendirilmiş özel hukuk tüzel kişilerine her bir hizmet türü için verilecek çalışma belgeleri.

cari uçuş planı / current flight plan

Şayet varsa bir takım değişiklikler yapılmış ve ilave talimatlarla oluşturulmuş uçuş planı.

check-in / check-in

Havaalanı terminallerinde, havayolu veya yer hizmet kuruluş görevlilerinin, yolcuların bilet, bagaj işlemi ve kontrollerini yapmaları.

check-in kontuarı / check-in counter

Terminallerde yolcuların check-in işlemlerinin yapıldığı, donanımlı masalar.

check-in salonları

check-in salonları / *check-in halls*
Terminalerde check-in kontuarlarının toplu halde bulunduğu bölümler.

co-mail / *co-mail*

Havayolu taşıyıcısı şirketinin kendi istasyonlar ağı içinde naklettiği postalar için kullanılan kısaltma.

co-mat / *co-mat*

Havayolu taşıyıcısı şirketinin kendi istasyonlar ağı içinde naklettiği malzemeler için kullanılan kısaltma.

course / *course*

Yoldaki uçaklar için tasarlanmış uçuş yolu, ILS hattında ise pisti karışılabilir yol anlamında kullanılan terim.

Ç

çakıl / *gravel*

Akarsular ve dalgalar gibi dış güçlerle anakayadan koparılan, sürüklenmeleri sırasında çeşitli biçimler alan parçalı, kırıklı taş parçalar.

çakışma çözümü / *conflict resolution*

Potansiyel tehlike teşkil eden trafikler arasında uygun ayırma minimumlarının uygulanmasıyla yapılan çözümleme.

çakışma ikazı / *conflict alert*

Otomatik radar fonksiyonu olarak radar hedefleri arasında mevcut minimumların altına inebileceği yönünde verilen ikaz.

çalışma ağı varlığı / *network entity*

İnternet ortamında bilgi transferi, yol bilgi değişiklikleri ve yönetim protokolleri operasyonu sorumluluğunu kapsayan bilgisayar tabanlı çalışmaların fonksiyonel bir kısmı.

çamur zemin / *mud ground*

Zemin emniyet gerilmesi 0 kg/cm² olan bataklık, organik zeminler.

çarpışma riski / *risk of collision*

Ciddi çarpışma risklerinin ortaya çıktığı, uçakların yakın geçme durumlarının risk sınıflandırması.

çatlak / *crack*

Doğal sebepler, trafik etkisi ya da alttaki bir tabakadan yansıma sebebiyle kaplama içinde meydana gelen ayrılma.

çeki demiri / *tow-bar*

Uçak ile uçak itme/çekme aracı arasına takılarak uçağın itilmesi ve çekilmesi işlemlerinde kullanılan teçhizat.

çeyrek çember / *quadrant*

Merkezinde seyrüsefer yardımcısı olan, saat yönünde manyetik kuzeyden itibaren 4 dilime ayrılmış bir daireyi ifade eder. Bunlar sırasıyla: KD (Kuzeydoğu çeyreği) 000-089, GD (Güneydoğu çeyreği) 090-179, GB (Güneybatı çeyreği) 180-269, KB (Kuzeybatı çeyreği) 270-359.

çift-motor hava araçları için yedek yol boyu havaalanı / *ETOPS (extended-range twin-engine operation performance standards) enroute alternate*

Yol boyu ETOPS operasyonları esnasında hava aracının motor arızası ya da diğer anormal durumlar ya da acil durum koşullarında inebileceği uygun/elverişli yedek meydan.

çimento / *cement*

Ana hammaddeleri kalkerli kil olan ve mineral parçalarını (kum, çakıl, tuğla vs.) yapıştırımda kullanılan bir malzeme.

çok yönlü ışıklar / *omnidirectional lights*

Pist kenar, taksi kenar ışıkları gibi her yöne ışık verebilen armatürler

çoklu kanal izleme / *multi channel tracking(MCT)*

Radarlardan gelen ham bilgileri işleyerek plot bilgisine dönüştüren sistem.

çoklu radar izleme / *multi radar tracking (MRT)*

MCT'den gelen radar plot bilgisini iz bilgiye dönüştürerek kontrolörlerin önündeki display'lere ve FDP'ye aktaran sistem.

çökme deneyi / *slump test*

Beton kıvamını belirlemek için yapılan deney.

çökme konisi / *slump cone*

Çökme deneyinde kullanılan, kesik koni biçiminde, iki ucu açık metal alet.

çöp arabası / *garbage cart*

Uçaklardan çıkan çöplerin çöp mahalline taşınması için kullanılan kapalı ve muhafazalı araç.

çözüm önerisi / *resolution advisory*

TCAS cihazı tarafından uçakların çarpışma riskine karşı, pilota sunulan çözüm önerisi.

D**dağıtım zamanı** / *delivery time*

Kontrolör tarafından gönderilen mesajın uçuş ekibinin eline geçmesi için geçen süre.

dahili test ekipmanı / *built-in test equipment*

Sürekli temel üzerinde izleme yapabilmek için doğru operasyonu sağlayan elektronik ekipmandaki içsel kontrol birimleri.

dansite oranı / *density ratio*

Yoğunluk oranı.

dayanıklılık / *durability*

Yapı malzemelerinin ve yapıların işlemlerini uzun yıllar boyu bozulmadan yerine getirmeleri.

de-/anti-icing aracı / *de-/anti-icing vehicle*

Buzlanmayı çözücü/önleyici kimyasal maddelerin uçaklara uygulanması için kullanılan özel donanımlı araçlar.

degradasyon / *degradation*

Atmosferik, hidrolik, biyolojik ve diğer faaliyetler sonucunda kayaların, sarp kayalıkların, yeryüzü katmanlarının ve akarsu yataklarının aşınması ve ayrışması.

değiştirme noktası / *change-over point*

Bir hava yolunda seyir halindeki hava aracının arkasında kalan seyrüsefer yardımcı cihazının kapsama alanından çıkıp üzerine doğru uçuğu seyrüsefer yardımcı cihazının kapsama alanına girdiğini gösteren, haritalarda işlenmiş noktalar.

Denetim Çalışma Grubu

Denetim Çalışma Grubu / *Auditing Workgroup*

Hava meydanlarında faaliyette bulunan kurum/kuruluş personeline MSHGP çerçevesinde sivil havacılık güvenliğinin uygulanıp uygulanmadığını denetleme, inceleme, test ve araştırma yapmak üzere, EADUK'un koordinesinde ve onaylamasıyla oluşturulan komisyon.

deniz mili / *nautical mile*

Havacılıkta da kullanılan, 1852 m uzunluğa eşit ölçüm birimi.

derece eğitimi / *rating training*

Hava trafik kontrolörünün derece alabilmesi için verilen eğitim.

derecelendirme / *rating*

Hava trafik kontrolörüne kontrol ünitesinin bir veya birden fazla bölümünde çalışabilmesi için, her yıl periyodik sınavlarla otorite tarafından verilen yeterlilik belgesi.

derin kazan / *deep base*

Gömülü tip pist aydınlatma armatürlerinin montajında kullanılan ve içerisine izalasyon trafolarının da yerleştirilebildiği montaj kazanları.

derz dolgusu / *joint sealant*

Derz kesme işleminden sonra sıra derzlerin esnek bir malzeme ile doldurulması işlemi.

destilasyon / *distillation*

Asfaltın damıtılması.

devam edin / *go ahead*

devamlı kırmızı ışık / *continuous red light*

Uçuştaki hava aracı için “diğer hava aracına yol ver ve tur atmaya devam et”, yerdeki hava aracı için ise “dur” anlamına gelen işaret.

devamlı yeşil ışık / *continuous green light*

Uçuştaki hava aracı için “iniş serbest”, yerdeki hava aracı için “kalkış serbest” anlamına gelen işaret.

devir modu / *circuit mode*

Tahsis edilen iletim yolunun kullanılmasına olanak veren haberleşme ağının konfigürasyonu.

devir modu kanalı / *circuit mode channel*

Havacılık Mobil Uydu Hizmetinde C kanalı ikili ses ya da bilgi haberleşmesi sağlamak için kullanılır. Çünkü herhangi verilen bir kanal sadece bir yönde trafik geçirebilir. C kanalları biri üst hat diğeri alt hat olmak üzere çift olarak tahsis edilir.

devir zamanı / *release time*

Bir uçağın diğeri bir hava trafik kontrolörü ya da ünitenin kontrolüne devredileceği zaman.

devlet emniyet programı / *state safety programme*

Emniyetin geliştirilmesini hedefleyen entegre bir mevzuat ve faaliyetler grubu.

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü / *State Airports Authority*

Havaalanlarının işletilmesi ve hava seyrüsefer hizmetlerinin sağlanmasından sorumlu kuruluş.

devlet uçağı / *state aircraft*

Devletin askerî, güvenlik ve gümrük hizmetlerinde kullandığı hava aracı.

devreden ünite / *transferring unit*

Bir hava aracına, uçuş güzergâhı boyunca, hava trafik kontrol hizmeti sağlayacak diğeri bir üniteye hava

trafik kontrol hizmeti sağlama sorumluluğunu transfer eden hava trafik kontrol ünitesi.

dış hat uçuşları / *international flights*

Zorunlu inişler dışında, ülke sınırları dışında bir veya daha fazla ülkeye yapılan seferler.

dış marker / *outer marker*

Pist sonundan 5-7 mil uzaklığa yerleştirilen seyrüsefer yardımcı cihazı.

dikey ayırma / *vertical separation*

Hava araçları arasında değişik irtifa ya da uçuş seviyeleri tahsis edilmek suretiyle sağlanan ayırma. (ICAO) hava araçları arasında dikey mesafe birimleri ile ifade edilen ayırma.

dikey iniş/kalkış yapan hava aracı / *vertical take-off and landing aircraft*

Kalkış ve iniş için çok kısa pistleri veya küçük sahaları kullanarak dikey tırmanma veya alçalma yapabilen hava aracı.

dikey sapma / *vertical deviation*

Bir uçağın dikey profilde aşağı veya yukarı doğru yaptığı kaçınma hareketi.

dinamik yük taşıma yüzeyi / *dynamic load-bearing surface*

Üzerine acil durum halinde bir konma gerçekleştiren bir helikopter tarafından oluşturulan yükleri taşıyabilecek bir yüzey.

dinlemede kalın / *stand by*

direkt iniş / *straight-in landing*

Bir aletli yaklaşmayı tamamlamak için takip edilen son yaklaşma korusuyla 30 derecelik bir açılı limiti içinde aynı hizadaki piste yapılan iniş.

direkt transit yolcular / *direct transit passengers*

Vardıkları uçakla kısa bir aradan sonra aynı uçak ve aynı uçuş numarası ile seyahatlerine devam eden yolcular.

direkt uçuş / *direct flight*

İki fix, nokta ya da seyrüsefer yardımcısı arasında rota uçuşu.

direkt yaklaşma / *straight-in approach*

Son yaklaşmanın, kaide dönüşü olmadan başladığı, direkt iniş minimumlarıyla tamamlanması gerekli olmayan bir aletli yaklaşma.

dispenser (akaryakıt hidrant aracı) / *dispenser*

Apron üzerinde bulunan akaryakıt ikmal deposu ile irtibatı bulunan yakıt pit'i/valfi ile uçak arasında yakıt dolum işlemini gerçekleştiren ve üzerinde pompa, sayaç, mikro filtre, dolum hortumları gibi donanımları bulunan araç.

dispersivite / *dispersivity*

Gözenekli bir matrisin kendi içerisinden geçen bir izleyicinin yayılmasına neden olma özelliği.

diyabaz / *diabase*

Klinopiroksen, ojit, olivin, magnetit ve ilmenit içeren, yeşil renkli ve aşınma dayanımı yüksek bir kayalık.

diyorit / *diorite*

Gri, koyu gri renkli, iri ve ince taneli minerallerden oluşan, andezin, biyotit, hornblend ve piroksin ile kuvars içeren iç püskürük magmatik kayalık.

DME ayırması / *DME separation*

Hava araçları arasında DME cihazından alınan mesafe bilgisine dayalı olarak yapılan ayırma.

doğal dolgu zemin

doğal dolgu zemin / *natural filling ground*

Zemin emniyet gerilmesi 0,1-0,6 kg/cm² olan zemin.

doğal kum / *natural sand*

Silisli kütlelerin, kayaların doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan ufak, sert tanecikler.

doğal sıralama / *natural sequence*

Hava trafik kontrolörü planlamasında, uçakların bir pozisyon noktası üzerine tahmini geliş süreleri göz önüne alınarak yapılan uçuş sıralaması.

doğal zemin / *natural ground*

Arazinin hafriyatınının yapılmaması ve kotlanmamış, halihazırdaki vaziyeti, dokunulmamış ve bozulmamış zemin.

doğrudan radar veri erişimi / *direct access radar data*

RDP sisteminin bir parçası olan MRT'lerde bir sorun olduğunda MCT'den gelen radar plot bilgilerinin kontrolörlerin önündeki display'lere anında ve kesintisiz getirilmesini sağlayan bir bağlantı şekli.

doğrulamak, teyit ettirmek / *verify*

doğruluk / *accuracy*

Öngörülen veya ölçülen değer ile gerçek değer arasındaki uygunluk derecesi.

doldurulmuş uçuş planı / *filled flight plan*

Pilot veya şirket temsilcisi tarafından uçuştan önce ATS ünitesine verilmek üzere doldurulan, uçuşla ilgili ayrıntıları içeren plan.

dolgu zemin / *filling ground*

Suni olarak sıkıştırılmamış zeminler.

dolly / *dolly*

Traktörler ile çekilen ve apronda konteyner ve palet taşımacılığında kullanılan, seviyesi fazla yüksek olmayan küçük tekerlekli taşıma aracı.

don dayanımı / *frost resistance*

Agreganın don ve çözümlerde ufalanmaya karşı dayanıklılığının belirlenmesine ve değişen hava şartlarında agreganın göstereceği dayanımın tespitine yönelik deney.

dozaj / *dosage*

Ayarlama, düzenleme.

drenaj / *drain*

Tanka alınan yakıtta atmosferik olaylar nedeniyle oluşan serbest suyun sistemden alınması.

dry-lease / *dry-lease*

SHT 120.95'e göre; bir hava aracının, kiracının işletme ruhsatı altında işletildiği kira anlaşması.

durma barları ışıkları / *stop bars lights*

Düşük görüş şartlarında, piste giriş noktalarında uçağı bekletmek üzere taksi yolu üzerine tesis edilen, kule kontrolörleri tarafından geçiş izni verildiğinde sönen, diğer zamanlarda ise geçişe kapalı olduğunu belirtmek üzere sürekli yanan, kırmızı renkli ışıklar.

durma uzantısı / *stopway*

Vazgeçilen bir kalkış halinde uçağın durdurulabileceği uygun bir alan olarak hazırlanmış, mevcut kalkış pistinin sonunda ve yerde bulunan belirli bir dikdörtgen saha.

durma uzantısı ışıkları /
stopway lights

Durma uzantısını belirlemek üzere, pist kenar ışıkları ile aynı hizada yerleştirilen, kalkış istikametine bakan, kırmızı renkli ışıklardır.

durum göstergesi /
attitude display indicator

Uçakların uzunlamasına ve yanlamasına rotasyonunun uçuş cihazlarından takip edilebilmesini sağlayan gösterge.

düktilite /
ductility

Standart kalıpta bitümün çekilerek uzaması.

düşük görüş operasyonları /
low visibility operations

Düşük görüş şartlarında hava trafik akışını ve emniyetini sağlayan operasyonların bütünü.

düşük nokta /
low point

Hidrانت boru hattının en düşük noktası.

E**eğilme-gerilme dayanımı /**
flexural-tensile strength

Üç noktadan yüklenen basit kiriş ile betonun eğilme ve gerilme dayanımının belirlenmesini kapsayan deney.

eğim mesafesi /
slant range

Uçuştaki bir uçakla yer cihazı (radar, DME) arasındaki gerçek direkt mesafe.

eğitim çalışma grubu /
training working group

Hava meydanlarında faaliyette bulunan kurum/kuruluş personeline MSHGEP çerçevesinde eğitim veren, eğitimleri takip eden EADUK'un koordinesinde ve onaylamasıyla oluşturulan komisyon.

eğitim kuruluşu /
training institution

Eğitim talimatına göre havacılık kuruluşları veya gerçek kişilere eğitim vermek üzere SHGM tarafından yetkilendirilmiş kuruluş.

eğitimci /
trainer

Gerçek kişilere eğitim talimatı kapsamında eğitim verecek ve SHGM tarafından yetkilendirilmiş kişi.

eğitimci eğitmeni /
trainer of trainers

Gerçek kişilere veya eğitimcilere eğitim talimatı kapsamında eğitim verecek ve Genel Müdürlük tarafından yetkilendirilmiş kişi.

eğitimcinin eğitimi sertifikası /
training of trainer certification

Eğitim verilebilirliğiyle ilgili Millî Eğitim Bakanlığı veya Yükseköğretim Kurumları veya Millî Eğitim Bakanlığında onaylı kuruluşlar tarafından verilen belge.

ekipman kapasitesi /
equipment capacity

ATC sistemleri tarafından taşınabilir en fazla trafik sayısı.

el bagajı /
cabin baggage

Bir hava aracının kabin bölümünde taşınan bagaj.

el kitapları /
manuals

Ulusal ve uluslararası havacılık kuralları ve mevzuatlar esas alınarak

el tipi metal arama dedektörü

hazırlanan, operasyonu tanımlayan kapsamlı dokümanlar.

el tipi metal arama dedektörü / hand-held metal detector

Güvenlik kontrol noktalarında veya gerekli görülen diğer yerlerde, yolcu ve personelin geçişlerinde güvenlik taramasının bölgesel yapılabilmesi amacıyla sadece metale duyarlı olan dedektör.

elastisite modülü / modulus of elasticity

Statik hesaplamada bir gerilimin, kısalma ya da eğilme miktarına bölünmesi ile bulunan değer.

elek analizi / sieve analysis

Laboratuvar ölçekli bir çeneli kırıcıda verilen malzeme karışımının parçacık boyutunun küçültülmesi ve küçültülen parçacıkların eleklerden geçirilerek parçacık boyut dağılımının hesaplanması.

elipsoit yükseklik (geodetik yükseklik) / ellipsoid height (geodetic height)

Söz konusu noktanın içinden elipsoit dış dikme boyunca ölçülen, referans elipsoit ile ilgili yükseklik.

emniyet / safety

İnsan veya maddi varlıkların zarara uğrama olasılığının kabul edilebilir bir düzeye indirilmesinin ve bu düzey veya altında kalıcılığının sağlanmasının sürekli bir tehlike tanımlama ve risk yönetim süreci yoluyla sağlandığı durum.

emniyet ikazı / safety alert

ATC tarafından, kontrolü altındaki uçaklara yayımlanan bir ikaz.

emniyet programı / safety programme

Emniyet düzeyini arttırmayı amaçlayan birleştirilmiş düzenleme ve faaliyetler bütünü.

emniyet riski / safety risk

Emniyet ile ilgili bir tehlike sonucunun, öngörülebilir en kötü durum referans alınarak tahmin edilen gerçekleşme olasılığı ve şiddetinin birleşimi.

emniyet sahası / safety area

Hava seyrüsefer amaçlı gerekli olanlar dışında, manialardan arındırılmış olan FATO'yu çevreleyen bir heliport üzerinde bulunan ve kazaen FATO'dan sapan helikopterlerin hasar görme riskini azaltmayı amaçlayan belirli bir alan.

emniyet yönetim sistemi / safety management system

Emniyet yönetimi için gerekli organizasyonel yapı, izlenebilirlik, politika ve yöntemlere ilişkin sistematik yaklaşım.

en son tahsis edilen irtifa / last assigned altitude

ATC tarafından tahsis edilen ve pilot tarafından anlaşıldığı belirtilen en son irtifa veya uçuş seviyesi.

engellenmiş / blocked

Radyo yayınlarının bozulduğu ya da engellendiği durumlarda kullanılan terim.

esas dönüş / base turn

İlk yaklaşma safhası boyunca uzaklaşma başı, (outbound track) sonu ile ara ya da son yaklaşma safhası arasında hava aracı tarafından pist doğrultusunu karşılamak amacıyla yapılan dönüş yöntemi.

eşik / threshold

Pistin iniş için kullanılacak bölümü-

nün başlangıcı.

eşik üzerindeki minimum göz yüksekliği / *minimum eye height over threshold (meht)*

Havaalanını kullanan uçakların sınıfına göre, emniyetli bir eşik geçişini sağlamak üzere önceden belirlenenen, uçak pilotunun gözü ile eşik arasındaki yükseklik mesafesi.

evrensel erişim alıcı/vericisi / *universal access transceiver*

ADS-B veri iletimi için 1.041667 Mbit/s modülasyon oranı ile 978 Mhz frekansında çalışan bir yayın veri hattı.

evrensel zaman koordinasyonu / *universal time coordinated*

Saniye artışıyla ayarlanan ve sivil havacılıkta temel alınan otomatik zaman ölçeği.

F

farklı küresel konumlandırma sistemi / *differential global positioning system*

Küresel konumlandırma sisteminin çözüm doğruluğunu geliştirmek için kullanılan bir teknik.

farklı küresel seyrüsefer uydusu sistemi / *differential global navigation satellite system*

Bir veya daha fazla bilinen noktadaki pozisyon hatalarının belirlenmesi ve pozisyon doğruluğu için bir başka sistemden alınan bilgilerin iletilmesini amaçlayan bir sistem.

fasilite / *facility*

Özel bir amaç için yapılmış bina, ekipman veya üniteler.

Federal Havacılık İdaresi / *Federal Aviation Administration*

Sorumluluğu sivil havacılık güvenliği olan kurum, Amerikan hükümetinin bir parçası olarak 1958 yılında kurulmuş olup fonksiyonları; ulusal savunma gereklerini ve güvenliği göz önüne alarak sivil havacılığın düzenlenmesi, yeni teknolojiler kullanılarak havacılığın geliştirilmesi, sivil ve askerî uçakların kontrolünün ortak bir sistemde yapılması, ulusal hava sahası sistemi konusunda yapılan araştırmalar ve ticari uzay taşımacılığının düzenlenmesi olarak sıralanabilir.

FIC (Uçuş Bilgi Merkezi) Birimi / *FIC (Flight Information Center) Unit*

Uçuş bilgi ve ikaz hizmeti sağlamak üzere kurulmuş ve Türk hava sahasını veya havaalanlarını kullanmak suretiyle IFR/VFR olarak gerçekleştirilen OAT/GAT kapsamındaki tüm uçuşların verilen uçuş müsaadeleri (permi) ve sunulan uçuş planlarına (FPL) uygunluğunun takibi, SHGM'ce verilen yetkiye istinaden gerektiğinde SHGM adına permi verilmesi ile Hava Arama ve Kurtarma (SAR) Hizmetlerinin koordine edilmesi ve yürütülmesinden sorumlu AIM hizmetleri memurları/personelinin çalıştığı, hizmet sağlayıcı kuruluş DHMİ'deki hizmet/görev birimi.

filler / *filler*

200 mm altında kalan malzeme (asfalt için).

filo / *fleet*

İşletmecinin kendi malı veya kiralandığı tüm hava araçlarının adet ve tip olarak ifadesi.

final

final / *final*

Aletli veya göreerek yaklaşma yapan bir uçağın iniş için pisti karşıladığı hat.

finişer / *finisher*

Asfaltın son işlemini yapan makine.

FOD temizlik aracı / *FOD clean-up chart*

PAT sahalarının FOD'dan arındırılması için kullanılan özel donanımlı temizlik aracı.

fork lift / *fork lift*

Yüklerin istiflenmesinde ve kısa mesafe taşımalarında kullanılan, yükü kaldırma/indirme, ayrıca taşıma özelliğine sahip olan özel donanımlı araç.

foseptik aracı / *septic tank*

Uçaklardan foseptiğin boşaltılarak götürülmesi için kullanılan özel donanımlı araç.

frenleme (iyi, orta, zayıf, hiç) / *breaking action (good, fair, poor or nil)*

Pilota havaalanı hareket sahası üstündeki frenleme derecesini, koşullarını belirten rapor.

FRUIT / *false replies from undesired interrogator transmissions*

Bir uçağın birden fazla anten tarafından sorgulanması durumunda, başka bir sorgulama nedeniyle transponder cevap sinyalinin beklenen süreden daha önce alıcıya gelmesi olayı.

G

gabro / *gabbro*

Amfibol, piroksen ve az miktarda olivin gibi mineraller içeren, silika oranı düşük, iç püskürük magmatik kayalık.

gai / *gai*

Granülometrisi ile diğer koşulları belli olan doğal kum, doğal çakıl veya kırmataş ile az miktarda bağlayıcı ince malzemeden oluşan dolgu malzemesi.

garbling / *garbling*

Birbirine yakın azimut ve mesafede bulunan hedeflerden alınan transponder cevap sinyallerinin iç içe girmesi durumu.

gaz beton (gözenekli beton) / *aerated concrete*

İnce ve silisli bir agrega ve inorganik bir bağlayıcı ile hazırlanan karışımın, gözenek oluşturucu bir madde katılarak hafifletilmesi yolu ile elde edilen hafif beton.

gece / *night*

ICAO'ya göre; akşam alacakaranlığının bitimi ile sabahın başlangıcı arasındaki saatler veya otorite tarafından belirlenmiş gün batımı ile gün doğumu arasındaki zaman dilimi.

gecikme / *delay*

Merkezî akış yönetim birimi (CFMU) tarafından belirlenen kalkış zamanı ile operatörün talep ettiği ilk kalkış zamanı arasındaki fark.

gecikme nedenleri / *causes of delay*

geçerli (cari) uçuş planı / *current flight plan*

Müteakip müsaadelerle yapılan değişiklikleri de içeren uçuş planı.

geçici üs / *temporary base*

Ana üs veya üslerin dışında, uçuş

harekâtının devamlılığı için, uçucu ekip üyesinin uçuş görev süresinin başlayıp sona erdiği ve uçucu ekip üyesine, ortaklığın uygun konaklama tesisi ve iâşe imkanı sağlamakla yükümlü olduğu, uçucu ekiplerin geçici bir süre kalacağı, ortaklık tarafından belirlenen yurt içi ve/veya yurt dışındaki yerleşim merkezi.

geçici üs süresi / *temporary base time*

Geçici üslerde, her bir uçucu ekip üyesi için 7 günden çok, 30 günden az süre ile kalmalı olan görev süresi.

geçirimlilik katsayısı / *(coefficient of) transmissivity*

Birim hidrolik eğim altında bir akiferin birim genişliğinden suyun transfer edilme hızı.

geçirimsiz formasyon / *aquiclude*

Birbiriyle bağlantılı boşlukları bulunmayan ve bu nedenle su alıp veremeyen formasyon.

geçiş eğitimi / *transition training*

Belirli simülasyon metotlarıyla, temel eğitim esnasında teorik bilgi ve anlama yeteneklerinin pratik uygulamalarla gerçekleştirilmesi.

geçiş izi mesafesi / *cross track distance*

İstenilen rotanın havayolunun sağına ve soluna olan dikey mesafesi.

geçiş süresi (ışık) / *switch-over time (light)*

Belirli bir yönde ölçülen fiili ışık yoğunluğunun, ışık %25'lik veya üzeri yoğunluklarda çalıştırıldığı durumlarda, bir güç kaynağı değişikliği sırasında %50'den düşmesi ve tekrar %50'ye ulaşması için gereken süre.

geçiş (intikal) irtifası / *transition altitude*

Bu irtifa ve altında hava araçlarının irtifalara göre kontrol edildiği irtifa.

gelişmiş yüzey hareketleri rehberlik ve kontrol sistemi / *advanced-surface movement guidance and control system*

Havaalanı operasyonel görüş seviyesi içinde tüm hava koşullarında, gerekli emniyet seviyesini de teşkil ederek, beyan edilen yer hareket oranının sürdürülebilmesi için uçak ve araçların kontrolü ile gözetim ve kılavuzluk sağlayan bir sistem.

gemi üzeri heliport / *shipboard heliport*

Gemi üzerinde özel olarak helikopter operasyonları için tasarlanmış veya özel olarak bu iş için tasarlanmamış olup geminin bir helikopteri taşıyabilecek bir alanının uygun hale getirilmesiyle oluşturulan heliport.

genel hava trafiği / *general air traffic*

ICAO kural ve uygulamalarının tüm uçuşları kapsamı.

genel havacılık / *general aviation*

Ücret karşılığı veya kiralama yolu ile yapılan tarifeli ve tarifersiz hava taşımacılık faaliyetleri dışında eğitim ve sportif amaçlı faaliyetler, hava taksi, vb. tüm sivil havacılık faaliyetleri.

genleşme derzi / *expansion joint*

Beton tam kürünü aldıktan sonra ortam sıcaklığına bağlı olarak genleşmesi ya da çekmesi ile betonda istenmeyen çatlaklar oluşmasını engellemek için betonun yapısına göre ortalama 30 metre aralıklarda bırakılan derzler.

geodetik başlangıç noktası

geodetik başlangıç noktası / geodetic datum

Küresel referans sistemi/çerçevesi bakımından yerel referans sisteminin yerinin ve yönünün tanımlanması için gerekli minimum parametreler seti.

geoid / geoid

Kıtalar boyunca kesintisiz olarak uzanan, düzeltilmemiş ortalama deniz seviyesi (MSL) ile çakışan dünyanın çekim alanındaki eşit potansiyelli yüzey.

geoid dalgalanma / geoid undulation

Geoidin, matematiksel referans elipsoidinin üzerindeki (pozitif) veya altındaki (negatif) mesafesi.

gerçek hava hızı / true air speed

Yoğunluk ve ısı etkileri de hesap edilerek, bir uçağın gerçek hava süratini ifade eden bir terim.

gerçek iniş zamanı / actual time of arrival

Bir uçağın kesin olarak iniş yaptığı, gerçek iniş zamanı.

gerekli muhabere performansı / required communication performance

Hava trafik yönetimi (ATM) fonksiyonlarını desteklemek amacıyla belirlenmiş operasyonel muhabere gerekliliklerinin tanımı.

gerekli seyrüsefer performansı / required navigation performance

Tanımlanmış bir hava sahası içinde seyrüsefer faaliyeti için gereken performans gereklilikleri.

gerekli seyrüsefer performansı tipi / required navigation performance type

Tüm uçuş süresince, uçuşların asgari

ri %95 oranında arzu edilen pozisyonundan deniz mili olarak uçulması gereken mesafeyi belirten değer.

gidiş dönüş uçuşu / turnaround flight

Bir uçuşu bitiren ve akabinde yükünü tümüyle değiştirmesini müteakip başka bir uçuşu gerçekleştiren bir uçak.

gidiş meydanı / destination aerodrome

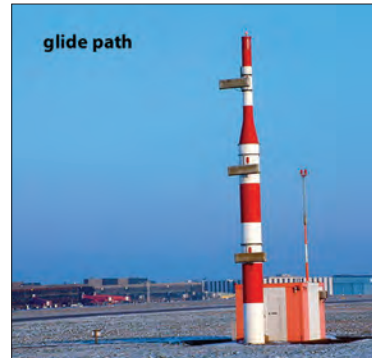
Bir uçuş için belirtilmiş iniş meydanı.

giriş/çıkış verileri sistemi / input/output data system

Bu sistem, hava trafik kontrol işlemlerinin yapısal modelinin 4 bileşeninden biri olup ayrıca bilgi ve cevaplamanın seçiminden sorumludur.

glide path / glide path/slope

Aletli yaklaşma sisteminin bir parçası olup piste göre dikey olarak güvenli bir süzülüş açısı ile yaklaşmayı sağlar.

gnays / gneiss

Magmatik veya tortul kayaların

gösterge sürati sapma uyumsuzluğu

yüksek sıcaklıkta bölgesel başkalaşıma uğramasından dolayı meydana gelen metamorfik kayaç.

gömülü ışık armatürleri / inset lights

Üzerinden geçilmesi durumunda uçak ya da diğer araçlara herhangi bir zarar vermeyecek şekilde tesis edilmiş olan, pist kenar, eşik, pist sonu, pist eksen, tekerlek temas, yaklaşma, taksiyolu kenar, taksiyolu eksen ve apron kenar armatürleri.

gönderici / consignor

Ürettiği veya sahip olduğu malları havayolu ile taşımak isteyen ve bu amaca uygun şekilde paketleyen kişi veya kuruluş.

gör ve kaçın / see and avoid

Meteorolojik koşullar uygun olduğunda, IFR veya VFR olarak uçan pilotlardan, diğer trafikten kaçınmak için manevra yapmalarının ve diğer trafiği takip etmelerinin (izlemelerinin) talep edilmesi.

görerek bekleme / visual holding

Havadan kolayca seçilebilen belirlenmiş bir coğrafi fix üzerinde yapılan bekleme.

görerek meteorolojik şartlar / visual meteorological conditions

Görüş, bulutlardan mesafe ve tavan olarak ifade edilen değerlerin ilan edilen asgari limitlerin üzerinde olduğu bir durum.

görerek meydan kontrol derecesi / visual aerodrome control rating

Aletli iniş, kalkış usulleri bulunmayan ve yaklaşma kontrol hizmetinin verilmediği ya da bir başka hava trafik kontrol ünitesi tarafından da bu

hizmetin sağlanmadığı, sadece görererek şartlardaki trafiklere hizmet veren havaalanlarında çalışan hava trafik kontrolörlerinin sahip olması gereken derece.

görererek uçuş kuralları / visual flight rules

Açık hava koşullarında, bir uçağın yeri görererek seyrüseferine devam etmesine izin verilen kurallar.

görererek yaklaşma / visual approach

Aletle yaklaşma yönteminin bir bölümü ya da tümü tamamlanmadığında IFR uçan hava aracının araziye (yere nazaran görsel referanslarla) görererek gerçekleştirdiği yaklaşma.

görererek yaklaşma iniş istikamet göstergesi / visual approach slope indicator systems (VASIS)

Pilotun gözü ile takip ederek, doğru bir süzülme hattıyla, uçağın tekerlek temas noktasına konmasını sağlayan ışık sistemi.

görüş açısı / bore sight

Bir antenden yayılan elektromanyetik dalganın kapsama alanı.

görüş/rüyet / visibility

Atmosferik şartlara göre tayin olunan ve mesafe birimleri ile ifade edilen, gündüzleri ışıklandırılmamış, geceleri ışıklandırılmış belirli cisimleri görüş teşhis etme kabiliyeti.

gösterge hızı / indicated air speed

Hava sürati göstergesinden okunan düzeltilmemiş hız.

gösterge sürati sapma uyumsuzluğu / indicated air speed deviation non-conformancy

Uçuşların tahmini gösterge süratleri arasında farklar olduğu durum

gözetim analiz destek sistemi-sensoru

bu farkın gösterge sürati limitlerini aşması.

gözetim analiz destek sistemi-sensoru / *surveillance analysis support system-sensor*

Radar istasyonlarında yapılan mekanik durumu da içeren performans ölçümleri.

gradasyon / *gradation*

Agrega tanelerinin büyüklüklerine göre gösterdikleri tane dağılım oranına verilen isim.

granit / *granite*

Feldspat, plajiyoklas ve kuvars ile az miktarda mika, hornblend ve piroksen içeren, sert, kristal yapılı, taneli görünümlü, asidik magmatik kayalık.

granülometri / *grading*

Kum, çakıl, kırmataş gibi yapı malzemelerinin elek analizleri sonucunda tane dağılımlarının belirlenmesi.

granülometri eğrisi / *grain size curve*

Kum, çakıl, kırmataş gibi yapı malzemelerinin elek analizleri sonucunda tane dağılımlarının belirlenmesi sonucunda çizilen grafiksel eğri.

grup / *battery*

Aynı topluluk üzerinde standardize edilmiş testlerin bütünü.

gün / *day*

00.01 UTC ile 24.00 UTC arasındaki süre.

güncel uçuş pozisyonu / *current flight position*

En son algılayıcı verilerini temel alan x, y, z koordinatlarında uçuşun son pozisyonunu temsil eder.

güncel uçuş verisi / *current flight data*

Son yapılan uçuş planı değişiklikleri

ve kontrolör müdahaleleriyle güncelleştirilen uçuş bilgisi.

gün doğumu ve gün batımı / *sunrise and sunset*

Otoritelerce karışıklıkların önlenmesi amacıyla belirlenmiş gün doğumu ve gün batımı zamanları.

güvenli kargo binası / *secured cargo facility*

Hava kargosunun hava aracına yüklenmeden önce muhafaza edildiği ve bu dokümanda belirlenmiş özelliklere uygun tesis edilmiş, güvenli hava taşımacılığı yapılmasına imkân sağlayan binaları.

güvenlik (havacılık güvenliği) / *security (aviation security)*

Sivil havacılığı, yasa dışı müdahale ve eylemlerden korumayı öngören önlemler ile insan ve araç-gereç kaynaklarının birleşimi.

güvenlik alarm durumu / *security alert phase*

MSHGP'nin 17. ekinin 7. maddesinde belirtilen derecelendirmeleri gerektiren hal.

güvenlik birimleri / *security units*

Hava meydanında güvenliği sağlamakla doğrudan görevlendirilen birimler.

güvenlik cihazı / *security equipment*

Sivil Havacılık ve tesislerine yöneltilebilecek herhangi bir yasa dışı müdahale amaçlı fiilin önlenmesi ya da tespitinde tek olarak ya da sistemin bir parçası olarak kullanılan ve kullanımını ihtisas gerektiren cihazlar.

güvenlik denetçisi / *security auditor*

Millî Sivil Havacılık Güvenliği Kali-

te Kontrol Programı'nda belirtilen uyumluluk takip faaliyetlerini yürütmek üzere görevlendirilen yetkili personel.

güvenlik denetlemesi / *security audit*

MSHGP'de yer alan hususların etkinliğinin ve uygulanırılığının görülmesi amacıyla kontrol edilmesi ve değerlendirilmesi işlemi olup, yetkili otorite adına yapılan işlem.

güvenlik incelemesi / *security inspection*

Detaylı olarak yapılacak bir çalışma ile daha önceden bildirmek koşulu ile hava meydanı, havayolu taşıyıcıları ve güvenlikle alakalı tüm birimlerin yasa dışı müdahale eylemlerine karşı aldıkları güvenlik tedbirlerinin etkinliğini görmek ve mevcut gereklerin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla yapılan işlem.

güvenlik komisyonu / *security commission*

güvenlik kontrolü / *security check*
Yasadışı eylem gerçekleştirmek için kullanılabilir silah, patlayıcı madde ve benzeri maddelerin tespit edilmesi için alınan tedbirler.

güvenlik kurulu / *security board*
Millî Sivil Havacılık Güvenlik Kurulu.

güvenlik onaylı acente (kuruluş) / *security approved agent*

Hava kargosu taşımak için yetki belgesi almış olan kargo acenteleri ile hava meydanı içi veya dışındaki kargo terminalleri, antrepo, depo, vb. yerleri kapsayan ifade.

güvenlik tahditli alan / *security restricted area*

güvenlik tatbikatı / *security exercise*

Tam kapsamlı bir güvenlik tatbikatı, farklı tür acil durumlara baş edebilmek için bir muhtemel hareket planının yeterliliğinin sağlanması amacıyla yasa dışı müdahale teşkil edecek bir eylemin senaryo dahilinde uygulanmasıdır. Kısmi bir güvenlik tatbikatı ise, farklı tür acil durumlara baş edebilmek için, haberleşme sistemi gibi muhtemel hareket planının elemanları veya unsurlarının yanıt verebilme yeterliliğinin sağlanması amacıyla, yasa dışı müdahale teşkil edecek bir eylemin senaryo edilmesidir.

güvenlik tehdit seviyesi durum tablosu / *security threat level state table*

MSHGP'nin 17. ekinin 7. maddesinde belirtilen güvenlik alarm durumlarının ilanında 9. maddede belirtilen tedbirler ile hava meydanı güvenlik alarm durumu planındaki tedbirleri gösterir tablo.

güvenlik testi / *security test*

MSHGP'de yer alan hususların tamamının veya bir bölümünün yasa dışı müdahale teşkil edecek senaryo ve sanal olaylarla test edilmesi işlemi.

güvenlik yasak bölgesi / *security forbidden zone*

Güvenlik amacıyla giriş ve çıkışları yasaklanan veya kontrol altında tutulan bina, tesis ve hava meydanının diğer bölümleri.

güvenlik yönetimi / *security management*

Güvenlik hizmetleri ve mekanizmalarının oluşturulması ve kontrolü, güvenlikle ilgili bilgilerin dağıtımı

gyro'suz yaklaşma

ve güvenlik olaylarının rapor edilmesi gibi fonksiyonlar.

gyro'suz yaklaşma / *no gyro approach*

Uçağın, kontrolörün istediği rotada uçuşunu gyro'sundaki sorundan dolayı tutturamayacağını ifade eder. Bu durumda kontrolör radarda uçağı izleyerek "sağa/sola dön" veya "dönüşü durdur" ifadeleri ile uçağı uygun rotaya oturtur.

H

haberleşme merkezi / *com-center*

Kendisine bağlı haberleşme istasyonlarının mesaj trafiğini yönlendirmekle sorumlu merkez.

haberleşme yönetim birimi / *communication management unit*

Hava-yer ya da diğer yer çalışma ağları arasında bilgi transferine olanak sağlayan birim.

hacim modülü / *bulk modulus*

Basınç yüklemesine maruz kalan bir malzemenin hacmindeki azalmayı tarif eden elastik bir özellik.

hadise / *incident*

İşletme güvenliğini olumsuz etkileyen ya da etkileyebilecek, bir hava aracının kullanılmasıyla ilişkili, kazadan (accident) farklı olarak ortaya çıkan durum.

hafif agrega / *lightweight aggregate*

Birim ağırlığı 1200 kg/m³'ü aşmayan agrega.

hangar / *hangar*

Hava meydanlarında uçakların bakım ve onarımlarının yapılması veya muhafaza edilmesi amacıyla kullanılan genellikle büyük yapı binalar.

harç / *mortar (mixture)*

Mineral esaslı bir bağlayıcı, harç kumu, su ve gerektiğinde katkı maddelerinin uygun oranlarda karışımları ile oluşturulan bir yapı malzemesi.

hareket PAT (pist-apron-taksi yolu) sahası / *movement area (runway-apron-taxiway)*

Hava araçları ve bunların faaliyetleri ile ilgili araç ve gereçlerin hareket ve park edilmesinde kullanılan asfalt, beton ve toprak yapıdaki pist, apron ve taksi yolları ile yakın çevresi.

hareket sahası / *movement area*

Bir havaalanının, manevra sahasından ve apron(lar)dan oluşan, hava araçlarının kalkışı, inişi ve taksi yapması için kullanılacak bölümü.

harekete dayalı değerlendirme ölçekleri / *behaviour anchored rating scales*

Özel yönleri temsil eden küme içinde, hareketli yönlere odaklanma performansı ölçümünde kullanılan ölçekler.

hassas aletli yaklaşma usulü / *precision approach procedure*

Operasyon kategorisine göre tanımlanan minimaları ile hassas yatay ve dikey yol gösterme/yardımları imkânı veren aletli yaklaşma usulü.

hassas olmayan aletli yaklaşma usulü / *non-precision approach procedure*

Yatay yol gösterme/yardımlı imkânı verip dikey yol gösterme/yardımlı imkânı vermeyen aletli yaklaşma usulü.

hassas tesis / *critical facility*

Hasar gördüğünde hava meydanı fonksiyonlarının ciddi şekilde aksamasına yol açacak olan ve hava meydanı içinde veya hava meydanıyla direkt bağlantılı bulunan tesis ve yerler.

hassas yaklaşma / *precision approach*

Yerde kurulan elektronik cihazlarla desteklenen aletli yaklaşma sistemi.

hassas yaklaşma hattı göstergesi / *precision approach path indicator (PAPI)*

VASIS sistemlerinin yerine geliştirilen ve çok daha keskin bir süzülme hattı bilgisini veren ışık sistemidir. Kırmızı-beyaz renklerden oluşan sistem, herhangi bir ilave teçhizata gerek duyulmaksızın, süzülme hattının üzerinde ya da altında kalındığında, doğru süzülme hattına gelmesi için yeterli bir süre öncesinde pilota uyarı bilgisini verir. Pist eşiği üzerinde emniyetli bir geçiş yüksekliği sağlar. Açık havalarda, gündüzleri eşikten 10-15 km mesafeden, geceleri ise 20-30 km mesafeden görülebilen PAPI'ler, ILS'e sahip olmayan pistlerde uzun mesafe bilgisi veren lokalizer görevi de görür.

hassas yaklaşma kategorisi / *precision approach category***hassas yaklaşma kategorisi I ışık** / *precision approach category I lighting systems*

Hassas yaklaşma pistlerinde, baret ya da calvert sistem olarak tesis edilen, eşikten itibaren 30 metre aralıklarla yerleştirilmiş, toplam 900 metre uzunluğundaki yaklaşma ışık sistemidir.

hassas yaklaşma kategorisi II ışık sistemi / *precision approach category II lighting systems*

Hassas yaklaşma pistlerinde, baret ya da calvert sistem olarak tesis edilen, eşikten itibaren 30 metre aralıklarla yerleştirilmiş, merkez hattında yer alan baret şeklindeki ışıkların beyaz renkli, merkez hattının sağ ve sol kenarında yer alan baret şeklindeki ışıkların ise kırmızı renkte olduğu, 150. ve 300. metrelerde yaklaşma hattına dik olarak tesis edilen 2 adet çapraz bar ışıklarından oluşan yaklaşma ışık sistemi.

hassas yaklaşma pisti / *precision approach runway*

Bkz. Aletli pist (instrument runway).

hassas yaklaşma radarı / *precision approach radar*

Son yaklaşma hattı boyunca uçağın teorik olarak belirlenmiş son yaklaşma hattına göre yatay ve dikey yönde sapmaları ile pist eşiğine göre pozisyonunu belirleyen radar.

hassas yaklaşmasız pist / *non-precision approach runway*

ILS/MLS gibi hassas yaklaşma sey-rüsefer yardımcıları olmayan pist.

hassas-kod / *precision-code*

Küresel konumlandırma sisteminde (GPS) Amerikan ordusunun ve yet-

hasta/engelli/yaşlı nakil aracı

kilendirilmiş kullanıcıların kullanımı için geçerli olan kod.

hasta/engelli/yaşlı nakil aracı / ambulift

Yolcu merdivenini kullanamayan, hareket kabiliyeti kısıtlı, hasta, yaşlı ve engelli yolcuların uçaktan iniş ve uçağa binışı ile PAT sahasında hava aracı - terminal arasındaki nakli için kullanılan yükselme/alçalma özelliğine de sahip özel donanımlı araç.

hat bakımı / line maintenance

Hava aracının / hava aracı parçasının onaylanmış standartlara uygun olarak hangar gerektirmeyen bakım, onarım, parça değiştirme ve hasar giderme işlemlerinin yapılması.

hata / error

Ölçülen değer ile fiziksel değer arasındaki meydana gelen farklılık.

hatalı görüntü / false plot

Uçağın gerçek pozisyonundan farklı bir pozisyonda radarda görünmesi.

hatalı iz / false track

Radar sistemindeki teknik konular-dan kaynaklanan yanlışlık.

hava-yer haberleşmesi / air-ground communication

Hava araçları ile yer istasyonları veya merkezler arasındaki iki yönlü haberleşme.

hava aracı / aircraft

Sabit yüzeyler üzerinde birtakım aerodinamik reaksiyonlarla havada tutunabilen, havadan ağır, motor gücüyle işleyen araç.

hava aracı bakım alanı / aircraft maintenance area

Uçakların bakımı amacıyla hava

meydanı dahilinde tahsis olunmuş apronları, hangarları, bina ve atölyeleri, araç park yerlerini ve bunlara bağlanan yolları da kapsayan tüm yer saha ve tesisleri.

hava aracı bakım lisansı / aircraft maintenance licence

İçeriğinde belirtilen herhangi bir hava aracı temel kategori ve hava aracı tipi için, bilgi ve bakım deneyimi olarak ilgili yönetmeliğin gereksinimlerini karşılayan personelin niteliğini gösteren belge.

hava aracı bilgileri / aircraft data
Uçak tanımlanması, uçak tipi, uçak ekipmanları ile ilgili bilgiler.

hava aracı çağrı adı / aircraft call-sign

Hava-yer muhaberesinde hava aracının tanımlanması için kullanılan isim.

hava aracı güvenlik araması / aircraft security search

Yasaklı maddelere karşı hava aracının iç ve dışının derinlemesine, çok ayrıntılı aranması.

hava aracı güvenlik kontrolü / aircraft security check

Hava aracının, yolcuların erişebilecekleri iç kısmının ve uçak altı (hold) bölümünün şüpheli nesnelere, silah, patlayıcı ve diğer tehlikeli maddelere karşı aranması.

hava aracı iletişim yöneltme ve raporlama sistemi / aircraft communications addressing and reporting system

Radyo veya uydu vasıtasıyla hava araçları ile yer istasyonları arasında kısa ve nispeten basit mesajların iletilmesini sağlayan dijital veri bağlantı sistemi.

hava aracı işleticisi / aircraft operator

2920 sayılı Kanun ile buna bağlı yönetmelik, genelge ve talimatlar çerçevesinde faaliyet gösteren; Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından onaylı geçerli ruhsat veya sertifikaya sahip gerçek veya tüzel kişiler ile yabancı sivil hava aracı siciline kayıtlı hava araçlarını işleten gerçek veya tüzel kişiler.

hava aracı kategorisi / aircraft category

Uçak, helikopter, planör ve serbest balon gibi belirli temel özelliklere göre hava aracının sınıflandırılması.

hava aracı tanıtımı / aircraft identification

Hava-yer haberleşmesinde bir hava aracının çağrı sinyali veya yerde hava trafik hizmet haberleşmesi yapan bir hava aracının tanımlanması için belirlenmiş bir harf veya rakam grubu.

hava aracı tipi / aircraft type

Hava araçlarının uygun ICAO hava aracı tanıtıcısı ile ya da ICAO tanıtıcılarının mevcut olmadığı yerlerde açık lisanla tanımlanması.

hava aracı yer kazası / aircraft land collision

Hava aracının uçuş hareketi dışında bakım, onarım, arıza giderilmesi, yerde çalıştırılması, yer araçları veya insan gücü ile yer değiştirilmesi esnasında araç çarpmaları veya yangın, tabii afetler ve diğer sebeplerle hasara uğraması veya arızalanması ile sonuçlanan olaylar.

hava aracının ATC müsaadesi dışına çıkması / aircraft out of ATC permission

Bir hava aracının, kontrolü sağlayan

ATC ünitesinin veya hava trafik hizmetlerinin tanımladığı özel koşullara uymaması durumu.

hava araç kazası / airplane accident

Uçuş hareketi esnasında, kişilerin tali nedenlerle veya kendi kendini veya birbirlerini yaralamaları veya uçuş ekibi ve yolcular için ayrılan yerler dışında saklanarak kaçak seyahat edenlerin yaralanmaları hariç olmak üzere, hava aracı içinde veya hava aracından kopan parçalar da dahil olmak üzere hava aracının herhangi bir parçasının çarpmasıyla veya hava basıncına maruz kalmak suretiyle çok ağır derecede yaralanması, motor ve aksesuarlarda meydana gelen arıza ve hafif hasarlar hariç olmak üzere hava aracının fiziksel yapısının veya performansının ve uçuş karakteristiğinin menfi yönde etkilendiği ve bunların değiştirilmesi veya tamirini gerektirecek derecede hasar ve arızalanması, hava aracının kaybolması veya enkaza ulaşılamayacak bir yere düşmesi ile sonuçlanan olaylar.

hava çarpışmalarından korunma sistemi / airborne collision avoidance system

Pilotlara, transponderle donatılmış uçaklarla olası bir çarpışmayı ikaz eden, yer cihazlarından bağımsız olarak çalışan SSR transponder sinyallerinden yararlanan bir uçak sistemi.

hava içeriği / air content

Betondaki kapalı agrega boşlukları haricinde mevcut hava hacminin beton hacmine oranının yüzdesel ifadesi.

hava kargosu

hava kargosu / *air cargo*

Havadan taşınan yükler, transit mallar, kuryeler, posta malzemeleri, diplomatik posta, fabrika ürünleri, yolcusuz bagajlar ve cenazeler.

hava personelini ikaz yayını / *notice to airmen publication*

28 günde bir yayımlanan, öncelikle pilotlar için hazırlanmış, uçuş emniyetini ilgilendiren güncel NOTAM bilgilerini ve havacılık ile ilgili diğer ilave bilgileri içeren yayınlar.

hava sahası / *airspace*

Ölçülendirme parametreleri ile tanımlanmış hacimli bir alan.

hava sahası kapasitesi / *airspace capacity*

Uçaklar arasındaki ayırma minimumları ve emniyet standartları, saha seyrüseferi direkt rotaları ve diğer faktörler göz ardı edilmeden, hava trafik kontrol sektörlerindeki trafik artış kapasitesinin belirlenmesi.

hava sahası sorumluluk bölgesi / *air space responsibility zone*

Teknik ekipmanların kullanımı sayesinde, havacılıkla ilgili hizmet sağlanabilecek hava sahası.

hava sahası yapısı / *airspace structure*

Uçuşun belli bir aşamasında, uçuş emniyetinin sağlanması amacıyla tasarlanan hava sahası bölümü.

hava sahasının esnek kullanımı / *flexible use of airspace*

Hava sahasının yalnız askerî veya sivil amaçlar için değil, kullanıcının belirleyici olması temel prensibine uygun hale getirilmesi.

hava savunma teşhis bölgesi / *air defence identification zone*

Ulusal güvenlik amacıyla; uçakların

kontrolü, teşhis ve tanımlama yapılabilmesi için belirlenmiş, yeryüzünden yukarı doğru uzanan hava sahası bölümü.

hava seyrüsefer üniteleri / *air navigation facilities*

Hava seyrüsefer amaçlı kullanılan; iniş sahası, ışıklar, meteoroloji ekipmanları, muhabere cihazları, elektrik/elektronik bütün donanımlar.

hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı / *air navigation service provider*

Hava seyrüsefer hizmetlerini sağlamakla sorumlu kamu kuruluşu DHMİ Genel Müdürlüğüdür.

hava seyrüsefer hizmeti / *air navigation service*

Uluslararası hava seyrüseferinin emniyet, düzenlilik ve etkinlik konularında sağladığı hizmeti tanımlamak için kullanılan genel bir terim.

hava seyrüsefer hizmetleri için belirlenmiş yöntemler / *procedures for air navigation services*

ICAO tarafından belirlenmiş hava trafik hizmetleri konusunda yayınlanmış yöntemler.

hava seyrüsefer komisyonu / *air navigation commission*

Prensip olarak hava seyrüseferinde uluslararası standardizasyonun sağlanması amacıyla kendi sorumluluğunda çalışmalar yapan komisyon.

hava seyrüsefer planı / *air navigation plan*

hava sürükleyici / *air entrainer*

Beton içinde çok küçük boyutlu ve eşit dağılan hava kabarcıkları oluşturarak betonun geçirimsizliğini ve dona karşı direncini ve işlenebilirliği

hava trafik hizmetleri haberleşmesi

ğini arttıran katkı malzemesi.

hava tahmini / *weather/meteorological forecast*

Belirli bir zaman ya da süre için ve belirli bir bölge ya da hava sahası bölümü içinde beklenen meteorolojik koşulları içeren rapor.

hava taksi / *air taxi / hover taxi*

Bir helikopterin yerden yaklaşık 100 feet yüksekliğe kadar gerçekleşen uçuşu.

hava tarafı / *airside*

Hava meydanında, pistleri, taksi yollarını, apronları ve bunlara bitişik sahaları ve belirli durumlarda doğrudan uçuş faaliyeti amacıyla kullanılan bina ve yapıları veya bunların bazı kısımları ve bu bölümlerin hepsine girişin kontrollü olduğu yerler.

hava trafiği / *air traffic*

Bir meydanın manevra sahasında hareket eden hava araçları ile uçuştaki hava araçların tamamı.

hava trafik akış yönetimi / *air traffic flow management*

Emniyetli, düzenli ve hızlı bir hava trafik akışına katkı sağlamak amacıyla mümkün olduğu ölçüde ATC kapasitesinden yararlanarak, trafik sayısının ilgili ATS otoritesince bildirilen kapasitelerle uygunluğunun sağlanması amacıyla verilen hizmet.

hava trafik akış yönetimi merkezi / *air traffic flow management centre*

ATC sistemlerinin yeterliliği ve havaalanı kapasitelerine uygun olarak, trafik akışının belirlenen saha ve zamanlarda idaresinin sağlandığı merkez.

hava trafik emniyeti elektronik personeli / *air traffic safety electronics personnel*

Hava trafik yönetimi dahilinde bulunan haberleşme, seyrüsefer, radar ve bilgi işlem sistemlerinin çalıştırılması ve bakımından sorumlu olarak lisanslı ve bu lisansa işlenmiş derece veya derecelere verdiği yetkiler dahilinde doğrudan hizmet veren personel.

hava trafik hizmet yolu / *air traffic service route*

İçinde hava trafik hizmetinin sağlandığı, trafiğin akışı için dizayn edilmiş havayolu, tavsiyeli yol, kontrollü/kontrolsüz yol, geliş/gidiş yolları vb. kategorilere ayrılan yollar.

hava trafik hizmeti / *air traffic service*

Uçuş bilgi hizmeti, ikaz hizmeti, hava trafik tavsiye hizmeti ve hava trafik kontrol hizmeti (saha kontrol hizmeti, yaklaşma kontrol hizmeti, meydan kontrol hizmeti) için kullanılan genel bir terim.

hava trafik hizmetleri haberleşmesi / *air traffic services communication*

Uçuş emniyetini etkileyebilecek fak-

hava trafik hizmetleri hava sahaları

törlerin, meteorolojik bilgilerin, pozisyon raporlarının iletilmesi.

hava trafik hizmetleri hava sahaları / *air traffic services airspace*

Alfabetik sıraya göre düzenlenmiş, içerisinde özellikli uçuşların operasyon yapabildiği, özellikli hava trafik hizmetlerinin ve uçuş kurallarının uygulandığı hudutları belirlenmiş hava sahaları.

hava trafik hizmetleri rapor ofisi / *air traffic services reporting office*

Hava trafik hizmetleri ile ilgili raporlarla uçuş öncesi yayımlanan planları almak üzere tesis edilmiş ünite.

hava trafik hizmetleri ünitesi / *air traffic services unit*

Hava trafik kontrol ünitesi, uçuş bilgi merkezi veya hava trafik hizmetleri rapor ofisi hizmetlerinin verildiği birim.

hava trafik kontrol hizmeti / *air traffic control service*

Hava araçları ile hava araçları arasında, manevra sahasında hava araçları ile manialar arasında çarpışmaları önlemek; hızlı, emniyetli ve düzenli bir trafik akışı sağlayarak muhafaza etmek amacıyla verilen hizmet.

hava trafik kontrol merkezi / *air traffic control centre*

Coğrafi olarak ayrılmış bölgelerde, hava trafik kontrol hizmeti veren ünite.

hava trafik kontrol müsaadesi / *air traffic control clearance*

Bir hava trafik kontrol ünitesi tarafından hava araçlarının belirlenmiş özel durumları için verilen onay.

hava trafik kontrol sistemlerinin bütünleşmesi / *integration of ATC systems*

Hava trafik kontrol sistemlerinden üst düzey yarar sağlamak için tüm meydan ve havalimanlarında aynı tip seyrüsefer yardımcı cihazı ve elektronik altyapısının kullanılması.

hava trafik kontrol talepleri / *air traffic control requests*

Pilotun, hava trafik kontrol ünitesinden uçağın seyrüseferi ile ilgili talepleri.

hava trafik kontrol talimatları / *air traffic control instructions*

Pilota kontrolör tarafından uygulaması için verilen talimatlar.

hava trafik kontrol ünitesi / *air traffic control unit*

Saha kontrol merkezi, yaklaşma kontrol ünitesi ve meydan kontrol kulesi için kullanılan genel bir terim.

hava trafik kontrolörleri için İngilizce yeterlilik testi / *proficiency test in English language for ATCOs*

Hava trafik kontrolörlerinin, ICAO standartlarına uygun olarak İngilizce yeterliliklerini tespit amacıyla tasarlanmış test.

hava trafik kontrolörü / *air traffic controller*

Hava trafik kontrolör lisansına haiz ve bu lisansa hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından işlenmiş derece veya derecelerin verdiği yetkiler dahilinde doğrudan hava trafik kontrol hizmeti veren kişi.

hava trafik kontrolörü eğitimi / *ATCO training*

Avrupa Sivil Havacılık Konferansı Sahası için yaratılan bu projeler; eği-

tim örnekleri, testler ve performans konularını içermektedir.

hava trafik kontrolörü lisansı /
air traffic controller license

Temel hava trafik eğitimini tamamlayan bir aday hava trafik kontrolörünün yeterlilik düzeyini tespit etmek amacıyla yapılan sınav sonucunda başarılı olanlara verilen yeterlilik belgesi.

hava trafik kontrolü radar
bikin sistemi / *air traffic control radar beacon system*

Sorgulama metodu ile çalışan (alıcı/verici ve transponder olması gerekir) gözlem radar sistemi.

hava trafik kontrolünün karmaşıklığı /
air traffic control complexity

Hava trafiğindeki yoğunluk veya hava sahası karmaşıklığı sebebiyle hava trafiğinin kontrol yükünün artması.

hava trafik kontrolünün koordinasyonu /
air traffic control coordination

ATC üniteleri, kontrolörler veya ilgili otorite arasında koordinasyonun sağlanması.

hava trafik tavsiye hizmeti /
air traffic advisory service

Uçuşun ve uçağın manevralarının emniyetli bir şekilde yapılabilmesi için pilota verilen tavsiye/ bilgi hizmeti.

hava trafik yönetimi /
air traffic management

Operasyonların tüm safhaları sırasında, uçakların güvenli ve etkin hareketlerini sağlamak için gerekli olan fonksiyonlarının (hava trafik hizmetleri, hava sahası yönetimi ve

hava trafik akışı yönetimi) bir araya gelmesi.

hava trafik yönetimi radar takip ve sunucu sistemi /
air traffic management radar tracker and server system

Eurocontrol'ün özel sektöre geliştirdiği radar data işleme sistemi (HW-SW).

hava transit rotası /
air transit route

Helikopterlerin havadaki transit hareketi için oluşturulmuş, yüzeydeki belirli bir yol.

hava-yer haberleşmesi /
air-ground communication

Hava araçları ile yer yüzeyinde bulunan istasyonlar ya da merkezler arasındaki iki yönlü haberleşme.

hava-yer kontrol radyo istasyonu /
air-ground control radio station
Belirlenmiş bir alanda bir hava aracının operasyonu ve kontrolüne ait haberleşmenin gerçekleştirilmesi için tesis edilmiş havacılık haberleşme istasyonu.

havaalanı /
airport/aerodrome

Bütünü ya da bir bölümü içinde hava araçlarının iniş, kalkış ve yer hareketlerini gerçekleştirebilmeleri için karada veya suda oluşturulmuş, (bina, tesis ve teçhizatla donatılmış) tanımlanmış saha.

havaalanı aydınlatması

havaalanı aydınlatması / *airport lighting*

Bir hava alanına yerleştirilmiş, farklı aydınlatma sistemlerinin tümü.

havaalanı aydınlatma kontrol sistemi / *airfield lighting control system*

Havaalanı pist aydınlatma sistemleri içerisinde yer alan bütün armatürlerin (yaklaşma, pist, taksi, apron, vb.) kuleden kumanda, kontrol edilebilmesi ve pist aydınlatma ışıkları ile trafik akışının hızlandırılmasını temin etmek üzere geliştirilen yazılım ve donanım sistemlerinin tamamı.

havaalanı bıkını / *aerodrome beacon*

Bir meydanın yerinin havadan görülebilmesi amacıyla kulenin üzerine tesis edilmiş, her yöne ışık verebilen lamba.

havaalanı gözlem radarı / *airport surveillance radar*

10 NM yarıçaplı (18 km) bir alan içerisinde iniş, kalkış ve geçiş bölgesindeki uçaklara operasyonel hizmet vermek için kullanılan radar.

havaalanı güvenlik alarm durumu planı / *airport security alert phase plan*

MSHGP'nin 17. eki doğrultusunda mülki idare amirliğince hazırlanması gereken plan.

havaalanı güvenlik planları / *airport security plans*

Hava meydanında kullanılan, hava meydanı güvenlik programı, acil durum planı, muhtemel harekât tarzı planı, havacılık işletmeleri güvenlik planları.

havaalanı güvenlik programı / *airport security programme*

Havaalanı sınırları içerisinde, sürekli, yeterli ve istenilen seviyede güvenliğin sağlanabilmesi amacıyla, mevcut personel, araç, gereç ve teçhizatın sağlanmasını belirleyen ve bu konudaki tüm faaliyetlerin akışını düzenleyen talimat.

havaalanı işletmecisi / *airport operator*

Havaalanı işletiminden sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel tüzel kişiler.

havaalanı kapasitesi / *airport capacity*

Havaalanı işleticileri tarafından, belirlenmiş bir zaman dilimi içerisinde hizmet verilebilecek uçak sayısının, teknik altyapı ve pist kapasitesi faktörleri esas alınarak belirlenmesi.

havaalanı kareli haritası / *airport grid map*

Havaalanı, referans noktası merkez olmak üzere 8 km yarıçaplı alan içinde yangın söndürme araçlarının herhangi bir noktaya kısa sürede ulaşmasını sağlamak için, numaralandırılıp havaalanının karelere ayrılmış haritası.

havaalanı kullanıcıları / *airport users*

Hizmet üretmek için havaalanı tesis ve kolaylıkları ile altyapısını kullanan kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel tüzel kişiler.

havaalanı rakımı / *aerodrome elevation*

İniş alanının en yüksek noktasının rakımı.

havaalanı referans noktası / *aerodrome reference point*

Bir havaalanının tayin edilmiş çoğrafi konumu.

havaalanı sertifikası / *aerodrome certificate*

Bir havaalanının işletimi için ilgili otorite tarafından geçerli mevzuat çerçevesinde düzenlenen bir sertifika.

havaalanı tanıtma ışığı / *aeronautical beacons*

Havaalanının yerini belirlemek üzere, kara meydanlarında yeşil-beyaz, su meydanlarında ise sarı-beyaz renkte, dakikada 20 ila 30 arasında yanıp sönen veya yer değiştiren (dönen) ışık sistemidir.

havaalanı tanıtma levhası / *aerodrome identification sign*

Havaalanının havadan tanınmasına yardımcı olacak, bir havaalanına yerleştiren bir levha.

havaalanı terminal işletme ruhsatı / *airport terminal operation permit*

SHGM tarafından havaalanı terminallerinin açılıp faaliyet gösterebilmesi için verilen izin.

havaalanı terminali / *airport terminal*

Uçağın geliş ve gidiş hizmetleri için kullanılan tüm binalar.

havaalanı trafiği / *airport traffic*
Havaalanı trafiği aşağıdakilerin bir veya ikisini kapsar;

A) Uçak hareketleri.

B) Havaalanına gelen ya da havaalanından giden yolcular ve yük (kargo, posta, bagaj).

havaalanı trafik yoğunluğu / *aerodrome traffic density*

A) Hafif: Trafiğin en yoğun olduğu saatlik ortalama hareket sayısının

pist başına 15'ten fazla olmadığı veya tipik olarak 20 toplam havaalanı hareketinden az olduğu durumlarda.

B) Orta: Trafiğin en yoğun olduğu saatlik ortalama hareket sayısının pist başına sırasına göre 16 ile 25 arasında olduğu veya tipik olarak 20 ile 35 toplam havaalanı hareketi olduğu durumlarda.

C) Şiddetli: Trafiğin en yoğun olduğu saatlik ortalama hareket sayısının pist başına sırasına göre 26 veya daha fazla olduğu veya tipik olarak 35 toplam havaalanı hareketinden fazla olduğu durumlarda.

havaalanı yapımcısı / *airport constructor*

Havaalanı yapımından sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel tüzel kişiler.

havaalanı/hava trafik sistemleri arabirimi / *airport/air traffic systems interface*

ECAC'nin havaalanları stratejisi hedeflerine ulaşmak için uyguladığı bir program.

havacılık bilgi hizmeti / *aeronautical information service*

Hava seyrüseferinin güvenilirliği, etkinliği ve düzenli akışı konularındaki bilgilerin toplandığı ünite.

havacılık iletişim ağı / *aeronautical telecommunication network*

Havacılık haberleşmelerinin iletişim ağı üzerinden İnternet aracılığıyla yapılması.

havacılık bıkını / *aeronautical beacon*

Yeryüzünde belirli bir noktayı işaret etmek üzere, sürekli veya fasıllı olarak, tüm azimutlarda görülebilen bir havacılık yer ışığı.

havacılık bilgisi

havacılık bilgisi / *aeronautical information*

Havacılık verilerinin birleştirilmesi, ayrıştırılması ve formatlanmasından ortaya çıkan bilgiler.

havacılık emniyeti / *aviation safety*

Yerdeki ve havadaki trafiklerin güvenilirliliğini sağlamak için yayınlanmış tüm uygulamalar.

havacılık haberleşme istasyonu / *aeronautical telecommunication station*

Havacılık haberleşme hizmetinde kullanılan istasyon.

havacılık haritası / *aeronautical chart*

Havacılık amaçlı kullanılan; hava sahasını, havayollarını, havaalanlarını, seyrüsefer yardımcılarını, tehlikeli/yasak tahditli sahaları vb. gösteren harita.

havacılık işletmesi / *airline operator*

Bir hava aracı işletmesiyle (etkinliği) uğraşan ya da uğraşmayı kabul eden kişi, örgüt ya da ticari kuruluş. Ticari amaçla ücret karşılığında hava araçlarıyla yolcu ve yük taşıyan gerçek ve tüzel kişiler.

havacılık işletmesi/işletmeci güvenlik planı / *administrator security plan*

Hava Meydanı Güvenlik Programı'nda, havacılık işletmelerine güvenlikle ilgili verilen sorumluluğun yerine getirilebilmesi için bu kuruluşların görev şeklini belirlemek amacıyla hazırlanan plan.

havacılık mesaj işleme sistemi / *aeronautical message handling system*

X.400 Tabanlı IP protokolüne bağlı yeni haberleşme sistemi olup, hava trafik mesajlarının alışverişinde üye ülkelerin uluslararası haberleşme merkezleri arasında AMHS ve TCP-IP kullanımı.

havacılık mobil uydu (rota) hizmeti / *aeronautical mobile satellite (route) service*

AMS^(R)S iletişim imkânlarıyla uçuş güvenliğinin ve düzenli akışının sağlanmasına yönelik kurulması planlanan gelişmiş bir hizmet.

havacılık sabit iletişim ağı / *aeronautical fixed telecommunication network*

Dünya çapında, havacılık sabit devreleri aracılığıyla, tüm havacılık ve uçuş emniyet mesajlarının güvenli, hızlı olarak alınıp, gönderildiği haberleşme şebekeleri.

havacılık veri bütünlüğü / *aeronautical data integrity*

Veri çıkışında veya onaylı düzeltmelerinde, bir havacılık verisi ile o verinin kalite derecesinin kaybedilmesi ya da değiştirilmemesi garanti altına alınan veri bütünlük derecesi.

havacılık verisi / *aeronautical data*

İletişim, yorumlama ve işlenmeye uygun tarzda biçimlendirilmiş havacılık olguları (durumları), kavramları veya talimatları.

havacılıkla ilgili bilgilerin düzenlenmesi ve kontrolü / *aeronautical information regulation and control*

Hava sahası sınırları, ATS yolları ve uygulamaları, radyo seyrüsefer yar-

havayolu operasyonel haberleşmesi

dımcıları ve haberleşme üniteleri, meteoroloji üniteleri, pistlerle ilgili değişiklikleri konularındaki bilgileri kapsayan ve bunları özel başlıklar altında toplayan düzenleme sistemi.

havacılıkla ilgili idari haberleşme / *aeronautical administrative communication*

Uçuşların veya nakliye hizmetlerinin operasyonel durumlarda bağlı buldukları kurumlar ile iletişimlerinin sağlanmasında kullanılan haberleşme.

havada doldurulmuş uçuş planı / *airfiled flight plan*

Kalkıştan sonra uçuş esnasında, ATU (Hava Trafik Ünitesi) ile koordineli olarak doldurulan uçuş planı.

havada uydu haberleşmesi / *airborne satellite communication*

Yakın gelecekte öncelikle yaygınlaşması düşünülen, uydu aracılığıyla haberleşmeyi sağlayan, yer-hava haberleşmesinde yüksek kalite ve geniş menzil sağlayabilecek sistem.

havada yakıt boşaltma / *fuel dumping*

İniş için tehlike teşkil edebilecek fazla yakıtın boşaltılması.

havada yakıt ikmali / *aerial refuelling*

Havada uçuş esnasında, bir uçaktan diğerine yapılan yakıt ikmali.

havada yapılan çalışma / *aerial work*

Uçuş esnasında fotoğraf çekimi, gözlem, araştırma, keşif, reklam vb. özel birtakım faaliyetlerde bulunulması.

havalandırma aracı / *air condition unit*

Uçaklara klima hizmetinde kullanı-

lan havayı vermek üzere imal edilmiş özel donanımlı araç.

havalimanı / *airport*

Uluslararası hava trafiği, geliş ve gidişlerine hizmet vermek amacıyla tesis edilmiş olup, gümrük, göçmenlik, halk sağlığı, hayvan ve bitki karantina işlemleri ve benzeri işlemlerin bünyesinde vakit kaybedilmeksizin yürütüldüğü hava meydanı.

havayolu / *airway*

Koridor formatında oluşturulmuş kontrollü saha veya bu sahanın bir bölümü.

havayolu işletme ruhsatı / *air operator certificate*

Havayolu işletmecilerine ticari uçuş yapabilmeleri için SHGM tarafından verilen belge.

havayolu konşimentosu / *airway bill*

Bir noktadan başka bir noktaya hava taşınması ile gönderilen kargoyu ve bu kargonun taşıyıcı, gönderici ve alıcısını, hangi şartlarda bu kargonun taşındığını, taşıma değerini; değerli kargo, canlı hayvan, cenaze, tehlikeli madde veya bozulabilir kargonun taşıma şeklini; işgal ettiği hacim ve ağırlığını belirleyen, düzenleyen bir hava taşıma senedi.

havayolu operasyonel haberleşmesi / *airline operational communication*

Gelecekte ISO (Uluslararası Standart Organizasyonu) OSI (Açık Sistem Bağlantısı) modelinin esas alınarak, hava-yer, yer-yer bilgi sistemleri link hatları üzerinden bir arada düşünülerek sağlanacak haberleşme.

havayolu taşıyıcısı

havayolu taşıyıcısı / *air carrier*

Yerli ve yabancı tescilli tüm hava taşıyıcıları.

hazır beton / *ready mixed concrete*

Bilgisayar kontrolüyle istenilen oranlarda bir araya getirilen malzemelerin, beton santralinde veya mikserde karıştırılmasıyla üretilen ve tüketiciye taze beton olarak teslim edilen beton.

hedef / *target*

Zaman ve pozisyonla ilgili radar hedefleri ve bilgilerin bileşimi.

helidek / *helideck*

Petrol veya gazın işletilmesi için kullanılan bir işletme veya üretim platformu gibi bir denizde açıkta bulunan bir yapı üzerinde bulunan bir heliport.

helikopter / *helicopter*

Belli bir piste ihtiyaç duymaksızın karada ve denizde bir noktaya inen ve kalkan, motor gücü ile seyreden, havadan ağır hava aracı.

helikopter aşma sahası / *helicopter clearway*

Performans sınıfı 1'de işletilen bir helikopterin üzerinde hızlanıp belirli bir yüksekliğe ulaşabileceği el-

verişli bir alan olarak seçilmiş veya hazırlanmış, yerde veya su üzerinde bulunan tanımlanmış bir alan.

helikopter hava taksi yolu / *helicopter air taxiway*

Helikopterlerin havada taksi yapmaları için oluşturulmuş yüzey üzerinde belirli bir yol.

helikopter yer taksi yolu / *helicopter ground taxiway*

Tekerlekli iniş takımına sahip helikopterlerin yerdeki hareketi için öngörülmüş yer, taksi yolu.

helipad (küçük heliport) / *helipad*

Helikopterleri kullanan pilotların aletsiz ve görecelik uçuş kuralları (VFR) dahilinde iniş-kalkış yapabildikleri, basit teknik yapılar dışında önemli üstyapı tesisleri bulunmayan heliport.

heliport / *heliport*

Helikopterlerin iniş, kalkış ve yer hareketlerini tamamen veya kısmen yapabilmelerine elverişli alan.

heliport işletmecisi / *heliport operator*

Heliport işletiminden sorumlu ve heliport işletme ruhsatına sahip kamu kurum ve kuruluşları ile özel tüzel kişiler.

heliport yapımcısı / *heliport constructor*

Heliport yapımından sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ile özel tüzel kişiler.

hesaplanmış iniş zamanı / *calculated landing time*

Bir uçağın hesaplanmış geçici ya da gerçek iniş zamanı.

hız ayarlaması / speed adjustment
Uçaklar arasında gerekli ayırmanın sağlanabilmesi amacıyla yönelik, pilotlardan uçağın hızını belirli bir değere ayarlamasını isteyen bir ATC (Hava Trafik Kontrol) usulü.

hız hatası / velocity error
Bir hedefin gerçek yer hızı ile izleyici tarafından hesaplanan yer hızı arasındaki farklılık.

hızlanma ölçüsü / accelerometer
Uzunlamasına-yanlamasına-dikey (üç boyutlu) olarak hız ölçülmesinde kullanılan cihaz.

hızlı çıkış taksi yolu / rapid exit taxiway

İnen uçakların, piste dar bir açıyla bağlanan ve diğer çıkış taksi yollarında yapılandırma daha yüksek hızlarla dönüş yapmasını sağlayan, böylece pistin işgal süresini azaltan taksi yolu.

hızlı çıkış taksiyolu gösterge ışıkları / rapid exit taxiway indicator lights (RETIL)

Düşük görüş şartlarında, hızlı çıkış taksi yolu mesafe bilgisini vermek üzere, çıkış kurbundan 300 metre öncesinde 3 adet, 200 metre öncesinde 2 adet, 100 metre öncesinde 1 adet olmak üzere, sarı renkli ışık sistemidir.

hidrometre analizi / hydrometer analysis

Küresel danelerin bir sıvı içerisinde çökme hızı ile çapları arasındaki ilişkiyi veren Stoke kanuna dayanır ve 200 no'lu elekten geçen danelerin dağılımını yani silt ve kil yüzdesini tespit etmek için kullanılır.

high loader aracı / high loader
Özellikle palet ve konteynerin uçak-

lara yüklenmesi ve indirilmesinde kullanılan yükselip/alçalma ve yüklerle hareket verebilme özellikleri ile donatılmış araç.

Hizmet Sözleşmesi / Service Agreement

Havaalanlarında yer hizmeti yapan yer hizmetleri kuruluşları ile havaalanlarının işletmeciliğini yürüten DHMİ arasındaki ilişkileri ve karşılıklı hak ve yükümlülükleri ile Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği'nde (SHY-22) belirlenen kurallara aykırı davranışların cezai müeyyidelerini düzenleyen standart sözleşme.

homing / homing

Bir uçağın herhangi bir seyrüsefer yardımcı cihazına rüzgâr düzeltmesi yapmaksızın uçması.

hususî pilot / private pilot

Ücret karşılığı yapılan uçuşlarda hava aracı kullanması yasaklanmış olan lisansa sahip bir pilot.

hüzme genişliği / beam width

Bir antenin ana radyo dalgasının yarım güç noktalarında belirlenen aç genişlemesi.

ICAO bölgesi / ICAO region

ICAO (Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü) anlaşmasını imzalayarak ulusal ve uluslararası hava sahalarında hava seyrüsefer hizmeti sağlayan devletleri içeren bölge.

ICAO ülkeleri arasındaki ortak veri şebekesi

ICAO ülkeleri arasındaki ortak veri şebekesi / *common ICAO data interchange network*

Hava ulaşımında esas unsuru oluşturan Havacılık Uçuş Emniyet Mesajlarının Yol Rehberi'ne (Routing Table) göre yurt içindeki hava limanları/meydanlarına ve yurt dışındaki AFTN merkezlerine daha hızlı ve kayıpsız olarak gönderilebilmesi için ICAO üyesi ülkeler arasında kurulmuş olan 9600 bps hızında X.25 paket anahtarlamalı iletişim protokolünü kullanan haberleşme şebekesi.

ICAO yer gösterge kodu / *ICAO airport code/location indicator*

ICAO dokümanı 7910'da tanımlanan kurallara göre belirlenen ve sabit havacılık istasyonuna verilen dört harfli kod grubu. (8 harften oluşan AFTN adreslerinin ilk 4 harfini ICAO kodu oluşturur.)

IFR şartlar / *IFR conditions*

VFR uçuş için gerekli minimumların altındaki hava durumu şartları.

IFR uçak / *IFR aircraft*

Aletli uçuş kurallarına göre uçan uçak.

IFR uçuş / *IFR flight*

Aletli uçuş kurallarına göre icra edilen uçuş.

inflight şirketi / *inflight company*

Uçak içi gümrüğe tâbi malzeme satışını gerçekleştiren şirket.

ışık başarısızlığı / *light failure*

Hüzmenin yükseklik açısı kullanılarak belirlenmiş ortalama şiddetinin hüzme şaşması ve dağılım düşmesinin herhangi bir sebeple, yeni bir ışığın belirlenmiş ortalama şiddeti-

ne göre %50 oranında düşük performansta olması.

ışıklandırma sistemi güvenilirliği / *lighting system reliability*

Tesisatın tamamının belirlenen toleranslar dahilinde çalıştığı ve sistemin işlevsel bakımdan kullanılabilir olduğu olasılık.

İ

iç hat uçuş(lar) / *domestic flight(s)*

Zorunlu inişler dışında, ülke sınırları içindeki havaalanları arasında yapılan seferler.

iç marker / *inner marker*

ILS (CAT II) hassas yaklaşma ile kullanılan, orta marker ve ILS pistinin sonu arasına yerleştirilen, saniyede 6 nokta vuruşu yapmaya ayarlanan yayılım paterni yayarak pilotu görsel ve işitsel olarak, normalde teker koyma noktasından 100 feet yukarıda dizayn edilen karar yüksekliğinde olduğu hakkında uyarıcı bir marker vericisi.

iglo / *igloo*

İçine yük konularak uçağa yerleştirilen altsız, fiberglas, metal veya uygun başka bir maddeden yapılmış esnek olmayan dipsiz bir hücre/teçhizat.

ikaz hizmeti / *alerting service*

Arama kurtarmaya ihtiyaç duyan hava araçlarının bilgisini fiil olarak bu işlemi gerçekleştirecek kuruluşlara iletmek ve gerektiğinde yardımcı olmak amacıyla sağlanan hizmet.

iki kere / words twice

A.) İstek olarak: “iletişim kötü. Lütfen her freyzi iki defa söyleyin.”

B.) Bilgi olarak: “iletişim çok kötü olduğundan bu mesajdaki her ifade iki defa söylenecektir.”

iki yönlü ışıklar / bidirectional lights

Pist eksen, taksi eksen ışıkları gibi iki yöne ışık veren armatürler.

ikili faz değiştirme anahtarı / binary phase shift keying

Kullanımı ile 0’dan 1’e ya da 1’den 0’a dijital kod değişimlerinde, taşıyıcı faz değiştirilen teknik.

ikili ikincil gözetim radar kapsamı / duplicated secondary surveillance radar coverage

Birbirinden bağımsız çalışan iki tane ikincil gözetim radar kaynağından alınan radar bilgilerinin kullanıldığı sistem.

ikincil gözetim radarı / secondary surveillance radar

1090 MHz frekansında yayın yapan bir sorgulayıcı tarafından gönderilen sinyallerin, uçakta bulunan transponder 1030 MHz frekansında cevap sinyali olarak geri gönderilmesi, bu cevap sinyalinin çözülmesi ile hedefin kimlik, irtifa ve yön bilgilerinin tespit edildiği bir radar sistemi.

ikram servis hizmeti / catering delivery service

Havaalanı sınırları içerisinde veya dışında sadece uçak yolcularına yönelik olarak üretilmiş olan ikram ürünlerinin, özel olarak dizayn edilmiş ikram yükleme araçları ile uçağa kadar taşınması ve yüklenmesi işlemi.

ikram üretim / catering production

Havaalanı sınırları içerisinde veya dışında ikram üretim izni bulunan kuruluşlar tarafından sadece uçak yolcularına yönelik olarak hazırlanan yiyecek-içecek ürünlerinin hazırlanması.

ikram ürünleri / catering products

Yetkili bir kuruluş tarafından uçaklarda yolculara sunulmak üzere hazırlanan yiyecek ve içecekler.

ilan edilmiş kapasite / declared capacity

Meteorolojik koşullar, kontrol sahası ya da ATC sektör yapısı, personel ve cihaz yeterliliği, sorumluk sahibi olduğu hava sahasında bir kontrolörün iş yükünü etkileyecek diğer faktörler de göz önüne alınarak, hava sahasının bir bölümü için belirli bir zaman dilimi içindeki uçak sayısı olarak dile getirilen bir ATC sisteminin ya da onun bir alt sisteminin ya da normal operasyonlar süresince bir hava aracına sağlanan hizmetin yeterliliği ölçüsü/kabiliyeti.

ilan edilmiş mesafeler / declared distances

A) Mevcut kalkış koşu mesafesi (TORA). Kalkış halindeki bir uçağın yerdeki koşusu için mevcut ve elverişli beyan edilen pist uzunluğu.

B) Mevcut kalkış mesafesi (TODA). Kalkış koşusu için mevcut pist uzunluğu artı -varsa- aşma sahasının uzunluğu.

C) Mevcut hızlanma-durma mesafesi (ASDA). Kalkış koşusu için mevcut pistin uzunluğu artı -varsa- durma uzantısının uzunluğu.

ilave ekip

D) Mevcut iniş mesafesi (LDA). İniş yapan bir uçağın yerdeki koşusu için mevcut ve elverişli beyan edilen pist uzunluğu.

ilave ekip / *additional crew*

Bir hava aracının uçuş harekâtı için gerekli olan asgari sayıdaki kokpit ekibinden fazla sayıda olan ve gerektiğinde herhangi bir kokpit ekibinin görevini devralabilecek ehliyetle, her iki pilot sandalyesinde görev yapabilecek ve sağ koltuk eğitimi almış kaptan pilotu ihtiva eden diğer bir kokpit ekibi, kabin için ise standart sayıdan bir fazla kabin memurunu ihtiva eden kabin ekibi.

ilave tam ekip / *additional full crew*

Bir hava aracının uçuş harekâtı için gerekli olan asgari sayıdaki kokpit ekibinden ayrı olarak, tam bir kokpit ekibi ile sayısı ortaklık tarafından, hava aracının tipine ve yapılacak uçuş harekâtının özelliğine bağlı olarak belirlenen kabin ekibi ve/veya yükleme görevlilerinden oluşan uçucu ekip.

ilgili ATS otoritesi / *appropriate ATS authority*

Söz konusu (ilgili) hava sahasında hava trafik hizmetleri sağlamaktan sorumlu, devlet tarafından atanmış ilgili otorite.

ilgili otorite / *appropriate authority*

- A.) Açık denizler üzerindeki uçuşlarda tescilinin bağlı olduğu devlet.
B.) Açık denizler dışındaki uçuşlarda üzerinde uçuş yapılan sahada ege-menliği olan devlet.

ilk gecikme / *initiation lag (delay)*

Bir izleyicinin ilk giriş ve çıkış verileri arasında geçen süre.

ilk pas geçme noktası / *initial missed approach point*

İlk pas geçme noktasının belirlenmesi için kullanılan, pist civarına yerleştirilen 3 boyutlu yol noktası.

ilk uçuş planı işlemi / *initial flight plan processing*

Uçuş planının kabul edilme fonksiyonu.

ilk yaklaşma bölümü / *initial approach segment*

İlk yaklaşma fiksinde başlayan ve uçağın ara yaklaşma safhasına girmesi için gerekli manevraları içeren bölüm.

ilk yaklaşma fiksi / *initial approach fix*

İlk yaklaşma bölümünün başlangıcını tanımlayan, aletli yaklaşma prosedür çizimlerinde belirlenmiş fiks.

ilkyardımcı / *first aid expert*

22/5/2002 tarihli ve 24762 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İlkyardım Yönetmeliği'ne göre ilkyardımcı sertifikası almış kişi.

ince agrega / *fine aggregate*

En büyük agrega tane çapının 4 mm'den küçük veya eşit olduğu agregaya verilen ad.

incelik modülü / *fineness modulus*

Agrega gradasyon özelliği hakkında bilgi sağlayan ampirik bir sayısal değer.

iniş koşusu / *landing roll*

Uçağın piste teker koyma noktasıyla, duracağı veya pisti terk edeceği nokta arasındaki mesafe.

iniş müsaadesi / *landing clearance*

Bilinen bir uçağa uygun havaalanı koşulları dahilinde verilen iniş müsaadesi.

iniş sahası / landing area

Hareket sahasının hava araçlarının iniş ve kalkışları için ayrılmış bölümü.

iniş sıralaması / landing sequence
Uçakların iniş için sıralandırılması.

iniş yönü göstergesi / landing direction indicator

Havaalanı Kontrol Kulesi ve kalkış ya da iniş yapmakta olan uçağın pilotu tarafından görülebilecek bir noktaya tesis edilen, gece kullanılması durumunda da ışıklandırılan, iniş istikamet bilgisini veren cihazlar.

insan faktörü / human factor

Havacılıkla ilgili operasyonların emniyet ve etkinliği üzerinde etkisi olan insan kabiliyet ve yeterliliği.

insan faktörü ilkeleri / human factors principles

Havacılıkla ilgili usul, sertifikasyon, eğitim, operasyon ve bakımla ilgili konular ile insan ile sistem bileşenleri arasında insan performansına ilişkin doğru ve emniyetli bir ilişkilendirmenin sağlanması amacıyla göz önünde bulundurulması gerekli ilkeler.

insan gücü planlaması / man-power planning

Bir organizasyonun görevlerini devam ettirebilmesi için gerekli yeterliliklere sahip kişi sayısının belirlenmesi, bu planlamaya göre kişilerin işe alınması veya işten çıkarılmasını belirleyen planlama.

insan performansı / human performance

Havacılık faaliyetlerinin emniyeti ve verimi üzerinde bir etkiye sahip olan insan becerileri ve sınırlamaları.

insansız serbest balonlar / unmanned free balloon

Havadan hafif, insansız, serbest uçuş yapan hava araçları.

iptal edilen notam / cancelled notam

Bir notamın bir başka notamla geçerliliğinin ortadan kalkması.

iptal etmek / abort

iri agrega / coarse aggregate

En büyük agrega tane çapının 4 mm-veya daha fazla olduğu; en küçük agrega tane çapının ise 2 mm veya daha fazla olduğu agregaya verilen ad.

irtifa / altitude

Bir seviye, nokta ya da nokta olarak kabul edilen bir cismin ortalama deniz seviyesinden ölçülen dikey mesafesi.

istasyon / station

İşletmecinin hava aracı işletimi ile ilgili faaliyetlerini gerçekleştirdiği ve hizmetlerini kullandığı tüm yerler.

istasyonel sapma / station declination

VOR istasyonunun kontrolü/kalibrasyonu esnasında VOR cihazının 0 radyali ile gerçek kuzey arasındaki sapma açısı / hizalama değeri.

iş analizi / job analysis

Bir adayın yetenek, bilgi, beceri ve diğer karakteristik özelliklerinin işin niteliklerine uygunluğunun belirlenmesi.

iş planı / business plan

Görev, hedefler ve konuları belirlemek için ya da belirli zaman periyotları içinde tamamlanmak üzere

işaret sahası

hazırlanan bir organizasyon için belirlenen bir doküman ya da doküman serileri.

işaret sahası / *signal area*

Meydanlarda yer işaretlerinin gösterilmesi için kullanılan bir saha.

işaretleme / *marking*

Havacılık bilgilerini aktarmak amacıyla hareket alanının yüzeyinde gösterilen bir sembol veya semboller grubu.

işbaşı eğitimi / *on-the-job training*

Seçilmiş bir eğitmen gözetiminde işin gerektirdiği özellikler ile kişinin yeteneklerinin uyumluluğunu sağlamak için yapılan pratik eğitim.

işbaşı eğitimi sorumlusu / *on-the-job training instructor*

Operasyonel bir ortamda eğitim sorumluluğunu alabilecek, ilgili otorite tarafından yetkilendirilmiş personel.

işin tanımı / *job description*

İşin özellikleri ve amaçları için belirlenen, görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi için gerekli kişisel yetenek, bilgi, fiziksel ve zihinsel uyum performansları.

işlenebilirlik / *workability*

Tam sıkışmayı temin edebilmek üzere, tatbik edilmesi gereken enerji miktarını tayine yarayan betona mahsus bir özellik.

işyeri açma ve çalışma ruhsatı (sıhhi işyerleri için) / *trading and operating license for medical businesses.*

SHGM tarafından Sivil Hava Ulaştırmasına Açık Havaalanlarında Yer Alan Terminaller ile Sıhhi İşyerleri için İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatları-

na İlişkin Yönetmelik kapsamındaki sıhhi işyerlerinin açılıp faaliyet göstermesi için verilen izin.

işyeri açma ve çalışma ruhsatı (gayrisıhhi işyerleri için) / *trading and operating license for non-medical businesses*

SHGM tarafından Sivil Hava Ulaştırmasına Açık Havaalanlarında Yer Alan Gayrisıhhi İşyerleri için İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik kapsamındaki gayrisıhhi işyerlerinin açılıp faaliyet göstermesi için verilen izin.

iz / *track*

Bir hava aracının havada çizdiği yolun yeryüzü üzerindeki izdüşümü olup, yönü kuzeyden derece olarak ifade edilir.

iz dedektörü / *trace detector*

Bir çanta ya da bagaj içinde yer alan çok küçük miktardaki patlayıcı maddeleri veya incelemeye tâbi narkotik maddeleri algılayabilme ve bunu alarm aracılığıyla bildirme özelliğine sahip teknoloji sistemi ya da farklı teknolojilerin bir arada kullanıldığı kombinasyonlar.

iz dedektörü operatörü / *trace detector operator*

Sertifikalı Hava Meydanı Emniyet Şube Müdürlüğü personeli veya ilgili kurum/kuruluşun sertifikalı özel güvenlik personeli.

izin verilebilir taşıma gücü / *allowable bearing capacity*

Bina ve saha önem derecesi ile veri kalitesi dikkate alınarak seçilecek güvenlik katsayısı ile hesaplanan taşıma gücü değeri.

izin zamanı bitimi / *clearance void time*

Bir uçağa verilen ATC iznine uymak üzere herhangi bir manevrada bulunmaması durumunda iznin geçerliliğinin bittiğini belirten zaman.

izleme / *monitoring*

Hava trafik kontrolörünün radar ekranında trafiği takip etmesi olarak tanımlanabilecek fonksiyon.

J

jeneratör aracı / *generator*

Uçakların elektrik ihtiyacını karşılamak üzere imal edilmiş özel donanımlı araç.

JAR-145 onaylı kuruluş / *JAR-145 certificated institute*

JAA tam üyesi olan bir ülke tarafından JAR-145 kapsamında veya SHGM tarafından SHY-145 kapsamında yetkilendirilmiş bakım kuruluşu.

JAR-66 / *JAR-66*

JAA tarafından 03.04.1998 tarihli hava aracı bakım personelinin lisanslandırılması konulu yayımlanmış olan kurallar.

JAR-FCL / *JAR-FCL*

Avrupa Havacılık Otoriteleri Birliğinin yayımlanmış olduğu Uçuş Ekibi Lisanslandırması düzenlemeleri.

JAR-STD / *JAR-STD*

Avrupa Havacılık Otoriteleri Birliğinin yayımlanmış olduğu sentetik eğitim cihazlarına ilişkin kurallar.

jet akımı / *jet stream*

Yüksek irtifalarda yüksek hızdaki rüzgarların oluşturduğu hava akımı.

jet blast / *jet blast*

Jet motor egzozu.

K

kabin eğitim el kitabı / *cabin crew training manual*

THY kabin memurlarının eğitimlerinin tanımlandığı ve detaylı olarak açıklandığı, SHGM tarafından onaylanan el kitabı.

kabin ekibi / *cabin crew*

Bir uçuş görevinin yapılmasında kokpit ekibinin dışında, esas görev yeri hava aracının kabini olan ve işletmeciler tarafından yolcu emniyetini ve gereksinimlerini karşılamak üzere gerekli temel ve tazeleme eğitimlerini alarak sertifikalandırılmış personel.

kabin ekibi el kitabı / *cabin crew manual*

Kabin operasyonu ile ilgili ulusal ve uluslararası kurallar ile ortaklık standartlarının bir araya getirildiği, OM-PART A'nın bir parçası olan operasyon el kitabı.

kabin görevlisi / *crew member*

Uçuş esnasında, uçakla ilgili bir operasyon konusunda operatör tarafından görevlendirilmiş bir kişi.

kabin memuru / *cabin attendant*

Uçuş görevinin icrasında, ortaklık talimatlarına uygun olarak yolcu emniyeti ve konforundan kaptan pilota ve kabin amirine karşı sorumlu olan, geçerli sertifikaya sahip personel.

kabul eden ünite

kabul eden ünite / *accepting unit*
Uçağın kontrolünü üstlenecek bir sonraki kontrol ünitesi.

kabul edilebilir risk / *acceptable risk*

Ortaklığın, gerçekleştirdiği faaliyetler ile ilgili olarak, yasal zorunluluklara, ulusal ve uluslararası sivil havacılık kurallarına, uyguladığı yönetim sistemlerine ve ilan ettiği politikalara göre kabul edebileceği risk düzeyi.

kabul edilebilirlik / *acceptability*

Bir sistemin varlığının ve kullanımının kullanıcı tarafından kabul edilme düzeyi.

kabul edilmeyen kişiler / *deportee*

Bir ülkeye girişi yetkili merciler tarafından reddedilen ve geldikleri ülkeye ya da kabul edilecekleri başka bir ülkeye, geldikleri hava taşıyıcısı ile geri gönderilmek zorunda olan kişiler.

kabul testleri / *acceptance tests*

Sistem kurucu (*mükellef*) ile idari kurum arasındaki şartnameye göre radar sistem performansının etkin kullanımının analizi ve projeye uygunluğunun belirlenmesi süreci.

kaide dönüşü / *procedure turn*

Uçağın ilerlediği rotanın 180 derece tersine dönerek uçuşuna devam edebilmesi için yaptığı belirli manevralar.

kaide dönüşünde inbound / *procedure turn inbound*

Kaide dönüşü yapan uçağın başlangıçtaki rotasının 180 derece tersine dönmeyi tamamladığı noktada uçak, ara yaklaşma bölümünde veya son

yaklaşma hattında inbound olmuş anlamındadır. *Kaide dönüşü inbound* raporu ATC tarafından alınarak diğer uçaklar ile ayırma yapılmasında kullanılır.

kalıcı hava trafik hizmet yolu / *permanent air traffic service route*
Devamlılık ilkesi esasına göre tasarlanmış ATS yolu.

kalite kontrol programı / *quality control programme*

Milli Sivil Havacılık Güvenliği Kalite Kontrol Programı için bu metinde kullanılan ifade.

kalker / *limestone*

Kireç elde etmekte kullanılan, kalsiyum karbonat ($CaCO_3$) tuzundan oluşan tortul bir kayaç.

kalkış / *airborne*

Kalkan uçağın pistten teker kesmesine veya kalkış koşusunun başlamasından tırmanış zirvesine kadar olan safha.

kalkış kontrol sistemi / *departure control system*

Uçuşların check-in işleminin (*uçuş öncesi yolcu bilet işlemi*), kapasite ve yük kontrolünün ve sevkinin bir otomasyonla (*otomatik makinalarla*) yapılması yöntemi.

kalkış kontrolü / *departure control*

Kalkıştan sonra belli bir süre boyunca, kalkan IFR uçuşlara sağlanan hava trafik kontrol hizmeti.

kalkış müsaadesi / *departure clearance*

Kalkış sonrası izlenecek yolu ve tırmanılacak seviyeyi belirleyen talimatlar.

kalkış pisti / take-off runway

Sadece kalkış amaçlı kullanılan pistler.

kalkış slotu / departure slot

Uçağın kalkışını yapmasının zorunlu olduğu zaman.

kalkış yedek meydanı / take-off alternate

İlk kalkış meydanının tekrar kullanılmasının mümkün olmadığı hallerde, gerektiğinde uçağın kalkıştan kısa bir süre sonra iniş yapabileceği yedek meydan.

kalkış zamanı / departure time

Uçağın pistten teker kestiği kalkış zamanı.

kalkış-trafik paterni içine tırmanış / take-off pattern in climb

Tüm yol, tüm manevra, yaklaşma-bekleme, ara yaklaşma, rüzgar altı/ esas bacak, karar yüksekliğinden önce iptal edilen yaklaşma, acil durum kontrolsüz alçalma ve diğer aşamaları.

kanal / channel

Radyo frekans spektrumunda veri iletişimine olanak sağlayan frekans bandı.

kanal hızı / channel rate

Radyo frekans kanalı üzerinden iletebilen azami veri miktarı.

kapalı pist / closed runway

Havaalanı otoritesince her türlü uçak operasyonlarına izin verilmediği/mümkün olmadığı pist.

kapasitör deşarj ışığı / capacitor discharge light

Tüpte bulunan bir gaz içerisinden yüksek voltajda elektrik deşarj ettirilerek ve çok kısa sürelerle üretilecek, yüksek şiddette yanıp sönmesi

temin edilen bir lamba.

kapı tipi metal arama dedektörü / walk-through metal detector

Güvenlik kontrol noktalarında veya gerekli görülen diğer yerlerde, yolcu ve personelin geçişlerinde güvenlik taramasının yapılabilmesi amacıyla, sadece metale duyarlı olan dedektör.

kapıdan kapıya / gate to gate

Hava Trafik İdare Merkezi ile kullanıcıların, uçağın motor çalıştırması ile başlayıp kapatmasına kadar yaşadıkları süreci belirten bir terim.

kaplama sınıflandırma numarası / pavement classification number

Tahditsiz operasyonlar için bir kaplamanın taşıma mukavemetini ifade eden bir sayı .

kapling / coupling

İkmal hortumu ile uçak yakıt noktası bağlantı aparatı.

kapsama alanı / coverage

Radarın, gerekli ihtiyaçları karşılayabildiği üç boyutlu hava sahası hacmi.

kaptan pilot / pilot in command

Uçuş esnasında bir hava aracının manevralarından ve uçuş emniyetinden sorumlu, işletici tarafından yetkilendirilmiş pilot.

kar mücadele aracı / snowplow

PAT sahalarında Kar Mücadele Hizmetlerinde kullanılan özel donanımlı araç.

kar notamı / snowtam

Özel bir formla yayımlanan, harekât sahası üzerinde bulunan kar, sulu kar veya buz sebebiyle oluşan kar,

kara tarafı

sulu kar, buz ve su birikintilerinin neden olduğu tehlikeli koşulların varlığını veya kaldırıldığını belirten özel bir NOTAM serisi.

kara tarafı / landside

Bir hava meydanında doğrudan uçuş faaliyetlerine dahil olmayan terminal binalarını, diğer tüm yapıları, kullanımlı veya boş sahaları içine alan, ana giriş yolu/yolları kontrol noktasından başlayarak hava tarafı dışında kalan hava meydanı bölümü.

karar alma / decision making

Bir aksiyonun muhtemel oluşumlarından birini seçerek yapılan aktif kavrama işlemi.

karar irtifalı/yüksekliği / decision altitude/height

Hassas yaklaşımda yerden görerek referans alarak inişin tamamlanmayıp pas geçme prosedürünün uygulanmaya başlanacağı belirlenmiş irtifa ve yükseklik değeri.

karayip bölgesi / caribbean region

Sorumlulukları altındaki uluslararası hava sahasında ve kendi hava sahalarında Hava Seyrüsefer Hizmetleri sağlayan ICAO üyesi devletleri kapsayan bölge.

kargaşa yoğunluğu / clutter density

Radar kapsamı içinde, 1 milde oluşan istenmeyen birincil radar ekolarının toplam sayısı.

kargo / cargo

Bir hava aracında posta, ikram malzemesi ve bagajların dışında taşınan her türlü eşya.

kargo acentesi / cargo agency

Bir işletici ile iş yapan ve kargo, kur-

ye ve ekspres koliler konusunda ilgili makam tarafından kabul edilen veya istenen güvenlik kontrollerini sağlayan bir acenta, nakliyecisi veya diğer bir kuruluş.

kargo alanı / cargo area

Apron sahaları, kargo binaları ve depoları, araç park yerleri ve bunlarla bağlantıyı sağlayan yollar da dahil olmak üzere kargo işlemleri için tahsis olunan tüm yer alan ve tesisleri.

kargo binası / cargo building

Hava-kara nakliyesi arasında kargonun içerisinden geçmek suretiyle hareket ettiği ve kargo işlem tesislerinin yer aldığı veya hava ya da kara yolu ile taşınmak üzere bekletilmek amacıyla depolandığı bir bina.

kargo uçağı / cargo plane

Tamamen yük taşımak için düzenlenmiş uçak.

karşı rüzgar / head wind

Hava aracının hareket yönünün aksi istikametinde esen rüzgar.

karşılıklı tanıma / mutual recognition

JAA üyesi bir ülkenin lisans ve sağlık konularında JAA merkezince yapılan gerekli denetimlerden başarı ile geçtikten sonra, bu ülkenin eğitim, lisans, yetki, yetkilendirme ve sınav konularında JAR-FCL'e göre yaptıkları işlem ve belgelerinin ilave bir işleme tâbi tutulmadan diğer JAA üyesi ülkelerce kabul edilmesi.

katkı / additive

Betonun özelliklerini geliştirmek üzere üretim sırasında veya dökümden önce transmiksere az miktarda ilave edilen maddelere verilen ad.

kesik kesik yeşil ışık

katran / coal tar

Meşe odununun kuru olarak damıtılması.

kavşak / intersection

İki veya daha fazla seyrüsefer yarıdıcısının uçuş başı, radyal veya rotalarının kesişmesiyle tanımlanabileceği gibi iki pist, bir pist ve bir taksi yolu veya iki taksi yolunun kesişme noktası olarak da tanımlanabilecek noktalar.

kavşak kalkışı / intersection departure

Pistin tamamı kullanılmadan, pistin herhangi bir kavşaktan sonrası kullanılarak yapılan kalkış.

kaya zeminler / rock ground

İklimsel nedenlerden dolayı bozulmamış, az çatlaklı, sağlam zemin tipi. Zemin emniyet gerilmesi değeri 3,5-30 kg/cm² arasındadır.

kaydetme ve dinleme sistemi / recording and playback system

Kaydetme ve yeniden oynatma imkânı veren sistemler.

kaydırılmış eşik / displaced threshold

Bir pistin başlangıcında bulunmayan bir eşik.

kaza / accident

Uçuş amaçlı olarak herhangi bir personelin uçağa binmesi ile söz konusu personelin tamamının uçağı terk etmesi arasında geçen sürede, uçak operasyonlarıyla ilgili olarak tanımlanan:

A.) Bir kimsenin ölümcül veya ciddi yaralanma durumları; - uçak içerisinde, veya - uçaktan kopmuş parçalar da dahil uçağın herhangi bir parçasının doğrudan teması, veya - doğrudan uçak motorunun şiddet-

li hava akımına maruz kalması (*jet blast*) gibi doğal nedenler

B.) Uçaktan kaynaklı hasar veya yapısal yetmezlik durumları: - uçağın yapısal dayanıklılığının, performansının veya karakteristiklerinin olumsuz etkisi, - normal olarak tamir veya etkilenen parça

C.) Uçağın kayıp ya da uçağa ulaşıl-maması durumu.

kaza bilgi raporu / accident data report

Uçak kazası soruşturma raporu.

kaza önleme ve uçuş emniyet programı / accident prevention and flight safety programme

Uçuş emniyeti odaklı hava operasyonlarının emniyeti ile ilgili konularını içerisinde bulunduran program.

kerteriz / abeam

Bir uçağın; bir fiks, nokta veya yerin yaklaşık 90° sağında veya solunda olmasını ifade eden ve kesin bir noktadan çok genel bir konumu gösteren ifade.

kesik kesik beyaz ışık / intermittent white light

Uçuştaki hava aracı için “bu meydana in ve aprona git”, yerdeki hava aracı içinse “meydan üzerindeki başlangıç noktasına (park yeri) geri dön” talimatını ifade eden ışık.

kesik kesik kırmızı ışık / intermittent red light

Uçuştaki hava aracı için “meydan güvenli değil, inme”, yerdeki hava aracı için ise “kullanılan iniş sahasını boşalt” talimatını ifade eden ışık.

kesik kesik yeşil ışık / intermittent green light

Uçuştaki hava aracı için “iniş için

kesin doğruluk

geri dön”, yerdeki hava aracı için ise “taksi serbest” talimatını ifade eden ışık.

kesin doğruluk / *absolute accuracy*

Dünya koordinat sistemine göre tanımlanmış bir noktanın, küreselleşmeden kaynaklanan sapma oranı.

kesin koordinatlar / *absolute coordinates*

Bir noktanın dünya koordinat sistemine göre yerinin tam olarak belirlenmesi.

kesintili uçuş görev süresi / *intermittent flight duty period*

Her bir uçucu ekip için, uçuş süreleri arasında bekleme olan uçuş görev süresi.

kesişen pistler / *intersecting runways*

kılcal saçak / *capillary fringe*

Su tablasının hemen üzerinde yer alan ve bütün boşlukları suyla dolu olan yani atmosferik basınçtan daha düşük bir basınç altında bulunan bölge.

kırılabilir cisim / *frangible object*

Darbe anında, uçağa minimum tehlike oluşturacak şekilde kırılması, eğilmesi veya esnemesi öngörülen düşük kütleli bir cisim.

kırılabilirlik / *frangibility*

Arzu edilen bir yüke kadar dayanabilecek yapısal bütünlükte ve sertlikte olan, daha büyük bir yükte uçaklara en az derecede zarar verebilecek şekilde eğilip, bükülen veya kırılabilen nitelikteki bir cisim özelliği.

kırmakum / *crushed stone sand*

Kırılmış tanelerden meydana gelen çakılın veya bloktaşın kırılması ile elde edilen ince agrega.

kırmataş / *crushed stone*

Kırılmış tanelerden meydana gelen iri agrega.

kırmızı işaret fişeği / *red signal rocket*

Uçuştaki hava aracına daha önceki talimatlara rağmen “şimdilik inmeyin” talimatı veren işaret.

kısa mesafede iniş- kalkış yapabilen uçak / *short distance take-off and landing aircraft*

Uygulanabilir STOL karakteristiği, yeterliliği, gürültü ve kirlilik standartlarıyla uyumlu bir STOL meydana operasyon yapabilecek, onaylanmış operasyon ağırlığı limitlerinde bir ağırlığa sahip uçak .

kil / *clay*

Kalker, silis, mika ve demiroksit içeren, 0,002 mm’den daha küçük taneli, sarı ve kırmızı renk tonlarında görülen, su çekme özelliği bulunan $(m)Al_2O_3 \cdot (n)SiO_2 \cdot (p)H_2O$ genel kimyasal bileşim formülü ile ifade edilen, plastisite, kohezyon, renk ve büzüşme özellikleri ile tanımlanan malzeme.

kimyasal katkı maddesi / *admixture*

klerans/müsaade fonksiyonu / *clearance function*

Bir hava trafik kontrol birimi tarafından onaylanan ve uçuş personeli tarafından kabul edilen kleransın belirlenmesi ve iletilmesi.

konaklama süresi

kod / code

SSR sorgulayıcısına cevap veren cevaplayıcı tarafından yayılan sinyallerde bulunan verilerin kombinasyonu.

kohezyon / cohesion

Bir maddenin moleküllerini bir arada tutan, aynı cins moleküller arasında bulunan çekim kuvveti.

kohezyonlu zemin / ground with cohesion

Balçık, kil ve marn içeren, cıvık, yumuşak hamur, katı hamur, yarı sert ve sert zemin olarak sınıflandırılan, sırasıyla 0 kg/cm², 0,4 kg/cm², 0,8 kg/cm², 1,0-2,5 kg/cm² ve 2,5-3,5 kg/cm² zemin emniyet gerilme değerleri olan zemin tipi.

kojenerasyon tesisi / co-generation unit

Enerjinin elektrik ve ısı formlarında aynı sistemden beraberce üretilmesi.

kokpit / cockpit

Bir hava aracında pilot ya da pilotların oturduğu kısım.

kokpit ekibi / cockpit crew

Hava aracının sevk ve idaresi ile kullanımından sorumlu ve SHGM tarafından lisanslandırılmış gerekli olan asgari sayıdaki pilot/pilotlar ile eğer varsa uçuş mühendislerinden oluşan ekip.

kol uçuşu / formation flight

Bir pilotun liderliğinde birden çok uçağın birlikte gerçekleştirdikleri uçuş.

kolloid / colloid

Çapı 0,002 - 1x10⁻⁶ mm arasında değişen kil veya organik madde bileşimi.

koltuk kapasitesi / seat capacity

Onaylı tip sertifikasında belirtilen azami koltuk sayısı.

kompasite / compactness

Birim hacimdeki agregada tanelerin işgal ettiği toplam hacim.

komponent / component

Herhangi bir motor, pervane, parça veya cihaz.

komşu ATC ünitesi / adjacent ATC unit

Birbirinden trafik devralan/devreden komşu hava trafik kontrol ünitesi.

konaklama meydanı / staging field

Ana üs veya geçici üs kapsamı dışındaki meydanların, ortaklığın uygun konaklama tesisi ve işe imkânı sağlamakla yükümlü olduğu, süresi konaklama süresindeki tarife uyan yurt içi ve yurt dışında konaklamalı görevlerin yapıldığı meydan.

konaklama süresi / staging period

Konaklama meydanında, uçuş dışı eğitim ve idari görevler hariç uçucu ekip için 7 (dahil) günü aşmayan süreyle ve içinde asgari dinlenme süresi olacak şekilde yapılacak görev süresi.

konglomera

konglomera / *conglomerate*

Yuvarlak kum ve çakılların basınçla birleşmesi ve zamanla sertleşmesi sonucu oluşan kütleler.

konma ve havalanma alanı (TLOF) / *touchdown and lift-off area*

Bir helikopterin konabileceği veya havalanabileceği bir alan.

konteyner / *container*

İçine yük koyularak uçağa yerleştirilen, biçimi uçağın iç yüzey detaylarına uyumlu metal birimler.

kontrol / *control*

Hava aracı/hava aracının komponentinin onaylanmış standartlar ile uygunluğunun denetlenmesi.

kontrol devir noktası / *transfer of control point*

Bir hava aracının uçuş güzergâhı üzerinde tesis edilmiş ve hava aracına sağlanan hava trafik kontrol hizmetinin diğer bir kontrol ünitesine ya da kontrol pozisyonuna devredileceği nokta.

kontrol listesi / *checklist*

kontrol noktası / *check point*

Tahditli alanlara girişten önce oluşturulan, şahısların, eşyaların, araçların kontrol edildiği yer.

kontrol pilotu yetkisi / *authority of control pilot*

Pilot adaylarının, pilotların, uçuş öğretmenlerinin ve diğer kontrol pilotlarının uçuş yeterlilik/yetenek testlerini yapmak üzere SHGM tarafından yetki kategorileri onaylanarak atanan ve isimleri yayımlanan öğretmen pilotlara verilen yetki.

kontrol sahası / *control area*

Belirli bir alt sınırdan başlayıp yukarıya yükselen kontrollü saha.

kontrollü hava sahası / *controlled airspace*

İçerisinde hava sahası sınıflandırmasına uygun olarak hava trafik kontrol hizmetinin verildiği, sınırları belirlenmiş sahalardır. ATS hava sahası sınıfları A,B,C,D ve E' den oluşur.

kontrollü havaalanı / *controlled aerodrome*

Havaalanı trafiğine hava trafik kontrol hizmeti sağlanan havaalanı.

kontrollü uçuş / *controlled flight*

Hava trafik kontrol müsaadesine tâbi herhangi bir uçuş.

kontrolör adaylarına verilen başlangıç eğitimi / *ab initio training for ATCOs*

Konu ile ilgili deneyimi olmayan adaylara, teorik yeterlilik kazandırabilmek için verilen temel eğitim.

kontrolör-pilot direkt haberleşmesi / *direct controller-pilot communication*

Hava trafik kontrol birimi ve pilot arasında sesli cevaplama içeren radyo haberleşme metodu.

kontrolör-pilot veri hattı haberleşmesi / *controller-pilot data link communication*

ATS operasyonlarında ATC merkezi ile hava aracı arası iletişimin veri değişimi yöntemi ile yapılmasını sağlayan bir sistem.

kontrollü havaalanı / *uncontrolled airport*

Aydınlatma ve seyrüsefer kolaylıklarının bulunmadığı, pilotların aletsiz ve görerek (VFR) iniş-kalkış yapabildikleri havaalanları.

konum tahmini / *dead reckoning*

Yön, hız ve zaman gibi verileri göz önüne alarak belirlenen bir konum-

dan ilerleyerek konum tahmini yapılması.

konveyör / *conveyor*

Bagaj, kargo ve postanın yüklenip boşaltılması için kullanılan hareketli bant sistemi.

konveyör aracı / *conveyor vehicle*

Bagaj, kargo ve postanın yükleme, boşaltma için kullanılan hareketli bant sistemine haiz araç.

koordinat / *coordinate*

Bir pozisyon ya da yeri belirlemesi amacıyla enlem/boylam olarak (*derce/dakika/saniye*) ifade edilen referans değerler.

koordinat fiksi / *coordination fix*

Üniteler arasında devir noktası, kontrolün transferi, terminal giriş-çıkış noktaları olarak kullanılan bir sey-rüsefer yardımcısı ya da fiks olarak belirlenen pozisyon.

korelasyon / *correlation*

Uçuş yolu ve profili konusunda SSR kod tanımlaması, coğrafi ve zaman kontrollerini temel alan uçuş planı verileri ve pozisyon vektörü arasında ilişki oluşturan fonksiyon.

korozyon / *corrosion*

Elektrokimyasal etki sonucu malzemedede oluşan kütle kaybı.

koruma alanı / *protection area*

Bir taksi güzergâhı dahilinde ve bir helikopter park yeri etrafında bulunan, helikopterlerin emniyetli manevraları için cisimlerden, FATO'dan, diğer taksi güzergâhlarından ve helikopter park yerlerinden ayrılmış sağlanan bir alan.

koruma süresi / *holdover time*

Buzlanmayı önleyici sıvının (bakımın), bir uçağın korunan (işleme

tâbi tutulan) yüzeyindeki buz ve don oluşumunu ve kar birikimini önleyeceği tahmini süre.

korunmuş uçuş bölgeleri / *protected flight zones*

Lazer ışınının zararlı etkilerini hafifletmek üzere özel olarak belirlenmiş hava sahası.

kör nokta / *blind spot*

Radyo yayınlarının alınmadığı ya da radar menziline girmeyen saha; kontrol kulesince hava alanının görülemeyen bölümleri.

kritik hadise / *critical incident*

Bir kişinin olağan olmayan güçlü bir reaksiyon gösterdiği herhangi bir olay.

kullanılabilen en düşük uçuş seviyesinin altına alçalma / *descend below the lowest usable flight level*

Bir uçağın, bir hava sahasında belirlenmiş minimum uçuş seviyesinin altına alçalması.

kullanılabilirlik faktörü / *usability factor*

Bir pistin veya pistler sisteminin kullanımının, yan rüzgar unsuru nedeniyle tahdit edilmediği zaman yüzdesi.

kullanılan /aktif pist / *runway in use / active runway*

0 an için, kalkış veya iniş amaçlı kullanılan pist veya pistler. Çoklu pist kullanımlarında tüm kullanılan pistler aktif kabul edilir.

kum / *sand*

Çapı 0,06 ile 2 mm arasında değişen, silisli kütlelerin, kayaların doğal

kural dışı (asi) yolcular

etkenlerle parçalanarak uflanmasından ya da kayaların parçalanmasıyla oluşan, genellikle kuvars esası granüler, kuru ve doymun halde kohezyonsuz, ancak belirli nem altında kohezyon gösteren malzeme.

kural dışı (asi) yolcular / unruly passengers

Uçakta kalkış öncesinde uçak kapısının kapanmasından, indikten sonra tekrar açılmasına kadar olan sürede yolcu ve personelin düzenini veya güvenliğini tehlikeye atacak hareketlerde bulunan, uçaktaki malzemelere zarar veren, tehdit eden veya sivil havacılık alanında uygulanan mevzuat kurallarına ve mürettebatın uyarılarına uymayan kişiler.

kurtarma birimi / rescue unit

Arama ve kurtarmanın hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi için uygun ekipman sağlanmış eğitilmiş personellerden oluşan bir birim.

kurtarma koordinasyon merkezi / rescue coordination center

Bir arama-kurtarma bölgesinde arama-kurtarma operasyonlarının yürütülmesini koordine etmekten ve arama-kurtarma hizmetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesinden sorumlu birim.

kurtarma ve yangın istasyonu / airport fire fighting category

Havaalanı yangınla mücadele kategorilerine göre temin edilen kurtarma ve yangın söndürme araç, malzeme ve ekipmanlarının muhafazası ile ARFF personelinin idari ve sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı, uçak kaza kırılmalarına karşı hızlı müdahale edilebilmesini sağlamak üzere her türlü kolaylığı barındıran ve havaalanı içinde tesis edilen bina.

kuru birim ağırlık / dry unit weight

Zemin ya da kaya katı maddesinin ağırlığının zemin veya kaya kütlelerinin toplam hacmine oranı.

kurye hizmeti / courier service

Bir ya da birden fazla gönderici tarafından verilen gönderilerin, tarifeli bir hava yolu ile, kurye yolcu tarafından normal uçak altı bagajı olarak taşınması işlemi.

kuyruk/arka rüzgâr / tail wind

Pistin uzunlumasına eksenine dik ya da daha fazla açıyla esen rüzgâr.

kuyruk/dümensuyu türbülansı / wake turbulence

İtme kuvveti akıntısı türbülansı, girdaplar, jet rüzgârı, tepkili motor rüzgârı, pervane rüzgârı ve havada ve yerde motor rüzgârı gibi atmosferde bir hava aracının geçişinden kaynaklanan doğa olayları.

Kuzey Atlantik Hava Trafik Yönetimi / North Atlantic Air Traffic Management

Sorumluluğu, Kuzey Atlantik hava seyrüsefer sahalarında uygulanan ayırma standartları için önerilen değişiklikleri sonuçlandıran çalışma grubu.

küçük kaza / minor accident

Uçuş harekâtı esnasında bir veya daha fazla hava-aracının hafif hasara uğraması ile sonuçlanan hasarlar.

kür malzemesi / curing agent

Çimentonun yeterli hidrasyonunu sağlamak, betonda tam ve uygun sertleşme elde edebilmek için kullanılan malzeme.

küresel konumlandırma sistemi / global positioning system

Uzaydan yapılan hız, zaman, pozisyon belirleme ve geliştirme sistemi.

küresel seyrüsefer uydu sistemi / *global navigation satellite system*
Gerekli teknik ekipmanlarla donatılmış, dünya çapında pozisyon, hız ve zaman belirlenmesi konularında kullanılan uydu sistemi.

küresel seyrüsefer uydu sisteminin doğruluğu / *GNSS accuracy*
GNSS tarafından belirtilen pozisyon ve zamanın, gerçek pozisyon ve zamana göre uygunluğu (veya hata payı).

L

lastik izi ve boya silme aracı / *rubber/paint / skid mark removal vehicle*

PAT sahalarında Lastik izi ve Boyaların silinmesinde kullanılan özel donanımlı araç.

lazer ışını kritik uçuş bölgesi / *laser-beam critical flight zone*

Parlaklığın göz kamaştırıcı etkilere neden olmayacağı bir düzeyle sınırlandırıldığı, bir havaalanı yakınında, fakat LFFZ ötesinde bulunan hava sahası.

lazer ışınından arındırılmış uçuş bölgesi / *laser-beam free flight zone*

Parlaklığın görüşte herhangi bir bozulmaya neden olmayacağı bir düzeyle sınırlandırıldığı, bir havaalanının hemen yakınında bulunan hava sahası.

lazer ışınlarına duyarlı uçuş bölgesi / *laser-beam sensitive flight zone*

Parlaklığın flaş körlüğü veya hayali görüntüye neden olmayacağı bir düzeyle sınırlandırıldığı, LFFZ ve LCFZ dışında, ancak mutlaka bunların bitişiğinde bulunması gerekmeyen hava sahası.

levha / *sign*

A) Sabit mesaj levhası. Yalnızca tek bir mesajı gösteren bir levha.

B) Değişken mesaj levhası. Önceden belirlenmiş birden fazla mesajı gösterebilecek veya (duruma göre) hiçbir mesajı göstermeyecek bir levha.

likit limit / *liquid limit*

Zeminlerin plastik halden likit hale geçtiği deney sonucunda, elde edilen su içeriği değeri. Yüzde olarak ifade edilir (*wl*).

lisans / *licence*

Yeterlilik testinden sonra sahip olunan özel bir belge.

lisans (SHY 65-01'e göre) / *licence*

SHY 65-01 Yönetmeliği'ne göre verilen ve onaylanan, kanuni sahibine içerisinde bulunan derece ve onaylara göre hava trafik kontrol hizmeti sağlama yetkisi veren belge.

lisans onayı / *licence approval*

Hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından hava trafik kontrol lisansına işlenen ve lisans sahibinin dil yeterliliğini belirten yetkilendirme.

lisans otoritesi / *licensing authority*

Yasal bir düzenleme ile personel lisanslarından sorumlu kılınan tanımlanmış otorite.

lisansın çevrilmesi / *transforming of the licence*

JAA üyesi olmayan ülkelerce tanzim

lisanslı personel (bakım için)

edilmiş ya da SHGM tarafından millî usullere göre tanzim edilmiş lisansların JAR-FCL lisansına çevrilmesi.

lisanslı personel (bakım için) / licensed personel for maintenance

Hava aracı üzerinde bakım yapmak üzere SHGM tarafından yetkilendirilmiş personel.

lokalizer / localizer

ILS sisteminin, 108-112 MHz frekans bandında çalışan, havaya yayılan elektronik sinyaller vasıtasıyla uçağın pist merkez hattını tam olarak karşılamasını sağlayan ve pist merkez hattı üzerine pist başına belli bir mesafeye yerleştirilen parça.

lokalizer hattı / localizer course

ILS'te lokalizer vericisinin oluşturduğu yol.

Los Angeles aşınma deneyi / Los Angeles abrasion test

Agreganın aşınmaya dayanıklılığının belirlenmesinde kullanılan deney yöntemi.

M

mach numarası/ayarı tekniği / mach number technique

Turbojet motorlu uçaklar arasındaki uzunlamasına ayırma minimumlarını muhafaza etmek için uçakların hızlarına müdahale etmeyi sağlayan teknik.

mach numarası / mach number

Hakiki hava süratının ses süratine oranı.

magmatik / igneous

Magmanın yeryüzüne ulaşarak soğuması sonucu oluşan kayaç türü.

mahalli bekleme noktası / local standby point

Tehlikenin henüz önemli boyutlara ulaşmadığı hallerde kurtarma ve yangınla mücadele ekiplerinin yangın istasyonu veya yakın çevresinde hazırlıklı olarak beklediği yerler.

maksimum agrega boyutu / maximum aggregate size

Betonun fiziksel özelliklerine etki edecek miktarda bulunan tane gruplarından en büyük boyutlu olanı.

manevra sahası / manoeuvring area

Havaalanının, apronlar hariç olmak üzere, hava araçlarının kalkışı, inişi ve taksi yapması için kullanılacak bölümü.

mania / obstacle

A) Uçakların yüzey hareketi için öngörülen bir alanda bulunan; veya

B) Uçuş halindeki uçakların korunması için öngörülen belirli bir yüzey üzerinde uzanan; veya

C) Bu tanımlanmış yüzeylerin dışında duran ve hava seyrüseferi için tehlike olarak belirlenmiş tüm sabit (ister geçici olsun isterse daimi) ve hareketli cisimler veya bunların parçaları.

mania ışıkları / obstruction lights

Havaalanı yakınlarında, yaklaşma, tırmanma ve iç yatay bölgesinde yer alan ve belirli bir yükseklikten daha fazla yüksekliğe sahip bina, tesis ve cisimlerin yerini belirlemek üzere,

manianın yüksekliği ve konumuna göre kırmızı veya beyaz renklerde, yanıp sönen veya sürekli yanan, bir veya birden fazla ışık kombinasyonundan oluşan ışık sistemi.

mania lambası / *obstruction light*

Var olan maniaya pilotun dikkatini çekmek için mania teşkil eden doğal arazi yapılarının ya da nesnelere en yüksek yerine yerleştirilmiş genellikle kırmızı veya beyaz renkli bir lamba ya da lamba grubu.

maniadan arındırılmış bölge / *obstacle-free zone*

İç yaklaşma yüzeyi, iç geçiş yüzeyi, temkinli iniş yüzeyi, ve şerit sahanın, bu yüzeylerle sınırlanmış bölümü üzerinde, seyrüsefer amacıyla monte edilmiş, kırılabilir hafif kitlelerin dışındaki sabit maniaların ihlal etmediği hava sahası.

melafir / *melaphyre*

Koyu renkli porfiritik, feldspat içeren, genellikle karbonifer veya permien yaşlı bozuşmuş magmatik kayalık.

merkezî radnet görüntüleme ve kontrol sistemi / *central radnet monitoring and control system*

Radar ağı görüntülenme ve kontrol merkezi.

merkezî akış yönetim birimi / *central flow management unit*

Katılımcı ülkelere hava trafik akış yönetimi sağlamak için ICAO Merkezî Hava Trafik Akış Yönetimi Organizasyonu gereğince kurulmuş ve Merkezî Yönetim Birimi ve Uçuş Planı Operasyonları Bölümü'nü içeren

bir yönetim birimi.

merkezî hava sahası bilgi fonksiyonu / *centralized airspace data function*

ECAC (Avrupa Sivil Havacılık Konferansı) devletleri tarafından görevlendirilen ve ulusal hava sahası kullanım planlarında uygun rota bilgisi elde edebilmek için kurulan hava sahası yönetim fonksiyonu.

merkezî işlem birim yükü / *central processing unit load*

Nominal CPU yükü, maksimum giriş/çıkış nominal durumların işlenmesinde verilen işlemcinin CPU yükünün ortalama değeri.

merkezî yönetim birimi / *central executive unit*

Üye ülkelerin hava sahasındaki hava trafik akış yönetimi ölçümlerinin yapılması, koordinasyonu ve planlaması sorumluluğuna sahip birim.

mesafe kodlamalı yaklaşma ışık sistemi / *calvert system approach lighting systems (distance coded centre line)*

Eşikten itibaren 30 metre aralıklarla yerleştirilmiş, merkez hattındaki ışıkların sayısına ve çapraz bar uzunluğuna bağlı olarak eşige olan uzaklık bilgisini içeren ve yaklaşma hattına dik olarak tesis edilen her 150 metrede bir olmak üzere 5 adet çapraz bar ışıklarından oluşan, toplam uzunluğu 900 metre olan yaklaşma ışık sistemi.

mesafe ölçüm cihazı / *distance measuring equipment*

Uçakta ve yerde bulunan cihazlar

mesaj formatı

yardımla, uçağın yerdeki istasyona olan uzaklığını mil cinsinden gösteren cihaz.

mesaj formatı / message format

Mesajı oluşturan yapısal özelliklerin belirlenmesi.

metamorfik / metamorphic

Önceden mevcut kayaçların, sıcaklık, basınç ve kimyasal olayların etkisi altında metamorfizmaya (başkalaşma olayı) uğraması sonucu oluşan kayaç türü.

meteoroloji ofisi / meteorological office

Uluslararası hava seyrüseferi için meteoroloji hizmeti sağlamak üzere kurulmuş ofis.

meteorolojik görüş / meteorological visibility

Rasat parkı merkez olmak üzere, değişik yönlerde ölçülen rüyetin en düşük görüş değeri.

mevcut hızlanma-durma mesafesi / accelerate-stop distance available

Mevcut kalkış koşu mesafesi ve -varsa- durma uzantısının uzunluğu toplamı.

mevcut iniş mesafesi / landing distance available

İnen bir uçağın yer koşusu için mev-

cut ve elverişli ilan edilen pist uzunluğu.

mevcut kalkış koşu mesafesi / take-off run available

Kalkan bir uçağın yerdeki koşusu için mevcut ve elverişli olarak ilan edilen pist uzunluğu.

mevcut kalkış mesafesi / take-off distance available

Mevcutta bir aşma sahası varsa, bunun kalkış için koşu mesafesine eklenmesiyle oluşan mesafe.

mevcut yakıt / fuel remaining

mevki belirtici radyo cihazı / compass locator

Aletli iniş sistemi (ILS) için ya da son yaklaşma aşamasında seyrüsefer yardımcı cihazı olarak kullanılan mevki belirleyici.

meydan kontrol / tower control

İniş-kalkış trafiklerine ve meydan civarındaki diğer trafiklere hava trafik kontrol hizmetinin verilmesi ile sorumlu ünite.

meydan kontrol derecesi / aerodrome control rating

Meydan kontrol hizmetinde çalışan hava trafik kontrolörlerinin sahip oldukları derece türü.

meydan kontrol hizmeti / aerodrome control service

Meydan trafiği için sağlanan hava trafik kontrol hizmeti.

meydan kontrol kulesi / aerodrome control tower

Meydan trafiğine hava trafik kontrol hizmeti vermek üzere oluşturulmuş birim.

mikrodalga iniş sistemi

meydan kontrol ünitesi / *aerodrome control unit*

Uçağın iniş-kalkış safhalarında sorumluluğunu taşıyan hava trafik kontrol ünitesi.

meydan kontrolörü / *aerodrome controller*

Meydan kontrol hizmeti veren hava trafik kontrolörü.

meydan rakımı / *aerodrome elevation*

İniş sahasının (pistin) en yüksek noktasının deniz seviyesinden olan yüksekliği.

meydan referans noktası / *aerodrome reference point*

Bir meydan için belirlenmiş coğrafi referans noktası olup genellikle pist üzerinde belirlenir.

meydan tanıma işareti / *aerodrome identification sign*

Havaalanının havadan tanınmasına yardımcı olmak üzere meydana yerleştirilmiş bir işaret.

meydan trafiği / *aerodrome traffic*

Bir meydanın manevra sahasındaki tüm trafiklerle, meydan civarında uçan hava araçların tamamı.

meydan trafik bölgesi / *aerodrome traffic zone*

Meydan trafiğini korumak için bir

meydan civarında oluşturulan sınırları belirli hava sahası.

meydan trafik paterni / *aerodrome traffic circuit*

Meydan görüşü içerisinde hareket eden uçakların izlenmesi için özel olarak belirlenmiş yol.

meydan turu / *circle to runway*

Hava trafik kontrolörünce belirtilen meydan trafik paterni dahilinde inilecek piste yapılan yaklaşma manevrası.

meydan uçuş bilgi hizmeti / *aerodrome flight information service*

Meydan kontrol hizmeti şartlarının günün tamamı veya belirli bir bölümü için doğrulanmadığı meydanlarda uçuş güvenliğinin sağlanabilmesi için IGA (Uluslararası Genel Havacılık) tarafından hava trafik hizmetleri otoritesinin kararıyla tanımlanan şartlar.

meydan uçuş bilgi ünitesi / *aerodrome flight information unit*

Meydan trafiğine uçuş bilgi hizmeti sağlamak amacıyla meydan içerisine kurulan ünite.

mikro çatlak / *microcrack*

Beton üzerinde oluşan, gözle görülmeyen, çok ince çatlak.

mikrodalga iniş sistemi / *microwave landing system*

Mikrodalga spektrumunda çalışan bir hassas aletli yaklaşma sistemi. ILS sistemine göre oldukça gelişmiş özelliklere sahiptir. Pist merkez hattına göre ± 40 derece yatay ve süzülüş yolunda 0,1 ve 15 derece arasında dikey kaplama sağlayarak eğrisel yaklaşıma müsaade eder.

mikser

mikser / *mixer*

Mekanik karıştırıcı.

minimum alma irtifası / *minimum reception altitude*

Bir kavşak noktasının tanımlanabileceği en düşük irtifa.

mod S / *mode S*

Hava trafik hizmetlerinde kullanılmak üzere geliştirilen, tanımlama ve teşhisin yanı sıra hava-yer mesaj alışverişi de sağlayarak sözlü konuşmaları asgariye indirmeyi amaçlayan bir seyrüsefer sistemi.

mod S ikincil gözetim radarı / *mode s secondary surveillance radar*

Klasik SSR radarlarından farklı olarak uçakların 24 bitlik ICAO adresleri ile seçici olarak sorgulandığı sistem.

monopulse ikincil gözlem radarı / *monopulse secondary surveillance radar*

Tek sinyalle uçağın yerini tespit edebilen SSR.

muhtemel dairesel hata / *probable circular error*

Bir dairesel normal dağıtımda, muhtemel dairesel hata yapılan bireysel ölçümlerin %50'sini içeren dairenin yarıçapı ya da bulunanın muhtemel %50'si içindeki dairenin yarıçapıdır.

muhtemel kalkış talimatı zamanı / *expected departure clearance time*

Bir uçağın kalkış için talimatı alabileceği en uygun zaman.

muhtemel varış zamanı / *estimated time of arrival*

IFR hava aracı için gidiş meydanında aletli yaklaşma usulünün dizayn

edildiği fiks varsa bu fikse varış zamanıdır. Böyle bir fiks ya da seyrüsefer yardımcı cihazı yoksa ya da hava aracı VFR ise meydan üzerinde olacağı tahmin edilen zaman.

muhtemel yaklaşma zamanı / *expected approach time*

IFR bir hava aracının muhtemel bir gecikme/beklemenin ardından, iniş için yaklaşmasını tamamlamak üzere fiksi terk edeceği tahmin edilen zaman.

müdahale süresi / *response time*

ARFF (havaalanı kurtarma ve yangınla mücadele) birimine verilen ilk alarmın alındığı süreyle, olay yerine ilk ulaşan yangın söndürme aracının/araçlarının üzerinde taşıdığı yangın söndürme malzemesinin deşarj oranının %50'sini uyguladığı zaman kadar geçen süre.

mürettebat / *crew*

İşletici tarafından uçuş süresinde bir hava aracında görevlendirilen şahıslar.

müsaade edilen seviyeden sapma / *cleared flight level deviation*

Bir uçuşun müsaade edildiği seviye ile muhafaza edilen seviye arasındaki fark. Müsaade edilen seviyeden sapma, uçuşun verilen seviyeye uyumluluğunun bozulması durumlarının belirlenmesi amacıyla kullanılır.

müsaade edilen uçuş seviyesi / *cleared flight level*

Bir uçuşun muhafaza ettiği ya da ulaşmaya çalıştığı uçuş seviyesi.

müsaade sınırı / *clearance limit*

Bir ATC müsaadesinin geçerli olduğu son nokta.

N

negatif / *negative*

“Hayır”, “izin (onay) verilmedi”, “doğru değil” anlamlarında kullanılır.

nem / *moisture*

Havada bulunan su buharı miktarı.

nihai taşıma gücü / *ultimate bearing capacity*

Temel tabanındaki zeminin yenilmeksizin (makaslama yenilmesi) taşıyabileceği en büyük gerilme düzeyi.

nominal pozisyon / *nominal position*

Bir uçağın sistemleri tarafından belirlenen 3 boyutlu pozisyonu.

normal hıza dönüş / *resume normal speed*

ATC tarafından pilota daha önce verilmiş hız tahdidinin kaldırıldığını bildirmek amacıyla kullanılan talimat.

normal uçuş bölgesi / *normal flight zone*

LFFZ, LCFZ veya LSFZ olarak tanımlanmamış, fakat göze biyolojik zarar verebilecek lazer radyasyonundan korunması gereken hava sahası.

NOTAM (Havacılara Duyuru) / *Notice to Airmen*

Uçuş hareketi ile ilgili görevlileri herhangi bir havacılık hizmetine, kolaylığına, yöntemine veya tehlikesinin varlığına, koşullarına ya da bunlardaki herhangi bir değişikliğe ilişkin bilgilerden zamanında haberdar etmek amacıyla özel bir formatta hazırlanmış havacılara uyarı yayını

NOTAM işleme birimi / *NOTAM processing unit*

Bir NOTAM'ı kabul eden, işleyen ve dağıtımını yapan birim.

NOTAM kodu / *NOTAM code*

Bir kod grubu daima Q harfiyle başlayan 5 harften oluşmaktadır. Diğer harfler radyo cihazlarının kurulumu pozisyonu, değişimi, havaalanı ve ışıklandırma kolaylıkları, uçuştaki tehlikeler veya arama-kurtarma işlemlerini temsil eder.

O

okyanus hava sahası / *oceanic airspace*

ICAO'nun okyanus ayırmalarının ve süreçlerinin uygulandığı, uluslararası hava sahası olarak kabul edilen, okyanusların üzerindeki hava sahaları.

olay / *incident*

Hava aracının uçuş hareketi esnasında uçuş emniyetini etkileyen veya etkileyebilecek olan, kazadan başka her türlü durum.

onay (SHY-5'e göre) / *approval*

ATSEP lisanslı personelin haiz olduğu derecelerin vermiş olduğu ayrıcalıkların uygulanabilirliğini belirten ifade.

onaylama / *acknowledgement*

Mesajımı aldığınla ve mesajı anladığınla ilgili beni bilgilendir (kontrolörün durumdan haberdar olması veya uyarılması için özel durumlarda gönderilen, uyarı veya hatırlatma mesajı).

onaylayıcı personel

onaylayıcı personel / *approving personnel*

Yapılan bakımın SHY 145-01 Yönetmeliği şartlarına uygun olarak tamamlandığını belgelemek üzere hava aracı veya komponentin bakım çıkışından sorumlu personel.

onaylı eğitim / *approved training*

SHGM tarafından onaylı, özel bir müfredat ve gözetim altında yürütülen eğitim.

onaylı temel eğitim kursu / *approved basic training course*

SHY-66'da gerekli görülen bakım deneyim süresinin azaltılmasını sağlayacak düzeyde eğitim ve deneyim vermek üzere tasarlanmış bir bakım eğitimi kursu.

online veri değişimi / *online data interchange*

İlgili birimler arasında, belirli bir protokolle bilgi alışverişini sağlamak amacıyla kurulmuş online bağlantı.

operasyonel personel / *operational staff*

Hava trafik kontrolörleri, uçuş bilgi yardımcıları, uçuş yöneticileri ve hava trafik hizmetleri destek personelinin kapsayan çalışma grubu.

operations manual / *standard operating procedures*

Uçuş operasyonunun standartlarını uçak tipine göre belirleyen el kitabı.

orta marker / *middle marker*

Yüksekliği piste göre 200 feet olan ILS süzülüş hattının ortasında belirlenmiş bir noktadaki marker vericisi.

orta yoğunluklu ışıklar / *medium intensity lights*

Hassas yaklaşmasız pistlerde kul-

lanılan orta düzeyde ışık şiddetine haiz ışıklar.

ortak display sistemi / *common display system*

Tüm radar bilgi işlem ağının status bilgilerini görüntüleyen display.

ortak nokta / *common point*

Bir ya da daha fazla uçağın, ilgili ATC otoritesince, rapor etmesi istenen nokta.

ortalama hava trafik akış yönetim birimi / *average air traffic flow management unit*

Kalkışlardaki toplam gecikmeler / toplam uçuşlar oranını tespit etmek amacıyla kurulan ünite.

ortometrik yükseklik / *orthometric height*

Genel olarak bir MSL yüksekliği olarak gösterilen, bir noktanın geoida göre yüksekliği.

otomatik bağımlı gözetim / *automatic dependent surveillance*

Uçağın on-board seyrüsefer sistemleri ile pozisyon belirleme sistemlerinden elde ettiği kimlik bilgisi, dört boyutlu pozisyon bilgisi ve ilave diğer bilgilerin de içinde olduğu verilerin bir veri hattı aracılığıyla yayımlandığı bir gözetim tekniği.

otomatik bağımlı gözetim-sözleşme / *automatic dependent surveillance-contract*

Uçağın, aviyoniklerinden ve pozisyon belirleme sistemlerinden elde ettiği verilerin, sadece bir yer istasyonuna (*noktadan-noktaya haberleşme*) iletildiği gözetim tekniği.

otomatik bağımlı gözetim-yayın / *automatic dependent surveillance-broadcast*

Herhangi bir yer/hava kullanıcısı-

nın ihtiyaç duyacağı pozisyon, iz ve yer hızı vb. bilgilerin bir yayın modu veri hattı aracılığıyla belli aralıklarla iletimini sağlayan bir gözetim uygulaması.

otomatik hava gözlem sistemi /
automatic weather observing system

Belirlenmiş zaman aralıklarında çeşitli sensörler yardımıyla hava şartlarını ölçen, kaydeden ve pilotlara iletmek üzere bir bilgisayara gönderen sistem.

otomatik iniş /
autoland

Görüşün iniş için limitlerin altında olduğu, konvansiyonel metotlarla inişin sağlanamayacağı durumlarda, bu konuda özel eğitim almış pilotlar tarafından güvenli ve etkin bir inişin sağlanması için kullanılan sistem.

otomatik parklama sistemi /
automated parking system

Uçakların burundan giriş yöntemi ile parklama işlemi sırasında, uçaklara pozisyon ve istikamet bilgisi veren ışıklı ve elektromanyetik alanlar yardımı ile çalışan rehberleme sistemi.

otomatik terminal bilgi hizmeti /
automatic terminal information service

24 saat ya da belirlenmiş farklı aralıklarla inen/kalkan hava araçları için sağlanan güncel, periyodik meteorolojik ve operasyonel bilgileri otomatik olarak sağlayan hizmet.

otomatik yön bulma sistemi /
automatic direction finding system

Hemen hemen en eski seyrüsefer yardımcı cihazlarından. Atmosferik hadiselerden kolayca etkilenmeleri ve düşük menzillere sahip olmaları sebebiyle yerlerini daha ge-

lişmiş cihazlara bırakmışlardır (cor, loran, gps gibi).

otorite /
authority

Bir dokümanın ortaya çıkarılması veya değiştirilmesi ile sorumlu kişi.

Ö

öğrenci hava trafik kontrolörü /
student air traffic controller

Temel hava trafik kontrol eğitimini başarıyla tamamlayan ve işbaşı eğitiminden önce tüm teorik bilgileri edinmesi için eğitime alınan seçilmiş kişi.

öğrenme için sınırlandırılmış zaman /
restricted time for learning

Eğitici tarafından, öğrencinin çalışma zamanının belirlenmesi.

önemli hava durumu bilgisi /
sigmet information

Meteoroloji gözlem ofisi tarafından meydana gelen ya da gelmesi beklenen belirli rotadaki uçak operasyonlarının emniyetini etkileyebilecek hava olaylarına dair bilgilerin yayınlanması.

önemli nokta /
significant point

Bir ATS yolunun ya da bir hava aracının uçuş yolunun tanımlanması ve diğer seyrüsefer ile ATS amaçları için kullanılan tanımlanmış coğrafik pozisyon.

ön-işbaşı eğitimi /
pre-on-the-job training

Standart özellikler göz önüne alınarak kişisel yeteneklerin gelişimini sağlamak amacıyla işbaşı simülasyon çalışmaları.

örnek olay

örnek olay / case study

Gerçek ya da hayali bir olayın veya olaylar serisinin analizi, problem tanımlaması ve mümkün olan çözümlerin değerlendirildiği bir teknik.

özel amaçlı taşıt / special purpose vehicle

Özel amaçla insan veya eşya taşımak için imal edilmiş olan ve itfaiye, cankurtaran, cenaze, naklen yayın ve kayıt (radyo, sinema, televizyon), tow-car, high-loader, konveyör, de-/anti-icing vb. gibi özel işlerde kullanılan motorlu araç.

özel gönderiler / special shipments

Örneğin; kolay bozulabilen mallar, canlı hayvanlar, değerli eşyalar, hassas kargo, haber malzemesi, tehlikeli maddeler vs.

özel VFR uçuş / special VFR flight

Meteorolojik şartların VMC'nin altında olduğu durumda kontrol bölgelerinde uçuşuna ATC tarafından müsaade edilen özel bir VFR uçuş şekli.

özellikli kargo ürünleri / special-ized cargo products

Örneğin; ekspres kargo, kurye gönderileri, aynı gün teslim edilecek gönderiler.

özellikli ağırlık / specific weight

Belli hacim ve sıcaklıktaki bir malzemenin havadaki ağırlığının, aynı hacim ve sıcaklıktaki damıtık suyun havadaki ağırlığına oranı.

P

palet / unit load device(pallet)

Üzerinde yüklerin birleştirilerek ağlar/bağlar/iglo'larla güvenceye alınarak uçağa kilitlenen, standart uçak ihtiyaçlarına uygun, alt düzeyi düz platformlar.

paralel ILS yaklaşması / parallel ILS approach

Paralel pistlere yaklaşan IFR uçakların, son yaklaşma hattına oturduklarında birbirleri arasında en az 2 NM radar ayırması sağlanmış olması durumu.

paralel pistler / parallel runways

Aynı havaalanında merkez hatları birbirine paralel olan 2 veya daha fazla sayıdaki pistleri ifade eder. Paralel pistlerde pist numarasına ilave olarak L (left/ sol) ve R (right/ sağ) veya 3 paralel pist var ise L (left/ sol), C (center/ merkez) ya da R (right/ sağ) olduğu belirtilir.

paralele yakın pistler / near-parallel runways

Uzatılmış merkez hatlarının yakınsama/sapma açısı 15 derece veya daha az olduğu, kesişmeyen pistler.

park yeri / parking position

Bir uçağın park ettiği veya park etmesinin planlandığı tanımlanmış saha.

parlaklık kontrolü / lights intensity control

Görüş şartlarına göre, havaalanı pist aydınlatma sistemlerinin parlaklığının ayarlanması.

pas geçme / missed approach

Bir iniş için bir aletli yaklaşma ta-

mamlanamadığı zaman pilot tarafından idare edilen bir manevra.

pas geçme noktası / *missed approach point*

İniş talimatı almış bir uçağın pilotunun herhangi bir sebeple iniş yapmayı pas geçmesi.

pas geçme usulü / *missed approach procedure*

Yaklaşma tamamlanamazsa takip edilecek usül.

pas görev süresi / *missed duty period*

Uçucu ekiplerin, ortaklığın direktifi üzerine, herhangi bir görev icra etmeksizin, en son uçuş görevinin bittiği meydana, yeni bir uçuş görevi icra edeceği meydana, ana/geçici üsten uçuş harekâtına başlayacağı meydana veya uçuş harekâtının sona ermesinden sonra ana/geçici üsse ulaşım maksadıyla yaptığı hava veya bir sath ulaşım aracında geçen süre.

PAT sahalarında araç kullanma belgesi (araç kullanma belgesi)

/ *PAT the areas driving certificate*

Havaalanı PAT Sahalarında araç kullanacaklara PAT Sahalarında Araç Kullanma Yönergesi hükümlerine uygun olarak havaalanı işletmesince düzenlenerek verilecek belge.

penetrasyon / *penetration*
İçine girmek.

permabilite / *permeability*
Geçirgenlik.

Permi / *permit*

Herhangi bir hava aracına Türk hava sahasını veya havaalanlarını kullanabilmesi için SHGM'ce veya

bu maksatla yetkilendirilmiş DHMI tarafından verilen SİVİL, Dışişleri Bakanlığı tarafından verilen DİPLOMATİK ve Hava Kuvvetleri tarafından verilen ASKERİ uçuş izni.

pik gün, pik saat / *peak day, peak hour*

Belirli bir periyot içerisinde (genellikle bir takvim yılı içerisinde) bir hava meydanında birim günde veya saatte kaydedilen işlem görmüş en yüksek yolcu, uçak, kargo vs. sayısı.

pilot / *pilot*

Hava aracının sevk ve idaresiyle görevli olan, sorumlu kaptan pilot veya kaptan pilot haricindeki, SHGM tarafından yetkilendirilmiş personel.

pilot hava raporu / *pilot weather report*

Uçuşta karşılaşılan sıra dışı meteorolojik hadiselerin pilot tarafından rapor edilmesi.

pilot insiyatifi / *pilot discretion*

İrtifa tahsisleri ile birlikte kullanıldığında hava trafik kontrol ünitesi tarafından pilota hazır olunca alçalmaya/tırmanmaya başlaması söylendiğinde pilotun istediği zaman alçalma/tırmanmaya başlayabileceğini ifade eden terim.

pilota verilen briefing / *pilot briefing*

Havacılık enformasyon hizmetleri (AIS) ofisi tarafından uçuş planlaması yapan pilotlara hava durumu, NOTAM'lar, askeri aktiviteler ve uçuşla ilgili pilotlar tarafından talep edilen bilgilerin verilmesi.

pist / *runway*

Uçakların inişi ve kalkışı için hazır-

pist bekleme pozisyonu

lanmış bir kara havaalanı üzerinde belirlenmiş dikdörtgen alan.

pist bekleme pozisyonu / runway-holding position

Havaalanı kontrol kulesi tarafından başka şekilde onaylanmadıkça, taksi yapan uçakların ve araçların duracağı ve bekleyeceği bir ILS/MLS kritik/hassas alanını, bir mania sınırlama yüzeyini veya bir pisti korumak üzere öngörülen belirli bir yer.

pist dönüş alanı ışıkları / runway turn pad lights

Düşük görüş şartlarında, pist dönüş alanında, dönüş merkez hattını belirlemek üzere tesis edilmiş beyaz renkli ışıklar.

pist dönüş cebi / runway turn pad

Bir pist üzerinde 180 derecelik bir dönüşü tamamlamak amacıyla bir piste bitişik bir kara havaalanı üzerindeki belirli bir alan.

pist eşik ışıkları / runway threshold lights

Pist eşiğini belirlemek üzere, iniş istikametine tevcihli, en az 6 ışıktan oluşan yeşil renkli ışıklardır.

pist eşik belirleme ışıkları / runway threshold identification lights (RTIL)

Düşük görüş şartlarında, pist eşigi-

ni belirlemek üzere, eşik ışıklarının her iki başında yer alan, dakikada 60-120 defa yanıp sönen çok yüksek yoğunluklu beyaz renkli ışık sistemidir.

pist görüş mesafesi / runway visual range

Bir pistin merkez hattı üzerindeki bir uçağın pilotunun, pist yüzey işaretlemelerini veya pistin şeklini veya merkez hattını gösteren ışıkları görebileceği mesafe.

pist istikameti / runway heading

Pist merkez hattı uzantısına tekabül eden manyetik istikamettir. Ancak bu, pist üzerinde yazılı pist numarası değildir. Örneğin bir pistin numarası 04 olabilir (04 pisti diye adlandırılır), ancak pistin manyetik başı 044 derecedir. Pist numaraları bu manyetik uçuş başlarının yuvarlanmasıyla oluşturulur.

pist kapasitesi / runway capacity

Belirlenmiş bir zaman aralığı içerisinde, iniş-kalkış hizmeti alabilecek uçak sayısı.

pist kenar ışıkları / runway edge lights

Pist kenarını belirlemek üzere, iniş ve kalkış esnasında kullanılabilen, en fazla 60 metre aralıklarla yerleştirilmiş, kalkış istikametine son 600 metrede yer alanları sarı, diğerleri beyaz renkli ışıklar.

pist koruma ışıkları / runway guard lights

Düşük görüş şartlarında, piste girilmekte olunduğu bilgisini vermek üzere taksi yolu üzerine tesis edilen, trafik ışıklarına benzer, sarı renkli, yanıp sönen ışıklar.

poisson (boşluk) oranı

pist merkez hattı ışıkları /
runway center line lights

Düşük görüş şartlarında, pist merkez hattını belirlemek üzere, 15/30 metre aralıklarla yerleştirilmiş, kalkış istikametinde son 600 metrede yer alanları kırmızı-beyaz, son 300 metrede yer alanları kırmızı-kırmızı, diğerleri beyaz renkli ışık sistemi.

pist numarası / *runway number*

Pist merkez hattı uzantısına tekabül eden manyetik istikamettir. İstikametleri pilotlara manyetik kuzeye göre gideceği yönü gösteren bir görsel yardımcıdır. Pistin manyetik kuzey ile yaptığı açı eğer 2 basamaklı bir sayı ise bunun önüne "0" konularak pist numaraları bu manyetik uçuş başlarının yuvarlanmasıyla oluşturulur. 01 ile 36 arasında bir sayıdır. Mutlaka iki basamaklı yazılır. Örn: 44/224 olan pistin pist başı numarası 04/22 olur.

pist sonu belirleme ışıkları /
runway end identification lights
(REIL)

Düşük görüş şartlarında, pist sonunu belirlemek üzere, pist sonu ışıklarının her iki başında yer alan, dakikada 60-120 defa yanıp sönen çok yüksek yoğunluklu beyaz renkli ışık sistemi.

pist sonu emniyet sahası /
runway end safety area

Esasen piste erken temas eden veya pistte duramayan bir uçağın hasar riskini azaltmak üzere tasarlanmış, pist merkez hattı uzantısına simetrik ve şerit sahanın sonuna bitişik bir saha.

pist sonu ışıkları / *runway end lights*

Pist sonunu belirlemek üzere, en az 6 ışıktan oluşan, kalkış istikametine tevcihli, kırmızı renkli ışıklar.

pist şeridi / *runway strip*

Aşağıdaki amaçlar için öngörölmüş, pisti ve -varsa- durma uzantısını içeren belirli bir alan:

- A) Pistten çıkan bir uçağın göreceği hasar riskini azaltmak; ve
- B) Kalkış veya iniş operasyonları sırasında üzerinden uçan uçakları korumak için.

pist tekerlek temas bölgesi ışıkları / *runway touchdown zone lights*

Düşük görüş şartlarında, tekerlek temas bölgesini belirlemek üzere, 30/60 metre aralıklarla pist merkez hattının her iki tarafına yerleştirilmiş, 3/4,5 metre uzunluğunda baret şeklinde beyaz renkli ışık sistemi.

pit / *pit*

Hidrانت sisteminin uçak park pozisyonundaki hortum bağlantı noktası.

pit temizleme aracı / *pit-cleaner*
Apronda bulunan pitlerin içerisinde oluşan kirliliği temizleme amaçlı kullanılan araç.

planlanan güzergâh / *desired track*

İki yol noktası arasında planlanan ya da istenilen güzergâh.

plastik limit / *plastic limit*
Zeminin plastik halden katı hale geçtiği deney sonucunda, elde edilen su içeriği değeridir. Yüzde olarak ifade edilir (*wp*).

plot / *plot*

PSR'dan veya SSR-PSR kombinasyonu ile oluşan ekoların dijital sorgulama metodlarıyla bilgi olarak radar ekranına yansması.

poisson (boşluk) oranı / *poisson's ratio*

Beton numunesine basınç gerilmeleeri uygulandığında, numunede mey-

porozite

dana gelen enine birim uzamanın boyuna birim kısaltmaya mutlak değerce oranı.

porozite / *porosity*
Gözeneklilik.

portatif aydınlatma sistemi / *portable lighting systems*
Gece kullanılması öngörülen bir havaalanında, kısa sürede ve geçici olarak tesis edilen, asgari pist kenar, eşik, pist sonu ve taksiyolu kenar ışıklarından oluşan, düşük takatlı pist aydınlatma ışık sistemi.

portlant çimentosu / *portland cement*
Klinker ve alçı taşının birlikte puzolanik madde katılmadan öğütülmesi sonucu elde edilen çimento.

posta / *post*
Bir uçakta taşınan, nakliye edilen ve posta yönetimine ulaştırma amacı güdülen yazışma haberleri ve diğer nesnelere.

pozisyon raporu / *position report*
Uçağın belirli noktalar üzerinde olduğunu ATC'ye rapor ederek bildirmesini ifade eden terim.

pozisyon sembolü / *position symbol*
Bilgisayar tarafından radar ekranı üzerinde uçağın hareket izini simgeleyen işaret.

pozitif kontrol / *positive control*
Hava trafik kontrol ünitesi tarafından belirli bir hava sahası içinde bütün trafikler arasında ayırma sağlanmış olduğunu ifade eden terim.

primer kablo ek kiti / *primary cables connector kits*
Primer kablo eklerinde kullanılan,

yüksek izolasyonu da sağlamak üzere özel olarak dizayn edilmiş ek muhteviyatı.

primer seri devre kablosu / *primary series circuit cables*
Seri aydınlatma sistemlerinde, armatürün ihtiyaç duyduğu enerjiyi temin etmek üzere, enerji kaynağı ile armatürler arasındaki elektriksel irtibatı sağlayan, yüksek düzeyde izolasyona haiz elektrik kabloları.

priz alma / *stiffening*
Beton ve harçların katılması.

priz başlama süresi / *initial set*
Beton karılırken suyun çimentoya temas ettiği andan itibaren betonun elenerek ayrılmış olan harcın, çapı 6,175 mm olan bir sondanın daldırılmasına karşı 0,5 N/mm²lik bir mukavemet kazanmasına kadar geçen süre.

priz bitme süresi / *final set*
Beton karılırken suyun çimentoya temas ettiği andan itibaren betonun elenerek ayrılmış olan harcın, çapı 6,175 mm olan bir sondanın daldırılmasına karşı 3,5 N/mm²lik bir mukavemet kazanmasına kadar geçen süre.

profesyonel pilot / *professional pilot*
Ücret karşılığı yapılan uçuş operasyonlarında hava aracı kullanma yetkisini veren lisansa sahip bir pilot.

pusula başı / *heading*
Bir uçağın uzunluğuna ekseninin gösterdiği bir istikamet olup genelde kuzeyden (hakiki, manyetik, pusula veya grid) derece olarak ifade edilir.

radarda tanımlanmış uçak

pusula gülü / compass rose

Gerçek ya da manyetik kuzey yönünü belirleyen meydan üzerinde işaretlenmiş ya da haritalarda gösterilen daire.

püskürtme beton / shotcrete

Basıncılı hava kullanımı yoluyla yüzeyler üzerine püskürtülen ve püskürtme basıncıyla istenilen yüzeyler üzerine yapılan beton veya harç.

R

radar / radar

Belirli bir menzil içindeki nesneleri tespit etmek için elektromanyetik dalgaları kullanan sistemler.

radar hizmeti / radar service

Direkt olarak radar vasıtasıyla sağlanan bir hizmeti gösteren terim.

radar istasyonları kaplama hesaplayıcısı / radar station coverage calculator

Eurocontrolün geliştirdiği radar kapsama alanlarını hesaplayan Unix tabanlı bir yazılım.

radar kontrol hizmeti / radar control service

Radardan alınan bilgilerin hava tra-

fik kontrol hizmetinin sağlanmasında direkt olarak kullanıldığını belirtmekte kullanılan terim.

radar ortamı / radar environment

Radar hizmetinin verilebileceği sahalardır.

radar tanımlaması / radar identification

Belirli bir radar blip'i veya radar pozisyon sembolünün belirli bir uçakla eşleştirilmesi işlemi.

radar tavsiyesi / radar advisory

Radara gözlemine dayanan bilgi ve tavsiye hizmeti.

radar teması / radar contact

Radara ekranında, radar blip veya radar pozisyon sembolünün belirli bir uçağa ait olduğunun görülmesi ve tanımlanmasıyla ortaya çıkan durumdur. Hava Trafik Kontrol Ünitesi tarafından, radar ekranında bir uçağın tanımlandığı ve bu uçağın radar da takibinin radar tanımlaması sona erdirilene kadar süreceği anlamında kullanılır.

radar veri işleme sistemi / radar data processing system

Bir veya daha fazla kaynaktan gelen bilgilerin radar işlemlerinde kullanılmasını sağlayan sistem.

radar yaklaşma kontrol ünitesi / radar approach control facility

İniş-kalkış veya transit geçiş yapan trafiklere, tanımlanmış hava sahası içerisinde radarlı (veya radarsız) hizmet veren hava trafik kontrol ünitesi.

radarda tanımlanmış uçak / radar identified aircraft

Radara ekranında, pozisyonu izlenen

radarlı saha kontrol derecesi

bir hedef ya da sembol ile eşleşmiş olan uçak.

radarlı saha kontrol derecesi / *radar airport control degree*

Sorumluluk sahibi olduğu kontrollü hava sahası dahilindeki uçaklara radarlı saha kontrol hizmeti sağlayan hava trafik kontrolörlerinin sahip olması gereken derece.

radarlı yaklaşma /*radar approach*

Bir radar kontrolörünün yönetimi altında bir uçak tarafından icra edilen yaklaşma.

radarlı yaklaşma kontrol derecesi /*radar approach control degree*

Sorumluluk sahibi olduğu kontrol sahası dahilinde, inen ve kalkan uçaklar ile kontrol sahasını kullanan diğer uçaklara, radarlı yaklaşma kontrol hizmeti sağlayan hava trafik kontrolörlerinin sahip olması gereken derece.

radarsız ayırma /*non-radar separation*

Ayırma yapmak için kullanılan uçak pozisyon bilgisinin radar dışındaki diğer referanslardan alınması.

radarsız saha kontrol derecesi /*non-radar airport control degree*

Sorumluluk sahibi olduğu kontrollü hava sahası dahilindeki uçaklara radarsız saha kontrol hizmeti sağlayan hava trafik kontrolörlerinin sahip olması gereken derece.

radarsız yaklaşma kontrol derecesi /*non-radar approach control degree*

Sorumluluk sahibi olduğu kontrol sahası dahilinde, inen ve kalkan uçaklar ile kontrol sahasını kullanan diğer uçaklara, radarsız yaklaşma

kontrol hizmeti sağlayan hava trafik kontrolörlerinin sahip olması gereken derece.

radyal /*radial*

Seyrüsefer cihazları tarafından verilen açılal bilgi.

radyo /*radio*

Haberleşme için kullanılan telsiz cihazıdır. Aynı zamanda, bir uçuş hizmet istasyonunu belirtmek için de kullanılabilir.

radyo altimetre /*radio altimeter*

Uçağın yerden olan yüksekliğini belirlemek için, radyo dalgalarının gönderilerek yerden yansımaları sağlayan, uçakta bulunan cihaz.

radyo seyrüseferi /*radio navigation*

Seyrüsefer amaçlı bir pozisyonun belirlenmesinde radyo dalgalarının kullanılması.

radyo yön bulma istasyonu /*radio direction-finding station*

Diğer istasyonların yönlerini hesaplamak amacıyla tasarlanmış bir radyo istasyonu.

ramp hizmeti /*ramp service*

Apronda uçakların park ettirilmesi, yolcu, bagaj ve kargonun yüklenmesi, boşaltılması ve apronda ihtiyaç duyduğu diğer hizmetlerin (de-/anti-icing, temiz su ikmali, foseptik, yolcu merdiveni, air starter, APU, uçak temizliği vb.) tamamı.

randevu noktası /*rendezvous point*

Yol kavşağı, kesişen yol ya da başka bir yerde belirlenmiş, acil duruma müdahale edecek personel ve araçların uçak kaza-kırımında olay yerine

gitmeden önce talimat almaları için belirlenmiş yer.

rapor noktası / *reporting point*

Aletli uçuş kuralları içinde rapor edilmesi istenilen, bir seyrüsefer yardımcısı ile belirtilmiş nokta.

raylı sistem / *monorail system*

Tek hat üzerinde havadan, el değmeden seviye 5 bölgesindeki kirli bagajların taşınmasında kullanılan sistem.

reddedilmiş kalkış alanı / *rejected take-off area*

Bir heliport üzerinde bulunan, performans sınıfı 1'de işletilen helikopterlerin bir reddedilmiş kalkışı tamamlamaları için elverişli olan belirli bir alan.

refakatsiz bagaj / *unaccompanied baggage*

Uçak altında (*hold*) taşınmak üzere kabul edilmiş ve çek-in yapan yolcusu uçakta bulunmayan bagaj.

referans noktası / *reference point*

Havaalanının coğrafi pozisyonu belirlenmiş bir noktası.

rezerve / *reserved*

Uçucu personelin aylık uçuş planlaması dışında ihtiyaç duyulacak uçuş ve yer görevleri için hazırlıklı bulunması hali.

risk analizi / *risk analysis*

Kötü hava koşullarının devam etme süresini analiz eden ve riski belirleyen bir çalışma.

RNAV yaklaşması / *RNAV approach*

Uçaktaki RNAV ekipmanlarına dayanılarak seyrüseferin yapıldığı bir aletli yaklaşma usulü.

rota / *route*

Uçağın coğrafi bir noktaya veya

hava yoluna göre 2 boyutlu pozisyonunu belirtir.

rota / *track*

Bir uçağın çizdiği yolun, yer üzerindeki izdüşümü olup, istikameti herhangi bir noktada kuzeyden (hakiki, manyetik veya grid) derece olarak ifade edilir.

rüzgar kesmesi / *wind shear*

Rüzgarın hızında veya yönünde kısa mesafelerde meydana gelen ani değişiklikler. Bu değişiklikler yırtılma veya akma etkisi yaratabilir. Yatay veya dikey yönlerde ya da aynı anda her iki yönde birden görülebilir.

rüzgar yönü göstergesi / *wind direction indicator*

Havaalanı Kontrol Kulesi ve kalkış ya da iniş yapmakta olan uçağın pilotu tarafından görülebilecek bir noktaya tesis edilen, gece kullanılması durumunda da ışıklandırılan, rüzgar yön bilgisini veren cihazlar.

S**sabit akım regülatörü** / *constant current regulators*

Seri aydınlatma devrelerinde yer alan armatürlerin ihtiyaç duyduğu sabit akım için gerekli gerilim seviyesindeki enerjiyi temin etmek ve değişen görüş şartlarına göre ışıkların parlaklık seviyesini ayarlamak üzere özel olarak dizayn edilmiş elektrik devre elemanları.

sabit ışık / *fixed light*

Sabit bir noktadan bakıldığında sabit şiddette görünen bir ışık.

sabotaj

sabotaj / *sabotage*

Herhangi bir eşyanın tahribini, korku salmayı, uluslararası sivil havacılık veya bunlara ait tesislerde gayri kanuni eylemler yapılması sonucunu amaçlayan bir eylem veya bir işin bilerek yapılması.

SAFA denetçisi / *SAFA (Safety Assessment of Foreign Aircraft) inspector*

Havaalanlarımıza iniş kalkış yapan yabancı hava araçlarının uluslararası uçuş emniyet standartlarıyla uyumunu kontrol etmek amacıyla uçuş öncesinde veya sonrasında kontrolünü gerçekleştiren, SHGM personeli arasından yetkilendirilmiş teknik denetçi.

SAFA denetleme raporu / *SAFA inspection report*

SAFA koordinatörü / *SAFA (Safety Assessment of Foreign Aircraft) coordinator*

SHGM personeli arasından Sivil Havacılık Genel Müdürü tarafından görevlendirilen, yapılan SAFA denetlemelerinin SAFA veritabanına girilmesini sağlayan, SAFA veritabanına girilen bilgilerin doğruluğunu kontrol eden, veritabanındaki bilgilerin gizliliğini sağlayan, tüm SAFA faaliyetleriyle ilgili olarak EASA ile işbirliği yapan, uçuş emniyeti problemleri içeren denetleme raporlarının EASA'ya gönderilmesini sağlayan, ulusal hava araçlarımıza ait SAFA raporlarıyla ilgili diğer ülkelerin SAFA koordinatörleriyle işbirliği yapan, EASA kapsamında gerçekleştirilen SAFA çalışma gruplarında ülkemizi temsil eden kişi.

saha kontrol hizmeti / *area control service*

Kontrol sahaları içindeki kontrol-

lü uçuşlar için sağlanan hava trafik kontrol hizmeti.

saha seyrüseferi / *area navigation*

Uçma kabiliyetinde olan uçakların kullanması amacıyla oluşturulmuş; uçakların istenilen uçuş rotasında istasyon referanslı seyrüsefer yardımcı cihazların kaverajında veya yer istasyonlarından bağımsız uçakta bulunan saha seyrüsefer sistemine bağlı veya her iki sistemin beraber kullanımı ile tesis edilmiş saha seyrüsefer yolları.

saha seyrüseferi yolu / *area navigation route*

Saha seyrüseferi yapabilme kapasitesinde olan hava araçlarının kullanımı amacıyla düzenlenmiş ATS uçuş yolu.

sahip konumundaki taşıyıcı / *owning carrier*

Bir birim yükleme aracının (ULD) sahibi ya da kiralayana olan taşıyıcı.

sahipsiz bagaj / *unclaimed baggage*

Bir havaalanına gelmiş olup, herhangi bir yolcu tarafından alınmamış veya sahiplenilmemiş bagaj.

SANA denetçisi / *SANA (Safety Assessment of National Aircraft) inspector*

Havaalanlarımıza iniş kalkış yapan yerli hava araçlarının uluslararası uçuş emniyet standartlarıyla uyumunu kontrol etmek amacıyla uçuş öncesinde veya sonrasında kontro-

lünü gerçekleştiren, SHGM personeli arasından yetkilendirilmiş teknik denetçi.

sapma / *deviation*

Takip edilen yol güzergâhından, meteorolojik koşullar ya da olağanüstü durumlar nedeniyle ayrılma.

SAR (Arama ve Kurtarma)

Hizmeti / *SAR (Search and Rescue) Service*

Hava veya deniz vasıtalarının karada, havada, su üstünde ve su altında tehlikeye maruz kalması, kaybolması veya kazaya uğraması hallerinde bu vasıtalarındaki şahısların her türlü araç, özel teçhizat veya kurtarma birlikleri kullanılarak aranması/bulunması ve kurtarılması işlemi.

sedimanter / *sedimentary*

Dış etmen ve süreçler tarafından yeryüzünün aşındırılması ve meydana gelen çeşitli büyüklükteki unsurların taşınarak çukur sahalarda (göl, deniz ve okyanus tabanları gibi) biriktirilmesi sonucu oluşan kayaç türü.

segregasyon (ayırışma) / *segregation*

Betonu oluşturan malzemenin birbirinden ayrılması ve betonun üniformluğunu yitirmesi.

sekonder kablo / *secondary cables*

Seri aydınlatma sistemlerinde, izolasyon trafosu ile armatür arasındaki elektriksel irtibatı sağlayan kablolar.

sekonder kablo ek kiti / *secondary cables connector kits*

Sekoder kablo eklerinde kullanılmak üzere özel olarak dizayn edilmiş ek muhteviyati.

sektör / *sector*

Bir kontrolör grubu tarafından kontrol edilen, koordinatları belirlenmiş ve tahsis edilmiş bir radyo frekansı bulunan hava sahası. / Kontrol sahasının veya uçuş bilgi bölgesinin bir parçası.

sektörizasyon / *sectorisation*

Bir FIR'ın (*uçuş bilgi bölgesi*) birkaç sektöre ayrılması.

serbest kılınan sapma eşiği / *cleared level deviation threshold*

Serbest kılınan bir seviyeye uyumsuzluğun oluşmaya başladığını tanımlayan izleme kriteri parametresi.

seri trafo / *serial transformer*

Seri aydınlatma devrelerinin kullanıldığı pist aydınlatma sistemlerinde, armatürün ihtiyaç duyduğu gerilimi temin etmek üzere yüksek düzeyde izolasyon sağlayan elektrik devre elemanları.

sertifikalandırma (havacılık güvenliği) / *certification (security)*

Havacılık güvenliği konusundaki yetkili otorite tarafından veya otorite adına, bir kişinin kendisine atanan görevlerini yerine getirmek için gerekli yeterliği, otorite tarafından kabul edilen veya belirlenen seviyede sağladığının resmî değerlendirmesi ve teyidi.

sertifikalı havaalanı / *certified aerodrome*

İşletmecisine bir havaalanı sertifikası verilmiş olan bir havaalanı.

sertleşmiş beton / *hardened concrete*

Katılma olayından sonraki duruma verilen ad.

servis paneli

servis paneli / service panel

Su, lavabo, yer elektrik bağlantıları gibi uçak hizmetlerinin sağlanmasında kullanılan giriş noktası ve kapaklı diğer servis bölmeleri.

ses haberleşme sistemi / voice communication system

Hava trafik kontrol hizmetinde pilot, kontrolör ve ilgili diğer birimlerin telefon ve telsiz haberleşmesini sağlayan santral sistemi.

sessizlik konisi / cone of silence

Yüksek açılarda anten performansının limitlerine bağlı olarak radar kapsamında oluşan boşluk.

seviye / level

Uçuştaki bir hava aracının dikey konumunu belirtmek üzere genellikle yükseklik, uçuş seviyesi ve irtifa için kullanılan genel bir terim.

seyir irtifası / cruising altitude

Yol seviyesi boyunca muhafaza edilen irtifa.

seyir seviyesi / cruising level

Bir hava aracının uçuşunun önemli bir bölümünde muhafaza ettiği seviye.

seyir tırmanışı / cruise climb

Bir uçağın belirli bir (rate) derece ile yapmış olduğu tırmanma manevrası (teknikliği).

seyir, yolculuk / cruise

Uygun olan seviye ve hızda yol almak.

seyrüsefer / navigation

Bir uçağın bir noktadan başka bir noktaya seyahati.

seyrüsefer yardımcısı / navigational aid

Yerde veya havada uçuş esnasında

uçığa, bir noktadan diğerine kılavuz bilgi / pozisyon bilgisi sağlayan herhangi bir görsel veya elektronik yardımcıya verilen ad.

seyyar havacılık hizmeti / aeronautical mobile service

Uçak istasyonu ile havacılık istasyonu veya uçak istasyonları arasında sağlanan radyo haberleşme hizmeti.

seyyar havacılık istasyonu / aeronautical mobile station

Havacılık istasyonları ile hava aracı istasyonları arasında acil durum pozisyon belirleyici radyo cihazları, önceden belirlenmiş acil durum frekansları ile teçhiz edilmiş arama kurtarma istasyonu olarak görev yapan istasyon.

SHD-T35

09.06.1962 tarihli ve 11124 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Dairesi Uçak Bakım Teknisyeni lisans talimatı.

SHT-21.1

Ulaştırma Bakanlığınca yayımlanan "Uçuşa Elverişlilik Sertifikası Verilme ve/veya Temdit Edilme Kuralları" konulu talimat.

SHY 66-01

16.05.2007 tarihli ve 26524 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan hava aracı Bakım Personeli Lisans Yönetmeliği.

SHY-147 /

30.04.2006 tarihli ve 26154 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hava Aracı Bakım Eğitimi Kuruluşları Yönetmeliği.

SHY-14A /

14.05.2002 tarihli ve 24755 Sayılı

sivil hava seyrüsefer hizmetleri organizasyonu

Resmî Gazete'de yayımlanan Havaalanı Yapım, İşletim ve Sertifikalandırma Yönetmeliği.

SHY-66 /

16.06.2005 tarihli ve 25847 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hava Aracı Onaylayıcı Personel Yönetmeliği.

SHY-6A /

16.06.1984 tarihli ve 18433 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ticari Hava Taşıma İşletmeleri Yönetmeliği.

SHY-M

19.08.2004 tarihli ve 25558 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ticari Hava Taşıma İşletmeleri Bakım Sistemi Yönetmeliği.

sıfır mod A / zero mode A

0000 ile gösterilen geçersiz mod A.

şığ (derin olmayan) kazan / shallow base

Gömülü tip pist aydınlatma armatürlerinin montajında kullanılan ve yalnızca armatürün üst kısmını ihtiva edebilen, derin olmayan montaj kazanları.

sıhhi işyeri / medical business field

Sivil hava ulaşımına açık havaalanlarında bulunan ve 05.04.2008 tarihli ve 26838 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sivil Hava Ulaşımına Açık Havaalanlarında Yer Alan Gayrisıhhi İşyerleri İçin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliği (SHY-33A) kapsamı dışında kalan işyerleri.

sıkıştırılmış stabilize dolgu zemin / compressed stabilized filling ground

Zemin emniyet gerilmesi 0,7-1,0 kg/cm² olan zeminler.

sınır / boundary

Sistemleri birbirinden ayırmak için kullanılan sınırlandırma çizgisi.

sınır ara sistemi / boundary intermediate system

Ara sistem, iki ayrı rota ya da idari kavramlar arasında bilgi iletililebilmesi.

sınır geçiş sahası / cross border area

Özel operasyonel ihtiyaçlar için uluslararası sınırlarda oluşturulan geçici ayırma sahası.

sıralı yanıp sönen (çakar) ışıklar / sequenced flashing lights

Düşük görüş şartlarında yaklaşma ışıklarının etkinliğini arttırmak üzere, yaklaşma ışık sistemi içerisinde 30 metre aralıklarla yerleştirilmiş, en dıştan eşiğe doğru sıralı olarak, dakikada 60-120 defa yanıp sönen beyaz renkli çok yüksek yoğunluklu ışık sistemi.

silt / silt

Zemin sınıfı silt ve dane büyüklüğü ayırımına göre sınıflandırılmış organik olmayan, taneli savak ve oldukça ince (kilden daha kaba, ancak kumdan daha küçük taneli) bir malzeme.

sinayizasyon (aldis) lambası / signalling lamp

Herhangi bir elektronik muhabere sisteminin kullanımının mümkün olmadığı durumlarda, kule tarafından, pist, apron ve taksi yolunda bulunan uçak ya da diğer araçlarla muhabere sağlamak üzere, mors alfabesi ile kırmızı, yeşil ve beyaz renkli ışıklarla işaret verebilen cihaz.

sivil hava seyrüsefer hizmetleri organizasyonu / civil air navigation services organization (CANSO)

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

Hava seyrüsefer hizmetlerinin sağlanması sorumluluğunu üstlenen bağımsız organizasyonların birleşerek oluşturduğu bir meslek birliği.

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

/ Directorate General of Civil Aviation

Kamu tüzel kişiliğine haiz, özel bütçeli; Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına bağlı; sivil havacılık sektöründe kural koyma, denetleme ve yaptırım uygulama işlerini yürütmekle görevli idare.

sivil havacılık güvenliği / civil

aviation security

Sivil havacılığı yasadışı müdahale eylemine karşı koruma amaçlı tedbirler ve insan ve doğal kaynakların birleşimi.

sivil havacılık otoritesi / civil

aviation authority

Herhangi bir uluslararası hava sahası içinde ICAO tarafından sorumlu tahsis edilen ve iç hat sınırları içerisinde havacılık kullanıcılarına hizmet sağlamakla yükümlü organizasyon.

sivil/asker koordinasyonu /

civil/military coordination

Hava seyrüsefer emniyeti, etkinliği ve hava sahasının uyumlu kullanımını sağlamak için gerekli, sivil ve askerî birimler arasındaki iletişim.

slamp (çökme) / slump

Çökme. Betonun (kıvamının) ölçülebilir oturma.

slot / slot

Düzenli bir hava trafik akışı sağlanabilmesi için bir havaalanında belirli bir tarihte bir hava aracının hareketi için kullanılabilir ya da programlanmış varış ya da gidiş saati.

son yaklaşma / final approach

Belirlenmiş bir son yaklaşma fiksi ya da belirlenmemiş ise herhangi bir noktaya ya da fiksten başlayan aletle yaklaşma usulünün bir parçası olarak;

A) Belirlenmiş ise, son kaide dönüşünün (*procedure turn*), esas dönüşün (*base turn*) bitiminde ya da race-track usulünde inbound başa dönüşünde ya da,

B) Yaklaşma usulünde belirtilen son yaklaşma başına intercept olunan noktada başlar meydan civarında; (a) inişin gerçekleştirileceği; ya da (b) pas geçme yönteminin başlayacağı noktada sona erer.

son yaklaşma bölümü / final approach segment

Üç boyutlu geometrik bir yolu tanımlayan ve uçakların son yaklaşımda uçuşuna devam etmesi beklenen düz bir hat.

son yaklaşma fiksi / final approach fix

Yayımlanmış aletli alçalma usulünün başladığı nokta.

son yaklaşma hattı / final approach course

Aletli yaklaşma yapan bir uçağın pisti karşılmasını sağlayan hat.

son yaklaşma ve kalkış alanı (FATO) / final approach and take-off area

Havada asılı kalmaya veya inişe yönelik yaklaşma manevrasının son aşamasının üzerinde tamamlandığı ve kalkış manevrasının başlatıldığı belirli bir alan.

sorumlu kaptan pilot / pilot in command

Ortaklık tarafından belirlenen ve uçuşun sevk ve idaresinden sorumlu

kaptan pilot veya acil durumlarda, kaptan pilotun görev yapamaması durumunda geçici olarak bu görevi üstlenecek pilot.

sorumlu kaptan pilot kararı /
decision of pilot in command

Ortaklık tarafından belirlenen kıstaslar dahilinde uçuş görev ve dinlenme sürelerinin uzatılması ve/veya kısaltılması için sorumlu kaptan pilot tarafından alınan karar.

sorumlu pilot / pilot-in-command

Uçuş süresi boyunca, hava aracının emniyet ve operasyonundan sorumlu pilot.

stabilite / stability

Dayanım.

standart / standard

Ulusal ve uluslararası sivil havacılık otoriteleri ile yasa koyucular tarafından dokümanite edilen, uygulanması ortaklık içinde mecbur kılınmış olan sistematik kurallar bütünü.

standart aletli kalkış / standard
instrumental departure

Bir uçağın kalkışını takiben havayoluna kadar izleyeceği standart hava trafik hizmet rotası.

standart dönüş oranı / standard
turn rate

Saniyede 3 derecelik dönüş.

standart geliş rotası / standard
arrival route

Bir yaklaşma uygulamasında, uçağın havayolundan ayrılıp ilk yaklaşma fiksine gelişini belirleyen hava trafik hizmet rotası.

standart geodetik sistem / stan-
dard geodetic system

Hava seyrüseferi için temel olacak tüm enlem ve boylamların ölçümünün yapıldığı kabul edilmiş yeryüzü ölçüm sistemi.

standart operasyon usulleri /
standard operating procedures

Kontrolörlerin sorumluluklarının koordine edilerek uygulamaların standart hale getirilmesi.

standart yer hizmetleri anlaş-
ması / standard ground handling
agreement

Yer hizmetleri kuruluşları ile hava taşıyıcıları arasında veya Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği'nde (SHY-22) yer alan özel yetkilere dayanılarak hava taşıyıcılarının kendi aralarında yapacakları standart anlaşma.

statik yük taşıyıcı yüzey / static
load-bearing surface

Üzerinde bulunan bir helikopterin kütlesini taşıyabilecek bir yüzey.

su aracı / portable water truck

Uçaklara kullanım amaçlı temiz su veren araç.

su-çimento oranı / water-cement
ratio

Taze betonda etkili su içeriğinin çimento kütlesine oranı.

su dedektörü / water detector

Yakıt içerisinde bulunan suyu gösteren kimyasal kapsül.

su ikmal aracı / water supply ve-
hicle

Uçakların su ihtiyacını karşılamak için ikmal yapan özel donanımlı araç.

sulu kar / slush

Ayak burnu veya topuğu ile vurulduğunda dağılacak şekilde suya

sürekli uçuş planı

doymuş kar; özgül ağırlık: 0,5 ile 0,8 arası.

sürekli uçuş planı / *repetitive flight plan*

Sık sık tekrarlanan, düzenli olarak yapılan temel bazı özellikleri benzer olan belirli uçuşlara ait bir uçuş planı.

SWIM (Sistem Genelinde/Çapında Bilgi Yönetimi / *System-Wide Information Management*)

Karşılıklı çalışabilirlik esasına dayalı olarak havacılık bilgi/verilerinin sistemler arası üzerinde mutabık kalınan format, yapı ve kalitede doğru yer ve doğru zamanda iletilmesini sağlayan global bir sistemdir.

Ş

şartlı rota / *conditional route*

Bir hava trafik hizmet yolu veya bir parçasının özel koşullar altında kullanılması veya planlanmasıdır. Şartlı rotalar, aktivitenin beklenen seviyeleri, ilgili uçuş planları gibi değişik nedenlere bağlı olarak çeşitli kategorilere ayrılabilirler.

şist / *schist*

Mika, klorit, talk ve hornblend mine-ralleri içeren magmatik veya tortul kayaçların orta dereceli başkalaşım uğraması ile oluşan kayaç.

şüphe hali / *uncertainty phase*

Bir hava aracı ve yolcularının emniyetinden şüphe edilmesini gerektirecek belirsizliğin var olması durumu.

şüpheli bagaj / *suspected baggage*

%100 bagaj tarama sisteminde, taramadan geçen ve yapılan inceleme sonrasında (patlayıcı madde veya düzeneği olduğu varsayılan) kirli olarak ayrılan bagajların ulaştığı en son nokta.

şüpheli madde kullanımı / *problematic use of substances*

Havacılık personeline bir veya daha fazla uyarıcı madde kullanımı: a. Kullanıcıya doğrudan zarar verecek veya diğerlerinin canları, sağlıkları ve refahını tehlikeye atacak zarar vermesi, b. Mesleki, sosyal, fiziksel veya sorunlara yol açacak bozulmalara veya bunları daha da arttıracak şekilde olur.

T

tahditli saha / *restricted area*

Bir ülkenin hükümlerlik bölgesinde olup içinde uçuş yapılmasının belli şartlara bağlandığı sahalarda.

tahditsiz alan / *unrestricted area*

Bir hava meydanında, genel kamuya açık veya girişin başka şekilde tahditsiz olduğu bölümleri.

tahminî geçen toplam zaman / *total estimated elapsed time*

IFR uçuşlar için, kalkıştan belirli bir noktaya varıncaya kadar geçen tahminî toplam zaman. VFR uçuşlar için kalkıştan varış meydanına kadar geçen tahminî toplam zaman.

tahminî seyrüsefer / *dead reckoning navigation*

taksi yolu şeridi

Yön, hız ve zaman gibi verileri göz önüne alarak belirlenen bir konumdan ilerleyerek konum tahmin ederek yapılan seyrüsefer.

takip-et aracı / *follow-me vehicle*

PAT sahalarında yönlendirme ve kontrol hizmetlerinde kullanılan özel donanımlı araç.

takoz çekme zamanı / *estimated off-block time*

Bir hava aracının kalkışı ile ilgili olarak harekete başlayacağı tahmin edilen zaman.

taksi / *taxi*

Uçağın yerde yaptığı hareket anlamındadır: park yerinden kalkış koşusuna başlayana kadar olan kalkış taksi ve geliş taksi kavramlarını içine alan safha.

taksi bekleme pozisyonu / *taxi holding position*

Taksi yapmakta olan uçak ve diğer araçların, pistten yeteri kadar uzaklıkta bekletilmeleri için belirtilmiş pozisyon.

taksi yapma / *taxing*

Bir hava aracının hava meydanında iniş ve kalkış koşuları hariç, kendi motor gücü ile yapmış olduğu manevra.

taksi yolu / *taxiway*

Bir kara meydanında hava araçlarının taksi yapmaları ve meydanın bir noktasını diğerine bağlamayı amaçlayan tanımlanmış yollar olup aşağıdaki bölümlere ayrılır:

A) Hava aracı bekleme taksi yolu: Apronun bir parçası olup; hava aracına yalnızca bekleme imkânı tanıyan bölüm.

B) Apron taksi yolu: Taksi yolları ağının bir parçası olup; hava aracının apronu katetmesine imkân veren bölüm.

C) Hızlı taksi yolu: Pistle uygun bir açı ile bağlantısı olan ve iniş yapan hava aracının pisti en az işgal edecek şekilde yüksek bir hızda terk etmesine imkân veren taksi yolu.

taksi yolu kavşağı / *taxiway intersection*

İki veya daha fazla taksi yolunun birleşme yeri.

taksiyolu kenar ışıkları / *taxiway edge lights*

Taksi yolu kenarını belirlemek üzere, en fazla 60 metre aralıklarla yerleştirilmiş mavi renkli ışıklar.

taksiyolu merkez hattı ışıkları / *taxiway center line lights*

Düşük görüş şartlarında, taksi yolu merkez hattını belirlemek üzere, en fazla 30 metre aralıklarla yerleştirilmiş, pisti terk edişlerde pist eksen ışıkları ile durma barları arasında yer alanlar -sarı-yeşil renkli, diğerleri yeşil renkli ışıklar.

taksi yolu şeridi / *taxiway strip*

Taksi yolunda faaliyette bulunan bir uçağı koruması ve kazaen taksi yolu dışına çıkan bir uçağa gelecek hasar riskini azaltması öngörülen bir taksi yolunu kapsayan bir alan.

taksiyolu bilgilendirme levhaları

taksiyolu bilgilendirme levhaları / *taxiway information signs*

Uçağın bulunduğu konum, gideceği yön veya varış noktasını bildirmek üzere, sarı zemin üzerine siyah harf ya da rakamlardan oluşan, pist veya taksi yolu kenarına monte edilen ışıklı levhalar.

taktik hava seyrüsefer sistemi / *tactical air navigation system*

Yerde, gemide veya özel ekipmanlarla tesis edilmiş bir uçakta bulunan, pilota yönlenme ve mesafe bilgisi veren, UHF yayın yapan radyo seyrüsefer sistemi.

tam acil bekleme noktası / *full emergency standby point*

Tehlikenin önemli boyutlara ulaşması halinde kurtarma ve yangınla mücadele ekiplerinin uçak cinsine bağlı olarak pist kenarlarında önceden seçilerek hazırlıklı olarak beklediği yerler.

tampon bölge / *buffer zone*

Bir bölgenin etrafındaki hava sahasının tahmin edilemeyen bir güvenlik ağıyla korunması.

tanımlanamayan bagaj / *unidentified baggage*

Bir hava meydanında yolcu tarafından alınmamış ya da ait olduğu yolcu tespit edilmemiş, üzerinde bagaj fişi olan veya olmayan bagaj.

tanımlanmış veri / *static data*

Daha önceden tanımlanmış temel bir konuyu esas alan hava trafik hizmet fonksiyonlarının operasyonu konusundaki bilgi.

tanımlı trafik / *known traffic*

Hava Trafik Kontrol Merkezince hakkında yükseklik, pozisyon ve

niyeti ile ilgili bilgi sahibi olunan trafik.

tanıtma / *ident*

Uçak transponder tanımlama fonksiyonunun pilot tarafından aktif hale getirilmesi talebi.

tanıtma bıkını / *identification beacon*

Belirli bir referans noktasının tanımlanabilmesi için kodlu bir sinyal yayan bir havacılık bıkını.

tanker / *refueller*

Uçağa yakıt ikmali için kullanılan ve arkasındaki tankında yakıt bulunan araç.

tarifesiz sefer / *charter flight*

Belirli bir düzene bağlı kalmadan tarifeli seferler dışında yapılan seferler.

taş mastik asfalt / *stone mastic*

Modifiye edilmiş asfalt.

taşıma gücü / *bearing capacity*

Bir yapının birim alana yapacağı maksimum basıncının, o yapının fonksiyonunu veya yapısal bütünlüğünü bozmayacak maksimum değeri.

taşıma işleri komisyoncusu / *freight forwarder*

Bütün taşıma türlerinde; sevkiyat, dağıtım, depolama, gümrükleme ve sigorta hizmetlerini gerçekleştiren, aktif bir işletme ağına sahip olan ve anahtar teslim lojistik hizmeti veren organizatör kuruluş/ücret karşılığında kendi adına ve bir müvekkil hesabına eşya taşımayı meslek edinmiş olan kuruluş.

taşınan ton-km / *carried ton-km*

Uçuş bacakları mesafeleri ile yük (ton) miktarının çarpımlarının toplamı.

taşınan yolcu-km / carried passenger-km

Uçuş bacakları mesafeleri ile seyahat eden ücretli yolcu sayılarının çarpımlarının toplamı.

taşırııcı faz izleme GNSS alıcısı / carrier phase tracking GNSS receiver

Zamanın bir bölümünde veya tümünde GNSS veri işleme tekniklerinin normal kullanımı için gerekli bir alıcı.

tavsiye niteliğindeki genelge (sirküler) / advisory circular

FAA tarafından 14 günde bir dağıtılan, uçuş emniyeti ile ilgili bilgileri kapsayan genelgeler.

tavsiyeli / advisory

Kontrolörün planlamasına ışık tutan, mevcuttaki veya ileri aşamadaki uygulamalarında kontrolörü uyaran bir mesaj.

tavsiyeli hava sahası / advisory airspace

İçerisinde hava trafik tavsiye hizmetinin sağlandığı tanımlanmış ya da sınırları belirlenmiş hava sahası.

tavsiyeli yol / advisory route

İçerisinde (güzergâh boyunca) hava trafik tavsiye hizmetinin sağlandığı tanımlanmış yol.

tehdit unsurlarının görüntülenmesi / threat image projection

Belirli X-ray cihazlarına yüklenebilecek, yetkili otorite tarafından onaylanan yazılım programı. Bu program, incelenen gerçek bir çantanın X-ray görüntüsü üstüne, yazılımda yer alan tehdit maddelerinin (örneğin silah, bıçak, imal edilmiş patlayıcı düzenekler gibi) sanal görüntülerini veya tehdit maddelerini içeren çantaların tam sanal

görüntülerini ekrana yansıtır ve X-ray cihaz operatörlerine söz konusu maddeleri algılayabilme, ayırt edebilme yetenekleri konusunda anında bilgi sağlar.

tehlîke bıkını / hazard beacon

Hava seyrüseferine olan bir tehlikeyi belirtmek üzere kullanılan bir havacılık bıkını.

tehlîke hali / distress phase

Bir hava aracı ve içindekilerin, kesin ve yakın bir tehlikenin içinde veya acil yardım gerekliliği konusunda nedenlerin var olduğu durum.

tehlîke ikazı / nuisance warning

Görevli kontrolörün görmemesi durumunda, uçakların tehlikeli geçiş yapacağını ikaz eden sistem.

tehlîkeli madde kuralları / dangerous goods regulations

Tehlikeli madde sınıfına giren maddelerin hava yoluyla taşınması ile ilgili olarak IATA DGR esas olmak üzere Tehlikeli Maddeler Taşıma Yönergesi'nin 05 Genel Esaslar maddesinde belirtilen diğer kaynaklarda yer alan kurallar.

tehlîkeli maddeler / dangerous goods

İnsan sağlığına, güvenliğine, malına ya da ortamına önemli risk arz edebilen ve MSGGP Ek-20 tehlikeli maddeler listesinde gösterilen veya Ek'e göre tasnif edilen madde ya da malzemeler.

tehlîkeli saha / danger area

Belirli zamanlarda içerisinde uçuş emniyeti için tehlikeli faaliyetlerin olduğu sınırları belirli sahalar.

tek yönlü ışıklar / unidirectional lights

Pist sonu, eşik, yaklaşma, tekerlek

teker koyma bölgesi

temas, taksi eksen ışıkları gibi tek yöne ışık veren armatürler.

teker koyma bölgesi / *touchdown zone*

Pist eşiğinin ilerisinde bulunan ve uçakların iniş sırasında ilk temas etmesi istenilen pist bölümü.

teknik iniş / *technical landing*

Herhangi fiziksel bir yük değişimi olmayan, ticari sebepler dışındaki sebeplerle yapılan bir iniş.

teknik ve operasyonel monitör

/ *technical and operating monitor*

İstasyon, RDP ve FDP sistemlerinin tüm mevcut durumlarını görebilme ve istasyondaki sistemleri uzaktan kumanda etme imkanı veren bir konsol.

temdit / *validation*

Bir yetkinin veya onayın, geçerlilik süresi bitmeden gereksinimlerin yerine getirilmesi koşuluyla, sahibine sağladığı imtiyazların daha sonraki belirli bir periyoda kadar uzatılması.

temel / *base course*

Temel altı tabakası ile kaplama tabakası arasına yerleştirilen ve granülometrisi ile diğer koşulları belli olan doğal kum, doğal çakıl veya kırmataş ile az miktarda bağlayıcı ince malzemeden oluşan tabaka.

temel eğitim / *basic training*

ATS ortamında konuyla ilgili temel bilgi ve yeteneklerin kazandırılması.

temel eğitim kursu (hava aracı bakım personeli için) / *basic trainin course (aircraft maintenance personnel)*

SHY 66-01 Hava Aracı Bakım Personeli Lisans Yönetmeliği tarafından gerekli görülen bakım deneyim süresinin azaltılmasını sağlayacak düzeyde eğitim ve deneyim vermek.

temelaltı / *subbase*

Tevsiye yüzeyi üzerine serilen ve genellikle kum, çakıl, taş kırığı, yüksek fırın cürufu gibi daneli malzemeden (granüler malzeme) inşa olunan tabaka.

tercihli yaklaşma / *optional approach*

Pilot tarafından talep edilir ve uygulanır. Bunun sonucunda pilot touch-and-go (teker koyup kalkma), missed approach (pas geçme), low approach (alçak geçiş) stop-and-go (duruş-kalkış) veya full stop landing (inişten sonra durma) amaçlı yaklaşma yapabilir.

terminal / *terminal*

Yolcuların uçuş öncesi ve uçuş sonrası işlemleri yapılan, bünyesinde hava ulaştırma hizmeti ile ilgili kuruluş ve kolaylık tesislerini bulunduran bina veya binalar grubu.

terminal işletme kitabı / *terminal operating book*

SHT-33B hükümlerine göre terminal işletme ruhsatı alacak olan terminal işletmecilerinin hazırlaması gere-

ken ve terminalin işletimine yönelik genel organizasyon yapısı, hizmet yeterlilikleri, terminal özellikleri, teknik sistem yeterlilikleri, bakım ve onarım faaliyetleri gibi konuları kapsayan doküman.

terminal işletmecisi / *terminal operator*

Sivil hava ulaşımına açık havaalanlarında havaalanı işletmecisi dışında, yap-işlet-devret modeli vb. şekillerde terminal işletmeciliği yapan işletme.

terminal kontrol sahası / *terminal control area*

Bir veya daha fazla havaalanı civarında bulunan ATS yollarının birleştiği yerde kurulan, yatay ve dikey sınırları belli sahalardır.

ters yayın / *back course*

Konvansiyonel aletli alçalma sistemlerinde, meteorolojik şartların pilotun görerek referans almasını engellemesi durumunda, lokalizere takip eden uçağın piste direkt yaklaşabilmesi için sağ veya sol yönlü yatay yönlendirilmesine yardımcı olan yayın.

tescil / *registration*

Ulusal sivil havacılık otoritelerince uçakların hangi ülkeye ait olduklarının belirlenmesi amacıyla kayıt altına alınması.

tescil devleti / *state of registry*

Hava aracının tescilinin kayıtlı olduğu devlet.

teslim alacak olan taşıyıcı / *receiving carrier*

Bir birim yükleme aracını, transfer eden bir taşıyıcıdan, bir transfer noktasında alan bir taşıyıcı.

test rig / *test rig*

Tesiste test amaçlı kullanılan düzeneç.

teşhis etme / *diagnosing*

Şartların değişmesiyle ya da yeni bilgilerin işlenmesiyle değişen trafik durumunun tanımlanması işlemi.

ticari hava aracı / *commercial aircraft*

Ticari uçuş yapmak üzere SHGM tarafından tescil edilmiş ve performans limitleri SHY-6A Yönetmeliği'nde belirtilen limitleri ve özellikleri taşıyan hava araçları.

ticari küçük hava taşıyıcısı / *commercial small aircraft*

Filodaki hava araçlarının toplam azami kalkış ağırlığı 200 tonu geçmeyen, tarifeli veya tarifersiz seferler yapan ticari hava taşıyıcısı.

ticari uçuş / *commercial flight*

Ücreti karşılığı yolcu, yük ve posta taşımak üzere yapılan uçuşlar.

ticari yük, ticari eşya / *cargo*

Bir hava aracında postadan ya da kişi yanında taşınan bagajdan ayrı taşınan tüm mallar.

topraklama / *bonding*

Yakıt akışı sırasında tehlike yaratabilecek statik elektriği dengeleme için yapılan işlem.

touch-and-go / *touch-and-go*

Bir uçağın durmadan ya da pisti terk etmeden inişi ve müteakiben kalkışı.

trafik bilgisi / *traffic information*

Bir hava aracına bilinen ya da gözlemlenen, kendisine sorun teşkil edebilecek trafiklerin bilgisini vermek suretiyle pilotun çarpışmadan kaçınmasına yardımcı olmak için verilen bilgi.

trafik önleme tavsiyesi

trafik önleme tavsiyesi / *traffic avoidance advice*

Bir ATS ünitesi tarafından, belirlenen manevralarla herhangi bir çarpışmayı önlemek amacıyla pilota yardımcı olmak üzere yapılan tavsiye.

trafik tavsiyesi / *traffic advisory*
Pilota sorun teşkil edebilecek trafiğin bilgisi.

transfer bagaj / *transfer baggage*
İki farklı sefer arasında nakli gerçekleştirilen bagaj.

transfer eden taşıyıcı / *transfering carrier*

Bir birim yükleme cihazını, teslim alacak olan bir taşıyıcıya, bir transfer noktasında aktaran bir taşıyıcı.

transfer veya dolaylı transit yolcular / *transfer or indirect transit passengers*

Farklı uçaklarla ya da aynı ama farklı uçuş numarasına sahip uçakla, 24 saat içinde havaalanına varıp ayrılan yolcular.

transfer yolcu / *transfer passenger*
İkili uçuş arasında direkt bağlantı yapan yolcu.

transit (üst geçiş) uçuş / *overflight*

Bir hava aracının bir ülke hava sahasını, herhangi bir yere inmeksiz katetmesi.

transit uçuş / *transit flight*

Ticari sebeplerle bir ara iniş yapıp yük değişimi olan uçuş.

transit yolcu / *transit passenger*
İndiği hava meydanında, bir müddet bekledikten sonra, aynı hava aracı ile yoluna devam eden yolcu.

tuvenan / *all-in aggregate*

Dereden çıkarılmış, elenmemiş veya yıkanmamış, olduğu gibi kullanılan kum-çakıl karışımı yapı malzemesi.

tüm amaçlar için yapılandırılmış Eurocontrol gözetim veri değişimi / *all-purpose structured Eurocontrol surveillance information exchange*

Eurocontrol tarafından gözetim veri değişimi için geliştirilen bir standart.

türbülans / *turbulence*

Dikine akışlarla sistematik irtifa değişiklikleri olmaksızın meydana gelinen salınımlar.

Türk Hava Kurumu / *Turkish Aeronautical Association*

Sportif havacılık alanında Türk gençliğine ücretsiz havacılık eğitimi veren ve Uluslararası Havacılık Federasyonu nezdinde Türkiye'yi tüm sportif havacılık dallarında temsil eden, kâr amacı gütmeyen bir kuruluş.

Türk Hava Sahası / *Turkish Airspace*

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin egemenliği altında bulunan kara ülkesi ile buna bitişik olan iç suların ve karasularının üstünde bulunan hava sahası.

U

uçğa göre meydan uzunluğu / *aerodrome reference field length*

Bir uçağın; durgun hava, 0 pist eğimi, deniz seviyesi ve standart

uçak referans baz uzunluğu

atmosfer şartlarında azami kalkış kitlesi ile kalkabileceği en az meydan uzunluğu.

uçağın tanımlanması / aircraft identification

Belirlenmiş koşullara göre bir uçağın karşılıklı iletişim ile hava trafik hizmeti verebilmek amacıyla tanımlanması.

uçak / aircraft/airplane

Havadan ağır, motor gücü ile seyreden kara, deniz veya kara ve denize inip kalkabilen hava aracı.

uçak altı bagaj / hold baggage

Bir hava aracının yük bölümünde taşınan bagajlar.

uçak çakışmaları / aircraft confliction

Belirlenmiş minimum ayırma kriterlerinin altında, uçaklar arasında meydana gelen karşılaşmalar.

uçak çeki demiri / tow-bar

Uçak ile uçak itme/çekme aracı (tow-car) arasına takılarak uçağın itilmesi ve çekilmesi işlemlerinde kullanılan teçhizat.

uçak durma yeri / aircraft stand

Uçakların park etmesi için apronda belirlenmiş yerler.

uçak itme/çekme aracı / tow-car

Uçakların itilmesi/çekilmesi işlemlerinde kullanılan özel donanımlı araç.

uçak kaza kırım bölgesi / aircraft accident area

Hareket sahaları ve yakınlarında uçak kazasının meydana geldiği bölge.

uçak kazası / aircraft accident

Uçağın çalışması sırasında, herhangi bir insanın ölmesi veya ciddi bir şekilde yaralanması ya da uçağın hasar görmesi ile sonuçlanan kaza.

uçak kırımı / aircraft incident

Uçağın çalışması ile ilgili olarak, düzeltilmediği takdirde güvenliği etkileyebilecek olan vaka.

uçak mürettebatı belgesi / landing card

Uluslararası hava nakil vasıtalarında uçucu personel olarak görev yapanlara SHGM tarafından tanzim edilen ve görevleri süresince hava hudut kapılarından giriş ve çıkışlarını sağlayan pasaport yerine geçen belge.

uçak park taksi yolu / aircraft park taxiway

Apronun, uçak park yerine geçişi sağlayan taksi yolu olarak ayrılmış bölümü.

uçak park yeri / aircraft stand

Bir apron üzerinde, bir uçağın park etmesi için kullanılmak üzere öngörülen belirli bir alan.

uçak referans baz uzunluğu / airplane reference field length

Sertifikalandırma otoritesi tarafından öngörülen ilgili uçak uçuş el kitabında veya uçak imalatçısının muadil verilerinde yer alan, maksimum onaylı kalkış kütlelerinde, deniz seviyesinde, standart atmosfer koşullarında, sakın hava ve sıfır pist eğimi şartlarında kalkış için gere-

uçak sınıflandırma numarası

ken minimum baz uzunluğu. Baz uzunluğu, uygulanabilir olduğu takdirde uçaklar için dengelenmiş baz uzunluğu, veya diğer durumlarda kalkış mesafesi.

uçak sınıflandırma numarası / aircraft classification number

Belirli bir standart alt zemin için, bir uçağın bir kaplama üzerindeki nispi etkisini ifade eden rakam.

uçak yakın geçmesi / aircraft proximity

Uçaklar arasında, uluslararası kurallarla belirlenmiş ayırma minimumlarının altına düşüldüğü durum.

uçak yaklaşma kategorisi / aircraft approach category

Uçaklar için; azami iniş ağırlığındayken, iniş dış görünüşündeki stall (tutunamama) hızının 1,3 katı hıza dayandırılarak belirlenmiş kategoriler.

uçucu ekip / flight crew

Hava aracının sevk ve idaresiyle görevli pilotlar, uçuş mühendisleri ile sertifikalı kabin içi emniyet ve diğer hizmetlerin yürütülmesiyle görevli kabin ekibi ve yükleme görevlileri, uçak tipine göre uçuş mühendisi kapsamında gerektiğinde seyrüsefer ve radyo operatörleri.

uçuş / flight

Aynı uçuş numarasıyla yapılan uçuş safhalarının sayısı veya uçuş safhasındaki bir uçağın hareketi.

uçuş başı / heading

Bir hava aracının uzunlamasına ekseninin gösterdiği yön olup kuzeyden derece olarak ifade edilir.

uçuş bilgi bölgesi / flight information region

Yatay ve dikey sınırları ile tanımlanmış, içerisinde uçuş bilgi ve ikaz hizmeti verilen hava sahası.

uçuş bilgi servisi / flight information service

Uçuşların verimli ve güvenli bir şekilde olması için, yararlı bilgi ve tavsiye verme amacıyla kurulan bir hizmet birimi.

uçuş eğitim organizasyonu / flight training organisation

Pilot yetiştirmek üzere, kendi uçucu kadro elemanları ile ticari/genel ve sportif havacılık faaliyetlerinde bulunmak üzere, ulusal ve uluslararası kurallar çerçevesinde eğitim veren, uçuş eğitimi, sentetik uçuş eğitimi, teorik eğitimlerinin uygulandığı, personel, tesis, uçak, doküman, finans, kalite ve kayıtlarını kapsayan, SHGM ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uçuş okulu olarak yetkilendirilen eğitim organizasyonu.

uçuş ekibi / flight crew

Hava aracının sevk ve idaresinden sorumlu pilotlar ve uçuş mühendisleri ile hizmetlerden sorumlu kabin memurları.

uçuş ekibi işbirliği / flight crew cooperation

Sorumlu pilot idaresinde uçuş ekibinin uyumlu bir işbirliği içinde takım olarak çalışması.

uçuş ekibi üyesi / flight crew member

Uçuş esnasında bir hava aracının operasyonundan sorumlu lisanslı personel.

uçuş görev süresi / flight duty period

Tek bir uçuş ya da uçuş serilerinden oluşmuş bir uçuş görevi için, uçuş ekip üyesinin uçuş hazırlığı ile başlayan ve aynı uçuş veya uçuş serilerinin sonundaki tüm uçuş görevlerinden muaf tutulduğu toplam süre.

uçuş görüşü/rüyeti / *flight visibility*

Uçuştaki bir uçağın pilot mahallinden ileriye doğru görüş mesafesi.

uçuş harekâtı / *flight operation*

Planlanmış bir uçuş için uçuş ekibinin hava aracının bindiği andan motorlarını durdurarak hava aracını sorumlulara teslim ettiği ana kadar geçen süre içindeki tüm faaliyetleri.

uçuş kayıt cihazı / *flight recording device*

Hava aracı üzerinde takılı bulunan, kaza ve olayların soruşturulmasında yardımcı olarak kullanılan her tip kayıt cihazı.

uçuş kontrol / *flight check/calibration*

Konulmuş toleransları karşılayıp karşılamadığını belirlemek amacıyla bir seyrüsefer yardımcısının uçuşta araştırılması.

uçuş mühendisi / *flight engineer*

Uçuş işletme el kitapları gereğince hava aracında bulunması ve pilotlardan başka kokpitte görev yapması gerekli olan sertifikalı personel.

uçuş mürettebat üyesi / *flight crew member*

Uçuş esnasında bir uçağın harekâtı için gerekli görevleri üstlenmiş lisanslı bir mürettebat üyesi.

uçuş operasyon el kitabı / *operation manual*

uçuş operasyonu süreci / *flight operation process*

Uçuş ekibinin uçuş operasyonuna başladığı meydandan görev almaları ile başlayıp, uçuşun bitiminden de brifing ile ekibin gerçekleştirilen seferi tamamladığı zamanı kapsar.

uçuş öncesi bilgi bülteni / *pre-flight information bulletin*

Uçuş öncesinde hazırlanan, uçuş operasyonu açısından önem arz eden geçerli NOTAM bilgisinin bir sunumu.

uçuş öncesi kontrol / *pre-flight inspection*

Bir hava aracının amaçlanan uçuş için elverişli olmasını temin etmek amacıyla uçuş öncesi yapılan kontrol (bu kontrol, arıza giderme işlemini kapsamaz).

uçuş planı / *flight plan*

Bir hava aracının tasarlanan uçuşuna ya da uçuşun bir bölümüne ilişkin olarak hava trafik hizmet birimleri-ne sağlanan özel formatlı bilgi.

uçuş planı verisi / *flight plan data*

Uçak çağrı adı, iniş-kalkış meydanları, planlanan uçuş seviyesi, planlanan uçuş rotası, tahmini varış zamanı gibi bilgilerin genel terimle ifade edilmesi.

uçuş pozisyonu monitörü (izleme sistemi) / *flight position monitor*

Hava trafik kontrolörüne uçuş aşamasındaki rota değişikliklerini görme, müdahale etme, gerektiğinde tavsiyede bulunma imkânı sağlayan bir sistem.

uçuş rüyeti / *flight visibility*

Uçuştaki hava aracının kokpitinden ileriye doğru olan görüş mesafesi.

uçuş seviyesi

uçuş seviyesi / flight level

1013,25 hPa'lık referans basınç yüzeyi ile ilişkili olarak belirlenmiş sabit atmosferik basınç yüzeyleridir. Bu yüzeyler birbirlerinden, belirlenmiş (sabit) basınç aralıkları ile ayrılır.

uçuş simülatorü / flight simulator

Belirli bir hava aracı tipinin kokpitindeki mekanik, elektrik, elektronik ve benzeri hava aracı sistem kontrol fonksiyonlarını ve uçuş ekibi üyelerinin ortamını aynen yansıtan ve hava aracı tipinin performans ve uçuş özelliklerinin gerçeğindeki gibi uygulandığı cihaz.

uçuş süresi (blok süre) / flight duration (block time)

Bir hava aracının kalkış yapmak amacıyla, kendi gücü ile veya harici bir güç uygulanmak suretiyle ilk hareketine başlama anından, uçuşun veya görevin sonunda tam olarak durarak yolcu, yük veya diğer muhteviyatı indirme ve/veya bindirme amacıyla kendisine tahsis edilen park yerine gelme anına kadar geçen toplam süre.

uçuş süresi (helikopter) / flight time (helicopter)

Helikopterin pervane pallerinin dönmeye başladığı andan, uçuş sonunda park yerinde motorunu durdurarak pervane pallerinin durduğu ana kadar geçen toplam süre.

uçuş veri işleme sistemi / flight data processing system

Uçuş planlarından gelen bilgilerin kullanımıyla, hava trafik kontrolörlerinin strip alma, radarda etiket takibi, ulusal savunma gereklilikleri vb. konularında etkin olarak kullanabilecekleri bir sistem.

uçuş veri kayıt sistemi / flight data recorder

Bir uçuş hakkındaki gerekli parametre ve teknik bilgileri kayıt eden cihaz.

uçuş veri sistemi / air data system

Mach sayısı, hava sıcaklığı, statik basınç, havadaki hız gibi uçuş parametrelerini ölçen termodinamik ve aerodinamik algılayıcılar ve ilişkin bilgisayar.

uçuş verisi / flight data

Uçakların karşılaşmalarının belirlenip, kontrolörün önceden planlama yapmasına imkân sağlayan uçuşla ilgili genel bilgileri kapsar.

uçuşa elverişli gün sayısı / number of flightworthy days

Aşağıda belirtilen günler hariç belirtilen yıl içinde hava aracının uçuşa elverişli olduğu günler toplamı.

- Hava aracının başkalarının tasarrufunda olduğu günler.
- Hava aracının son ticari amaçlı uçuşu ile hizmetten alınışı arasında geçen günler.
- Hava aracının büyük kaza ve tahribat nedeniyle hizmet dışı olduğu günler.
- Hava aracının hükümet emri veya ilgili mevzuat gereği ticari uçuşa elverişli olmadığı günler.

Bunların haricindeki tüm diğer günler bakım ve onarım da olmak üzere hava aracının uçuşa elverişli günler toplamına dahil edilir.

uçuştan sorumlu öğrenci pilot / trainee pilot in charge

Öğrencinin sorumlu pilot olduğu, uçuş öğretmeninin sadece öğrenciyi

Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü

kumandada gözlediği ve uçuş kontrolüne müdahalede bulunmadığı uçuş süresi.

ulusal yetkili otorite / *national authority*

Ulusal sivil havacılık kuralları'nın idamesi, uygulanması ve geliştirilmesi, bu konu ile ilgili yeni politikaların belirlenmesi ve tedbirlerin alınması, ilgili uluslararası standartları ve tavsiye edilen uygulamalarının yerine getirilmesi ile kurumlar arasında koordinasyonun sağlanmasından sorumlu ve yetkili olan kuruluş.

Uluslararası Havaalanları Konseyi / *Airports Council International*
Merkezi Cenevre'de bulunan havaalanı işleticileri mesleki birliğidir. Ticari amaçlı olmayan organizasyon 170 ülkeden 1400 havaalanını temsil etmektedir. Havaalanları işleticileri ve ticari partnerleri arasındaki birlikliği oluşturmak, havaalanı işletmeciliğinin geliştirilmesi, üyeler arasında ortak politikaların belirlenmesi için çalışmak ve havaalanı uzmanları ve yöneticileri için gerekli bilgilerin yayımlanması Konsey'in amaçları arasındadır.

Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği / *International Air Transport Association*

Bu birlik 1945 yılı Nisan ayında Küba'da kurulmuştur. Bugün 130 farklı ülkeden 230 üyesi bulunmaktadır. Hava taşımacılığının güvenilir, ekonomik ve düzenli yapılabilmesi, hava ticaretinin gelişmesi ve ilgili problemlerin çözülmesi, ICAO ve diğer uluslararası organizasyonlarla işbirliği sağlamak Birliğin hedefleri arasındadır.

uluslararası havaalanı / *international airport*

Üye devlet tarafından, ülkesindeki uluslararası hava ulaşımı için varış ve kalkış meydanı olarak belirlenen ve içinde gümrük, göç, sağlık, hayvan ve bitki karantinası ile benzeri işlemlerin yapıldığı herhangi bir havaalanı.

Uluslararası Havayolu Pilotları Dernekleri Federasyonu / *International Federation of Airline Pilots Associations*

Uluslararası alanda pilotların organize olabilmesi ve karşılaşacakları problemlere ortak çözüm bulunabilmesi temel hedefleri olan ve 1948 yılında kurulan federasyon.

uluslararası NOTAM ofisi / *international NOTAM office*

Uluslararası NOTAM değiş tokuşu için bir devlet tarafından görevlendirilen bir ofis.

uluslararası radyotelefon "tehlikeli durum" sinyali / *mayday*

Üç kez tekrar edilir, çok yakın ve ciddi bir tehlike ve acil yardım gerektiğini gösterir.

Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü / *International Civil Aviation Organization*

Uluslararası sivil havacılığın güvenli ve düzenli bir şekilde büyümesini sağlamak, barışçıl amaçlara yönelik uçak tasarımı ve işletmesini teşvik etmek, sivil havacılık için havayolları, havaalanları ve hava seyir tesislerinin gelişimini desteklemek, uluslararası kamuoyunun güvenli, düzenli, verimli ve ekonomik hava taşımacılığı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 1944'te Birleşmiş Milletler'in bir kuruluşu olarak kurulan

uyarı

ve halen çalışmalarına devam eden, Türkiye'nin de üye olduğu bir örgüt.

uyarı / *warning*

Bir hareketin tanınma ve doğrulanma işlemlerinden oluşan haber verme sistemi.

uyarı hizmeti / *alerting service*

Bir uçak için arama kurtarma hizmeti gerektiğinde ilgili kuruluşlara bilgi vermek ve istenildiğinde bu kuruluşlara yardımcı olmak amacıyla verilen hizmet.

uydu seyrüsefer ve küresel pozisyonlama sistemi / *satellite navigation and global positioning system*

Uçaklarda bulunan bu teknoloji hava trafik kontrol ünitesinin tavsiyesi olmaksızın direkt rotalarda uçabilmeyi sağlamaya yöneliktir.

uydu veri birimi / *satellite data unit*

Uçak seyrüsefer sisteminde bulunan cihazlarla ortak yüzeyde çalışan uçak yer istasyonu sisteminin merkezini oluşturan veri birimi.

uygulama hava trafik kontrolörü / *executive ATCO*

Planlama kontrolörü ile eş güdüm halinde ATC operasyonlarını yerine getiren, radyo telefon iletişimini yürüterek sorumluluk sahasındaki uçakların aktif olarak kontrolünden sorumlu lisanslı veya dereceli hava trafik baş kontrolörü veya kontrolörü.

uygun hava trafik hizmetleri otoritesi / *appropriate air traffic services authority*

Belirlenmiş hava sahası içerisinde hava trafik hizmetlerinin sağlanması konusunda yetkili otorite.

uygun konaklama tesisi / *appropriate accommodation*

Uçucu ekiplerin görev sonrası ke-sintisiz istirahatlarının güvence altına alındığı, dinlenme, barınma ve beslenme ortamının elverişli olduğu, SHGM tarafından uçuş emniyet gereklerinin üst seviyede yerine getirilebilmesi için gerektiğinde denetlenerek uygun görülen ortaklık tarafından belirlenen tesisler.

uyuşmazlık verileri / *conflict data*

Şu bilgileri içerir: Uyuşmazlık tanımlaması, tipi ve şiddeti.

uzmanlar kurulu / *board of experts*

Eğitim, Araştırma ve Denetleme Uzmanları Kurulu.

uzun menzil uçuşu / *long haul flight*

Bir uçuş görev süresi içinde, 4 saat-ten daha fazla zaman dilimi geçilen uçuş veya tek inişli uçuş için 8 saat veya daha fazla yapılan uçuş, iki inişli uçuşlarda ise uçuşlardan en az birisinin süresi 6 (dahil) saati geçen ve bu iki uçuşun süreleri toplamı.

Ü

ücretli yolcu / *regular passenger*

Normal tarifeli ücretinin en az % 25'ini ödeyerek seyahat eden yolcu.

üç eksenli sıkışma deneyi / *tri-axial compression test*

Zeminlerin efektif sıkışma dayanımlarının belirlenebildiği bu deney yöntemi; sabit hücre basıncı altında,

izotropik konsolidasyon ve artan eksenel deformasyon koşullarının sağlanarak, örneğin sıkıştırılarak makaslanması işlemlerini kapsar.

üç nokta yüklemesi / *third-point loading*

Betonun çekme dayanımının belirlenmesi amacıyla yapılan deney.

ünite eğitim ve değerlendirme planı (SHY 65-01) / *unit training and assesment plan*

Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından hazırlanan, bir hava trafik kontrolörünün düzenli olarak tamamlaması gereken, olağanüstü durumları da içeren teorik ve pratik eğitim ve değerlendirme planı.

ünite eğitim ve değerlendirme planı (SHY-5) / *unit training and assesment plan*

CNS/ATM teknik hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından hazırlanan ve SHGM tarafından onaylanan, bir AT-SEP lisanslı personelin düzenli olarak tamamlaması gereken tazeleme ve olağanüstü durumları da içeren teorik ve pratik eğitim ve değerlendirme planı.

ünite onayı / *unit approval*

Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından hava trafik kontrol lisansına işlenen ve derecenin geçerli olduğu ünite, sektör veya çalışma pozisyonlarını belirten yetkilendirme.

üs bakım / *base maintenance*

Hava aracının hangar ve atölye mekânlarında onaylanmış standartlara göre yenileştirme, onarım, parça değiştirme veya hasar giderimlerinin birlikte veya ayrı yapılması.

üst hava kontrol merkezi / *upper air control centre*

Yüksek irtifa değerlerinde tanımlanan bir hava sahasındaki uçakların ayırma sorumluluğunu üstlenmiş bir hava trafik kontrol birimi.

V

validasyon / *validation*

Yabancı ülkelerce ICAO Ek-1'e göre düzenlenmiş lisansların Türk tes-cilli hava araçlarında kullanımının geçerli kılınması.

varış meydanı / *arrival aerodrome*
Bir uçağın iniş yaptığı meydan.

varış yedek meydanı / *destination alternate*

İniş için önceden düşünülmüş meydana iniş mümkün olmadığı veya tavsiye edilmediği hallerde uçakların kullanabileceği meydan.

varyant / *version*

B737-400/500/600 gibi aynı hava aracı tipinin değişik modelleri.

veri / *data*

Kavramlar, talimatlar ve bilgilerin, haberleşme ve açıklamalar için uygun formata getirilmiş hali.

veri girişi bağlantısı / *online input*

Güncel operasyonel çevreyle direkt bağlantılı olarak sisteme ya da uygulamaya bilgi girişi sağlanması.

veri haberleşmesi / *data communication*

veri hattı

Hava trafik yönetimi kapsamında yer alan tüm veri haberleşme sistemleri.

veri hattı / *data link*

Terminaller arasında veri iletişimi-ne olanak sağlayan bağlantı.

veri hattı haberleşmesi / *data link communication*

Mesajların veri hattı vasıtasıyla gönderilip alındığı bir iletişim şekli.

VFR hava aracı / *VFR aircraft*

Uçuşunu görerek uçuş kurallarına göre yapan hava aracı.

VFR şartlar / *VFR conditions*

Görerek uçuş kurallarına göre uçuş için belirlenmiş minimum değerlere eşit ya da bu değerlerden daha iyi hava durumu koşulları.

VFR uçuş / *VFR flight*

Görerek uçuş kuralları uygulanarak yapılan uçuş.

VHF veri hattı / *VHF data link*

Hava aracı ve yer istasyonu arasında VHF frekans bandında yapılan veri iletişim hattı.

VHR veri hattı mod 4 / *VHR data link mode 4*

VHF bandında çalışan bir ADS-B veri hattı.

vibrasyonlu silindirle sıkıştırılmış dolgu zemin / *filling ground compressed with vibration cylinder*

Zemin emniyet gerilmesi 1,0-1,5 kg/cm² olan zeminler.

vinç ile kaldırma alanı / *winching area*

Personelin veya ambarların bir gemiye veya gemiden aktarılması için sağlanmış bir alan.

viskozite / *viscosity*

Kimyasal maddelerin kıvamlılığını ifade için kullanılan bir terim olup, o maddenin akmaya karşı gösterdiği direncin bir ölçüsüdür.

VOR / *VOR (VHF omnidirectional radio range)*

Pilota; manyetik kuzeye göre uçağın yönünü ve seçilen bir rayale göre pozisyonunu bildiren VHF bandında yayın yapan yer tabanlı seyrüsefer yardımcı cihaz.

VOR kontrol noktası levhası / *VOR checkpoint signs*

Üzerinde havaalanına en yakın VOR cihazının frekans ve açı bilgilerinin yer aldığı, beyaz zemin üzerine siyah harf ya da rakamlardan oluşan, takisi yolu kenarına monte edilen ışıklı levhalardır.

VOR-DME ünitesinin referans noktası / *VOR-DME facility reference point*

VOR/DME ünitesinin yerinin uzunlamasına/yanlamasına koordinatlarının belirlenmesi.

W

wet-lease anlaşması / *wet-lease agreement*

Bir hava aracının, mürettebatı ile

birlikte kiralanarak, kiraya veren kuruluşun işletme ruhsatı kapsamında işletildiği kira anlaşmasıdır. Normal şartlarda uçağın ACMI (aircraft, crew, maintenance, insurance) bazda kiralanması veya kiraya verilmesi olup, uçak kiracının ticari kontrolü altında, kiracının havayolu kodu ve trafik hakları kullanılarak işletilir.

Y

yabancı hava taşıyıcısı / *foreign air carrier*

Herhangi bir yabancı devlet otoritesinden işletme ruhsatı almış bulunan işletmeciler.

yabancı madde hasarı / *foreign object damage*

Havaalanı veya havayolu personeli ile uçakların zarar görebileceği, uçağa veya yakın çevresine ait olmayan nesne.

yağış / *precipitation*

Atmosferden yeryüzüne düşen bütün sulu yağışlar (yağmur, dolu, kar).

yakınsama ve uygulama programı / *convergence and implementation programme*

Ulusal ve çok uluslu bütünleşme planlarının ilerleyişini izleme ve koordine etmek için kullanılan Avrupa hava trafik kontrolü uyumluluğu ve bütünleşme programı organizasyonu.

yakıt hidrantı / *fuel hydrant*

Uçağa hızlı ve yüksek miktarda ya-

kıt ikmal edebilmek üzere kurulmuş yeraltı yakıt boru sistemi.

yaklaşma kontrol / *approach control*

Bir veya daha fazla havaalanını kapsayan bir saha içerisinde iniş, kalkış trafiklerine hizmet veren, trafiklerin son yaklaşmaya kadar gerekli ayırmalarından sorumlu olan birim.

yaklaşma kontrol hizmeti / *approach control service*

İniş/kalkış yapan kontrollü trafiklere sağlanan hava trafik kontrol hizmeti.

yaklaşma kontrol ofisi / *approach control office*

Meydana iniş yapan kontrollü uçuşlara hava trafik kontrol hizmeti sağlamak için tesis edilmiş ünite.

yaklaşma müsaadesi / *cleared approach*

Bir pilotun aletli bir yaklaşma uygulaması için ATC tarafından müsaa-delendirilmesi.

yaklaşma radarı / *terminal approach radar*

60 NM (110 km) ile sınırlı bir menzile sahip, yaklaşma sahası için kullanılan gözlem radarı.

yaklaşma ve iniş kazalarının azaltılması / *approach and landing accident reduction*

FAA üyesi CAST (Commercial Aviation Safety Team) tarafından belirlenen, etkili uçuş kabin eğitimi yoluyla emniyet kazanımları için yapılan yüksek potansiyelli bir kaza analiz girişimi.

yalancı derz / *dummy joint*

Öngörülen noktalarda sonradan kesilen derzdir.

yalnız uçuş süresi

yalnız uçuş süresi / *trainer flight time*

Bir öğrenci pilotun uçuş esnasında tek başına bir hava aracında bulunduğu uçuş süresi.

yan rüzgar / *crosswind*

Bir uçağın takip ettiği rotaya ya da kullanılan piste paralel olmayan 90 derecelik dik rotada esen rüzgar yönü.

yan rüzgar bileşeni / *crosswind component*

Piste 90 derece açıyla esen rüzgar bileşeni.

yangınla mücadele kategorisi / *airport fire fighting category*

Havaalanları ve yakın çevresinde meydana gelebilecek uçak kaza kırımı ve yangınlara gerekli müdahaleleri yapmak üzere temini gereken ve yıl içerisinde havaalanını kullanan veya kullanması planlanan en büyük uçakların tam boy uzunlukları ve gövde genişlikleri ile sefer sayıları baz alınarak, kurtarma ve yangın söndürme araç, malzeme ve ekipmanlar ile bunları kullanacak eğitimli personel yönünden sağlanacak korumanın seviyesi.

yanlış yönlendirilmiş bagaj / *mishandled baggage*

Kasıtsız olarak ve istenmeyen nedenlerle yolcu veya kabin ekibinden ayrılan veya yolcunun gittiği yerden başka bir yere gönderilen bagaj.

yardım uçuşu / *relief flight*

Yiyecek, tıbbi malzeme gibi konular da veya acil bir durum halinde insani amaçlara yönelik yapılan bölgesel veya uluslararası yapılan uçuşlar.

yasak saha / *prohibited area*

Bir devletin toprakları veya kara suları içerisinde olan ve uçuş yapılması yasaklanmış, hudutları belirli hava sahası.

yaş beton / *fresh concrete*

Beton agregaları, çimento, su ve katkı maddeleri karıştırıldıktan sonra döküme hazır hale getirilmiş taze beton.

yaş birim ağırlık / *wet unit weight*

Agrega yaklaşık 15 saat suda bekletilip, daneler içindeki boşluklar tamamen suyla dolduktan sonra belli bir sıcaklıkta ve birim hacimdeki agreganın havadaki ağırlığının, aynı sıcaklık ve hacimdeki havası alınmış saf suyun havadaki ağırlığına oranı.

yatay ayırma / *lateral separation*

Farklı rotalar veya farklı coğrafi bölgelerde uçan aynı irtifadaki uçaklar arasındaki yatay mesafe.

yayın / *broadcast*

Mod S sistemi aracılığıyla, ilgili mesajların kapsama alanı içindeki tüm uçaklara gönderilmesine izin veren sistem.

yayın alt ağı / *broadcast sub-network*

Küçük bir coğrafi alan içinde IS ve ES'leri yüksek bilgi ortamlarıyla birbirine bağlamak için kullanılan ağ.

yayının bozulması / *jamming*

Uçağın radar üzerine görünümünü veya radyo haberleşme/seyrüseferinde yayılımı/kabulünü bozan elektronik veya mekanik parazit.

yedek ekip / *back-up crew*

Planlanan uçuş hareketinin dışında muhtemel bir uçuş veya nöbet göre-

vine ekip temin edebilmek için, işletme tarafından tespit edilecek gün ve saatte göreve başlamak üzere, kendi ikametgâhında veya uygun konaklama tesisinde istirahat ederek bekleyen uçucu ekibi.

yedek ekip görev süresi / *back-up crew duty time*

Uçucu ekiplerin, ortaklıktan aldığı talimat üzerine, planlanan uçuş hareketinin dışında muhtemel bir uçuş isteğine ekip temin edebilmek için tespit edilen gün ve saatlerde başlayan, bekleme süresi ilgili kalkış zaman dilimindeki uçuş görev süresi karşılığı olan süre.

yedek güç kaynağı / *secondary power supply*

Herhangi bir nedenle havaalanı enerji sisteminin faal olmaması durumunda, kritik cihaz ve sistemlerin enerjisini sağlamak üzere tesis edilen yedek enerji sistemleri.

yedek güç kaynağına geçiş süresi / *power supply switchover time*

Herhangi bir nedenle havaalanı enerji sisteminin faal olmaması durumunda, kritik cihaz ve sistemlerin ne kadar süre içerisinde yedek enerji sisteminden besleneceği.

yedek kalkış havaalanı / *take-off alternate*

Bir hava aracının, kalkıştan az sonra gerekebilecek ve kalktığı (ayrıldığı) havaalanını kullanamayacak olması durumunda inebileceği yedek havaalanı.

yedek meydan / *alternate aerodrome*

Bir hava aracının uçuş planında belirttiği gidiş meydanına gidemediği veya inişine izin verilmediği durum-

larda iniş için kullanacağı ikinci bir meydan.

yedek yol boyu havaalanı / *en-route alternate*

Yol boyunda uçarken olağandışı ya da olağanüstü bir durum geçirdikten sonra bir hava aracının inebileceği yedek havaalanı.

yedekte bulunma / *stand by*

Bir hata durumunda temel görevleri üzerine alan yedek statü.

yenileme eğitimi / *refresher training*

Operasyona yönelik geçmiş ve güncel bilgilerin yenilenmesi .

yer belirleyici / *locator*

Son yaklaşımda yardımcı olarak kullanılan bir LM/MF NDB.

yer görüşü / *ground visibility*

Bir meydanda yetkilendirilen rasatçı ya da otomatik sistem tarafından ölçümü yapılarak bildirilen mesafe.

yer güç ünitesi (jenaratör) / *ground power unit*

Dışarıdan sağlanan haricî elektrik kaynağı.

yer hareket radarı / *surface movement radar*

Havaalanı içerisinde hava taşıtı ve diğer tüm taşıtları içeren hareketli cisimleri belirleyen ve bunları kontrol kulesindeki radar gösterge ekranına aktaran radar cihazı.

yer hizmetleri el kitabı / *ground operation manual*

Yer işletme operasyonuna yönelik ulusal ve uluslararası kurallar ile ortaklık standartlarının bir araya getirildiği, OM-PART A'nın bir parçası olan operasyon el kitabı.

yer hizmetleri kuruluşu

yer hizmetleri kuruluşu / *ground handling company*

Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği (SHY-22) hükümlerine uygun olarak havaalanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşları.

yer kılavuzluğu/marshalling / *aircraft marshalling*

PAT sahalarında uçağı yanaştırma, yer kılavuzluğu hizmeti.

yer kontrollü yaklaşma / *ground-controlled approach*

Daha çok askerî amaçlı kullanılan, yerden radar yardımıyla bir uçağın yaklaşma ve inişini yapmasına yardımcı olan sistem.

yer radarı / *ground radar*

Sisli havalarda kullanılan, havaalanına yerden görüş imkânı sağlayan radar sistemi.

yer seviyesi heliportu / *surface level heliport*

Yer ya da deniz, göl gibi su üzerine yerleştirilen heliport.

yer üstü ışık armatürleri / *elevated lights*

Belirli bir yükseklikte tesis edilmiş olan ve kırılabilir özellikte, pist kenar, eşik, pist sonu, yaklaşma, taksiyolu ve apron kenar armatürleri.

yer veri hattı işlemcisi / *ground data link processor*

Yer-hava arasında bilgi iletişiminin hatlar aracılığıyla sağlanması.

yeraltı suyu havzası / *groundwater basin*

Büyük tek bir akiferi veya birbiriyle bağlanmış ve karşılıklı ilişki içinde bulunan, suları ortak bir tahliyeye

akan ve bir yeraltı suyu ayırım çizgisi ile sınırlanan çeşitli akiferleri içeren fizyografik birim.

yeraltı suyu seviyesi / *groundwater level*

Bir akifer su tablasının veya piyezometrik yüzeyinin belirli bir yer ve zamandaki kotu.

yerel otorite / *local authority*

Hava meydanlarında güvenlik tedbir ve tertiplerinin geliştirilmesi ve uygulanmasından sorumlu olan mülki idare amiri (MİA).

yerel/mahalli trafik / *local traffic*

Meydan trafik patentinde, kulenin görüş alanı içinde, yerel çalışma sahalarından gelen veya bu sahalarla giden, meydana aletli yaklaşma çalışması yapan uçakların tümü.

yerli hava taşıyıcısı / *local air carrier*

2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu ve bu kanuna ilişkin olarak çıkarılan yönetmeliklerde istenen şartları sağlayarak Bakanlıktan işletme ruhsatı almış bulunan işletmeciler.

yeterlik eğitimi (SHY-5'e göre) / *competency training*

Alınacak dereceye bağlı olarak takip edilecek alanlarda (haberleşme, seyrüsefer, radar ve bilgi işlem) gerekli bilgi ve becerilerin kazanılması amacıyla verilen eğitim.

yeterlilik / *competency*

Personel veya personel grupları arasında ortaya çıkan bilgi, yetenek ve yapabilirlik durumu.

yeterlilik kontrolü (uçak pilotu lisansı için) / *competency control*

Bir adayın yetkilerinin temdidini ya da yenilenmesi için, gerektiğinde sözlü

sınavı da kapsayacak şekilde uçuş yeteneklerini kontrol pilotuna sergilemesi.

yeterlilik konusunda kuşku /
doubt of competency

Bir hava aracının güvenliğini tehlikeye sokan bir olaya veya kazaya karışan, yeterlilik gözlem sürecinde, derece gereklilikleri ve mesleki açıdan yeterli bulunmayan veya ilgili ünitenin eğitim ve değerlendirme usullerine uymayan veya ilgili ünitenin eğitim ve değerlendirmeleri sonucunda başarılı olamayan personelin durumu.

yeterlilik ölçülendirmesi /
efficiency measurement

Girdi-çıkı oranlarını sonuçlandıran ölçülendirme ünitesi.

yetkilendirme belgesi (hava aracı bakım personeli için) /
license of authorization

SHY-145 veya SHY-M onaylı bakım kuruluşunun SHY-66 lisansı sahibi personeli SHY-145 veya SHY-M hükümlerine uygun olarak hangi hava aracı tipi veya tiplerinde ve hangi bakım işlerinde yetkilendirdiğini gösteren belge.

yetkili acente /
authorized agency

Bir işletmeci ile çalışan ve kargo, kurye, ekspres koli veya postalara ilişkin olarak yetkili otorite tarafından kabul edilen veya istenen güvenlik kontrollerini sağlayan acente, nakliyeciy veya diğer kuruluş. Kargo, kurye, ekspres paketler veya posta ile ilgili olarak yetkili otoriteye kabul edilen ya da istenen güvenlik kontrollerini sağlayan bir acente, yük sevkiyatçısı veya bir işletmeci ile iş yürüten herhangi bir diğer oluşum.

yetkili posta kurumu/idaresi /
authorized post administration

Bir hava taşıyıcısı ile çalışan ve postaya ilişkin olarak yetkili otorite tarafından kabul edilen veya öngörülen güvenlik kontrollerini sağlayan yetkili posta kurumu/idaresi.

yıllık eğitim programı /
annual training program

Havacılık kuruluşlarının yıl içerisinde personele verecekleri eğitimleri, eğitim tarihlerini, vb. hususları içeren ve genel müdürlük tarafından onaylanan program.

yol aşaması /
enroute

Kalkış noktası ile bitiş aşamasına kadar seyrüsefer operasyonunun bir safhası.

yol aşaması hava sahası /
enroute airspace

Tırmanma, düz uçuş veya alçalma aşamasındaki uçuşlara hava trafik hizmetinin sağlandığı terminal sahaları dışında tanımlanmış hava sahası.

yol dışı /
off-course

Uçağın rapor ettiği pozisyonun veya radarda görüldüğü noktanın, hava trafik kontrol ünitesinin uçağı serbest kıldığı yol dışında olması durumu.

yol dışına vektör /
off-route vector

Uçağın manialardan korunması sağlanarak, hava trafik kontrol ünitesi tarafından önceden serbest kıldığı yol dışına vektör edilmesi.

yol dilimi /
route segment

Uçuş planındaki arka arkaya gelen iki belirli nokta ile belirlenmiş, uçulacak yolun bir bölümü.

yol gösterici

yol gösterici / *marshaller*

Uçakların park etmesi esnasında, özel işaretlerle anlaşma yöntemiyle pilotu yönlendiren görevli.

yol hattı üzerinde / *on-course*

Uçağın tam olarak yol merkez hattı üzerinde olduğunu ifade eder. Radar yaklaşması yapan pilot için son yaklaşma hattı üzerinde olduğu bilgisi.

yol kontrol merkezi / *area control center*

Yetkisi dahilindeki kontrol bölgelerindeki kontrollü uçuşlara hava trafik kontrol hizmeti vermek üzere oluşturulmuş bir ünite.

yol noktası / *way-point*

Saha seyrüsefer yolunu (area navigation route) ya da saha seyrüseferi yapan bir hava aracının uçuş yolunu tanımlamak için kullanılan belirtilmiş bir coğrafi konum.

yol seçim listesi / *routing table*

Bir mesajın gideceği kanal yolunu belirleyen ve Eurocontrol tarafından güncellenen liste.

yolcu / *passenger*

Sivil Havacılık Kanunu'nun 107'nci maddesine göre düzenlenen Yolcu Taşıma Sözleşmesi kapsamında seyahat etmek amacıyla uçuş ve kabin ekibinden farklı olarak hava aracında bulunan veya bu amaçla kontrol (check-in) işlemini yaptırmış olan şahıs.

yolcu beraberindeki bagajlar / *hand baggage*

Uçakta taşınması kabul edilen ve söz konusu bagajın check-in işlemini yapan yolcunun bagajla birlikte aynı uçakta bulunduğu bagajlar.

yolcu köprüsü / *passenger bridge*

Uçakla terminal binası arasında, yolcuların terminal binasına geçişini sağlayan hareketli teleskopik tüneller.

yolcu merdiveni / *passenger ladder*

Uçak kapılarına yanastırılarak, uçaktan iniş ve biniş işlemlerini sağlayan araç ve teçhizat.

yön / *bearing*

Pusulada yön.

yük / *load*

Posta ve bagaj dışında, uçakta taşınan yükür. İstatistiksel amaçlardan dolayı yüke bütün kargolar dahil edilmektedir. Kanununun 110'uncu maddesine göre düzenlenen Yük Taşıma Sözleşmesi kapsamında taşıyıcının sorumluluğuna devredilen yük.

yük uçağı / *cargo aircraft*

Ticari eşya/mal taşıyan hava aracı.

yükleme aracı / *high-loader*

Konteyner ve palet yüklemesinde kullanılan ekipman.

yükleme görevlisi / *loading officer*

Uçuş işletme el kitabı gereğince hava aracının belirtilen kurallara göre yüklemesini ve boşaltmasını yapan sertifikalı personel.

yüksek nokta / *high point*

Hidrانت boru hattının en yüksek noktası.

yüksek seviye bilgi bağlantı kontrolü / *high level data link control*

Mevcut radarlarımızdan gelen data-
ların formatı.

yüksek takatli (yoğunluklu)

ışıklar / *high-intensity lights*

Hassas yaklaşma pistlerinde kul-
lanılan yüksek ışık şiddetine haiz
ışıklar.

yükseklik / *height*

Bir nokta, seviye ya da nokta olarak
kabul edilen bir cismin referans ola-
rak alınan yere olan dikey mesafesi.

yükseltilmiş heliport / *elevated heliport*

Kara üzerinde yükseltilmiş bir yapı
üzerinde bulunan bir heliport.

yüzey referans bilgisi / *geodetic datum*

Global referans sistemine göre yerel
referans sisteminin yerleşim ve or-
yantasyonunun tanımlanması ama-
cıyla gerek duyulan azami paramet-
reler bütünü.

yüzeyden referanslı seyrüsefer / *earth-referenced navigation*

Yüzeysel seyrüsefer kaynağına bağlı
olup, tek siteye bağlı olmayan seyrü-
sefer.

Z

zahiri özgül ağırlık / *apparent specific weight*

Belli sıcaklık ve birim hacimdeki
geçirimsiz agrega numunesinin ha-
vadaki ağırlığının, aynı sıcaklık ve
hacimdeki havası alınmış saf suyun
havadaki ağırlığına oranı.

zaman seyrüseferi / *time navi- gation*

zorunlu taksi yolu yönlendirme levhaları

Seyrüsefer boyutuna zaman faktö-
rünün de katılarak 4 boyutlu olarak
kullanılması.

zayıf beton / *lean concrete*

Havaalanlarında temel yerine dökü-
len düşük dozlu beton.

zemin mekaniği / *soil mechanics*

Zemin kitlelerinin, iç zemin mekani-
ği ve dış kuvvetler altındaki statik
permabilite ve dinamik dengelerini
inceleyen bir bilim dalı.

zift / *pitch*

Ham katranın destilasyon bakiyesi.

zorunlu olarak vazgeçilen (bal- ked) iniş / *balked landing*

Minimum karar irtifa/yüksekliğinin
(OCA/H) altındaki herhangi bir nok-
tada beklenmedik bir şekilde vazge-
çilen bir iniş manevrası.

zorunlu rapor noktaları / *com- pulsory reporting points*

Uçakların üzerinden geçerken rapor
etmesi zorunlu olan bir seyrüsefer
yardımcısı ya da fiks olarak belir-
lenmiş noktalar.

zorunlu taksi yolu yönlendirme levhaları / *taxiway mandatory instruction signs*

Havaalanı kontrol kulesi tarafın-
dan izin verilmedikçe taksi yapan
bir uçağın ya da başka bir aracın
ötesine geçemeyeceği bir yeri be-
lirtmek üzere, pist tanıtma, kate-
gori belirtme ve girilmez bilgilerini
ihtiva eden, kırmızı zemin üzerine
beyaz harf ya da rakamlardan olu-
şan, pist veya taksi yolu kenarına
monte edilen ışıklı levhalar.

KISALTMALAR

- A/A** / *air to air* Havadan havaya
- A/C** / *aircraft* Hava aracı
- A/D** / *aerodrome* Hava meydanı
- A/G** / *air-to-ground* Hava-yer
- A/P** / *airport* Havaalanı
- AAC** / *aeronautical administrative communications* Havacılık idari haberleşmesi
- AAL** / *above aerodrome level* Havaalanı seviyesinde, yukarısında
- ABM** / *abeam* (İstasyonun) yanında
- ABN** / *aerodrome beacon* Havaalanı bıkını
- ACARS** / *aircraft communications addressing and reporting system* Hava aracı iletişim yöneltme ve raporlama sistemi
- ACAS** / *airborne collision avoidance system* Havada çarpışmaları önleme sistemi (uçaklarda bulunur)
- ACC** / *area control center* Saha kontrol merkezi
- ACFT** / *aircraft* Hava aracı
- ACI** / *Airports International Council* Uluslararası Havalimanları Konseyi
- ACK** / *acknowledge* Onaylama
- ACM** / *additional crew member* İlave uçuş ekibi üyesi
- ACN** / *aircraft classification number* Hava aracı sınıflandırma numarası
- ACP** / *azimuth change/count pulse* Azimut değişim darbesi
- ACR** / *alkali-carbonate reaction* Alkali karbonat reaksiyonu
- ACRO** / *acrobatic flight* Akrobatik uçuş
- ACT** / *active* Aktif
- ACU** / *air condition unit* Havalandırma aracı
- AD** / *aerodrome* Hava meydanı
- ADA** / *advisory area* Tavsiyeli saha
- ADC** / *analog to digital converter* Analog/dijital dönüştürücü
- ADDN** / *additional/addition* İlaveten, ek veya ek olarak
- ADEP** / *aerodrome of departure* Kalkış havaalanı
- ADES** / *aerodrome of destination* İniş havaalanı
- ADF** / *automatic direction finder* Otomatik yön bulucu
- ADIZ** / *air defence identification zone* Hava savunma tanımlama bölgesi

- ADMIN** / *administration* Yönetim
- ADNC** / *air defence notification centre* Hava savunma bildirim merkezi
- ADR** / *advisory route* Tavsiyeli yol
- ADREP** / *accident and incident data reporting* Kaza ve hadise verilerini raporlama
- ADS** / *automatic dependent surveillance* Otomatik bağımlı gözetim
- ADS-B** / *automatic dependent surveillance-broadcast* Otomatik bağımlı gözetim-yayın
- ADS-C** / *automatic dependent surveillance-contract* Otomatik bağımlı gözetim-sözleşme
- ADV** / *advise(-d)(-ing)* Tavsiye
- ADZ** / *advice* Tavsiye
- AE** / *antenna/aerial* Anten
- AF** / *audio frequency* Ses frekansı
- AFB** / *air force base* Hava üssü
- AFC** / *automatic frequency control* Otomatik frekans kontrolü
- AFCAS** / *automatic flight control and augmentation system* Otomatik uçuş kontrol ve eklenti sistemi
- AFCS** / *automatic flight control system* Otomatik uçuş kontrol sistemi
- AFI** / *after* Sonra
- AFIL** / *air-filed flight plan* Havada doldurulmuş uçuş planı
- AFIS** / *aerodrome flight information service* Havaalanı uçuş bilgi hizmeti
- AFLD** / *airfield* Havaalanı
- AFM** / *affirm* Doğru
- AFM** / *airplane flight manual* Hava aracı uçuş el kitabı
- AFMR** / *aircraft flight and maintenance report* Hava aracı uçuş ve bakım raporu
- AFS** / *aeronautical fixed service* Havacılık sabit haberleşme hizmeti
- AFSS** / *automated flight information service station* Otomatik uçuş bilgi hizmet istasyonu
- AFTN** / *aeronautical fixed telecommunication network* Havacılık sabit iletişim ağı
- AGA** / *aerodrome, air routes and ground aids* Havaalanı, hava yolları ve yer yardımcıları
- AGC** / *automatic gain control* Otomatik kazanç kontrolü
- AGCA** / *automatic ground-controlled approach* Otomatik yerden kontrollü yaklaşma
- AGDL** / *air-ground data link* Hava-yer veri hattı
- AGL** / *above ground level* Yer seviyesi üstünde
- AGPWS** / *advanced ground proximity warning system* Gelişmiş yere yakınlık uyarı sistemi

- AGT** / *travel agent* Seyahat acentesi
- AH** / *air warning* Hava ihbarı (alarm)
- AHACS** / *airborne warning and control system* Havadan ihbar ve kontrol sistemi
- AIC** / *Aeronautical Information Circular* Havacılık Enformasyon Genelgesi
- AIM** / *aeronautical information management* Havacılık bilgi yönetimi
- AIP** / *aeronautical information publication* Havacılık bilgi yayını
- AIRAC** / *aeronautical information regulation and control* Havacılık bilgi düzenleme ve kontrol
- AIREP** / *air-report* Hava raporu
- AIS** / *aeronautical information service* Havacılık bilgi hizmetleri
- AKA** / Hava aracının işletme el kitabında ve tip sertifikasında kalkmasına yetki verilen yakıt ve her türlü yükü ihtiva eden azami ağırlığı
- ALAR** / *approach and landing accident reduction* Yaklaşma ve iniş kazalarının azaltılması
- ALDIS** / *signalling lamp* Sinyalizasyon (Aldis) lambası.
- ALERFA** / *alert phase* Alarm safhası
- ALR** / *alerting message* Alarm mesajı
- ALS** / *approach lighting sistem* Yaklaşma ışık sistemi
- ALT** / *altitude* İrtifa
- ALTN** / *alternate (aerodrome)* Yedek (havaalanı)
- AM** / *amplitude modulation* Genlik modülasyonu
- AMC** / *acceptable means of compliance* Kabul edilebilir uygunluk yöntemleri
- AMDT** / *amendment (AIP amendment)* Düzeltme (AIP düzeltmesi) veya ek
- AMHS** / *Aeronautical Message Handling System* Havacılık Mesaj İşleme Sistemi
- AMSL** / *above mean sea level* Ortalama deniz seviyesi üzerinde kalan
- ANS** / *air navigation services* Hava seyrüsefer hizmetleri
- ANSP** / *air navigation service provider* Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcısı
- ANT** / *airspace and navigation team* Hava sahası ve seyrüsefer ekibi
- AO** / *aircraft operator* Hava aracı işletmecisi
- AOC** / *Airport Operators Committee* Havaalanı Kullanıcıları Komitesi
- AOC** / *air operator certificate* Hava işletici sertifikası
- AODB** / *airport operational database* Havaalanı operasyonel kaynak planlama ve otomasyon sistemi
- AP** / *airport* Havaalanı
- AP** / *autopilot* Otomatik pilot

- APFSP** / *Accident Prevention and Flight Safety Programme* Kaza Önleme ve Uçuş Emniyet Programı
- API** / *air position indicator* Hava aracı konum göstergesi
- APM** / *approach path monitor* Yaklaşma yol monitörü
- APN** / *apron* Apron
- APP** / *Accident Prevention and Flight Safety Programme* Kaza Önleme ve Uçuş Emniyet Programı
- APP** / *approach control office or approach control or approach control service* Yaklaşma kontrol ofisi / yaklaşma kontrol veya yaklaşma kontrol hizmeti
- APT** / *airport* Havaalanı
- APU** / *auxillary power unit* Yardımcı güç ünitesi
- APW** / *area proximity warning* Saha yakınlık ikazı
- ARCID** / *aircraft identification* Hava aracı tanıtması
- ARFF** / *Air rescue fire fighting* Havaalanı kurtarma ve yangınla mücadele.
- ARO** / *air traffic services reporting office* Hava trafik hizmetleri rapor ofisi
- ARP** / *azimuth reference pulse* Azimuth referans darbesi
- ARP** / *aerodrome reference point* Havaalanı referans noktası
- ARR** / *arrive or arrival* Varış
- ARTAS** / *ATM radar tracker and server* ATM radar takip ve sunucusu
- AS** / *airspeed* Hava hızı
- ASDA** / *accelerate-stop distance available* Mevcut hızlanma-durma mesafesi
- ASHTAM** / *Volkanik kül notamı*
- ASM** / *airspace management* Hava sahası yönetimi
- ASM** / *air to surface missile* Havadan yere füze
- A-SMGCS** / *advanced-surface movement guidance and control system* Gelişmiş yüzey hareketleri rehberlik ve kontrol sistemi
- ASR** / *alkali-silica reaction* Alkali silika reaksiyonu
- ASR** / *aerodrome surveillance radar* Havaalanı gözetim radarı
- ASTERIX** / *all purpose structured Eurocontrol surveillance information exchange* Tüm amaçlar için yapılandırılmış Eurocontrol gözetim bilgi değişim formatı
- ASU** / *air starter unit* Motor çalıştırma ünitesi
- ATA** / *actual time of arrival* Gerçek varış zamanı
- ATC** / *air traffic control* Hava trafik kontrol
- ATCC** / *air traffic control center* Hava trafik kontrol merkezi

- ATCo** / *air traffic controller* Hava trafik kontrolörü
- ATD** / *actual time of departure* Gerçek kalkış zamanı
- ATFM** / *air traffic flow management* Hava trafik akış yönetimi
- ATFMU** / *air traffic flow management unit* Hava trafik akış yönetim birimi
- ATIS** / *automatic terminal information service* Otomatik terminal bilgi hizmeti
- atm** / *atmosphere* Atmosfer (kg/cm²)
- ATM** / *air traffic management* Hava trafik yönetimi
- ATMC** / *air traffic management centre* Hava trafik yönetim merkezi
- ATN** / *attention* Dikkat
- ATN** / *aeronautical telecommunication network* Havacılık haberleşme ağı
- ATOT** / *actual take-off time* Gerçek kalkış zamanı
- ATPL** / *air transport pilot licence* Hava ulaşım pilot lisansı
- ATS** / *air traffic service(s)* Hava trafik hizmetleri
- ATSEP** / *air traffic safety electronics personnel* Hava trafik emniyeti elektronik personeli
- ATSU** / *air traffic services unit* Hava trafik hizmetleri birimi
- ATZ** / *aerodrome traffic zone* Havaalanı trafik bölgesi
- AUG** / *artas user group* Artas kullanıcı grubu
- AUP** / *airspace use plan* Hava sahası kullanım planı
- AUTH** / *authorized or authorization* Yetkili veya yetkilendirme
- AVBL** / *available or availability* Mevcut ya da kullanılabilir
- AVI** / *live animals* Canlı hayvan
- AVSEC** / *aviation security* Havacılık güvenliği
- AWO** / *all weather operations* Her hava koşulunda operasyon
- AWOS** / *automatic weather observation system* Otomatik hava gözlem sistemi
- AWRF** / *appropriate weather report and forecast* İlgili hava durumu raporu ve tahmini
- AWY** / *airway* Havayolu
- BA** / *braking action* Frenleme
- BBML** / *baby meal* Bebek yemeği
- BCN** / *beacon (aeronautical ground light)* Bikın (havacılık yer ışığı)
- BCSI** / *broadcast* Radyo yayını
- BCST** / *broadcast* Yayın
- BDRY** / *boundary* Sınır

- BHS** / *baggage handling system* Bagaj elleçleme sistemi
- BIDS** / *baggage information display system* Bagaj bilgileri izleme sistemi
- BIRDTAM** / Kuş notamı
- BITE** / *built-in test equipment* Dahili test cihazı
- BKN** / *broken (clouds)* Parçalı (bulutlar) (5/8–7/8)
- BLND** / *blind passenger* Görme engelli yolcu
- BRNAV** / *basic RNAV* Temel RNAV
- BRS** / *baggage reconciliation system* Bagaj eşleştirme sistemi
- BSCT** / *bassinet/ baby basket* Bebek puseti
- c** / *cohesion* Kohezyon
- C/F** / *workability* İşlenebilirlik
- CA** / *cabin attendant* Kabin memuru
- CAA** / *Civil Aviation Authority* Sivil Havacılık Otoritesi
- CAB** / *cabin (crew)* Kabin (ekibi)
- CACS** / *card access control system* Kartlı geçiş kontrol sistemi
- CAT** / *category or clear air turbulence* Kategori veya açık hava türbülansı
- CAT I** / *category I (one) approach* Kategori 1 yaklaşması
- CAT II** / *category II (two) approach* Kategori 2 yaklaşması
- CAT III** / *category III (three) approach* Kategori 3 yaklaşması
- CAVOK** / *visibility, cloud and present weather better than prescribed values or conditions* Bildirilen değer veya koşullardan daha iyi görüş, bulut veya hava durumu
- CB** / *cumulonimbus* Kümülönimbüs
- CBBG** / *cabin baggage* Yolcu beraberı bagajı
- CBR** / *California bearing ratio* Kaliforniya taşıma oranı
- CBT** / *computer-based training* Bilgisayar destekli eğitim
- CC** / *crew concept* Herhangi bir bakım faaliyetinin gerekli olmadığı ve uçağın planlanan uçuş için uygun olduğunun temini olan faaliyetlerin pilot sorumluluğunda gerçekleştirilebildiği uçuş öncesi kontrol
- CCH** / *crew change* Ekip değişimi
- CCM** / *cabin crew manual* Kabin ekibi el kitabı
- CCM** / *cabin crew member* Kabin memuru
- CCTM** / *cabin crew training manual* Kabin eğitim el kitabı (THY)
- CCTV** / *closed circuit TV* Kapalı devre TV sistemi
- CDL** / *configuration deviation list* Konfigürasyon sapma listesi

CDR / *conditional route* Şartlı yol

CEAC / *Committee For European Airspace Coordination* Avrupa Hava Sahası Koordinasyon Komitesi

CFIT / *controlled flight into terrain* Engebeli arazilerde kontrollü uçuş

CFL / *cleared flight level* Müsaade edilen uçuş seviyesi

CFMU / *central flow management unit* Merkezî akış yönetim birimi

CHD / *child* Çocuk

CHG / *modification message* Değişiklik mesajı

CHML / *child/junior meal* Çocuk yemeği

CI / *course indicator* Rota göstergesi

CIDIN / *Common ICAO Data Interchange Network* ICAO Ortak Veri Değişim Ağı

CIP / *commercial important person* Ticari açıdan önemli kişi

CIP / *convergence and implementation plan* Yakınsama ve uygulama planı

CIV / *civil* Sivil

CL / *centre line* Merkez hattı

CLR / *clear or cleared to* Serbestsiniz

CLSD / *closed* Kapalı

CMB / *climb* Tırmanış

CNL / *cancel or cancelled* İptal veya iptal edilmiş

CNS/ATM / *communication navigation surveillance and air traffic management* Haberleşme seyrüsefer, gözetim ve hava trafik yönetimi

COC / *cockpit (crew)* Uçuş (kokpit) ekibi

COM / *communication* Haberleşme

COMINT / *communication intelligence* Muhabere istihbaratı

CONC / *concerning* İlgili

CONX / *connect(-ing)(-ion)(-ed)* Bağlantı

COO/PLC / *coordinator/planner controller* Koordinatör/planlama kontrolörü

COOR / *coordinate or coordination* Koordine veya işbirliği

COP / *change over point* Değiştirme noktası

COR / *correct or corrected* Düzelt veya düzeltilmiş

COSPAS - SARSAT / *cosmicheskaya sistema poiska avariynih sudov - satellite - aided search and rescue tracking* Uydu destekli arama kurtarma sistemi

COUR / *courier* Kurye

CP / *captain (commander)* Kaptan pilot

CPDLC / *controller-pilot data link communication* Kontrolör-pilot haberleşme veri hattı

CPL / *current flight plan message* Geçerli uçuş plan mesajı

CPL / *commercial pilot licence* Ticari pilot lisansı

CQR / *cabin quality report* Kabin kalite raporu

CRE / *class rating examiner* Sınıf yetkisi kontrol pilotu

CRI / *class rating instructor* Sınıf yetkisi öğretmeni

CRM / *crew resource management* Ekip kaynak yönetimi

CRP / *compulsory reporting point* Zorunlu rapor noktası

CSR / *confidential safety report* Gizli uçuş emniyet raporu

CTA / *control area* Kontrol sahası

CTOT / *calculated take-off time* Hesaplanmış kalkış zamanı

CTR / *control zone* Kontrol bölgesi

CUTE / *common use terminal equipment* Ortak kullanımlı terminal ekipmanları

CVR / *cockpit voice recorder* Kokpit ses kayıt cihazı

CWP / *controller working position* Kontrolör çalışma pozisyonu

CWY / *clearway* Aşma sahası

CXX / *cancellation of flight* Uçuşun iptali

D / *dangerous area* Tehlikeli saha

DA/DH / *decision altitude/height* Karar irtifası/yüksekliği

DACOS/ DCS / *Data communication system* Veri iletişim sistemi

dB / *decibel* Desibel

DCS / *Departure control system* Kalkış kontrol sistemi

DCT / *direct (in relation to flight plan clearance and type of approach)* Doğrudan (uçuş plan izinleri ve yaklaşma tipi ile ilgili)

DDS / *data display system* Veri gösterim sistemi

DEAF / *deaf(-mute) passenger* İşitme engelli yolcu

DEBI / *data exchange by Internet* İnternet üzerinden veri aktarımı

DEG / *degrees* Derece

DEP / *depart or departure* Kalkış veya kalkma

DEST / *destination* Gidilecek yer

DETRESFA / *distress phase* Tehlike hali

DHMI / *State Airports Authority* Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü

- DF** / *downlink format* Cevap formatı
- DFDR** / *digital flight data recorder* Sayısal uçuş veri kaydedici
- DFTI** / *distance from touchdown indicator* Teker koyma noktasından uzaklık göstergesi
- DGCA** / *Directorate General of Civil Aviation* Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü
- DGR** / *dangerous goods regulations* Tehlikeli madde kuralları
- DGS** / *docking guidance system* Uçak park ettirme sistemi
- DIG** / *date time group* Tarih saat grubu
- DISTR** / *distribution* Dağıtım
- DIV** / *diversion* Yedek meydana iniş veya yol değişikliği
- DL** / *data link* Veri hattı
- DLA** / *delay message* Gecikme mesajı
- DLK** / *data link communication* Veri hattı haberleşmesi
- DME** / *distance measuring equipment* Mesafe ölçüm cihazı
- DOC** / *document* Doküman
- DOF** / *date of flight* Uçuş tarihi
- DSE** / *double side band* Çift kenar bant
- DUPE** / *duplication* Mükerrer
- DUR** / *duration* Süre
- DVOR** / *doppler vor* Mania yansımalarından daha az etkilenen, anten sistemi geliştirilmiş vor cihazı
- E** / *Young's modulus* Elastisite modülü
- EAD** / *European AIS database* Avrupa AIS veritabanı
- EANPG** / *European Air Navigation Planning Group* Avrupa Hava Seyrüsefer Planlama Grubu
- EASA** / *European Aviation Safety Agency* Avrupa Havacılık Emniyeti Otoritesi
- EAT** / *expected approach time* Muhtemel yaklaşma zamanı
- EATMP** / *European Air Traffic Management Programme* Avrupa Hava Trafik Yönetim Programı
- EATMS** / *European Air Traffic Management System* Avrupa Hava Trafik Yönetim Sistemi
- ECAC** / *European Civil Aviation Conference* Avrupa Sivil Havacılık Konferansı
- EDDS** / *explosive detection device system* Patlatıcı düzeneğini tespit etme sistemi
- EDI** / *electronic data interchange* Elektronik veri değişimi

- EDS** / *explosive detection system* Patlayıcı tespit sistemi
- EET** / *estimated elapsed time* Tahminî geçen süre
- EFB** / *electronic flight bag* Elektronik uçuş çantası
- EFF** / *effective* Yürürlükte
- EGNOS** / *European Geostationary Navigation Overlay Service* Avrupa Seyrüsefer Amaçlı Uydu Kaplama Hizmeti
- ELEV** / *elevation* Rakım
- ELT** / *emergency locator transmitter* Acil durum yer bildiricisi
- EMC** / *electromagnetic compatibility* Elektromanyetik uyumluluk
- EMG** / *emergency* Acil durum
- EMI** / *electromagnetic interference* Elektromanyetik girişim
- EMIG** / *emigrant* Göçmen
- ENR** / *en-route (AIP publication)* AIP'deki yol bilgileri
- EOBT** / *estimated off-block time* Tahmini takoz çekme zamanı
- EPIRB** / *emergency position indicating radio bacon* Acil durum yer gösterici telsiz bıkını
- ESARR** / *Eurocontrol Safety Regulatory Requirement* Eurocontrol Emniyet Düzenleme Gereklikleri
- ESARR-2** / *Eurocontrol Safety Regulatory Requirement-2* Hava trafik yönetimi bağlantılı emniyet olaylarının rapor edilmesi ve değerlendirilmesine dair düzenleme
- EST** / *estimate or estimated* Tahminî
- ESWL** / *equivalent single wheel load* Tek teker yük eşdeğeri
- ETA** / *estimated time of arrival or estimating arrival* Tahminî varış zamanı
- etc** / *etcetera* Vesaire (vs)
- ETD** / *estimated time of departure or estimating departure* Tahminî kalkış zamanı
- ETFMS** / *enhanced tactical flow management system* Geliştirilmiş taktik akış yönetim sistemi
- ETNA** / *extranet to national administration* Ulusal yönetimler için kurumsal ağ
- ETO** / *estimated time over significant point* Belli bir nokta üzerine tahminî varış zamanı
- EUR** / *European Region* Avrupa Bölgesi
- EUROCAE** / *European Organization for Civil Aviation Equipment* Avrupa Sivil Havacılık Cihazları Organizasyonu
- EUROCONTROL** / *European Organization for the Safety of Air Navigation* Hava Seyrüsefer Emniyeti için Avrupa Teşkilatı

- EXC** / *executive controller* İcraçı kontrolör
- EXER** / *exercises or exercising or to exercise* Tatbikat veya tatbikat yapma, alıştırtma
- EXP** / *expect or expected* Beklemek, beklenen
- F/CL** / *first class* Birinci sınıf
- f/FREQ** / *frequency* Frekans
- FA** / *final approach* Son yaklaşma
- FAA** / *Federal Aviation Administration* Federal Havacılık İdaresi (ABD)
- FAC** / *facilities* Kolaylıklar
- FAF** / *final approach fix* Son yaklaşma fiksi
- FAL** / *facilitation of international air transport* Uluslararası hava ulaşım kolaylığı
- FAM** / *first aid manual* İlk yardım el kitabı
- FANS** / *future air navigation systems* Gelecekteki hava seyrüsefer sistemleri
- FAP** / *final approach point* Son yaklaşma noktası
- FATO** / *final approach and take-off area* Son yaklaşma ve kalkış sahası
- FAX** / *facsimile/fax* Faks
- FCOM** / *flight crew operations manual* Uçuş ekibi işletme el kitabı
- FCOS** / *flight computer operating system* Uçuş bilgisayarı işletim sistemi
- FCST** / *forecast* Hava tahmini
- FD** / *flight disposition message or flight director* Uçuş direktörü
- FDM** / *flight data monitoring* Uçuş verileri izleme (UVİ) sistemi
- FDPS** / *flight data processing system* Uçuş veri işleme sistemi
- FDR** / *flight data recorder* Uçuş veri kayıt sistemi
- FDT** / *flight duty time* Uçuş görev zamanı
- FEW** / *few* Az bulutlu(1/8–2/8)
- FG** / *fog* Sis
- FIC** / *flight information centre* Uçuş bilgi merkezi
- FIDS** / *flight information display system* Uçuş bilgi görüntüleme sistemi
- FIR** / *flight information region* Uçuş bilgi bölgesi
- FIS** / *flight information service* Uçuş bilgi hizmeti
- FL** / *flight level* Uçuş seviyesi
- FLT** / *flight* Uçuş
- FLTCK** / *flight check* Uçuş kontrol
- FM** / *from* -den/-dan

- FM** / *frequency modulation* Frekans modülasyonu
- FMP** / *flow management position* Akış yönetim pozisyonu
- FMS** / *flight management system* Uçuş yönetim sistemi
- FMU** / *flow management unit* Akış yönetim birimi
- FNPT** / *flight&navigation procedures trainer* Uçuş ve seyrüsefer usulleri eğitim cihazı
- FO** / *first officer* Yardımcı pilot
- FOD** / *foreign object damage* Yabancı madde hasarı
- FODA** / *flight operation data analysis* Uçuş operasyonları veri analizi
- FPL** / *filed flight plan message* Doldurulmuş uçuş plan mesajı
- FRAG** / *fragile baggage* Kırılabılır eşya (bagaj)
- FREQ** / *frequency* Frekans
- FRNG** / *firing* Atışlı
- FRQ** / *frequent* Sık sık
- FRUIT** / *false replies from undesired interrogator transmission* İstenmeyen sorgulayıcı sorgulamalarından kaynaklanan yanlış cevaplar
- FSK** / *frequency shift keying* Frekans kaymalı anahtarlama
- FSM** / *flight safety manual* Uçuş emniyet el kitabı
- FT** / *feet (dimensional unit)* Fit (ölçü birimi)
- FTC** / *fast time constant* Sürat zaman sabitesi
- FTD** / *flight training device* Uçuş eğitim cihazları
- FTO** / *flight training organisation* Uçuş eğitim organizasyonu
- FUA** / *flexible use of aerospace* Hava sahasının esnek kullanımı
- FWD** / *falling weight deflectometer* Düşen ağırlıklı sehim ölçüm aleti
- FZ** / *freezing* Donan
- FZDZ** / *freezing drizzle* Donan çisenti
- FZFG** / *freezing fog* Donan sis
- FZRA** / *freezing rain* Donan yağmur
- G/A** / *ground-to-air* Yer-hava
- G/G** / *ground-to-ground* Yer-yer
- GA** / *go around, go around* İnişten vazgeçme
- GAT** / *general air traffic* Genel hava trafiği / ICAO usul ve kurallarına göre düzenlenen tüm uçuşlar
- GCA** / *ground controlled approach system or ground controlled approach* Yer kontrollü yaklaşma sistemi veya yerden kontrollü yaklaşma

- GEN** / *general (AIP)* Genel (AIP)
- GLONASS** / *global orbiting navigation satellite system* Küresel yörünge seyrüsefer uydusu sistemi (Rusya)
- GMT** / *Greenwich mean time* Greenwich zamanı
- GND** / *ground* Yer/toprak
- GNSS** / *global navigation satellite system* Küresel uydusu seyrüsefer sistemi
- GOM** / *ground operation manual* Yer hizmetleri el kitabı / yer işletme el kitabı
- GOS** / *gate operation system* Uçak park pozisyonları yönetim sistemi
- GP** / *glide path* Glide path cihazı/süzülüş yolu
- GPS** / *global positioning system* Küresel konumlandırma sistemi
- GPU** / *ground power unit* Yer güç ünitesi (jeneratör)
- GPWS** / *ground proximity warning system* Yer yakınlık uyarı sistemi
- GRP** / *group* Grup / gruplandırma
- Gs** / *specific weight* Özgül ağırlık
- GS** / *ground speed* Yer sürati
- GST** / *glide slope intercept altitude* Süzülme açısını keşiş irtifa
- H24** / *continuous day and night service* Gece ve gündüz devam eden hizmet
- HA** / *continuous day and night service* Gece ve gündüz devamlı hizmet
- HAA** / *height above airport elevation* Havaalanı üzerinde irtifa
- HAPI** / *helicopter approach path indicator* Helikopter yaklaşma yolu göstergesi
- HAT** / *height above touchdown* Teker koyma noktası üzerindeki yükseklik
- HDG** / *heading* Uçuş başı
- HDLC** / *high-level data link control* Yüksek seviye veri hat kontrolü
- HEA** / *heavy cargo item (150 kg or more)* Ağır kargo (150 kg ve üstü)
- HEL** / *helicopter* Helikopter
- HF** / *high frequency* Yüksek frekans
- HFDL** / *high frequency data link* Yüksek frekans veri hattı
- HGT** / *height* Yükseklik
- HIJ** / *hijack* Uçak kaçıрма
- HIL** / *hold item list* Asgari teçhizat listesi
- HI-LO** / *high-low mechanical detector* Yüksek alçak pürüzlülük mekanik dedektörü
- HIPAR** / *high power acquisition radar* Yüksek takatli yakalama radarı
- HJ** / *sunrise to sunset* Gün doğumundan, gün batımına kadar

- HLDG** / *holding* Bekleme
- HMI** / *human machine interface* İnsan makine arayüzü
- HN** / *sunset to sunrise* Gün batımından, gün doğumuna kadar
- HO** / *service available to meet operational requirements* Uçuşla ilgili gereksinimleri karşılayacak hizmet varlığı
- HOG** / *heading* Uçuş başı (yön)
- HOSP** / *hospital aircraft* Hastane uçağı
- hPa** / *hectopascal* Hektopaskal (100 paskala eşit basınç birimi)
- HPA** / *high-performance airplanes* Yüksek performanslı uçaklar
- HR** / *hour* Saat
- HS** / *service available during hours of scheduled operations* Tarifeli uçuş süresince sağlanan hizmet
- HUM** / *human resources* İnsan kaynakları
- HVAC** / *heating-ventilating-air conditioning* Isıtma, havalandırma, soğutma sistemleri
- HX** / *no specific working hours* Belirli çalışma saati olmayan
- HX** / *cancelled flight plan* İptal edilen uçuş planı
- Hz** / *hertz* Frekans birimi
- IA** / *initial approach* İlk yaklaşma
- IAC** / *instrument approach chart* Aletli alçalma planı
- IAF** / *initial approach fix* İlk yaklaşma fiksi
- IAL** / *instrument approach and landing charts* Aletli yaklaşma ve iniş planları
- IAS** / *indicated air speed* Gösterge hava hızı
- IATA** / *International Air Transport Association* Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği
- IBIS** / *ICAO bird strike information system* ICAO kuş çarpma bilgi sistemi
- ICAA** / *International Civil Airports Association* Uluslararası Sivil Havaalanları Birliği
- ICAN** / *International Commission for Air Navigation* Uluslararası Hava Seyrüsefer Komisyonu
- ICAO** / *International Civil Aviation Organization* Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı
- ID** / *identifier or identify* Tanıtma veya tanıtıcı
- IDENT** / *identification* Tanıtma, kimliğini saptama/kimlik saptanması, tanınma
- IEC** / *International Electrotechnical Commission* Uluslararası Elektroteknik Komisyonu
- IEEE** / *Institute of Electrical and Electronics Engineers* Uluslararası Elektrik ve Elektronik Mühendisleri Enstitüsü
- IF** / *intermediate frequency* Ara frekans

IFALPA / *International Federation of Airlines Pilots* Uluslararası Hava yolu Pilot Federasyonu

IFATCA / *International Federation of Air Traffic Controllers Association* Uluslararası Hava Trafik Kontrolörleri Birliği

IFATSEA / *International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations* Uluslararası Hava Trafik Emniyeti Elektronik Personelleri Birliği

IFF / *identification friend or foe* Dost veya düşman tanıtması

IFPS / *integrated initial flight plan processing system* Uçuş planı entegre işlem sistemi

IFPZ / *IFPS Zone* IFPS bölgesi

IFR / *instrument flight rules* Aletle uçuş kuralları

IFRB / *International Frequency Registration Board* Uluslararası Frekans Tescil Heyeti

IFUN / *if unable* Mümkün değil ise

II / *interrogator identifier* Sorgulayıcı belirteci

ILS / *instrument landing system* Aletli iniş sistemi

IM / *inner marker* İç marker (ILS sisteminin bir parçası)

IMC / *instrument meteorological conditions* Aletli meteorolojik şartlar

In / *inch* Uzunluğu 2,54 cm olan İngiliz uzunluk ölçü birimi

INA / *initial approach* İlk yaklaşma

INAD / *inadmissible passenger* Kabul edilmeyen yolcu

INBD / *inbound* Geliş

INCERFA / *uncertainty phase* Şüphe hali

INF / *infant* Bebek yolcu (0-2 yaş arası)

INFO / *information* Bilgi

INOP / *inoperative* Çalışmayan/kullanılmayan

INS / *inertial navigation system* Ataletsel seyrüsefer sistemi

INT / *intersection* Kavşak

INTL / *international* Uluslararası

IOSA / *IATA operational safety audit* IATA üyesi olabilme için IATA'nın denetiminden başarılı olarak geçilmesini zorunlu hale getirdiği uluslararası operasyonel emniyet denetim programı

IP / *instructor pilot* Öğretmen pilot

IR / *ice on runway* Pistte buz var

IRE / *instrument rating examiner* Aletli uçuş yetkisi kontrol pilotu

IRI / *instrument rating instructor* Aletli uçuş yetkisi öğretmeni

ISA / *international standart atmosphere* Uluslararası standart atmosfer

ISAGO / *The IATA safety audit for ground operations standards* IATA yer operasyonları emniyet denetim standartları

ISASI / *International Society of Air Safety Investigators* Uluslararası Hava Emniyet İncelemecileri Topluluğu

ISK / *informative schedule* Bilgi amaçlı program

ITU / *International Telecommunications Union* Uluslararası Telekomünikasyon Birliği

JAA / *Joint Aviation Authorities* Havacılık Otoriteleri Birliği

JAR / *Joint Aviation Requirements of the Joint Aviation Authorities* Havacılık Otoriteleri Birliğinin Ortak Havacılık Gereksinimleri

JAR-OPS / *Joint Aviation Requirement for the operation of commercial air transport* Avrupa Havacılık Otoriteleri Birliği'nin yayımlanmış olduğu hava aracı operasyonlarına ilişkin kuralları

K / *bulk modulus* Hacim modülü

km / *kilometer* Kilometre

Kt / *knot* Saatte deniz mili (hız)

L / *left (runway identification)* Sol (pist tanıtması)

LAM / *local area multilateralation* Yerel alan multilaterasyon

LAN / *local area network* Yerel alan ağı

LASER / *light amplification by stimulated emission of radiation* Lazer ışınlanmanın tahrik edilmiş yayını yolu ile ışık şiddetlendirilmesi (yükseltilmesi)

LAT / *latitude* Enlem

lb / *libre* 453,6 grama denk gelen ağırlık birimi

LCA / *lowest coverage altitude* Asgari kapsama irtifası

LCD / *liquid cristal display* Sıvı kristal ekranı

LCG / *load classification group* Yük sınıflandırma grubu

LCIP / *Local Convergence and Implementation Plan* Yerel Yakınsama ve Uygulama Planı

LCN / *load classification number* Yük sınıflandırma numarası

LDA / *landing distance available* Mevcut iniş mesafesi

LDCS / *local departure control system* Yerel kalkış kontrol sistemi

LDG / *landing* İniş

LDI / *landing direction indicator* İniş yön göstergesi

LED / *light emitting diode* Işık yayan diyot

LF / *low frequency* Düşük frekans

LGTD / *lighted* Işıklandırılmış

- LHO** / *live human organs or fresh human blood* Canlı organ veya taze insan kanı nakli
- LIDAR** / *light detection and ranging* Işıklı tespit ve menzil bulma
- LIMAS** / *line maintenance automation system* Hat bakım otomasyon sistemi
- LLZ** / *localizer* Lokalayzır / konumlandırıcı (ILS sisteminin bir parçasıdır)
- LMC** / *last minute change* Son dakika değişikliği
- LMT** / *local mean time* Yerel saat
- LOA** / *letter of agreement* Anlaşma mektubu
- LoA** / *list of aerodromes* Hava alanları listesi
- LOC** / *local or locally or located* Yerel, yerel olarak, konum, konumlandırılmış
- LON** / *longitude* Boylam
- LOPAR** / *low power acquisition radar* Alçak takatli yakalama radarı
- LORAN** / *long range air navigation system* Uzun mesafe hava seyrüsefer sistemi
- LVO** / *low visibility operation* Düşük görüş operasyonu
- LVTO** / *low visibility take-off* Düşük görüş kalkışı
- M** / *mach number (followed by figures)* Mach cinsinden hız (rakamdan önce)
- m** / *meters (preceded by figures)* Metre (rakamı takiben)
- MAA** / *maximum authorized altitude* Müsaade edilen azami irtifa
- MAP** / *aeronautical maps and charts* Havacılık harita ve planları
- MAPT** / *missed approach point* Pas geçme noktası
- MAX** / *maximum* En çok / azami
- MC-30** / *medium curing* Normal kür eden asfalt
- MCC** / *multi crew cooperation* Uçuş ekibi işbirliği
- MCCI** / *multi crew cooperation instructor* Uçuş ekibi işbirliği öğretmeni
- MCT** / *multi channel tracking* Çoklu kanallı izleme
- MDA** / *minimum descent altitude* Asgari alçalma irtifa
- MEA** / *minimum en-route altitude* Minimum yol irtifa
- MEHT** / *the minimum eye height over threshold* Eşik üzerindeki minimum göz yüksekliği
- MEL** / *minimum equipment list* Asgari donanım listesi
- MET** / *meteorological or meteorology* Meteorolojik veya meteoroloji
- METAR** / *aviation routine weather report (in aeronautical meteorological code)* Hava yoluna dair hava raporu
- MIL** / *military* Askerî

- MIN** / *minimum* En az / asgari
- MLAT** / *multilateration* Multilaterasyon
- MLAW** / *maximum landing weight* Azami iniş ağırlığı
- MLS** / *microwave landing system* Mikrodalga iniş sistemi
- MM** / *middle marker* Orta marker (ILS sisteminin bir parçası)
- MME** / *maintenance management exposition* Bakım yönetimi el kitabı
- MMR** / *multi-mode receiver* Çok modlu alıcı
- MNPS** / *Minimum Navigation Performance Specification* Asgari Seyrüsefer Performans Şartnamesi
- MOC** / *minimum obstacle clearance* Asgari mania müsaadesi
- MOCA** / *minimum obstruction clearance altitude* Asgari mania müsaade irtifası
- MODE** / *meteorological operational telecommunications network* Meteorolojik bilgi alış-verişi haberleşme servisi
- MOE** / *maintenance organization exposition* Bakım kuruluşu el kitabı
- MOML** / *moslem meal* İslami menü
- MONA** / *monitoring aids* Gözetim yardımcıları
- MOTNE** / *Meteorological Operational Telecommunications Network Europe* Avrupa Meteorolojik Operasyonel Haberleşme Ağı
- MPA** / *multi-pilot aircraft* Çok pilota sertifikalı uçak
- MPa** / *megapascal* Megapaskal
- MRT** / *multi radar tracking* Çoklu radar iz takibi
- MSA** / *minimum sector altitude* Asgari sektör irtifası
- MSL** / *mean sea level* Ortalama deniz seviyesi
- MSRR** / *monopulse secondary surveillance radar* Monopulse ikincil gözetim radarı
- MTBF** / *mean time between failures* Arızalar arası ortalama zaman aralığı
- MTCD** / *medium term conflict detection* Orta dönem çakışma tespiti
- MTI** / *moving target indicator* Hareketli hedef göstergesi
- MTMA** / *military terminal control area* Askerî terminal kontrol sahası
- MTOW** / *maximum take-off weight* Azami kalkış ağırlığı
- MTW** / *mountain waves* Dağ dalgaları
- MWO** / *meteorological watch office* Meteoroloji gözlem ofisi
- MZFW** / *maximum zero fuel weight* Azami sıfır yakıt ağırlığı
- N** / *north or northern latitude* Kuzey veya kuzey enlemi
- n** / *porosity* Porozite

- N/A** / *not applicable; not available* Uygulanamaz / mevcut değil
- NADGE** / *NATO Air Defence Ground Environment* NATO Hava Savunma Yer Tesisleri
- NAMSA** / *NATO Maintenance and Supply Agency* NATO Bakım ve İkmal Acentesi
- NAR** / *new arrival information* Yeni varış bilgisi
- NATO** / *North Atlantic Treaty Organization* Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
- NAV** / *navigation* Seyrüsefer
- NAVAID** / *air navigation facility* Hava seyrüsefer kolaylıkları
- NC** / *no change* Değişiklik yok
- NDB** / *non-directional radio beacon* Yönlendirilmemiş radyo bıkını
- NE** / *north-east* Kuzeydoğu
- NIL** / *no items listed* Listelenen öge yok
- NM** / *nautical mile* Deniz mili
- NOF** / *International NOTAM Office* Uluslararası NOTAM Ofisi
- FATO** / *final approach and take-off area* Helikopterlerin iniş yapacağı çizgili beton alan
- NOSIG** / *no significant change* Önemli değişiklik yok
- NOTAM** / *Notice to Airmen* Havacılara Duyuru
- NR** / *number* Numara
- NRC-CAI** / *NATO-Russia Council - Cooperative Airspace Initiative* NATO-Rusya Konseyi Ortak Hava Sahası Girişimi
- O/R** / *on request* İstek üzerine
- OAC** / *Oceanic Area Control Center* Okyanus Bölgesi Kontrol Merkezi
- OAT** / *operational air traffic* Operasyonel hava trafiği
- OBST** / *obstacle* Mania
- OCA** / *Oceanic Control Area* Okyanus Kontrol Sahası
- OCA/H** / *obstacle clearance altitude/height* Mania klerans irtifa/yüksekliği
- OCC** / *operations control center* Operasyon kontrol merkezi
- OCO** / *operations control officer* Operasyon kontrol memuru
- ODID** / *operational data and input display* Operasyonel veri ve giriş ekranı
- OFP** / *operational flight plan* Operasyonel uçuş planı
- OFZ** / *obstacle free zone* Maniasız bölge
- OJT** / *on-the-job training* İşbaşı eğitimi
- OLDI** / *online data interchange* Online veri değişimi

- OM** / *outer marker* Dış marker (ILS sisteminin bir parçası)
- OM** / *operations manual* Operasyon el kitapları
- OML** / *operational multi-crew limitation* Operasyonel çoklu uçuş ekibi kısıtlaması
- ons** / *ounce* 28,35 grama denk gelen ağırlık birimi
- OPMET** / *operational meteorological (information)* Uçuş harekâtı ile ilgili meteoroloji (bilgisi)
- OPR** / *operator/operate/operative/operating/operational* İşletici/işletme/faal/işleten/işletimsel
- OPS** / *operations* Uçuşla ilgili faaliyetler
- ORB** / *orbit* Dairesel uçuş (orbit)
- OSL** / *operational safety pilot limitation* Operasyonel emniyet pilotu kısıtlaması
- OVC** / *overcast* Kapalı (8/8)
- P** / *prohibited area (followed by identification)* Yasak saha (tanıtmanın öncesinde)
- Pa** / *pascal* 1 m² lik yüzeye etki eden 1 N'luk kuvvetin oluşturduğu basınç
- PANS** / *Procedures for Air Navigation Services* Hava Seyrüsefer Hizmetleri için Usuller
- PANS-ATM** / *Procedures for Air Navigation Services - Air Traffic Management* Hava Seyrüsefer Hizmetleri için Usuller - Hava Trafik Yönetimi
- PANS-OPS** / *Procedures for Air Navigation Services - Aircraft Operations* Hava Seyrüsefer Hizmetleri için Usuller - Hava Aracı Operasyonları
- PAPI** / *precision approach path indicator* Hassas yaklaşma hattı göstergesi
- PAR** / *precision approach radar* Hassas yaklaşma radarı
- PATC** / *precision approach terrain chart* Hassas yaklaşma arazi planı
- PAX** / *passenger* Yolcu
- PBB** / *passenger boarding bridge* Yolcu biniş köprüsü
- PBN** / *performance-based navigation* Performans tabanlı seyrüsefer
- PCN** / *pavement classification number* Kaplama sınıflandırma numarası
- PD** / *probability of detection* Tespit olasılığı
- PE** / *perishable cargo* Kolay bozulan kargo
- PED** / *portable electronic devices* Uçakta yolcu beraberinde taşınabilir elektronik cihazlar
- PEDS** / *primary explosive detection system* Birincil patlayıcı madde tespit sistemi
- PENS** / *Pan-European Network Service* Pan-Avrupa Ağ Hizmeti
- PER** / *performance* Performans
- PERM** / *permanent* Devamlı/sürekli/kalıcı

- PF** / *pilot flying* Uçağı kumanda eden pilot
- PIC** / *pilot-in-command* Uçuş süresince, bir uçağın emniyetinden ve harekâtından sorumlu olan pilot
- PICUS** / *pilot-in-command under supervision* Gözetim altındaki sorumlu pilot veya bu şekilde yapılan uçuş süresi
- PIF** / *pilot information file* Pilot bilgi dosyası
- PIL** / *passenger information list* Yolcu bilgi listesi
- PJE** / *parachute jumping exercise* Paraşütle atlama tatbikatı
- PLB** / *personnel location beacon* Personel yer tesbit bıkını
- PLC** / *planning controller* Planlama kontrolörü
- PLN** / *flight plan* Uçuş planı
- PM** / *pilot monitoring* Uçuşu gözlemleyen pilot
- PNF** / *pilot not flying* Uçmayan pilot
- PPI** / *plan position indicator* Plan pozisyon göstergesi
- PPL** / *private pilot licence* Hususi pilot lisansı
- PRF** / *pulse repetition frequency* Darbe tekrar frekansı
- PRI** / *pulse repetition interval* Darbe tekrar aralığı
- PRKG** / *parking* Park
- PSGR** / *passenger* Yolcu
- PSN** / *position* Pozisyon
- PSR** / *primary surveillance radar* Birincil gözetleme radarı
- PTT** / *push/press to talk* Bas-konuş
- PWR** / *power* Güç
- QBI** / *compulsory IFR flight* Zorunlu IFR uçuş
- QFE** / Bir havaalanı seviyesinde ya da tanımlanan bir başka referans seviyede (pist başı rakımı gibi) ölçülen lokal basınç değeri
- QFU** / *magnetic orientation of runway* Pistin manyetik oryantasyonu
- QM** / *quality manual* Kalite el kitabı
- QMS** / *quality management system* Kalite yönetim sistemi
- QNE** / 1013 hPa'lık referans basınç değeri set edilerek meydana inildiğinde altimetrede okunan yükseklik değeri
- QNH** / Belirli bir zamanda ve yerde (bölgede), hava aracının altimetresine set edildiğinde irtifa bilgisi sağlayan basınç değeri
- R** / *right* Sağ (pist tanıtması)

- R** / *restricted area* Tahditli saha
- R/C** / *rate of climb (per minute)* Tırmanma oranı (dakikada)
- R/D** / *rate of descent (per minute)* Alçalma oranı (dakikada)
- RAC** / *rules of the air and air traffic services* Hava kuralları ve hava trafik hizmetleri
- RADAR** / *radio detection and ranging* Radyo tespit ve mesafelendirme (radar)
- RADNET** / *radar network* Radar ağı
- RASCAL** / *Radar Sharing and Calculation* Radar performans değerlendirme yazılımı
- RAT** / *runway-apron-taxiway* Pist-apron-taksi yolu
- RCC** / *rescue coordination centre* Kurtarma koordinasyon merkezi
- RDPS** / *radar data processing system* Radar veri işleme sistemi
- REC/PLB** / *recording and playback* Kayıt ve oynatma
- REF** / *reference* İlgili
- REG** / *registration* Tescil
- REIL** / *runway end identification lights* Pist sonu belirleme ışıkları
- REQ** / *request or requested* İstek veya istekte bulunma
- RESA** / *runway end safety area* Pist sonu emniyet sahası
- RETIL** / *rapid exit taxiway indicator lights* Hızlı çıkış taksiyolu gösterge ışıkları
- RF** / *radio frequency* Radyo frekansı
- RFC** / *radio facility chart* Seyrüsefer yardımcı planı
- RI** / *electronic roughness indicator* Elektronik pürüzlülük göstergesi
- RM** / *reserve* Uçucu personelin aylık uçuş planlaması dışında ihtiyaç duyulacak uçuş ve yer görevleri için hazırlıklı bulunması hali
- RMCDE** / *radar message conversion and distribution unit* Radar mesaj dönüştürme ve dağıtım birimi
- RMK** / *remark* Not
- RNAV** / *area navigation* Saha seyrüseferi
- RNP** / *required navigation performance* Gerekli seyrüsefer performansı
- RPL** / *repetitive flight plan* Sürekli uçuş planı
- RQP** / *request flight plan message* Uçuş planı istek mesajı
- RQS** / *request supplementary flight plan message* Ek uçuş plan istek mesajı
- RRP** / *runway reference point* Pist referans noktası
- RS** / *rapid curing* Çabuk kür eden asfalt
- RSC** / *rescue sub-centre* Kurtarma tali merkezi

- RSR** / *en-route surveillance radar* Yol kontrol gözetim radarı
- RTE** / *route* Yol
- RTIL** *runway threshold identification lights* Pist eşik belirleme ışıkları.
- R/T** / *radio/telephony* Radyo/telefon
- RVR** / *runway visual range* Pist görüş mesafesi
- RVSM** / *reduced vertical separation minima* Azaltılmış dikey ayırma minimumları
- RWC** / *runway weight charts* Pist kaldırma kapasitesi
- RWY** / *runway* Pist
- Rx** / *receiver* Alıcı
- RX** / *receiver station* Alıcı istasyonu
- S** / *south or southern latitude* Güney veya güney enlemi
- S/N** / *serial number* Seri numarası
- SAC** / *system area code* Sistem saha kodu
- SAFA** / *safety assessment of foreign aircraft* Yabancı uçakların emniyet yönünden denetlenmesi (Yabancı ülkelerin sivil havacılık otoritelerinin, THY uçaklarına rampa durumundayken yaptığı emniyet denetlemeleri)
- SANA** / *safety assessment of national aircraft* Ulusal olarak uçan uçakların, teknik, emniyet ve operasyonel yönden SHGM tarafından denetlenmesi
- SAR** / *search and rescue* Arama ve kurtarma
- SARPs** / *standards and recommended practices (ICAO)* Standartlar ve tavsiye edilen uygulamalar (ICAO)
- SASS-C** / *Surveillance Analysis Support System-ATC Center* Gözetim Analiz Destek Sistemi-ATC Merkezi
- SASS-S** / *Surveillance Analysis Support System-Sensor* Gözetim Analiz Destek Sistemi-Sensor
- SATCOM** / *satellite communications* Uydu haberleşmesi
- SB** / Hava aracı imalatçısı tarafından yayımlanmış servis bültenleri
- SC** / *stratocumulus* Stratokümülüs bulutu
- SCADA** *Supervisory control and data acquisition* Bilgisayar kontrollü veri toplama ve izleme sistemi.
- SCHA** / *Standard Catering Handling Agreement* Standart İkram Hizmetleri Anlaşması
- SCT** / *scattered (clouds)* Parçalı bulutlu (3/8-4/8)
- SDPS** / *surveillance data processing system* Gözetim veri işleme sistemi
- SE** / *south-east* Güneydoğu
- SEC** / *second* Saniye

- SECT** / *sector* Sektör
- SELCAL** / *selective calling system* Seçici arama/çağrı sistemi
- SeMS** / *security management system* Güvenlik yönetim sistemi
- SEV** / *severe* Kuvvetli, şiddetli (örneğin, buzlanma ve çalkantı (turbülans); rapor belirtir)
- SFC** / *surface* Yüzey
- SFE** / *synthetic flight examiner* Sentetik uçuş kontrol pilotluğu
- SFI** / *synthetic flight instructor* Sentetik uçuş öğretmeni
- SG** / *snow grains* Kar taneleri
- SGHA** / *Standart Ground Handling Agreement* Standart Yer Hizmetleri Anlaşması
- SH** / *shower* Sağanak yağış
- SHGM** / *Directorate General of Civil Aviation* Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü
- SHGR** / *shower of hail* Dolu sağanağı
- SHGS** / *shower of small hail and/or snow pellets* Küçük dolu veya yumak kar sağanağı
- SHORAN** / *short range navigation* Kısa mesafe seyrüseferi
- SHPE** / *shower of ice pellets* Buz tanecığı sağanakları
- SHRA** / *showers of rain* Yağmur sağanakları
- SHRASN** / *showers of rain and snow* Yağmur ve kar sağanakları
- SHSN** / *showers of snow* Kar sağanakları
- SIA** / *standard instrument arrival* Standart aletli yaklaşma
- SIAP** / *standard instrument approach procedure* Standart aletli yaklaşma usulü
- SIC** / *system identification code* Sistem tanımlama kodu
- SID** / *standard instrument departure* Standart aletli kalkış
- SIGMET** / *significant meteorological information* Hava aracı etkinliklerinin güvenliğini olumsuz etkileyebilecek yol boyu hava bilgileri
- SIGWX** / *significant weather* Önemli hava durumu
- SITA** / *Société Internationale de Télécommunications Aéronautiques* Havayolu şirketlerinin haberleşme hizmetlerini yürüten kuruluş
- SKC** / *sky clear* Hava/gökyüzü açık/bulutsuz (0/8)
- SMGCS** / *surface movement and guidance system* Yüzey hareketleri rehberlik ve kontrol sistemi
- SMR** / *surface movement radar* Yer hareket radarı
- SMS** / *safety management system* Emniyet yönetim sistemi
- SN** / *snow* Kar
- SNETS** / *safety nets* Emniyet ağları

- SNOWTAM** / *snowtam* Kar notamı
- SOC** / *sector operation centre* Bölge hareket merkezi
- SONAR** / *sound navigation and ranging* Ses ile seyrüsefer ve mesafe ölçümü
- SOP** / *standard operating procedure* Standart operasyon usulleri
- SOS** / *save our souls* Mors haberleşmesinde tehlike sinyali
- SPA** / *single pilot airplanes* Tek pilota sertifikalı uçak
- SPECI** / *aviation selected special weather report* Havacılık seçilmiş özel hava raporu
- SPECIAL** / *special meteorological report* Özel meteoroloji raporu
- SPIC** / *student pilot in command* Uçuştan sorumlu öğrenci pilot veya bu şekilde yapılan uçuş süresi
- SPL** / *supplementary flight plan message* Ek uçuş plan mesajı
- SPML** / *special meal* Özel yemek
- SR** / *sunrise* Gün doğumu
- SRR** / *search and rescue region* Arama ve kurtarma bölgesi
- SS** / *sunset* Gün batımı
- SSB** / *single side band* Tek yan bant
- SSR** / *secondary surveillance radar* İkincil gözetim radarı
- STA** / *straight-in approach* Doğrudan yaklaşma
- STANAG** / *Standardization Agreement* Standartlaştırma Anlaşması
- STAR** / *standard arrival route* Standart geliş yolu
- STC** / *sensitivity time control* Hassasiyet zaman kontrolü
- STCA** / *short term conflict alert* Kısa dönem çakışma ikazı
- STD** / *standard* Standart
- STD** / *scheduled time of departure* Planlanan kalkış zamanı
- STN** / *station* İstasyon muhabere, SSY vs.
- STOL** / *short take-off landing* Kısa mesafe iniş-kalkış
- SUP** / *supplement (AIP supplement)* Ek (AIP eki)
- SUR** / *surveillance* Gözetim
- SVC** / *service message* Servis mesajı
- SVCBL** / *serviceable* Hizmette
- SW** / *south-west* Güneybatı
- SWIM** / *system-wide information management* Sistem genelinde/çapında bilgi yönetimi

- SWY** / *stopway* Durma uzantısı
- SX** / *simplex* Aynı anda tek yönlü alma veya gönderme yapan muhabere sistemi
- T/O** / *take-off* Kalkış
- TA** / *transition altitude* Geçiş irtifa
- TACAN** / *UHF tactical air navigation aid* UHF taktik hava seyrüsefer yardımcısı
- TAF** / *terminal aerodrome forecast* Havaalanı hava tahmini
- TAF** / *tactical air force* Taktik hava kuvveti
- TAR** / *terminal area surveillance radar* Terminal sahası gözlem radarı
- TAS** / *true airspeed* Gerçek hava hızı
- TAX** / *taxing* Uçağın yerde rule yapması ya da taksi
- TC** / *tropical cyclone* Tropik siklon
- TCAS** / *traffic collision avoidance system* Trafik çarpışma önleme sistemi
- TCU** / *towering cumulus (cumulus congestus clouds)* Çok yüksek kümülüs
- TDO** / *tornado* Kasırga
- TDOA** / *time difference of arrival* Geliş zamanı farkı
- TDZ** / *touch-down zone* Teker koyma bölgesi
- TEL** / *telephone* Telefon
- TEMPO** / *temporary or temporarily* Geçici, geçici olarak
- TFC** / *traffic* Trafik
- TGL** / *Temporary Guidance Leaflet* JAA Geçici Rehber Broşürü
- THK** / *Turkish Aeronautical Association* Türk Hava Kurumu
- THR** / *threshold* Eşik
- THRU** / *through* Vasıtasıyla
- TIL** / *until -e kadar*
- TIP** / *threat image projection* Tehdit unsurlarının görüntülenmesi
- TKOF** / *take-off* Kalkış
- TL** / *transition level* Geçiş/intikal seviyesi
- TLB** / *technical logbook* Teknik kayıt defteri
- TLOF** / *touch-down and lift-off area* Konma ve havalanma sahası
- TMA** / *terminal control area* Terminal kontrol sahası
- TO** / *technical order* Teknik emir, talimat
- TOC** / *terminal operation center* Terminal operasyon merkezi
- TODA** / *take-off distance available* Mevcut kalkış mesafesi

- TOM** / *terminal operation manuel* Terminal işletme kitabı
- TORA** / *take-off run available* Mevcut kalkış koşu mesafesi
- TSOA** / *time sum of arrival* Geliş zamanları toplamı
- TTR** / *target tracking radar* Hedef takip radarı
- TURB** / *turbulence* Türbülans
- TVOR** / *terminal VOR* Terminal VOR
- TWR** / *tower* Meydan kontrol kulesi
- TWY** / *taxiway* Taksi yolu
- Tx** / *transmitter* Verici
- TX** / *transmitter station* Verici istasyonu
- TXT** / *text* Metin
- TYP** / *type of aircraft* Hava aracı tipi
- U/S** / *unserviceable* Hizmet dışı, çalışmıyor
- UACC** / *upper area control center* Üst saha kontrol merkezi
- UAR** / *upper air route* Üst seviye hava yolu
- UAV** / *unmanned air vehicle* İnsansız hava aracı
- UCA** / *upper control area* Üst kontrol sahası
- UDF** / *ultra-high frequency direction-finding station* UHF yön bulma istasyonu
- UF** / *uplink format* Sorgulama formatı
- UFN** / *until further notice* İkinci bir bildirim kadar
- UHF** / *ultra high frequency* Ultra yüksek frekans
- UIC** / *upper information center* Yüksek seviye bilgi merkezi
- UIR** / *upper flight information region* Üst uçuş bilgi bölgesi
- ULD** / *unit load device* Birim yükleme cihazı
- UM** / *unaccompanied passenger* Refakatsiz yolcu
- UNL** / *unlimited* Sınırsız
- UPS** / *uninterruptible power supply* Kesintisiz güç kaynağı
- UPU** / *Universal Postal Union* Evrensel Posta Birliği
- UTA** / *upper control area* Üst seviye kontrol sahası
- UTC** / *universal time coordinated* Koordine edilmiş evrensel zaman
- v** / *poisson's ratio* Poisson oranı
- VA** / *volcanic ash* Volkanik kül
- VAC** / *visual approach chart* Görerek yaklaşma planı

- VAL** / *valuable cargo* Değerli kargo
- VAR** / *magnetic variation* Manyetik sapma
- VASIS** / *visual approach slope indicator system* Görerek yaklaşma iniş istikamet göstergesi.
- VCS** / *voice communications system* Ses haberleşme sistemi
- VDF** / *very high frequency direction-finding station* Çok yüksek frekanslı yön bulma istasyonu
- VDL** / *VHF digital/data link* VHF dijital/veri hattı
- VER** / *vertical* Dikey
- VFR** / *visual flight rules* Görerek uçuş kuralları
- VGML** / *vegetarian meal* Vejetaryen yemeği
- VHF** / *very high frequency* Çok yüksek frekans
- VIP** / *very important person* Çok önemli kişi
- VIS** / *visibility* Görüş
- VLAN** / *virtual local area network* Sanal yerel iletişim ağı
- VLF** / *very low frequency* Çok alçak frekans (3-30 kHz)
- VMC** / *visual meteorological conditions* Görerek meteorolojik şartlar
- VOIP** / *voice over IP* İnternet protokolü üzerinden sesli iletişim
- VOLMET** / *meteorological information for aircraft in flight* Uçuştaki hava araçları için meteorolojik bilgi
- VOR** / *very high frequency omni-directional range* Çok yüksek frekanslı tüm yönlü radyo verici istasyonu
- VORTAC** / *vor and tacan combination* Birleştirilmiş vor ve tacan
- VPN** / *virtual private network* Sanal özel iletişim ağı
- VSAT** / *very small aperture terminal* Çift yönlü uydu iletişim sistemi
- VSP** / *vertical speed* Dikey hız
- VTS** / *vehicle tracking system* Araç takip sistemi
- W** / *west or western longitude* Batı veya batı boylamı
- W/C** / *water/cement ratio* Su-çimento oranı
- WAB** / *weight and balance* Ağırlık ve denge
- WAC** / *world aeronautical chart ICAO 1:1000000* Dünya havacılık haritası ICAO 1:1000000
- WAM** / *wide area multilateralation* Geniş alan multilaterasyon
- WAN** / *wide area network* Geniş alan ağı

- WAP** / *wireless application protocol* Kablosuz uygulama protokolü
- WCHR** / *wheelchair* Tekerlekli sandalye
- WDI** / *wind direction indicator* Rüzgâr yön göstergesi
- WEF** / *with effect from or effective from* -den geçerli olmak üzere
- WGS-84** / *World Geodetic System - 1984* Dünya Jeodezi Sistemi - 1984
- WHO** / *World Health Organization* Dünya Sağlık Örgütü
- WI** / *within* İçerisinde, kapsamında
- WIE** / *with immediate effect or effective* Derhal geçerli, öncelikle geçerli
- WIP** / *work in progress* Çalışma devam ediyor
- WRNG** / *warning* İkaz, uyarı
- WWW** / *worldwide web* Dünya çapında ağ
- WX** / *weather* Hava
- XRAY** / *X-ray* X ışını tabanlı bagaj kontrol cihazı
- YD** / *yard* Yarda (0,9144 m)
- Z** / *co-ordinated universal time (in meteorological messages)* Koordine edilmiş evrensel zaman (meteorolojik mesajlarda)

DENİZCİLİK

terimleri

abaşo

A

abaşo / *lower*

Aşağı veya alt anlamında kullanılan bir sözcük.

abaşo babafingo / *lower topgallant*

Çift babafingolardan altta olanı.

abaşo gabya yelkeni / *lower topsail*

Çift gabyalardan alttaki gabya üzerindeki yelken.

abaşo yakası / *foot of a sail*

Bkz. Altabaşo yakası.

abis / *abyss*

Denizlerin derinliği.

abli / *guy, vang*

Bumbaları veya yarım serenleri iki yana (sancak veya iskeleye) çevirmek, düşey durumda tutmak ya da ortaya alarak bağlamak için seren cundalarından sancak veya iskeleye alınan donanımlar.

abli palangası / *vang purchase, guy purchase*

Palanga şeklindeki veya halindeki abli.

abluka / *blockade*

Düşmanın başka ülkelerle ilişkisini kesmek için silahlı kuvvetlerle sarılması. Bir liman ağzını veya kıyı açıklığını üstün kuvvetlerle çevirmek, dışarı ile ilişkilerini kesmek.

aborda / *alongside*

Bir teknenin diğer bir tekneye veya bir iskeleye veya rıhtıma bordasını tamamen vererek yanaşması.

abosa / *avast*

Bosayı tut veya geçici olarak durdur anlamına gelen bir kumanda.

Bu kumanda yisa edilmekte olan bir halatı, vira edilmekte olan bir zinciri durdurmak ya da zincir bosaya vurulmak istendiği zaman verilebilir.

abramak / *to steer a ship*

Teknenin zor hava şartlarında, değişen koşullar karşısında, en iyi şekilde kontrol altına alınması, komuta edilmesi.

acente / *agent*

Belirli sınırlar içinde bir başkasına vekalet ederek iş bulmaya, yürütmeye, kiralamaya yetkili kişi, aracı.

acentelik / *agency*

Gemi ve yük sahiplerinin işlerini takip edebilmeleri için yetkilendirdikleri kişilerin, acentelerin yaptığı iş.

acil müdahale gemisi / *emergency response vessel*

Denizde oluşabilecek her türlü kurtarma, yardım, müdahale işleri için kullanılan çok amaçlı gemiler.

açevele / *brace up the yards as much as possible*

1-) Serenlerin edilebildiği kadar pırsaya edilmeleri.

2-) Bir yere asılan, çekilen veya su üzerinde yüzdürülmek suretiyle getirilen herhangi bir cismin bir yere çarpmaması için yapılan donanıma açevele tutmak denir.

açı sekstantı / *angle sextant*

Harita, sözvey gemilerinde yatay açı ölçmek için kullanılan özel olarak tasarlanmış alet.

açığa çıkmak / *push off, keep away, keep lear*

İskele veya sahildeki bir teknenin bulunduğu yerden ilgisini keserek önceki yerine göre daha uzağa git-

mesi ya da mendirek içindeki teknenin mendireğin dışına çıkması.

açık barınaklı gemi / *open shelter deck vessel*

Barınak güvertenin tonaj açıklıklarına sahip olması nedeniyle barınak güvertenin altında kalan hacmin gross ve net tonaj ölçümüne katılmayan gemi türü.

açık demir yeri / *open anchorage*
Bazı rüzgarlara açık olan demir yeri, açık liman.

açık deniz / *open sea*

Tüm ülkelerin karasuları dışında bulunan ve uluslararası kurallara göre hiçbir ülkeye ait olmayan tüm denizler.

açık deniz gemisi / *seagoing vessel*
Açık denizlerde çalışabilecek şekilde yapılmış ve donatılmış gemi.

açık deniz mukavelesi / *LOF (Lloyd Open Form) TOF (Turkish open form)*

Kurtarma Yardım Sözleşmesi kapsamında kullanılan, "kurtarma yoksa mükâfat yoktur" esasına dayanan ve kurtarma mükâfatının bilahare belirlendiği sözleşme.

açık deniz platformu / *off-shore platform*

Deniz dibi petrol ve doğal gaz araştırmaları için kullanılan platform.

açık düşmek / *to fall away*

Herhangi bir neden ile bir mevkiiden veya arzu edilen yerden, istenilen mesafeden daha uzakta kalmak.

açık geçmek / *to pass lear from*

Sahilden, başka bir deniz aracından, şamandıradan açık geçmek, neta geçmek.

açık kira anlaşması / *open charter party*

İçinde yükün cinsi ve varış limanı ya da limanları yazılı olmayan kira anlaşması.

açık kiralama / *open charter*

İçinde ne yükün cinsi ne de limanı belli olan kiralama türü.

açıkta eğlenmek / *wait off-shore without dropped anchor*

Bir teknenin sahilinden veya iskeleden ya da limandan açıkta, kıyıdan yeterince neta olacak şekilde, demirlemeden uzakta beklemesi.

açılmak / *stand off*

Sahilden ya da deniz üzerinde bulunan herhangi bir yerden ayrılıp uzaklaşmak.

ada / *island*

Sularla çevrili, sular yükseldiğinde su üstünde kalan doğal kara parçası.

adi iskarmoz / *tholepin, thole*

Filikalarda, botlarda, patalyalarda kürekleri kayışlıkları ile bağlamak ve kullanırken dayaklık etmek için küpeştelere konulan ağaç ya da madenî çelikler.

admiralti demiri / *admiralty pattern anchor*

Gemileri ve deniz araçlarını rüzgar, akıntı ve sert denizlere karşı yerinde tutmak amacıyla kullanılan, çiposu kollarına dik ve hareketli eski sistem bir demir cinsi.

adres komisyonu / *address commission*

Navlun mukavelelerinde konşimentonun imzalanmasında kiracıya tanınan navlun ücretindeki indirim.

aganta / *avast, hold on,*

Yisa ya da laça edilmekte olan bir

ağız kuşağı

zincirin veya halatın kısa bir zaman süresi için elde tutularak bırakılması için verilen komut (aganta iskota, aganta borina borinata).

ağız kuşağı / *sheer strake, top strake, plank sheer*

- 1) Gemilerin, teknelerin borda kaplamalarının en üstte olanı.
- 2) Ağaç teknelerde armuz kaplamasının en üst sırası (bindirme kaplamasının da).

ağırlık azaltmak / *lighten*

Karaya oturan bir geminin ağırlığını başka bir gemiye boşaltarak hafifletme işlemleri.

aktif katılımcı deniz araçları / *active participant vessels*

Yerel trafik kapsamındaki gemiler hariç olmak üzere, her ne maksatla olursa olsun TBGTH alanında bulunan tehlikeli yük taşıyan tüm gemiler ile tam boyu 20 metre ve daha büyük gemiler.

aktif refakat / *active escort*

Bir gemiye refakat eden römorkörün, refakati gemiye halat vererek/alarak gerçekleştirmesi.

alabanda / *wing, hard*

- 1) Tekne borda kaplamalarının, levhalarının iç yüzeyleri.
- 2) Dümenin 35°ye kadar bir tarafa basılması.

alabora olmak / *capsizing*

Enine denge kaybindan dolayı düzelenmek üzere ters dönmek.

alabora / *capsizing, overturn*

Bir geminin ya da deniz aracının yan yatarak devrilmesi veya ters dönmesi.

alama kürek / *stop rowing, way enough*

Hep birlikte kürek çekerken çekmeyi durdurmak için verilen emir.

alamanata / *alamanata*

Sadece kıç tarafında güvertesi bulunan balıkçı teknesi.

alarga / *push off, keep away, keep lear*

Bir geminin veya deniz aracının bir yere yanaşmamış olarak açıkta bulunması, durması, yatması.

alay sancakları / *dressing flags*

Resmî günlerde ve törenlerde gemilerin direkleri ile sancak gönderleri arasına baştan kıça kadar donatılan işaret sancakları.

alberaber / *stroke together, keep stroke, up together*

Put a kürek veya alma kürek durumuna getirilmiş olan küreklerin hep birlikte çekilmesi veya küreklerin suya daldırılması için verilen komut.

alesta / *ready, stand by*

Yapılacak bir işin yapılması yönünde hazır olmak için verilen komut.

altabaşo / *foot of a sail, lower part*

- 1) Bir yelkenin alt yakası.
- 2) Alt ve aşağı anlamında kullanılan bir deyim.

amatör denizci belgesi / *certificate of competence for operators of pleasure craft (ADB)*

2,5-24 metre arasındaki özel tekneleri kullanan kişilere verilen belge.

ambar / *hold*

Gemilerde yük koymak için kullanılan yer.

ambar ağızı / *hatch*

Ambar giriş yeri, güverteye ulaşan merdivenli iniş açıklığı.

amora / *let fall and set, the lower sails*

Trinket ve mayıstra serenlerinin açılması için verilen komut.

amora yakası / *jewel, leach, leech, luff*

Yan yelkenlerin alt baş tarafındaki ve cunda yelkenlerin alt dış tarafındaki yakalarına denir. Direk bedenlerine sarılı olan yan yelkenlerin direğe bağlanan alt köşesi.

ana güverte / *main deck*

Geminin veya teknenin üzerinde yürünen en üstteki güvertesi.

ana omurga / *main keel*

Postaların bağlandığı, baştan kıça kadar uzanan ağaç, demir kısım.

anele / *ring, eye*

Hareketli demir halka.

anele bağı / *anchor clinch, fisherman's bend*

Bir halatı demirin ya da şamandıranın anelesine bağlamakta kullanılan balıkçı bağına benzer bir çeşit bağ.

apazlama / *abreast (wind)*

Bir teknenin bordasına dik olarak (kemere istikametinde) esen rüzgâr ve bu rüzgâr ile yapılan seyir.

apiko / *apeak ready alert*

1) Demirin vira edilişinde deniz dibinde yatık vaziyetten kurtulup geminin demir üzerine geldiği durum.
2) Hazır durumda dikkatli olarak beklemek.

arma / *rigging*

Bir geminin direkleri, yelkenleri ve serenleri ile bu direk ve serenler üzerindeki halat, zincirlerden oluşan ve gemi arması olarak da bilinen donanım.

armuz (armoz) / *seam, joint*

Güverte ve borda kaplama tahtalarının arasındaki çizgi.

arya / *down from aloft, haul down, get down*

Serenlerin, yelkenin, sancağın aşağıya indirilmesi.

astarya süresi / *lay days*

Bir navlun mukavelesinde yükleme veya boşaltma için tahsis edilen süre.

aşırtma (pıraçıra) yelken / *dipping lug, lug sail*

Rüzgârın durumuna göre bir taraftan diğer tarafa serliri ile birlikte kavança edilebilen yelken.

aşoz / *rabbet*

Kaplama tahtalarının baş kısımlarını oturtmak için omurga ve bodosalamalara açılan yuvalar.

avans navlun / *advance freight*

Navlunun bir kısmının gemi sahiplelerine peşin ödenmesi durumu.

avara / *shove off, breast off, put off, push off, stave off*

Gemi veya bir deniz aracının yanaşık olduğu yerden hareket edip ayrılması, açması, uzaklaşması ve bu işlem için verilen komut.

avarya / *average*

Denizde meydana gelen kazalar sonucu geminin ve yükün uğramış olduğu hasar, kayıp ve bunlarla ilgili olarak yapılan giderler.

ayberi / *perigee*

Ayın yörüngesi üzerinde dünyaya en çok yaklaştığı nokta.

aybocu / *heave aback*

Demir ırgatı geri çalıştırmak suretiyle zincirin boşaltılması, aşağı alınması, indirilmesi.

ayı bacağı

ayı bacağı / *wing and wing*

Çifte yan yelkenlerinin iskotalarından birini sancak diğerini iskele taraftan kullanarak pupadan alınan rüzgârla yapılan seyir (pupa seyri).

aynalık / *backboard*

Filikalarda ve yelkenli teknelerde kış bodoslama üzerine konan ve dümen iğneciğinin üzerine konduğu tahta levha.

aynalık tahtası / *backboard, back-rail*

Bir teknede kış taraftaki havuzda oturanların yaslandığı ve serdümenle aralarında ayırıcılık yapmak için konulmuş olan tahta levha.

azimut römorkör / *azimuth stern drive (ASD)*

Azimut pervane sistemi ile yürütülen römorkörler.

B

baba / *bollard, bitt*

Gemilerde, iskele veya rıhtımlarda palamar ya da halatları volta etmek için ağaç veya dökme demirden yapılmış silindir biçimindeki cisim.

babadalıya / *gallow bitts, gallow stanchions, upwright*

Güverteye yüklenen kereste yükünün denize gitmemesi için prampetlere yerleştirilen sabit, seyyar ağaçtan veya demirden yapılmış dikmeler.

babafingo / *topgallant*

Yelkenli bir teknede eğer direk üç kısımdan ibaret ise; en üstteki üçüncü parça.

baca / *funnel*

Gemi makinelerinin egzoz borularının atmosfere çıkışını destekleyen ve panellerden oluşan bir yapı.

badarna etmek / *parcelling, keckling*

Bir halatın temas sonucu aşınmasını, hasara uğramasını önlemek için branda veya benzeri koruyucu bir malzeme ile sarılması.

bağlama limanı / *port of registry*

Gemiye ait seferlerin idare olunduğu liman.

bakla / *chain link*

Demir zincirini oluşturan değirmi ve yassı halkaların her biri.

balast / *ballast*

Gemilerin normal seyirleri sırasında dengelerinin sağlanıp güçlendirilmesi amacıyla, ayrılmış tanklarına aldığı deniz suyu.

balon-usturmaça / *round fender*

Halattan, hasırdan veya sentetik malzemeden yapılmış, içi doldurulmuş veya şişirilmiş bir usturmaça çeşidi.

bandıra / *flag, colors*

Gemilerin milliyetini gösteren millî sancakları.

bandoet / *let go, let fly*

Tutulmakta veya çekilmekte olan bir halatı birdenbire bırakmak, koyvermek için verilen kumanda.

bar draft / *bar draught*

Nehir ağzı draftı.

baratarya / *barratry*

Armatörün veya kiracıların zararına olabilecek, kaptan veya diğer personel tarafından kasten işlenmiş her türlü fiil.

barbarişka / *rolling hitch, stopper*
Volta edilmek üzere olan bir halatın kaymaması ve tutulması için bosalık halatla veya zincirle mezo volta alınıp halatın gemi tarafındaki bedeninden dolaştırılmak suretiyle yapılan bosa (halat bosa, zincir bosa).

barç / *barges*

Taşıma kapasitesi yaklaşık olarak 30-500 ton arası olan, altı düz, az su çeken, geniş karinalı, makineli veya makinesiz deniz araçlarıdır.

baş / *stem, head, bow, fore part of the vessel*

Bir teknenin baş bodoslaması, baş kasarası ve omuzluklarının bulunduğu ön ve ileri kısmı.

bastika / *block*

Bir makarayı bir halatın istenilen yerine hemen takabilmek için dizayn edilmiş makara.

baston / *flaying jib boom, studding sail boom*

Ana civadranın üzerinden ileriye doğru uzatılmış olan cunda yelkenlerini açmak için ana ve gabya serenlerinin cundalarında bulunan çubuklar.

baş bodoslama / *stem, stempost, fore stem*

Bir tekne omurgasının baş tarafa yükselmesi ve kalkması sonucu oluşturulan dikey ya da eğik kısım. Borda levhaları ve borda kaplamaları baş tarafta bu kısma monte edilir.

baş bodoslama kık bodoslama / *stem sternpost*

Teknenin baş ve kık tarafında omurganın yükseldiği kısımlar.

baş kaime / *fore peak*

Gemi baş bodoslaması ile dizayn su

hattının kesiştikleri noktadan dizayn su hattına dik olarak geçen düşey doğru.

baş kasara / *forecastle*

Genellikle gemilerdeki ırgat ve baş bağlama araçlarının bulunduğu, denizlerin gemiye baştan girmesini önlemek için gemilerin baş tarafında ana güverte seviyesinden yüksek olarak inşa edilmiş kısım.

baş omuzluk / *bow, shoulder*

Borda kaplamalarının baş bodoslamaya doğru eğilmeye başladığı nokta ile bodoslama arasında kalan kısım.

baş parıması / *bows painter, bow fast*

Bir filikanın baş tarafını bağlamak için kullanılan, bir ucu filikanın baş üstüne, bir mapa veya analey bağli, diğer ucu ise kullanılmadığı durumlarda baş üstüne roda edilen halat.

baş pervane / *bow thruster*

Geminin baş tarafında bulunan, bordaya dik hareket sağlamak amacıyla kullanılan itici pervane.

baş üstü / *forecastle deck*

- 1) Baş kasara güvertesi
- 2) Küçük teknelerin baş tarafında, oturulabilecek ve ayakta durulabilecek platform.

başlı gemi / *by the head, bowed*

Başı kıça nazaran daha fazla su çeken, başı daha fazla batık olan gemi.

baştankara etmek / *ashore stem on*

Gemiyi veya bir deniz aracını baş taraftan sahile, kumsala oturtmak veya yanaştırmak.

batık çıkarma / *removal*

Denizde batık durumda olan cisimlerin çıkarılması.

batmak

batmak / *sinking*
Geminin batması.

belverme / *hogging*
Gemi ortasının dalga üzerine oturarak baş ve kıçın boşta kalması.

bermuda arma / *mudian*
Uzun bir direk üzerine yelken açmak için düşünülmüş olan, yelken sereni olmayıp ancak bumba sereni olan arma tipi.

bilgi / *information*
TBGTH'nin katılımcı tüm gemilerin istekleri ve gereksinimleri doğrultusunda sistem bileşenlerinden ve diğer kaynaklardan elde ettiği verilerin analiz edilmiş hali.

bindirme kaplama / *clincher built, clench built*
Ahşap teknelerin yapımında, üstteki kaplamanın alt kenarını alttaki kaplamanın üst kenarına bindirerek, üstüne konulmak suretiyle yapılan kaplama biçimi.

bita / *bitt, pawl bitt*
1) Halatların selviçelerini, ince halat ve zincirleri volta etmek için teknede bulunan küçük madenî babalar.
2) Eski tip ırgatlarda demir zincirinin akmasını kontrol etmek için demir loçası ile güverte loçası arasında bulunan demir silindirlir.

bocurum / *jigger, spanker, driver spanker*
Yelkenli teknelerde kış bodoslamanın / kış aynalığın üzerinde bulunan direğe açılan dört köşe yelken.

borda / *side of the vessel, board, outside face of the shell platings above water line*
Teknenin yan tarafı, duvarları, dış

tarafının su kesiminden yukarıda kalan kısmı.

borda fenerleri / *side light*
Gemilerin uluslararası denizde çatışmayı önleme tüzüğü kurallarına göre sancak bordada yeşil, iskele bordada kırmızı olarak bulundurma zorunluluğu olan 112,5 açılı fenerler.

borda iskelesi / *side ladder, accommodation ladder*
Bordadan indirilmek suretiyle bir gemiye girip çıkmayı sağlayan, deniz seviyesine göre indirilip kaldırılabilen ve içeriye alabura edilebilen bir merdiven tipi.

bordada teslim / *free alongside*
Yükün bordada teslimini şart koşan durum.

bordalama / *to be at abeam*
Bir deniz fenerinin, geminin veya sahil yapısının geminin tam kemere yönünde bulunması. Geminin pruva hattına dikey bir hat üzerinde bulunması.

bosa/bosa tutmak / *stopper, stoppage, holdfast*
Gemilerde ve deniz araçlarında özellikle hareket halindeki halatları, zincirleri durdurmak, tutmak, emniyet altına almak için yapılan işlem.

boş (almak) / *to take in the slack, to tauten*
Gevşemiş bir halatı germek için fazlasını çekmek, yisa ya da salya edilmiş bir palanganın fazla görülen payının çekilip alınması.

boş koymak / *to slack away, to release, to loose, paying*
Halatı kaçırmak, laşka (laşka), kaloma.

braket levhası / *gusset plate*
Yan posta ve iç dip kaplama gibi gemi yapısının iki elemanını birleştiren levha.

branda / canvas

1) Gemi güvertesindeki yardımcı makineleri deniz suyunun zararlı etkilerinden korumak için kullanılan örtü.

2) Yelken yapımında ve gemicilerin hamak olarak kullandıkları yatağın yapımında kullanılan bir cins kumaş.

bumba / boom, derrick, gib

1) Ticaret gemilerinde yük alıp verme işlerinde kullanılan ve ucuna palanga takılabilen dikmeler.

2) Yan yelkenlerin altobaşo yakalarını germek ve açmak için kullanılan serenler.

bumbarta / bomb ketch

Ayna kışlı ve sübye donanımı olan küçük yelkenli tekne.

burgata / inch

Bitkisel, sentetik ve çelik tel halatların pus olarak çevresini ifade eden birim. Halatlar için çevre birimi. Bir burgata 2,54 cm'yi ifade eder.

büküm / laid

Bir halatın kollarının sağa veya sola doğru bükülmesi.

büyük gemi / large vessel

Tam boyu 200 metre ve daha büyük olan gemiler.

C**camadan / reef point**

Dört köşe (seren) yelkenlerin üst yakalarından boğmak suretiyle yüzey alanlarının küçültülmesi.

camadan bağı / reef knot, right knot

Adi camadan halatları ile donatılmış olan randa ve filika yelkenleri gibi yelkenleri küçültmede kullanılan bir bağ çeşidi.

can filikası / life boat

Tehlikedeki bir gemiden yolcuları ve gemiadamlarını kurtarmak için gemide bulundurulması zorunlu olan ve bu amaç için özel olarak yapılmış, donatılmış can kurtarma aracı.

can halatı / life line

Emniyet ve kurtarma amacıyla kullanılmak için donatılan halat.

can kurtarma araçları / life saving appliances (apparatuses)

Gemide bulundurulmuş ve teknik özellikleri uluslararası kurallarla belirlenmiş olan can kurtarma araç ve gereçlerinin tamamı.

can simidi / life buoy, life ring

Gemilerde ve deniz araçlarında denize düşen kişileri kurtarmak için çok hafif ve yüzer malzemeden yapılmış, yuvarlak simit biçiminde ve bir salvoya gemiye bağlı olarak bulundurulmuş can kurtarma aracı.

cayro pusula / gyro compass

Yön bulmada kullanılan ve arızın magnetik yapısından etkilenmeyen ve hatası bilindiği ölçüde hassas yön gösteren elektrikli bir pusula.

ceviz / knot

Değişik yöntem ve tekniklerle halatların çımalarına yapılan, halatları tutabilmek için, uzak bir mesafeye atabilmek için (el incesi gibi) veya süs olarak yapılan düğümler.

civadra / bowsprit

Yelkenli teknelerde teknenin baş

cumba

bodoslamasının hemen üzerinden dışarıya doğru eğik olarak uzatılan ve pruva direği ile çubuklarının bağlandığı, üzerine flok yelkenlerinin açıldığı sabit seren, bumba, çubuk.

cumba / *strap, cover point*

Bir kısmı örten parça, çıkıntı parça.

cunda / *peak, arm end of a yard*

Seren, bumba, gönder direk gibi çubukların serbest olan ucu. Yatay serenlerin her iki ucu.

Ç

çalım / *rake, ribband line*

1) Gemilerde baş bodoslamamanın omurga ile ve gemi üst yapılarının yatay düzlem ile yaptığı açı.

2) Geminin su kesiminin altında kalan kısmında baş tarafa doğru olan darlaşma.

çalpara valf / *flap valve, flep valve*

Bir yüzü kösele ile kaplı olabilen, geri döndürmez özelliği olan, tek yönlü akıma müsaade eden bir valf. Pompaların emme borularının alt ucu. Pis su ecekterlerinin denize çıkış tarafları gibi yerlerde kullanılan parça.

çamçak / *dipper, water dipper*

Filika ve sandalların sintinelerinde, farş tahtalarının altlarında biriken suları dışarıya atmak için kullanılan metal, plastik veya ağaçtan yapılmış maşraba.

çapariz / *1)athwarthawse 2) elbow*

1) Yapılmakta olan bir işin ya da manevranın engellenmesi.

2) Demir zincirlerinin birbirine karışması, dolaşması.

çarmık, çarmih / *shroud*

Ana direklerini ve gabya çubuklarını kapelesinden güverteye veya küpeşeteye tutturmak için her iki yan taraflarından gerilmiş kalın halatlar.

çarpişma / *collision*

Geminin çarpışması.

çarter parti / *charter party*

Kiralama mukavelesi.

çatışma / *collision*

Denizde iki geminin birbirlerine çarpması.

çatışma perdesi / *bulkhead*

Bir gemi veya uçağın bölmelere ayrılmasını sağlayan ve onu yangın, sızıntı ve çatışmaya karşı koruyan ve güvenli kılan perde.

çatlak / *crack*

Ani ve keskin bir darbe ile kırılmak veya bir şekilde yarılmaya neden olmak. Kısmi kırılma, çatlama.

çekerek yeri / *slipway*

Tam boyu altmış metreye kadar her türlü gemi/su araçlarına bakım-onarım ve kışlatma ile yirmi dört metreye kadar inşa ve tadilat hizmeti veren tesisi.

çeki demiri / *ground tackle*

Karaya oturan geminin açığına atılan demir veya demirler vasıtasıyla sert havalarda açık denize çıkarma düzeneği.

çeki gücü / *bp (bollard pull)*

Bir geminin çeki halatına bindirdiği maksimum güç.

çeki halatı loçası / *tow pin*

Çekilerde halatın gezinmesini önlemek için kullanılan loça.

çeki vinci / towing winch

Römorkörlerin orta kısmına yerleştirilen, hem sakin hem de ağır denizlerde çekme operasyonunu başarmak için kullanılan çekme makinesi.

çene / fore foot

Omurga ile baş bodoslamasının birleştiği kısım.

çıma / rope's end

Halat, elincesi veya yomaların uç kısmı.

çımacı / quayside hand

İskelede ya da rıhtıma yanaşan, avara eden gemilerin halatlarını alıp volta ya da mola eden gemici.

çımarıva / away aloft, man ship, man yards

1) Gemicilerin, eratın armaya çıkması için verilen komut.

2) Personelin tekne boyunca yan yana selamlama için dizilmesi.

çıplak gemi mukavelesi / bare-boat charter

Geminin işletilmesi ve kullanılması ile bağlantılı bütün bedel ve masrafların kiracıya ait olduğu kiralama mukavelesi.

çıpa, çipo / anchor stock

Özellikle admiralti demirinde bedenin üst kısmından anelesinin altında geçen kollara dik olarak bağlanmış hareketli veya sabit ağaç veya metal kollar.

çırçıl / can hooks, barrel hooks

Fıçı, varil gibi yükleri yüklemeye veya tahliye etmede kullanılan iki tarafı da kancalı olarak yapılmış sapan.

çırnık / sailing vessel about 100 gross tonnage

Yaklaşık 100 gross ton olarak inşa edilmiş yelkenli tekne.

çifita / poppets

Geminin inşası veya havuzlanması esnasında gemi kızakta iken gemi dengesini sağlamak amacıyla genellikle geminin baş ve kıç taraflarına konulan payandalar.

çift dip / double bottom

Teknenin iç ve dış kaplamaları arasında kalan, genellikle gemi boşken deniz suyu ile doldurulan boşluk.

çördek halatı / peak halyard

Giz cundasını kaldırmak için kullanılan halatlardan meydana getirilen donanım.

çördek yakası / peak, head

Randa ve pruva yelkenlerinde seren yakalarının kıç tarafa bakan köşeleri, istiralya (üç köşe) yelkenlerinin en üstteki köşeleri (pik yakası).

çubuk / spar, uppermast

Ana direklerin üzerine konulan ekleme direkler.

çürük su / dead water

Seyir halindeki geminin dümenine yakın oluşan ve pervane üst kanadının içinde çalıştığı su.

D

dabilbatım / double bottom

Gemilerin karinası yırtıldığında teknenin su almaması için postaların iç tarafına ikinci bir kaplama konur ki, bu iki kaplama arasına doublebottom denir. Bu bölüm safra ve yakıt deposu olarak da kullanılır.

dalgakıran

dalgakıran / *breakwater, pier, wave breaker*

Barınma alanlarını, limanları, kıyı yapılarını dalgaların ve deniz akıntılarının etkisinden korumak için dalgaların ve akıntıların etkili olabileceği alanların deniz tarafına yapılan duvarları.

dalgıç / *diver*

Özel koruma sağlayan elbisesi ve deniz dibinde hava almasını sağlayıcı ekipmanları sayesinde deniz dibinde araştırma ve iş yapabilen kişi.

dalyan / *fishery, fishing station, stake net, shallow*

1) Kıyıya yakın olan ve sığ bölgelerde balıkların geçtiği alanlarda balık tutmak için denize çakılan kazıkların ağ ile donatılması sonucu oluşturulan yapılar.

2) Kıyı ile kendi arasında kendi derinliğinden daha fazla derinlik bulunan kıyıya yakın sığlıklar.

datum / *datum*

Harita üzerinde belirtilen deniz derinliği.

davlumbaz / *paddlebox, bridge, wheel house*

1) Yandan çarklı ve baş pervaneli gemilerde pervane koruyucunun üst kısmı.

2) Köprü üstü.

dedveyt / *deadweight, deadweight capacity*

Geminin yükleme, kaldırma taşıma kapasitesi ya da tuzlu suda yaz yükleme hattına kadar geminin 2240 librelilik ton (1016,05 kg) cinsinden kaldırabileceği ağırlıkların tümü.

delta / *delta*

Denizle nehrin birleştiği alanlarda

oluşan üçgen biçimindeki karasal birikinti.

demir almak / *to weigh the anchor, heave up anchor*

Demirlemiş geminin denizdeki demirinin gemiye alınması.

demir bastika / *gin*

Kafesli metal makara.

demir bırakmak / *cast off the anchor*

Dış etkenler sebebiyle demiri alacak zamanın olmaması veya demirin deniz dibinde takılması nedeniyle alınmaması durumlarında geminin uygun bir kilitinden fora edilmesi ya da kesilmesi suretiyle demir ve zincirin denize bırakılması.

demir kaloma / *slack away the anchor*

Demir zincirinin boş bırakılması için verilen komut.

demir kampanası / *anchor bell*

Geminin demirleme işlerinde, siste ve köprü üstü ile haberleşme durumlarında kullanılan ve geminin baş tarafında bulunan pirinç çan.

demir küresi / *anchor ball*

Denizde Çatışmayı Önleme Tüzüğü kuralları gereği gemilerin demirli oldukları durumlarda gün doğumundan gün batımına kadar baş taraflarında göstermek zorunda oldukları siyah küre.

demir loçası / *hawsepipe*

Geminin baş bodoslamasında göz demirlerinin içine alındığı boru.

demir salpa / *anchor atrip, anchor aweigh, anchor off ground*

Demirin vira edilmesi durumunda deniz dibinden kurtulup doğrulması

ve demirin ağırlığının zincirine binmesi durumu.

demir yeri / anchorage

Gemilerin demirleyerek güvenli bir şekilde durabilmelerine elverişli olan ve haritalar üzerinde çıpa şekli ile işaretlenmiş deniz alanları.

demir zinciri / chain cable, anchor chain

Gemilerin demirleme işlemlerinde kullandıkları ve belli kurallara göre kalınlık ve uzunlukları belirlenmiş olan zincirler.

demir zinciri elleçlenebilen donanımlı gemi / AHTSV (anchor-handling tug supply vessel)

Açık denizlerde çeki, demir zinciri elleçlenebilen, yakıt ikmalini yapabilmeye açık güverteli römorkör.

demirde yatmak / to be anchored, riding at anchor

Geminin demir yerinde demirli durumda bulunması.

demire bindirmek / to ride, riding, come to

Dış etkiler sebebiyle veya gemi makinesi ile yapılan demir manevraları sırasında gemi ağırlığının demir üzerinde oluşturduğu etki nedeniyle demire yük binmesi.

demiri fundo etmek / to drop the anchor

Bosaları fora edilmiş demirin ve zincirinin kendi ağırlığı ile denize bırakılması.

demiri vira etmek / to heave up the anchor

Demir zincirlerinin ırgat ile denizden alınarak demirin yerine alınması.

demirin gagası / bill, peak

Demir kolunun en uç noktası.

demirin kolu / arm of anchor

Demirin memesi ile tırnağı arasındaki bölüm.

demirin memesi / anchor crown

Demirin bedeni ile kollarının birleştiği yer.

demirin taraması / anchor dragging

Demirin deniz dibinde iyi yerleşmesi nedeniyle geminin zincir üzerine binen ağırlığı sebebiyle demirin deniz dibindeki yerinin değişmesi.

demirin tırnağı / anchor fluke, anchor palm

Demir kollarının ucundaki yassı kısım.

demirleme donanımı / ground tackle

Geminin ırgat, zincir, babalar gibi demirleme donanımı.

demirlemek / to let go the anchor, to drop the anchor

Geminin demir mevkiinde emniyetli kalmasını sağlamak için, demirin ve bağlı olduğu zincirin bosaları fora edilerek, kendi ağırlığı ile demirin denize bırakılması işlemi.

demuraj / demurrage

Bkz. Sürastarya.

deneme yükü / PL (proof load)

Kullanım için kabul edilmeden önce örneğe uygulanan, önceden saptanmış ve servis yükünden daha büyük yük.

deniz demiri / sea anchor

Denizde ve rüzgârda hareketsiz kalan teknelerin dalgalar borda

deniz kirliliği

vermemesi için baştan veya kıçtan denize attıkları koni şeklindeki branda torba.

deniz kirliliği / *sea pollution*

Gemiden kaynaklanan petrol, petrol türevleri ve diğer zararlı maddelerin denizde meydana getirdiği kirlilik.

deniz ödücü / 1) *respondentia*

2) *gross adventure*

1) Deniz seferinin tamamlanabilmesi için gemide bulunan yük teminat gösterilerek alınan borç.

2) Seferin tamamlanması için gemi ya da navlun ya da her ikisi birden teminat gösterilerek alınan borç.

deniz raporu / *sea protest*

Kaptan tarafından denizde meydana gelen olayları, kazaları bildiren ve yasalara, örf ve âdetlere göre mahkemeye, liman başkanlığına ya da notere verilmek suretiyle olayın saptanmasını isteyen rapor.

deniz sigortası / *marine insurance*

Denizde, gemide ya da seferde meydana gelebilecek risklere veya kayıplara karşı yapılan sigorta.

deniz tehlikesi / *sea peril*

Denizde, denizcilik faaliyetleri sırasında karşılaşılan riziko.

denizaltı / *submarine*

1) Denizaltı savaş gemisi,

2) Denizin altı.

denize elverişli / *seaworthy*

Bir geminin denizin tehlikelerine karşı denizde yük ve yolcu taşıyabilecek yeterliliğe sahip olarak donatılması ve denize açılabilceğini belgelemesi.

denize elverişlilik belgesi / *seaworthiness certificate*

Yapılan denetim sonucunda, tüm

ticaret gemileri ve deniz tesislerinin tahsis edildikleri işlere ve yapacakları yolculuklara göre tekne, makine, kazan, genel donanım, can kurtarma, yangından korunma ve yangın söndürme, seyir teçhizatı ve haberleşme sistemi.

deplasman / *displacement*

Yüzen bir geminin/teknenin taşıdığı suyun hacminin ton olarak ya da kübik kadem olarak ifade edilmesi.

derin su çekimli gemi / *deep draft vessel*

draft vessel

En büyük su çekimi 15 metre ve daha büyük olan gemiler.

destemora / *cap, mast cap, collar*

Bir direğin üzerine sürüne çubuk veya bastonu yerinde tutmak için direk, civadra zıvanasına geçirilen çember.

dıngı / *dingy*

Yaklaşık olarak 12 kadem boyunda, çifte kürekli, bir veya iki yelkenli tekne.

direk iskaçası / *step, mast socket*

Direklerin alt bitimlerinin, topuklarının oturduğu yuvalar.

dirisa / 1) *shit, shifting* 2) *veer*

1) Yön değiştirmek, bir taraftan diğer tarafa dönmek.

2) Rüzgârın yön değiştirmesi.

dispaçor / *adjuster*

Bir avaryada gemi ya da yük sahiplerine ne kadar ödeme düştüğünü olayı incelemek suretiyle, belgeleri toplayarak hesaplayan ve paylaştıran kişi, dispeççi.

dispeç / *dispatch*

Navlun mukavelelerine göre yüklemeye ya da boşaltmada starya süresi-

nin tümünün kullanılmaması sonucu yükleyenin, kiracının kazandığı zaman, sürastaryanın karşıtı.

dispeç parası / *dispatch money*

Navlun mukavelelerine göre tahsis edilen süre içerisinde yüklenmesinde veya boşaltılmasında kazanılan günlere karşı kiracılara ödenen mükafat.

doblın / *loop, slack, bight*

Bir halatın iki çıması arasındaki sarkık kısım.

doblın almak / *double up*

Bir halatın iki çımasının gemide kalmak üzere bordadaki veya sahildeki bir babaya iki, üç kez sarılması, halatın çiftelenmesi.

doğrudan itme/çekme / *direct pulling/steering*

Römorkörün çeki yaptığı sırada halata doğrudan güç uygulaması.

dok / *dock*

Gemilerin inşası, tamiri veya sökümü için yapılan rıhtımlarla çevrili havuz.

dokuz oturak oturmak / *stranding hard and fast, heavily aground*

Gemi boyu istikametinde baş tarafı fazla kalkmış bir şekilde, denizle irtibatı kesilmiş derecede karaya oturmak.

dolaylı itme/çekme / *indirect pulling/steering*

Römorkörün çeki yaptığı sırada halata en az 90 derece açıyla güç uygulaması.

donatan / *shipowner*

Sahibi olduğu gemiyi deniz ticaretinde kendi nam ve hesabına işleten kişi.

donatma iştiraki / *collective shipownership*

Birden fazla kişinin aralarında yapmış oldukları anlaşma ile ticaret gemisine sahip olmaları ve bu ticaret gemisini kendi nam ve hesaplarına çalıştırmaları.

döküntü / *1)ledge, ridge 2) oddments*

1) Deniz yüzeyine yakın küçük kayalıklardan meydana gelen kümeler. 2) Tahliye sonunda gemi ambarlarında kalan süprüntü, kalıntı yük.

döşek / *floor*

Geminin en alt kısmında, teknenin alabandalarındaki postaları birbirine bağlayan ve omurgaya dikey sac levhalar. Ahşap teknelerde omurga üzerinde bulunan iskarmozun ilk parçaları. Altı düz olan tekne.

draft / *draught*

Geminin su çekimi.

draft söurvey / *draught survey*

Yük veya yolcu taşıyan ticaret gemilerinin her iki bordası üzerine ve güverte çizgisi altına, tatlı ve tuzlu su bölgeleri ile mevsimlere ve kereste yüküne göre konulan yükleme markalarına uygun olarak yükleme yapılıp yapılmadığına ilişkin denetim.

dümen / *rudder*

Gemiyi istenilen yöne çevirmek için sac veya tahtadan yapılmış olup kıç bodoslaması üzerindeki iğneciklere takılı olan levhalar.

dümen başlığı / *rudder head*

Yeke evini kuşatmak/kuvvetlendirmek için dümen şaftının etrafına geçirilen maden başlık.

dümen bodoslaması / *rudder*

post, back post, stern post

Dümenin asıldığı bodoslama. Omur-

dümen boğazı

ganın kış taraftaki sonundan dikine çıkan demir veya ağaç parça.

dümen boğazı / *rudder neck*

Dümen yelpazesinden yukarıda kalan ilk kısım.

dümen dolabı / *steering wheel, the wheel*

Dümen yekesine bağlı mekanizmasını çevirebilmek için yapılmış olan aygıt.

dümen donanımı / *steering gear*

Dümen yekesi ile dümen dolabı arasında kalan tel halat mekanizma, uskurlu shaft ve kolar ile bunların geçtikleri makaralı sistemin tümüne verilen ad.

dümen taşı / *rudder head*

Yekenin dümene bağlandığı en üst kısım.

dümen yelpazesi / *bow of the rudder, rudder blade*

Dümenin boğazından aşağıda kalan kısmı. Dümenin esas ana parçası.

dümen zaviyesi / *rudder angle*

Dümen yelpaze sathının omurga ile yapmış olduğu açı.

dümençi pusulası / *steering compass*

Dümen dolabının hemen önüne konulmuş olan ve serdümenin dümen komutlarında baktığı mıknaatıslı pusula.

düz güverte ambar ağızlar / *flush deck hatches*

Etrafını çevreleyen güverte ile aynı seviyede bulunan aşağı ambarların ve gladoraların üzerindeki ambar ağızları.

düz güverteli gemi / *flush deck ship*

Üst güvertesi tüm gemi boyunca devam eden, kasaraları veya üst yapıları olmayan gemi.

E

eğlenmek / *heaving to, heave to, lying to*

Rüzgârı veya denizleri baştan almak suretiyle yelken ya da makine marifetiyle gemiyi aynı yerde durdurmaya çalışmak veya çok ağır yol ile gideceği yere varmasını sağlamak.

eğilme momenti / *bending stress*

Bir geminin karaya oturduktan sonra veya ambarlarında uygun dağılım olmayan yükler nedeni ile geminin bükülmesi.

el donanımı / *hand gear*

Mekanik olan ırgat gibi aygıtların el ile çalışabilmesi için yapılmış olan donanım.

el dümeni / *hand steering gear*

Kol gücü ile bir taraftan diğer tarafa basılan dümen.

el incesi / *heaving line, hand line, hauling line*

Bir tekneden diğerine veya sahile atılan, ucunda kurşun bir ağırlığın ceviz ile kaplı olduğu ve sonuçta bir halatın bağlanarak gönderildiği, parakete savlosu gibi incecik bir halat.

el iskandili / *hand lead*

Elektrikli iskandil olmayan teknelerde, derinlik ölçmek için çımasına 5 kg'lık bir kurşun asılmış ve üzerine kulaç taksimatı yapılmış olan savlo.

elleçleme / *handling*

Yükün yüklenmesi, istif edilmesi, boşaltılması işlemleri.

emniyetli liman / *safe port*

Kira sözleşmesinde bir geminin yük-leme veya boşaltma süresince emniyetli olarak barınabileceği liman.

engel olma / *prevention*

Kötü sonuçlar doğuracak olayların meydana gelmemesi için önlem alma.

enkaz kaldırma / *wreck removal*

Su altında batık durumda olan enkazın, batığın kaldırılması.

enspektör / *superintendent*

Geminin sefere hazır olmasını ve daima hazır bulundurulmasını sağlamakla görevli armatör çalışanı.

EPIRB gönderimi / *EPIRB emission*

EPIRB cihazından yapılan gönderim.

evaporatör / *evaporator*

Deniz suyundan tatlı su elde etmeye yarayan aygıt.

F**faça** / 1) *aback* 2) *boot top*

1) Seren yelkenlerinin bir taraftan kapatılışı, yelkeni ters küntradan doldurmak

2) Geminin boş su hattı ile yüklü su hattı arasında kalan borda yüzeyi.

faça etmek / *to be taken aback*

Seren yelkenlerin bir taraftan prasya olduğu halde kapatılması.

façuna etmek / *serving*

Badarnanın tel veya mürnel ile sıkı sıkıya bağlanması.

falaka / *span*

İki matafora cundaları arasında bulunup can halatlarının bağlandığı tel halat.

fanya / *wide meshed part of fishnet*

Balık avlama ağının geniş girişi, gözü.

farş tahtaları / *floor boards*

Ağaç bir teknenin sintine üzerindeki aralıklı tahtaları.

feeder / *feeder*

Konteynerlerde 500 TEU'dan az kapasiteye sahip gemi tipi.

feeder konteyner gemileri / *feeder container ship*

Büyük konteyner gemilerinin yanaşamadığı veya yeterli miktarda yükün bulunmadığı limanlar arasında konteyner transferini yapan gemiler.

feedermax / *feedermax*

Konteynerlerde 500-999 TEU arası kapasiteye sahip gemi tipi.

feribot / *ferryboat*

Araba vapuru; arabaları, tren vagonlarını taşıyan gemi.

fersah / *league*

Üç deniz mili, bir enlem derecesinin 1/20'si, 5,56 km.

fırdöndü / *swivel*

Zincirin gamba almaması için aralara konan bir eksene bağlı olarak dönen iki yarım bakladan oluşan kilit.

fırıška / *light breeze*

Çok hafif rüzgâr, rüzgâr hızının saatte 4-6 deniz mili arası esmesi.

fırtına / *gale*

Rüzgârın alışıldık seviyeden daha

filika

hızlı esmesi halinde meydana gelen doğa olayı.

filika / *boat, ship's boat*

Gemilerde bulunan küçük, güvertesi olmayan ve kürekle veya motorla yürütülen, geminin gündelik işlerinde ve can kurtarma işlerinde kullanılan araçlar.

filo / *fleet*

- 1) Toplu olarak aynı hizmet için görevlendirilen ve bir kumanda altında olan savaş gemileri grubu.
- 2) Aynı sahiplik altında bulunan ticaret gemileri grubu.

filo etmek / *round in*

Rüzgârı yakaya almak suretiyle yelkenleri boşaltmak.

filotilla / *filotilla*

Dörtten fazla sayıda muhrip ya da daha küçük savaş gemileri veya denizaltılardan kurulu savaş gemileri topluluğu.

firengi / *scupper*

Denizlerden içeri giren ya da geminin temizliği için güverteye basılan suların dışarı atılması için güvertenin borda sacı ile birleştiği yerlerden denize doğru açılan delikler.

fiyord / *fjord, fiord*

Özellikle Norveç ve Kuzey deniz ülkelerinde denizlerin kara içlerine doğru girmesinden dolayı oluşan dar ve uzun kıvrımlı körfezler.

flador / *float*

Çarmıhların gerilmesi için kullanılan sistem.

flama / *signal flag*

Gemilerde işaret için kullanılan dört köşe ya da uçurlukları enli, çımaları sivri olan sancaklar.

flasa / *rope yarn*

Halatı meydana getiren ince teller, iplikler.

flasalanma / *fag end*

Halat kollarının, liflerinin açılması, dağılması.

flok / *jib, jibsail*

Baş tarafına, cıvadraya çekilen üç köşe yelken.

fora etmek / *let go, let fall*

Bir yere bağlanmış olan halatın oradan çıkartılması.

forsa / *galley slave*

Bir yere bağlı bulundurularak kürek çeken esirler.

fribold / *freeboard*

Yüklü gemi bordasının ortasında su yüzeyinden ana güvertenin üst çizgisine kadar olan yükseklik.

fribold güverte / *freeboard deck*

Geminin doğal kuvvetlere karşı bütün açıklıkları daimî elemanlarla kapatılmış en üst devamlı güverte.

fribold markası / *freeboard marks, plimsoll mark, loadlines*

Gemilerin bordalarında bulunan ve geminin yüklemeye sınırlarını gösteren işaretler.

fundo (funda) / *let go, let go the anchor*

Demirlemek için verilen komut.

futa / *skiff*

Kapalı sakin sularda kullanılan küçük tekne.

frigorifik gemi / *reefer vessel*

Taşınacak olan yükün (et, balık, sebze, meyve vb.) nakliyecileri esnasında korunmalarını sağlayacak soğutma

gezinti (tenezzüh) gemisi

depolu olarak inşa edilmiş ya da dönüştürülmüş ve bu amaçla kullanılan ticaret gemileri.

G

gabya / *top, topmast*

Ana direk ile babafingo çubuğu arasındaki çubuk veya yelken.

gabyar / *topman*

Eskiden yelkenli teknelerde yelkenlerin, serenlerin bakım ve tutumundan sorumlu olan usta gemici.

gaga / *anchor's bill, peak*

Demirin iki ucundaki tırnakların en uç kısmı.

gamba / *kink, squirom, nip*

1) Halatların bükümlerine ters olarak bükülmesi yada bükümlerinin bozulması

2) Zincir baklalarının birbiri üstüne yığılarak dolaşması.

garga / *to turn upside down*

Baş aşağı etmek, çevirmek.

geleneksel römorkör / *conventional tug*

Yürütücü sistemleri normal pervane ve yeke dümen olan römorkörler.

gemi / *vessel*

Denizde kürekten başka bir araçla yola çıkabilen her türlü araç.

gemi alacaklısı hakkı / *ship's creditor right*

Türk Ticaret Kanunu m. 1235'te sayılan alacaklıların sahiplerine takip, önalım gibi imtiyazlar veren, gemi üzerinde tanınmış kanuni rehin hakkı.

gemi sanayi veritabanı programı (GSVP) / *shipping industry database programme*

Tesis ve tüm gemi ve su araçlarına ait inşa, bakım-onarım, tadilat gibi mevcut ve güncel bilgilerin girildiği istatistikî veri programı.

gemiadamı / *seaman*

Geminin kaptanı, zabıtları, yardımcı zabıtları, stajyerleri, tayfaları ve yardımcı hizmet personeli.

gemiden adam düşmesi / *man over board***genel telsiz operatörü** / *general radio operator (GOC)*

Uluslararası Telsiz Tüzüğü (ITU/RR) gereklerine göre yetkili makam tarafından verilmiş GMDSS Genel Telsiz Operatörü (GOC) yeterlik belgesi olanlar.

genişleme / *flare*

Geminin pruvası ile birleştiren ve geminin kuruluşunu yükselten dikey plandan su hattı üzerinde teknenin dışa doğru kıvrılması.

gerdel / *pail, wooden bucket*

Gemi ve teknelerde su taşımak için kullanılan tahta kova.

gezi teknesi / *recreational craft*

Standartta göre ölçüldüğünde boyu 2,5 metreden 24 metreye kadar olan, tahrik sistemlerine bakılmaksızın spor ve eğlence amaçlı, herhangi bir tipteki tekne.

gezinti (tenezzüh) gemisi / *daily cruise boat*

Belirli bir noktadan hareket ederek liman veya sınırlı liman seferi bölgeleri içerisinde önceden belirlenmiş bir rotada turist gezdiren ve aynı

gırcala

gün içerisinde turunu tamamlayan, denizde hareket etme kabiliyetine sahip ve denize elverişli, 12'den fazla yolcu taşıyan ticari yolcu gemileri.

gırcala / *marline, hambroline*

Katranlı kendirden yapılmış iki veya dört kollu ip.

gırıva / *cat*

Göz demirlerini akova durumuna almak veya yatağına oturtmak için kullanılan ve teknenin bodoslamasında bulunan metafora.

giz / *gaff, spanker gaff*

Yan yelkenlerin üst yakalarını bağlamak için direkler üzerine kaldırılarak kullanılan yarım serenler.

gladora / *tweendeck, betweendeck*

Kuru yük gemilerinin ambarlarında ki katlar, güverteler arası katlar.

gomına / *cable*

Bir deniz milinin onda biri; 185, 2 metre.

gönder / *flag staff*

Geminin başında, kıçında ya da civadra üzerinde bulunan, üzerine bayrak çekilen küçük çubuklar.

götürü kiralama / *lumpsum charter*

Kiracılar emrine tahsis edilen bir gemi için sabit bir meblağ üzerinden kiralanması.

göz demiri / *bower anchor*

Bir gemide sancak, iskele başomuzluklarda bulunan, geminin ana demirleri.

gradin halatı / *bolt rope, leech rope*

Yelkenlerin kenarlarına, yakalarına dikilen halat.

gradin yakası / *leech*

Seren yelkenlerde yan, flok ve yan yelkenlerde ise rüzgâr altı yakaları.

grandi direği / *main mast*

Birden fazla direkli gemilerdeki en yüksek direk.

gulet / *brigantine*

Brig'ten küçük, iki direkli, hafif armalı, pruvası kabasorta armalı, praçılaya benzer uskuna.

gurcata / *cross tree, trestle trees, spreaders*

Bir direk üzerinde çanaklık kurmak için mauna kolları üzerine omurgaya aykırı olarak yerleştirilen kollar. Yelken teknelerinde direktten inen istrelyaları açmak için kullanılan kollar.

günberi / *perihelion*

Yer yörüngesinin güneşe en yakın olan noktası.

güvercinlik / *after part of the poop deck*

Gemilerde kıç üstünün en sonu.

güverte / *deck*

Gemilerde ve teknelerde baştan kıça kadar döşenmiş tahta veya madeni platform döşeme.

güverte hattı / *deck line*

Güvertenin bordadaki izdüşümü.

güverte kaplaması / *deck planking*

Güvertenin kaplanması için kullanılan tahta veya levha kaplamalar.

güverte lostromosu / *boatswain*

Ticaret gemilerinde gemicilerin başı.

güverte zabiti / *deck officer*

Ticaret gemilerinde kaptandan son-

hisa (yisa) etmek

ra gelen 2. Kaptan (1. Zabit), 3. Kaptan (2. Zabit), 4. Kaptandan (3. Zabit) oluşan gemiadamları.

H

halat / rope

Bitkisel sentetik veya çelikten yapılmış ve bükümlenerek çeşitli kollar da birbirlerine sarılmış, bükülmeye ve çekmeye uygun organ.

halat bosa / rope stopper

Volta edilecek olan halatı tutmak için kullanılan, çimaları güvertedeki mapalara bağlı, diğer uçlarında ceviz bulunan kısa halatlar.

hamla / stroke

Kürek çekilirken küreğin bir periyot içindeki mesafesi.

hamlacı / first oarsman

Kürekli teknelerde serdümene en yakın kürekçi.

handy / handy

Konteynerlerde 1000-1999 TEU arası kapasiteye sahip gemi tipi.

handymax / handymax

Dökme yük gemileri ve tankerlerde 35.000-49.999 DWT arası kapasiteye sahip gemi tipi.

handysize / handysize

Dökme yük gemileri ve tankerlerde 20.000-34.999 DWT arası kapasiteye sahip gemi tipi.

hasar / damage

Kazazede gemide meydana gelen yara, yarık, ezik vb. gibi hasarlar.

hava yastıklı gemi / hovercraft

Hem karada hem de denizde hareket etme kabiliyetine sahip özel donanımlı yolcu gemileri.

havuz sörveyi / docking survey

Geminin havuza alınması suretiyle, yetkililer tarafından su altında kalan tekne kısımları ve donanımlarının kontrollerinin yapılması.

havyar kesmek / to idle around, laziness

Gerektiği şekilde ve usulüne uygun olarak çalışmamak, tembellik etmek.

haybaci / back the capstan

Demir ırgatını çalıştırmak suretiyle demir zincirini denize vermek.

hazırlık mektubu / notice of readiness

Geminin her bakımdan yüklemeye veya tahliyeye hazır olduğunu gösteren ve kaptan ya da acentesi tarafından taşıtan, yükleyici, kiracı ya da yükün alıcısına verilen ihbar mektubu.

hedefe / azimuth sight vane

Pusula üzerine konularak kerteriz açısını almaya yarayan bir seyir aleti.

heyamola / pull aways, heave ho

Verimin arttırılması ve gayret edilmesi için söylenen sözcük.

hırça / bitter end

Zincirin zincirlikte ya da volta edildiği yerdeki ucu.

hırça mapası / cable clench, locker clench

Zincirin zincirlikteki çımasının omurgaya bağlandığı kilit.

hisa (yisa) etmek / hoist away, sway away, haul away

Bir şeyi karşı tarafa, yukarıya kuvvet uygulayarak kaldırmak.

hisa kürek

hisa kürek / *toss your oars, hoist the oars toss up*

Filika küreklerinin tutamaçlarından aşağıya doğru basılarak, palaların yukarı kaldırılarak dik tutulmaları için verilen emir.

hisa pruva / *in bow*

Pruva kürekçilerinin küreklerini "hisa kürek" yapmaları için verilen emir.

hurda gemi / *scrap ship*

Ekonomik ve teknik olarak işlevini kaybederek, sökülme amacıyla Gemi Söküm Bölgesi'ne gelen veya getirilen gemi.

I

irgat / *windlass*

Demir almada, halatları dolayıp gemiyi yanaştırmada veya karaya çekmede kullanılan, hidrolik, elektrikli, istimli veya insan kuvvetiyle çalıştırılan yatay veya dikey mekanizma.

ıskaç / *step of a mast, socket*

Direk ve civadraların alt başlarında ki topukların yerine oturması için açılmış olan yuva.

iskampavya / *scampavia, launch, pinnage*

Harp gemilerinde personel taşımakta kullanılan motorlu büyük filika.

iskanca vardiya / *relieve the watch*

Vardiya, nöbet değiştirmek.

iskarmoz / *rib*

Küreklilerde küreğin bağlan-

ması veya oturması için ay veya çelik şeklindeki lumbar iskarmoz denilen aygıtlar.

ıstinga / *brail*

Yelkenleri toplamak için kullanılan hareketli donanım.

ıstinga etmek / *to brail*

Yelkenleri toplamak.

İ

iç omurga / *inner keel*

Postaları bir ahşap teknede omurgaya daha sıkı bağlamak için baştan kıça kadar uzanan ikinci bir omurga.

iğnecik / *bearing pintle*

Dümenin kıç bodoslamaya bağlanabilmesi için, erkek ve dişi olarak konmuş olan menteşe.

inert gaz sistemi / *inert gas system*

Kargo tanktan pompalandığı zaman patlayıcı olmayan gaz vasıtasıyla yükün yerini almasını sağlayan bir yakıt tankerinde patlayıcı karışımları engellemek için kullanılan sistem.

iskandil / *sounding*

Denizin derinliğini ölçmek için kullanılan alet.

iskandil kurşunu / *lead sounding, lead plumb*

İskandil salvolarının bağlandığı ağır kurşun/ağırlık.

iskandil salvosu / *lead line, sounding line*

İskandil kurşunlarının bağlandığı işaretli salvo.

iskele / *port left, larboard, jetty, pier, ladder*

Teknenin sol yarısı veya gemiye girip çıkmak için kullanılan sürme veya inip kalkan merdiven.

iskele tavası / *ladder platform*

İskelelerin alt ve üstünde girip çıkmada ilk basılan platform.

iskota / *sheet clew*

Yelkenlerin iskota yakalarını kullanmak, yelkeni rüzgâr ile doldurmak için halat-palanga donanımı.

ispavlo / *twin, seaming twin, sail*

twin, sail maker's

Katrasız kendirden yapılmış iki kol-lu sicim.

istralya / *stay, side stringers*

Direk ve çubukların cundalarında baş ve kıça doğru inen sabit arma, veya teknelerin postalarını baştan kıça kadar birbirlerine bağlayan kuşak.

izbiro / *sling*

Çeşitli yükleri yukarı çekmek için halattan yapılmış sapan.

J

jetbot / *jet boat*

İç sularda su jeti motoru ile seyreden en fazla 24 kişi (mürettebat dahil) taşıyan ve boyu 8 metreden küçük olan, güvertesiz, ticari amaçlı spor ve eğlence teknesi.

jurnal / *log book, sea log, journal*

1) Gemi ile ilgili olan bilgilerin yazıldığı defter, seyir defteri.

2) Şaftın yataklar içinde dönen kısmı veya yatağa rastlayan kısmı.

K

kabasorta / *gun tackle, double whip, double purchase*

Biri hareketli, diğeri hareket etmeyen iki tornodan oluşan palanga.

kabasorta arma / *full rigged, square rigged.*

Serenleri direklere dik ve kemere istikametinde olan dört köşe yelkenli arma.

kabotaj / *cabotage*

Karasularında sadece o ulusun bayrağını taşıyan deniz araçlarının taşımacılık yapma hakkı, ulusal karasular denizciliği.

kaburga arası / *intercostal*

Döşekler ve tekne kaburgaları arasındaki boyuna kiriş.

kaburga, iskarmoz / *frame*

Borda kaplamasını sağlamlaştıran tekne iskeletinin enine dikey parçası.

kadırğa / *galley*

Kürek ya da yelkenle hareket edebilen yelkenli tipi.

kadran / *quadrant*

Dümen makinesine bağlanan ve dümen rodunu hareket ettiren donanım.

kaide hattı / *baseline*

Gemi boyunca dip kaplaması ile simetri düzleminin kesiştiği hat.

kalafat / *caulk, calk, fullering*

Teknelerin kaplamalarının ve gü-

kalastıra

verte döşeme tahtalarının armuz ve sokralarını üstüğü sıkıştırarak üzerlerinin ziftle doldurulması.

kalastıra / *cradle, skid, boat cradle*
Kuntra güvertelerin üzerine alınan filikalaların oturtuldukları ağaç veya metal kürsü.

kaloma / *pay out, pay slack, slack away*
Demir üzerinde bulunan teknelerin denizde bulunan zincir mesafesi.

kaloma etmek / *paying out the chain cable*
Zincir gerektiğinde daha fazla salmak.

kamara / *cabin, stateroom*
Gemilerde gemiadamlarının ve yolcuların istirahat ettiği, yattığı oda.

kamarot / *steward, mess man*
Gemilerde yolculara ve zabıtana yemek servislerini yapan, kamara ve salonların temizliğini vb. hizmetleri yapmakla görevli gemiadamı.

kana rakamları / *draught marks, water marks*
Gemilerin çektikleri su derinliğini göstermek için baş ve kış dikmeler hizasına sancak ve iskele taraflara desimetre veya feet cinsinden çizilmiş rakamlar (romen ve italik).

kañello tarihi / *cancelling date*
Donatanlarla kiracılar arasında karşılıklı olarak mutabık kalınan, geminin yüklemek için hazır bulunmaya mecbur olduğu en geç tarih.

kandilisa / *halyard, halliard, gant-line*
Yelkenleri yukarı kaldırmak için kullanılan halat.

kanuni rehin hakkı / *equitable lien*
Deniz ödücündeki sözleşmeden

kaynaklanan rehin dışında gemi alacaklılarının gemi ve teferuatı üzerinde kanunla sahip oldukları rehin hakkı.

kapele muşamba / *hood coat*
Pusula, dümen dolabı, kaporta, vinç gibi kısımların yağmur ve güneşten korunması için yelken brandasından yapılmış kılıfların geçirilmesi için verilen emir.

kaplama / *plank, planking, boarding*
Postaların üzerine boyuna kaplanan saç veya tahtalar.

kaporta / *skylight, companion way*
Gemi veya tekne içindeki kapılara ve güverteden aşağı iniş ve çıkış merdivenlerinin üzerindeki kapalı yerler.

karanfil / *cap stay, jumper stay, signal stay*
Pruva ve grandi direği cundaları arasındaki tel halat.

karavele / *carevel*
İçi kutrani, dışı armuz kaplama olan bir kaplama şekli.

karaya çekmek/oturtmak / *beaching*

Bir gemi herhangi bir şekilde deniz tehlikesi geçirip batma tehlikesi olduğu zaman bu tehlikeyi bertaraf etmek için kazazede gemiyi uygun zemini olan karaya oturtmak.

karaya oturma / *grounding, aground*

Gemi karinasının deniz dibine değmesi, alçalma neticesi geminin yüzmeye kabiliyetini yitirmesi, geminin karaya oturması.

kargo kapasitesi / *cargo capacity*
Bir geminin yaz yükleme sınırına kadar taşıyabileceği yük miktarı.

karina / *bottom of the vessel*

Bir teknenin su altında kalan ıslak kısmı.

karula yakası / *tack, corner of the tack*

Bir yan yelkenin direğe yakın alt yakası.

kasa / *eye, spliced loop of a rope.*

Halatların çımalarına açılmayacak şekilde yuvarlak şekilde yapılan ve dikişle emniyete alınan yuvarlak büyük halkalar.

kasara / *superstructure, castle*

Teknelerin baş, orta ve kış kısımlarında güverteden daha yüksek olan güverteler veya kısımlar.

kastanyola / *brake, chain stopper, ratchet, hand brake*

Demir zinciri akarken durdurabilmek için ırgat etrafına konan demir veya çelik şerit çember.

katamaran / *catamaran*

1) Hint Denizi ve Çin Denizi'nde yerlilerin kayıklarının iki tarafında dengeyi sağlamak için bulunduran yüzer cisimler.

2) Birbirine bitişik iki tekneden oluşmuş çift karinalı tekne.

kavança / *shift, shifting, gybe*

Herhangi bir şeyi bir taraftan diğer tarafa geçirmek veya aşımak ya da bir yerden diğer bir yere aktarmak.

kaynak / *welding*

Su altı veya su üstünde yapılan kaynak.

kemere / *beam, baulk*

Güvertenin döşenebilmesi için posta uçlarını birleştiren, enine konan kısımlar.

kerte / *by, point, rhumb*

Bir dairenin 32'de biri. (11 derece 15 dakika).

kerteriz / *bearing*

Herhangi bir maddenin bir tekneden olan yönünü mıknatıs veya cayro pusula ile tayin etmek veya ölçmek.

kerye / *cross grip, lamp, rope grip*

İki tel halatı birleştirmek için veya halatın çımasına geçici kasa yapmak için kullanılan civatalı kelepçe, sıkıtırma.

kible / *south*

Güney. 180 derecelik yön.

kıç / *stern, poop*

Teknenin geri tarafı.

kıç bodoslama / *sternpost, after rake, stern frame*

Omurgadan kıç taraf kaldırılan dik kısım.

kıç gönder / *aft flag staff*

Kıç tarafta sancak çekilmesi için dikilmiş olan gönder.

kıç kaime / *aft peak*

Gemilerde, dümen rot ekseninin dizayn su hattını kestiği noktada, dizayn su hattına dik sanal doğru.

kılavuz kaptan / *marine pilot*

Kılavuz kaptan yeterlik belgelerinden birisine sahip olarak; gemi kaptanına, yetkili kılavuz kaptan belgesi ile yetkilendirildiği alan dahilinde uluslararası denizcilik teamüllerine göre geminin seyir ve manevrasına yönelik konularda danışmanlık yapan ve gemi kaptanının sorumluluğu esas olmak üzere hizmetleri seyir ve manevra ile sınırlı olarak gemiye kılavuzluk eden kişi.

kılavuzluk hizmet bölgesi

kılavuzluk hizmet bölgesi / *pilotage service area*

Sınırları idarece belirlenen ve yetkilendirilmiş bir kılavuzluk teşkilatının hizmet verdiği, kılavuz kaptan almanın zorunlu veya isteğe bağlı olduğu, bir veya birden fazla liman bölgesinin sınırları içinde kalan liman, koy, boğaz, körfez gibi deniz alanları ile Türk Boğazları ve Denizleri.

kılavuzluk istasyonu / *pilotage station*

Kılavuzluk hizmet bölgesi içerisinde hizmet vermek üzere; kılavuz kaptan alma verme mevkillerine uygun mesafede konuşlandırılmış, idare tarafından belirlenen nitelik ve sayıda araç, gereç ve teknik donanımı haiz, istihdam edilen kılavuz kaptanların barınma ve yaşama gereklerini de sağlayan hizmet birimleri.

kılavuzluk teşkilatı / *pilotage organization*

Kılavuzluk hizmet bölgesi içinde idare tarafından kendisine kılavuzluk hizmeti yapma izni verilmiş olan ve yetkilendirildiği bölgede idarece belirlenmiş asgari sayıda kılavuz kaptan istihdam eden ve hizmete uygun kılavuzluk istasyonuna sahip olan kamu veya özel teşebbüs tüzel kişiliği veyahut bu niteliklere sahip olarak müşterek taahhünameyle idareden izin almış birden çok tüzel kişiliğin oluşturduğu ortak girişim.

kırkambar gemisi / *general cargo ships*

Kuru yük, konteyner ve dökme yük taşıyabilecek şekilde inşa edilmiş ya da dönüştürülmüş ve bu amaçla kullanılan ticaret gemileridir.

kısa mesafe telsiz operatörü

(KMT) / short range radio operator
SOLAS Sözleşmesi kapsamı dışında olan deniz araçlarında GMDSS sisteminde VHF/DSC dahil olmak üzere seyire yardımcı cihazları kullanan kişi.

kilit / *shackle*

12,5/15 kulaç zincir uzunluğu veya iki kilit zinciri birbirine bağlayan, bir tarafı değirmi, diğer tarafı harbili bir cins zincir baklası.

kimyasal tanker /
chemical tanker
Uluslararası Kimyasal Maddeler Kodu bölüm 17'de çizelgesi verilen parlayıcı özellikteki sıvı ürünlerin herhangi birisini dökme halinde taşınması için inşa edilmiş veya uyarlanmış ve bu amaçla kullanılan ticaret gemileri.

kinistin / *seachest*

Geminin gerek balast tankları gerek makine sistemleri için ihtiyaç duyulan deniz suyunun alıcı valfinin bulunduğu bölme.

kinistin valfi / *sea suction valve, inlet valve*

Gerektiğinde bir tekneye denizden su almak için su kesiminden aşağıya konmuş ve gerektiğinde uzaktan açılıp kapatılabilecek valf.

kiralama (götürü) / *towcon*

Römorkörün yedekleme işlemi için götürü usulde iş bitimine kadar kiralanması.

kiralama (günlük) / *towhire*

Römorkörün yedekleme işlemi için günlük olarak kiralanması.

kiriş / *scantling*

Yara kapamada kullanılan, özellikle enine kesiti 2x4 inç olan küçük kiriş.

kişisel deniz taşıtı (deniz motosikleti) / *jet-ski*

Tahrik kaynağı olarak su jeti pompasına sahip içten yanmalı bir motorun kullanıldığı ve tekne gövdesinin sınırladığı bölge içinde değil de üzerinde oturan, ayakta duran veya diz çökmüş vaziyetteki bir kişi veya kişiler tarafından kullanılan, boyu 4 metreden küçük tekne.

klas / class

İnşa edilen gemileri önceden belirlenmiş ve yayımlanmış kurallara göre plan, malzeme, donanım, imalat, test ve teslim aşamalarında güvenlik ve çevre koruma amaçlı olarak denetleyen ve onay verdikleri ürünler tüm dünyada kabul gören uluslararası kuruluşlar.

koç boynuzu / cleat, jam cleat

Baş ve kış omuzluklar ile mataforaların üzerinde bulunan ve halat volta etmek için kullanılan boynuz şeklindeki iki kulaklı madenler.

koferdam / cofferdam

Gemilerde gerek görülmesi halinde tanklar ya da bölmeler arasında bırakılan boşluk.

kolay bayrak ülkeleri / flag of convenience state(s)

Tescil kolaylığı, vergi muafiyetleri, istihdamla ilgili sınırlamaların bulunmayışı gibi avantajlar sağlayan ve daha ziyade sahipleri başka ülkelere ait gemilerin sicillerinin bulunduğu ülkeler.

koltuk / breast rope, breast fast, breast mooring

Bir teknenin aborda olduğu yere sıkılması için bas ve kış omuzluklarından verdiği halat.

konşimento / bill of lading

Nakliyeci namına kaptan veya yetkili başka bir kimse tarafından imzalanmış yükün gemiye teslim alındığını gösteren kıymetli bir evrak.

kontra mizana direği / jigger mast

Mizana direğinin gerisindeki direk.

kontra omurga / flase keel

Ana omurganın aşınmaması için altına konan şerit halindeki parça.

kontrol dışı sürüklenme / disabled and drift

Geminin kontrol dışı sürüklenmesi.

korsan saldırısı / armed robbery attack**koster / coastal trade liner**

Yakın sahil yük gemisi.

körkapak / deadlight

Lumbuzları içerden kapayan demir kapak.

kreyın / crane

Yapı ile birlikte yükseltilmiş bir platform üzerine yerleştirilmiş vinç. Yükleme-boşaltma aracı.

kritik bölgeler / critical areas

İstanbul Boğazı'nda Kanlıca-Vanıköy, Çanakkale Boğazı'nda Nara-Kilitbahir Burnu arasındaki bölgeler.

kuntra (kontra) / tack, coming up tack

İskota yakasına bağlanan iki inceden birisi iskota olarak kullanıldığında diğeri kuntra olur.

kurt ağız / fairlead, fairleader, chock

İçinde halat geçmesi için güverte üzerinde baş ve kış omuzluklarına monte edilen demir yastıklar.

kurtarıcı / salvor

Bir gemi veya onun yükü vb.nin kurtarılmasında yardım eden gemi veya kişi.

kurtarılan değer

kurtarılan değer / *salved value*
Verilen kurtarma/yardım hizmeti neticesinde deniz tehlikesinden kurtarılan şeyler.

kurtarma / *rescue*
Tehlikede olan tekne ve personeli kurtarmak.

kurtarma değeri / *salvage value*
Kurtarılan değerlerin tümü.

kurtarma sözleşmesi / *salvage agreement*
Kurtarma yardım kapsamında imzalanan sözleşme.

kurtarma uzmanı / *salvage master*
Kazazede geminin kurtarma işlemlerinde uzmanlaşmış olan ve bu kurtarmalardan sorumlu olan uzman personel.

kurtarma yoksa mükâfat yok / *no cure - no pay*
Yapılan kurtarma operasyonu başarı ile neticelenmemişse yapılan masraflar ne olursa olsun kazazede gemiden mükâfat veya bir ücret talep edilememesi.

kurtarma-yardım / *salvage*
Denizde yangın, gemi kazası v.b.nden bir gemi, personel ve yükünün kurtarılması.

kuruz / *tuck, run*
Gemi teknesinin kış tarafta ve su kesiminden aşağıda oluşturduğu darlaşma.

kruvaziyer gemi / *cruise ship*
Bir veya daha fazla limanda tarifeli geçici turistik ziyaret yapmak amacıyla, bir grup programına katılan yolcuları taşıyan ve sefer boyunca normal olarak, diğer herhangi bir

yolcuyu almayan veya indirmeyen, herhangi bir yükü yüklemeyen veya tahliye etmeyen, uluslararası sefer yapan gemi.

kutrani kaplama / *diagonal build*
Ahşap diagonal (çapraz) kaplama.

küpeşte / *hand rail, rough tree rail, gunnel, gunwale*

- 1) Prampetin en üst kısmı, vardevela puntellerinin, prampetlerin en üstlerine gemi boyu istikametinde yerleştirilen ağaç veya profil trabzan.
- 2) Filikalarda borda kaplamalarının en üst sırasına tekne boyu istikametine vurulan ve iskarmoz yuvalarının bulunduğu yatay tiriz.

kürek lumbarı / *row lock, row port, oar lock*

Filikalarda iskarmoz yerine küreklerin oturtuldukları oyuk yerler.

kütük sal / *jağ*

Gemiden havuza veya istif sahasına yedekleme için geçici olarak birleştirilmiş yüzen kütük sallarına verilen isim.

L

laçka (laşka) / *haul off, slacken off, slackening*

Boş ya da boşalmış anlamının yanı sıra koyver, bırak boşver, boşalt anlamında kullanılır.

lagon / *lagoon*

Denizle birleşimi olan ve etrafı kara ile çevrili sığ su, göl. Açık denize doğru bir mercan kayalığı ile kapatılan su örtüsü.

lale halatı / *tiller preventer*

Dümenlerin denizli havalarda düşüp kaybolmaması için dümen yelpazesinden geçip teknenin kıçına bağlanan bir ince savlo.

langa lunga / *pump brake windlass*

Küçük ağaç kıyı teknelerinde kullanılan ilkel ırgat. Karşılıklı iki kişinin kolları sıra ile hareket ettirmesi sonucu demir zincirinin sarıldığı kütüğün döndürülmesi sonucu demirin vira edilmesi sağlar.

lantıye / *gripping rope or chain*

Kaldırılmakta veya indirilmekte olan bir cismin düzgün olarak inip kalkmasını sağlamak amacıyla cisme vurulan halat ya da zincir tıraka, zincir ya da halat üzerine vurulan ve esnekliği sağlayan parça halat.

larmo / *stay*

Flokların açıldığı ıstralya.

lash-seabee barcı / *seabee-lash barges*

Lash tipi gemiler, 400 tonluk dubalar güverte üzerinde hareket eden bir kreyn yardımı ile yüklenir ve boşaltılırlar. Seabee tipi gemilerde ise, daha büyük dubalar (1000 ton) gemi kıçındaki bir asansör yardımı ile

gemiye yüklendikten sonra güverte üzerinde kaydırılarak yüklenir ve boşaltılırlar.

lava / *pull, hoist away*

Çek, boş al. Bir yere yanaşacak bir teknenin kürek çekmeden, elle yanaşılacak yere tutulmak suretiyle yanaştırılması için verilen komut.

lava yoması / *warp*

Çekme işinde kullanılan halat, yoma.

lavra / *peak tie*

Giz undasını kaldırmak için çubuk içine kandilisaların donanması için açılan dilli bastıklar.

lavra deliği / *drain hole, plug hole*

Bir teknenin içindeki suyu askıya alıp boşaltmak için açılmış delik.

layter / *lighter*

Hafifletici, aktarmacı deniz aracı. Genellikle makineli, az su çeken, geniş karinalı, yaklaşık olarak 250 ton yük taşıyabilen deniz aracı.

lazimeci / *ship chandler, marine store dealer*

Gemi gereçlerini satan depo, dükkan.

leş / *wreck, wreckage, shipwreck*

Enkaz. Gemi leşi. Kurtarılması ekonomik olmayan ve kaza yaptığı yerde bırakılan kazazede gemi.

leş bağı / *running bowline hitch*

Su üzerinde yüzen ve erişilmesi olanaksız olan bir cisme atılan ve çekildikçe sıkışan izbarço bağı.

lif / *yarn, fiber, twine*

Nebati halatın yapıldığı malzemenin en ince parçası.

limbo / *transshipment*

Bir şeyin bir taraftan diğer tarafa aktarılması.

liftin uskuru

liftin uskuru / *lifting screw, turn-buckle*

Dönger, gergi. İki ucuna bağlanan halat ve zincirleri döndürüldükçe geren eleman. Donanımları germek ve yükleri bağlamak için kullanılır.

liga / *league*

Üç deniz millik mesafe. Camadan vur emri.

ligadora / *spun yarn*

Üçten dokuza kadar sayıda tellerin sağa bükülmesi ile yapılan tirnele türüdür. Piyan bağlamak ve façuna yapmakta kullanılır. Likatura da denir.

liman / *port, harbour, sea port*

Gemilerin güvenli olarak yük ve yolcu alıp verebilecekleri, ya da kalabilecekları, barınabilecekleri doğal ya da yapay deniz yeri.

liman çıkış belgesi / *port clearance*

Denize Elverişlilik Belgesi'ne sahip olup, liman idari sınırlarını geçerek sefer yapacak her ticaret gemisinin limandan ayrılışında liman başkanlığı tarafından; gemiadamları ile donatımı, yolcu sayısı, yükün cinsi, yakıtı, kumanyası, can kurtarma, yangından korunma, yangın söndürme ve seyir donanımları yüklenme durumu, zorunlu belgelerinin geçerliği bakımından, belgelerinde

belirtilen durumlarına uygunluklarının tespiti neticesinde yolculuğa müsaade edildiğini gösteren harca tâbi belge.

liman mukavelesi / *port charter*

Bir geminin yüklenmesi için geldiği limanda yanaşmak için bütün formalitelerinin bittiği ve hazırlık mektubunun kabul edildiği esas alınarak yapılan navlun mukavelesi.

livar / *fish pond*

Balıkçı teknesinde balıkların taze kalması için alt tarafı denizle ilgili tahta havuz.

loça / *hawse, hawsepipe*

Demir zincirinin akması için açılmış deliklere geçirilmiş madeni oluk.

lok / *lock*

Gemilerin, değişik iki su yüzeyinin birinden diğerine geçirilmesi için yapılmış ara havuz.

lokma / *stud*

Zincirin baklalarının ortasına takviye için konmuş parça.

lostra / *painting*

Boyama.

loyd / *Lloyd's Corporation*

İlk defa 1770'te İngiltere'de kurulan ve gemilerin, sigortacıların ve denizcilikle ilgili tüm konularda kontrol, idare, tescil ve sınıflandırma işlerini yürüten kuruluş.

lumbar ağzı / *port in a ship's side, gangway, culting*

Gemilere girip çıkılan bordada açılan dört köşe kapak.

lumbuz / *light port*

Gemideki pencerelere verilen isim.

M

maba / *squeegee*

Güvertedeki suyu sıyırarak kurutmak için kullanılan, ucunda tahta ve buna çakılı bir lastik bulunan, güverteyi temizlemek için kullanılan saplı araç.

maça / *slip, senhouse slip*

Güvertedeki kuvvetli mapalara bağlı bosalık zincir ya da halatların çımasındaki özel biçimde yapılmış bir tür kilit.

maçuna / *sheer hulk, masting machine*

İkisi kaldırmayı, üçüncüsü de ileri eğimi sağlayan, üç direğin çatılması ile oluşturulan bir kaldırma aracı.

magtus / *underwater body of the vessel*

Geminin su kesiminin altında kalan kısmı, karina.

mahmuz / *ram, beak, spur*

Eski savaş gemilerinin bazılarında, bodoslamlarının su kesimlerinden aşağı kısımlarına eklenen ucu sivri çelik parça.

maimahreç / *displacement*

Deplasman, belirli bir durumda yüzen bir geminin taşıdığı suyun hacmi, miktarı.

makine dairesi / *engine room, engine department*

Gemilerde ana makine ve yardımcı makinelerin bulunduğu yer. Motorlu gemilerde "motor dairesi" de denir.

makine lostromosu / *donkeyman*

Makine bölümünde makinistlerden sonra gelen ve makine tayfasının başı olan gemi adamı.

makine telgrafı / *engine room telegraph*

Gemi ana makinesinin köprüüstünün isteğine uygun olarak istenildiği şekilde çalıştırılmasının sağlanması için köprüüstü ile makine dairesi arasına çekilmiş olan, mekanik veya elektrikli komut verme veya komutu teyit etme aracı.

makinist / *machinist, machineman*

Makinede çalışan ve mühendis olmayan gemi adamı. Çarkçı.

maliborda / *cargo board, save all*

Ticaret gemileri yük alırken, yükün bordaya zarar vermemesi için bordaya konulan ağaçlar veya branda parçası.

mancana / *breaker, cag*

Eskiden gemilerde içine içme suyu konulan fıçılar.

manevra / *manoeuvre, maneuver, manoeuvring*

Gemiye makine, dümen ya da yelkenle çeşitli hareketler yaptırmak. Gemiye idare ederken gerek duyulan hareketler.

manevra alanı / *sea room, room*

Bir geminin oturmadan ya da başka bir deniz aracı ile çatışmadan seyrebileceği veya manevra edebileceği yeterli deniz alanı.

manevra çapı / *tactical diameter*

Geminin dönüşünde eski rota hattı ile 16 kerte (180 pusula derecesi) döndüğü zaman aldığı konum arasındaki dikey mesafe.

mangasa / *heavy beam under the deck of a wooden vessel*

Ağaç teknelerde güverte altına konulan sağlam kemer.

manika

manika / *ventilation, duct, cowl, shoot, trunk*

Bir teknenin alt kısımlarına güverteden aşağıya doğru havalandırma için konulan geniş boru.

manifesto / *manifest*

Kaptanın adı, yükleyenin adı, yük hakkında bilgi, markaları, numaraları, miktarı, nereden yüklendiği, geminin tonajı, bağlama limanı, konşimentolar gibi bilgilerin gösterildiği ve yük yüklendiğinde ilgililerce kaptana verilen belge.

manika / *windsail*

Geminin kapalı hacimlerinin havalandırılmasını sağlayan, rüzgârı içeri alacak şekilde yönü değiştirilebilen borular.

mansap / *mouth of a river*

Nehir ağzı.

manti / *tie, tye*

Gabya serenini kaldırmak üzere gurcatanın altındaki bastikadan donatılan halat ya da zincir.

mantikapan / *tie block, tye block*

Bir çıması palanga takılmak üzere radansalı kasa yapılmış olan bir halatın hareket edebilen bir tek dilli makarayla donatılmış durumu.

mantilya / *lift, boom stay, topping lift*

Bumbaları, serenleri direklere asmak ve istenilen açıda tutmak, indirmek ve kaldırmak için cundalarından direklere alınan halatlar. Dik vento da denir.

mapa / *eyebolt, eye, hookbolt, padeye*

Güverteye ya da başka bir yere kaynak edilmiş oynamaz sabit halka.

margarita bağı / *sheepshank*

Tekrar uzatılması gereken bir halatın geçici olarak kısaltılması veya hasarlı bir halatın hasarlı kısma binecek yükü azaltmak için yapılan gemici bağı.

marina / *marina*

Küçük teknelerin ve yatların barınabilmeleri için özel bir mendirekle çevrilen veya bir liman içinde ayrılan deniz alanı, yat limanı.

marmara etmek / *unballast*

Safra boşaltmak, herhangi bir yerde sintinede biriken suları dışarıya basmak, atmak.

marsden karesi / *marsden square*

10 derece enlem ve boylam arasında kalan 100 derece karelik yer üzerindeki alan.

marsipet / *foot rope*

Seren ya da bastonların altlarında bulunan doblin halatlar (gemiciler yelken işlerini yaparken bu halatlara basarlar). Şeytan çarmıhı halatları arasına konulan küçük üçgen ağaç parçalar.

martika / *two masted sailing vessel*

İki direkli yelkenli tekne.

martin demiri / *martin's anchor*

Çipo ve kolları aynı düzeyde ve kolları da beden etrafında dönebilen bir sistemdeki demir.

mastalya / *bucket, tub, kit*

Tahta leğen.

mastori posta / *midship frame*

Bir teknedeki en geniş posta.

mastori / *midship*

Baş ve kık dikeyler arası uzaklığın ortası.

matafora / davit

Teknelerde veya sahilde filika veya botların aşılabilmesi için uçlarında palanga bulunan aygıt.

matafyon / lace hole, eyelet hole, eye

Yelken ve tentelerin delik açıldığında yırtılmaması için delik etrafının takviye edildiği alüminyum veya halat yassı halka.

mavna / hoy

Gemilere ve yakın kıyılara yük taşıyan, güvertesiz büyük tekne.

mayna etmek / act of lowering

Aşağı indirmek.

mazerna / hatch beams

Ambar ağızlarında gerekli mukavemeti sağlamak için kullanılan konstrüksiyon.

mendirek / jety, mole

Limanların ve liman içindeki gemilerin denizden zarar görmemeleri için, limanda esen hâkim rüzgârlara dik olarak inşa edilen yapılar.

menhol / manhole

Güverteler arası geçişi sağlamak veya tanklara girmek için kullanılan kapaklı sızdırmaz girişler.

merkez ötesi yüksekliği / meta-centre

Geminin dengesini korumak ve alabora olmasını önlemek için gemi ağırlık merkezinin üstünde ve aşılması gereken nokta.

metrik ton / metric ton

1.000 kg veya 2.204 libre karşılığı olan ağırlık ölçüsü.

mezestre / half mast, at the dip,

Yarıya kadar indirmek.

mil (deniz mili) / mile

Denizdeki uzunluk ölçüsü (6080 feet = 1852 mt).

miyar güverte / fly bridge

Gemilerde köprü üstünün üstünde bulunan, miyar pusulanın olduğu güverteye verilen isim.

miço / cabin boy

Gemiciliğe yeni başlamış güverteci gemiadamını tanımlayan terim.

miyar pusula / standart compass

Geminin yönünü bulabilmesi için kullanılan manyetik pusula.

mizana direği / mizen mast

3 direkli bir yelkenli gemide en kıçtaki direk.

N**navlun / charter rate, freight, carriage**

Yük sahiplerinin (taşıtanın) gemi sahibine (taşıyana) taşıma karşılığında ödedikleri taşıma ücreti.

navlun poliçesi / freight policy

Navlun için yapılan sigorta poliçesi.

neta / clear, clean, tidy

Muntazam, düzgün, tertipli veya emniyetli.

nevcet / canvas line

Hamak sarılan inceler.

nisbi kerteriz / relative bearing

Bulduğumuz mevki ile, belli maddeyi birleştiren hattın rota ile yapacağı açıdır. Pruvadan ya da pupadan

nisbi rota

sancak ve iskeleye doğru ya da bordadan sancak veya iskeleye doğru okunur.

nisbi rota / *relative course*

Diğer bir geminin rotasına göre giden rota.

notofon / *nautophone*

Sis işareti olarak yüksek ses veren ve elektrikle çalışan alet.

O

offshore gemileri / *off-shore vessels*

İkmal gemileri, römorkör-ikmal gemileri, acil müdahale gemileri, personel taşıyıcı tekneler, araştırma gemileri, platformlar ve destek gemilerinin genel adı.

olaylar tutanağı / *statement of fact*

Geminin hazırlık mektubunu verdiği tarihten yükleme/boşaltma bitinceye kadar meydana gelen olayların kaydedildiği zaman çizelgesi.

omurga / *keel*

Bir teknenin postalarının üzerine oturtulup bağlandığı ve baştan kıça kadar devam ettiği ağaç/madeni parçalar.

omuzluk / *bow*

Teknenin baş ve kıç tarafındaki 45 derecelik açıcı civarındaki istikamet.

orkoz / *reverse current, counter current*

Hızı rüzgârın kuvvetine bağlı olan ters akıntı. Özellikle İstanbul Bo-

ğazi'nda doğal olarak kuzeyden güneye akan akıntının lodos etkisiyle güneyden kuzeye akması sonucu oluşan akıntı.

orsa / *wind side, weather side*

Yelkenleri elden geldiği kadar rüzgârın estiği tarafa yaklaştırarak seyretmek.

orsa alabanda tramola / *hard a lee, down the helm, bring about*

Teknenin başını rüzgâra alıp bir kuntradan diğer kuntraya geçmek.

orsa pupa çemberi / *hoop on the boom to which the boom guy tackle fastened*

Bumbanın cundasına yakın ve iki tarafında da mapa bulunan madeni çember.

orsa yakası / *luff*

Bir yelkenin direk tarafındaki veya rüzgâr üstü tarafındaki yakası.

orsaya kaçmak / *spring, spring a luff*

Bir yelkenli teknenin devamlı olarak baş tutamayıp rüzgâr üstüne kaçması.

ortala / *midship*

Dümen etkisiyle bir tarafa dönen geminin, dönüş hızını kesebilmek ya da azaltabilmek için dümen yelpazesinin omurga, baş kıç yönüne alınması için serdümene verilen komut.

otomobil taşıyıcıları / *car carrier*

Ro-ro'ların bir alt sınıfı olan otomobil taşıyıcıları; üretici firmadan yüklemiş olduğu otomobilleri dağıtım firmasına taşımak üzere tasarlanmış gemiler.

oturma / *ground-stranding*

Bir geminin karaya oturması.

Ö

ödül/mükâfat / *award*

Kurtarılan gemiden kurtarma hizmeti karşılığı alınan ücret.

öksüz kemere / *half beam, fork beam*

Kemerinin ortadan kesilmiş olarak yanda kalan kısımları.

öküz perde / *swash bulkhead*

Tank içindeki sıvının hareketini ağırlaştırmak için tank içine yapılan perde.

ölü deniz / *swell, ground swell*

Fırtına kaldıktan sonra çatlaksız olarak art arda devam eden dalgalar.

ölü gaz / *inert gas*

Nitrojen, karbondioksit ve egzoz gazları gibi ve %11'den daha az oksijene sahip yanmayı desteklemeyen gaz karışımı.

ölü navlun / *deadfreight*

Kiracılar tarafından yüklenmek üzere mutabık kalınıp fiilen yüklenemeyen yük için ödenen navlun.

ölü yol / *dead ahead*

Geminin düzenli olmayan, belli belirsiz hızla ilerlemesi.

önleyici donanım / *relieving tackle, relieving gear*

Dümene ya da yekeye denizlerin yapacağı olumsuz etkiyi azaltmak için donatılan aparat.

P

padılbot / *paddleboat*

Genellikle brandadan yapılan, başı kıcı sivri, iki palalı, ortadan tutulan ve kürekle yürütülen tekne.

palador / *temporary beam*

Ariyet kemere. Postaları yerinde tutabilmek için sancak, iskele karşılıklı postalar arasına vurulan geçici kemere.

palamar / *mooring rope, mooring hawser*

Gemilerin rıhtıma veya iskeleye bağlanmasında halattan daha kalın yomalara verilen isim.

palanga / *tackle, purchase, pulley*

Bir halat ve en az iki makaradan oluşan kaldırma mekanizması.

palanga kolu / *fall of tide*

Can sallarını denize indirmek için makaralarda kullanılan halat.

palavra / *deck under upper deck*

Üst güvertenin altında bulunan güverte.

panamax / *panama size vessel*

Dökme yük gemileri ve tankerlerde 50.000–79.999 DWT arası, konteynerlerde ise 3.000–3.999 TEU arası kapasiteye sahip gemi tipi.

panya / *stern painter*

Bir filikanın kış parima halatı.

parakete / *log*

Geminin gittiği yolu, mesafeyi ölçmek için kullanılan alet.

parampet / *bulwark, prumpet*

Denizlerin güverte üstüne çullanmaması için borda yükseltilmek su-

paravan

retile üst güverte kenarına yapılan yapı.

paravan / *paravane*

Gemilerin mayınlardan korunmaları için kullandıkları ve geminin başından sancak ve iskele taraflarına attıkları, derinlik ayarlayıcıları ve tel kesmek üzere donanımları olan su uçurtmaları.

parima / *painter, boat's painter*

Filikaların baş ve kıçlarını bağlamak için filikaların baş ve kıçlarında bulunan halatlar.

pasif katılımcı deniz araçları / *passive participant vessels*

Her ne maksatla olursa olsun TBGTH alanında bulunan tam boyu 20 metreden küçük gemilerle, yerel trafik kapsamındaki gemiler, TBGTH alanı içinde "pasif katılımcı" olarak tanımlanırlar.

patalya / *monkey boat, jolly boat*

1-3 çifteye kadar kürekli ahşap teknelere harp gemilerinde verilen isim.

patrisa / *backstay*

Çubukların bağlanması için cundalarından aşağı ve geriye doğru inen ve tekneye bağlanan sabit arma.

payandalamak / *bolster*

Yedekleme esnasında dümeni ortaya alıp dümenin dönmemesi için etrafına payanda vurulması.

perde / *bulkhead*

Geminin emniyetini arttırmak için su ve alev geçirmez olarak yapılan, gemiyi enine veya boyuna bölen çelik yapılar.

pirasya/prasya / *brace*

Yelkenleri rüzgârın estiği yöne çe-

virebilmek için, yelkenlerin açıldığı serenlerin cundalarından donatılan selviçeler.

pirasya/prasya etmek / *bracing*

Dönüş manevrası yapılırken serenleri pırsyalar vasıtasıyla çevirmek.

pik / *gaff topsail*

Giz veya serenlerin üzerine açılmış üç köşe yelken.

pik tank / *peak tank*

Geminin baş ve kıç taraflarındaki tanklar, gemi triminde kullanılır.

pik yakası / *peak, head*

Bir yan yelkeninin üst ve köşedeki yakası.

piyan bağı / *throst seizing, whipping, seizing hitch*

Bir halatın çımasının açılıp dağılması için çomasına ispavlo veya gırcala ile yapılan bir çeşit düğüm şekli.

ponton / *pontoon*

Denizcilikte kullanılan suya batıp çıkabilen büyük duba.

portuç / *bow locker*

Alet edevat veya boya gibi sair şeylerin saklanması için kullanılan dolap veya kamara gibi yerler.

posta / *orderly, frame*

1) Haber taşıyan veya emirleri ileten kişi.

2) Üzerine kaplama tahtalarının tespit edildiği ağaç veya maden eğriler.

postpanamax / *postpanamax*

Konteyner gemilerinde 3.999 TEU üstü kapasiteye sahip gemi tipi.

pracera süngerci gemi / *sponger boat*

Sünger avcılığında kullanılmak üzere inşa edilmiş ya da dönüştürülmüş özel donanımlı gemilerdir.

profesyonel sualtıadamı / *professional diver*

Özel koruma sağlayan elbisesi ve deniz dibinde hava almasını sağlayıcı ekipmanı sayesinde deniz dibinde araştırma ve iş yapabilen kişi.

pruva / *head, bow*

Bir teknenin ön tarından ileri istikameti.

pruva direği / *fore mast*

Birden çok direkli teknede baş taraf-taki ilk direk.

puntel / *pillar, stanchion*

Güvertenin kuvvetlendirilmesi için alttan dikine konan destek veya güverte üzerindeki vardeveları tutmak için güverteye dik olarak konulan demir çubuklar.

pupa / *astern, stern, after direction*

Geminin tam arka tarafı, kıç bodos-lamanın baktığı yön.

pusula / *compass*

Rota istikametlerini gösteren, kerteriz alıp mevki konmasına yardım eden, mıknatıslı veya cayro devvaresi ile çalışan seyir aleti.

pusula kartı / *compass card*

Pusula ibrelerinin üzerine oturtulmuş derece veya kerte taksimatı bulunan daire şeklinde bir kart.

pusula mihveri (mili) / *compass needle*

Pusula kartının serbestçe dönebilmesi için merkezinin oturduğu ucu sivri bir iğne.

pusula tası / *compass bowl*

Manyetik pusulalarda pirinç veya bakırdan yapılmış (manyetik etkisi olmaması için) yarım küre biçiminde içi boş bir tas.

puta kürek / *ship the cars, ship oars, oars down*

Kürekleri iskarmozlara ya da lumbarlara teknenin baş ve kıç hattına dikey, palaları su yüzeyine paralel konumda kürek çekmeye hazır bek-leme işi ve kumandası.

pürmeçe / *spring*

Demir üzerinde bulunan veya şamandırada yatan bir gemiyi saldırmak ve istenilen yönde geçici olarak tutmak için bu geminin kıç tarafta denizde bulunan kendi zincirine veya şamandıraya ya da başka gemiye uzatılan halat.

püskürtme / *blowing*

İçinde su olan yaralı bir kompartımanın hava ile irtibatlı yerleri kapatılarak kompresörle hava basılarak içerideki suyun dışarı püskürtülmesi.

R**radansa** / *thimble*

Halatların çımalarında kasa yapmakta kullanılan madenî halka biçimindeki malzeme.

radyo bıkın / *radio beacon*

Gemilerin özellikle açık denizlerde mevkilerini bulmak için yayın yapan, haritalarda yerleri ve yönleri belli olan radyo vericileri.

rahne / *damage, breach, gash*

Gemilerin su kesimlerinin altında kalan yerlerde çatışma, mermi ya da başka nedenlerden dolayı açılan yaralar, delikler, yarıklar.

rahne kapama

rahne kapama / *damage control*

Bkz. Yara savunma.

randa gizi / *spanker gaff*

Randa yelkeninin üzerine açıldığı giz.

randa gizi ablisi / *spanker vang*

Randa gizine kumanda eden abli.

randa iskotası / *spanker outhaul*

Randanın iskota yakasını bumbanın cundasına germek için bumbanın cundasında bulunan bastikadan donatılarak iskota yakasına bağlanan halat.

randa istingası / *spanker brail*

Randa yelkenini boğup sarmak için kullanılan halatlar.

randa kuntra iskotası / *in haul*

Randa yelkeninin iskota yakasını toplayan halat.

randa yastığı / *cant timber abaft*

Randa yelkeninin kullanılmadığı zamanlarda bumbanın üzerine konulduğu yastık.

randa yelkeni / *spanker, driver*

Yelkenli bir teknede en geride bulunan yan yelkeni.

randa yelkeni çördek halatı /

foot outhaul

Randa yelkeninin altabaşo yakasını açma ve toplamada kullanılan selviçe.

refakat / *escort*

Koruma veya şereflendirme amaçlı diğer veya diğerlerine eşlik eden bir ya da birden fazla gemi veya gemiler.

refakat gemisi / *escort vessel*

Koruma amacıyla başka bir gemi ya da konvoyla beraber seyreden gemi.

rehin ve hapis hakkı / *salvage*

lien

Yardım ve kurtarma masrafları ile ücretinden dolayı hizmet alacaklıının emniyet altına alınan veya kurtarılan şeyler üzerinde ve emniyet altına alınan şeyler üzerinde teminat verileinceye kadar tanınan uhdesinde bulundurma hakkı.

reis / *skipper*

Balıkçı, yelkenli ve küçük deniz araçlarına kaptanlık yapan kişi.

rıhtım / *pier, water front, dock, quay*

Deniz ya da akarsu kenarlarında yolcu alabilmek, yükleme ve boşaltma yapabilmek için yapılmış, üzerlerinde yükleme, boşaltma, bağlama araçları ile yolcu salonları bulunan ve deniz araçlarının yanaşabileceği kadar derinliğe sahip taş, beton duvarlar.

rigavo (bağı) / *simple clinch*

Palangada sabit olan makaraya bağlanan halatın çıması ve yapılan bağlama.

rili çarmıkları / *futtock shrouds*

Gabya çarmıklarını ana direğe bağlamak için kullanılan kısa çarmıklar.

rili çemberi / *futtock hoop*

Rili çarmıklarının üst uçlarının bağlanması için ana direklerin çanaklığa yakın yerlerinde bulunan çemberler.

risk değerlendirmesi / *risk assessment*

Olası bir risk durumunu yönetmek için riskin değerlendirilmesi.

roda / *coil, coiled rope*

Kullanılmamış, açılmamış nebati halat sargısı.

rüzgâr altına düşme

roda etmek / *to make coil*

Açılmış olan halatı usulüne uygun olarak yumak gibi üst üste yığmak.

role çizelgesi / *muster list*

Role taliminde belirtilen durumlarda yapılacak işleri ve görev dağılımları ile görevlilerin ad ve soyadını, rütbesini, görev yerini gösteren çizelge.

role talimi / *muster drill*

Gemi adamlarının acil durumlarda yapılacak işlerle ilgili olarak belirli bir yerde toplanarak acil durumlarda yapılması gereken konularda beceri ve deneyim kazandırılması için yapılan alıştırmalar.

role yerleri / *muster station*

Role talimlerinde ve acil durumlarda gemiadamlarının ve yolcuların toplanacakları yerler.

römorkör / *tug, tugboat*

Özellikle liman hizmetlerinde, yedekleme, kurtarma-yardım ve büyük gemilerin limana yanaşma ve kalkışlarında kullanılan küçük hacimli fakat beygir gücü ve manevra yeteneği bakımından üstün özelliklere sahip deniz aracı.

ro-ro / *ro-ro (roll on-roll of)*

Bir karayolu aracının veya bir vagonun kendi tekerlekleri veya o amaçla ona bağlı tekerlekler üzerinde gemiye girip çıkarak yüklenmesi ve boşaltılması.

ro-ro gemi / *roll on roll of vessel*

Tekerlekli olan, kendi hareket kabiliyetiyle kendi giren kendi çıkan araçları taşıyan gemi.

rota / *course*

Geminin istenilen yere, mevkiye varabilmesi için takip etmesi istenilen

izin bulunduğu meridyenle yaptığı açılı.

rota hattı / *course line*

Geminin gitmesi istenilen yer ile bulunduğu yeri emniyeti de dikkate alarak birleştiren çizgi.

rotaya almak / *to set the course*

Gemiye gideceği rotaya almak. Geminin pruvasını gideceği rotaya getirmek ve bu rotada devam etmek.

rüçhan hakkı / *first refusal*

Yük bağlantılarının bazı durumlarda donatanların, gemi işleticilerinin öncelik hakkı.

rüşvet güverte / *spar deck, temporary deck*

Yolcu gemilerinde filikaların üzerine oturtulduğu kilastraların bulunduğu güverte.

rüzgâr altı / *lee side, down wind, leeward, under the wind, under the lee*

- 1) Rüzgârın geldiği yönün tersi. Rüzgârın gittiği yön.
- 2) Rüzgârın etkisi altında kalan bölge.

rüzgâr altı bordası / *lee side*

Bir teknenin rüzgâr almayan tarafı, bordası.

rüzgâr altı demiri / *lee anchor*

Rüzgâr altına atılan veya atıldıktan sonra rüzgâr altında kalan demir.

rüzgâr altı sahili / *lee shore*

Rüzgârın geldiği yöne bakan kıyı.

rüzgâr altına bayılmak / *lee lurch*

Denizlerin etkisiyle teknenin rüzgârın geldiği tarafa yatması.

rüzgâr altına düşme / *fall away, fall off, lee way, sag*

Teknenin rüzgâr etkisi ile rüzgâr

rüzgâr bekleyen

altına hareket etmesi, kaçması, kayması.

rüzgâr bekleyen / *wind bound*

Rüzgâr olmaması sebebiyle limanda bekleyen yelkenli tekne.

rüzgâr boşaltmak / *spill*

Yelkenden rüzgârı çıkartmak.

rüzgâr düzeltmesi / *wind correction*

Rüzgârın teknenin rotası üzerindeki etkisini ortadan kaldırmak için rota üzerinde yapılan düzeltme değeri.

rüzgâr gülü / *compass rose, chart compass*

Haritalarda gerçek ve manyetik kuzeyi gösteren, 360 dereceye bölünmüş pusula kartı çizelgesi. Harita üzerindeki rotalar bu kart üzerinden ölçülür ve doğal manyetik sapma (variation) rüzgâr gülünün üzerinde yazılı bulunan değere göre hesaplanır.

rüzgâr üstü / *wind ward, windage, upwind*

Rüzgârın estiği yön.

rüzgâr üstü demiri / *weather anchor*

Demirde olan bir geminin rüzgâr üstünde olan demiri.

rüzgâr üstü kıyısı / *weather shore*

Teknenin rüzgâr üstü tarafında kalan kıyı, sahil.

rüzgâr üstü yalpası / *weather roll*

Rüzgârın etkisiyle geminin rüzgâr üstüne doğru yaptığı yalpa.

rüzgâr üstüne çıkmak / *weather ring*

Rüzgârın geldiği yöne doğru seyretmek.

rüzgâr üstüne kaçmak / *helm weather*

Yelkenle yapılan seyirde rüzgârın geldiği yöne yaklaşmak.

rüzgâr yakası / *leech of a sail*

Bir yelkende rüzgârın estiği taraftaki yaka.

rüzgâra baş tutmak / *hang*

Yelkenli bir teknenin rüzgâr altına düşmemesi.

rüzgâra yakın / *weatherly*

Rüzgârın geldiği yöne yakın.

rüzgâra yaklaşma / *luffing, griping*

Rüzgârın estiği yöne yaklaşma.

rüzgârdâ eğlendirmek / *lie to*

1) Rüzgârın ve denizlerin etkisiyle ilerleyemeyen gemi.

2) Rüzgârı başa alıp tekneyi durdurmak.

rüzgârdan açmak / *haul off*

Rüzgârın estiği yönden uzaklaşmak.

S

safra / *ballast*

Bir teknede denge sağlanması için sintinesine konan ağırlık.

safra omurga / *ballast keel*

Yelkenli teknelerde denge için kullanılan omurga ağırlığı.

safra tankı / *ballast tank*

Safra suyunun alındığı tanklar.

sağa devirli / *right handed*

Gemi ileri hareket ettiğinde, üst ka-

nadı sancak tarafa dönen pervane.

sağanak / *gust, squal*

Rüzgârın birdenbire şiddetli esmesi.

sahanlık / *shelf*

Kıyıdan denize doğru ortalama 200 metre derinliği olan kıyı kesimi.

sakal / *dolphin striker*

Gemi karinasında oluşan yosun, deniz kabukları, midye vb.

salapurya / *scow*

Ticaret eşyası taşımakta kullanılan, 10-15 tonluk, üçgen biçiminde yelkeni olan ticaret gemisi.

salma / *sheer*

Bir teknenin rüzgâra veya akıntıya bağlı olarak dönmesi.

salma omurga / *drop keel, cheese cutter, center keel*

Yelkenli bir teknede içeriden indirilip kaldırılan madenî veya ağaç levha.

salmak / *to swing*

Geminin demir üzerinde gezmesi.

salpa / *tripping, anchor's aweight, break aground*

Demirin deniz dibinden kurtulması, ağırlığın zincire binmesi.

sancak / 1) *flag* 2) *starboard*

1) Bayrak, bandıra.

2) Teknenin sağ yarısı, sağ tarafı.

sancak alabanda / *hard a starboard*

Dümenin sancak tarafa doğru en çok basılabilmesi için verilen emir.

sancak gönderi / *flag staff, jack staff*

Kıç tarafa güverteden sancak çekmek için dikilmiş gönder.

savla / *signal halyard*

Sancak çekmek için kullanılan 1,5 burgatalık ince halat.

sefer mukavelesi / *voyage charter*
Kiracı ile donatan arasında karşılıklı olarak mutabık kalınan ücret ve şartlarda geminin tek bir seferi için yapılan mukavele.

selviçe / *running, rigging*

Yelkenli bir gemi armasındaki hareketli halatlar.

serbest düşme / *free-fall*

Kaydırarak bırakma, serbest düşüş.

serdümen / *helmsman*

Dümeni tutan, gemiye yön veren gemici

seren / *yard, square yard, spar*

Direkler üzerinde yelken açmak için ve işaret çekmek için yatay olarak bağlanmış gönder.

seren yakası / *head*

Yelkenlerin serene bağlı üst kısımları.

servis gemileri / *service vessels*

Römorkör, tarak gemileri, SAR-karakol, çevre temizlik, acente ve ikmal tekneleri.

seyir yardımı hizmeti / *navigational assistance service*

sığ su / *shallow water*

Denizin genellikle sahil kısmına yakın herhangi bir kısmında teknelerin seyretmelerine uygun olmayacak şekilde az su bulunan, çok derin olmayan yerler.

silyon feneri / *masthead lights, steaming light*

Gece ve karanlıkta gemilerin seyir halindeyken pruva ve grandirek-

simsarlık ücreti

leri cundalarında yaktıkları, ufkun 20 kertelik bir sahasından berrak havada en az 5 milden görülebilen ve pruvadaki grandiyeye nazaran daha aşağıda olan fenerler.

simsarlık ücreti / brokerage

Broker'ların navlun ücreti üzerinden alınan pay.

sintine / bilge

Bir teknenin su altında kalan ıslak kısmının iç tarafı.

sintine dubası / bilge barge

Gemilerden alınan sıvı atıkların karaya transferi için kullanılan deniz tankeri.

sintine oluğu / limber

Geminin karinasında sintine suyunun geçmesi için yapılmış delik ve oluk.

sis işareti / fog gun

Siste seyir halindeki gemilerin birbirlerine durumlarını belirtmek üzere düdükle verdikleri işaret.

sis kampanası / fog bell

Demirde veya şamandırada yatan gemilerin siste mevkilerini belirtmek için çaldıkları kampana.

siya kürek / back oars, back togeter, back water

Kürek çekerken tekneyi geriye itmek için verilen komut.

soğra (sokra) / butt

Armut kaplamada, kısa gelen kaplama tahtalarının uçlarının birleştiği yerdeki çizgi.

sondaj gemisi / drill ship

Mevcut sahayı sondaj yapma yeteneğine sahip gemi.

stifner / stiffening plate

Gemi perde yapıları üstünde mukavemet arttırma amaçlı dikine konan profiller.

su alma / flooding

su altına daldırmak / submerge

su altında taşınan / submarine

Su altında, özellikle deniz altında olan, yaşayan, kullanılan veya taşınan.

su çekimi / draught

Geminin su altında kalan yüksekliği.

su dubası / water barge

Gemilere açıkta su verilmesi için kullanılan yüzer tank.

su hattı / water line

Teknenin gövdesinde ıslak yüzeyle kuru yüzeyi arasında meydana gelen çizgi.

subpanamax / subpanamax

Konteyner gemilerinde 2.000-2.999 TEU arası kapasiteye sahip gemi tipi.

suezmax / suezmax

Tankerlerde 100.000 -149.999 DWT arası kapasiteye sahip gemi tipi.

suga etmek / tighten on

Vira edip sıkıştırmak.

suyunu kurutmak / dewater

Suyunu boşaltıp kurutmak.

sübye / single whip

Hafif işlerde kullanılan, sabit bir tornadan geçen ve bir halattan oluşan kamçılı donanım.

sübye armalı / fore and aft rigged

Direklerinde seren yelkenleri olmayıp sadece yan yelkenleri bulunan tekneler.

sülyen boya / *red lead*

Yeni konan ya da raspa edildikten sonra temizlenmiş olan çelik veya demir saçlar üzerine koruyucu bir astar olarak sürülen, genellikle kırmızı renkteki boya.

sürastarya / *demurrage*

Geminin yükleme ya da boşaltılması için anlaşılmış olan günlerin aşılması ve bunun için donatana ödenen tazminat.

sürme omurga / *drop keel, cheese cutter, center keel*

Salma omurga da denir Ana omurga bedenine açılan bir yarıktan aşağı yukarı hareket ettirilebilen tahta veya madenî levha şeklindeki omurga olup yelkenli teknelerde yelkenle seyir anında devrilmemek veya rüzgar altına düşmemek için kullanılır.

Ş**şaft** / *shaft*

Eksenel hareketi dairesel harekete çeviren ve diğer şafta iletmeye yarayan donanım.

şamandıra / *buoy*

Denizde bir konumu işaret etmek, durumu belirtmek veya gemilerin bağlama işlerinde kullanılmak üzere denize demirlenerek konulan yüzer cisim.

şamandıralamak / *buoyage*

Denizde bir mevkiyi şamandıra ile işaretlemek.

şamrok bağı / *shamrock knot, jury mast knot, jury knot*

Direk cundasına, istiralya ve çarımhları geçici olarak bağlamak için yapılan bağ. Ortada bir halka etrafında oluşturulan üç ilmikli bağ.

şapka / *truck of a mast*

Direklerin üst uçlarına geçirilmiş yuvarlak tabla.

şat / *dummy barge, landing barge*

Sığ sularda ağır yükleri taşımak için kullanılan, altı düz bir çeşit tekne.

şeytan çarmıhı / *jacob's ladder, jack ladder, sade ladder*

İki halat arasına ağaç basamaklarla yapılan bordadan sarkıtılan merdiven.

şifting / *shifting*

Bir yere bağlı, yanaşmış ya da demirli olan bir geminin yerini değiştirmek. Bir yükün yerinin değiştirilmesi.

şilep / *cargo boat*

Yük taşımaya yarayan gemi, yük gemisi.

şiyer / *sheerline*

Geminin üst yapısını gemi boyunca sarıp sarmalayan saca verilen ad.

tahkim

T

tahkim / *arbitration*

Taraflarca sulh olunamaması halinde, kurtarılan değerlere verilen kurtarma-yardım hizmetinden kaynaklanan kurtarma-yardım alacağını tayinine ilişkin ihtilafın çözümü için hakeme başvurma.

taka / *taka*

Doğu Karadeniz bölgesine özgü bir tür kıyı teknesi.

takvim ayı / *calender month*

Zaman mukavelelerinde kiralanan gemiler için 30 gün olarak belirlenen süre.

talimat / *instruction*

Yakın ve kaçınılmaz bir seyir tehlikesi ihtimalinin belirmesi durumunda, kuralların ihlal edildiği şüpheli durumda veya acil ve görünür bir tehlikenin katılımcı gemi tarafından fark edilmediği veya fark edilemediği düşünüldüğünde ya da yapılan uyarıların dikkate alınmadığı durumlarda, ilgili GTHM, gemilere talimat vermeye yetkilidir.

talvek hattı (orta hat) / *thalweg line*

Boğazlarda ortadan geçtiği varsayılan hat.

tanımlanmamış tehlike / *undesignated distress*

tarak gemisi / *dredger*

Limanları ve geçitleri derinleştirmek için kepçeli olarak yapılmış özel gemi.

tarama / *dredging*

Deniz, nehir ağzı, liman vb. yerlerin

diplerinden katı maddelerin çıkarılması işlemi.

tavlon güverte / *lower deck, orlop deck*

Çok güverteli gemilerin üstten itibaren aşağıya doğru beşinci güvertesi. Eski harp gemilerine ait bir güverte katı.

tavsiye / *recommendation*

Olası tehlikeli durumların önlenmesi amacı ile gerek görüldüğü zamanlarda katılımcı tüm gemilere, olası tehlikeyi zamanında ortadan kaldıracımları için gerek kılavuz kaptan almaları (sadece aktif katılımcı gemiler için) yönünde gerekse yapacakları manevra ile ilgili olarak TBGTH operatörü tarafından tavsiyelerde bulunulabilir.

tayfa / *crew (deckhand)*

Geminin güverte, makine ve kamara bölümlerinde çalışan; gemi kaptanı, gemi zabiti, yardımcı zabitleri ve stajyerler dışında kalan gemi adamları.

TBGTH otoritesi / *TSVTS authority*

Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü.

tehlikeli yük taşıyan gemi / *vessel carrying dangerous cargo*

IMO'nun IMDG kodu sınıf 3 yükleri taşıyan tankerler ile IMO'nun IMDG kodu kurallarına göre 1, 2, 5.1, 5.2, 6.2, 7 sınıflarında tanımlanan yükleri taşıyan veya tehlikeli gazlardan arındırılmamış tüm gemiler.

tekne imal yeri / *boat manufacture location*

Ahşap yat imalatında boy sınırlaması olmaksızın tam boyu 75 metreye

trafik ayırım şeridi içinde seyretme güçlüğü olan gemiler

kadar ve İTDK tarafından inceleme sonucuna göre kara ve denizdeki fiziksel şartların uygun bulunması halinde 125 metreye kadar her türlü gemi ve su araçlarının inşa, tadilat ve bakım-onarım hizmetlerinden biri veya birkaçının yapılmasına imkân sağlayan kıyı veya sahil şeridi veya karadaki teknik ve sosyal alt-yapılara sahip tesis.

tekne temizleme / hull cleaning

Gemi teknesinin dış yüzeyinden yosun, midye gibi organizmaların temizlenmesi işlemi.

teknenin rezonans hali / hull resonance

Gemi düzenli oluşmuş dalgalar içinden geçtiğinde oluşan dikey kalkma hareketi.

tente / awning

Güverteyi yağmur ve güneşten korumak için güverte üzerine açılan branda veya başka bir malzemeden yapılmış örtü.

tente omurgası / awning stretcher

Tentenin orta kısmına ve altına konulan ağaç.

terk edilmiş gemi / abandoned ship**tersane / shipyard,**

Her cins ve boyutlarda gemi ve su araçlarının inşası, bakım-onarım ve tadilatlarından biri veya birkaçının yapılmasına imkân sağlayan teknik ve sosyal altyapı ve en az 50 metre deniz cephesine sahip gemi inşa kapasitesi belirlenmiş kıyı tesis.

teslim ordinosu / delivery order, release note

Kaptana yükün verilmesi, teslim

edilmesi için verilen ordino, belge.

tıraka / euphere, euvro

Hamakları yatılabilir duruma getirmek için baş ve ayak taraflarına konulan ağaç.

tıramola / tacking, tack ship

Yelkenle seyirde rüzgârın bir kontradan diğer kontraya alınması.

tırhandil / trahandilla

İki direkli ve cıvadralı Ege Denizi tipi küçük yelkenli.

tirim / trim

Geminin başı ile kıçında çektiği sular, kana rakamları arasındaki fark.

toka etmek / close up

Bir şeyi yerine kadar kaldırmak.

tonilato / tonnage

Gemilerin iç hacimlerinin ifadesinde kullanılan 2,83 m³ e eşit hacim birimi.

toplam yedek boyu / total towing length

Yedek çeken römorkörün başı ile yedeklenenin kıçı arasındaki, ya da iten römorkörün kıçı ile itilenin başı arasındaki tam yolla çalışma sırasındaki uzunluk.

tornistan / turn astern

Makinenin tekneyi geri istikamette hareket ettirmesi için verilen komut.

trafik ayırım şeridi içinde seyretme güçlüğü olan gemiler / vessels restricted in ability to manoeuvre in the traffic separation scheme

Tam boyu 150 metre ve daha büyük olan ya da su çekimi 10 metre ve daha büyük olan gemiler ile teknik durumları bakımından bu tüzükte öngörülen trafik ayırım şeridi içe-

trafik organizasyonu hizmeti

risinde seyretme güçlüğü olan gemiler.

trafik organizasyonu hizmeti /
traffic organization service

trandil / trandil

Ege ve Akdeniz bölgesine has, balıkçılık ve süngercilik maksadıyla inşa edilmiş yelkenli tekne.

transteyner / transtainer

Liman stok sahasında dolu ve boş konteynerleri elleçleyen, 35-40 ton kapasiteli olup lastik tekerlekli veya ray üzerinde hareket edebilen vinçler.

travers / traverse, heaving to

Fırtınalı havada teknenin hırpalanmaması veya hasar görmemesi, yelkenle seyirde ise rüzgârı verimli kullanmak için yapılan zig zag seyir.

tulani / longitudinal

Tekne boyunca, boyuna devam eden ana taşıyıcı mukavemet elemanı.

tutya / zinc

Metal parçalarını katodik koruma yoluyla korumak için kullanılan, bir süre sonra yıpranarak eriyen bir metalik anot. Çoğunlukla gemilerde, geminin gövdesini ve önemli parçalarını korozyondan korumak için kullanılır.

Türk Boğazları / Turkish Straits

İstanbul Boğazı, Çanakkale Boğazı ve Marmara Denizi'nden gemilerin geçiş alanı ile bu alanı çevreleyen kıyı şeridi.

U

uğraklı geçiş yapan gemi /
indirect passing vessel

Seyri Türk Boğazları'nda bir liman ya da iskeleye varmak ya da uğramak üzere planlanmış gemi ile uğraksız geçişi bozulan ya da uğraksız geçişini bozan gemi.

uğraksız geçen gemi / direct
passing vessel

Seyri Türk Boğazları'nda bir liman, iskele ya da bir yere uğramamak üzere planlanmış ve bu husus gemi kaptanı tarafından Türk Boğazları'na girişten önce Türk makamlarına bildirilmiş olan gemi.

uğraksız geçişi bozulan gemi /
direct passing interrupted vessel

Türk Boğazları'nda çatma, karaya oturma, başka bir deniz kazasına karışma gibi tehlike sebepleriyle ve mevzuat gereğince hakkında Türk idari ya da adli mercilerince araştırma, soruşturma ya da kovuşturma yapılması gereken gemi.

uğraksız geçişini bozan gemi /
direct passing cancelled vessel

Uğraksız geçiş yaparken, kaptanı tarafından uğraksız geçişten vazgeçtiğini bildiren gemi.

Uluslararası Kurtarmacılar Birliği / ISU (International Salvage Union)

uskuna / schooner

Pruva direği kabasorta armalı, grand direği sübye armalı iki direkli yelkenli tekne.

uskundra / propeller guard, outrigger

Çift pervaneli gemilerde pevaneden

deniz araçlarını ve yüzer cisimleri açık tutmak için, kıçta su düzeyine yakın yapılmış olan korkuluklar. Karaya çekilen teknelere dayaklık olarak kullanılan ağaçlar.

uskur / *screw, propeller*
Gemi pervanesi.

usturmaça / *fender, buffer*
Birbirinin üzerine veya rıhtıma yanaşan teknelerin bordalarının göçmemesi veya boyalarının bozulmaması için araya koydukları ağaç, lastik, plastik veya halatlardan yapılmış olan, balon, silindir biçimindeki yastık.

usturpa / *plate spynaryn*
Eskiden gemicileri cezalandırmak için yapılan, ucu cevizli örme halat.

uyarı / *warning*
TBGTH, bilgi ve tavsiye dışında, bir geminin tehlikeye girdiğini veya yakın bir tehlike durumunun gelişmekte olduğunu gözlemlediğinde gemiyi uyarır.

Ü

üç kasaralı gemi / *three island vessel*

Başüstü (başkasara), köprüüstü (ortakasara) ve kıçüstü (kıkçasara) birbirine birleştirilmemiş ve ana güverteden yüksek olan gemi tipi.

üçgen bağ / *triangular knot*
Çımaları olmayan halatların bedenlerine yapılan bağ.

üçgen yelken / *angulated sail*
Üst parçaları orsa, alt parçaları altobaşo yakasına paralel olan üçgen yelken.

üretici kodu / *manufacturer code*
Gezi tekneleri yönetmeliği kapsamındaki ürünlere iliştilen tekne tanıtım numarasının üç ile beşinci karakteri arasında bulunan üç harfli imalatçı kodu.

üst patlama limiti / *UEL (upper explosive limit)*
Kıvılcım kaynağına maruz kaldığında yanmayı oluşturan bir gaz veya buharın havadaki maksimum konsantrasyonu.

V

varagele / *a bout thought a pass rope*

İki nokta arasında gerilmiş olan kuvvetlice bir halat üzerinde hareket eden bir makaraya bağlı sepet veya iskemle donanımlı, insan ve eşya taşımak için kullanılan donanım.

varda / *keep lear, look out*
Dikkat et, gözetle, neta geç.

vardabandıra / *signalman*
Gemilerde işaret alıp vermede (işaretle haberleşmede) usta olan kişi, işaretçi.

vardabaşo / 1) *be careful* 2) *idling man*

1) Dikkatli olunması için yapılan uyarı.

vardakorda

2) İşsiz, başıboş dolaşan adam.

vardakorda / *chaffing*

Gemi bünyesinde aşınmayı önlemek için gerekli yerlere konulan ağaçlar.

vardakova / *boat rope*

Yan metaforalara, iskelelere, gemi bordasına yanaşacak deniz araçlarının tutunabilmeleri için gemi bordalarında doblin olarak sarkıtılan halatlar.

vardamana / *man rope, hand rope, guard rope*

1) Korunma, tutunma amacıyla donatılmış halatlar.

2) Yelkenci yüksüğü.

vardavela / *hand rail, deck rail, guard rail*

Teknelerin küpeşterlerinde ve borda iskelelerinde personelin korunması için dikilmiş bulunan sabit veya yatar kalkar puntellerin üzerine yatay olarak geçirilmiş demir veya ağaç tiriz.

vardavela halatı / *breast rope,*

Serenlere yelkeni bağlamak için cundalar arasında gerilen halat veya demir tel.

vardavela punteli / *guard rails, rail and stanchions*

Küpeştelere konmuş olan, ağaç veya demir, sabit veya yatıp kalkan punteller.

varil / *barrel*

36 galonluk (159 litre) ağaç fıçı. Mancana büyüklüğündeki madenî fıçı.

veledibarka / *fore topmast stay sail, fore stay sail*

Fırtınalı havalarda pruva ana ıstralıyası üzerine açılan flok.

veleıstralıya / *fore gaff*

Ana pruva direklerinin üzerinde ve gerisinde bulunan yarım serenler.

veleıstralıya yelkeni / *stay sail, fore sail*

Pruva direğinden sonra gelen direk üzerine açılan yan yelkenin sereni.

velena yelkeni / *stay sail, fore and aft rig*

Direkler arasındaki ıstralıyalar üzerine açılan üçgen şeklindeki yelkenler.

vento / *guy rope, topping lift*

1) Bumbaları ve metaforaları bir taraftan diğer tarafa dirisa edebilmek ve sabit tutabilmek için cundalarından alınan halatlar.

2) Bumba cundasından alınan halat.

veta / *part of a tackle*

Palangayı oluşturan makaraların (bastıkların) dilleri arasında dolaşan halat kısımları.

vinç / *winch*

Gemiye yük alıp vermede kullanılan, ambar ağızlarına yakın olarak konmuş hidrolik-elektrik veya istimle açılan makineler.

vira / *heave up, heave away*

Irgat, vinç gibi makineleri çalıştırarak bir ağırlığı kaldırmak veya sarma yönünde çevirmek için verilen komut.

viya / *steady, steady as she goes*

Gemi veya tekne istenilen rotaya döndükten sonra, istenilen yöne seyredilmesi için serdümene verilen komut.

voith römorkör / *voith schneider (VSP) tug*

yara savunma paleti

Yürütücü sistemi karından sikloidal pervaneli olan römorkör.

voli / *circular fishing net*

Daire şeklindeki balık ağı.

volta / *round turn, belay, turn*

Bir halatı babaya veya biteye bir kez dolaştırmak, sarmak.

volta atmak / *elbow*

Zincirin demire ya da iki demir zincirinin birbirine dolaşması.

vurgun / *coison disease, diver is palsy*

Deniz dibindeki dalgıcın kurallara uymadan hızlı bir şekilde su yüzeyine çıkması sonucu oluşan kısmi felç.

Y

yağ kirliliği / *oil spill*

Gemi kaynaklı, denize dökülen petrol ve petrol türevleri.

yağ/yakıt toplama gemisi / *ORV (oil recovery vessel)*

Deniz temizliği için özel amaçlı inşa edilen gemiler.

yağcı / *oiler*

Gemi makine bölümünde makine lostromosunun altında, silicinin üstünde çalışan makine personeli.

yaka / *corner or edge of a sail*

Yelkenlerin köşeleri ve kenarları.

yakamoz / *phospoescence in the sea, briming*

Su içinde ışık biriktirebilen tek hücrelilerin toplu yansıma halinde ışıldaması.

yalpa / *roll, rolling of the vessel*

Teknenin sancaktan iskeleye, iskeleden sancağa dalgaların bordadan alınması ile sallanması.

yalpa omurgası / *bilge keel*

Teknelerin yalpalamasını azaltmak için karina kısmına baştan kıça doğru uzanan omurga biçimindeki çıkıntı.

yalpalık / *gimblas*

Pusula tasını sehpaye bağlayan ve pusulanın gemi hareketlerinden etkilenmemesini sağlayan çemberler.

yalpametre / *inclinometer*

Geminin yaptığı yalpayı ya da meyli gösteren alet; yalpa müşiri.

yama / *patch*

Yaralı bir bölümün geçici olarak yamanarak su sızdırmazlığının sağlanması.

yan yelkeni / *fore and aft sail*

Yarım serenler ve gizler üzerine açılan yelkenler ile flok ve valenalar.

yangın patlama / *fire explosion*

Gemide yangın veya patlama çıkması.

yangınla mücadele / *(fi-fi) fire-fighting*

Yanan bir gemiye söndürme gemileri ile dışarıdan müdahale edilmesi.

yapıştırıcı / *epoxy*

Özellikle su altında meydana gelen yarık ve çatlakları yapıştırmaya yarayan özel kimyasal tutkal.

yara savunma paleti / *collision mat*

Su kesimi altında, bir kaza sonucu açılan delikten tekneye su girişini geçici olarak durdurmak için kullanılan palet.

yarım oturak

yarım oturak / *stretcher*

Kürek çekerken ayak dayanılan ağaç puntal.

yarım yol / *half speed*

Gemi makinesinin yarım güçte çalıştırılması.

yaslamak / *to fall on*

Bir teknenin hareket kabiliyetini kaybederek, akıntı veya rüzgar etkisi ile bir rıhtıma veya başka bir tekne üzerine düşmesi.

yedek halatı / *towrope*

Yedek çekmede kullanılan halat.

yedekleme / *towing, hauling*

Hareket imkânı olmayan bir gemi veya deniz aracının başka bir gemi tarafından çekilerek götürülmesi.

yeke / *tiller*

Dümen başına takılıp dümenin istenilen tarafa basılması için kullanılan demir veya ağaçtan yapılmış kol.

yelken / *sail*

Direklere, serenlere, ıstralyalara açılan ve yüzeylerine çarpan rüzgârın etkisiyle teknenin seyrini sağlayan özel malzemeden yapılmış dayanıklı brandalar, bezler.

yer mukavelesi / *berth charter*

Bir geminin yanaşma yerinde yüklenmek amacıyla kiralınması için yapılan navlun mukavelesi.

yerel deniz trafiği / *local marine traffic*

Liman idari sınırları içerisinde seyir yapan feribotlar, şehir hatları gemileri, deniz otobüsleri, düzenli sefer yapan yolcu tekneleri, gemilere yağ-yakıt-su ikmali yapan tankerler, gezi tekneleri, balıkçı tekneleri, acente motorları, kamuya ait botlar, römör-

körler, sivil toplum örgütlerine ait tekneler, su altı ve sörvey çalışması yapan tekneler ve benzerleri.

yola elverişlilik belgesi / *port clearance*

Denize elverişlilik belgesine sahip olup, liman idari sınırlarını geçerek sefer yapacak her ticaret gemisinin limandan ayrılışında liman başkanlığı tarafından; gemiadamları ile donatımı, yolcu sayısı, yükün cinsi, yakıtı, kumanyası, can kurtarma, yangından korunma, yangın söndürme ve seyir donanımları yüklenme durumu, zorunlu belgelerinin geçerliği bakımından, belgelerinde belirtilen durumlarına uygunluklarının tespiti neticesinde yolculuğa müsaade edildiğini gösteren harca tâbi belge.

yoma / *hauling line*

Genellikle kalın halatlar.

yumru baş / *bulb*

Gemilerin baş kısımlarında dalga direncini azaltmak için yapılmış yumru.

yük alacaklısı hakkı / *cargo's creditor right*

Türk Ticaret Kanunu m. 1258'de sayılan alacakların sahiplerine takip, önalım gibi imtiyazlar veren, navlun üzerinde tanınmış kanuni rehin hakkı.

yük faktörü / *load factor*

Ortalama yük miktarının maksimum yük miktarına oranı.

yük gemisi / *cargo vessel*

Yük taşımak için inşa edilmiş gemi.

yük ordinosu / *mate's receipt*

Gemiye yüklenmek üzere gönderilen yük gemiye alındıktan sonra

geminin ikinci kaptanı tarafından imzalanarak yükleyiciye verilen yük alındısı.

yük planı / cargo plan

Gemiye yüklenen veya yüklenecek olan yüklerin yerlerini, cinslerini ve ağırlıklarını gösteren plan.

yükleyici / shipper

Konşimentoda belirtilen ve taşıma sözleşmesi ile yük eşya taşıtan özel veya tüzel kişiler.

yüksek su / high water

Denizlerin yükselmesi-alçalması sonucunda suyun yüksek seviyesi, suyun kabarması.

yükü gönderen / consignor

Konşimentoda belirtilen ve taşıma sözleşmesi ile yük ya da eşyayı gönderen özel veya tüzel kişiler.

yükümlülük / liability**yükün gönderileni / consignee**

Konşimentoda belirtilen ve taşıma sözleşmesi ile yükün ya da eşyanın gönderildiği gerçek veya tüzel kişiler.

yürya / haul away

Bir palanganın tirentisini veya bir halatı elle çekerken üzerine yatarak mola vermeksizin çekmek.

yüzdürücülük / buoyancy

Geminin yüzebilirlik kabiliyeti.

yüzer vinç / floating crane

90-120 ton kapasiteli, deniz tarafında yükleme-boşaltma yapan motorlu veya motorsuz vinç.

yüzme / refloating

Karaya oturmuş bir geminin yapılan çalışmalar neticesinde yüzer hale gelmesi.

yüzme merkezi / center of flotation

Geminin yüzmekte olduğu yüklü su hattı alanının ağırlık merkezi. Geminin meyil ve trim yapma merkezi.

Z**zabit / officer**

Ticaret gemilerin kaptan, başmakinst ve tayfa dışında kalan güverte ve makine personeli.

zaman çizelgesi / time sheet

Kira sözleşmesinin koşullarına göre yükleme ve boşaltmadaki çalışma ve bekleme süreleri ile geminin varış, kalkış zamanlarını gösteren çizelge.

zaman mukavelesi / time charter

Belirli bir süre için muayyen bölgeler arasında bir veya birden fazla sefer yapmak üzere kiracılar ile donatanlar arasında yapılan kira sözleşmesi.

zemin direnci / ground reaction

Zeminin karaya oturan gemiye olan direnci, mukavemeti.

zemin oyuılması / scouring

Karaya oturan gemide zemin ile temas eden bölümün temizlenerek geminin yüzebilirliğinin sağlanması.

zırh güverte / armoured deck

Eski zırhlı harp gemilerinde mermilerin delip geçmemesi için konan çelik güverte.

zifos

zifos / *skysail mast pole*

Kontra kapelesinde şapkaya kadar olan direk veya çubuk kısım.

zincir güverte loçası / *chain pipe*

Demir zincirinin ırgattan, güverte- den zincirliğe inen ağzı.

zincir kaloma / *to pay cable*

Demirlenen demirin zincirinin iste- nildiği kadar gemiden denize veril- mesi için verilen komut.

zincirlik / *chain locker*

Teknelerin baş tarafında baş altında demir zincirlerinin muhafaza edildi- ği yer.

zühre / *venus*

Güneşten itibaren ikinci gezegen.
Venüs gezegeni.

KISALTMALAR

A (ALFA) / *alphabetical flag "A" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "A" harfi "Denizde dalgıçım var, ağır yolla iyice neta bulununuz" anlamına kullanılır.

AAIC / *accounting authority identification code* ITU tarafından verilen hesap otorite tanımlama kodu

AHTSV / *anchor–handling tug supply vessel* Demir zinciri elleçlenebilen donanımlı gemi

AIS / *automatic identification system* Otomatik tanımlama sistemi

AIS AtoN / *automatic identification system aids to navigation* Seyir yardımcılar için otomatik tanımlama sistemi

AI / *alternating* Değişen

ALRS / *admiralty list of radio signals* Admiralty'nin radyo sinyal listesi

AOR-E / *atlantic ocean region – east* INMARSAT uydu kapsama bölgesi – Doğu

AOR-W / *atlantic ocean region – west* INMARSAT uydu kapsama bölgesi – Batı

ARCC / *aeronautical rescue coordination center* Hava kurtarma koordinasyon merkezi

ASGD / *alarm signal generating device* Radyo telefon veya telsiz aygıtlarında alarm sinyali gönderen kontrol ve alarm ünitesi

ATM / *asynchronous transfer mode* Zaman uyumsuz transmisyona modu

B (BRAVO) / *alphabetical flag "B" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "B" harfi "tehlikeli yük yüklüyorum, tahliye ediyorum veya taşıyorum" anlamında kullanılır.

BCST / *broadcast* Umuma yapılan yayım.

BI / *blast* Seda

Bu / *blue* Mavi

C (CHARLIE) / *alphabetical flag "C" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "C" harfi "önceki gurubun anlamı olumlu olarak okunmalıdır" anlamında kullanılır.

CG / *coastguard* Sahil güvenlik

CH / *channel* VHF kanalı

CLC / *Civil Liability Convention* Petrol Kirliliği Zararlarından Doğan Hukuki Sorumluluk Sözleşmesi

COG / *course over ground* Yere göre rota

COLREG / *International Regulations for Prevention of Collisions at Sea* Denizde Çatışmayı Önleme Tüzüğü

- COMSAR** / *communication and search and rescue* Haberleşme, arama ve kurtarma
- COSPAS-SARSAT** / *search and rescue satellite – aided tracking* Arama kurtarma uydu sistemi
- CRS** / *coast radio station* Sahil telsiz istasyonu
- CSS** / *coordinator surface search* Su üstü arama koordinatörü
- D (DELTA)** / *alphabetical flag “D” of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından “D” harfi “benden açık bulununuz, manevra yapmakta güçlük çekiyorum” anlamında kullanılır.
- DB** / *decibel* Ses seviyesi birimi
- DEFREP** / *report of vessel breakdown* Gemi arızaları raporu
- Dev** / *deviation* Tabii sapma
- DF** / *direction finder* Yön bulucu
- DGNSS** / *differential global navigation satellite system* Diferansiyel küresel seyir uydu sistemi
- DGPS** / *differential global positioning system* Diferansiyel küresel mevkilendirme sistemi
- DHSD** / *duplex high speed data* Duplex olarak gerçekleşen yüksek hızlı veri haberleşmesi
- Dia** / *diaphone* Diyaфон
- Dir** / *direction light* İstikamet feneri
- DOE** / *duplication of equipment* Cihaz çiftlemesi GMDSS’teki aygıt donanımı ve gemiadamı donanımı seçeneklerinden bir tanesi
- DSC** / *digital selective calling* Dijital çağrı seçici
- DTO (VTSO)** / *vessel traffic operator* Deniz trafik operatörü
- DWT** / *deadweight tonnage* Dedveyt
- E (ECHO)** / *alphabetical flag “E” of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından “E” harfi “ rotamı sancağa değiştiriyorum” anlamına kullanılır.
- ETA** / *estimated time of arrival* Tahmini varış zamanının kısa yazılışı
- ETD** / *estimated time of departure* Tahmini kalkış zamanının kısa yazılışı.
- ETS** / *estimated time of sailing* Tahmini kalkış (seyire başlangıç) zamanının kısa yazılışı.
- EC** / *eclipse* Karanlık (dönem için)
- ECDIS** / *electronic chart display and information system* Elektronik harita görüntüleme ve bilgi sistemi
- EGC** / *enhanced group call* Genişletilmiş grup çağrısı
- ELT** / *emergency locator transmitter* Acil durum mevki belirleme vericisi
- ENC** / *electronic navigational chart* Elektronik seyir haritası
- EPIRB** / *emergency position-indicating radio beacon* Acil durumlarda pozisyon belirleyen radyo vericisi

ERV / *emergency response vessel* Acil müdahale gemisi

ETV / *emergency towing vessel* Acil çekme römorkörü

Explos / *explosive fog signal* Patlayıcı sis işareti

F / *fixed* Sabit

F (FOXTROT) / *alphabetical flag "F" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "F" harfi "hareket kabiliyetine sahip değilim, benimle irtibatta bulununuz" anlamında kullanılan işaret sancağı.

FATDMA / *fixed access time division multiple* Sabit erişimli zaman bölmeli çoklu erişim modu

FAX / *facsimile* Faks

FCST / *forecast* Hava tahmini

FFI / *fixed and flashing* Sabit ve çakarlı

FFI (..) / *fixed and group flashing* Sabit ve grup çakarlı

FI-FI / *fire fighting* Yangın söndürme

FI / *flashing* Çakarlı

FI(..) / *group flashing* Grup çakarlı

Fog Det Lt / *fog detector light* Sis bulucu fener

G / *green* Yeşil

G (GOLF) / *alphabetical flag "G" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "G" harfi "kılavuz istiyorum" anlamına kullanılır.

GMDSS / *global maritime distress and safety system* Küresel deniz tehlike ve güvenlik sistemi

GPS / *global positioning system* Küresel mevki belirleme sistemi

GRP / *glass reinforced plastic* Plastik ile kuvvetlendirilmiş cam

GRT/GT / *gross registered tons/gross ton* Bir geminin ölçü güvertesi altı ve yaşam yerleri hacimleri toplamının metrik sistemde bulunması ve 2,83 m³e bölünmesi sonucunda çıkan hacimsel birim

GTH / *vessel traffic service* Gemi trafik hizmetleri

GTHM / *Vessel Traffic Services Center* Gemi Trafik Hizmetleri Merkezi

H (HOTEL) / *alphabetical flag "H" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "H" harfi "gemide kılavuz kaptan var" anlamına kullanılır.

H24 / *continuous* Sürekli

HF / *high frequency* Yüksek frekans (3-30 MHz arası)

HFpB / *high focal plane buoy* Yüksek düzlemlili şamandıra

HJ / *day service only* Yalnız gündüz hizmeti

HN / *night service only* Yalnız gece hizmeti

HR / *harbour* Liman

(HOR) / *horizontal* Yan yana

HSD / *high-speed data* Yüksek hızlı veri

HX / *no specific hours* Belirli bir hizmet saati olmayan

I / *interrupted* Kesintili

IALA / *International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities* Uluslararası Seyir Yardımcıları ve Fener Otoriteleri Birliği

ICAO / *International Civil Aviation Organization* Uluslararası Sivil Havacılık Organizasyonu

ICOMIA / *International Council of Marine Industry Associations* Uluslararası Deniz Endüstrileri Birlikleri Konseyi

IGC CODE / *International Gas Carriers Code* Dökme olarak sıvılaştırılmış gazlar taşıyan gemi yapı ve ekipmanlarının uluslararası kodu

IHO / *International Hydrographic Organization* Uluslararası Hidrografi Organizasyonu

ILO / *International Labour Organization* Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Teşkilatı

IMDG / *International Maritime Dangerous Goods* Uluslararası Denizcilik Tehlikeli Mallar

IMN / *INMARSAT mobile number* INMARSAT mobil numarası

IMO / *International Maritime Organization* Birleşmiş Milletler Uluslararası Denizcilik Örgütü

IMRF / *International Maritime Rescue Federation* Uluslararası Denizde Cankurtarma Birliği

IMSO / *International Mobile Satellite Organization* Uluslararası Gezici Uydu Organizasyonu

IOR / *Indian Ocean region* Hint Okyanusu INMARSAT uydusu kapsama alanı

IRREG / *irregular* Düzensiz

ISL / *Institute of Shipping Economics and Logistics* Deniz Ekonomileri ve Lojistik Kurumu

ISM / *International Safety Management* Güvenli Yönetim Sistemi Kodu (IMO'nun a.741 (18) sayılı kararıyla kasım 1993 tarihinde kabul edilmiş ve mayıs 1994 tarihinde SOLAS 1974'ün 9. bölümüne eklenmiş bir kuraldır)

Iso / *isophase* Isofaz

ISPS / *International Ship and Port Facility Security* Uluslararası Gemi Ve Liman Güvenlik Sistemi

ISU / *International Salvage Union* Uluslararası Gemi Kurtarma Birliği

I (INDIA) / *alphabetical flag "I" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "I" harfi "rotamı iskeleye değiştiriyorum" anlamına kullanılmaktadır.

intens / *intensified sector* Kuvvetli, şiddetli sektörü

J (JULIET) / *alphabetical flag "J" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "J" harfi "yanmaktayım ve gemide tehlikeli yük var. Benden neta bulununuz" anlamına kullanılır.

JRCC / *Joint Rescue Co-ordination Center* Deniz ve Hava Kurtarma Koordinasyon Merkezi

K (KİLO) / *alphabetical flag "K" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "K" harfi "sizinle haberleşmek istiyorum" anlamına kullanılır.

KEGM / *Directorate General of Coastal Safety Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü*

KEİB / *Black Sea Economic Cooperation Organization* Türkiye, Rusya Federasyonu, Romanya, Bulgaristan, Ukrayna, Azerbaycan, Moldova, Gürcistan, Ermenistan, Yunanistan, Arnavutluk ve Sırbistan'dan oluşan Karadeniz Ekonomik İşbirliği Asamblesi

L (LIMA) / *alphabetical flag "L" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "L" harfi "geminizi derhal durdurunuz" anlamında kullanılır.

LANBY / *large automatic navigational buoy* Büyük, otomatik seyir şamandırası

LAT / *latitude* Enlemi

LdgLts / *leading lights* Rehber fenerleri

LDT / *light displacement ton* Geminin boş ağırlığı

LES / *land earth station* Kara yer istasyonu

LF / *low frequency* Alçak frekans (30-300 kHz arası)

LFI / *long flash* Uzun ışık

LNG / *liquefied natural gas* Sıvılaştırılmış doğal gaz

LOCATING / *the finding of ships, aircraft, units or persons in distress* Tehlikedeki gemileri, uçakları, ünite ve insanları bulmak

LOF/TOF / *Lloyd Open Form/Turkish Open Form* Açık Deniz Mukavelesi

Long / *longitude* Boylamı

LPG / *liquefied petroleum gas* Sıvılaştırılmış petrol gazı

LRIT / *long range identification and tracking* Uzun mesafe kimliklendirme (tanımlama) sistemi

Lt / *light* Fener/ışık

LT / *local time* Yerel saat

Lt Ho / *lighthouse* Deniz feneri

Lt V / *light vessel* Fener gemisi

Lt f / *light float* Yüzen şamandıra

LUT / *local user terminal* Yerel kullanıcı terminal (COSPAS/SARSAT uydularından gelen alarm bilgilerini alan yer istasyonu)

LWT / *lightweight ton* Donatılmış kuru tekne ağırlığı: tekne ağırlığı + makine ve teçhizat ağırlığı

M / *sea miles* Deniz mili

m / *meters* Metre

M (MIKE) / *alphabetical flag "M" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "M" harfi "gemim durdu ve yol yapamıyorum" anlamında kullanılır.

MARPOL / *International Convention for the Prevention of Pollution from Ships* Denizlerin Gemiler Tarafından Kirletilmesinin Önlenmesine Ait Uluslararası Sözleşme

MARRAP / *Marmara Report* Marmara Raporu

MAS / *maritime assistance service* Deniz yardım servisi (can kayıpları hariç)

MB/D / *million barrels per day* Günlük milyon varil

MCA / *Marine Coast Guard Agency* Deniz ve Sahil Güvenlik Ajansı

MCC / *mission control centre* Görev kontrol merkezi

MCS / *master control station* Ana kontrol merkezi

MEPC / *Marine Environment Protection Committee* Deniz Çevre Koruma Komitesi

METAREA / *meteorological area* Meteorolojik bölge

MGS / *national ship register* Millî gemi sicili

MID / *maritime identification digits* Deniz kimlik numarası

Min / *minutes* Dakika

MMSI / *maritime mobile service identity* Denizcilik mobil hizmet kimliği

Mo / *morse code light or fog signal* Mors kodlu fener veya sis işareti

MOU / *memorandum of understanding* Memorandum

MRCC / *Maritime Rescue Coordination Center* Deniz Kurtarma Koordinasyon Merkezi

MRSC / *maritime rescue sub-center* Deniz kurtarma alt merkezi

MSI / *maritime safety information* Deniz emniyet bilgileri

MV / *mercury vapour discharge lamp greenish white in colour* Yeşilmtırak-beyaz renkte cıva buharlı lamba

N (NOVEMBER) / *alphabetical flag "N" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "N" harfi "olumsuz ya da evvelki grubun anlamı olumsuz olarak okunmalıdır" anlamında kullanılır

NAVAREA / *navigational area* Seyir alanları

NAVTEX / *navigational telex* Seyir ve meteorolojik bilgileri yayımlayan teleks otomatik sistem

- NBDP** / *narrow band direct printing* Dar bant doğrudan yazmalı teleks sistemi
- O (OSCAR)** / *alphabetical flag "O" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "O" harfi "denize adam düştü" anlamına kullanılır
- OBO** / *oil / bulklore* Petrol / dökme yük / cevher
- Oc** / *occulting* Hüsuflu
- Oc(..)** / *group occulting* Grup hüsuflu
- Occas** / *occasional* Ara sıra
- OECD** / *Organisation for Economic Co-operation and Development* İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı: ABD, Avustralya, Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Hollanda, İrlanda, İtalya, İngiltere, İspanya, İsveç, İsviçre, İzlanda, Japonya, Kanada, Kore Cumhuriyeti, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Norveç, Polonya, Portekiz, Türkiye, Yeni Zelanda, Yunanistan (29 ülke)
- OPEC** / *Organization of the Petroleum Exporting Countries* Petrol İhrac Eden Ülkeler Birliği: Cezayir, Libya, Nijerya, Endonezya, İran, Irak, Kuveyt, Katar, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Venezüella (11 ülke)
- OPRC** / *International Convention on Oil Pollution Preparedness, Response and Cooperation* Petrol Kirliliğine Karşı Hazırlıklı Olma, Müdahale ve İşbirliğine Dair Uluslararası Sözleşme
- ORV** / *oil recovery vessel* Yağ/yakıt toplama gemisi
- OSC** / *on scene coordinator* Olay yeri koordinatörü
- ÖTV** / *special consumption tax* Özel tüketim vergisi
- (P)** / *provisional, preliminary* İlk kez
- P (PAPA)** / *alphabetical flag "P" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "P" harfi "gemi denize çıkmak üzeredir bütün şahıslar gemide bulunsun" balıkçı gemileri tarafından "ağlarım bir engele takıldı" anlamında kullanılır
- P&I Klübü** / *Protection and Indemnity Club* Koruma ve Tazminat Kulübü
- PA** / *position approximate* Yaklaşık mevki
- PEL** / *port entry light* Liman giriş feneri
- PLB** / *personal locator beacon* Kişisel yer belirleme vericisi
- PMO** / *port meteorological office* Liman meteoroloji ofisi
- POR** / *Pacific ocean region* Pasifik Okyanusu bölgesi
- PV** / *pilot vessel* Pilot gemisi
- Q** / *quickflashing* Serişakarlı
- Q (QUEBEC)** / *alphabetical flag "Q" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "Q" harfi "geminin sağlık durumu iyidir, serbest pratika istiyorum" anlamında kullanılır
- R** / *red* Kırmızı

- Ra** / *coast radar station* Sahil radyo istasyonu
- RACON** / *radar responder beacon* Radar dalgaları yansıtıcısının kısa yazılışı
- Radio** / *coast radio station* Sahil radyo istasyonu
- Ramark** / *radar beacon (continuous)* Radar bıkın (devamlı)
- Rarefl** / *radar reflector* Radar reflektörlü
- RATDMA** / *random access time division multiple access* Rastgele erişimli zaman bölme
- RC** / *circular radio beacon* Dairevi radyo bıkın
- RCC** / *rescue coordination centre* Kurtarma koordinasyon merkezi
- RD** / *directional radio beacon* İstikamet radyo bıkını
- RG** / *radio direction finding station* Radyo istikamet bulma istasyonu
- ROC** / *restricted operator certificate* GMDSS tahditli operatör sertifikası
- ROPAX** / *ro-ro passenger* Tekerlekli araç ve yolcu gemisi
- RT** / *radio telephone* Radyo telefon
- RW** / *rotating load radio beacon* Döner halkalı radyo bıkın
- Sec** / *seconds* Saniye
- S (SIERRA)** / *alphabetical flag "S" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "S" harfi "makinelere geri çalışıyor" anlamına kullanılır
- SART** / *search and rescue transponder* Arama kurtarma yer belirleyicisi
- SBM** / *single buoy mooring* Tek bağlanma şamandırası
- SCOPIC** / *special compensation p&i clause* Özel tazminat koruma ve tazminat kullandığı para birimidir
- SHOD** / *Office Of Navigation, Hydrography and Oceanography* Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı
- Si** / *silence* Sükût
- Sig Stn** / *signal station* İşaret istasyonu
- SMCP** / *standard marine communication phrases* Standart denizcilik haberleşme kullandığı para birimidir
- SOG** / *speed over ground* Yere göre hız
- SOLAS** / *International Convention for the Safety of Life at Sea 1972* Uluslararası Denizde Can Emniyeti Sözleşmesi
- SOS** / *save our souls* İmdat
- SP** / *sailing plan* Seyir planı
- SPM** / *single point mooring* Tek bağlama yeri

STCW / *standards of training certification and watchkeeping for seafarers* Gemiadamlarının eğitim, belgelendirme ve vardiya tutma standartları

SURVIVAL CRAFT / *a craft capable of sustaining the lives of persons in distress from the time of abandoning the ship* Tehlikedeki gemiyi terk eden personelin hayatlarını idame ettirebilecek kabiliyeti olan araç

SV / *sodium vapour discharge lamp, orange in colour* Sodyum buharlı lamba portakal renkli

T / *temporary* Geçici olarak

T (TANGO) / *alphabetical flag "T" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "T" harfi "benden açık bulununuz, çift trol çekmekteyim" anlamına kullanılır

TEU / *twenty-four equivalent unit* 24'lük konteyner

TB (TS) / *Turkish Straits* Türk Boğazları

TBDDT (TSMTR) / *Turkish Straits Maritime Traffic Regulation* Türk Boğazları Deniz Trafik Düzen Tüzüğü

TBGTH (TSVTS) / *Turkish Straits Vessel Traffic Services* Türk Boğazları Gemi Trafik Hizmetleri

TD / *fog signal temporarily discontinued* Sis işareti geçici olarak devam etmiyor

TE / *light temporarily extinguished* Fener geçici olarak söndü

Temp inop / *temporarily inoperative* Geçici olarak çalışmayan

TSS / TAD / *traffic separation scheme* Trafik ayırım düzeni

TTK / *Turkish Code of Commerce* Türk Ticaret Kanunu

TUGS / *Turkish International Ship Register* Türk Uluslararası Gemi Sicili

TÜBRAP / *Reporting System in Turkish Straits* Türk Boğazları Raporlama Sistemi

TÜRKTERMAP / *Turkish Shipyards Master Plan* Türkiye Tersaneler Master Planı

U (UNIFORM) / *alphabetical flag "U" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "U" harfi "tehlikeye gidiyorsunuz" anlamına kullanılır

UEL / *upper explosive limit* Üst patlama limiti

UFN / *until further notice* Bir sonraki duyuruya kadar

ULCC / *ultra-large crude carrier* Ultra büyük ham petrol gemileri olup 300.000 DWT üzeri kapasiteye sahip tankerlerdir

Unintens / *unintensified sector* Şiddeti azaltılmış sektör

UQ / *ultra quick flashing* Çok çok seri çakarlı

UTC / *universal time coordinated* Evrensel kabul edilmiş zaman (eskiden GMT olarak ifade edilirdi)

UV / *light-vessel* Fener dubası

V (VICTOR) / *alphabetical flag "V" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "V" harfi "yardım isterim" anlamına kullanılır

(Var) / *variation* Doğal sapma

(Vert) / *vertical* Üst üste

Vi / *violet* Menekşe (renk)

Vis / *visible* Görünüş (sektör açısı)

VLCC / *very large crude carrier* Çok büyük ham petrol taşıma gemileri olup 150.000-299.999 DWT arası kapasiteye sahip tankerlerdir

VQ / *very quick flashing* Çok seri çakarlı

VHF / *very high frequency* Portatif telsiz telefon (radyo telefon) olan çok yüksek frekanslı telsiz cihazının kısa yazılışı.

VTS / *vessel traffic services* Gemi trafik hizmetleri

W / *white* Beyaz

W (WHISKEY) / *alphabetical flag "W" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "W" harfi "tıbbi yardım isterim" anlamına kullanılır

WGS / *World Geodetic System* Dünya Jeodetik Sistemi

Whis / *whistle* Islık

WMO / *World Meteorological Organization* Dünya Meteoroloji Örgütü

WX / *weather* Hava raporu

X (X-RAY) / *alphabetical flag "X" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "X" harfi "girişiminizi durdurunuz ve işaretimi bekleyiniz" anlamına kullanılır.

Y / *yellow, amber or orange* Sarı, kehribar veya portakal rengi

Y (YANKEE) / *alphabetical flag "Y" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "Y" harfi "demirimi tarıyorum" anlamına kullanılır

Z (ZULU) / *alphabetical flag "Z" of international code of signal* Uluslararası işaret sancaklarından "Z" harfi "römorkör istiyorum" anlamına kullanılır

HABERLEŞME

terimleri

abone

A

abone / *subscriber*

Bir işletmeci ile elektronik haberleşme hizmetinin sunumuna yönelik olarak yapılan bir sözleşmeye taraf olan gerçek ya da tüzel kişi.

acil yardım çağrı hizmetleri / *emergency call services*

Yangın, sağlık, doğal afetler ve güvenlik gibi acil durumlara ilişkin bilgilerin itfaiye, polis, jandarma, sağlık kuruluşları gibi ilgili kuruluşlara en hızlı ve en uygun şekilde iletilmesi.

açık bilgisayar ağı / *open computer network*

İsteyen herhangi bir bilgisayar kullanıcısının bağlanabileceği ve diğer kişilerle bilgisayar üzerinden iletişim kurabileceği, herkese açık elektronik iletişim ortamı.

açıktan transit / *in open transit*

Üçüncü bir ülke varışlı gönderilerin kapalı posta düzenleyen ülkeler aracılığı ile sevk edilmesi.

açma masası / *opening table*

Gelen, giden servislerinde posta torba ve paketlerinin açıldığı masa.

adres değiştirme / *alteration of address*

Göndericinin adres konusundaki değişiklik talebi.

adres normu / *addressing standart*

Mevzuatla belirlenmiş adres standartları.

adresiz basılmış kağıt / *unaddressed printed paper*

Tüm adreslere veya belirli meslek gruplarına dağıtılmak üzere postaya verilen basılmış kağıt.

adresiz gönderi / *unaddressed item*

Herhangi bir adres belirtilmeksizin göndericinin belirleyeceği adreslere bırakılan gönderi.

ağ geçidi / *gateway*

Veri iletişim ağları arasında veri akışını ve anahtarlamasını sağlayan birim.

ağ mimarisi / *network architecture*

Bir bilgisayar ağının protokoller, işlevler ve hizmetler gibi işletme ilkeleri ve mantıksal yapısı.

ağ, şebeke / *network*

Bilgisayarların birbirleriyle iletişim kurabildikleri ağ.

ağa erişim noktası / *network access point*

Abonenin İnternet'e bağlanabildiği nokta.

aktarıcı / *transponder*

Yerden gelen sinyalin frekansını değiştiren ve gücünü arttıran uydu üzerindeki cihaz.

alan adı / *domain name*

Bir İnternet sitesini tanımlayan adres.

alıcının kendisine teslim / *delivery to the addressee*

Gönderici tarafından bir gönderinin sadece alıcının kendisine teslim edilmesi için konulan ibare.

alıcısından ücret ve vergi alınmayacak gönderi / *item having no charge and tax to be collected from addressee*

Tüm ücret ve vergileri kabul esnasında gönderici tarafından ödenen gönderi.

alındı / receipt

Bir gönderinin kabul ücretinin alındığına dair göndericiye verilen belge.

alıp verme merkezi / office of exchange

Gelen-giden yurt dışı postaların alınıp verildiği merkez.

alma haberi / advice of receipt

Göndericiye, gönderisinin alıcıya teslim edildiğinin bildirilmesi ek hizmeti.

alt çevirici / down converter

Alçak frekansa dönüştüren frekans değiştirici.

amatör bantlar / amateur bands

Amatörlerin çalışma yapabildikleri frekans aralıkları.

analog veri kanalı / analog data channel

Veri işaretleri için bir ses bandındaki kanal, girişte kipleyci ile çıkışta kip çözücüden oluşan yol.

ankesörlü telefon / pay telephony

Para, jeton, kodlanmış kartlar ve benzeri yöntemler kullanılarak telefon görüşmesi yapılmasına imkân veren özel terminal cihaz.

anma pulu / commemorative issue/ stamp

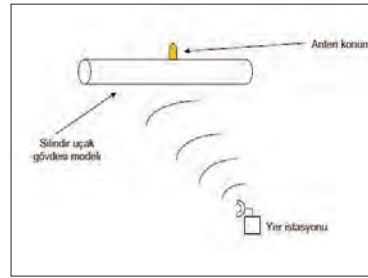
Bir kişi veya olayın anısına basılan pul.

anten / antenna

1- Elektrik sinyallerini (voltaj ve akım) elektromanyetik dalgalara ya da elektromanyetik dalgaları elektrik sinyallerine dönüştürmek için kullanılan araç.

2- Uydudan gelen mikrodalga sinyalleri üzerinde toplayıp feed sistemine odaklayan pasif cihaz.

anten kontrol ünitesi / antenna control unit

Haberleşme için kullanılan anteni istenilen yere yönlendirmek için kullanılan ekipman.

antiye / postal stationery stamped paper

Posta idareleri tarafından satışı sunulmuş, ücretleri daha önceden basılmış olan zarf, kart veya benzeri ürün.

AO Maddeleri / AO items

(other object items)

Basılmış kağıtlar, küçük paketler, körlere özgü yazılar

arabağlantı / interconnection

İki ayrı telekomünikasyon şebekesi arasındaki telekomünikasyon trafiğinin gerçekleştirilmesini teminen iki şebekenin birbirine irtibatlandırılması.

aracı merkez

aracı merkez / *intermediate service*

Bir gönderinin aktarmasını gerçekleştiren hizmet birimi.

aracı ülke / *intermediate country*

Üçüncü ülke varışlı bir postaya aracılık eden ülke.

araç takip sistemi / *vehicle tracking system*

Posta ve diğer amaçlar için kullanılan araçların, GPS ve GSM/GPRS teknolojileri kullanılarak sayısal haritalar üzerinde izlenmesi, raporlanması, uzaktan yönetilmesi, araç takip bilgilerinin (hareket saatleri, nerede oldukları ve ortalama varış süreleri vb.) monitörlerden izlenmesi.

arayan abonenin numarasının görünmesi / *caller line identification presentation (CLIP)*

Kişi bir arama yaptığı zaman abone numarasının karşı tarafta görünmesi.

arayüz / *interface*

Kullanıcının, telekomünikasyon şebekesine erişimini sağlayan fiziksel bağlantı noktası veya telsiz cihazları arasında erişimi sağlayan yayılım ortamını ve bunların teknik özelliklerini ifade eder.

ardiye ücreti / *storage charge*

Normal süresi içinde alınmayan koli/kargo postası gönderilerinde her ilave gün için alınan ek ücret.

asenchron veri iletimi / *asynchronous data transfer*

Paket anahtarlama temeline göre çalışan bir veri protokolü.

asimetrik sayısal abone hattı / *asymmetric digital subscriber line*

Bakır telefon hatları üzerinden genişbant erişim sağlayan bir transmisyon teknolojisi.

ateşleme verimliliği / *thrust efficiency*

Ateşlemenin ne kadar verimli olduğunu gösteren değer.

ayırıcı, dağıtıcı / *splitter*

Bir işareti iki veya daha fazla yola ayırmak veya dağıtmak için kullanılan alet veya sistem.

ayırım (işleme) merkezi / *sorting center*

Gönderilerin varış yerine göre ayırım işlemlerini yapan özel merkez.

B

bakış açısı / *look angle*

Çanak antenin uyduya baktığı açı.

bant / *band*

Spektrumda belli bir frekans aralığını içine alan bölge.

bant genişliği / *bandwidth*

Frekans spektrumunda tanımlanmış frekans aralığı.

basılmış kağıt / *printed papers*

Kâğıt, karton veya basımda kullanılmasına alışılmış başka maddeler üzerine klişe, kalıp veya negatif kullanılması gerektiren makine veya fotoğraf usulüyle birbirinin aynı olarak çok sayıda elde edilen baskılar.

basit bölüm / *simple segment*

Hiçbir sınıflandırmaya ihtiyacı olmayan bölüm.

birleşik posta

basit nesne erişim protokolü / *simple object access protocol*

Ağ tabanlı objelerin bilgilerinin kolay edinilmesini sağlayan yazılım mimarisidir.

basit veri elemanı / *simple data element*

Tek bir değer taşıyan veri elemanı.

baz istasyonu / *base station*

Hücre içinde cep telefonlarıyla radyo sinyalleri aracılığıyla iletişim kurulmasını sağlayan bir mobil iletişim ağının her hücresindeki sabit alıcı-verici aygıtı.

besleyici / *feeder*

Uydu anteninde bulunan sinyalin giriş ve çıkışında kullanılan cihaz.

bildirme kağıdı / *letter bill*

Torba içerisindeki kayıtlı gönderilerin dökümünün yapıldığı liste.

bilgi aktarımı / *information transfer*

Bir veri kaynağından bir veri alıcısına yapılan veri iletiminin sonucu.

bilgi güvenliği / *information security*

Bilginin yetki dışı bir başka kişiye aktarılma, değiştirilme, örselenme ya da açığa vurulma tehlikelerine karşı korunması.

bilgi işlem merkezi / *data processing center*

Bilgi işleme hizmetleri için gerekli tüm bilgisayar donanım ve yazılım olanakları yanında, yönetici, sistem çözümleyiciler, programlayıcılar, işletmenler gibi bilişim insan gücünden oluşan ve bilgi işleme hizmeti sunmayı amaçlayan örgüt.

bilgi teknolojisi / *information technology*

Özellikle büyük bir kuruluş ya da şirket içinde, bilgi yönetimi ve işleminin tüm yönleriyle ilgilenen geniş bir alan.

bilgisayar / *computer*

Çok sayıda aritmetiksel veya mantıksal işlemlerden oluşan bir işi önceden verilmiş bir programa göre yapıp sonuçlandıran elektronik araç.

bilişim / *informatics*

İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişiminde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin, özellikle elektronik makineler aracılığıyla, düzenli ve ussal biçimde işlenmesi bilimi. Bilgi olgusunu, bilgi saklama, erişim dizgeleri, bilginin işlenmesi, aktarılması ve kullanılması yöntemlerini, toplum ve insanlık yararı gözeterek inceleyen uygulamalı bilim dalı.

birleşik posta / *hybrid mail*

Elektronik gönderi ve fiziksel tes-

birleştirici

limin bir araya gelmesinden oluşan gönderi sistemidir. (Genellikle, dijital verinin alıcı adresine en yakın baskı merkezinde fiziksel gönderiyi dönüştürülmesini içermektedir.

birleştirici / *combiner*

İki veya daha fazla işareti birleştirmek için kullanılan alet veya sistem.

bit / *bit*

İkili düzende her bir rakama (0 veya 1) bit denir.

bit hata oranı / *bit error rate*

Bir örnekteki bit hatalarının sayısının örnekteki bitlerin toplam sayısına bölünmesiyle elde edilen ortalama.

bozulabilir ve bulaşıcı madde / *infectious substance*

Posta yoluyla taşınması şarta tâbi bozulabilir bulaşıcı madde.

bulut bilişim / *cloud computing*

Temel olarak bir uygulamanın, web üzerinden, kendi sisteminizde herhangi bir kurulum gerektirmeden çalışabilmesi.

byte / *byte*

Bir anlam ifade eden en küçük sayısal veri kümesi. Bir byte 8 bit'ten oluşur.

C

cep telefonu / *mobile phone*

Kişinin yanında taşıyabildiği kablolu telefon, mobil telefon

cevap kuponu / *international reply coupon* UPU tarafından tedavüle çıkarılan ve bir posta pulu karşılı-

ğında değiştirilen özel kupon.

cihet / *postman's distribution area*

Bir dağıtıcının günlük ya da periyodik zamanlarla dolaştığı parkur, görev yeri.

coğrafi veri / *geospatial data*

Nesnelerin coğrafi konumlarını ve aralarındaki ilişkileri belirleyen veriler.

cut-off zamanı / *cut-off time*

Gönderinin planlanan sürede alıcısına teslimini sağlamak amacıyla posta süreçlerinde kabul, ayırım, sevk, dağıtım, teslim yapılan işlemlerin en son yapılması gereken zaman.

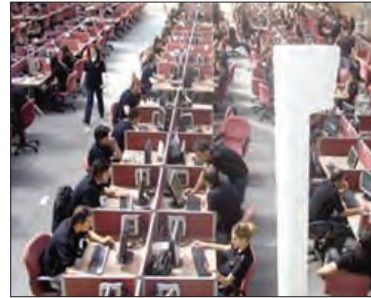
Ç

çağrı bekletme / *call waiting*

Kişinin bir telefon görüşmesi yaptığı sırada gelen ikinci bir aramanın olması durumunda alınan uyarı sinyali.

çağrı merkezi / *call center*

Tüketicilere yararlanılan hizmetler ile ilgili olarak bilgilendirme ve yönlendirme konularında yardımcı olan hizmet birimi.

dairesel polarizasyon

çağrı yönlendirme / *call forwarding*

Kullanıcının bir telefonu alternatif bir yerde çalmak üzere programlamasına izin veren bir özellik. Çağrı yönlendirme her zaman ya da belli bir telefonun meşgul olduğu ya da cevap vermediği durumlarda olduğu gibi sadece önceden belirlenen zamanlarda geçerli olabilir.

çapraz modülasyon / *cross-modulation*

Aynı ortamda iletilen iki işaretin birbirini modüle ederek istenmeyen yeni karışma işaretlerinin meydana gelmesi.

çevre donanımı / *peripheral equipment*

Bir bilgi işlem dizgesinde, dizgenin dışarıyla iletişimini sağlayan ya da dizgeye ek olanaklar kazandıran, ana işlem biriminden ayrı, herhangi bir donanım.

çıkış verileri / *output data*

Bilgisayar tarafından işlenmiş olup bir bellek ortamına kaydedilmeye hazır olan veriler.

çok düşük frekans / *very low frequency*

3 ile 30 kHz arasındaki frekans aralığı.

çok yüksek frekans / *very high frequency*

30 ile 300 MHz arasındaki frekans aralığı.

çoklu haberleşme / *conference communications*

Üç veya daha fazla merkezin aynı anda ve direkt olarak konuşma yapabildikleri haberleşme kolaylığı.

çoklu ortam / *multimedia*

Birden fazla ortam ögesini (metin,

grafikler, animasyon, ses, müzik, video gibi) bir arada kullanma şekli.

çoklu ortam mesaj hizmeti / *multimedia messaging service*

Kullanıcıların resim, sesli ve görüntülü videolar gibi çeşitli multimedya içeriği barındıran mesajları, gerçek zamansız bir iletimle gönderip almalarını sağlayan, gelişmiş kablo-suz terminaller için belirlenmiş bir standart.

çözünürlük / *resolution*

Bir ölçme sistemi tarafından algılanabilecek en küçük sinyal artışı.

D**dağıtıcı** / *postman*

Posta maddelerinin adresinde dağıtım ya da teslimini sağlayan kişi.

dağıtılmış veriler / *distributed data*

Birden fazla bilgisayara bölük bölük dağıtılmış olmasına rağmen tek bir bilgisayarda bulunuyormuş gibi erişilebilen ve işlenebilen veriler.

dağıtımli veri işleme / *distributed data processing*

Bilgisayarların boş kapasitelerinden en iyi şekilde yararlanmak amacıyla ya da çok büyük hesaplama gücü gerektiğinde, bir veri iletişim ağı üzerinde paylaşımlı olarak bilgisayarların tek bir problem üzerinde çalıştırılmaları.

dairesel polarizasyon / *circular polarization*

Yayıma esnasında doğrultusu düz-

dalga kılavuzu

gün bir şekilde dönen elektromanyetik dalganın polarizasyonu.

dalga kılavuzu / *waveguide*

İçinden sinyallerin geçtiği içi boş kablo/boru.

dar bant / *narrow band*

Bir ses seviyesi hattından daha az veya eşit veri transfer hızı sağlayan bir kanal.

değer konulmuş koli / *insured parcel*

Kayıp, hasar ve çalınma durumunda tazminata esas olacak kadar değer konulan koli.

demodülasyon / *demodulation*

Bir taşıyıcı üzerine bindirilen bilgi sinyalinin geri alınma işlemi.

deneme mektubu / *test letter*

Mektubun kabulünden teslimine kadar geçen süreyi ölçmek amacıyla belli periyotlarla gönderilen, göndericisi ve alıcısı (panelist) sabit mektup.

denetim bölümü / *control data segment*

Elektronik belge işlemede, bir gönderimin başını ya da sonunu, ya da bir belgenin sınırlarını bildiren veri kesimi.

denetlenebilir veriler / *auditable data*

Anlaşılır ve izlenebilir bir şekilde düzenlenmiş ve bağımsız denetçiler tarafından denetiminin yapılması kolaylaştırılmış veriler.

detay frekans planı / *allotment*

Genel frekans planına uygun olarak belirli bir frekans aralığının ülke geneli veya bölgesel olarak belirli

şartlar dahilinde karasal ve uzay telsiz haberleşme hizmetine mahsus kullanımını sağlamak üzere Millî Frekans Planı'na işlenmesi.

devre anahtarlamalı veri aktarımı / *circuit switch data*

9600 bit/sn hızında devre anahtarlamalı veri iletimi.

dış panelist / *external panelist*

Deneme mektubu düzenleyen, kimliği ve adresi posta idaresince bilinmeyen kişi.

dışmerkezlilik / *eccentricity*

Eliptik bir yörünge için yörüngenin şeklini belirleyen sabit.

dijital / *digital*

Verileri bir ekran üzerinde elektronik olarak gösteren; sayısal.

direkt çanta / *direct bag*

Direkt posta düzenlenecek bir ülkeye düzenlenen çanta.

direkt posta / *direct dispatch*

Çıkış ülkesi tarafından herhangi bir ülkenin aracılığı olmadan varış ülkesine sevk edilen posta.

doğrudan arama / *direct call*

Operatör yardımı kullanmadan yapılan arama.

doğrudan bellek erişimi / *direct access memory*

Belleğe veri aktarımını ve bellekten veri okumayı; merkezî işlem birimini veri transferi işleminde devre dışı bırakarak, sistemin çalışmasını hızlandıran ve işlemci yükünü azaltan bir yöntem.

doğrudan erişim / *direct access*

1- Veri saklama ortamında erişilmek istenen tutanağın, bir önce erişilen

elektromanyetik uyumluluk

tutanağın bulunduğu yerden bağımsız olarak, belirli sınırlar içinde değişmez bir sürede, doğrudan okunması ya da yazılmasını sağlayan donanım olanağı ve veri düzenleme yöntemi.

2- Bir posta idaresinin kendi gönderilerini bir başka posta idaresine yurt içi posta gönderisi gibi göndermesi.

doğrudan ölçülen veri / absolute data

Bilgisayar grafiğinde, ekran uzayında ya da belleğindeki gerçek koordinatları belirleyen bilgisayar program değerleri.

doğrulamak / verify

Bir verinin girilmesi sırasında doğru olarak tamamlanıp tamamlanmadığının kontrol edilmesi.

doküman / document

Bir verinin üzerine kayıt edildiği, insan ya da makine tarafından okunabilen, (değişmez) veri taşıyıcı.

dolaşım / roaming

Bir ağın abonelerinin, başka bir operatörün kapsama alanında, kendi cep telefonları ve numaralarını kullanmalarına izin veren bir mobil iletişim özelliği.

döngüsel artıklık denetimi / cyclic redundancy check

Veri kaybı veya değişikliğine karşı bir güvence seviyesi sağlayan verinin dijital olarak ifade edilmesine uygulanan matematiksel bir algoritma.

dördüncü nesil / fourth generation

Tamamıyla IP tabanlı, kablolu veya kablosuz bilgisayar, tüketici elek-

troniği, iletişim teknolojileri ve iç ve dış ortamlarda sırası ile servis kalitesi ve yüksek güvenliğiyle herhangi bir zamanda herhangi bir yerde her türlü ağ hizmetini tek bir noktada birleştirerek makul fiyat ve tek faturalandırmayla gerçekleştirecek, 100 Mbit/s ile 1 Gbit/s veri iletim kapasitesini sağlayabilen, sistemlerin sistemi ve ağların ağı olmayı hedefleyen bir hizmet.

dörtlü çeşitlilik / quadruple diversity

Bir sistemde dört tane anten kullanılıp alış seviyesinin yükseltilmesi.

düşük frekans / low frequency

30 ve 300 Khz arasındaki frekans aralığı.

düzenleyici / regulator

Bir işletmecinin uyması gereken kuralları belirleyen kurum veya kuruluş.

E**eko bastırıcı / echo canceller**

Uydu üzerinden yapılan telefon haberleşmesinde kullanılan devrelerdeki yankının engellenmesi.

elektromanyetik uyumluluk / electromagnetic compatibility

Elektrikli ve elektronik aygıtların yaydıkları ışınımın belirli girişim ve yayılım limitleri altında kalmasını ve aynı ortamı paylaşan elektrikli veya elektronik aletlerin birbirlerini olumsuzca etkilemeden çalışmalarını sağlayan teknikler.

elektronik haberleşme

elektronik haberleşme / *electronic communication*

Elektriksel işaretlere dönüştürülebilen her türlü işaret, sembol, ses, görüntü ve verinin kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, elektrokimyasal, elektromekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla iletilmesi, gönderilmesi ve alınması.

elektronik haberleşme altyapısı / *electronic communication infrastructure*

Elektronik haberleşmenin, üzerinden veya aracılığıyla gerçekleştirildiği anahtarlama ekipmanları, donanım ve yazılımlar, terminaller ve hatlar da dahil olmak üzere her türlü şebeke birimleri, ilgili tesisleri ve bunların bütünleyici parçaları.

elektronik haberleşme altyapısı işletimi / *electronic communication operation*

Elektronik haberleşme tesislerinin kurulması, kurdurulması, kiralanması veya herhangi bir surette temin edilmesiyle bu tesisin diğer işletmecilerin veya talep eden gerçek veya tüzel kişilerin kullanımına sunulması.

elektronik haberleşme hizmeti / *electronic communication service*

Elektronik haberleşme tanımına giren faaliyetlerin bir kısmının veya tamamının hizmet olarak sunulması.

elektronik haberleşme sektörü / *telecommunications industry*

Elektronik haberleşme hizmeti verilmesi, elektronik haberleşme şebekesi sağlanması, elektronik haberleşme cihaz ve sistemlerine yönelik

üretim, ithal, satış ve bakım - onarım hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili sektör.

elektronik haberleşme şebekesi / *electronic communication network*

Bir veya daha fazla nokta arasında elektronik haberleşmeyi sağlamak için bu noktalar arası bağlantıyı teşkil eden anahtarlama ekipmanları ve hatlar da dahil olmak üzere her türlü iletim sistemleri ağı.

elektronik haberleşme şebekesi sağlanması / *provision of electronic communication network*

Elektronik haberleşme şebekesi kurulması, işletilmesi, kullanıma sunulması ve kontrolü.

elektronik imza / *electronic signature*

Sadece imza sahibinin tasarrufunda bulunan, özel bir araçla oluşturulan, nitelikli elektronik sertifikaya dayanarak imza sahibinin kimliğinin ve imzalanmış elektronik veride sonradan herhangi bir değişiklik yapıp yapılmadığının tespitini sağlayan imza.

elektronik kimlik belgesi / *digital certificate*

Onay kurumunun hazırladığı ve sayısal olarak imzaladığı, hangi açık anahtarın hangi kişiye ait olduğunu gösteren belge.

elektronik posta / *electronic mail*

Bilgisayarlar veya bir ağ içindeki belli gönderim merkezleri arasında elektronik bilgi iletişimi.

elektronik veri değişimi / *electronic data interchanging*

Standart bir formda yazılmış olan bilgilerin bilgisayarlar arasında ak-

etkin piyasa gücü

tarımı ve otomatik olarak yorumlanıp işlenebilmesi.

elektronik veri işlem / *electronic data processing*

Önemli bir kesimi elektronik aygıtlarca yürütülen bilgi işlem.

en yüksek veri hızı / *maximum data rate*

Bir sayısal veri iletim ortamının taşıyabileceği en büyük veri hızı.

enterferans / *interference*

Frekans karışıklığına sebep olma.

erişim / *access*

Elektronik haberleşme şebekesi, alt yapısı veya hizmetlerinin diğer işletmecilere sunulması.

erişim ağı / *access network*

Aboneler ile omurga ağ arasında yer alan ve abonelerin omurga ağa erişimini sağlayan ara ağ.

erişim kanalı / *access channel*

Aboneyi en yakın anahtara ya da yönlendiriciye bağlayan ağ elemanı. Genellikle kapalı devre şeklini alan bir çift bakır telden oluşan ve ayrıca fiber optik kabloları, mikrodalga bağlantıları ya da diğer teknolojileri kullanabilen bir erişim kanalı.

erişim kodu / *access code*

Bir bilgi işleme dizgesine ya da aygıtına erişimi sağlayan kod.

erişim protokolü / *access protocol*

Ortaklaşa kullanılan bir ortama erişimi düzenleyen kurallar topluluğu.

erişim trafiği / *access traffic*

Abonelerin omurga şebekeye erişimlerini sağlayan ve erişim ağı denilen ağ üzerindeki trafik.

eş doğrultulu / *colinear*

Aynı doğrultuya gelen (cisim, uzay aracı, gök cismi vb.) anlamında kullanılan terim.

eş konumlu / *co-located*

Aynı boylamda çalışan uydular için kullanılan terim.

eş yerleştirme / *co-location*

eş zamanlı bilgisayar / *simultaneous computer*

Hesaplamanın gerektirdiği yolda birbirlerine bağlanan birimleri kapsayan, böylece tüm hesaplamanın eş zamanlı olarak yürütülebildiği bir bilgisayar.

eş zamansız iletim kipi / *asynchronous transfer mode*

Veri, metin, ses, video ve multimedia sinyallerinin ağ erişim noktaları arasında 155 Mbps'ye varan hızlarda eşzamanlı olarak iletilmesine izin veren yüksek hızlı sayısal iletişim çöklama ve yönlendirme teknolojisi.

e-tebligat / *electronic notification*

Tebliğat Kanunu'nda tebliğ çıkarmaya yetkili kılınan merciler tarafından elektronik ortamda hazırlanmış olan tebligatların, değiştirilemez ve inkar edilemez bir şekilde güvenli e-posta yoluyla alıcılarına iletilmesi.

ethernet / *ethernet*

Birkaç bilgisayarın genellikle eş eksenli bir kablo üzerinden veri transferine izin veren yerel bölge ağı.

etkin uydu / *active satellite*

Yörüngede haberleşmesine devam eden uydu.

etkin piyasa gücü / *significant market power*

İşletmecinin, ilgili elektronik haberleşme pazarında, tek başına ya da

faydalı yük

diğer işletmecilerle birlikte rakiplerinden, kullanıcılarından ve tüketicilerinden fark edilir bir şekilde bağımsız olarak hareket edebilmesine imkân sağlayan ekonomik gücü.

F

faydalı yük / *payload*

Uydu üzerinde anten ve tekrarlayıcı sistemleri içeren haberleşme faaliyetlerini yerine getiren alt sistem.

fiber optik kablo / *fiber optic cable*

Merkezinde ışığı iletmeye yarayan ince cam bir tabaka, onun hemen dışında optik malzemenin üretilmiş ve merkezden yansıyan ışığı tekrar merkeze geri gönderen cam bir örtü, en dışta da bu yapıyı darbe ve nem gibi çevresel etkilere karşı korumaya yarayan bir kılıfın bulunduğu kablo.

fiber optik sistem / *fiber optic system*

Saç teli kalınlığında ve çok hassas üretilmiş saf cam bir ip üzerinden ışığın iletilmesi prensibiyle çalışan sistem.

filateli / *philately*

Posta pulu koleksiyonculuğu.

fiziksel erişim / *physical access*

Bilgisayar güvenliğinde, korunmuş bilgi merkezine giriş.

fonetik alfabe / *phonetic alphabet*

Ses ile yapılan haberleşme sırasında yanlış anlamaları önlemek için her harfin bir kelime ile okunması.

frekans / *frequency*

1- Periyodik bir işaretin bir saniyedeki tekrarlanma sayısı. Birimi Hz (Hertz).

2- Elektromanyetik dalgaların saniyede yaptığı salınım sayısı, kendilerini tekraralama sıklığı.

frekans bantları / *frequency band*

Frekans ekseninin, alçak frekans, orta frekans, çok yüksek frekans, süper yüksek frekans ve en yüksek frekans şeklinde tanımlanan bantları.

frekans planı / *frequency plan*

Uydu kapasitesinin kullanım türünü ve parametrelerini gösteren plan.

frekans tahsisi / *assignment*

Detay frekans planına uygun olarak bir telsiz istasyonuna frekans veya frekans kanalları, çıkış gücü, yayın süreleri de dahil belirli şartlar altında kullanılmak üzere izin verilmesi.

G

genel frekans planı / *allocation*

ITU tarafından dünya genelinde tanımlanan frekans bölgelerine göre

gürültü sıcaklığı

yapılan frekans planlarına uygun olarak belirli bir frekans bandının bir veya daha çok sayıda karasal ve uzay telsiz haberleşme hizmetleri ile radyo astronomi hizmetleri tarafından belli şartlar dahilinde kullanılması amacıyla Millî Frekans Planı'na işlenmesi.

genel paket radyo servisi / general packet radio service

Tanımlanan ilk mobil veri aktarım standardı.

geniş alan ağı / wide area network

Birbirinden farklı coğrafi yerlerde bulunan bilgisayarların birbirleri ile veri alışverişini sağlamak üzere oluşturulan bilgisayar ağı.

geniş bant / broadband

Yüksek hızlı veri transferi teknolojisinin genel adı.

gerçek ayrıklık / true anomaly

Yörüngesindeki bir uydunun bulunduğu yer berri doğrultusu arasındaki açı.

gerçek zamanlı / real time

Yörüngesindeki bir uydunun bulunduğu yer berri doğrultusu arasındaki açı.

gerçekleme / verification note

Postadaki her türlü hatalı işlem ve düzensizlik için düzenlenen form.

gezici (seyyar) merkez / travelling post office

Bir araç üzerinde ayırım ve sevk işlemini sürdüren merkez.

gezici işyeri / mobile post office

Görülen lüzum üzerine geçici bir süre için açılan işyeri.

giriş verileri / input data

Bir veri işleme sistemine depolanması ya da işlenmesi amacıyla girilen veriler.

gizlilik / confidentiality

İletişim kuran iki taraf arasındaki yazışmaların üçüncü kişilerden gizli tutulması veya bir kişiye ait bilgilerin kendisi dışında herkesten gizli tutulması.

gölgelenmek / eclipse

Uydunun Dünya'nın gölgesinde kalarak güneş ışınlarını alamaması.

gönderilerin damgalanması / stamping/postmarking of items

Gönderi üzerindeki pulun iptali için vurulan tarih damgası.

görev çevrimi / duty cycle

Bir telsiz cihazının, bir saatlik zaman dilimi içerisinde aktif olarak çalıştığı sürenin bu bir saate oranı.

güncel ve kişisel haberleşme

gönderileri / items of the current and personal correspondance

Göndericiye/alıcıya ait özel bilgiler taşıyan gönderiler.

güneş kesintisi / solar outage

Güneş ve uydunun aynı hizaya gelecek, güneş ışınlarının yer istasyonu antenine aynı eğimde gelmesi nedeniyle ile sinyalin bozulması.

gürültü / noise

İstenmeyen elektrik sinyali.

gürültü katsayısı / noise figure

Bir sistemde işaret eklenen gürültünün miktarını gösteren sayı. İdeal bir kuvvetlendiricide bu sayı 0 db'dir.

gürültü sıcaklığı / noise temperature

Bir sistemde işarete eklenen gürültü

güven akçesi

tünün miktarını göstermek üzere kullanılan eşdeğer sıcaklık. Gürültü sıcaklığı ne kadar az ise eklenen gürültü o kadar azdır.

güven akçesi / *deposit*

Hesap açma işlemi sırasında bir defaya mahsus olarak alınan ve hesap kapatıldığında hesap sahibine geri ödenen teminat.

H

haber isteme / *inquiry*

Gönderici ya da alıcının gönderinin akıbeti hakkında bilgi istemesi.

haberleşme / *communication*

İletişim; kişiler veya kişiler ile teknik cihazlar arasındaki bilgi ve haber aktarımı.

haberleşme kanalı / *communication channel*

Mesaj işaretini vericiden alıcıya göndermek (aktarmak) için kullanılan / fiziksel bir iletim ortamı.

hakemlik / *arbitration*

İki idare arasındaki bir ihtilaf halinde UPU'nun hakemliğine başvurulması.

hareketli kapsama alanı / *steerable beam*

Uydu üzerindeki hareketli antenler yardımı ile elde edilen değişken kapsama alanı.

hava mektubu / *aerogramme, air mail*

Özel olarak düzenlenmiş ve havayoluyla alıcısına ulaştırılan mektup.

havale / *postal money order*

Bir göndericinin PTT'ye yatırdığı paranın alıcı olarak gösterdiği bir kişiye ödenmesi yönünde PTT'yi muhatap alarak verdiği emir.

hızlı arama / *abbreviated dialing*

Bir telefon numarasını, tüm rakamların tuşlanarak değil de sadece birkaç rakamının tuşlanarak hızlandırılmış şekilde aranması özelliği.

hüzme genişliği / *beamwidth*

Anten görüş açısı.

I

IP üzerinden ses iletimi / *voice over IP*

IP protokolü ile ses haberleşmesi, İnternet üzerinden sesli görüşme.

ışın / *beam*

Uydu yayın alanı, uydu ışınlarının yeryüzünde yansıdığı alan.

İ

iade / *return*

Gönderinin çıkış yerine iadesi.

iç panelist / *internal panelist*

Deneme mektubu düzenleyen kimliği ve adresi posta idaresince bilinen kişi

idari ücret / *administrative fee*

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kuru-

iptal edilen çağrı

munun; pazar analizi, düzenleme-lerin hazırlanması ve uygulanması, işletmecilerin denetlenmesi, teknik izleme ve denetleme hizmetleri, piyasanın kontrolü, uluslararası işbirliği, uyumlaştırma ve standardizasyon çalışmaları ve diğer faaliyetleri ile her türlü idari giderlerinden kaynaklanan masraflara katkı amacıyla işletmecinin bir önceki yıl net satışlarının binde beşini geçmemek üzere, uluslararası yükümlülükler de dikkate alınarak Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından belirlenecek ücret.

iletim / *transmission*

Bir bilginin bir ya da birkaç uzak yerde elde edilmesinin sağlanması.

iletişim / *communication*

Bir yerden, bir kişiden, bir makinanen bir başkasına, herhangi bir ortamdan yararlanarak bilgi gönderme.

iletişim ucu / *communication terminal*

Bir veri iletişim ortamında veri giriş-çıkışını sağlayan donanım birimi ya da donanım birimleri topluluğu.

ilk gün zarfı / *first day cover*

Bir pulun tedavüle çıktığı tarihte özel olarak damgalanmış zarf.

interaktif posta çeki / *interactive postal cheque account*

İnternet üzerinden posta çeki hesabına erişimi sağlayan interaktif bir hizmettir.

internet / *internet*

Bilgisayar ağlarının birbirine bağlanması sonucu ortaya çıkan, herhangi bir sınırlaması ve yöneticisi olmayan uluslararası bilgi iletişim ağı.

İnternet servis sağlayıcısı / *Internet service provider*

Sağlayıcıları aracılığıyla internet'e ve diğer bilgisayar bazlı bilgi ağlarına erişim sağlayan bir şirket.

İnternet protokol televizyonu / *Internet protocol television*

İnternet protokolü üzerinden televizyon yayını hizmetlerinin sağlandığı sistem.

İnternet protokolü / *Internet protocol*

Çoklu ağlar arasında iletişim kurmak için internet'te kullanılan protokol.

İnternet telefonu / *Internet phone*

İnternet üzerinde konuşmaları ileten ve yansıtan düzenek.

iptal damgası / *cancellation (date-stamping/postmarking) of a postage stamp*

Bir posta pulunun ikinci defa kullanımını önlemek amacıyla basılan tarih damgası.

iptal edilen çağrı / *abandoned call*

Bir çağrının bağlantı kurulmasından sonra, ancak karşı tarafın yanıt vermesinden önce çağırana tarafından sona erdirilmesi.

işleme (ayırım)

işleme (ayırım) / sorting

Postaların varış yerlerine ve adreslerine göre ayırma tâbi tutulması.

işletmeci / operator

Yetkilendirme çerçevesinde elektronik haberleşme hizmeti sunan veya elektronik haberleşme şebekesi sağlayan ve B16 altyapısını işleten şirket.

işletim sistemi / operating system

Bilgisayarı kontrol eden, programları çalıştıran, kullanıcılarla iletişim kuran ve kurulmuş donanım ve cihazlarla haberleşen taban seviyesi yazılımı.

itici / thruster

Uydu operasyonlarında kullanılan, uydu üzerindeki küçük motorlar.

izleme / tracking

Gönderici veya alıcının isteği üzerine bir gönderinin akıbetinin işlem gördüğü süreler itibarıyla otomasyon sistemi üzerinde araştırılması.

K

kaba maddeler / AO (other items)

Mektup ve posta kartı dışında kalan posta gönderileri.

kablosuz yerel alan ağı / wireless local area network

Ofis içinde, evde veya sıcak nokta gibi kısa bir mesafede, iki ya da daha fazla bilgisayar ya da diğer aygıtları birbirine bağlayan kablosuz ağ.

kablo-tv sistemi / cable-tv

TV işaretlerinin kablo yardımı ile dağıtıldığı sistem.

kabul merkezi / office of posting

Bir gönderinin postaya verildiği işyeri.

kamu işletmecisi / public operator

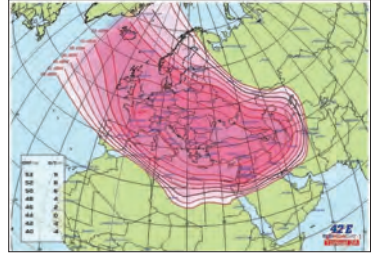
Posta hizmetlerini fiilen sürdüren kamu işletmecisi.

kanal / channel

Verilerin iletiildiği yol.

kapsama alanı / coverage map

Uydu yayınlarının izlenebildiği alan.

karşılıksız (tek yönlü) gönderi / blind transmission

İki yönlü iletişimin kurulmadığı ancak radyo ile aranan istasyonun yayını alabileceğine inanılan durumlarda tek taraflı gönderme.

kart havalesi / card money order

Bir alıp verme merkezinin aracılığı olmaksızın posta yoluyla sevk edilen kart şeklindeki havale türü.

kart okuyucu / card reader

Kart ortamından veri okuyan bilgisayar giriş birimi.

kişisel sayısal yardımcı

kaset / box, tray

Mektup postası gönderilerinin taşınması için kullanılan kap.

katılma payı / contribution unit

Ülkelerin durumlarına göre UPU harcamalarına katılma payı.

katma değerli elektronik haberleşme hizmetleri / value-added electronic communication services

İçeriği, kodu, protokolü veya benzer hususları üzerinde bilgisayar işlemleriyle veya başka surette işlem yaparak aboneye/kullanıcıya ek, farklı ya da yeniden yapılandırılmış bir ses veya veri ileten ya da eğlence, oylama, yarışma, katılım, bilgi verme veya benzeri amaçlı içeriklere erişimi sağlayan elektronik haberleşme hizmetleri.

kavramsal radyo / cognitive radio

Çevreden aldığı bilgi ile operasyonel parametrelerini değiştirerek yayın yapan telsiz sistemi.

kavramsal veri modeli / conceptual data model

Veri işleme donatımı ve yazılımdan bağımsız olarak kurulan veri modeli.

kayıtlı elektronik posta (KEP) / registered electronic mail (REM)

Elektronik ortamda hukuken geçerli olacak şekilde, delillendirilmiş kurumlar veya kişiler arası yapılacak doküman alışverişi.

kayıtlı gönderi / registered item

Kayıtlı olarak kabul edilen ve servisler arasında kayıtlı olarak alınıp verilen; kayıp, hasar ve çalınma durumunda tazminat ödenen gönderi.

kazanç / gain

Sinyale katılan ilave güç.

kılavuz / beacon

Uydunun yerden takibi için gönderilmiş olduğu kılavuz sinyal.

kısaltılmış adres / abbreviated address

Adres elemanlarının bir kısmının bulunmadığı adres.

kimlik denetimi, yetki denetimi / authentication

Bir bilişim sistemi kullanıcısının kimliğinin doğruluğunun ve bilişim kaynaklarına erişim yetkisinin bulunup bulunmadığının saptanması ve sınanması işlemi.

kişisel bilgisayar / personal computer

Bir mikro işlemciye dayanan ve aynı anda tek bir kişinin kullanımı için tasarlanmış küçük bir sayısal bilgisayar.

kişisel sayısal yardımcı / personal digital assistant

Avuç içi bilgisayar olarak da bilinen; küçük, kompakt bir yapıda, dokunmaya hassas bir ekrana sahip, klavyesiz, veri girişi için özel bir kalem kullanılan sistem.

kişisel veri

kişisel veri / *personal data*

Belirli veya kimliği belirlenebilir gerçek veya tüzel kişilere ilişkin bütün bilgiler.

klark kuşağı / *clark belt*

Durağan uyduların bulunduğu, yerden yaklaşık 36.000 km yükseklikte ve ekvatorun tam üstünde yer alan hayali kuşak.

kod bölmeli çoklu erişim / *code division multiple access (CDMA)*

Geniş spektrum modülasyonu ve girişimi engelleyici kodları kullanan dijital haberleşmeler için yapılan çoklu girişim planı olup kullanıcılara her zaman cevaplayıcının bant genişliğinin tamamını kullanabilme imkânı tanır.

kripto / *crypto*

Güvenli veri iletimi ve saklanması amacıyla mesajların şifrelenmesi.

kripto algoritması / *crypto algorithm*

Kriptografik işlemlerin şifreleme, şifre çözme, kimlik doğrulama ve benzeri diğer adımlarında kullanılan tüm matematiksel fonksiyonlar ve protokoller.

kolinin terk edilmesi / *abandonment of a parcel*

Alicısına teslim edilemeyen bir kolinin posta idaresine terk edilmesi.

kombine ücret / *combined charge*

Ek hizmetler için ödenen ücretler de dahil gönderinin toplam kabul ücreti.

konferans haberleşmesi / *conference communication*

Üç ya da daha fazla yerleşim arasın-

da dolaysız olarak anında konuşma imkânı sağlayan haberleşme sistemi/kolaylığı.

kontrol penceresi / *control window*

Bir uydunun haberleşme yaptığı ve manevralarla içinde tutulduğu enlem ve boylam olarak tanımlanan pencere.

kontrol unsuru / *control component*

Ayrı ayrı ya da birlikte, fiilen ya da hukuken bir teşebbüs veya işletmeci üzerinde belirleyici etki uygulama olanağını sağlayan haklar.

konutta teslim / *delivery at the address*

Belli bir miktara kadar gönderilen havalenin alıcının adresinde ödemesi hizmetidir.

kullanıcı / *user*

Aboneliği olup olmamasına bakılmaksızın elektronik haberleşme hizmetlerinden yararlanan gerçek veya tüzel kişi.

kullanıcı başına ortalama gelir / *average revenue per user*

Her bir kullanıcıdan elde edilen aylık ortalama gelir.

kullanım hakkı / *right of use*

Frekans, numara, uydu pozisyonu gibi kıt kaynakların kullanılması için verilen hak.

kullanım hakkı ücreti / *fee for right of use*

Asgari değerden az olmamak üzere, kullanım hakkı sayısının sınırlandırılmasına gerek olmayan hallerde Kurumca belirlenen, sayının sınır-

mikrodalga erişimi için...

landırılması gereken hallerde ise yapılacak ihale neticesinde oluşacak ücret.

kuruluş yasası / *constitution of UPU*

UPU organlarının işleyişine ilişkin ana mevzuat.

kuvvetlendirici / *amplifier*

Sinyalin mevcut gücünü yükselten cihaz.

küçük ofis/ev ofisi / *small office/home office*

Bilgi teknolojisinde, küçük işyerlerini ve ev ofislerini tanımlayan terim.

küçük paket / *small packages*

Mektup postası gönderisi olarak kabul edilen ve ağırlığı 2 kg'a kadar olan paketler.

küresel konumlama sistemi / *global positioning system*

Düzenli olarak kodlanmış bilgi yollayan bir uydu ağıdır ve uydularla arasındaki mesafeyi ölçerek dünya üzerindeki kesin yeri tespit etmeyi mümkün kılar.

L

LC maddeleri / *LC (letter card) items*

LC mektuplar ve posta kartları

link / *link*

HTML diliyle yazılmış olan web sayfalarını birbirine bağlayan HTML içindeki kısa kodlar.

liyas / *bundle*

Paket haline getirilmiş veya iple bağlanmış aynı tür veya aynı kategorideki gönderi topluluğu.

M

M çantası / *M bag*

Aynı alıcı varışlı basılmış kağıt çanta.

mektup / *letter*

Güncel ve kişisel haberleşme niteliği taşıyan gönderi türü.

mektup atma kutusu / *letterbox*

Göndericilerin mektuplarını göndermeleri için belirli yerlere konulmuş kutular.

mevkuf / *detained mail*

Elde kalan posta gönderileri.

mikrodalga erişimi için dünya genelinde uyumluluk / *worldwide interoperability for microwave access*

50 km'ye kadar etki alanında, saniyede 75 megabit hıza ulaşabilen bir çeşit kablosuz ağ standardı.

mobil numara taşınabilirliği

mobil numara taşınabilirliği / *mobile number portability*

Abonelerin servis sağlayıcılarını değiştirdiklerinde kendi cep telefonu numaralarını kullanmaya devam etmelerine izin veren hizmet.

mobil telefon / *mobile phone*

Cep telefonu.

modülasyon / *modulation*

Bir taşıyıcı üzerine bilgi sinyalinin bindirilmesi işlemi.

mutemet / *fiduciary*

Kendisine verilen görevle ilgili malzeme, para ve para niteliğindeki değerleri alan, muhafaza ve ilgili yerlere teslim eden görevli

N

noktadan noktaya / *point-to-point*

Bir kullanıcı veya ağdan, telefon hattı vasıtasıyla diğer bir ağa bağlantı.

O

optik lif arayüzü / *fiber optic interface*

Optik veri iletişiminde, bir veri uçbirim aygıtın fiziksel katmanı ile optik

ortam arasındaki arayüz.

optik okuyucu / *optical reading*

Gönderiler üzerinde barkod olarak yer alan adreslerin cihazlara göre ayırımını sağlayan sistem.

optik veri işleme / *optical data processing*

Verilerin optik olarak işlenmesi; örneğin, ışık ışınlarını kullanarak iki boyutlu işaretlerin fourier dönüşümlerinin alınması ya da süzgeçlenmesi.

orta frekans / *medium frequency*

300 kHz ile 3 MHz arasındaki frekans aralığı.

ortak geçit arayüzü / *common gateway interface*

Sunucu programların birbirleri ile iletişim kurmalarını sağlayan veya diğer programların web server ile nasıl iletişim kuracaklarını belirleyen kurallar seti.

otomatik çağrı dağıtımı / *automatic call distribution*

Bir veritabanından aldığı yönergeler doğrultusunda gelen çağrıları tanımlayan ve cevaplayan, sonra da bu çağrıları bir operatör veya aracıya yönlendiren özel bir telefon sistemi.

otomatik gişe / *automated counter*

Tüm işlemlerin otomasyon yöntemleriyle sürdürüldüğü gişe.

otomatik ses tanıma / *automatic*

speech recognition

İnsan sesini otomatik olarak algılayıp komutlara dönüştüren sistemler.

Ö

ödeme şartlı koli / *C cash-on delivery parcel*

Göndericisi tarafından gönderi muhteviyatı için belirlenen tutarın alıcısı tarafından ödenmesi ile teslim edilen koli.

ödeme yetkisi / *payment authorization*

Bir havalenin ödenmesi için yetki verilmesi.

ölü bölge / *zone of silence*

Bir radyo vericisinin işaretlerinin yeterince iyi alınmadığı bölge.

öncelikli gönderi / *priority item*

En çabuk yoldan sevk ve dağıtımı yapılan gönderi.

öncelikli olmayan gönderi / *non-priority item*

Düşük ücretle kabul edilen, sevk ve ayırımında önceliği olmayan gönderi.

özel anlaşma / *special agreement*

UPU Anlaşmaları dışında posta idarelerinin birbirleriyle yaptıkları anlaşma.

özel işletmeci / *private operator*

Posta hizmetlerini yürüten özel kuruluş.

özel uçak ile / *by express/special delivery*

plastik emniyet kilidi

Göndericinin gönderisini özel uçak olarak göndermek istediğine ilişkin etiket.

özel ulak / *express*

Gönderilerin varış merkezlerince genel dağıtım beklenmeden özel bir dağıtıcı tarafından alıcıya götürülmesi hizmeti

özümlü soğurma hızı / *specific absorption rate*

Elektromanyetik enerjinin vücut dokuları tarafından soğurulma hızı.

P

paket anahtarlama / *packet switching*

Adresli paketleri kullanarak bir kanalın sadece paketin iletim süresi boyunca meşgul edildiği bir veri iletim süreci.

panelist / *panelist*

Mektubun kabulünden teslimine kadar geçen süreyi ölçmek amacıyla belli periyotlarla deneme mektubu düzenleyen kişi.

periyodik yayımlar / *periodicals*

İndirilmiş ücrete tâbi ve belirli zaman süresinde basılan matbuat.

plastik emniyet kilidi / *security seal*

Gönderilerin çeşidine göre rengi belirlenen (beyaz: kayıtsız, kırmızı: kayıtlı, turuncu: acele posta, sarı: koli, yeşil: yurtdışından gelen torbaların iadesi) torbaların bağlanmasında kullanılan kilitler.

postrestant gönderi

posta kodu / *postal code*

Posta gönderilerinin otomatik ayrırımında kolaylık sağlayan kod sistemi.

posta kutusu / *post office box*

Alıcıların gönderilerini posta işyerlerinden almaları için düzenlenmiş kutular.

posta merkezi / *post office*

Bütün posta iş ve işlemlerini yapan merkez.

posta pulu / *postage stamp*

Posta ücretlerinin ödenmesinde veya filatelik amaçlı biriktirilmesinde kullanılan sürekl ve resmî posta pulları ile anma pulları.

posta pulu bloku / *block of postage stamp*

Üst üste, yan yana, zımbalı veya zımbasız olarak bir veya birden çok posta pulunu kapsayan, bütün olarak veya üzerindeki pullar kopartılıp tek tek posta gönderi ücretlerinin ödenmesinde kullanılabilen tabaka şeklindeki pullar.

posta pulunun sürşarjı / *postage stamp overprint*

Posta pulunun değerini veya konusunu değiştirmek amacıyla üzerlerine yeni yazılar, rakamlar veya motifler basılması işi.

posta tasarruf bankası / *postal saving bank*

Tasarruf bankacılığı işlemleri yapan posta idaresi.

posta tekeli / *postal monopoly*

Haberleşme içeren gönderilerin kabul, sevk ve dağıtımının PTT tarafından yürütülmesine ilişkin yasal zorunluluk.

posta teslim bordrosu / *delivery bill*

Kapsamında bulunan posta torba/kap ve kargo/lojistik gönderilerinin dökümünü içeren ve işyerleri arasında zimmetle alınıp verilmesi için düzenlenen belge.

postrestant / *poste restante*

Alıcı adresi olarak PTT işyeri gösterilen ve alıcısına müracaatında ödenen havale.

postrestant gönderi / *poste restante item*

Alıcı adresi olarak posta işyeri belirtilen ve alıcısına işyerinde teslim edilen gönderi.

PP. damgalı gönderi

PP. damgalı gönderi / *PP item*

(*prepaid item*)

Üzerlerine pp. damgası basılı bulunan ayrıca pul, ücret ödeme makinesi tatbiklerini taşımayan, aynı gönderici tarafından belirli aralıklarla düzenli olarak postaya verilen gönderi.

propaganda veya tanıtım amaçlı film / *publicity/propaganda/advertising slogan*

Ücret alma makinelerinde gönderi üzerine basılan tanıtım ve propaganda ibareleri.

Pttmatik

Gişelerden verilen paralı posta işlemlerinin 7 gün 24 saat müşterilere sunulduğu cihaz.

publipostaj (doğrudan posta) / *direct mail advertising; direct marketing*

Önceden belirlenen adreslere posta yoluyla gönderilen tanıtım broşürleri.

R

radio / *radio*

Elektrik dalgalarının özelliğinden yararlanarak seslerin iletilmesi sistemi.

radio frekansı ile tanımlama / *radio frequency identification*

Etiket taşıyan bir nesnenin hareketlerinin izlenebilmesine imkan veren, radyo frekansları ile çalışan teknolojiye verilen genel ad.

radio link / *radio link*

İki nokta arasında elektromanyetik dalgalarla veri iletilmesini sağlayan sistem.

radio muhabere performans tipi / *radio communication performance type*

Haberleşme işlem zamanı, sürekliliği, geçerliliği ve doğruluğu gibi parametreler için tahsis edilmiş değerleri temsil eden (örneğin; RCP 240 gibi) tanımta.

radioaktif maddeler / *radioactive materials*

Posta yoluyla alınıp verilmesi kayıt ve şarta tâbi radyoaktif malzeme.

rastgele erişimli bellek / *random access memory*

İşlemci tarafından okunup yazılabilen, üzerinde bilgilerin geçici olarak tutulduğu bellek.

reddetme / *refusal*

Alıcının kendisine yollanan gönderiyi herhangi bir nedenle reddetmesi.

rehber hizmeti / *directory service*

Abonelerine numara tahsis eden işletmecilerin rehberde yer almayı kabul eden abonelerine ilişkin Kurum tarafından belirlenen bilgilerinin basılı, elektronik veya teknolojik açıdan mümkün olan diğer yöntemlerle yayımlanması ile telefon dahil tüm yöntemlerle sunulan sorgulama hizmeti.

reklamasyon / *inquiry*

Haber isteme

repostaj / *remailing*

Düşük ücretten yararlanmak için çıkış ülkesinden başka bir ülkede postaya verme.

S

SAL postası / *SAL dispatch*

(*surface air lifted dispatch*)

Yüzeyden kabul edilen ancak uçakla gönderilen gönderiler.

salınımlı yörünge / *inclination orbit*

Uyduya kuzey-güney manevralarının yaptırılmaması.

sanal mobil şebeke işletmecisi / *mobile virtual network operator*

Diğer bir şirketin ağını kullanarak mobil hizmetler sunan şirket.

sanal özel ağ / *virtual private network*

İletişim altyapısını paylaşan fakat TCP-IP'nin (zaman sıkıştırımlı çoklama - İnternet protokolü) kullanımına dayanan bir yapıyla, güvenli özel bir ağ olarak görev yapan veri ağı.

sanal veri ambarı / *virtual data warehouse*

Verilerin fiziksel olarak gerçek bir merkezde depolanmamış olup, kullanıcıların gereksinimlerine göre aranıp, derlenip, bu depodan hazır geliyormuşçasına sunulduğu veri deposu.

sapma (ekseni) / *yaw*

Uydunun yönelimin tanımında kullanılan üç ekseninden biri.

sayısal / *digital*

0 ve 1'den oluşan ikili sayıları temsil eden bağımsız elektronik ya da optik titreşimler aracılığıyla bilgiyi depolama, işleme ve iletme yöntemi.

sayısal bilgisayar / *digital computer*

Özünde verilerin kesikli gösterimlerinin kullanıldığı bilgisayar.

sayısal imza / *digital signature*

Elektronik ortamdaki yazışmalara eklenen, yazıyı gönderenin kimliğini ve gönderilen yazının iletim sırasında bozulmadığını kanıtlamaya yarayan bölüm.

sayısal yayın / *digital broadcast*

Bilgilerin ikili sayılara dönüştürülerek iletilmesi.

sekogram / *secogramme, mail for the blind*

Görme engellilere özgü yazılar taşıyan gönderi kategorisi.

servis gönderileri / *official correspondence items*

Posta idarelerinin servisleri arasında alınıp verilen gönderiler.

servis havalesi / *service money order*

Posta servisleri arasında alınıp verilen havale türü.

sesli yanıt sistemi / *interactive voice response*

Çağrı merkezini arayan tüketicileri karşılayan ve bilgi verme, talep ve şikayet alma ile ilgili müşteri temsilcine yönlendirme amacı ile oluşturulan otomatik cevap sistemi.

sevk / *forwarding*

Gönderilerin gideceği ünitelere göre ayrılması ve torbalanması.

sıkıştırma / *compression*

Sıkıştırma tekniği uygulanarak kullanılan bant genişliğini azaltma işlemi.

sıradan erişim

sıradan erişim / *sequential access*
Düzenlenmiş bir öğeler kümesindeki öğelerin, birincisi okunduktan sonra ikincisinin, sonra üçüncüsünün ve benzer biçimde sırayla ötekilerin okunduğu erişim biçimi.

sim kartı / *subscriber identity module card*

Kullanıcının kimliğini tanımlayan modüler kart.

sinyal çözücü / *decoder*

Kodlanmış sinyali çözen cihaz.

sinyal izdüşümü / *footprint*

Bir uyduya ait verici antenin yeterli güçte yayın yaptığı yeryüzü alanı.

sinyal kodlayıcı / *encoder*

Sinyal kodlama işlemi yapan cihaz.

soğurma bandı / *absorption band*

Maddenin fiziksel özellikleri gereği soğurma katsayısının görece maksimum olduğu frekans bandı.

son kullanıcı / *end user*

Elektronik haberleşme hizmeti veya elektronik haberleşme şebekesi sağlamayan gerçek veya tüzel kişi.

soyut veri tipi / *abstract data type*

Bilgisayar programlamasında, bilgisayar dilinden bağımsız olarak kullanıcı tarafından içinde barındırabileceği bilgi türüyle ve üzerinde yapılabilecek işlemleriyle belirtilen veri tipi.

spektrum / *spectrum*

1- Sinyalin görsel halde gösterilme işlemi.

2- Elektronik haberleşme amacıyla kullanılan, frekansı 9 kHz-3000 GHz arasında olan ve uluslararası düzenleme yapılması halinde 3000 GHz'in

üzerindeki frekanslar da dahil olmak üzere elektromanyetik dalgaların frekans aralığı.

süper yüksek frekans / *super high frequency*

3 ile 30 GHz arasındaki frekans aralığı.

sürekli veri / *continuous data*

Sürekli bir ölçüm ekseninden elde edilmiş, tamsayılarla ya da kesikli değerlerle sınırlı olmayan veriler.

sürekli yedekleme / *continuous data protection*

Bilgisayar verilerinde her bir değişiklik yapıldığında otomatik olarak yedeklemenin de yapıldığı düzen.

süzgeç / *filter*

Girdi olarak verilen gereç, veri ya da imleri, belirtilmiş ölçütlere göre ayıran herhangi bir aygıt ya da dizge.

Ş

şebeke / *network*

Ülke çapında yaygınlaştırılmış ulaşım ve iletişim örgüsü, ağ.

şeffaf gözlü zarf / *envelope with a transparent panel*

Alıcı adresi için şeffaf bir göz bulunan zarf.

şifre avcılığı / *phishing*

Mesaj göndererek yasa dışı yollarla bir kişinin şifresinin veya kredi kartı detaylarının öğrenilmesi.

T

taahhütlü gönderi / *registered item*

Kayıtlı olarak kabul edilen ve servisler arasında kayıtlı olarak alınıp verilen; kayıp, hasar ve çalınma durumunda tazminat ödenen gönderi.

takip / *tracking*

Uyduyan gelen sinyaldeki bozulmayı minimize edecek şekilde takip etmek.

takseli gönderiler / *T stamp items*

Ücretleri eksik ödenmiş veya hiç ödenmemiş olarak kabul edilen gönderi.

tarife sözleşmesi / *special contract*

Gönderilerin kabul fiyatlarına ilişkin müşteri ile yapılan özel sözleşme.

tarih damgası / *date-stamp*

Gönderilerin kabul yeri ve tarihini belirten damga.

tarih damgası tatbiki / *application of date-stamp*

Gönderinin üzerine tarih damgası vurulması.

taşıyıcı / *carrier*

Haber işaretinin modülasyonla üzerine bindirildiği dalga.

taşıyıcı dalga / *carrier wave*

Radyo haberleşmesinde, bilgi sinyalini uzak mesafelere göndermek için üzerine bindirilen yüksek frekanslı dalga.

tebligat / *legal notification*

Kanunla yetkili kılınmış makamlarca bir hukuki işlemin yasal sonuç

doğurmak üzere ilgili kişi ya da kişilere PTT veya yetkili memur vasıtasıyla bildirilmesi işlemi.

tek yönlü / *simplex*

Ancak tek yönde veri akışına olanak veren herhangi bir dizgeye değin.

telefon / *telephone*

Konuşmaları ileten ve yansıtan düzenek

telefon hizmeti / *telephony service*

Elektronik haberleşme şebekelerindeki bir noktadan başlayan veya bu şebekelerdeki bir noktada sonlanan ve kamuya ticari olarak sunulan ses hizmetleri.

telefon santrali / *phone central*

Telefonların bağlı olduğu merkez.

telefonla haber verme / *informed by telephone*

Havale yaparken alıcının adresiyle birlikte telefon numarasını da belirterek alıcıya havalesinin geldiği bilgisinin telefonla haber verilmesi hizmeti.

telekomünikasyon / *telecommunication*

Haber, yazı, resim, sembol veya her çeşit bilginin tel, radyo, optik vb. elektromanyetik sistemlerle iletil-

telekomünikasyon altyapısı

mesi, bunların yayımı veya alınması; uz iletişim.

telekomünikasyon altyapısı / *telecommunications infrastructure*

Enformasyonun elektriksel yolla aktarımı, dağıtımı ve iletimi amaçlı örgütler, personel; karasal, radyo, uydu sistemleri, radyo ve televizyon, telefon şebekesi, küresel coğrafi konum sistemi ve benzeri öğeler.

telekomünikasyon linki / *telecommunications link*

Bir abonenin yerinden başlayıp, yerel dağıtım ağından geçip, tele-iletişim ağının merkezinde sonlanan bağlantı.

telgraf / *telegraph*

İki merkez arasında, kararlaştırılmış işaretlerin yardımıyla yazılı haberlerin veya belgelerin iletimini sağlayan bir telekomünikasyon düzeni.

telgraf havalesi / *telegraph money order*

Telgraf yoluyla sevk edilen havale türü.

telsiz / *wireless*

Türlerine göre belirli bir kapsama alanı içinde belirli kişilerin iletişimini sağlayan, elektromanyetik dalgalar yardımıyla çalışan araç.

telsiz erişim / *wireless access*

Lokal santral ile abone arasında bakır kablo kavramını ortadan kaldıran ve abone gereksinimlerine hızlı cevap verebilme imkanı yaratan şebeke yapısı.

telsiz telefon / *radiotelephony*

Sesli (sesi modüle edilmiş telsiz dalgalarıyla göndererek) bilgi alışverişinin temel alındığı haberleşme şekli.

tematik filateli / *thematic philately*
Konularına göre posta pulu koleksiyonculuğu.

tesis paylaşımı / *facility sharing*

Elektronik haberleşme hizmeti sunumunda kullanılan boru, kanal, direk ve kuleler dahil ilgili tesis ve cihazların diğer işletmeciler tarafından da kullanılması veya paylaşılması.

ton-kilometre / *ton-kilometre*

Postaların taşınmasında kullanılan birim.

toplu veri iletimi / *bulk data transmission*

Büyük oylumda bir veri kütesinin iletimi.

toptan kayıt / *bulk entry/advice/billing of items*

Gönderilerin alınıp verilmesi ile ilgili belgelerde gönderi sayısının toptan verilmesi.

uydu haberleşme gözlem merkezi

transit giderleri / *transit charges*
Aktarmalı sevk edilen postalar için aracı idareye ödenen para.

transit serbestliği / *freedom of transit*

Mektup postası gönderilerinin ülkeler arasında serbest olarak dolaşımının sağlanması.

tüketici / *consumer*

Elektronik haberleşme hizmetini ticari veya mesleki olmayan amaçlarla kullanan veya talep eden gerçek veya tüzel kişi.

tümleşik çevrim / *integrated circuit*

Bir dizi bileşenden oluşan bir elektrik çevriminin işlevini gören ve bir tek yarı iletken yonga üzerinde bütünleşmiş çevrim kesimi; entegre devre.

U

uçak ek ücreti / *air surcharge*

Uçakla sevk edilmesi istenen gönderiler için alınan ek ücret.

uçak ile / *by airmail*

Göndericinin gönderisini uçakla göndermek istediğine ilişkin etiket.

uçak kolisi / *air parcel*

Uçakla öncelikli olarak sevk edilen koli.

ufuk açısı / *azimuth angle*

Uyduya bakan antenin yatay düzlemde yaptığı açı.

ultra yüksek frekans / *ultra high frequency (UHF)*

300 MHz ile 3 GHz arasındaki frekans aralığı.

UPU anlaşmaları / *UPU acts*

UPU tarafından düzenlenen ve üye ülkelerin onayladığı tüm anlaşmalar.

UPU Kongresi / *UPU Congress*

Uluslararası düzeyde postaların alınıp verilmesine ilişkin kuralları belirleyen Dünya Posta Kongresi.

uydu / *satellite*

Kablodan bağımsız haberleşme sağlayan cihaz.

uydu alıcısı / *satellite receiver*

Uydu yayınlarını çözen alıcı cihaz.

uydu duruş kontrolü / *attitude control*

Uydunun güneşe ve yere göre duruş konumunun kontrolü.

uydu haberleşme gözlem merkezi / *satellite communication monitoring center*

Uydu üzerinden yayın yapan taşı-

uydu kontrol merkezi

uydu kontrol merkezi, belirlenen parametreler çerçevesinde kesintisiz, güvenilir ve kaliteli bir şekilde yayınlarına devam edebilmeleri için 7/24 esasına göre denetim ve takibinin yapıldığı merkez.

uydu kontrol merkezi / *satellite control center*

Uyduların gözlem kontrol ve yönlendirme operasyonlarının yapıldığı merkez.

uydu mobil uplink araç / *satellite mobile uplink vehicle*

Uydu üzerinden mekanandan bağımsız (farklı bölgelerden) yayın yapabilen, üzerine uplink sistemleri montaj edilmiş özel araç.

uydudan iniş hattı / *downlink*

Uydu-yer bağı.

uyduya çıkış hattı / *uplink*

Yer-uydu bağı.

uygulama verileri dosyası / *application data file*

İçeriği bir ya da daha fazla kez kullanılabilecek dosya.

uzaktan erişim / *remote access*

Uzaktan bulunan bir veri kaynağına veri iletim olanakları aracılığıyla erişim.

uzay filatelisti / *aerophilately*

Uzay ile ilgili filateli dalı.

uzay kesimi / *space segment*

Ü

ücreti alınmıştır / *charge collected*
Ücreti çıkış yerinde alınmıştır ibaresi.

ücret alma makinesi / *franking machine (used by post office)*

PTT işyerlerinde posta ücretlerinin alınmasında kullanılan posta pulu yerine gönderi üzerine posta ücretini gösteren kırmızı renkte damga tatbiki yapan makine.

ücret ödeme makinesi / *franking machine (used by customers)*

Posta Ücretlerinin ödenmesinde Genel Müdürlükçe kendilerine ücret ödeme makinesi kullanma izni verilen kullanıcılar tarafından kullanılan posta pulu yerine gönderi üzerine posta ücretini gösterir kırmızı renkte damga tatbiki yapan makine

ücretlendirme / *payment of postage*
Bir posta gönderisinin ücretlendirilmesi.

ücretten muafiyet / *exemption from postal charge*

Kabul ücreti alınmayan gönderiler (Cumhurbaşkanlığı, er ve erbaş gönderileri).

üçlü oyun / *triple play*

Tek bağlantı üzerinden veri, video ve ses haberleşmesi.

üçüncü nesil / *third generation*

Mobil sistemlerde üçüncü nesil. Yüksek hızda veri iletimi ve tam hareketli video, video konferans ve İnternet erişimi gibi daha fazla destekleyici multimedya uygulamaları sağlar.

üst çevirici / up converter

Yüksek frekansa dönüştüren frekans değıştirici.

V**varış gideri / terminal dues**

Bir gönderi için varış idaresine ödenen para.

veri / data

Olgu, kavram veya komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimli gösterimi.

veri bağı erişim protokolü / link access protocol

Açık sistemler arabağlaşım sisteminde veri bağı katmanının erişim protokolü.

veri bölgesi / data area

Bellekte verilere ayrılan yer.

veri iletişim / data communication

Bir bilgisayarla, uzakta, bir uç bağındaki kullanıcı ya da başka bir bilgisayar arasındaki sayısal veri alışverişi.

veri işleyici / data processor

Bir masa hesaplayıcısı, bir delikli kart makinesi ya da bir bilgisayar gibi, veri işleme olanağı sağlayan aygıt.

veri kalitesi / data quality

Bir verinin; kullanıcılar için doğruluk, bütünlük ve çözümsellik açısından belirlenen gereklilikleri karşılaması/sağlaması amacıyla belirlenen güvenlik derecesi /seviyesi.

veri modeli / data model

Veritabanında, veri özelliklerini ve ilişkilerini içeren kavramsal yapı.

veri kanalı / data channel

Bir veri işleme sisteminde merkez ve çevre birimleri arasında veri aktarımını sağlayan işlevsel birim.

veri ortamı / data medium

Üzerinde ya da içindeki belli bir fiziksel değışkenin, verinin gösterimi olarak kullanılabilirdiği gereç.

veri saklama ortamı / data storage medium

Ana bellek boyutlarına göre çok büyük hacimli veri kümelerini, gerektiğinde yüklenmek ve erişilmek üzere, özellikle çevrimdışı koşullarda saklamada kullanılan manyetik bant, disk kümesi vb. herhangi bir ortam.

veri saklama yoğunluğu / data storage density

Bir veri hacminin birim yüzeyinin ya da birim oylumunun veri saklama kapasitesi.

veri sıkıştırma / data compression

Büyük hacimli veri kümelerinin saklanmasında ya da gönderiminde kullanılan donanım kapasitelerinde savurganlığı önlemek amacıyla, bilginin istatistiksel özelliklerine göre tasarlanan uygun bir kodlama yöntemiyle hacminin küçültülmesi.

veri sızdırılması / data leakage

Bir bilgisayar sisteminden verilerin onay alınmadan, gizlice elde edilmesi.

veri toplama, veri derleme / data collection

Bilgisayar ortamında saklanması

veri toplama uydusu

öngörülen ham verilerin yeni bir uygulama için ilk kez toplanması ya da önceden derlenmiş ve bilgisayara girilmiş veri dosyalarının güncelleştirilerek yaşatılması için sürekli biçimde derlenmesi.

veri toplama uydusu / *data collection satellite*

Veri edinme platformlarından gelen ölçümleri derleyip, yerdeki bir ya da daha çok sayıdaki veri işleme merkezine yönlendiren uydu.

veri yedekleme / *data backup*

Verilerin sistematik bir nedenden ötürü ya da kaza eseri kaybolmalarını önlemek amacıyla dosyaların, çoğunlukla başka bir dış bellekte olmak üzere, bir ya da daha çok kopyasının edinimi.

verilerin doğruluğu / *data accuracy*

Bir bilgi işlem sisteminde, alınan teknik ve yönetsel önlemler sonucu, verilerin istenmeyen herhangi bir değişikliğe maruz kalmamış olmaları.

verilerin tahrifi / *alteration of data*

Verilerin doğruluğunu bozacak şekilde, amaçlı ya da kaza eseri olarak, ama yetki verilmeden verilerin değiştirilmesi ve verilerle ilgili kuruluşun tehlikeye maruz bırakılması.

veritabanı / *database*

Olgu, kavram ya da komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimsel ve uzlaşımsal bir gösterimi.

Y

yansıtıcı / *reflector*

Üzerine gelen sinyali yansıtan pasif eleman.

yapay yük / *dummy load*

Cihaz ayarları yapılırken havaya gereksiz sinyal yaymamak için kullanılan yük.

yarı asal eksen uzunluğu / *semi-major axis length*

Uydunun eliptik yörüngesinin yarı asal eksen uzunluğu.

yarı kübik anten / *parabola antenna*

Uydu antenlerinde kullanılan çanak antenlerin kesit şekli. Parabole paralel olarak gelen ışınlar odak noktasında toplanır.

yarıda kalan bağlantı / *aborted connection*

Veri iletişiminde bir bağlantının olağan sonlandırma kuralları içinde gerçekleşemeyen çözülmesi.

yasak maddeler listesi / *list of prohibited articles*

Ülkelerin posta yoluyla kabul edilmesine sınırlama getirdikleri maddelerin listesi.

yayın süresi / *airtime*

Bir radyo vericisinin yayın yaptığı süre.

yazılım / *software*

Bir bilgisayarda donanıma hayat veren ve bilgi işlemde kullanılan programlar, yordamlar, programlama dilleri ve belgelemelerin tümü.

yazılım tanımlı radyo sistemleri / *software-defined radio systems*

Radyo frekansı parametrelerini (frekans, modülasyon tipi, çıkış gücü)

yazılım ile ayarlama ve değiştirme yetisine sahip radyo sistemleri.

yedekleme merkezi / *backup facility*

Bilgi işleme merkezinden ayrı bir birim olan ve bütün yedekleme kopyalarının tutulduğu mekân.

yer istasyonu / *earth station*

Yayın amaçlı uyduya sinyal gönderip alan istasyon, terminal.

yerberi / *perigee*

Uydunun yörünge düzleminde hareketi sırasında yere en yakın olduğu nokta.

yerberi açıklığı / *argument of perigee*

Yörüngesindeki bir uydu için yükseliş düşümü ile yerberi noktası arasındaki açı.

yere eş zamanlı yörünge (yer sabit yörünge) / *geosynchronous orbit*

Ekvator düzlemi üzerindeki uydu hızının dünyanın dönüş hızına eşit olduğu yörünge.

yerel ağın paylaşımına açılması / *local loop unbundling*

Son kullanıcıya ulaşan bakır kablo-nun kullanımının diğer işletmecilere açılması.

yerel alan / *local area*

En fazla bir ilin coğrafi alanının tamamını kapsayan alan.

yerel alan ağı / *local area network*

Dosya, program, yazıcı ve yüksek hızlı modemler gibi çeşitli aygıtların paylaşımı amacıyla, kişisel bilgisayarlar, iş istasyonları, dosya sağlayıcıları ve yerel bir ortamdaki diğer bilgisayarlı aygıtlar arasında bağlantı sağlamak için tasarlanmış kısa mesafeli veri transfer ağı.

yeröte / *apogee*

Uydunun yörünge düzleminde hareketi sırasında yerden en uzak olduğu nokta.

yeröte itki motoru / *apogee boost motor*

Uydunun yersabit yörüngeye yerleştirilmesi için kullanılan motor.

yonga / *chip*

Bir tümleşik çevrimi taşıyan yarı iletken gereç.

yönetimsel bilgi işlem / *administrative data processing*

Hesaplama ya da yönetimde kullanılan otomatik bilgi işlem.

yönlendirici / *router*

Bilgisayarlar arası veri haberleşmesinde veri paketlerini ulaşmaları gereken adreslerine göre yönlendiren, gerekirse geçişini yasaklayabilen cihazlar.

yönlü anten / *directed antenna*

Elektromanyetik enerjiyi belirli bir yönde diğer yönlere göre daha etkin olarak yayan ya da alan anten.

yönsüz anten / *undirected antenna*

Elektromanyetik enerjiyi uzayda kendinden eşit uzaklıktaki noktalara eşit olarak yayan ya da noktalar-dan eşit olarak alan anten.

yörünge eğikliği / *inclination*

Uydu yörünge düzleminin ekvator düzlemi ile yaptığı açı.

yunuslama eksen / *pitch*

Uydunun yöneliminin tanımında kullanılan üç eksen-den biri.

yuvarlama eksen / *roll*

Uydunun yöneliminin tanımında kullanılan üç eksen-den biri.

yükleme / *loading*

Çok kanallı iletişim sistemlerinde,

yüksek frekans

sistem anaziline el verecek şekilde yapay trafikle ya da beyaz gürültüyle sistemi yükleme.

yüksek frekans / *high frequency*

3 ve 30 MHz arasındaki frekansların bütünü.

yükseliş düğümü / *ascending node*

Uydunun yörünge düzleminde hareket ederken ekvator düzleminin güneyinden kuzeyine geçtiği nokta.

yükselme açısı / *elevation angle*

Uyduya bakan antenin düşey doğrultuda yaptığı açı.

yüzey kolisi / *surface parcel*

Kara veya deniz yoluyla sevk edilen koli.

Z

zaman uyumlu bilgisayar / *synchronous computer*

Her olayın ya da herhangi bir temel işlemin uygulanmasının, bir saatten gelen imler üzerine başlatıldığı ve genellikle bu imlere uygun adımlarla sürdürüldüğü bilgisayar.

zayıflatma / *attenuation*

Sinyal gücünü düşürme işlemi.

zengin site özeti / *rich site summary*

İnternet sitesine haber sağlayıcılar tarafından yeni eklenen içeriğin kolaylıkla takip edilmesini sağlayan özel bir xml dosya biçimi.

zigbee / *zigbee*

Küçük, düşük güçlü sayısal radyo ekipmanların iletişimi için bir protokol.

KISALTMALAR

- 1G** / *first generation* Birinci nesil (1N)
- 2G** / *second generation* İkinci nesil (2N)
- 3G** / *third generation* Üçüncü nesil (3N)
- 4G** / *fourth generation* Dördüncü nesil (4N)
- 3WC** / *three-way-calling* 3 yönlü arama
- A/V** / *audio/video* Ses/görüntü, ses/video
- AAA** / *authentication, authorization and accounting entity* Doğrulama, yetkilendirme ve hesaplama birimi
- AAC** / *aeronautical administrative communication* Hava idari haberleşmesi
- AACS** / *advanced access content system* Gelişmiş erişimli içerik sistemi
- AAR** / *automatic alternative routing* Otomatik alternatif yönlendirme
- AAS** / *adaptive antenna system* Uyumlu anten sistemi
- ABP** / *alternating bit protocol* Değişebilen bit protokolü
- ABR** / *available bit rate* Mevcut bit hızı
- ABS** / *alternate billing service* Alternatif faturalandırma hizmeti
- AC** / *access channel* Erişim kanalı
- AC** / *alternating current* Alternatif akım
- ACB** / *automatic call-back* Otomatik geri arama
- AC-BE** / *access category-best effort* En iyi erişim sınıfı
- AC-BK** / *access category-background* Arka plan erişim sınıfı
- ACC** / *account card calling* Kart hesabı üzerinden arama, kredi kartlı arama
- ACD** / *automatic call distribution* Otomatik çağrı dağıtımı
- ACI** / *adjacent channel interference* Yan kanal girişimi
- ACL** / *access control list* Erişim denetim listesi
- ACLR** / *adjacent channel leakage ratio* Yan kanal sızıntı oranı
- ACM** / *adaptive coding and modulation* Uyumlu kodlama ve modülasyon
- ACR** / *attenuation crosstalk ratio* Çapraz konuşmayı zayıflatma oranı
- ACR** / *automatic call recording* Otomatik çağrı kaydı
- ACS** / *aerodrome control station* Hava radar denetim istasyonu
- ACTS** / *advanced communications technologies and services* İleri haberleşme teknolojileri ve hizmetleri
- ACTS** / *advanced communications technology satellite* İleri haberleşme teknoloji uydusu

ACU / *antenna control unit* Haberleşme için kullanılan anteni istenilen yere yönlendirmek için kullanılan ekipman(lar)

ACU / *automatic call unit* Otomatik arama birimi

AC-VI / *access category-video* Görüntü erişim sınıfı

AC-VO / *access category-voice* Ses erişim sınıfı

AD / *activity detection* Aktif algılama

ADA / *audio distribution amplifier* Ses dağıtım yükselticisi

ADC / *analog to digital converter* Analog-sayısal çevirici

ADCCP / *advanced data communication control procedures* İleri veri haberleşmesi denetim işlemleri

ADCS / *attitude determination control subsystem* Pozisyon belirleme ve kontrol alt-sistemi

ADF / *automatic document feeder* Otomatik doküman besleyici

ADM / *antenna deployment mechanism* Antenin açılmasını sağlayan mekanizma

ADR / *average data rate* Ortalama veri hızı

ADSL / *asymmetric digital subscriber line* Asimetrik sayısal abone hattı

ADT / *abstract data type* Soyut veri türü

AEC / *acoustic echo canceller* Akustik yankı giderici

AEF / *aircraft emergency frequency* Hava aracı acil durum frekansı

AES / *advanced encryption standard* İleri şifreleme standardı

AES / *aircraft earth station* Hava aracı yer istasyonu

AF / *application function* Uygulama fonksiyonu

AFA / *adaptive frequency agility* Uyarlanabilir frekans çevikliği

AFC / *automatic frequency control* Otomatik frekans denetimi

AFC / *automatic face recognition* Otomatik yüz tanıma

AFC / *automatic fare collection* Otomatik ücret toplama

AFC / *automatic frequency control* Otomatik frekans denetimi

AFMS / *administrative frequency management system* İdari frekans yönetim sistemi

AFS / *aeronautical fixed station* Hava sabit istasyonu

AFTN / *aeronautical fixed telecommunication network* Hava sabit telekomünikasyon şebekesi

AGC / *automatic gain control* Otomatik kazanç kontrol

AGW / *access gateway* Erişim ağ geçidi

AI / *artificial intelligence* Yapay zekâ

- AIG** / *address-indicating group* Adres gösterim grubu
- AIM** / *active intermodulation* Etkin intermodülasyon
- AIS** / *alarm indication signal* Alarm bildirme işareti
- AIT** / *application information table* Uygulama bilgi tablosu
- AIT (Center)** / *assembly integration and test* Montaj birleştirme ve test (merkezi)
- AITS** / *acknowledged information transfer service* Onaylanmış bilgi aktarma hizmeti
- ALC** / *automatic level control* Otomatik seviye kontrol
- AM** / *amplitude modulation* Genlik modülasyonu
- A-MPDU** / *aggregated MAC (media access control) protocol data unit* Ortam erişim kontrolü protokol veri ünitesi
- AMPS** / *advanced mobile phone service* İleri mobil telefon hizmeti
- AMSS** / *aeronautical mobile satellite system* Hava mobil uydu sistemi
- AO** / *other objects* Kaba gönderiler
- AOCS** / *attitude and orbit control system* Yörünge yönelim ve kontrol sistemi
- AP** / *access point* Erişim noktası
- AP** / *alert phase* İkaz evresi
- API** / *application programming interface* Uygulama programlama arayüzü
- APL** / *analogue private line* Analog özel hat
- APM** / *antenna pointing mechanism* Anten odaklama mekanizması
- APS** / *analogue protection system* Analog koruma sistemi
- APSK** / *amplitude phase shift keying* Genlik faz kaymalı anahtarlama
- APT** / *Asia Pacific Telecommunity* Asya Pasifik Telekomünikasyon Birliği
- AR** / *advice of delivery* Alma haberi
- A-RACF** / *access-resource and admission control function* Erişim-kaynak ve kabul denetim fonksiyonu
- ARNS** / *aeronautical radio navigation service* Havacılık telsiz seyrüsefer hizmeti
- ARP** / *address resolution protocol* Adres çözünürlük protokolü
- ARPU** / *average revenue per user* Kullanıcı başına ortalama gelir
- ARS** / *airborne remote sensing* Havadan algılama
- ASD** / *authorized service domain* Lisanslı hizmet alanı
- ASF** / *advanced systems format* Gelişmiş sistem biçimi
- ASN** / *access service network* Erişim hizmet ağı
- ASON** / *automatically switched optical network* Otomatik anahtarlamalı optik şebeke

- ASP** / *application service provider* Uygulama hizmet sağlayıcısı
- ASP** / *average selling price* Ortalama satış fiyatı
- ASR** / *air surveillance radar* Hava keşif radarı
- ASR** / *automatic speech recognition* Otomatik ses tanıma
- ASVD** / *analogue simultaneous voice and data* Analog eş zamanlı ses ve veri
- AT** / *assistive technology* Yardımcı teknoloji
- ATE** / *automated test environment* Otomatik test ortamı
- ATM** / *automated teller machine* Otomatik para makinası, bankamatik
- ATM (VTOA)** / *voice and telephony over ATM* üzerinden ses ve telefon
- ATP** / *adaptive transmission protocol* Uyumlu iletim protokolü
- ATS** / *air traffic service* Hava trafik hizmeti
- ATSC** / *air traffic service communication* Hava trafik hizmeti haberleşmesi
- AUTHBS** / *base station authentication response* Baz istasyonu doğrulama cevabı
- AUTOSEVOCOM** / *automatic secure voice communications network* Otomatik güvenli ses haberleşme şebekesi
- AVI** / *automatic vehicle identification* Otomatik araç tanımlama
- AVL** / *automatic vehicle location* Otomatik araç konum belirleme
- AVT** / *audio-visual terminal* İşitsel-görsel uçbirimi
- AWS** / *advanced wireless services* Gelişmiş kablosuz hizmet
- BABT** / *British Approvals Board for Telecommunications* İngiliz Telekomünikasyon Onay Kurumu
- BACP** / *bandwidth allocation control protocol* Bant genişliği tahsis denetim protokolü
- BAOC** / *barring of all outgoing calls* Giden tüm çağrıların engellenmesi
- BAP** / *bandwidth allocation protocol* Bant genişliği tahsis protokolü
- BAP** / *basic access profile* Temel erişim şartı
- BB** / *baseband* Temel bant, taban bant
- BB** / *broadband* Genişbant
- BC** / *broadcast* Yayın (radyo-tv yayını)
- BC** / *business customer* Kurumsal müşteri
- BC-BS** / *backwards-compatible broadcast services* Geriye doğru uyumlu yayıncılık hizmeti
- BCC** / *block check character* Blok denetim karakteri
- BCT** / *business cordless telephone* Ticari kablosuz telefon
- BDF** / *broadband digital forward* Genişbantlı sayısal iletim

- BDP** / *business data processing* Yönetmel veri işleme
- BER** / *bit error rate* Bit hata oranı
- BFI** / *business fixed investment* İşletme sabit yatırımı
- BFS** / *broadcast file system* Radyo/TV yayıncılığı dosya sistemi
- BGP-VPLS** / *border gateway protocol - virtual private LAN service* Sınır geçit protokolü - sanal özel LAN hizmeti
- BMA** / *building material analysis* Yapı malzeme analizi
- BMS** / *business management system* İş yönetim sistemi
- BOL(satellite)** / *beginning-of-life (satellite)* Ömür başlangıcı (uydunun)
- BOSS** / *back office support system* Geri ofis destekli sistem
- BP** / *boundary point* Sınır noktası
- BPL** / *broadband over power lines* Enerji hatları üzerinden genişbantlı haberleşme
- BPS** / *bits per second* Saniyede bir bit (veri miktarı)
- BRAS** / *broadband remote access server* Genişbant uzaktan erişim sunucusu
- BRI** / *basic rate interface* Temel hız arayüzü
- BRI** / *brand rating index* Marka derecelendirme endeksi
- BS** / *base station* Baz istasyonu
- BSC** / *base station controller* Baz istasyonu denetleyicisi
- BSE** / *basic service element* Ana hizmet elemanı
- BSEC** / *Black Sea Economic Cooperation* Karadeniz Ekonomik İşbirliği
- BSS** / *broadcast satellite service* Uydu yayın servisleri
- BTK** / *Information and Communication Technologies Authority* Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
- BVU** / *brightness value unit* Parlaklık değer birimi
- BW** / *bandwidth* Bant genişliği
- BWA** / *broadband wireless access* Genişbant telsiz erişim
- Byte** / *8 bits* Bayt (8 bit)
- C/I** / *carrier-to-interference ratio* Taşıyıcının girişime oranı
- C/N** / *carrier-to-noise ratio* Taşıyıcının gürültüye oranı
- C/T** / *carrier-to-noise-temperature ratio* Taşıyıcının gürültü sıcaklığına oranı
- CA** / *Certificate Authority* Belgelendirme Kuruluşu, Belgelendirme Kurumu
- CA** / *conditional access* Şartlı erişim
- CA Mgmt** / *conditional access management* Şartlı erişim yönetimi

- CAC** / *call admission control* Çağrı kabul denetimi
- CAD** / *computer aided design* Bilgisayar destekli tasarım
- CAD** / *computer-aided dispatch* Bilgisayar destekli dağıtım
- CAM** / *computer-aided manufacturing* Bilgisayar destekli imalat
- CAMP** / *channel amplifier* Kanal güçlendiricisi
- CAPEX** / *capital expenditures* Sermaye giderleri
- CAR** / *committed access rate* Taahhüt edilen erişim oranı
- CAS** / *card access system* Kartlı giriş sistemi
- CATI** / *computer assisted telephone interviewing* Bilgisayar destekli telefon görüşmesi
- CATV** / *community antenna television* Ortak antenli televizyon
- CAV** / *component analog video* Analog görüntü bileşeni
- CB** / *citizen band* Halk bandı
- CBDS** / *connectionless broadband data service* Bağlantısız genişbant veri hizmeti
- CBI** / *cross-border interconnect* Sınırlar arası arabağlantı
- CBSMS** / *cell broadcast short message service* Hücresel yayın kısa mesaj hizmeti
- CC** / *controllable cost* Denetlenebilir maliyet
- CCBS** / *completion of calls to busy subscriber* Meşgul abone çağrılarının tamamlanması
- CCF** / *call control function* Arama denetim fonksiyonu
- CCK** / *complimentary code keying* Tamamlayıcı kod anahtarı
- CCM** / *channel change message* Kanal değişim mesajı
- CCR** / *call completion ratio* Çağrı tamamlama oranı
- CCS** / *calling card service* Arama kartı hizmeti
- CCW** / *cancel call waiting* Bekleyen aramayı iptal et
- CD** / *carrier detect* Taşıyıcı tespiti
- CDCP** / *call detail collection point* Arama detayı toplama noktası
- CDDI** / *copper distributed data interface* Bakır kablolu dağıtımlı veri arayüzü
- CDGP** / *call detail generation point* Arama detayı oluşturma noktası
- CDIS** / *call detail information source* Arama detayı bilgi kaynağı
- CDN** / *content distribution network* İçerik dağıtım ağı
- CDT** / *carrier detect threshold* Taşıyıcı algılama eşiği
- CE** / *communication engineering* Haberleşme mühendisliği
- CE** / *European conformity* Avrupa uygunluğu

- CEIR** / *central equipment identity register* Merkezi mobil cihaz kimlik tanımlı veritabanı
- CEP** / *cable entry point* Kablo giriş noktası
- CEPT** / *European Conference of Postal and Telecommunications Administrations* Posta ve Telekomünikasyon İdareleri Avrupa Konferansı
- CER** / *cell error rate* Hücre hata oranı
- CERP** / *European Committee for Postal Regulation* Avrupa Posta Mevzuatı Komitesi
- CERT** / *computer emergency response team* Bilgisayar acil durum müdahale ekibi
- CET** / *critical entry* Kritik giriş zamanı
- CF** / *carrier frequency* Taşıyıcı frekansı
- CF** / *center frequency* Merkez frekansı
- CFS** / *communications frame structure* Haberleşme çerçeve yapısı
- CH** / *channel* Kanal, aktarıcı
- CHI** / *computer human interface* Bilgisayar insan arayüzü
- CICS** / *customer information control system* Abone bilgi denetim sistemi
- CIM** / *common information model* Ortak bilgi modeli
- CIR** / *committed information rate* Taahhüt edilen bilgi hızı
- CIS** / *card information structure* Kart bilgi yapısı
- CISC** / *complex instruction set computer* Karmaşık talimat bilgisayarı
- CL** / *communication line* Haberleşme hattı
- CL** / *communication link* Haberleşme bağlantısı
- CL** / *connectionless* Bağlantısız
- CLEC** / *competitive local exchange carrier* Rekabetçi yerel şebeke taşıyıcısı
- CLI** / *calling line identification* Arayan hattın numarası, arayan hattın tanınması
- CLI** / *command line interface* Komut satırı arayüzü
- CLIP** / *calling line identification presentation* Arayan hattın numarasının gösterilmesi
- CLIR** / *calling line identification restriction* Arayan numaranın görünmemesi
- CLNP** / *connectionless network protocol* Bağlantısız şebeke protokolü
- CLR** / *capital labor ratio* Sermaye-iş gücü oranı
- CM** / *cable modem* Kablo modem
- CM** / *capital mobility* Sermaye hareketliliği
- CMC** / *communication monitoring center* Haberleşme gözlem merkezi
- CMIM** / *cable modem interface mask* Kablo modem arayüz maskesi

CMISE / *common management information service element* Ortak yönetim bilgi hizmet elemanı

CMOS / *complimentary metal-oxide semiconductor* Tamamlayıcı metal-oksit yarı iletken

CMTS / *cable modem termination system* Kablo modem sonlandırma sistemi

CMWN / *cancel message waiting notification* Bildirim bekleyen iptal mesajı

CN / *communication network* Haberleşme şebekesi

CN / *letter post regulations* Mektup postası düzenlemeleri

CNIP / *calling number identification presentation* Arayan numaranın kimliğinin gösterilmesi

CNM / *communications network management* Haberleşme şebeke yönetimi

COAM / *customer-owned and maintained* Müşteri tarafından sahip olunan ve bakımı yapılan

COD / *cash-on-delivery* Ödemeli (gönderi)

COLD / *central office layout design* Merkez ofis yerleşim tasarımı

COMJAM / *communications jamming* Haberleşmenin karıştırılması

COT / *central office terminal* Merkez ofis terminali

CP / *communication port* Haberleşme kapısı

CP / *communication protocol* Haberleşme protokolü

CP / *communications path* Haberleşme yolu

CP / *communications protection* Haberleşmenin korunması

CP / *postal parcel* Posta kolisi

CP / *parcel post regulations* Koli postası düzenlemeleri

CPG / *Conference Preparatory Group* Konferans Hazırlık Grubu

CPM / *Conference Preparatory Meeting* Konferans Hazırlık Toplantısı

CPMS / *copy protection management system* Kopya koruma yönetim sistemi

CPU / *central processing unit* Merkezi işlem birimi

CR / *cognitive radio* Bilişsel radyo

CRC / *cyclic redundancy check* Döngüsel artıklık denetimi

CS / *communication security* Haberleşme güvenliği

CS / *communication speed* İletişim hızı

CS / *communications satellite* Haberleşme uydusu

CS / *carrier signal* Taşıyıcı işaret

CSA / *carrier serving area* Taşıyıcı hizmet alanı

- CSD** / *circuit-switch data* Devre anahtarlamalı veri
- CSFPE** / *European Postal Financial Services Committee* Avrupa Posta Paralı Hizmetleri Komisyonu
- CSM** / *communication system monitoring* Haberleşme sistem gözlemi
- CSMA/CA** / *carrier sense multiple access with collision avoidance* Çarpışmadan kaçınılmalı taşıyıcı algılamalı çoklu erişim
- CSO** / *communication service organization* Haberleşme hizmet yönetimi
- CST** / *critical scanning time* Kritik tarama zamanı
- CSTA** / *computer-supported telephony application* Bilgisayar destekli telefon uygulaması
- CSU** / *channel service unit* Kanal hizmet birimi
- CT** / *cellular telephone* Hücreli telefon, cep telefonu
- CT** / *communication terminal* İletişim uçbirimi
- CT** / *communication tower* Haberleşme kulesi
- CTC** / *competitive tendering and contracting* Rekabete dayalı ihale ve sözleşme
- CTI** / *computer-telephony integration* Bilgisayar-telefon bütünleşmesi
- CTT** / *critical tag time* Kritik okuma zamanı
- CU** / *control unit* Denetim birimi
- CUG** / *closed user group* Kapalı kullanıcı grubu
- CW** / *continuous wave* Sürekli dalga
- DAA** / *detect and avoid* Algıla ve kaçın
- D-AMPS** / *digital advanced mobile phone system* Sayısal ileri mobil telefon sistemi
- DAT** / *data access technologies* Veri erişim teknolojileri
- db** / *decibel* Desibel (db), ses şiddet birimi
- dB/K** / *decibel referred to 1 Kelvin* 1 Kelvin sıcaklıktaki desibel
- DBS** / *direct broadcast satellite* Doğrudan uydu yayıncılığı
- dBW** / *decibel watt* Desibel watt
- DCC** / *dynamic channel change* Dinamik kanal değişimi
- DCIE** / *data center infrastructure efficiency* Veri merkezi altyapısının verimliliği
- DCN** / *data communications network* Veri haberleşme şebekesi
- DCT** / *digital cordless telephone* Sayısal kordonsuz telefon
- DDS** / *digital signature standard* Sayısal imza standardı
- DECT** / *digital enhanced cordless telecommunications* Sayısal gelişmiş kablosuz telekomünikasyon

- DES** / *data encryption standard* Veri şifreleme standardı
- DHCP** / *dynamic host configuration protocol* Dinamik bilgisayar yapılandırma protokolü
- DiseqC** / *digital satellite equipment control* Farklı uydulardan gelen sinyalleri seçmede kullanılan anahtar
- DLE** / *digital local exchange* Sayısal yerel santral
- DMC** / *dual modem card* Çift modem kartı
- DNA** / *domain name address* Alan adı adresi
- DNS** / *domain name server* Alan adı sunucusu
- DoC** / *declaration of conformity* Uygunluk beyanı
- DOCON** / *downconverter* Alt çevirici
- DOV** / *data over voice* Ses üzerinden veri
- DRFI** / *downstream radio frequency interface* Ana sistemden alt sisteme doğru olan radyo frekans arayüzü
- DS** / *downstream* Ana sistemden uçbirime veri akışı, inen veri akışı, indirme
- DSDD** / *data storage disk drive* Veri depolama disk sürücüsü
- DSL** / *digital subscriber line* Sayısal abone hattı
- DSSS** / *direct sequence spread spectrum* Doğrudan ardışık spektrum yayılımı
- DTMF** / *dual-tone multifrequency* Çift tonlu çok frekanslı
- DUT** / *device under test* Testten geçirilen cihaz
- DVB** / *digital video broadcast* Sayısal görüntü yayını standardı
- DVB-S** / *Digital video broadcasting satellite* Uydudan sayısal görüntü yayıncılığı
- DVT-T** / *Digital video broadcasting terrestrial* Sayısal karasal görüntü yayıncılığı
- EAS** / *Eurasiasat* Eurasiasat
- EBITDA** / *earnings before interest, taxes, depreciation and amortisation* Faiz, vergi, yıpranma payı ve amortisman öncesi kâr
- EBU** / *European Broadcasting Union* Avrupa Yayın Birliği
- EC** / *executive council* İcra konseyi
- ECB** / *Electronic Communication Board* Elektronik Haberleşme Kurulu
- ECC** / *Electronic Communications Committee* Elektronik Haberleşme Komitesi
- ECM** / *embedded cable modem* Gömülü kablo modem
- ECM** / *entitlement control message* Yetkili denetim mesajı
- ECS** / *European Communications Satellite* Avrupa Haberleşme Uydusu
- ECTRA** / *European Committee for Telecommunications Regulatory Affairs* Telekomünikasyon Düzenleme İşleri Avrupa Komitesi

- ECTRA** / *European Committee of Telecommunications Regulatory Authorities* Telekomünikasyon Düzenleyici Otoriteleri Avrupa Komitesi
- EDC** / *electronic data capture* Elektronik veri yakalama
- EDI** / *electronic data interchange* Elektronik veri değişimi
- EDP** / *electronic data processing* Elektronik veri işleme
- EEMA** / *European Electronic Mail Association* Avrupa Elektronik Posta Birliği
- EEPROM** / *electrically erasable programmable read-only memory* Elektriksel silinebilir programlanabilir sadece okunabilir hafıza
- EFT** / *electronic fund transfer* Elektronik para aktarımı
- EHDR** / *extended header* Genişletilmiş başlık
- EHF** / *extremely high frequency* Son derece yüksek frekans
- EIC** / *entertainment, information, and communications* Eğlence, bilgi ve iletişim
- EIR** / *equipment identity register* Cihaz kimlik kaydı, cihaz kimlik kütüğü
- EIRP** / *effective isotropically radiated power* Etkin izotropik yayılım gücü
- ELF** / *extremely low frequency* Son derece düşük frekans
- EMC** / *electromagnetic compability* Elektromanyetik uyumluluk
- EME** / *electromagnetic environment* Elektromanyetik ortam
- EMF** / *electromagnetic field* Elektromanyetik alan
- EMI** / *electromagnetic interference* Elektromanyetik girişim
- EMI** / *electromagnetic intrusion* Elektromanyetik sızma
- EMIC** / *electromagnetic interference control* Elektromanyetik girişim denetimi
- EMP** / *electromagnetic pulse* Elektromanyetik darbe
- EMR** / *electromagnetic radiation* Elektromanyetik ışınım
- EMS** / *express mail service* Acele posta servisi (APS)
- ENG** / *electronic news-gathering* Elektronik haber toplama
- ENUM** / *electronic numbering* Elektronik numaralandırma
- E-O** / *electrical-optical* Elektriksel-optik
- EOC** / *edge of coverage* Uydu kapsama alanının en dış sınırı
- EoL** / *end of line* Hat sonu
- EOL (satellite)** / *end of life (satellite)* Ömür sonu (uydu)
- EPA** / *Environmental Protection Agency* Çevre Koruma Ajansı
- EPC** / *electronic product code* Elektronik ürün kodu
- EPG** / *electronic program guide* Elektronik program rehberi

EPIRB / *emergency position indicating radio beacons* Acil durumu gösteren radyo feneri (vericisi)

EPL / *ethernet private line* Ethernet özel hat

EP-LAN / *ethernet private - local area network* Ethernet özel - lokal alan ağı

EPON / *ethernet passive optical network* Ethernet pasif optik ağı

EPP / *electronic patch panel* Elektronik bağlantı panosu

EPRI / *Electric Power Research Institute* Elektrik Güç Araştırma Enstitüsü

EQX / *equinox* Ekinoks (gece-gündüz eşitliği)

ERC / *European Radiocommunication Committee* Avrupa Radyokomünikasyon Komitesi

ERO / *European Radiocommunication Office* Avrupa Radyokomünikasyon Ofisi

ERP / *effective radiated power* Etkin yayılım gücü

ESA / *European Space Agency* Avrupa Uzay Ajansı

ESD / *electrostatic discharge* Elektrostatik boşalma

ETA / *estimated time of arrival* Tahmini varış zamanı

ETACS / *extended total access communication system* Geliştirilmiş toplam erişim haberleşme sistemi

ETNO / *European Telecommunication Network Operators* Avrupa Telekomünikasyon Şebeke İşletmecileri

ETO / *European Telecommunications Office* Avrupa Telekomünikasyon Ofisi

ETOM / *enhanced telecom operations map* Geliştirilmiş telekom operasyon haritası

ETSI / *European Telecommunications Standards Institute* Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü

EUTELSAT / *European Telecommunications Satellite Organisation* Avrupa Telekomünikasyon Uydu Teşkilatı

EVC / *ethernet virtual circuit* Ethernet sanal devre

EVPL / *ethernet virtual private line* Ethernet sanal özel hat

EVUA / *European Virtual User Association* Avrupa Sanal Kullanıcı Birliği

EXC / *electronic cross-connect* Elektronik çapraz bağlantı

FAS / *fiber access system* Lif erişim sistemi

fax / *facsimile* Faks, belgegeçer

FC / *fiber channel* Lifli kanal

FCAPS / *fault, configuration, accounting, performance and security* Hata, şekil, hesap, performans ve güvenlik

FCC / *Federal Communications Commission* Federal Haberleşme Komisyonu

- FDD** / *free of charges and fees* Alıcıdan ücret ve vergi alınmayacak
- DDI** / *fiber distributed data interface* Lif dağıtım veri arayüzü
- FD** / *frequency division multiplexing* Frekans bölüşümlü çoğullama
- FG** / *fixed gain mode* Sabit kazanç modu
- FHSS** / *frequency hopping spread spectrum* Frekans atlamalı spektrum yayılımı
- FICON** / *fiber connection* Lifli bağlantı
- FITL** / *fiber in the loop* Yerel ağda lif
- FM** / *frequency modulation* Frekans modülasyonu
- FMA** / *full motion antenna* Tam hareketli anten
- FN** / *fixed network* Sabit şebeke
- F** / *frequency* Frekans sinyalin saniyedeki dalgalanma sayısı
- FSN** / *full-service network* Tam hizmet ağı
- FSS** / *fixed service satellite* Sabit uydu servisi
- FTA** / *free to air* Ücretsiz yayın (havadan)
- FTP** / *file transfer protocol* Dosya iletim protokolü
- FTTB** / *fiber to the building* Binaya kadar fiber
- FTTB** / *fiber to the business* İşletmeye kadar fiber
- FTTC** / *fiber to the cabinet* Panoya kadar fiber
- FTTC** / *fiber to the curb* Sokağa kadar fiber
- FTTCa** / *fiber to the cabinet* Saha dolabına kadar fiber
- FTTE** / *fiber to the exchange* Santrale kadar fiber
- FTTF** / *fiber to the faceplate* Prize kadar fiber
- FTTF** / *fiber to the floor* Kata kadar fiber
- FTTH** / *fiber to the home* Eve kadar fiber
- FTTK** / *fiber to the kerb* Kaldırıma kadar fiber
- FTTN** / *fiber to the node* Dügüme kadar fiber
- FTTO** / *fiber to the office* Büroya kadar fiber
- FTTP** / *fiber to the premises* Binaya kadar fiber
- FTTR** / *fiber to the remote unit* Uzdenetim birimine kadar fiber
- GATS** / *general agreement on trade in services* Hizmetler ticareti genel anlaşması
- G/T** / *gain over noise temperature* Antenin kazanç eşdeğer gürültü sıcaklığı oranı (antenin alış kabiliyeti)
- GCC** / *general communications channel* Genel iletişim kanalı

- GCI** / *global cell identifier* Küresel hücre tanımlayıcısı
- GDP** / *gross domestic product* Gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH)
- GEO** / *geostationary orbit* Yer sabit yörünge
- GHz** / *gigahertz* Gigahertz
- GIS** / *geographic information system* Coğrafi bilgi sistemi
- GMPCS** / *global mobile personal communications by satellite* Uydu üzerinden küresel mobil kişisel haberleşme sistemleri
- GN** / *green networking* Yeşil ağ
- GPL** / *general public licence* Genel kamu lisansı
- GPRS** / *general packet radio service* Genel paket radyo hizmeti
- GS** / *ground segment* Yer kesimi
- GSM** / *Global System for Mobile Communications* Küresel Mobil İletişim Sistemi
- GTA** / *green technology alliance* Yeşil teknoloji ittifakı
- GTAG** / *global tag* Küresel akıllı etiket
- HAPS** / *high-altitude platform stations* Yüksek irtifa platform istasyonları
- HCP** / *hosting control panel* İnternet sayfası barındırma hizmeti kontrol paneli
- HD** / *high-definition* Yüksek çözünürlük
- HDMI** / *High-definition multimedia interface* Yüksek tanımlı multimedya arayüzü
- HDSL** / *high-data-rate digital subscriber line* Yüksek veri hızlı sayısal abone hattı
- HDTV** / *High-definition television* Yüksek çözünürlüklü televizyon
- HF** / *high-frequency* Yüksek frekans
- HFDL** / *high-frequency data link* Yüksek frekanslı veri hattı
- HG** / *hunt group* Çağrı yakalama grubu
- HIPERLAN** / *high-performance local area network* Yüksek performanslı yerel alan ağı
- HLR** / *home location register* Ev sahibi abone kütüğü, yerel abone kütüğü, sabit abone kütüğü
- HPA** / *high-power amplifier* Yüksek güç amplifikatörü
- HPOL** / *horizontal polarization* Yatay polarizasyon
- HTML** / *hyper-text markup language* Web siteleri oluşturmak için kullanılan bir işaretleme dili.
- HPSKM** / *high-precision station keeping mode* Yüksek hassasiyetli mevki muhafaza modu
- Hz** / *hertz* Hertz
- IBO** / *input back-off* Giriş güç sınırlaması

- IBRS** / *International Business Reply Service* Uluslararası Ticari Cevap Servisi
- ICCB** / *Internet Control and Configuration Board* İnternet Denetim ve Kurulum Kurulu
- ICT** / *information and communication technology* Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT)
- ID** / *identity* Kimlik
- IEEE** / *Institute of Electrical and Electronics Engineers* Elektrik ve Elektronik Mühendisleri Enstitüsü
- IF** / *intermediate frequency* Ara frekans
- IFL** / *international frequency list* Uluslararası frekans listesi
- IIT** / *integrated information transport* Tümlüşik bilgi aktarımı
- ILAC** / *International Laboratory Accreditation Cooperation* Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon İşbirliği
- ILEC** / *incumbent local exchange carrier* Yerleşik yerel santral taşıyıcısı
- ILPF** / *Internet Law & Policy Forum* İnternet Hukuku ve Politikası Forumu
- IMEI** / *international mobil equipment identity* Uluslararası mobil cihaz kimlik numarası
- IMO** / *International Maritime Organization* Uluslararası Denizcilik Örgütü
- IMS** / *instant messaging service* Anlık mesajlaşma hizmeti
- IMSO** / *International Maritime Satellite Organization* Uluslararası Denizcilik Uydu Teşkilatı
- IMT-2000** / *international mobile telecommunications-2000* Uluslararası mobil haberleşme-2000
- IMTS** / *improved mobile telephone service* Gelişmiş mobil telefon hizmeti
- IMUX** / *input multiplexer* Giriş çoklayıcısı/birleştiricisi
- INFOSEC** / *information security* Bilgi güvenliği
- INMARSAT** / *International Maritime Satellite Organization* Uluslararası Denizcilik Uydu Teşkilatı
- INTELSAT** / *International Telecommunications Satellite Organization* Uluslararası Haberleşme Uydu Teşkilatı
- IO** / *intermediate orbit* Ara yörünge
- IOT** / *in-orbit test* Yörüngede test
- IPC** / *International Post Corporation* Uluslararası Posta Kuruluşu
- IPFD** / *input power flux density* Giriş gücü akı yoğunluğu
- IPS** / *international postal system* Uluslararası posta sistemleri
- IPX** / *Internet packet exchange* İnternet paket değişimi

- IR** / *infrared* Kızılötesi
- IRAS** / *Internet routing and access servise* İnternet yönlendirme ve erişim hizmeti
- IRES** / *infra-red earth sensor* Kızılötesi dünya algılayıcısı
- IRMC** / *infrared mobile communication* Kızılötesi mobil iletişim
- IRT** / *integrated rural telematics* Tümüleşik kırsal telematik
- ISB** / *independent side band* Bağımsız yan bant
- ISDN** / *integrated services digital network* Bütünleştirilmiş sayısal ağ hizmetleri
- ISM** / *industrial, scientific and medical* Sınai, bilimsel ve tıbbi
- ISP** / *Internet service provision/provider* İnternet servis sağlayıcılığı/sağlayıcısı
- IT** / *information technology* Bilgi teknolojisi (BT)
- ITN** / *independent telecommunication network* Bağımsız telekomünikasyon şebekesi
- ITT&B** / *information technologies, telecommunications & broadcasting* Bilgi teknolojileri, telekomünikasyon ve yayıncılık
- ITU** / *International Telecommunications Union* Uluslararası Telekomünikasyon Birliği
- IVR** / *interactive voice response* Sesli yanıt sistemi
- JRTIC** / *Joint Radiophone Technical Interfaces Group* Ortak Radyotelefon Teknik Ara-yüz Grubu
- LAN** / *local area network* Yerel alan ağı
- LAT** / *latest arrival time* en geç varış zamanı
- LBT** / *listen before talk* Göndermeden önce dinle
- LC** / *letters and postcards* Mektuplar ve posta kartları
- LDC** / *low-duty cycle* Düşük görev çevrimi
- LEC** / *local exchange carrier* Yerel santral taşıyıcısı
- LEO** / *low earth orbit* Alçak yörünge
- LEOP** / *launch and early operations phases* Fırlatma ve erken operasyon evreleri
- LF** / *low frequency* Alçak frekans
- LHCP** / *left hand circular polarization* Sol el dairesel polarizasyon
- LRIT** / *long range identification and tracking* Gemilerin uzun mesafeden tanınması ve izlenmesi sistemi
- LMA** / *limited motion antenna* Sınırlı hareketli anten
- LNA** / *low-noise amplifier* Alçak gürültülü kuvvetlendirici
- LNB** / *low-noise block converter* Alçak gürültülü kuvvetlendirici ve frekans çevirici
- LO** / *local oscillator* Üst frekanstan çıkartılan değer
- LOS** / *radar line-of-sight* Radar görüş hattı

LRIT / *long-range identification and tracking* Gemilerin uzun mesafeden tanınması ve izlenmesi sistemi

LTAT / *latest transport arrival items* En son varış zamanı

LTWTA / *linearized travelling wave tube amplifier* Doğrusallaştırılmış yürüyen dalga güçlendiricisi

Mbps / *megabits per second* Saniyede akan megabit miktarı

MBR / *Maritime Business Radio* Deniz Ticari Radyosu

MCA / *mobile communications on aircraft* Uçakta mobil iletişim

MCC / *monitoring control centre* Gözlem kontrol merkezi

MCS / *monitoring control system* Gözlem kontrol sistemi

MCVF / *multi-channel voice frequency* Çok kanallı ses frekansı

MDS / *mobile database station* Mobil veritabanı istasyonu

MEO / *middle earth orbit* Orta yörünge

MHS / *message handling system* Mesaj işleme sistemi

MHz / *megahertz* Megahertz

MIB / *management information base* Yönetim bilişim tabanı, yönetim bilgi tabanı

MID / *maritime identification digits* Deniz ülke tanıtım numarası

MIFR / *master international frequency register* Ana uluslararası frekans kaydı

MIN / *mobile ID number* Mobil kimlik numarası

MIS / *management information system* Yönetim bilişim sistemi, yönetim bilgi sistemi

MMDS / *multichannel multipoint distribution service* Çok kanallı dağıtım hizmeti

MMM / *mobile media mode* Mobil ortam kipi

MMSI / *maritime mobile service identity* Deniz mobil servis tanıtım numarası

MNC / *mobile network code* Mobil şebeke kodu

MOS / *mean opinion score* Ortalama kanaat değeri

MoU / *memorandum of understanding* Mutabakat zaptı

MPEG / *Motion Picture Experts Group* Hareketli Resim Uzmanları Grubu

MPEG1, 2, 4 / *Motion Picture Experts Group 1, 2, 4* Resim ve ses kodlama teknikleri (sıkıştırma teknikleri)

MRCC / *Marine Rescue Coordination Centre* Deniz Kurtarma Koordinasyon Merkezi

MSC / *mobile switching center* mMobil anahtarlar merkezi

MSI / *marine safety information* Deniz güvenlik bilgisi

MSRN / *mobile station roaming number* Mobil istasyon dolaşım numarası

MVNO / *mobile virtual network operator* Sanal mobil şebeke işletmecisi

- NAP** / *network access point* Şebeke erişim noktası
- NAT** / *network address translation* Ağ adres değişimi
- NCCF** / *network communication control facility* Şebeke haberleşme denetim özelliği
- NF** / *noise figure* Gürültü katsayısı
- NGN** / *next generation networks* Yeni nesil şebekeler
- NMCC** / *network management and control center* Şebeke yönetim ve denetim merkezi
- NRA** / *National Regulatory Authority* Ulusal Düzenleyici Kurum
- NSAP** / *network service access point* Şebeke hizmet erişim noktası
- NSAPA** / *network service access point address* Şebeke hizmet erişim noktası adresi
- OBO** / *output back-off* Çıkış güç sınırlaması
- OCHC** / *operator call handling center* İşletmeci çağrı işleme merkezi
- OFDM** / *orthogonal frequency division multiplexing* Dikey frekans bölmeli çoklama
- OLO** / *other licensed operator* Diğer lisanslı işletmeci
- OME** / *operator mobile exchange* İşletmeci mobil santrali
- OMUX** / *output multiplexer* Çıkış çoklayıcısı/birleştiricisi
- OOO** / *on orbit control* Yörüngede kontrol
- OOL** / *out of limits* Sınırlar dışında
- OPEX** / *operating expenditures* İşletme giderleri
- OR** / *observation report* Gözlem raporu
- OSIRM** / *open systems interconnection reference model* Açık sistemler arabağlantı referans modeli
- OTAC** / *over-the-air control* Havadan denetim
- OTAR** / *over-the-air rekeying* Havadan yeniden anahtarlama
- PAMR** / *private access mobile radio* Özel erişimli mobil telsiz
- PCM** / *pulse code modulation* Darbe kodlu modülasyon
- PCN** / *personal communications network* Kişisel iletişim ağı
- PCS** / *personal communication space* Kişisel haberleşme alanı
- PCS** / *personal communications service* Kişisel iletişim hizmeti
- PDA** / *personal digital assistant* Kişisel sayısal yardımcı
- PDAG** / *Postal Development Action Group* Posta Geliştirme Faaliyet Grubu
- PDC** / *personal digital cellular* Kişisel sayısal hücresel
- PF** / *platform* Platform

- PHP** / *personal handyphone system* Kişisel el telefonu sistemi
- PL** / *payload* Faydalı yük
- PLMN** / *public land mobile network* Kamu kara mobil şebekesi
- PM** / *phase modulation* Faz modülasyonu
- POC** / *postal operations council* Posta işletme konseyi
- POI** / *point of interconnection* Arabağlantı noktası
- PON** / *passive optical network* Pasif optik ağ
- PoP** / *point of presence* Varlık noktası
- PostEurop** / *Association of European Public Postal Operators* Avrupa Kamu Posta İşletmecileri Birliği
- PP** / *Public Postal Operators* Kamu Posta İşletmecileri
- PPO** / *postage paid* Ücreti ödenmiş
- PROM** / *programmable read-only memory* Programlanabilir salt okunur hafıza
- PSK** / *phase-shift keying modulation* Faz ötelemeli anahtarlama
- PSPDN** / *packet-switched public data network* Paket anahtarlama kamu veri şebekesi
- PSS** / *precise sun sensor* Hassas güneş algılayıcısı
- QPSK** / *quadrature phase-shift keying* Dörtlü faz kaydırmalı anahtarlama
- QoS** / *quality of service* Hizmet kalitesi
- QSF** / *Quality of Service Fund* Hizmet Kalitesi İyileştirme Fonu
- RA** / *rural area* Kırsal bölge
- RACH** / *random access channel* Rastgele erişim kanalı
- RADINT** / *radar intelligence* Radar istihbaratı
- RADIUS** / *remote dial-in user service* Uzaktan çevrimiçi kullanıcı hizmeti
- RANDBS** / *base station random variable* Baz istasyonu rastgele değişken
- RC** / *reflection coefficient* Yansımaya katsayısı
- RDSS** / *radio determination satellite service* Yer belirleme uydu hizmeti
- RF** / *radio frequency* Radyo frekansı
- RFI** / *radio frequency interference* Radyo frekans girişimi
- RFID** / *radio frequency identification* Radyo frekansıyla tanımlama
- RHCP** / *right hand circular polarization* Sağ el dairesel polarizasyon
- RLS** / *radiolocation service* Radyo yer belirleme hizmeti
- R/L** / *radio link* Radyo link

- RNG** / ranging Menzillendirme
- RNS** / radio navigation system Telsiz seyrüsefer sistemi
- RNSS** / radio navigation satellite system Telsiz seyrüsefer uydu sistemi
- ROM** / read-only memory Sadece okunabilir hafıza, salt okunur bellek
- Rx** / receive/receiver Alma/alış
- SAL** / surface airlifted mail Uçak ile taşınan yüzey postaları
- S/N** / signal-to-noise ratio Sinyalin gürültüye oranı
- S/W** / software Yazılım
- SA** / solar array Güneş paneli
- SADM** / solar array drive (deployment) mechanism Güneş paneli döndürme mekanizması
- SAM** / sun acquisition mode Güneş hedef modu
- SAPI** / service access point identifier Hizmet erişim nokta tanımlayıcısı
- Sat** / saturation Saturasyon (doyum)
- SATV** / satellite antenna television system Uydu antenli televizyon sistemi
- SCC** / satellite control center Uydu kontrol merkezi
- SCPC** / single channel per carrier Her bir link için uyduda frekans aralığının tahsis edilmesi
- SD** / standard-definition Standart çözünürlük
- SDR** / software-defined radio Yazılım tanımlı radyo
- SDS** / satellite design summary Uydu tasarım özeti
- SDSL** / symmetric digital subscriber line Simetrik sayısal abone hattı
- SFD** / saturated flux density Doyuma ulaşmış akı yoğunluğu
- SFP** / postal financial services Parasal posta hizmetleri
- SIM** / subscriber identity module Abone kimlik modülü
- SMP** / significant market power Etkin piyasa gücü
- SMS** / short message service Kısa mesaj hizmeti
- SMSC** / short message service centre Kısa mesaj hizmeti merkezi
- SNG** / satellite news gathering Uydudan haber toplama
- SOH** / satellite operations handbook Uydu operasyonları el kitabı
- SPCS** / satellite personal communication services Uydu kişisel haberleşme hizmetleri
- SRD** / short-range device Kısa mesafe erişimli telsiz cihazları
- SSD** / shared secret data Paylaşımlı gizli veri

- SSPA** / *solid state power amplifier* Katı hal güç yükseltici
- SV** / *empty bags* Boş çantalar
- TA** / *type approval* Tip onayı
- TAC** / *telecommunications administrative centre* Telekomünikasyon idare merkezi
- TACS** / *total-access communication system* Toplam erişim haberleşme sistemi
- TAIEX** / *technical assistance information exchange* Teknik destek ve bilgi değişim ofisi
- TBC** / *to be confirmed* Teyit edilecek
- TBD** / *to be defined* Tanımlanacak
- TC** / *telecommand* Telekomut
- TCAM** / *telecommunications access method* Telekomünikasyon erişim yöntemi
- TCAM** / *Telecommunications Conformity Assessment and Market Surveillance Committee* Telekomünikasyon Uygunluk Değerlendirmesi ve Piyasa Gözetimi Komitesi
- TCP** / *transmission control protocol* İletim denetim protokolü
- TCP/IP** / *transmission control protocol / Internet protocol* İletim kontrol protokolü / İnternet protokolü
- TCR** / *telemetry, command and ranging* Telemetri, komut ve menzillendirme
- TDMA** / *time-division multiple access* Zaman bölmeli çoklu erişim
- TDMS** / *tracking and relay satellite system* İzleme ve röle uydu sistemi
- TFP** / *postal financial traffic* Parasal posta trafiği
- TIFF** / *tag image file format* Elektronik etiket görüntü dosya biçimi
- TIM** / *telephone identity module* Telefon kimlik modülü
- TIPHON** / *telecommunications and Internet protocol harmonization over networks* Telekomünikasyon ve İnternet protokolünün şebekeler üzerinden uyumlaştırılması
- TM** / *telemetry* Telemetri
- TMN** / *telecommunications management network* Telekomünikasyon yönetim şebekesi
- TMSI** / *temporary mobile subscriber identity* Geçici mobil abone kimliği
- TO** / *telecommunications operator* Telekomünikasyon işletmecisi
- TOCC** / *technical operation and control center* Teknik işletim ve denetim merkezi
- TPC** / *transmitter power control* Verici gücü kontrolü
- TQM** / *total quality management* Toplam kalite yönetimi
- TRAC** / *Technical Recommendations Application Committee* Teknik Tavsiyeleri Uygulama Komitesi
- TT&C** / *tracking, telemetry and command* İzleme, telemetri ve telekomut
- TTE** / *telecommunication terminal equipment* Telekomünikasyon uçbirim teçhizatı

- TUG** / *telecommunication user group* Telekomünikasyon kullanıcı grubu
- TWT** / *travelling wave tube* Yürüyen dalga tüpü
- TWTA** / *travelling wave tube amplifier* Yürüyen dalga tüpü güçlendiricisi
- TX** / *transmit* İletim
- UCS** / *universal communications standards* Evrensel Haberleşme Standartları
- UHF** / *ultra high frequency* Ultra yüksek frekans
- UIITS** / *unacknowledged information transfer service* Doğrulanmamış bilgi aktarım hizmeti
- ULL** / *unbundled local loop* Ayrıştırılmış yerel ağ
- UMTS** / *universal mobile telecommunications system* Evrensel mobil telekomünikasyon sistemi
- UPCS** / *universal personal communications services* Evrensel kişisel haberleşme hizmetleri
- UPS** / *uninterruptible power supply* Kesintisiz güç kaynağı
- UPT** / *universal personal telecommunications* Evrensel kişisel telekomünikasyon
- UPU** / *universal Postal Union* Dünya Posta Birliği
- USB** / *universal serial bus* Evrensel seri veriyolu
- USIM** / *universal subscriber identity module* Evrensel abone kimlik modülü
- USO** / *Universal service obligation* Evrensel hizmet yükümlülüğü
- UTRA** / *universal terrestrial radio access* Evrensel karasal radyo erişimi
- UWB** / *ultra wideband* Ultra genişbant
- VADS** / *value-added data services* Katma değerli veri hizmetleri
- VAN** / *value-added network* Katma değerli şebeke
- VANS** / *value-added network services* Katma değerli şebeke hizmetleri
- VCI** / *virtual channel identifier* Sanal kanal tanımlayıcı
- VHDSL** / *very high bit rate digital subscriber line* Çok yüksek bit hızlı sayısal abone hattı
- VHF** / *very high frequency* Çok yüksek frekans
- VMS** / *voice messaging system* Sesli mesajlaşma sistemi
- VMSC** / *voice mail system centre* Sesli posta sistem merkezi
- VPDN** / *virtual private data network* Sanal özel veri şebekesi
- VPN** / *virtual private network* Sanal özel şebeke
- VPOL** / *vertical polarization* Dikey polarizasyon
- VPS** / *virtual private server* Sanal özel sunucu

- VRE** / *voice recognition equipment* Ses tanıma cihazı
- VSAT** / *very small apperature terminal* Küçük anten ve küçük cihazlar ile uydu haberleşme imkânı sağlayan terminal
- VSB** / *vestigial side band* Artık yan bant
- VTS** / *vessel traffic service* Gemi trafik hizmeti
- WACS** / *wireless access communications system* Telsiz erişim haberleşme sistemi
- WAIS** / *wide area information services* Geniş alan bilgi hizmetleri
- WAN** / *wide area network* Geniş alan ağı
- WAP** / *wireless application protocol* Telsiz uygulama protokolü
- WATS** / *wide area telecommunications service* Geniş alan telekomünikasyon hizmeti
- WBA** / *wholesale broadband access* Toptan genişbant erişim
- WBDTS** / *Wideband Transmission Forum* Genişbant İletim Forumu
- WG-RR** / *Working Group Radio Regulatory* Telsiz Düzenlemeleri Çalışma Grubu
- WGS** / *world geodetic system* Dünya yer sistemi, dünya jeodezik sistemi
- WG-SE** / *Working Goup on Spectrum Engineering* Spektrum Mühendisliği Çalışma Grubu
- WIMAX** / *worldwide interoperability for microwave access* Mikrodalga erişim için dünya çapında birlikte çalışabilirlik
- WiFi** / *wireless fidelity* Telsiz sadakat (kablolu internet alanı)
- WRC** / *World Radiocommunications Conference* Dünya Radyokomünikasyon Konferansı
- WSIS** / *World Summit on the Information Society* Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi
- WTN** / *working telephone number* Faal telefon numarası
- WTO** / *World Trade Organization* Dünya Ticaret Örgütü
- WTSA** / *World Telecommunication Standardization Assembly* Dünya Telekomünikasyon Standardizasyon Genel Kurulu
- WWW (WEB)** / *world wide web* Dünya çapında ağ
- XPB** / *cross-polar discrimination* Ters polarizasyon ayrımı
- ZBTSI** / *zero byte time slot interchange* Sıfır baytlı zaman dilimi değiş tokuşu
- ZCS** / *zero code suppression* Sıfır kodlarını yok etme
- ZRP** / *zone routing protocol* Alan yönlendirme protokolü

